

Smithsonian
Institution
Libraries

Gift of
an Anonymous Friend
of the Smithsonian

COMMENTARII
DE REBUS
IN
SCIENTIA NATURALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

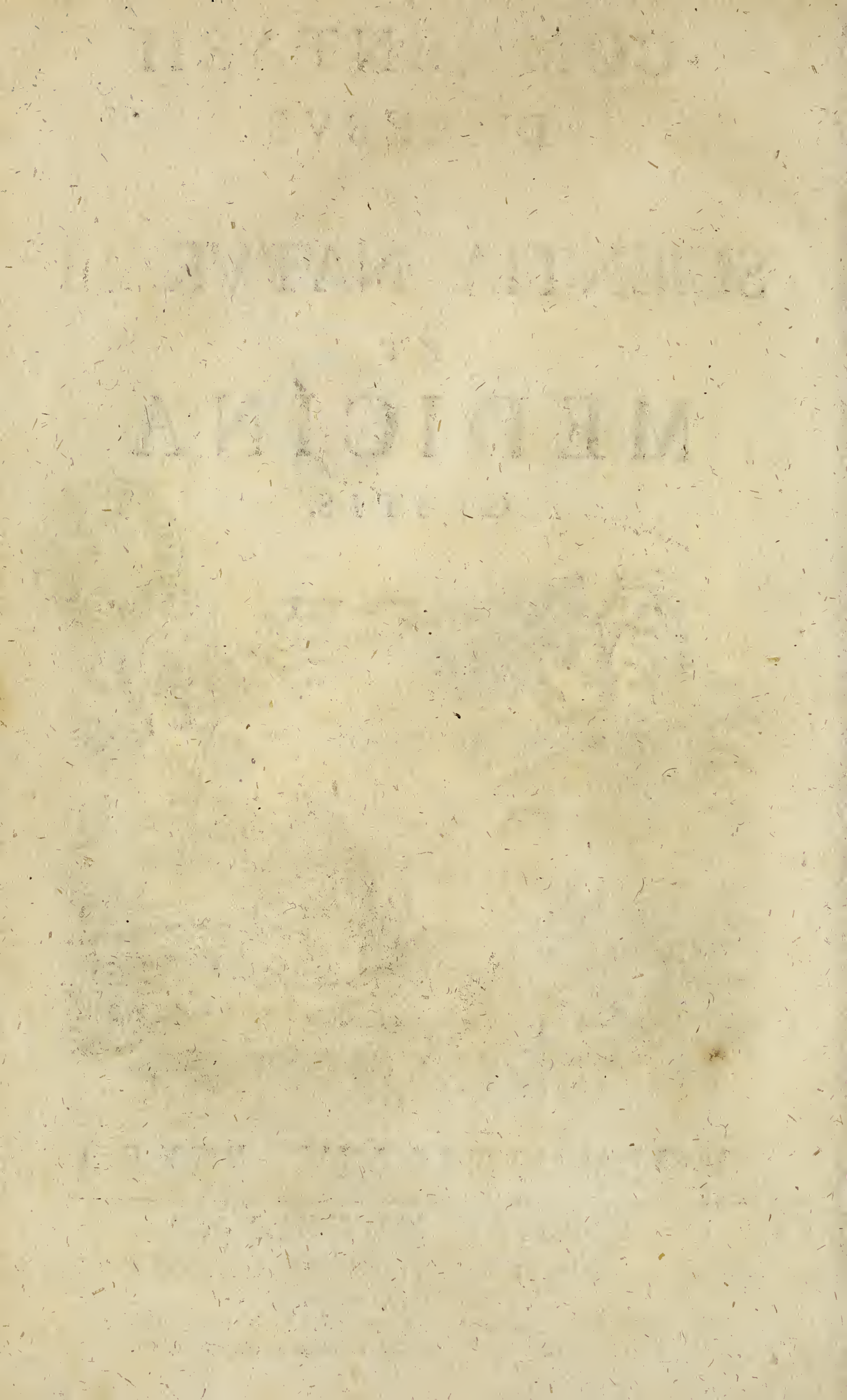

VOLUMINIS XIV. PARS I.

LIPSIAE MDCCLXVII.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH

Venduntur etiam

Amstelodami apud I. Schreuder, Londini apud Io. Nourse, Parisiis apud
Briasson, Patavii apud I. Manfr , Holmiae apud L. Saluium.

I.

Histoire de l' Academie Royale des Sciences,
Année MDCCLXI. Avec les Mémoires de
Mathématique et de Physique, tirés des Re-
gistres de cette Academie. A Paris, de l'
Imprimerie Royale. MDCCLXIII. 4. Hist.
1 Alph. 1 pl. Comment. 2 Alph. 17 pl. tab.
aen. 13.

h. e.

Historia academiae regiae scientiarum, vna
cum commentariis, ad annum MDCCLXI.

Postquam nuperrime illustris Academiae commen-
tarios ad annum MDCCLIX recensuimus, sequi de-
bebat Actorum anni LX enarratio. Verum quia Aca-
demia nondum ea publicavit, non putauimus diffe-
rendam nobis esse commentationum, sequentibus
annis scriptarum, quas iam in lucem emisit, recen-
sionem. Itaque de volumine, quod historiam et
scripta Academiae ad annum LX continebit, quam
primum id euulgatum erit, dicturi, referemus nunc
ad lectorem de eo, quod iam in manibus habemus.

Ex Historia enotabimus primum *observationes*
ad physicam generalem spectantes.

p. 24. I. Cl. GUETTARDI sententia, osteocollam formari depositione particularum ab aquis aduectarum ad radices arborum, confirmata est obseruatione Cl. DU TOUR, qui animaduertit in fundo canalıs, quo aqua superflua ex horto quodam deriuabatur, natam magnam osteocollae copiam, in qua erant tenuissimae vlmi radices exsiccatae, quae facile inde extrahi poterant. Aqua autem illa venit a scaturigine, quae incrustationes lapideas praebet.

2. Describitur aurora borealis d. 28 Febr. 1761. Tirnauiæ in Hungaria obseruata.

p. 26. 3. Perticae lignae, quae simul sumtae 42 pedibus accurate factae erant aequales, vbi post aliquot annos rursus exactissime mensuratae, octaua pollicis parte longiores sunt deprehensae. Cuius extensionis causam Cl. LE MONNIER, quum eam calori attribui non posse intellexerit, fuisse suspicatur paululum humiditatis, in ligno residuae, quae, quum per superficiem ligni, quippe oleoso pigmento circumlitam, penetrare non potuerit, per extremitates perticarum iuxta fibrarum ligni directionem euaserit, easque simul in longum parumper extenderit.

p. 27. 4. Fossor, 30 annos natus, in loco quodam fodinae lithanthracum inter materiem ruinarum, quas ea ab aquis ex improviso irruentibus fecerat, inclusus, per nouem dies sine omni nutrimento vixit, praeterquam quod ter de illis aquis bibit, licet saepius clamore adeo se defatigasset, vt in somnum profundum incidisset. Extractus ex carcere suo, aerem quidem liberum sine incommodo tulit, sed somni per sex dies expers mansit, nec nisi post viginti dies debita diaeta recuperauit sat virium, vt posset domum redire, leucae quadrante distantem.

p. 29. 5. Meteorum igneum d. 12 Nouembr. anni 1761. paullo post horam quartam matutinam Fran-

copoli in Agro Belloiouiensi, Diuione in Ducatu Burgundiae, Lutetiae Parisiorum, et Hameti in Picardia simul visum est aerem traicere, forma globi ingentis, vel dolii dimidiati, cum longa cauda ignea. Crepuit hic globus prope Diuionem cum fragore ingenti, qui aedificia quassauit; et innumerae ex eo flammulae deciderunt, quibus tamen nihil est incensum.

6. A Rev. BACHELEY, Sacerdote Dioecesis p. 30. Lexouienfis, Academia dono accepit collectionem fossilium, quae olim corpora marina fuerunt. Ad spectus docet, ea fuisse primum terra quadam margacea inuoluta, quae deinceps in filicem abierit. Fecit hanc collectionem Vir Rev. summo studio ad confirmandam suam hypothesin, filices omnes nasci ex terra margacea per acidum quoddam, quod in hisce fossilibus a corporibus marinis suppeditatum esse putauit.

7. Oblata etiam est Academiae copia lignorum p. 31. petrefactorum, haut procul a Medunta ad Sequanam effossorum.

8. Et Cl. DE LA CONDAMINE illi monstrauit Amiantum albissimum, in montibus Tarentasiae repertum.

Observationes anatomicae hic leguntur sequentes.

1. Quum mulieri fulmine in colli parte postica p. 53. tactae vena post horam secabatur, prosiluit sanguis ad dimidium pedis, sed mox cessauit fluere, postquam circiter vncia vna effluerat.

2. Virgo, 23 annos nata, scorbuto erat tantopere afflicta, vt cancri exulcerati in labijs et ore, maculae violaceae, rubrae, fuscae in cute, et exstoses in tibia et vlna apparerent, et sanguis e vena missus in pelliculam subnigram spissam, in sero lim-pido natantem, abiret. Hanc, quum omnis gene-

P. 55. ris remedia frustra essent adhibita, eiusque morbus iam ad summum gradum peruenisset, Cl. RAZOUT, Medicus Nemaufiensis, consilium Cl. SAUVAGES secutus, perfecte curauit, solo vsus decocto *Solani scandentis*, seu *Dulcamarae*, quod remedium ille ab Ill. LINNAEO acceperat. Principio quidem peius inde se habere videbatur aegra, et post quatuordecim dies visu adeo priuabatur, praegressis capitis et oculorum lancinantibus doloribus: sed, continuato nihilo secius decocti huius vsu, post septem dies coepit imminui omne morbi symptoma, et inde ab hoc tempore per duos menses haut intermisso remedii huius vsu aegra perfecte conualuit. Interea nullum ab eo incommodum sensit, praeterquam quod semel, vbi illud in nimia dosi sumserat, ardorem ventriculi quæsta est, quem nausea et vomitus est secutus; verum, intermisso per 24 horas decocti vsu, sponte cessauit hoc incommodum. Notatu etiam dignum est, remedium hoc suam virtutem exferere sine aliqua euacuatione per sedes, aut per vrinam, aut per sudorem, adeo vt dici possit malum tollere quasi per extinctionem, virus scorbuticum in ipsa sanguinis massa penitus destruendo. Haec virgo postea in febrem continuam simplicem incidit, quae breui et facile victa est remediis consuetis; id quod certe non potuisset fieri, si paululum virus scorbutici in sanguine fuisset relictum. Ratio autem propinandi hoc remedium haec fuit. De caule plantae recentis sumtum est quantum pendit drachmam semis: id, demtis inde foliis, floribus, et fructibus, minutim concisum, coctum est in aquae fontanae vnciiis sedecim ad dimidiae partis consumptionem. Cum colatura mista est aequa portio lactis bubuli, sed cremore suo bene priuati; inde haustus vnus datus est omnibus quatuor horis. Dosis autem plantae paulatim vsque ad drachmas duas aucta est.

3. Mulos etiam pituita contagiosa (*morve*), qui p. 58. morbus vulgo creditur equis proprius, affici posse, exemplo probatur.

4. In minori Balearidum insularum mulier peperit monstrum cyclopis facie. Fuit enim illi caput ingens, facies plana fere, cum vno tantum oculo magno, in medio sub fronte posito; alter oculus in summa fronte sub parte quadam molli, ad instar cornu prominente, delituit. Caput capillis longis, et totum corpus pilis fuit obsitum.

5. Puella, quae cum omnibus signis externis p. 59. pubertatis nata erat, quarto mense exacto, coepit pati menstrua; ceterum bona valetudine utitur.

6. Continuatur relatio de puella, quae quatuor annis sine alimentis, praeter aquam frigidam, vixit *). Ab aestate anni 1755. quo coepit in mensuris esse, vsque ad annum 1759. satis bene quidem valuit, nisi quod sine grallis vix potuit incedere; sed veris initio iterum tantos in pedibus dolores sensit, ut parentes eam ad fanum quoddam Virginis Deiparae, auxilii causa, deducendi consilium caperent. Neque sine auxilio domum reuertit, quod maximam partem, ut sapienter monet Historiographus Academiae, ipsis itineris huius molestiis tribuendum erat, quum fanum sit in alto praeruptoque monte, per quem eam genibus nixam ascendere ac descendere oportuerat. Verum etsi nunc pedibus poterat recte incedere, tamen haut tam perfecta fuit haec curatio, ut spei parentum omnino responderet. Nam sub initium hiemis vacillauit rursus puellae valetudo, pedes circa malleolos leuiter intumuerunt, menstruorum et quantitas et qualitas minus recte se habuit, et ventriculus iterum omne nutrimentum, excepto pane et aqua, reiecit. Attamen temporis progressu haec incommoda sine medicina, cuius per-

*) vid. Comment. nostr. Vol. XI. p. 388.

taesi videbantur parentes, superavit natura; et sub finem anni 1761 puella valetudine vtebatur optima, quae plus quam annuo spatio haut interrupta fuerat.

p. 62.

Ad *observationes chemicas* progredimur.

1. Cl. HELLOT parauerat butyrum antimonii cum duplo mercurii sublimati corrosiui. Cuius butyri, in aere liquefacti, drachmis septem cum dimidia affudit octo vncias spiritus vini rectificati; sic nactus est mixtum, quod post tres horas congelauit, et fere solidum euasit. Exiguo calore idem liquatur.

2. Idem V. Cl. cum Academia communicauit arcanam vernicis compositionem, quo Angli argento et orichalco colorem auri inducere dudum sciuerunt. Fit ex vnciis duabus gummi laccae, vnciis duabus fucini flauis, gr. 40 sanguinis draconis in granis, drachma femis croci, quae omnia in vnciis 40 spiritus vini rectificati digeruntur vulgata ratione. Hunc vernicem metallo inaurando calefacto illinere oportet. Metallum sic inauratum, vbi aliquid impuritatis contraxit, facile aqua tepida purgatur.

p. 64.

3. Quum Cl. CADET chemice inquisiuit in naturam materiae, quae ab ardente Vesuuiio defluit, inuenit, eam constare e ferro, paululo cupri, terra aluminosa, et terra quadam alia vitrificabili, quae cum acido vitriolico vnita crystallos format filamentosas. Vnde coniiicere licet, in visceribus montis magnam esse copiam pyritarum vitriolicorum et aluminosorum, et multo sulphure grauidorum; quo per ignis violentiam separato, ferrum, cuprum, illaeque terrae colliquatae fuerint, et vitrum opacum formauerint ope quarzi, quod istis iunctum fuisse, quaedam vestigia eius in materia a monte euomita docent. Quod quum ita sit, causa etiam inuenta esse videtur incendii montis: quum ex Hombergia-

no experimento constet, ferrum cum sulphure commistum, ac parumper humectatum, sub terra incendi.

Commentarii huius voluminis scripta continent vnum et quadraginta.

I. *Abb. DE LA CAILLE commentatio de lunae parallaxi.*

2. Cl. BERTIN *descriptio planorum musculosorum, quibus tunica carnosae ventriculi in homine consistat.* Auctor in hac tunica, quam antea Anatomici e duobus tantum planis fibrarum muscularium compositam esse docuerant, tria eiusmodi plana obseruauit semper in homine, ita vt inter interius duorum istorum planorum, quod circulares habet fibras, et tunicam neruosam tertium dari videret, vndique fere expansum, inde ab orificio sinistro vsque ad curuaturam ventriculi minorem, quam aut nullatenus aut ex parte tantum inuestit. Ceterum quia descriptio tunicae musculosae ventriculi, quam Auctor hoc loco proposuit, non discrepat ab ea, quam Ill. HALLERUS iam in *Primis lineis Physiologiae* exhibuerat, vt metuenda Auctori videretur suspicio, quasi alienae inuentionis gloriam sibi arrogare voluerit: monet, se iam anno 1746. quum de ventriculo equino Academiae praelegit commentationem, huius inuentionis fuisse compotem, eiusque rei testem esse posse Academiam, HALLERUM contra anno demum 1751. inuentum suum publicasse. Quorum illud quemadmodum et Cl. BERTIN, et testimonium eius rei perhibenti Academiae Historiographo (p. 32.) facile credimus: ita, vt ne in HALLERUM cadat suspicio, quam ille a se amouere studuit, aequitas exigit, vt vicissim moneamus lectorem, *Primas lineas physio-*

physiologiae iam anno 1747. Gottingae primum fuisse editas, et in hac libri editione eandem structurae ventriculi descriptionem, atque in altera anno 1751. facta, reperiri, volumen autem commentariorum Academiae Parisinae, in quo BERTINI commentatio de ventriculo equino legitur, anno demum 1751. in lucem prodiisse.

3. *Observatio transitus Veneris per discum Solis d. 6. Jun. an. 1761. Agendici habita a Cardinale DE LUYNES.*

4. *Alia in Castello S. Huberti, praesente Rege, habita a Cl. LE MONNIER.*

5. *Observatio exitus Veneris e disco Solis in Observatorio regio habita a Cl. MARALDI.*

6. *Observatio eiusdem transitus, ab Abb. DE LA CAILLE.*

7. *Alia a Cl. DE LA LANDE.*

8. *Alia habita in insula oceani Indici, dicta Roderici insula, a Cl. PINGRE'.*

9. *Cl. LE MONNIER annotationes ad praecedentem observationem.*

10. *Cl. DE LA LANDE examen parallaxis Solis per minimam distantiam limborum Solis et Veneris, tam Lutetiae quam in insula Roderici observatam.*

11. *Ei. Annotationes ad Cl. PINGRE' observationes in insula Roderici ad parallaxin Solis spectantes.*

12. *Cl.*

12. Cl. DE FOUCHY *obseruatio transitus Veneris sub Sole.*

13. Cl. LE MONNIER *continuatio annotationum ad obseruationem Cl. PINGRE?*

14. Cl. DE LA LANDE *annotationes ad computum transitus Veneris, Ephemeridibus, Connoissance des Temps inscriptis, ad annum 1761. insertum.*

15. *Eiusd. Annotationes ad obseruationem huius transitus Tobolii habitam.*

16. *Eiusd. Annotationes ad obseruationes eiusdem transitus, iussu Regis Daniae, institutas Hafniae et Nirosiae.*

17. Cl. TENON *commentatio de quibusdam vitis viarum vrinalium et partium genitalium masculini sexus.* In duobus puerulis, quorum alter duos menses, alter tres vixerat, pro vesica erat protuberantia membranacea, forma mori, extrinsecus conspicua super osse pubis, in qua terminabantur vreteres, et per cuius duo foramina guttatim effluebat vrina. Ibidem erat etiam vmbilicus positus. In altero horum infantum coles aderat, sed monstruosus et non perforatus; alter carebat cole, seroto, prostatis, et vesiculis feminalibus, testiculos vero habebat inter duas cutis plicas, quae vuluam aliquatenus referebant, positos. Parum abfimilem conformationem harum partium reperit etiam Cl. TENON in homine viuo, 37. annos nato. In omnibus his exemplis, monet, apparere hernias, sed singulares. Nam tumor, ex quo vrina exstillat, formatus est parte postica vesicae, quae nulli sacco inclusa, nec tegumentis musculisue tecta est, quin potius ipsa, vna eum adiacen-

adiacente peritonaei parte, pro sacco est intestinis. Praeterea in homine illo adulto, de quo hic agitur, etiam haec obseruauit commemoratu digna. Quum ieiunus est et quietus, spatio duorum minutorum horae ex vretere dextro sex circiter guttae vrinae, e laeuo septem exeunt; postquam autem ambulauit, aut alii corporis exercitio vacauit, ieiunus, plures guttae ex vtroque vretere spatio temporis breuiori exstillant. Semihorio post haustum vini albi, maiores guttae et celerius effluerunt (tardius tamen semper e dextro vretere quam ex sinistro), et vbi secretio maxima fuit, praesertim tussiente homine, radius dimidium pollicem longus profiluit quinquies minuti horae spatio; atque elapsa vna hora cum dimidia, reddiderat per vreteres partim vrinam albam vel serosam vix odoriferam, partim vrinam magis coloratam, cuius vtriusque vrinae quantitas tres quartas partes vini potati exaequauit. Vbi autem aquam biberat, neque tam cito vrinae fluxus, neque tanta vi acceleratus est. Certe nouas vrinae vias a ventriculo ad vesicam, quas WILLISIUS et MORINUS commenti sunt, in hoc homine non dari, manifestum est. Ceterum barbatus est, ac robustus, et neutiquam effeminatus, neque vllatenus castratis similis, pauci cibi ac potus, somni leuis, memoriae excellentis, ingenii acris; et omnibus sensibus valet, gustu excepto, veneris autem sensu prorsus caret.

18. Cl. DE LA LANDE *commentatio de interpolationibus, seu de usu differentiarum secundarum, terti-
rum, cet. in computis astronomicis.*

19. Abb. DE LA CAILLE *excerpta ex obserua-
tionibus, quas olim DE CHAZELLES in Ori-
ente habuit, vna cum notitia MSSorum huius Aca-
demici,*

demici, quae in Bibliotheca Academiae asservantur.

20. Cl. MALOUIN *experimenta super mucoso morbo equorum, la Morve dicto, instituta. Sectio p. 173.*
 ne plurimum equorum, qui hoc morbo correpti erant, didicit V. Cl. in iis quidem, in quibus morbus recens fuerat, non nisi membranam pituitariam fuisse vitiatam, in aliis autem, qui diutius isto morbo laborauerant, viscera etiam thoracis et abdominis modo pauciora, modo plura, esse affecta, tuberculis et maculis albis, praesertim in pulmonibus et hepate, apparentibus, sub quibus erant exigui abscessus, pituitae talis, qualis per nares excreta fuerat, pleni. Hinc dubius redditus, sitne hic morbus localis, an humorum, tres equos hoc morbo vehementer afflictos diuersa methodo tractandos curauit; duos quidem perforandis sinibus frontalibus, iniiciendoque liquore vulnerario in membranam pituitariam, glandulis sublingualibus induratis et tumidis incidendis, internis quoque remediis et subinde purgantibus adhibendis, tertium autem, sine extrinsecus administrata ope, solo eorundem internorum remediorum usu, et purgationibus alui. Hic equus perfecte conualuisse visus est, ceterorum autem curationem imperfectam fuisse, eorundem occisorum dissectio docuit. Vnde consequens esse videbatur, hunc morbum inter morbos humorum censendum esse. Sed quum huic sententiae constanter repugnaret LA FOSSE iunior, cuius pater, medicina veterinaria clarus, contrariam sententiam tuitus erat: Academia, hanc p. 51.
 rem vltiori examine dignam esse rata, iussit qua- Hist.
 tuor adhuc equos, pituita contagiosa laborantes, occidi et cultro anatomico subiici. Quo facto, nondum omnis dubitatio sublata est; nam quae in omnibus his equis viscera sana, neque alibi, quam in sinibus

bus frontalibus et maxillaribus, glandulisque sublingualibus, morbi vestigia deprehensa sunt. Interim hoc nunc affirmari posse videtur, duplicem esse huius morbi causam, alteram externam, quae solam membranam pituitariam afficiat, alteram internam, morbum scilicet praegressum, a quo genitus liquor serosus acris, per nares effluens, pituitariam membranam inflammare possit; et morbum, priori causae debitum, saepius occurrere altero, immo posse in hunc alterum temporis progressu degenerare, nisi remediis topicis opportune vincatur. Sed pluribus experimentis atque observationibus opus est, ut haec res in apicum perducatur.

21. 22. 23. *Observationes eclipsis lunae totalis d. 18. Maii anni 1761. habitae a V. Cl. LE MONNIER, MARALDI et DE FOUCHY.*

24. Cl. LE MONNIER *comparatio eorum, quae ex observationibus coniunctionis Veneris cum Sole sequuntur, cum tabulis HALLEII.*

25. Cl. GUETTARD *commentatio de lamellis et p. 197. granis auri in fluvio Ariega cet. *)*. Hunc fluuium, ipsamque, in quam ille influit, *Garumnam*, auri grana et lamellas vehere, dudum fuit notum accolis, qui illa summo studio colligunt. Sed nuper vir quidam industrius, *Apamiae* degens, terram ipsam, per quam *Ariega* fluit, nec non eam, quae in aliis Occitaniae regionibus quibusdam effoditur, auriferam esse, et similes lamellas et grana auri continere animaduertit. Et quoniam arena illorum fluuiorum, in qua granula aurea reperiuntur, ex granis quarzosis partim rufis, partim albis, constat, in terris autem illis auriferis lapilli quarzosi inueniuntur, qui
com.

*) Lecta d. 29. Aug. 1761.

comminuti similem prorsus arenam praebent: suspicatus ille est, hosce lapillos etiam aliquid auri in se continere; hinc copiam illorum Academiae misit, vt eos explorandos curaret. Equidem instituta iussu Academiae examina chemica et docimastica nihil auri in illis lapidibus demonstrarunt: attamen constitit inde, substantiam metallicam ferrugineam in quibusdam inesse, et ferrum inde non absque lucro parari posse.

26. Cl. DE LA LANDE *commentatio de nouis methodis vim magneticam ferro conciliandi, et de declinatione magnetis* *). Hae methodi sunt illae, quas p. 211. ante aliquot annos Viri clarissimi TRULLARD et ANTHEAULME inuenerunt. Ille, Academiae Scient. Diuionensis Sodalis, virgam ex chalybe confectam direxit versus septemtriones, eiusque positionem tam diu variauit, donec ab ea limaturam ferri attrahi videret; in qua positione fixam virgam percussit, quoad magnam vim magneticam naeta esset. Idem aliquot minores virgas ex chalybe affricu ad illam magneticas redditas colligauit, et cum his duas laminas ex chalybe, soleae equinae formam habentes, et ita iuxta se inuicem positas, vt oualem figuram complerent, perfricuit, extrema virgarum, verticaliter positarum, super laminis in circulum saepius, sed vno tenore, ducens; quo facto magnam virtutem magneticam his laminis conciliauit. Alter Vir Cl. cuius scriptum de magnetibus artificialibus Academia Scient. Petropolitana praemio ornauit, animaduertit, duas virgas ferreas, in linea recta positas ita, vt exiguum inter eas interuallum sit, sine omni praeparatione sponte sua vim aliquam magneticam sensibilem mox acquirere, maximam vero, vbi inclinatae sint ad planum aequatoris coelestis sub angulo

*) Lect. d. 20. Maii 1761.

angulo 29 grad. circiter versus austrum, vel ad horizontem Parisinum sub angulo 70 circiter graduum versus meridiem. Itaque in tali positione duas virgas ferreas, quarum longitudo est 15 pedum, crassities duorum pollicum quadratorum, super tabula crassa quercina fixit, ita, vt earum extremitates dimidium pollicem a se inuicem distent, et has extremitates laminis chalybeis, vltra ferrum paullum prominentibus, muniuit; iam acum, seu virgam ferream minorem, magneticam redditurus, eam oris harum laminarum affricat, ducendo eam prorsum et retrorsum iuxta longitudinem virgarum maiorum, hac tamen cautione, vt neutra extremitas acus vnquam in virgarum interstitium perueniat. Qua ratione acui vim magneticam impertit maiorem omni, quae alia adhuc cognita methodo ipsi conciliari potest. Vtitur etiam hoc modo, qui eodem redit. Virgam chalybeam, seu acum, magnetica vi imbuedam super tabula figit, et duas eiusmodi virgas, sed iam magneticas, super virga fixa sic ponit, vt poli earum diuersi nominis se inuicem respiciant, deinde diaphragmate quodam tenui inter vtramque interposito, eleuat ambarum extremitates a se inuicem remotissimas, vt ipsae virgae ad tabulam inclinatae sint sub angulis, in oppositas plagas vergentibus, et extremitates earum sibi inuicem proximas, diaphragmati appressas, ducit super virga fixa dextrorsum et sinistrorsum iteratis saepius vicibus, lente, et hac lege, ne extrema virgae fixae vnquam attingantur; tandem sub finem huius frictionis virgas ambas, ad medium virgae fixae reductas, subito et simul tollit; sic virga fixa virtutem magneticam insignem assumit. Expositis his methodis, Cl. DE LA LANDE porro docet, quibus ratiociniis earum inuentor ad eas peruenit. Denique obseruationes aliquot profert, ex quibus colligit declinationem magnetis versus occiden-

cidentem Lutetiae inde ab anno 1582. quotannis nouem minutis primis gradus praeterpropter vni-
formiter creuisse.

27. Cl. ADANSON *descriptio noui generis arborum*, Baobab dicti, in Senega obseruati. Nomen *Baobab* apud PROSPERUM ALPINUM (de plantis Aegypti) occurrit. A SCALIGERO (de Subtilit. L. VI.) eadem arbor *Guanabanus* dicta est. Francogalli in Senega degentes eam *Calebassier* appellant, eiusque fructum *panem simiarum*. LINNAEUS eam vocauit *Adansoniam*, quoniam eius definitionem a Cl. ADANSON accepit, quam Appendici Tomi II. System. Nat. Edit. X. inseruit, et quae tam conformis est hic exhibitae, vt illi huc transcribendae superferre queamus. Tradita ea definitione, Auctor ostendere allaborat, hanc arborem nouum esse genus, quod multum quidem similitudinis habeat cum maluaceis, sed tamen ab aliis maluaceis, adhuc cognitis, vere distinctum sit. Quo sine characteres familiae *maluacearum* sollicite recenset, simulque notat, hanc arborem ab aliis generibus huius familiae discrepare partim calice, qui ipsi simplex est et deciduus, partim staminum copia et situ, quippe in fasciculum collectorum, partim fructu lignoso, in loculos decem vel quatuordecim diuiso, qui semina plurima continent, carne sicca et quasi spongiosa inuoluta. Denique de cultura eius arboris, morbis, aetate, locis natalibus, et vsibus differit, atque Auctores, qui eius mentionem fecerunt, recenset. Maximam omnium arborum eam dicendam esse iudicat, propterea quod, licet truncus eius non ultra
12 pedes altus fieri soleat, tamen diameter trunci
fere 25 pedes exaequat, et rami circumcirca ad 60
pedes extenduntur. Iconibus adiectis figuras et totius arboris, et foliorum, et florum, fructuumque

ac feminum, optime repraesentandas Cl. Auctor curavit.

28. Cl. NOLLET *noua experimenta super electricitate, occasione scripti in Anglia nuper a ROBERTO SYMMER, Societ. reg. Londin. Sodali, editi capta **). Repetens Auctor Cl. SYMMERI experimenta circa tibialia ferica, a nobis alias **) enarrata, varia obseruauit noua, et valde digna attentione physico-
 rum. Nam non modo vidit, eadem experimenta haberi posse, licet multo minori sumtu, in taeniis fericis,
 p. 251. aqua pura et calida elotis, rursusque siccatis; neque calorem animale[m] necessarium esse in his experimentis, sed ea quoque succedere, quum tibialia nigra et album, sibi inuicem inserta, super prunis charta grysea, vel panno complicato, fricta fuerint: verum etiam obseruauit primum illud, quod tibiale nigrum aliud genus electricitatis nanciscatur, quam album, non esse a coloris diuersitate, quatenus ille est lucis modificatio, sed a materia gallarum, quae tincturam nigram ingreditur. Deinde ex his experimentis deduxit hanc propositionem generalem: Quum duo corpora, quae per frictionem electrica reddi possunt ita, vt alterum electricitatem vitri, alterum electricitatem resinae nanciscatur, simul fricantur ad se inuicem applicata, vis electrica ipsis conciliatur mirifice fortis. Praeterea intellexit, pro generali haecenus habitam legem, qua duo corpora, eodem electricitatis genere praedita, se mutuo repellere perhibentur, talem non esse, ideoque e mutua attractione duorum corporum electricorum non tuto colligi, ea diuersis generibus electricitatis praedita esse. Vidit enim, telam fericam albam, ad superficiem vitri applicatam, et vna cum vitro frictam, adhae-

*) Lecta in Conuentu publ. Cal. Apr. 1761.

**) In Vol. X. hor. commentar. p. 499.

adhaerere vitro valide, atque ab eo separatam, ve- p. 254.
lociter ad illud reuerti; item, taenias sericas nigras,
electrificatas frictione, attractas esse a vitro non ele-
ctrificato, eique per horas integras arcte adhaesisse;
separari autem inde confestim, admoto ipsis alio vi-
tro recens per frictionem electrificato.

29. Cl. DE LA LANDE *commentatio de inae-
qualitatibus in motu Martis ab actione telluris in reci-
proca duplicata distantiarum ratione effectis.*

30. Virorum Cl. DU HAMEL et TILLET *com-
mentatio de insecto grana frumentorum in prouincia En-
golismensi erodente **). Hoc insectorum genus, ad-
modum damnosum, est eruca exigua, e cuius chry- p. 296.
salide prodit phalaena classis secundae secundum RE-
AUMURII descriptionem, a quo etiam historia hu-
ius insecti iam tradita est sub finem Volum. II. Com-
mentariorum ad Historiam insectorum. Et quae
magnus ille Vir de hoc insecto scripserat, nescius,
quam vtilia ea essent futura, maximopere sibi pro-
fuisse fatentur praedicti Viri clarissimi in dirigenda
inuestigatione causae calamitatis, quae vniuersam
prouinciam vehementer afflixit. Ipsi autem vicissim
acceptam a REAUMURIO historiam huius insecti
perfecerunt, deprehensis per proprias obseruatio-
nes iis, quae illius industriam et solertiam effugerant.
Remedia huic malo inuenerunt duo. Alterum est, p. 324.
vt grana frumenti, ab his insectis infestati, torrean-
tur in fornacibus, ad id instructis, calore, septuage-
simum quintum gradum thermometri Reaumuriani
excedente: hoc enim caloris gradu erucae et chry-
salides, in granis latentes, enecabuntur. Et reme-
dii huius simile quid rustici Engolismenses nonnul-
li, iam ante Academicorum in prouinciam aduen-
tum,

*) vid. Comm. hor. Vol. XII, p. 14

tum, tentauerant, in furnis suis, postquam panis inde exemptus esset, grana frumenti aut nuda ad 4 vel 5 digitorum altitudinem aggerere, aut faccis inclusa ponere soliti. Verum quum hac ratione germina in granis corrumpantur: vt grana non solum cibo, sed etiam fementi, idonea seruentur, suadent aliud remedium, quod in hoc consistit, vt prius calx viua in aqua per cinerem colata maceretur, et limpidum lixiuium in scutras transfundatur, in quibus calefieri ad 50 gradum in thermometro Reaumuriano possit, et deinde sic calefacto lixiuio grana corbibus inclusa immittantur. Sed nullo remedio malum vinci posse monent, nisi, eodem simul vti, publica auctoritate adigantur omnes coloni in tota regione, quae hac calamitate prematur. Nihil enim proficient, qui bonis granis agros suos conserant, si vicini in granariis suis per hiemem nutriuerint hostes illos, qui vere nouo in phalaenas conuersi euolent in hos agros, speciem suam, et cum ea simul hoece malum, propagaturi.

31. Cl. LE MONNIER *monita circa obseruationem diametri Veneris d. 6 Iunii an. 1761 Tobolii habitam.*

32. *Determinatio longitudinis et latitudinis Veneris sub sole per obseruationem huius coniunctionis Holmiae habitam, Auctore Cl. DE LA LANDE.*

33. *Abb. CHAPPE D'AUEROCHE excerpta ex relatione de itinere in Sibiriam, ut Venerem in disco Solis anno 1761 Tobolii obseruaret, suscepto.*

34. *Eiusd. Additamentum, in quo de annulo lucido et diametro Veneris, Tobolii obseruatis, agitur.*

35. Cl. MARALDI *obseruatio eclipsis quarti satellitis Iouis d. 19 Nouembr. anni 1761.*

36. Cl. GUETTARD *commentatio de fodinis cespitum subterraneorum, seu turfæ, prope Villam regis in Campania Galliae, cet.* Hæ fodinae sunt in pratis admodum macris, in valle quodam, per quem fluuius, *Essona* dictus, procurrit. Os fodinae 12 p. 381. vel 18 pedum quadratorum, profunditas ad summum decem pedum esse solet; altius enim fodere aqua non permittit. In hac altitudine plura strata cespitum habentur, quorum singula pedem circiter vnum crassa sunt; et horum stratorum infima, coloris fusci et fere nigri, meliora superioribus esse putantur. Reperiuntur in illis radices iuncorum, arundinum, cyperoidum, et his similibus plantarum, quas prata illa ferunt; nonnumquam etiam trunci salicum, populorum, nec non radices harum aliarumque arborum in stratis illis repertæ sunt. Porro docet Au- p. 383. Etor, quo modo et quibus instrumentis aquae ex his fodinis hauriantur, strata secentur, et massae exsectae egerantur, disponanturque, vt bene exsiccari possint; item quomodo ex horum cespitum nonnullis carbones fiant in furnis, ad hanc rem exstructis. Horum autem carbonum aequæ ac cespitum illorum exsiccatorum vsus et *Corboli* et *Lutetiae* frequens esse coepit apud coquos et opifices. Quo magis hortandos esse censet populares suos, vt etiam in aliis regionibus Galliae turfam quaerant, qua ligno- p. 390. rum penuriae, ibi ingrauescenti, subueniatur; et plurima loca nominat, quibus id fieri posse sperat. Denique ostendere studet, turfam nihil aliud esse, p. 392. nisi materiem ex putrefactione plantarum, in pratis p. 393. non depastis prouenientium, natam.

37. Cl. DE LA LANDE *altera commentatio de motu nodorum planetarum primariorum singulorum, qui actionibus ceterorum debetur.*

38. Cl. CASSINI DE THURY *observatio transitus Veneris per discum Solis, Viennae in Austria habita.*

39. Cl. PINGRE' *observationes astronomicae in insula Roderici ob determinandam Solis parallaxin institutae.*

40. *Eiusd. Additamentum ad praecedens scriptum.*

41. Cl. DE RATTE *Soc. reg. in Monte Pessulano Sodalis, observationes cometae, qui mensibus Septembris et Octobri anni 1757 apparuit.*

II.

Della preservazione della Salute de Letterati, e della gente applicata e sedentaria, opera postuma di GIUSEPPE ANTONIO PUIATI P. P. P. di Medicina Practica nella celebre Universitá di Padoua, e data in luce da ANTON-GAETANO suo figlio, Dottor di Filosofia e di Medicina, in Venezia 1762. presso Antonio Zatta. in 8vo. I Alph. 10. pl.

i. e.

De eruditorum ac studiis vitaeque sedentariae deditorum hominum valetudine tuenda, opus posthumum IOSEPHI ANTONII PU-

IATI,

IATI, editum ab ipsius filio, ANTONIO
CAIETANO.

Librum hunc, quem Cl. PUIATI pater maximam partem absolutum reliquerat, Cl. Editor ita perficere laboravit, loca auctorum in notis laudatorum addendo, lacunasque supplendo, vt et patris auctoritatem non minueret, et vtilitatem adferret legentibus. Cum vero hic liber scriptus sit, non solum in eruditorum gratiam, sed etiam in illorum vsum, qui aliis funguntur muneribus, quae ingenii exercitationem et applicationis assiduitatem requirunt, lingua vsus est Cl. Auctor vernacula. Distinxit autem totum hoc opus in tres partes, quarum prima introductoria est, altera philosophica, tertia vero practicas regulas continet. Atque in primo partis primae capite nonnulli Auctores, qui de sanitate eruditorum tuenda scripserunt, recensentur, secundo vero capite caussa morbosa externa, cui eruditi obnoxii sunt, exponitur. Facilius eruditos caussae externae, ob imbecillitatem corporum, quam robustiores laedunt, atque pro diuersa corporis constitutione varia quoque incommoda producunt. Maxime tamen ex nimia studiorum contentione tres corporis partes, ventriculus scilicet, cerebrum et oculi patiuntur. In tertio capite de sanitate eiusque caussis in vniuersum disputatur. Proximam sanitatis caussam Cl. Auctor ponit in perfecto consensu virium internarum ad sustinendum motum omnium fluidorum corporis nostri, siue ea in vasis sint, siue extra vasa haereant. Sanitas laeditur, quotiescunque iste consensus turbatur, licet motus sanguinis non vitiatum sit, aut nondum illud vitium appareat. Caput quartum latitudinem sanitatis explicat. Ea enim minime tam arctis regulis adstricta est, vt incommoda, quae consensum, de quo diximus, turbant, non possit

p. 1.
p. 7.
p. 12.
p. 23.

B 4 homo

homo sine sanitatis detrimento perferre. Latitudo autem sanitatis, cuius homini propriae, deduci posse videtur ex sufficiente conseruatione virium, qua, excretionem aliqua imminuta, noua alia producit, aut consueta augetur. Hinc illi homines maiore prae aliis gaudent sanitatis latitudine, in quibus necessaria et maxime utilis euacuatio facilius poterit augeri. Qualis vero illa sit, Cl. Auctor in capite quinto docet, quod de perspiratione insensibili inscribitur. Haec, cum ex viribus vitae pendet, optime, vbi eae vegetae sunt, succedit, mirum in modum vero variat pro varietate rerum extra corpus positarum, vel mutationum, quae in ipso corpore fiunt. Materia perspirationis omni acrimonia destituitur, et retenta, non qualitate, sed quantitate sua nocet.

p. 28.

p. 46.

p. 63.

p. 84.

p. 109.

Secunda huius operis pars exponit efficaciam et modum agendi caussarum primariarum morbosarum, quae cum literatura et studiis aliquem nexum quasi habent. In capite primo de nimia applicatione ad studia tractatur, qua imprimis ventriculus et vis digerendi laeditur. In secundo capite Cl. Auctor vigilias et somnum considerat, et damna, quae ex protractis vigiliis oriuntur, explicat. In tertio capite, quod de motu inscribitur, demonstratur necessitas motus in vniuersum, et damna ex nimia quiete oriunda. Quarto capite de ingressu, erecto statu corporis et variis aliis corporis positionibus agitur. Ingressus sanguinis motum maxime expedit, et saluberrimus est, quod minime de statu valet. Sub hoc enim corporis situ, illud ipsum ob intensam multorum musculorum actionem maxime debilitatur, sanguinis motus per contractos musculos laeditur, tandemque ipsa vis concoquendi cibos impeditur, partim ob imminutam musculorum abdominalium et diaphragmatis in ventriculum actionem, partim ob dissipationem fluidi neruei, quod ad digestionem ciborum

rum

rum rite perficiendam maxime requiritur. Sessio corpore incuruato tum demum, si ventriculus cibis nimis repletus est, noxam infert; in vniuersum autem sessio omnis nimium protracta, iis, qui calculo laborant, nocet, quod etiam de situ corporis supino valet. Quinto capite Cl. Auctor de saltatione p. 130. et instrumentis musicis, sexto de equitationis vfu p. 145. medico fusius agit. Septimo capite de venatione, octauo de ventione in cymba, nono de declamatione, et lectione clara voce instituta differit. Capite decimo aerem considerat, atque atmosphaerae, caloris, frigoris, ventorumque etc. in corpus humanum efficaciam explicat. Simili modo in capite vndecimo de cibo, eiusque variis speciebus, et capite duodecimo de potu potulentisque in Italia vsitatis disputat, tandemque in vltimo secundae huius partis capite affectus animi examinat.

Tertia vero huius libri pars applicationem continet eorum, quae de rebus non naturalibus in vniuersum in secunda parte dicta erant. Hinc in primo capite praecepta circa studiorum contentionem in vniuersum, in secundo capite praecepta de somno, et in tertio de motu proponuntur, atque damna, quae ex vita sedentaria proueniunt, explicantur. Quartum quintumque caput comprehendunt regulas circa aerem, et alimenta. Sexto capite continentur regulae, ab iis obseruandae, qui, necessitate quadam coacti, vltra modum se per aliquod tempus studiis applicare debent. Septimo capite disputat Auctor de signis laesae transpirationis, ex cuius conseruatione, vti iam supra dictum est, Noster sanitatem pendere contendit. Vltimum tandem caput docet, qualis esse debeat medicus, cui cura sanitatis hominis literati committenda est. Haec sufficiant de hoc libro dixisse, cuius lectio iis, qui medici non
 B 5 sunt,

sunt, et tamen praecipuas diaetae regulas nosse cupiunt, partim ob rerum praestantiam, partim ob stili elegantiam, omnino commendanda est.

III.

Memoire sur une question anatomique relative a la Jurisprudence; dans lequel on établit les principes pour distinguer, à l'inspection d'un corps trouvé pendu les signes du *Suicide* d'avec ceux de l'*Assassinat*. Par M. LOUIS, Professeur Royal de Chirurgie, Censeur Royal, Chirurgien consultant des Armées du Roy. a Paris chez P. G. Cavelier 1763. 8. pl. 3½.

i. e.

Commentarius super quaestione anatomica, quae relationem quandam cum iurisprudentia habet; in quo principia constituuntur, ex quibus in inspectione cadaveris, quod suspensum reperitur, signa *autochiriae* et *homicidii* inter se inuicem distingui possunt. Auctore Cl. LOUIS.

Praelectus est hic commentarius a Cl. Auctore in confessu publico Academiae regiae chirurgicae, habito d. 14 April. 1763. atque scriptus est occasione tristissimae sortis familiae *Calas*, omnibus certe lectoribus nostris ex publicis relationibus cognitae. Cum fere omnes, qui de medicina forensi scripserunt auctores, ea tantum signa proponant, quae ostendunt, utrum is, qui suspensus reperitur, viuis an mortuus suspensus fuerit, ea vero signa negligent, ex quibus dignosci potest, an suspensus se ipsum interfecerit laqueo, vel ab aliis strangulatus fuerit?

fuerit? Cl. LOUIS de hisce vltimis signis in hac dissertatione agendum sibi sumfit. Varia autem experimenta, quae ad huius argumenti vberiore[m] explicationem faciunt, tum in cadaueribus humanis, tum in animalibus viuis instituit, neque ipsos carnifices consulere neglexit. In initio huius tractationis chirurgos, qui examen corporis, quod suspensum reperitur, ex magistratus auctoritate suscipiunt, admonet, omnem dandam esse operam, quo suspensi, si fieri possit, ad vitam reuocentur, atque probat, *Calasii* filium forte vixisse adhuc eo tempore, quo familia eum ex fune pendentem inuenit. Deinde agit de signis, quae docent, vtrum viuus, an mortuus aliquis suspensus fuerit, tandemque ad ea accedit, ex quibus iudicari potest, vtrum strangulatio voluntaria, an violentiae externae effectus fuerit? Ostendit vero, suspensos non suffocari, vel ex respirationis defectu perire, sed apoplexia, scilicet ex compressione venarum iugularium, atque hoc imprimis valere de iis, qui ipsi suae mortis auctores fuerint. In iis, qui a carnifice patibulo affiguntur, saepe vertebrae colli luxantur, et cartilagine[m] laryngis franguntur, quod nunquam fieri solet in iis, qui se ipsos interficiunt, quapropter etiam eiusmodi homines facilius, quam ii, quos trucidauit carnifex, ad vitam reuocari possunt. Homo quidam, qui bis se ipsum suspendit, bis quoque refocillatus est, neque aliud inde incommodum sensit, praeter vehementes dolores in capite et pedibus, qui orti erant sine dubio ex impedita sanguinis circulatione per compressionem venarum iugularium. Cum vix possibile sit, vt aliquis, sine praegressa strangulatione, ab alio de laqueo suspendi possit, semper duplex aderit chordae in collo vestigium, aut alia in cadauere violentiae externae signa. Si autem fuerint aliquando fortasse malefici, qui post suspensionem, a carnifice factam, ad vitam reuoca-

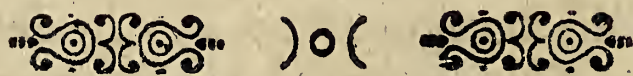
p. 6.

p. 12.

p. 15.

reuoca-

p. 27. reuocati sint; haud dubie id carnificis culpa accidit, qui officium suum in iis non recte fecerat. Probat hoc Cl. Auctor enarratione methodi, qua carnifices Parisiensis et Lugdunensis vtuntur. In iis, qui Parisiis suspenduntur, fere semper colli vertebrae superiores luxantur, simulque ac ea luxatio fit, cadauer, quod antea rigidum erat, nunc flexile fit. Pupilla semper in suspensis valde dilatata est. Lugduni cartilagine laryngis contra vt plurimum fractae sunt, cum in anteriore parte laquei, quo strangulantur, nodus sit fixus, atque carnifex caput eius, de quo supplicium sumitur, magna vi versus anteriora deprimat. Ex his autem omnibus patet, cadauer, quod suspensum reperitur, non obiter tantum inspiciendum, sed et interiores eius partes sollicite examinandas esse. Qui se ipsos laquei ope interficiunt, longe tardius pereunt, quam ii, qui ab aliis strangulantur. Chorda cum vestigio, quod in collo reperitur, comparanda est, atque videndum, vtrum in collo vnicum tantum, an contra duo adsint eiusmodi impressionis vestigia? Haec omnia Cl. LOUIS egregie explicat, atque in fine nonnulla addit de methodo, qua suspensi ad vitam reuocandi sunt. Suae det autem sectionem venae iugularis instituere, aërem pulmonibus inflare atque corpus fricare et calore fouere. Si in eo, qui paullulum refocillatus est, respiratio adest laboriosa et stertorosa, materia spumosa bronchia replens euacuanda est ope positionis paratae ex oxymelle scillitico.

IV.

MARTIN FROBENIUS LEDERMÜLLERS,
Hochfürstl. Brandenb. Culmbachischen Iustitz-
raths, wie auch der Kaiserl. Academie der Natur-
forscher, und der teutschen Gesellschaft zu Alt-
dorf Mitglieds, Nachlese seiner mikroskopischen
Gemüths und Augenergötzungen. V. Sammlungen
bestehend in funfzig fein illuminirten Kupfertafeln,
sammt deren Erklärung, und einer getreuen An-
weisung, wie man alle Arten Mikroscope geschickt,
leicht und nützlich gebrauchen solle, verlegt, und in
Kupfer gebracht von Adam Wolfgang Winter-
Schmied, Kupferstecher in Nürnberg, gedruckt,
auf Kosten des Verlegers, von Christian de Lau-
noy 1762. 4. mai. 15 pl. cum ep. dedic. et
praef. L. tab. aen.

i. e.

MARTINI FROBENII LEDERMÜLLERI
 spicilegium microscopiarum oculorum at-
 que animi oblectationum suarum aeri incisa-
 rum et viuis coloribus pictarum.

Postquam in detegendis naturae arcanis occupatus
 Cl. LEDERMÜLLERUS centuriam microscopiarum suarum obseruationum ante sex hos annos ediderat, multisque hunc librum non ingratum esse animaduertebat, cogitabat de spicilegio quodam per vices edendo, ita, vt decem semper tabulas, sine temporis tamen termino constituto, se publicaturum fore promitteret. Cuius spicilegii et nos superius iamiam mentionem fecimus *). Nunc vero,
 cum

* vid. Commentar, Vol. X. P. III. p. 423.

cum illud absolutum in manibus nostris versetur, non ingratum lectoribus nostris fore arbitramur, si potiora eius momenta breuiter excerpamus, quantoque cum studio Cl. Auctor in continuandis microscopicis obseruationibus versatus fuerit, significemus.

Praeter egregias itaque, variasque nouiter institutas obseruationes, praecipue quoque in hoc volumine operam dedit LEDERMÜLLERUS Noster, vt fida instructione doceat, quomodo vnusquisque singulis microscopiis commode vti debeat, quem in finem historiam microscopiorum dedit, primam eorum originem ex gutta aquae, vel globuli vitrei factam exponit, successiuam emendationem ex mutata eorundem fabrica declarat, icones eorum, quibus olim vsi fuerunt, communicat, quo exinde adpareat, ad quantum praestantiae gradum recentiorum inuenta peruenerunt. Ea propter non solum nouissima et optima microscopia secundum ordinem dignitatum suarum recenset, compositionis rationem exponit, modumque adhibendi docet, verum etiam non nulla eorum, v. c. microscopium solare Cussianum Tab. I. et II. vniuersale illud illustris DE GLEICHEN, tanquam maxime compositum, Tab. XI. XII. XIII. XIV. et XV. Lieberkühnianum, pro circulatione sanguinis contemplanda, Tab. XXIII et XXIV. depinxit. Cum itaque tantam microscopiorum peritiam, et in recto eorundem vsu dexteritatem acquisiuerit, praetereaue de selectissimis sibi comparandis semper sollicitus fuerit Cl. Auctor, quilibet facile praeuidet, obseruationes, ope microscopiorum factas, et in hoc volumine eodem cum studio esse consignatas, quo antecedentes microscopicae oblectationes sese commendarunt. Cum vero limites non permittant, vt singulas spicilegii huius obseruationes commemorare possimus, satis fore spera-

speramus, si speciminis loco quaedam saltem phaenomena, Auctori in contemplandis corporibus obuia, indicamus.

Delineantur itaque Tab. VII pulices aquatici; in his microscopii auxilio detexit Noster, praeter sex pedes ordinarios, duo alia adhuc corpora, pedibus quoad faciem externam similia, quae vero interius cauam fistulam sistunt, ex qua eo tempore, quo pulex super aquam saltare tentat, albicantem quandam et oleosum humorem promanare Noster obseruauit, qui super aquam paruum quasi globulum format, quem basin forte esse, in quam pulex saltatorios pedes firmat, Cl. Auctor opinatur. Arbo-rem coffeam ab omnibus insectis semper esse liber-
rimam, Cl. olim Gedanensium KLEINIUS in ma-
nuscripto quodam, de incremento coffeae, affirma-
uit. Contrarium vero se reperisse testatur Noster
Tab. IX. quae pediculos in arbore coffea habitan-
tes repraesentat. Animalculum hoc latum est, et
tenuissima quadam lana obductum. Animaduertun-
tur in eo quindecim annuli vel segmenta, quae in
mucrones terminantur mobiles, et mediantibus qui-
bus ouula sua crasso fatis tomento obducere potest.
Ponit sua ouula in rimas veterani rami, et utpluri-
mum in cacumine arboris animalcula haec habitant.
Hac occasione Tab. X. delineauit Noster modum
crescendi coffeae. Has figuras KLEINIUS dedit,
quas etiam LEDERMÜLLERUS immutatas reprae-
sentat. Ex iconibus huius tabulae praecipue atten-
tionem nostram mouet puluis antherarum coffeae.
Hic enim, microscopii ope contemplatus, sistit cor-
puscula feminibus tritici haud absimilia, quae vero,
si aqua, vel spiritu vini humectantur, rotundam fi-
guram acquirunt, et sensim sensimque substantiam
quandam oleosam vaporis ad instar emittunt. Ex
variis animalium pilis, Tab. XVII. delineatis, com-
memo-

memoratione dignum iudicamus pilum talpae; hic enim, innumeris annulis vndiquaque obsessus, aequè satis a reliquorum animalium pilis sese distinguit, ac pilus Cerui Capreoli Tab. XLIX. repraesentatus, squamis sexangularibus vndique tectus, a reliquis statim internoscitur.

In Tab. XXXIII. depictam vidimus aegagropilam, ex ventriculo agni simul cum quatuordecim aliis desumptam. Haec exterius durissimo quodam cortice obtecta erat, interius autem substantiam reperit Noster, operi coactili simillimam. Cum internam hanc substantiam microscopii ope disquisiverit, detexit, eam ex meris particulis laneis consistere, quae, sicuti pili, ex canalibus medullaribus compositae, et externe minutissimis quasi squamis obtectae erant. Sequenti Tabula XXXIV. repraesentavit Noster membrum virile muscae. Hoc ex tribus segmentis consistit, quorum duo inferiora innumeris papillis, et peculiari quadam protuberantia annulari, obsessa sunt. Passim occurrunt pili, et in suprema parte conspicitur foramen quoddam ovale, per quod corpuscula, pro animalculis feminalibus habita, exire vidit Cl. Auctor. Sed cum errare humanum sit, ita etiam LEDERMÜLLERUS noster, se in denominanda hac parte quendam commisisse errorem, ipse fatetur in defensione nonnullorum dubiorum, contra microscopicas suas observationes factorum, huicque specilegio adiecta. Mouit enim Ill. DE GLEICHEN praeter alia dubia etiam hoc, quod Cl. Auctor figuram Tab. XXXIV. datam, membrum virile muscae nominet, cum tamen aliae observationes edocuerint, hanc partem neutiquam membrum virile, sed tubulum esse, per quem ovula ponit foemina musca. Veritatem huius rei perspiciens Noster, hunc suum errorem in defensione hac indicavit, sententiam mutavit, et descriptionem Tab. XXXIV. sub nomine
tubuli

tubuli, per quem ouula ponit foemina musca, esse assumendam, scripsit. Pollinem antherarum tulipae Tab. XLVIII. repraesentat. In hoc detexit Noster globulos diuersi coloris, quorum alii lutei, alii purpurascetes fuerunt. Quando iis vnica guttula aquae adsperfa est, mox ex iis substantia quaedam promanauit, guttulam aquae tot coloribus impregnans, quot antea pollen ipsum imbutum erat. Tab. L. continet figuras salis cuiusdam compositi, coerulefcentis, et salis essentialis acetofellae. Saepius dubitauit Cl. Auctor, num ope artis coeruleum quoddam sal produci posset, cuius crystalli colorem suum, propter pelluciditatem, sub microscopio adhuc conspiciendum praeberent. Contigit ei, ab amico quodam compositionem eiusmodi salis acquirere. Quando nimirum salis volatilis cornu cerui drachma semis, et laminae cupri in paruas frustulas concisae grana 15. in vitro bene obturato simul reseruantur, et hisce inter se coniunctis 6 - 8. guttae spiritus salis ammoniaci vinosi adsperguntur, mixtumque hoc in lenissimum calorem caute reponitur, ne volatile sal in auras abeat: tunc vnica guttula huius mixturae sub microscopio sistit egregias crystallos azurei coloris, vt plurimum octangulae figurae. Sal acetofellae, in eadem tabula repraesentatum, crystallos diuersissimae figurae sistit, quarum aliae ramorum arboris ad instar inter se combinatae sunt, aliae vero sexangularia et multangularia corpora repraesentant.

Adiecta sunt huic volumini duo alia additamenta, quorum prius responsiones Cl. Auctoris ad dubia nonnulla Ill. DE GLEICHEN continet *); posterius

*) Cuius titulus est: MARTIN FROBENIUS LEDERMÜLLERS abgenöthigte Vertheidigung, als einen Tom. XIV. Pars I. C Anhang

sterius vero descriptionem iconemque muscae, per multis paruis insectis refertae, et a Cl. WINTERSCHMIEDT obseruatae, sistit. Nos vero ex iis, quas indicauimus, obseruationibus microscopicis, industriam Auctoris satis constare arbitramur. Quas vero in posterum obseruationes, circa specialiora quaedam corpora instituendas, edere promittit, de his iusto tempore ad lectores nostros erimus relaturi.

V.

The vegetable System, or the internal Structure and the Life of Plants etc. By JOHN HILL, M. D. Vol. V. Containing the entire Class of Aggregate or Clusterheaded Plants, London. Solded by R. Baldwin 1763. fol. pl. 18. Tabb. aen. 53. Vol. VI. Containing the whole Class of Umbrell'd or Umbelliferous Plants. London. 1764. fol. pl. 18. Tabb. aen. 62.

i. e.

Systema vegetabile, siue explicatio internae structure et vitae plantarum etc. Auctore IOHANNNE HILL, M. D. Vol. V. VI.

In ea, quam iam exponere cepimus *), Cl. Auctoris methodo nunc sic pergimus, vt aggregatas atque

Anhang seiner mikroskopischen Gemüths und Augenergötzungen, wider einige von dem vornehmen Hr. Verfasser des neuesten aus dem Reiche der Pflanzen, und der Geschichte der Stubenfliege, in diesen beyden Schriften geäußerte Zweifel und Vorwürfe, nebst einer Beylage des Verlegers Adam Wolfgang Winterschmids, welche die Abbildung einer mit vielen sehr kleinen Insekten geplagten ganzen und vergrößerten Stubenfliege enthält; mit Kupfern.

*) vid. Comment. Nostr. Vol. XIII. P. II. p. 296.

que umbelliferas plantas simul eadem ratione recensamus, qua in prioribus vſi ſumus voluminibus.

Quod de compositis egerat plantis Cl. Auctor, Vol. V. nunc prius multis probare nititur argumentis, aggregatas, iam considerandas plantas, inter illas compositas et umbelliferas medium mereri locum, etsi cum vtrisque aliqua communia habeant. Hinc protinus ea, quae plerumque adsumitur, inter umbellam simplicem atque compositam differentia concidit, et aggregatae flores perfectos, in capitulum collectos, communi calyce exceptos, singulo tamen flore proprio calyci insidente et suo etiam pedunculo excepto. In umbellis contra communis pedunculus diuisus ex centro in plures, singulum denuo et secunda vice diuisum ostendit. Describit porro singulas aggregatarum plantarum fructificationis partes atque delineat, et quod in singulis communis ille calyx foliosus est, nec commodas satis distinctionis notas suggerit, nunc ex proprio singuli floris calyce eiusque forma et diuisione, squamarumque numero definitiones ordinum desumit, eorumque in aggregatis septem sequentes describit, stamina vero florum non sunt coalita.

p. 5.

Ordo I. recenset plantas, calyce particulari monophyllo, et in margine integro, instructas: capitulo florum ouali, calyce communi floribus longiore, *Dipsacus*; capitulo rotundo, calyce communi breuiore, *Virga*, *dipsacus pilosus*; capitulo obtuse conico, calyce communi floribus longitudine aequali, *Xanthium*; occasione huius *Xanthii*, quod in Europa aequae ac America occurrit, de sententia ea, singulis locis singulares plantas concessas fuisse, differit, eamque negando hoc et aliis exemplis confirmat, in magnitudine tamen earum nonnunquam differentias occurrere. Capitulo plano, ex quinque floribus composito, calyce communi integro, cylindrico,

drico, apice dentato, *Knautia* *); capitulo et calyce eodem tres tantum flores comprehendente, *Albionia*; capitulo plano, multos flores continente, calyce communi integro, plano, margine indiuiso, *Dorstenia*; capitulo rotundo, calyce communi, tetraphyllo, foliolis acutis, floribus singulis breuiter pedunculatis, *Hydrocotyle*; capitulo lato, plano, calyce communi polyphyllo, foliolis breuibus acutis, floribus singulis pedunculo longo infidentibus, pentapetalis, incuruatis, *Panax*. *Ordo II.* calyce proprio, integro, apice plicato. Capitulo globofo, multifloro, calyce communi squamato, flore pentapetalo, calyce proprio apice membranaceo, *Statice*. *Ordo III.* calyce proprio simplici, seu in vnicam seriem segmentorum diuiso. Capitulo globofo, multifloro; calyce communi floribus aequali: corolla singula tubulosa quadrifida, superiore segmento breui, recuruo, tribus reliquis longioribus, acutis, *Globularia*. Capitulo conuexo multifloro, calyce communi, floribus longiore, corolla pentapetala, leuiter incisa, reflexa, *Astrantia*; capitulo plano libero, calyce flores multum superante, integro, apice leuiter quinquentato, *Agrostana*; capitulo plano, multifloro, calyce communi capitulo longiore, integro, in quatuor partes apice spinosas secto, *Arctopus*; capitulo plano, floribus sessilibus, calyce communi floribus longiore, monophyllo, apice lato, irregulariter sexfido, *Echinophora*; capitulo oblongo, communi calyce folioso, capitulo breuiori, circulo perfectorum foliorum cincto, *Gundelia*; capitulo globofo, calyce communi duplicis seriei, altera erecta, altera recurua, *Iasione*. *Ordo IV.* calyce proprio duplici, ex duabus segmentorum seriebus composito: capitulo conuexo, calyce communi ex pluribus seriebus foliolorum

*) Per errorem hanc plantam aliquoties *Knautiam* appellari obseruamus.

liolorum, *Scabiosa*; capitulo conuexo, calyce communi simplici, foliolis acute spinosis, *Acura*. Ordo V. p. 55.

calyce proprio diuiso vel plurium segmentorum seriebus: capitulo globoso, calyce communi simplici in plura segmenta fisso, flore minore, flore singulo laciniato, apice reflexo, *Echinops*; capitulo cylindrico, denso, calyce communi folioso duorum segmentorum, flosculo singulo quinquifido, *Ruthrum*; capitulo ex ouali globoso, communi duplicis seriei pennatae, proprio triplicis seriei externaeque trifidae, mediae trifidae, interioris bifidae, corollis pentapetalis apice diuisis, *Lagoecia*. Ordo VI. calyce proprio p. 58.

monophyllo, foliolo cauo ouali: capitulo plano, paucorum florum, calyce communi floribus longiore pentaphyllo vnus seriei, flosculis tubulosis, quinquifidis, externis planis, trifidis, *Sigesbeckia*. Ordo p. 59.

VII. calyce proprio polyphyllo foliolis concauis: capitulo ouali, calyce communi duplicis seriei, foliolis acutis, flosculis tubulosis, leuiter quinquifidis, *Stoebe*; capitulo conuexo, calyce communi hemisphaerico, ex pluribus squamis diuersarum serierum composito, corollis pentapetalis, basi angustis, apice diuisis, *Brunia*; capitulo ouali, calyce communi floribus longiore, spinoso-foliofo, flore pentapetalo, apice recuruo, *Eryngium*.

Non solum vero omnium hic recensitarum specierum icones, atque generum characteres aeri incisi occurrunt, sed aliquae etiam nouae delineationes proponuntur, vt *Knautiae occidentalis*, quae fo-

liis lanceolatis dentatis, pedunculis diuisis et corollarum colore coeruleo differt a nota specie. Porro inter Scabiosas duas nondum descriptas species reperimus, *lanatam*, foliis ouatis tomentosis instru-

Etam, flosculi luteoli coloris sunt atque saepe proli-feri, et *triandram*, cuius folia radicalia sunt oualia atque ferrata, caulina vero in multas teneras lacinias

- secta, multifida: corollae sunt trifidae, tribus etiam, quod utique singulare est, staminibus instructae, novum tamen genus Cl. Auctor exinde efformare noluit, quod conspectus protinus externus scabiosam referat. In generibus etiam a Statice Limonium iterum separavit ob dispositionem florum; in Scabiosis ad corollae divisiones ob inconstantiam non respexit: nova sunt *Agrostana*, quae est Perfoliata Alpina angustifolia media; *Ruthrum*, quo comprehenduntur Echinopi species flosculis diuersis. Tandem quoque hybrida planta sub *Acurae* nomine depingitur, de qua, quod ipse HILLIUS dubitat, eam perpetuam esse futuram, melius ad varietates referri debuisset. Arbitratur autem, illam ex Scabiosa atque Eryngio plano compositam fuisse, dataque hac occasione de plantis hybridis differit, quae vero iam ab aliis accuratius tractatae sunt.
- p. 27.
- p. 32.
- p. 52.

Vol. VI. Iam in umbellis disquirendis versatur Cl. Auctor, quibus, ut diximus, eas complectitur plantas, quae ex pedunculis, ex vno centro prodeuntibus, eorumque centris iterum novos pedunculos producunt, itidem ex centro, quorum etiam singulo flos infidet. Expositis itaque variis notionibus, ad cognitionem horum florum pertinentibus, ab involucris potissimum distinctiones desumit, et omnes umbellas in duos tribus dispescitur, hos in ordines et familias.

- p. 4. *Tribus I.* Involucro folioso: umbella vniuersali parum conuexa, partiali plana et densa, *Ammi*; umbella vniuersali concaua, partiali parum, involucro vniuersali folioso foliolis profunde pinnatifidis, partiali breuibus, seminibus oblongis ab vno latere conuexis, *Daucus*; umbella vniuersali irregulari, partiali conuexa, seminibus ovalibus, ab vno latere striatis, *Apium*; umbella vniuersali laxa parum conuexa, partiali irregulari, involucro vniuersali et partiali

tiali tetraphyllo, feminibus striatis, *Cuminum*; umbella vniuersali laxa inaequali, partiali densa conuexa, inuolucro vniuersali pentaphyllo ferrato, partiali dentato, feminibus hispidis, *Sanicula*; umbella vniuersali plana, partiali paulum concaua, inuolucro vniuersali decaphyllo, foliolis trifidis, partiali triphyllo pennato, feminibus tuberculatis, *Artedia*.

Tribus II. Inuolucro membranaceo: *Familia I.* p. 10. inuolucro vniuersali et partiali. *Ordo I.* inuolucro vniuersali tantum vnica membranula constante: umbella vniuersali conuexa, partiali irregulari, inuolucro partiali, variis membranulis, floribus regularibus in centro, irregularibus in ambitu, feminibus ellipticis, striatis margine fetaceis, *Tribula*; *Ordo II.* inuolucro vniuersali ex quatuor membranulis: umbella vtraque inaequali, partiali pluribus radiis, floribus regularibus, feminibus ouatis striatis, *Sison*; *Ordo III.* inuolucro vniuersali ex quinque membranulis: umbella vniuersali subrotunda, densa, partiali globosa, inuolucro partiali octofido, feminibus tribus striis, margine membranaceis, *Angelica*; umbella vniuersali irregulari, conuexa, densa, partiali densa plana, inuolucro partiali plerumque sexfido, feminibus striatis villosis, *Bubon*; umbella vniuersali inaequali, partiali radiis exterioribus longioribus, inuolucro partiali aequali, floribus irregularibus, feminibus striatis, hispidis, *Caucalis*; umbella vniuersali laxa, partiali itidem parum conuexa; inuolucro partiali quinquifido floribus regularibus, feminibus ovalibus, glabris, ab vno latere striatis, *Bupleurum*; *Ordo IV.* inuolucro vniuersali ex pluribus membranulis confecto: umbella vniuersali laxa subconuexa, partiali irregulari densa, inuolucro partiali ex variis membranulis composito, feminibus ovalibus ex vno latere planis, *Bunium*; umbella vniuersali irregulari, depressa, partiali parum conuexa, inuolucro partiali

linearibus ex membranulis, feminibus spongiosis, striatis, *Cachrys*; umbella vniuersali densa, subconuexa, partiali densa, plana, inuolucro partiali paucis linearibus foliolis constante, feminibus tumidis striatis, *Conium*; umbella vniuersali plana, subconuexa, partiali depresso, inuolucro partiali angustis membranulis constante, feminibus ouatis, striatis, *Athamanta*; umbella vniuersali subconuexa, paucorum radiorum, partiali inaequali, inuolucro partiali paucorum foliolorum, feminibus ellipticis tribus striis insignitis, *Peucedanum*; umbella vniuersali conuexa, paucorum radiorum, partiali irregulari conuexa, inuolucro partiali ex foliolis linearibus, radiis aequalibus constructo, feminibus ellipticis, planiusculis, dorso striatis, *Crithmum*; umbella vniuersali plana, partiali inaequali, plana, inuolucro partiali paucarum membranularum, feminibus oblongis, quatuor membranaceis alis, *Laserpitium*; umbella vniuersali irregulariter conuexa, partiali plana, inuolucro partiali tribus vel quatuor foliolis constante, feminibus oblongis, quinque striis, *Ligusticum*; umbella vniuersali laxa, inaequali, partiali plana et lata, inuolucro partiali foliolis angustis, feminibus subrotundis, turgidis, striatis, *Sium*; umbella vniuersali conuexa, partiali globosa, inuolucro partiali numerosis breuibis foliolis, feminibus ellipticis planis, tribus striis notatis, *Ferula*.

p. 38. Quum in prioribus flores regulares sint, nunc sequuntur umbellae, inuolucro vniuersali multorum foliolorum floribus irregularibus: umbella vniuersali irregulari, concaua, partiali plana, inuolucro partiali diuiso, radiis longiore, feminibus rotundis, planis, margine dentatis, *Tordylium*; umbella vniuersali plana, magna, subconuexa, partiali magna, plana, inuolucro partiali foliolis angustis, patentibus, feminibus ellipticis, planis, striatis, margine membranaceis, *Selinum*; umbella vniuersali magna, plana, partiali

tiali plana, aequali, inuolucro partiali diuiso, foliolis inaequalibus, feminibus oualibus, planis, margine membranaceis, *Heracleum*; umbella vniuersali irregulari conuexa, partiali compacta, inuolucro partiali foliolis angustis, feminibus oualibus, planis, striatis, apice coronatis, *Oenanthe*.

Familia II. inuolucro partiali tantum: *Ordo I.* p. 45. inuolucro partiali trium foliolorum, umbella vniuersali irregulari plana, partiali eadem, feminibus hemisphaericis, cauis, *Coriandrum*; *Ordo II.* inuolucro partiali quinque foliolorum: umbella vniuersali concava, partiali plana, feminibus rotundis, striatis et planis, *Aethusa*; umbella vniuersali laxa, plana, partiali irregulari, concava, feminibus oualibus, margine membranaceis, *Imperatoria*; floribus irregularibus: umbella vniuersali plana, laxa, partiali plurium radiorum, plana, feminibus oblongis, basi latis apice acutis, *Scandix*; *Ordo III.* inuolucro partiali plurium foliolorum, floribus regularibus: umbella vniuersali rotunda, partialique, feminibus oualibus, striatis, *Cicuta*; umbella vniuersali irregulari plana, partiali densa, rotunda, feminibus oualibus, profunde striatis, *Seseli*; floribus irregularibus: umbella vniuersali irregulariter conuexa, partiali rotunda, densa, feminibus oualibus denticulis calycinis coronatis, *Phellandrium*; umbella vniuersali expansa, irregulari, parum conuexa, partiali rotunda, densa, feminibus oblongis, versus apicem extenuatis, *Chaerophyllum*.

Tribus III. inuolucro nullo. *Ordo I.* umbella p. 56. laxa, paucorum radiorum: umbella vniuersali inaequali, partiali densa, paene plana, feminibus oblongo ouatis, striatis, *Carum*. *Ordo II.* umbella densa, seu plurium radiorum: umbella vniuersali conuexa, ampla, partiali densa, planiuscula, feminibus magnis,

oblongis, conuexis, apice acutis, margine membrana lata auctis, *Thapsia*; umbella vniuersali magna, plana, partiali densa, paulum conuexa, feminibus ellipticis planis, a latere membranaceis, *Pastinaca*; umbella vniuersali irregulari et inaequali, partiali parum conuexa, feminibus gibbis, incuruatis tribus striis notatis, *Smyrnum*; umbella vniuersali ampla, plana, partiali densa et plana, feminibus oualibus, striatis, margine membranaceis, *Anethum*; umbella vniuersali et partiali paulum conuexis, feminibus oblongo ouatis, dorso tumidis, striatis, nudis, *Foeniculum*; umbella vniuersali paulum conuexa, partiali planiuscula, feminibus oblongis, acuminatis, dorso conuexis, striatis, *Pimpinella*; umbella vniuersali et partiali conuexa, feminibus oblongis, conuexis, striatis, *Aegopodium*.

Omnia quidem tum ratione descriptionum, tum ratione iconum, cum prioribus tomis conueniunt, in nominibus tamen generum nomina anglica tantum adhibita fuisse miramur, nos, quod adducere illa non poteramus, Linnaeana, quae speciebus adponuntur, retinuimus. Priora enim non facile intelligerentur, sic v. c. *Hedge - Parsley* Tordylium, *Fools Parsley* Aethusa est, *Alexanders* Smyrnum significat, cet.

- p. 10. Vnicum genus nouum *Tribula* est, ex speciebus *Caucalis Mauritanica* et *Seseli Turbith* compositum;
- p. 24. Athamanta omnes species Linnaeanas recenset, sine respectu ad diuersitatem feminum, etsi *Anethum* et *Foeniculum* ob hanc causam a se iterum diuellit
- p. 38. Cl. Auctor, et *Bubon Macedonicum*, feminibus villosis, ad *Tordylium* feminibus ambitu dentatis retulit. Valent etiam de hac umbellas disponendi ratione, quae contra inuolucrorum inconstantiam in foliolorum numero ab aliis monita fuerunt.

VI.

Oeconomical and Medical Observations in two Parts. From the Year 1758 to the Year 1763 inclusive, tending to the Improvements of Military Hospitals and to the Cure of Camp Diseases incident to Soldiers. To which is subjoined an Appendix, containing a curious Account of the Climate and Diseases in Africa upon the great River Senegal etc. In a Letter from Mr. BOONE. By RICHARD BROCKLESBY Phys. to the Army, Fellow of the Coll. of Phys. and of the R. S. London, printed for T. Becket and P. A. de Hondt, 1764. 8. pl. 21.

h. e.

Observationes oeconomicae et medicae, in duas partes diuisae, ab anno 1758 vsque ad annum 1763 inclusivae, super emendatione nosocomiorum militarium et curatione morborum castrensium. Quibus adnexa est appendix, continens relationem de climate et morbis regionis ad flumen Senegal in Africa sitae, in literis Cl. BOONE. Auctore RICHARD BROCKLESBY.

Libri huius, profecti a longa satis experientia et profunda meditatione Cl. Auctoris, cuius candorem amoremque in patriam abunde testatur, prima pars continet animadversiones miscellaneas tum de conseruanda sanitate militum in vniuersum, tum praecipue de modo instituendi et dirigendi nosocomia militaria. Cum vero eae conscriptae sint potissimum

tissimum in vsum conciuuium Auctoris, et proprie ad rem medicam parum spectent, eas breuiter indicasse sufficiat. Commendat autem inprimis exstructionem tuguriorum militarium in locis siccis, non paludosis, aegrosque belli tempore non in conclauiibus angustis collocandos, sed, si non aliter fieri potest, eiusmodi tuguriis raptim exstructis immittendos esse, sedulo monet. Quantum enim angusta eiusmodi conclauias, inprimis si ea maligno aliquo contagio inquinata sunt, obsint militum sanitati, tristia loquuntur exempla. Ex his Cl. Auctor vnum adducit, vbi quinque milites, successiue immitti conclaui angusto, in quo aeger, angina maligna laborans, diem obierat, simili morbo correpti sunt, licet conclaue saepius et magna cum cura purgatum esset. Negare autem non possumus, Cl. BROCKLESBY in hac prima obseruationum parte vsum esse dicendi genere nonnunquam satis acerbo, tantum non iniurio, quod satis testantur, quae contra chirurgos Anglos, nosocomia militaria Germanorum, nostrumque populum in vniuersum, tandemque contra medicos Gallos dicit.

p. 105. Secunda pars, quae magis ad nos spectat, obseruationes comprehendit, a Cl. Auctore ab anno 1758 ad annum 1763. in Anglia super morbis militum factas. In vniuersum milites pluribus et grauioribus morbis obnoxii sunt, quam alii homines, qui vero ipsi morbi ratione anni temporis, climatis et diaetae ordinem quendam seruant, secundum quem milites ex hibernaculis egressos castraque petentes inuadunt. Atque ad hunc ordinem Cl. BROCKLESBY suas de singulis morbis obseruationes ita disposuit, vt non omnem morbi historiam explicet, sed ea tantum proponat, quae ei vel in morbo vel in methodo medendi praecipue attentione digna visa sunt.

Agit

Agit autem primum de tussi, qui morbus, quam-
 quam per se nullum adfert periculum, tamen eo maio-
 rem medici castrensis curam requirit, quo periculo-
 flores morbi sint, ad quos ex eius neglectu milites
 facillime deducuntur. Hinc statim Noster venam
 secat, decoctumque auenae excorticatae cum magna
 nitri in eo soluti copia porrigit, aegrumque ab omni
 victu animali et potu spirituofo arcet. Atque simili
 fere methodo vtitur quoque in rheumatismo acuto
 siue inflammatorio, qui ex perspiratione suppressa
 oritur, quae non modo obstructionem partialem in
 vasis subcutaneis producit, sed et vniuersalem febrem
 excitat. In hoc aegris suis nitrum, in infuso aliquo te-
 pido solutum, tam copiose exhibet, vt illi haud ra-
 ro in viginti quatuor horis decem drachmas nitri
 sumserint. Neque tanta salis huius copia, si modo
 in potu calido sumitur, vllam molestiam ventriculo
 creat, cum vis eius refrigerans, vti Cl. BROCKLES-
 BY experimenta thermometrica hoc probant, mo-
 mentanea tantum sit, doloresque nitri vsu in ven-
 triculo excitati hausto iusculeo calido statim consopi-
 antur. In rheumatismo chronico purgantibus et
 decocto corticis Peruuiani addito sale ammoniaco ma-
 gis confidit. In arthritide vaga vesicatoria dorso
 vel lateri affecto imponit, nitrum cum salibus alca-
 linis volatilibus praescribit, neque opiata paroxysmi
 tempore, et inter paroxysmos laxantia et corticem,
 negligit. Laudat quoque in rheumatismo frigido
 infusum herbae trifolii fibrini, cui tincturam guaia-
 ci volatilem addit, *pulueremque sic dictum sudoriferum*
 DOVERI, qui ex opio et ipecacuanha componitur,
 cuius vsus nunc Anglis maxime sollennis est. Opium
 enim ipecacuanha coniunctum nullam narcoticam
 vim habere contendit, vt aliquot eius grana sine
 omni noxa, vt potentissimum diaphoreticum, sumi
 possint. Nonnunquam tartaro emetico, quem omni-
 bus

- bus reliquis praeparatis ex antimonio palmam praeripere putat, in refracta dosi utitur. In erysipelate, quod anno 1760 et 1761 aestiuo tempore grassabatur, quarto vel quinto morbi die, tumore faciei et colli subsidente, integumenta scroti adeo celeriter haud raro intumescebant, ut saepius aegrotis gangraenae periculum instaret. Post venae sectiones in febre simplici inflammatoria scarificationibus summo cum fructu usus est, monet tamen sedulo, omnes euacuationes sanguineas in iis febribus plerumque nocere, quae post mensem augustum milites inuadunt, cum eae fere omnes putridam indolem prodant. In pleuritide et peripneumonia nitrum in longe minori copia, quam in aliis inflammatoriis morbis, exhibet, cum in iis saepius stimulo suo corporibus maxime noceat. Utitur vero potissimum in iis tinctura antimonii Cl. НУХНАМ, cuius guttas 30 vel 40 post quartam venae sectionem exhibet, vesicatoria porro lateri dolenti imponit et scarificationes instituit. Aluum, si tinctura antimonii non soluitur, clysmatibus liberam reddit.
- p. 166. Iam ad autumnales morbos procedit, qui non antiphlogisticis, sed antisepticis magis remediis debellandi sunt. Inter eos primum locum occupat febris biliosa autumnalis, quae singulis annis in castris magnam cladem edit. In ea vero aegri torporem sentiunt, ingrataeque in ventriculo nauseam. Accedit mox horror, quem calor intensus excipit, quem vel exterius manus adstantis, hypochondriis admota, percipere potest. Sitis clamosa, pulsus vero plenus et durus est, lingua humida crusta flaua tegitur. Sequitur maior nausea et irriti conatus vomendi, quos, hypochondrio dextro maxime distento, vomitus et crebriores alui deiectiones excipiunt, per multos dies durantes, cholera morbo exorto. In nonnullis aegris morbus satis cito soluitur, protrahitur in aliis per

per plures septimanas, aegrique vt plurimum pluribus recidiuis obnoxii esse solent. In aliis in dysenteriam mutatur. Cadauerum dissectiones semper inflammationem intestinorum ostendunt, quae vel in iis, sed in parte tantum adest, qui morbo iam per satis longum tempus affecti fuerunt. In curatione huius morbi duae tantum venaesectioes, ante quintum morbi diem institutae, sufficiunt, post hunc diem nocent. Conducunt inprimis emetica ex ipecacuanha, licet nonnunquam ventriculus et intestina tam parum irritabilia sint, vt maximae huius remedii doses vix vomitum aut deiectionem aluinam producant. Profunt porro haustus salini medii, ex salibus vegetabilibus compositi, et purgantia lubricantia, rhabarbarum vero nocet. Imminuta febris violentia, adstringentibus Cl. BROCKLESBY vtitur, vt cortice quercus et granati, atque radice tormentillae. Adhibet quoque corticem Peruuianum, cuius decocto philonium romanum addit. Aliis opii grana duo cum tribus granis ipecacuanhae, aliis rhabarbarum cum sapone, aliis ipsum colcothar vitrioli cum philonio porrigit. Corticis simaroubae vires vehementer extollit, illumque cortici *Tilicherry* dicto (est ex *Codaga Pala Hort. Mal.*) praefert. Huius enim vires haud superant virtutem aliorum aromaticorum calidorum, saepeque ille narcotica sua qualitate adeo nocet, vt Noster viderit spasmus cynicum ab eius usu excitatum. Commendat quoque vt optimum roborans vinum Lusitanicum rubrum, Anglis *Red Port* dictum.

Inter morbos contagiosos primum occurrit febris petechialis, cuius signum insignis stupor et anxietas cum lingua nigra est. Diarrhoea in ea frequenter accedit, qua oborta petechiae euanescent. In non nullis aegris ex ipsis maculis rubris petechiarum striae diuergentes eiusdem coloris ad reliquam cutis

cutis superficiem producuntur, quod insignis putredinis signum est. In aliis extremitates gangraena occupat, sed hi vt plurimum conualescunt. Quam primum aeger hoc morbo affectus in nosocomium defertur, corpus eius aqua et aceto tepido lauandum est. Omnes euacuationes sanguineae in hoc morbo alienae sunt, atque haud raro vesicatoria quoque nocent, cum saepius cutem gangraenosam reddant, inprimis si ea multas petechias aut lineas illas ex petechiis diuergentes supra descriptas ostendit. Hinc vesicatoriorum vsus tantum in leuiori huius morbi gradu concedendus est. Multum autem Cl. Auctor vomitoriorum vsum extollit, quae, si oris cauum mucro nigro obtegatur, vel octauo aut nono morbi die exhibet. Putat enim, per illa languentem secretionem fluidorum lymphaticorum in vniuersum excitari. Commendat quoque acidiusculum potum, cardiaca, radicem serpentariae et camphoram, atque, si putredinis signa plura adsunt, decoctum corticis Peruuiani, cui acetum addit. Atque tam parum veretur, ne aceti vsus diarrhoeam excitet, vt vel in putrida diarrhoea oborta illud denuo praescribat. Cardiaci loco vinum Lusitanicum rubrum, vel decoctum corticis additis aromatibus adhibet.

p. 231. Ex iis, qui in exercitu Anglico variolis naturalibus corripuntur, quarta pars perit, ex 130 inoculatis vnus tantum. Ante eruptionem in variolis venaesectione rarius, vomitorio vero vel purgante semper in militibus vtitur. In saluatione suppressa spermatis ceti et oleo oliuarum vinum addit ipecacuanhae. In malignis et confluentibus corticem Peruvianum et spiritum vitrioli adhibet, atque, si aegri corticem respuunt, spiritu vitrioli fortiore aqua diluto in tanta copia vtitur, vt aeger aliquis vltra vnciam vnam eiusdem quouis die sumserit. Purgantia, nimis frequenter post variolas superatas exhibita, atque

atque intempestiuam opii in omnibus huius morbi stadiis exhibitionem, damnat. In omnibus vero his morbis aeris renouationem ita commendat, vt ei plus saepe in sanandis morbis, quam medicamentis, tribuat.

Supereft, vt breuiter de chronicis morbis dispi- p. 250.
ciamus. In febribus autumnalibus intermittentibus semper euacuantibus ante corticis vsum opus est, cum cortex saepe hac cautione neglecta noceat. Si breuissimae tantum sunt, inter paroxysmorum interualla, corticis decocto myrrham vel serpentariam addit. Calculi biliarii, qui in vna eademque vesicula p. 258.
includuntur, semper sibi forma et figura similes sunt. Diarrhoea, quae icterum in frigidis regionibus comitatur, minime reprimenda est, hoc tamen fieri debet in ea icteri specie, quae in calidis regionibus accedit. Saepius et vtiliter in ictero vomitoria adhibuit. In hydrope corticem ebuli insignem exferere vim, repetita experientia Cl. Auctorem docuit. Ex anthelminticis filamenta stanni contra taeniam, atque ad vermes in vniuersum, eorumque reliquias expellendas, *Caryophyllum americanum anthelminticum* siue *Anthelmiam* extollit. Cum scabiem ab insectis tantum deriuat, nullis remediis internis, sed solo vnguento cum sulphure vtitur. In gonorrhoea inte- p. 289.
rius nulla mercurialia exhibet, audat autem iniectiones cum mercurio sublimato, aut cum calomel et gummi Arabico, cui parua vitrioli albi copia additur. Inter omnes praeparationes mercuriales maximum vsum Cl. Auctori attulerunt pillulae Plumerianae, et Swieteniana mercurii sublimati corrosiui solutio. In morbis venereis, cum febre hectica coniunctis, quartam partem grani vnius mercurii sublimati corrosiui in decocto saturato radicis sassaparillae cum lacte diluto porrigit. In scorbuto tandem p. 301.
nihil magis prodest, quam corticis Peruuiani vsum.

p. 312. Atque huius diuini remedii vires multis quoque decorantur laudibus in epistola Cl. BOONE, quae huic libro adnexa est. In febribus enim biliosis et putridis, quae in insula Senega infaluberrima tanta malignitate grassantur, vt intra tres annos 2500 Angli ibi hinc perierint, vnicum remedium, quod reliquos seruauit, cortex fuit, quem tanta in copia assumerunt, vt illis cibi quasi loco esset. In hisce febribus venaesectiones plane alienae sunt, concedit tamen Cl. BOONE, si dolores capitis nimis frequentes sunt, scarificationes. In dysenteria, quae febribus biliosis conquiescentibus se ostendit, opiatorum frequentior vsus, quam in Europa, requiritur. In scorbuto sanando pariter cortex magnam vim habet.

VII.

An Account of the Diseases, which were most frequent in the British Military Hospitals in Germany, from January 1761 to the Return of the Troops to England in March 1763. To which is added an Essay on the Means of Preserving the Health of Soldiers and conducting Military Hospitals. By DONALD MONRO M. D. Phys. to the Army, and to St. George's Hospital. London printed for A. Millar, D. Wilson etc. 1764. 8. I Alph. 3½ pl.

i. e.

Relatio de morbis maxime frequentibus in nosocomiis Anglicis militaribus in Germania, a mense 1761 vsque ad reditum exercitus Anglici in Angliam mense Martio 1763. Cui additum

additum est tentamen super mediis praeferuandi militum sanitatem et methodo dirigendi nosocomia militaria. Auctore DONALD MONRO.

Cl. DONALD MONRO, qui suo de hydrope libello *) iam inclaruit, atque temporibus ultimi belli munere medici castrensis apud exercitum Britannicum in Germania functus est, proponit hic suas obseruationes super iis morbis, qui ei illo ipso tempore maxime in praxi sua militari occurrerunt. Ita vero in ea re versatur, vt primo singulorum morborum historiam describat, per omne tempus, quo nosocomia direxit, addat occasionales eorum causas, atque subiungat tandem methodum iis medendi, tum suam, tum aliorum celeberrimorum practico- rum. Cum vero hic liber insignem copiam obseruationum contineat, atque spatii angustia haud permittat, omnem Cl. Auctoris methodum explicare; sufficiat morbos, de quibus agit, nominasse, atque adiunxisse obseruationes quasdam, speciminis loco ex toto opere excerptas.

Initium facit a febre maligna et petechiali. Nunquam in hoc morbo miliarem eruptionem vna cum petechiis obseruauit, licet non neget, id fieri quandoque posse. Venaesectionem in primo morbi stadio administrauit, rarius tamen eam repetiit nisi urgentibus symptomatibus. Saepe hic morbus in initio inflammatoriam habebat indolem. Contra Cl. DE HAEN cardiacorum vsum in hoc morbo confirmat, ita vt ea cortici Peruuiano haud raro addi debeant. Vesicatoria ei non tantum vsum attulerunt, quantum ab iis expectauit. Corticis autem vires multum extollit. Pro varia indicatione ei varia addidit

D 2

reme-

*) vid. Comment. hor. Vol. VI. P. IV. p. 688.

remedia, vt cardiaca, oxymel squilliticum, opiata et spiritum MINDERERI. Quodsi post petechiarum eruptionem signa aderant plethorae, consilium Cl. HASENOEHL secutus, venaesectionem optimo cum successu administravit. In ea tamen cautionem adhibendam esse monet, ne aegri vires nimium immi- nuantur, quapropter statim post eam corticem in larga dosi vult porrigi. De vsu salium alcalinorum volatiliū ita sentit, vt putet, ea omnino, si pulsus debilis est, et lipothymiis aegri subiecti sunt, vt cardiaca adhibenda esse. Attamen acida simul, ad acrimoniam alcalinam corrigendam, dari debere, et simul ac aegri paullulum conualuerunt, alcalinorum vsū plane intermittendum esse, cum illa salia in corpore humano, licet carnem a putredine praeseruent, tamen putredinosam resolutionem excitare valeant. Gangraena, qua aegri, febre petechiali laborantes, nonnunquam in extremitatibus afficiuntur, vt plurimum oritur ex cubilibus nimis frigidis, in quibus aegri aeris iniuriae nimis sunt expositi. Quodsi vesicatoria in initio, quando vires nondum deiectae sunt, adhibentur, tunc vlcera gangraenosa haud fiunt. Si vermes aderant, rhabarbarum cum calomel Noster adhibebat.

P. 57. Sequitur dysenteria, in qua intestinum rectum saepe inflammatum est, verumque pus per aluum excernitur. Si aegri, qui in nosocomium deferuntur, recenti dysenteria laborant, tunc vt plurimum curatio ex voto succedit, contrarium euenit in iis, in quibus morbus iam aliquantum durauit. Rhabarbarum in initio morbi Noster non laudat, sed eius loco vtitur haustu ex manna, oleo amygdalarum et sale amaro parato; si tormina summa adsunt et tenesmus, nonnulli medici cum fructu emulsionem ex cera et sapone paratam adhibere solent. Ex adstringentibus cortice Peruuiano cum aliis adstringentibus et opiatis;

opiatīs, ac potissimum decocto fimaroubae, in cholera vero diluentibus ad acrimoniam obtundendam, p. 97. cardiacis, fomentis et leuioribus opiatīs Cl. MONRO vtitur.

Sequuntur morbi inflammatorii. In febre inflammatoria post euacuationes puluerem antimoniatum, qui ex tartaro emetico et terreo paratur, saepe cum insigni fructu in refracta dosi dedit. Porro de angina loquitur et pleuritide, in qua venae-sectiones ad lipothymiam vsque instituit. In aegris, qui peripneumonia obierunt, pulmones vehementer inflammati et in iis maculae gangraenosae, in aliis abscessus erant; nonnunquam pulmones tanta copia sanguinis repleti deprehendebantur, vt aquae immissi ad fundum vasis descenderent, pleura ipsa non multum affecta. In iis e contrario, quos pleuritis sustulerat, pleura et intercostales musculi vehementer inflammati erant, atque hinc inde gangraenosas maculas ostendebant, parua tantum parte in pulmonibus contiguīs vitiata. 104. 111. 116. 123.

Accedit porro ad tussim et phthisin. In hac si obstructiones confirmatae sunt, et expectoratio haud bene succedit, corticis Peruuiani vsus noxius est, cum hoc medicamentum febris impetum augeat vel excitet. Idem de balsamo Peruuiano et de copaiua valet. Quod si autem vera adest vomica, atque aeger tussi purulentam materiam reiicit, tunc cortex egregios praestat effectus. Saepius Cl. Auctori in praxi sua setacea et fonticuli, propius ad partem dolentem applicati, insignem vsum attulerunt. In consummata phthisi vsum opiatorum cum oxymelle squillitico commendat. Adnectit porro Noster tractationem de febre epidemica catarrhali, *influenza* dicta, quae anno 1762 mense aprili per totam fere Europam grassata est, ex qua tamen pauci tantum perierunt. In ea rheumatismi specie, quae cum febre

- bre est, Cl. Auctor diaphoretica, sub initium morbi data, noxia deprehendit, in chronico vero mercurialia nullam opem attulerunt, licet saluatio nonnunquam
- p. 154. eorum vsu excitaretur. In febre autumnali intermittente cutis saepe tantam, quantam in ictero solet, flauedinem ostendit. Nullam Cl. M O N R O in hoc morbo regularem crisin obseruauit, praeter sudores; atque febris haec in iis aegris, qui ex ea pereunt, semper in continuam transit. Post venaesectionem, vomitorium et purgans, Cl. Auctor refrigerantibus et leuioribus diaphoreticis, in aliis vero puluere antimoniato, superius a nobis indicato, utebatur. Contra hunc morbum vires corticis Peruuiani nullae erant, licet haud raro ille in febrem remittentem mutatus esset.
- p. 174. In febribus intermittentibus, si aegri sanguine abundant, venaesectione semper ante corticis exhibitionem instituenda est; hac enim cautela neglecta, medicamentum hoc febrem haud raro non minuit, sed potius accendit. Si febris ob aegri debilitatem mox in initio supprimenda est, nullis praegressis euacuationibus, tunc cortici rhabarbarum suasu Cl. Auctoris admisceri debet. Si ventriculus nimis debilis corticem vomitu reiicit, is clysmatum ope ingeri potest; quod et de infantibus valet, qui omnem vsum corticis, ob nauseosam eius amaritiam respuunt. Minime hoc quoque medicamentum nocet, si icteritus in aegro est habitus, cum cortex icterum non augeat, sed potius soluat. Nam in vniuersum ex Nostri sententia ii casus, in quibus cortex Peruuianus nocuit, aut obstructionibus gignendis ansam praebuit, magis adscribendi sunt vi et pertinaciae
- p. 206. morbi, quam vsui corticis. In ictero vomitoria utilissima saepe esse, variis hic exemplis confirmatur.
- p. 216. Nonnunquam balneorum in hoc morbo vsus reliquorum medicamentorum actionem insigniter auget. Vernali tempore an. 1761 multi ex aegris, qui hieme antece-

antecedente in nosocomiis fuerant, tumoribus in exteriori pectoris parte adficiebantur. Hi lente et nunquam plenarie in suppurationem abibant, sed remanebat semper tumor durus, atque aegri tandem, sterno et costis cariosis redditis, abscessu nonnunquam ad interiora pectoris penetrante peribant.

Transit porro Cl. Auctor ad paralyfin, et vrinae p. 220. incontinentiam, quem morbum milites saepe mentiuntur, tandemque ad retentionem vrinae. Epilepsia raro in nosocomiis militaribus curatur, licet p. 237. ea inter milites, qui aestiuo tempore longis itineribus defatigati in humido solo cubant, frequens sit. In variolis etiam Cl. Auctor iis aegris, in quibus de p. 243. glutitio laesa erat, corticem Peruvianum in clysmatibus dedit. Scorbutus verus tempore vltimi belli in exercitu Anglico tantum 1762 Bremae grassabatur. Contra scabiem Cl. MONRO vtitur solo deco p. 265. eto aut vnguento radicis hellebori albi. Cum vero hoc medicamentum ob acrimoniam suam saepe inflammationem excitet, magis commendat vsum sulphuris, cui, cum perspirationem supprimat, purgantia quoque subiungit. Mercurialium vsus in omni scabie, quae non venerea est, reiicitur.

Sequitur breuis *Pharmacopoeia in vsum nosocomii regii militaris Britannici*. Hanc excipit *tentamen de p. 275. mediis praeferuandi sanitatem militum in vniuersum*, p. 307. aliudque *de ratione dirigendi nosocomia militaria*. Cum vero regulae hic propositae vel ex aliis scriptoribus p. 355. sumtae, vel eiusmodi sint naturae, vt commode in compendium redigi nequeant, finem hic faciamus, persuasi, Lectores nostros satis ex iis, quae protulimus, intellecturos esse, quanta sit huic Cl. Auctoris instituto laus tribuenda.

VIII.

Observations on the Diseases of the Army, by
JOHN PRINGLE, Phys. in ordinary to her
Majesty. The fifth edition corrected. Lon-
don printed for A. Millar, D. Wilson etc.
1765. 4. 2 Alph. 15 pl.

i. e.

Observationes de morbis militum. Auctore
IO. PRINGLE. Editio quinta.

Retulimus quidem de egregio hocce libro iam eo
tempore ad Lectores nostros, quo prima eius-
dem editio in publicum prodierat *), sed speramus
tamen, non inutilem nos operam suscepturos esse, aut
rem ingratam praestituros lectoribus, dum etiam de
nova hac editione exponimus. Nam in uniuersum
ea, quae Cl. Auctor tum ex propriis tum alio-
rum observationibus correxit et addidit, ita augent
huius libri praestantiam, ut ad huius editionis com-
mendationem non opus sit commemorare exter-
nam eiusdem elegantiam et nitorem, etsi summus sit.
Pauca tantum in duabus prioribus huius operis par-
tibus mutata sunt, longe vero plura augmenta et
additamenta in tertia occurrunt. Ex quibus emen-
dationibus, cum singulas, quod in animo habebamus,
recensere, spatium non permittat, sequentes tantum,
ut praecipuas, speciminis loco adnotasse sufficiat.

p. 127. Inter signa, quae felicem exitum in omni morbo
inflammatorio promittunt, animi deliquia potissimum

p. 129. ab Auctore numerantur. Pulveres ex terreo, radice
contrayeruae et nitro compositos, quibus antea No-
ster usus erat, plane nunc reiicit, cum omni vi ca-

p. 130. reant. Vesicatorius, nunc tantum in cephalalgia
et

*) vid. Comment. horum Vol. II. pag. 393 sqq.

et morbis pectoris inflammatoriis, non vero amplius in omni inflammatorio morbo, utitur. Opiata in hisce febribus conducere putat tantum in eo casu, quando post febres superatas ex debilitate vigiliae remanent. Attamen tunc temporis semper quoque aliud enematum ope libera seruanda est. In *phre-* p. 134.
nitide, nullo vesicatorio capiti imposito, saepe sola capillorum abrasio profuit. Laudat quoque Cl. PRINGLE efficaciam salis sedatiui HOMBURGII, quam aliquoties in hoc morbo expertus est. Pedibus fomenta, ex aqua et aceto composita, eodem fere, quo WHYTTRUS, modo, insigni cum fructu applicauit. Agnoscit nunc gargarismatum ex infuso sal. p. 138.
 uiae et oxymelle compositorum virtutem in *angina*, si syringis ope ea iniiciuntur, sique in hoc morbo abscessus adeo quidem profunde in collo formatur, ut eum scalpellum non attingere possit, illum emetici ope rumpere iubet.

Pleuritidem et peripneumoniam Cl. Auctor nunc p. 142.
 ut vnum eundemque morbum considerat, licet in peripneumonia saepe soli pulmones, in pleuritide vero semper vna cum pleura pulmones quoque inflammati sint. Parti, vbi intus dolor et punctiones sentiuntur, vesicatorium applicat, quod si vero oppressorius tantum sensus in pectore est, vesicatorium primo inter scapulas, deinde in latus dextrum vel sinistrum ponit. Ea enim est vesicatoriorum in hoc morbo efficacia, ut, vel extremitatibus applicata, tamen morbum leuiorem reddant, et expectorationem promoueant. Interius adhibet Cl. PRINGLE pectoralia, aliaque, quae materiae eiectionem adiuuant. Linctui, ex syrupo et spermate ceti parato, aliquot grana salis cornu cerui addit. Laudat quoque vaporem aquae et aceti per os haustum.

Caput, quod de *inflammatione ventriculi et intesti-* p. 147.
norum inscribitur, etiam insigniter in hac editione au-

Etum deprehendimus. Veteres omnem intestinorum inflammationem ileum dixisse, obseruat. SYDENHAMUM porro taxat, quod, de hoc morbo sub nomine colicae biliosae agens, venaefectionem non commendauerit, cui tamen Cl. PRINGLE in impediendo progressu inflammationis et gangraenae multum tribuit. Multum quoque proficere contendit, si vesicatoria abdomini dolenti imponantur, cum saepe antispasmodica sua vi ventrem soluant. Ex remediis, interne porrigendis, multum laudat laxantia, maxime vero solutionem salis cathartici aquosam. Cum ventriculus, qui omnia alia reiicit, saepe eiusmodi solutionem retineat, suspicio nata est Cl. Auctori, salia media forte sedatiuam quandam vim obtinere. In vomitu pertinacissimo saepe, MEADIUM secutus, purgantia cum opiatis coniunxit, neque enemata in omni huius morbi cura neglexit, quae tamen ex mente Nostri sola sua stimulante virtute agunt. Magnum quoque in hoc morbo praesidium positum est in vsu mixturae RIVERII, ex sale absinthii et acido citri compositae, et sub ipsa efferuescentia haustae. Nonnunquam latens in corpore arthritica materia ilei ex nostri obseruatione caussa est, qui succedente podagrico insultu soluitur. Magna cautione opus esse monet, ne in diagnosi inflammationis intestinorum erremus. Saepe enim, obseruante hoc iam SWIETENIO, in eiusmodi morbis parua tantum febris adest.

P. 153.

P. 160. In *rheumatismo* chronico solutionem gummi guaiacii, cui pauillum salis volatilii additur, commendat; morbi vero impetu sublato, corticem peruuiianum in auxilium vocat. Adhibuit quoque Noster in rheumatismo pertinaciore DOVERI puluerem. Sudores

P. 165. colliquatiuos in *phthysi* compescit vsu aquae calcis vel elixirii vitrioli, reiicit vero nunc in hoc morbo omnia balsama. E contrario in phthificis paruas venae-
fectio-

fectiones saepius repetitas instituit, diaetam lacteam et vegetabilem, fetacei adplicationem, equitationem et aerem liberiores commendat. Concedit quoque infusum corticis Peruuiani, cum id, ex eius obseruatione, nullum calorem in aegro excitet.

Caussam remotam et externam *februm remittentium et intermittentium*, quae in castris grassantur, ponit Noster in calida et humida atmosphaerae dispositione, internam vero et praedisponentem in laxitate solidarum partium, et putredinosa dispositione humorum, quae ex aeris constitutione orta est. Occasionales tandem caussae vt plurimum omnia illa diaetae vitia sunt, quae sanguinis motum vehementer excitant, vel perspirationem supprimunt, quae quidem suppressio eo magis nocet, quo maior est corruptio, qua humores iam antea vitiiati sunt. Proximam vero caussam harum febrium definire Cl. Auctor non audet, cum, vti in omni, ita etiam in hoc morbo, multa adhuc obscura sint. A veteribus febres hae ideo biliosae dicebantur, quia bilis vitium pro causa horum malorum habebant. Bilis tamen corruptio magis effectus est, quam causa morbi, licet non negandum sit, bilis deprauationem, ex febre ortam, secundam caussam irritationis et malorum ab irritatione pendentium esse posse. Relationi porro de hoc morbo Cl. PRINGLE in hac editione p. 197. subiunxit relationem Cl. HUCK de febre biliosa Indiae occidentalis. Ex ea patet, febrem flauam (*the yellow fever*) a remittente vel intermittente biliosa gradu tantum differre. In cura febrium castrorum nunc Cl. PRINGLE post venaesectionem statim purgans dat, et post illud quartam partem grani tartari emetici ter vel quater de die porrigit, cum in vsu huius remedii maius praesidium, quam in vsu ipecacuanhae, positum sit. Vix vnquam febres illae, nisi in veras tertianas vel quartanas iam mutatae sint,

- sint, corticis ope tuto supprimuntur, quo medicamento in vniuersum in huius morbi medela vix opus
p. 210. est. Si vermes adsunt, qui saepe multa sympto-
 mata in hoc morbo excitant, citius illi expellendi
 sunt purgantis ope ex rhabarbaro, cui calomel addi-
 tum est. Communicantur quoque obseruationes
 Cl. DE MONCHY, medici Roterodamensis, de hoc
 morbo. Hic vomitorium tres vel quatuor horas
 ante paroxysmum dat, deinde eccoproticis aluum
 per omnem morbum laxam seruat, atque hac metho-
 do quotannis magnam aegrotorum copiam autum-
 nali tempore curat.
- p. 219.** Tractationi de *dysenteria* pariter quoque multa
 in noua hac editione ab Ill. Auctore addita sunt.
 Huc pertinent primo ea, quae de significatione vocis
p. 222. *dysenteriae* in vniuersum profert. Porro tam ex suis,
 quam ex aliorum medicorum obseruationibus, con-
 tra SYDENHAMUM probat, minime tot dysente-
 riae species dari, quot variolarum, medendique me-
 thodum vix adeo diuersam requiri. Negat quoque
 contra eundem, dysenteriam reperiri, in qua nullae
 sint deiectiones, atque in curatione non semper re-
 quiri euacuantia, sed quandoque omnem curam lau-
 dani ope absolui posse. Ipsa quoque morbi huius
 descriptio, eaque, quam SYDENHAMUS dedit, mul-
 tum auctae hic deprehenduntur. Corpuscula pinguia
 siue carunculae, quae saepe cum excrementis in dysen-
 teria eiiciuntur, ex Nostri obseruatione casei naturam
 habent. Quenam partes intestinorum in dysenterico
 adfectae sint, difficulter, nec aliter, quam ex obserua-
p. 246. tione symptomatum, definiri potest. In dissecto cada-
 uere dysenterici Cl. Auctor pustulas variolarum simi-
 les in crassis intestinis inuenit. Harum sedes in cel-
 lulosa, quae villosae subiicitur, erat, villosa vero ipsa
 illaesa. Simile quid alii quoque obseruarunt, licet
 id ignorare videantur BONNETUS et MORGAGNUS.
- Causa

Caussa dysenteriae remota eadem est, quae febrium p. 251. biliosarum, exacte quoque praedisponentes et occasionales vtriusque morbi inter se conueniunt. Differt tamen vterque morbus in eo, quod dysenteria contagiosa sit, contagio per excrementa imprimis propagato. Caussa dysenteriae proxima a Cl. Aucto- p. 256. re non amplius in putrido fermento ponitur, sed accedit magis ad LINNAEI opinionem, qui eam in *diss. exanthemata viua*, animalculis quibusdam adscripsit. Licet Cl. Auctor, veteres sequutus, dysenteriam ad biliosos morbos retulerit, tamen bilis, quamuis in initio morbi corrupta esse possit, vbi morbus iam adoleuit, nullo manifesto vitio laborat, neque ipsum hepar aut vesicula fellea afficiuntur. Vitri p. 260. antimonii cerati vsum, licet de praestantia huius remedii persuasus sit, nunc plane negligit. Vtitur vero ipecacuanha, cui pauxillum tartari emetici addit, sique purgante opus est, rhabarbarum cum calomel iunctum exhibet. Opiatis in hoc primo stadio parum confidit. Adducuntur quoque Cl. HUCK de dysenteria obseruationes, qui etiam ipecacuanha cum pauxillo tartari emetici iuncta in refracta dosi vsus est, et methodus Cl. MONRO, qui, vti ex eius libro notum est, purgans ex manna, sale et oleo compositum exhibet. In secunda periodo Noster p. 270. laxantia et sal amarum dat. Clysmata quoque, addito iis laudano, commendat, et hac methodo opium in dysenteria optime exhiberi posse, contendit. Si acida in ventriculo adest acrimonia torminaque excitat, terrea commendantur, si vero nullum acidum praesens est, mucilaginosus acrimonia inuoluenda est. Adhiberi quoque potest solutio cerae cum sapone, a Cl. MONRO iam laudata. Si pulsus debilis sit, et aphthae, singultus, anxietas praecordiorum aliaque mala symptomata accedunt, corticem cum serpentaria porrigit, qua methodo etiam Cl. WYTT in praxi

- praxi sua vfus est. Cl. НУСК, si intestina inflamma-
 ta sunt, et gangraenae metus est, clysmata ex deco-
 p. 277. cto corticis vel aliis adstringentibus iniicit. Cum in-
 graui morbo ventriculus solam fere aquam calidam
 retineat, forte ea sola ad dysenteriae curam suffice-
 re posset. Probant hoc obseruationes Nostro ab
 Ill. SENAC communicatae. Hic post venaesectio-
 nem et emeticum, neglectis omnibus medicamentis
 aliis et alimentis, iusculum tantum tenuissimum ex-
 hibet, in cuius mensura vna granum vnum tartari
 emetici solutum est, sique tormina adsunt vehemen-
 tissima, ad ea sopienda syrupo papaueris albi vtitur.
- p. 279. Tertium morbi stadium Cl. Auctor ponit in tenesmo,
 aegro post morbum superatum adhuc molesto, vel
 in debilitate intestinorum ex morbo relicta. Si te-
 nesmus oritur ex faecibus induratis, conducit vncia
 vna salis amari, in mensura vna aquae soluta, per
 haustus sumenda. Si ex vlcere prouenit, opiata ex-
 hibenda sunt, vel sebum veruecinum in lacte co-
 ctum, cui amyllum addi potest. In recidiua adstrin-
 gentia curam absoluunt. Simarouba non multum
 laudatur, atque Cl. НУСК, eam tantum in stadio ter-
 tio vtilem esse, inuenit. Inprimis vero sub vsu ro-
 borantium diaetae ratio in hoc stadio habenda est,
 cum in sola lactea vel vegetabili diaeta maius saepe
 auxilium sit, quam in medicamentis.
- p. 287. Ex iis, quae Cl. Auctor de *febre carcerum* vel no-
 focomiorum maligna habet, sequentia notasse suffi-
 p. 290. ciat. Vnicum fere signum pathognomonicum, ex quo
 in initio a reliquis febribus distinguuntur, manuum
 p. 297. tremores sunt. Ex Cl. CLEPHAN obseruatione
 morbus die decimo septimo potissimum in melius
 mutatur. Quodsi aeger, in quo morbus iam adoleuit,
 de nausea conqueritur, magnum periculum ei im-
 minet. In aliis febribus, contra idem hoc sympto-
 ma Cl. Auctor Riuerianam mixturam vtilem depre-
 hendit.

hendit. Analepticorum vsus nunquam crisin acce- p. 315.
 lerat, quae raro ante decimum quartum diem mor-
 bum soluit. Vesicatoriorum loco, si periculum phre-
 nitidis imminet, fomenta ex aqua et aceto, supra iam
 laudata, hic quoque vtilissima dicit. Tumores me-
 tastatici saepe cataplasmatum vsu, si ea frigefacta
 sunt, materia per frigus retropressa, desidunt, hinc
 saepius mutanda, vel eorum loco emplastra gummo-
 sa adplicanda sunt. Post morbum superatum vel
 crisin factam cortex optimos effectus habet, mor- p. 318.
 bique reditum impedit.

Supereft, vt de iis, quibus appendix aucta est, bre-
 uiter dicamus. Pertinent vero ea partim ad Cl. Au-
 ctoris cum Cl. DE HAEN controuersiam, partim ad
 ea, quae Cl. GABER contra Nostri experimentum
 adduxit. Contra Cl. DE HAEN libellum *de febrium* p. 94.
diuisione Cl. PRINGLE varia monet. Negat pri-
 mum, se aliquid in libro suo de morbis militum de
 febre miliari protulisse, asseritque, se nunquam fe-
 brem miliarem et malignam nosocomiorum pro si-
 mili morbo habuisse. Neque maligna febris Nostri
 cum febre petechiali a Cl. DE HAEN descripta ea-
 dem est, cum in febre carcerum, petechiae non sem- p. 97.
 per adsint, petechialis contra semper sit cum pete-
 chiis. Contendit porro, petechias, prout eas Cl.
 DE HAEN descripsit, non conuenire cum maculis
 a se obseruatis. In Anglia in vniuersum rarissime
 occurrunt, neque cutis variegationes, a Cl. PRIN-
 GLE obseruatae, responderunt descriptionibus pete-
 chiarum ab aliis traditis. Maculae vero hae, quibus p. 100.
 aegri corpus variegatum est, oriuntur ex effusione
 feri et sanguinis per putredinem resoluti in ipsius
 cutis cellulas. Hinc rarissime in facie occurrunt,
 cum ibi cutaneus habitus longe strictior sit, quam
 in reliquo corpore. Vibices vero siue striae purpu-
 reae, quae non nunquam obseruantur, oriuntur ex
 disru-

disruptione vaforum cutaneorum, a putredine quodammodo solutorum, per digitos aegri corpus scalpentis. Errat Cl. DE HAEN, dum sedem petechiarum in cuticulam vel telam cellulofam, quae inter cutem et cuticulam est, ponit, neque sub cute in pinguedine vel musculis sedent. Credit Noster, Cl. DE HAEN nunquam petechias vidisse. Vix enim, si vidisset, eas ad eruptiones miliaris referret, cum quibus non magis, quam cum variolis, conueniunt.

p. 107. Defendit porro medicos Anglos, ostenditque, illos minime regimine calidioris miliarium generationi ansam praebere. Saepe enim, vel optima antiphlogistica methodo adhibita, tamen miliaria erumpunt, et critica sunt, nam symptomata tollunt. Neque in maligna febre calidioris regiminis effectus petechiae sunt. Cum enim illae maculae a putredine oriuntur, tunc tantum proueniunt, quando vitalis indicatio nimium neglecta fuit, aut vires depressae sunt. Interim, licet Cl. PRINGLE miliaris febrem non attigerit, neque petechialis febris Cl. DE HAEN idem sit morbus cum febre maligna. Nostri, tamen methodum suam ita defendit, vt doceat, se non nimium aegros calefacere, atque cardiaca tantum porrigere, vbi vires aegri nimium depressae sunt, in quo casu optimum effectum habere solent. Hinc optat Noster, vt Cl. DE HAEN non theoreticis argumentis, sed experientia, contrarium probare velit.

p. 110. Secunda controuersia, quae Nostro cum Cl. DE HAEN intercedit, est de vsu camphorae. Afferit vero Cl. PRINGLE, se camphora tantum vti ad spasmos leniendos, vbi delirium imminet, et ad blandam diaphoresin excitandam, nunquam vero se illam vt paregoricum vel analepticum adhibere. Ter-

p. 112. tia est de vi antiseptica alcalinorum fixorum. Volatilis odor, quam Cl. DE HAEN post admixtionem alcali fixi in vrina obseruauit, ortus est ex alcalina volati-

volatili parte vrinae, quam alcali fixum expulſit, neque putredinis ſignum fuit.

Cl. GABER in miſcellaneis Taurinenſibus *) pro-p. 117. bavit, omnino humores noſtros, dum corrumpuntur, alcalinos fieri, quod Cl. PRINGLE antea negauerat. Concedit nunc Cl. PRINGLE, in putrefactione omnino eſſe aliquod tempus, vbi partes animales putrefactae cum acidis efferueſcant. Ipſe enim Noſter bilem ex icterico ſumtam cum acidis efferueſcere vidit. Expulſo vero et diſſato alcali hoc, putrefacta corpora nullum amplius efferueſcentiae ſignum dare ſolent.

IX.

Principia medicinae. Auctore FRANCISCO HOME, Medico Regio, et Collegii Medicorum Edinburgi Socio. Editio ſecunda. Edinburgi impenſis A. Millar etc. 1762. 8vo. pl. 20.

Cl. Auctor in compendium hoc praecipua medicinae practicae principia ita redigere conatus eſt, vt hitorias morborum depingeret, curationesque vſu confirmatas breuiter et ſuccincte traderet. Vſus vero eſt praecipue HOFFMANNO ex recentioribus, addidit tamen tum aliorum celeberrimorum practicatorum, tum ſuas quoque hinc inde obſervationes.

Diuiſum autem eſt totum hoc opus, praelectio-
nibus academicis accommodatum, in tres libros, p. I.
quorum primus *de ſanitate et morbis* in genere, ſecundus *de morbis febrilibus*, et tertius *de morbis non febrilibus* agit. Traditur itaque in primo libro hygieine, pathologia et therapia generalis breuiſſime.
In

*) vid. Comment. Vol. VIII. pag. 594.

- p. 51. In libri secundi parte prima Cl. Auctor de diuersis morborum diuisionibus disputat, febreque in
- p. 63. vniuersum. Calor febrilis non tantum ab attritu, sed etiam, cum neque in morboſo, neque in ſano homine calor exacte quadret augmento vel diminutioni motus, a continua humorum in putredinem procliuitate prouenit, praecipue in putridis. Putredinem enim ſemper calor ſequitur; quo maior eſt putredo, eo maior quoque calor eſt; calor per dies aliquot poſt mortem durat, putreſcentibusque in hydrope humoribus calor ſuperuenit. Calorem ad gradum 167 thermometri Farenheitiani Cl. НОМЕ adſcendere, ſine vlllo periculo inſequenti, obſeruauit. Pars ſecunda de febribus, quae in totis corporibus conſiſtere videntur, inſcribitur. Inter eas prima eſt inflammatoria, altera lenta neruoſa, tertia putrida, quam febris intermittens, febris remittens, tandemque febris hectica ſeu maraſmus excipiunt. Cum frigus certa perceptio in animo ſit, caloris abſentiam non denotat. Nam tum aliorum, tum Cl. Auctoris experimentis conſtat, maiorem in frigore febrili iam inchoato aſſeſſe calorem, quam in eodem corpore ſano. Cruſta alba inflammatoria in ſanguine hominis, qui febre inflammatoria laborat, oritur a volatili aliqua et ſeptica materia, particulas ſeroſas eleuante et coniungente, forte a materia perſpirabili retenta. In febre neruoſa lenta ſurditas, quam alii bonum ſignum eſſe contendunt, inter mala habetur. Pars tertia de febribus, quae in parte quadam oriuntur, agit, atque in ea primum diſputatur de inflammatione eiusque vario exitu in genere, deinde de phrenitide, ophthalmia, angina, tuſſi, peripneumonia, pleuritide, paraphrenitide, phthiſi pulmonali et tabe, inflammatione ventriculi, dyſenteria, diarrhoea et lenteria, colica, cholera, ileo, hepatitide, nephritide et ſtranguria. In ophthalmia ſcro-

scrophulosa cortex Peruvianus, et aquae minerales ferrugineae purgantes, in angina vero inflammatoria gummi guaiacum, post praegressas euacuationes, vt specificum laudatur. Tussis conuulsiva non ex ventriculo oritur, amara enim pulmonibus quoque profunt, neque per consensum affici videntur pulmones, quia tussi saeuiente saepe ventriculus non irritatur. Putat itaque Cl. НОМЕ, prouenire hanc tussim a maiore partium in catarrho communi affectarum irritatione, et maiore laxitate et irritabilitate tum corporis in vniuersum, tum imprimis ventriculi. Cl. Auctor vidit tussim remittentem, quae periodice definita hora adueniebat, et per horam vnam vel alteram instar conuulsivae aegram agitabat. Haec, omnibus pectoralibus frustra applicatis, spatio viginti quatuor horarum cortice Peruviano feliciter profligabatur. In dysenteria radix ipecacuanhae, ad grana quinque sexta quaque hora data, vtilissima est. Monet tamen Cl. Auctor, paucos aegros nauseam continuam perferre posse. Vitro antimonii cerato, ad minuendam drasticam eius vim, et materiam morbificam ab intestinis ad cutem determinandam, opium addit. In parte quarta morbi p. 158. explicantur, qui primo in toto corpore, deinde in parte quadam sunt. Huc pertinent arthritis, rheumatismus, febris purpurata seu miliaris, febris scarlatina, erysipelas, variolae, et morbilli. Obseruavit Cl. Auctor lumbaginem rheumaticam epidemice grassantem, cuius caussa in inflammatione ligamentorum vertebraliu positae est, et qui venaesectioni, medicamentisque topicis, vt vnguentis calidissimis penetrantibus, et emplastris epispasticis cessit. Speciem illam erysipelatis, quam SYDENHAMUS iam descripsit, durante constitutione variolosa Cl. Auctor quoque obseruavit. Scilicet febrim, tertio vel quarto morbi die, eruptio pustularum superueniebat,

quae humorem flauescentem continebant, febremque mitigabant. Disparebant post quatuor dies, et facillime venaesectioni et purgantibus cedebant. Putat Cl. Auctor, febrem variolarum secundariam omnino tolli posse pure e pustulis insitione educto. Morbillos Cl. Н О М Е per insitionem felicissimo cum successu communicasse, iam alibi a nobis adnotatum est *).

- p. 187.** In libri tertii, qui de morbis non febrilibus inscribitur, prima parte, proponuntur morbi totius corporis, scilicet scorbutus, hydrops, scrophula seu strumae et scirrhus, tandemque carcinoma vel cancer. In scorbuto febrem ideo putrefactis humoribus non adesse, suspicatur Cl. Auctor, quia natura putredini se gradatim assuefacit. Scrophulis aciditas, sanguinem coagulans, haud originem praebet, cum acidi vestigia gustu aut chemico examine detegi nequeant, et acida tumorem discutiant, qua propter magis visciditas feri et lymphae peccat. In cancro faciei nasique saepe mercurius sublimatus methodo Swieteniana adhibitus, in carcinomate vero mammarum solani infusio utilis est. Pars secunda agit de cerebri neruorumque morbis, ut apoplexia, morbis soporosis, paralyti, epilepsia aliisque morbis convulsivis, malo hysterico et hypochondriaco, insania et odontalgia. Tetanum, omnibus aliis remediis frustra tentatis, opium extemplo sanavit. Tertia pars continet morbos, qui in partibus oriuntur. Huc vero refert haemoptysin, asthma, imbecillitatem ventriculi et intestinorum, haemorrhoides, icterum, calculum cysticum, diabeten, incontinentiam urinae, tandemque calculum renum et vesicae. Quarta pars morbos genitalium et vteri comprehendit, morbos scilicet venereos, obstructionem mensium, nimiam mensium profusionem, fluorem album, furorem

*) vid. Comment. nostr. Vol. IX. p. 504 sq.

rem vterinum, et qui eandem caussam et curationem habeant, satyriasin et priapismum, sterilitatem in vtroque sexu, denique grauidarum et puerperarum morbos. Gonorrhoea non virulenta, quam Angli *the Gleet* dicunt, nunquam a sola laxitate ductuum excretoriorum, vel prostaticis aut vesiculis feminalibus prouenit, sed oritur ab vlcere paruo, calloso, haud venereo, quod in ipso glandulae emissario ab vlcere gonorrhoeae remansit, eandemque sedem habet. Quinta tandem, quae vltima pars est, p. 300. morbos infantum et puerorum enarrat. Praecipui sunt morbi ab acido, aphthae, vermes, varii motus conuulsiui, cutanei, ani procidentia, atrophia et rhachitis.

X.

Dissertazione epistolare di ANTONIO LIZZARI Medico, ad un' amico, relativa a due osservazioni in istampa recentemente pubblicate, in cui coll' autorità di alcune antiche, e moderne dottrine, e osservazioni si accredita l' operatione cerusica detta paracentesi nell' idropisie ascitiche, cistiche e tel peritoneo. Si tocca ancora di passaggio l' altra operatione cerusica detta nefrotomia. In Venezia 1761. presso Antonio Zatta. 8vo. 10 $\frac{1}{2}$. pl.

i. e.

ANTONII LIZZARI diss. epistolica ad amicum, quae pertinet ad obseruationes duas nuper in lucem editas, in qua auctoritate variarum veterum et recentiorum doctrinarum, et obseruationum operationis chirurgicae, quae paracentesis dicitur, vsus in hy-

drope etc. stabilitur. Subiicitur etiam breuis de nephrotomia tractatio.

Occasionem scribendae huius dissertationis Cl. Auctori dederunt binae rariorum morborum historiae, quas an. 1761 edidit, et de quibus iam alio loco ad Lectores nostros retulimus *). Praemissa vero est tractationi de paracentesi breuis disputatio de hydrope in vniuersum eiusque variis speciebus.

p. 20. Distinguit Cl. Auctor hunc morbum, secutus hac in re veteres, in acutum et lentum, in eum, qui cum febre, et illum, qui sine febre est, in idiopathicum porro et symptomaticum, in vniuersalem et particularem, tandemque in externum et internum. In hydrope acuto et calido, qui ex subitanea omnium humorum colliquatione, et solidorum motu nimium aucto prouenit, calida omnia nocent, quapropter multi quoque in huius morbi medela methodo refrigerante vsi sunt, et ipsam frigidam aegris propinare haud dubitarunt. Externus vero hydrops, qui proprie a Graecis ὑδρωψ dicitur, vel secundum venas est, vbi oedema appellatur, vel secundum carnes, vbi anasarca vocatur. Haec species, vt plurimum, vt Galli loqui amant, ex infiltratione (*par infiltration*) oritur, atque in ea scarificationis praecipuus vsus est. Internus contra, quem Graeci ὑδρεος vocant, ex diffusionem aquarum (*par epanchement*) maxime prouenit, cuius species secundum partes et cavitates, in quibus aquae contrahuntur, variis quoque nominibus insigniri solent. Pertinent etiam huc hydatides.

p. 47. Cum vero in interno potissimum hydrope paracentesis locum habeat, ad eam ipsam Noster accedit. Colligimus vero ex vniuersa Cl. LIZZARI tractatione, hanc operationem hodie non in eo honore haberi apud Italos, in quo inter alios populos

*) vid. Comment. nostr. Vol. XIII. Part. III. p. 503.

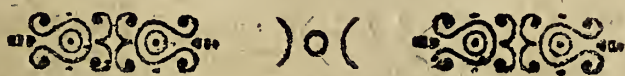
populos esse solet ; sed illam in suspicionem potius venisse, ac si periculum contraheret aegroto, illumque praecipitet. Quae res Cl. LIZZARI permouit, vt veterum pariter ac recentiorum testimonia bene multa conquireret, quo praestantiam illius operationis commendet. Ostendit vero, illam ex antiquissimis esse operationibus, forteque primum ad naturae imitationem institutam fuisse, quae scilicet nonnunquam hydropicos sine vlllo alio remedio interno adhibito sanauit, apertura in cute exorta, et aquis per hanc aperturam effluentibus. Exercebatur olim haec operatio a peculiari chirurgorum genere, quos exinde paracentistas vocabant. Veteres vero ex aegroti corpore non vna vice, sed vice plus vna, aquas emittebant, vt Cel. MEAD, vti ex loco dedicationis, quam IAC. DOUGLASSIUS libro de peritoneo praefixit, patet, primus fuerit, qui auderet, vnica operatione, omni tamen necessaria cautione prius adhibita, aquas emittere. Ex omnibus vero obseruationibus et testimoniis collectis Cl. Auctor concludit, hanc operationem, si tempestiue instituitur, vtilissimam esse ; prodesse tamen illam quoque haud raro in morbo, qui diu iam durauerit, et cuius plenaria curatio vix possibilis videatur. Respondit simul ad duas obiectiones, quarum prima sumpta est a difficultate definiendi temporis, vbi neglectis medicamentis internis ad operationem confugiendum sit. Altera depromitur ab impossibilitate formandae prognoseos, de exitu et effectu operationis. In fine pauca de nephrotomia adduntur, vbi docetur, si pus in renibus contrahitur, abscessum omnino aperiendum esse.

p. 47.

p. 87.

p. 139.

p. 162.

XI.

Journal de Medecine, Chirurgie, Pharmacie, etc.
 par Mr. A. ROUX, Docteur Regent de la Faculté de Medecine de Paris, Membre de l'Academie Royale des Belles-Lettres, Sciences et Arts de Bordeaux, et de la Societé Royale d'Agriculture de la Generalité de Paris, Tome XIX. a Paris 1763. chez Vincent. 8. Alph. 1. pl. 13. Tome XX. 1764. Alph. 1. pl. 13.

i. e.

Diarium ad artem salutarem, chirurgiam, pharmaciam, etc. pertinens. Auctore Cl. A. ROUX. Tomus XIX et XX.

T. XIX. **I**n mense Julio 1763 haec inprimis recenseri merentur.

p. 21. 2. *Observationes de specie colicae, quae colicae pitionum similis est, et in Abbatia Sauvigny saevit; auctore Cl. MARTEAU DE GRAND VILLIERS.* Dolores ventriculi leues, et digestio difficilis praecedunt, accedit obstructio alui, ardor ventriculi, vehementissimi dolores intestinorum, spasmi insignes extremitatum, quae postea moueri non possunt, dysuria, interdum febris plerumque maligna, per viginti dies cum delirio continuans. Iuniores ab hoc morbo inprimis afficiuntur, quibus saepe lethalis est. Clysmata, balnea emollientia, et antispasmodica maxime profuerunt.

p. 41. 4. *Observatio de pernicioso effectu seminum hyoscyami.* Auctore Cl. PLANCHON. Medicafter duos scrupulos horum seminum, vt specifici in calculo et haemorrhoidibus, pro dosi dedit. Cum imperitus,
 his

his morbis non laborans, nouem doses intra tres dies sumferat, sensit vertigines ac dolores insignes capitis, somnolentiam, motus conuulsiuos, prostrationem virium, tandemque incidit in maniam et epilepsiam. Attamen venaesectioes, euacuantia, vesicatoria, et inprimis acidorum, roborantiumque vsus aegrum tandem in sanitatem restituerunt.

7. *Observatio de retentione urinae, complicata cum prolapsu magnae partis intestini recti.* p. 70. Auctore Cl. LEAUTAUD. Puero octenni magna pars intestini recti, alias sponte recedens, nunc, ob retentam per quatuor dies vrinam, ano incarcerata propendebat. Post venaesectioem, balneum calidum, et fomenta emollientia, tandem reductum est intestinum rectum, atque aeger, vrina catheteris ope edueta, conualuit, et spongia, imbuta solutione sacchari saturni et aluminisque, per sex menses ano applicata, prolapsus intestini recti plane curatus est.

Mense Augusto.

5. *Observatio Cl. LEAUTAUD de corpore peregrino, per 18 menses in vulnere, sine ullo incommodo, relicto.* p. 171. Quinquagenarius lapsu laesus est iunco, qui cutem perfodiens in gluteo sinistro iuxta os sacrum haemorrhagiam excitabat. Specillo nihil peregrini in vulnere detectum est, quod tandem, cum aeger eius dilatationem recusaret, coaluit, nec intra 18 menses doluit. Tandem, ob insignes dolores ibi sentitos, cicatricis incisio, quatuor pollicum longitudine, facta est, ex qua pars iunci, longitudine duorum pollicum et crassitie quatuor linearum extrahebatur, ac vulnus postea breui tempore curatum est.

Mense Septembri.

6. *Observationes de usu alcalium volatilium in paralyxi.* p. 260. Auctore Cl. IAHANDELA CHESNE.

Obs. 1. Feminae 71 annorum, hemiplegia dextri lateris laboranti, dedit omni bihorio sex guttas alcali volatilis aromatici in ptisana, quo sudor excitatus et quarto die omnis morbus superatus est. Obs. 2. Alia 18 annorum, per quinque dies paralyfi affecta, sumsit, post vomitorium, octo guttas spiritus volatilis cornu cerui, eiusque vsu per tres dies adhibito motum membrorum recuperavit.

Mense Octobri.

P. 347. 5. *Observationes de hemeralopia et nyctalopia.*
 Auctore Cl. D U I A R D I N. Obs. 1. Puella septennis post rubeolos lucem diurnam perferre non poterat, versus vesperam vero visu utebatur. Cum Auctor clauas eius palpebras aperiret, sensit puella grauem dolorem, ac emanarunt lacrymae acres, corrosiuae. Suasit venaesectionem, vomitorium et vesicatorium nuchae, ad deriuandam hanc acrimoniam, sed successum horum remediorum non amplius obseruare potuit. Obs. 2. Iuuenis, octodecim annorum, post suppressam excretionem pituitae, alias matutino tempore factam, incidit in nyctalopiam, vt vespera debili visu, noctu coecitate laboraret, interdiu vero visu perfecto gaudens; cui Cl. Auctor post venaesectionem praescripsit purgans e puluere de tribus, regimen accuratum et potum decocti rad. chinae, tandem vesicatorium post aures, ac intra mensem aeger visum perfectum recepit.

P. 351. 6. *Observatio de gangraena totius intestini recti;*
 a Cl. P A S Q U I E R. Tricenarius, per octo dies diarrhoea serosa vexatus, contraxit procidentiam intestini recti, quod, cum non repositum fuisset, ac forte contracto sphinctere incarceratum, gangraena tactum est. Dissecuit Cl. Auctor corruptam partem, et huic canali immisit turundam, vnguento digestiuo imbutam, quam post deligationem rursus eduxit,

vt

vt canalem elongaret, ac vicinis partibus applicaret, strictaque diaeta suppuratio bene successit, et aeger paulo post plane sanatus est.

7. *Observatio* Cl. MARTIN *de neglecta operatione empyematis.* Puer 15 annorum, post lapsum in dextrum latus thoracis, statim ibi sensit dolorem acutum cum febre insigni, et quarto die ibi perceptus est tumor oedematosus. Die decimo quinto Cl. Auctor accersitus proposuit operationem empyematis, qua recusata aeger tandem mortuus est. In cadaveris disquisitione latus affectum thoracis tribus mensuris puris albi repletum inueniebatur, et pleura plurimis granulis albis erat referta; patet igitur, operationem empyematis, si 15 vel 20 die facta esset, aegrum forte saluasse.

8. *Observatio* Cl. LE ROUX *de vulnere, granulis plumbeis explosis facto.* Tricenarius, tubum sclopeti manu tenens, eius explosione improuisa laesus est in hypochondrio dextro, inter tertiam quartamque costam spuriam. Vulnus, altero demum die disquisitum, erat magnum, ac multae costae simul fractae. Cl. Auctor e dilatato vulnere multa eduxit grana plumbi, corpora peregrina, et fractas partes costae tertiae et quartae spuriae, atque dilatato peritonaeo laeso, vulnus transversale, trium pollicum longitudine, semi pollicis latitudine, in lobo magno hepatis detexit, vnde extraxit granula plumbi, ac denique hoc accurate deligato et caute tractato, omnia bonum euentum praedicebant. Attamen post mensem sensit aeger tumorem sub angulo inferiori scapulae, quo aperto effluxit pus cum corporibus peregrinis, et ex inciso tumore, sub musculo dorsali magno haerente, exiit particula corporis vnius poll. longitudine ac duarum linearum latitudine, et pus e pluribus sinibus, a granulis plumbeis factis, emanauit; aeger vero inter duos menses cum dimidio plane sanatus est.

P. 361. 9. *Observationes* Cl. PET. GUYARD *de exstirpatione duorum tumorum magnorum.* Obs. 1. Quadragenaria laborabat tumore cancroso palati, ad radicem dentium incisivorum maxillae superioris, qui totum fere os occupabat, et pugni magnitudinis instar ex hoc propendebat. Eius basis dura, substantia cartilaginea, ossi palati firmiter adhaesit. Ad quem tumorem exstirpandum chirurgus eum incidit ad radicem alveolorum, atque ter a copioso sanguinis effluxu in hac operatione interruptus est. Tumoris pondus nouem uncias aequavit; vulnere applicabatur puluillus, cum puluere sperniolae CROLLII conspersus, atque cicatrix intra octo dies coaluit, salua aegrota.

Obs. 2. Alia, 34 annorum, conquesta est de tumore magno ad inferiorem partem lateralem dextram ventris, qui magnitudinem lagenae duarum mensurarum superabat, et pedunculo, pugni crassitie, adhaerebat, quem, cum ligatura parum efficeret, Cl. Auctor vna incisura dissecuit, ac multum sanguinis ex hoc vulnere, tres pollices amplo, effluxit, aegra vero intra mensem conualuit. Pondus tumoris, qui interius ex carne ac vasis varicosis constabat, quatuor libras superabat.

P. 365. 10. *Observatio* Cl. DENIS *de exstirpato et sanato tumore fungoso oris,* quo laborabat rusticus, cui, ad dentes molares sinistros ortus, totum latus oris obtegebat, ac masticatos cibos sanguine inquinabat, nec, ob adhaesionem cum lingua et fundo oris, ligaturam permittebat. Euulsit igitur Cl. Auctor dentem, inter dentes alterius lateris suber posuit, atque tumorem postea exstirpauit et aegrum sanauit.

Mense Nouembri.

P. 410. 2. *Epistola* Cl. PHILIP, *continens observationem de colica metallica, ope emetici et drasticonum curata.*

Typo-

Typotheca, ex consuetudine typos saepe ore tenens, subito incidit in colicam vehementissimam, conuulsiones, affectum comatosum, alui obstructionem pertinacissimam, cet. cui Cl. Auctor, reliquis iam frustra tentatis, dedit clyisma cum colocynth. gr. 18. et hieraepicrae drachma vna, ac potum ex aqua card. benedict. canell. confect. hyacynth. et sex granis tartari emetici, cuius dosis sequenti die duplicata est, postea aeger aliquot purgantia sumsit, et plane conualuit.

3. *Observatio de morbo venereo inueterato perti-* p. 414.
naci, secundum nouam methodum tractato. Auctore Cl. PASSERAT DE LA CHAPELLE. Vir, qui ante nouem annos gonorrhoea laborauerat, incidit in luem veneream, cum vlcere glandis ac phimosi, et post largum vsum mercurii copiosa saluatione creberrimaque alui deiectione maxime debilitatus est. Postea paululum restitutus maculas rubras cutis sensit, quae tandem in vlcera mutabantur, saluatio copiosa denuo irrupit vna cum febre, accessit ophthalmia pertinax, quae visum dextri oculi plane auferbat, sinistri maxime imminuebat; sed vsu medicamentorum amarorum, balneorum et frictione mercuriali symptomata haec cedebant, ac vlcera paulo post hinc illinc denuo exorta eadem remedia requirebant. Pessimis tandem symptomatibus venereis rursus affectum aegrum subiecit Cl. Auctor methodo medendi KEYSERI, et successiuum augmentum trochiscorum, venaesectiōnum ac purgantium, quod ille commendat, tam prospero cum euentu adhibuit, vt aeger breui tempore visum, motum membrorum, et plenariam sanitatem recuperaret.

6. *Tres observationes* 1. *de medela polypi mucosi;* p. 453.
2. *de transsudatione lymphatica;* 3. *de phaenomeno peculiari, quod post vulnus abdominale occurrit.* Auctore Cl. DUMONT, fil. Obs. 1. Sexagenaria gerebat

rebat in cauitate narium sinistra polypum, consisten-
tia gelatinae carnis, colore rufescente. Huic caui-
tati immisit Cl. Auctor vltra mensis spatium turun-
dam, solutione saturni imbutam, sed frustra; postea
aegra ex consilio medicastrī ibi applicauit turundam
sebo liquido immersam, ac intra duos menses poly-
pus hinc sensim decrefcens plane dissipatus est.

Obs. 2. Tornator contundens tibiam, ei appli-
cauit spiritum vini, maximamque irritationem dolo-
rosam effecit, et post vsum cataplasmatum emolli-
entium sub aponeurosi ortus est abscessus, quo inci-
so effluxit libra vna puris, et vulnus intra duos men-
ses coaluit. Postea e superficie cutis, cataplasmati-
bus tractatae, exsudabat ros lymphaticus, siue po-
tius serofus, cutem arrodens, nec, nisi puluillis, so-
lutione ex aluminis zij et praecipitati rubri zß imbu-
tis, cedens.

Obs. 3. Quadragenaria cultro laesa est in ven-
tre, tres vel quatuor pollices ab insertionē inferiori
musculi quadrati lumborum; parum sanguinis ef-
fluxit e vulnere, idque intra octo dies coaluit. Ho-
ra quinta post acceptum vulnus aegra minxit fede-
cim vncias sanguinis, rediitque hic mictus cruentus
per quatuor dies, sensim in minori copia ac sine do-
lore. Aegra debilitata sumsit clysmata aquae frigi-
dae, constrinxit ventrem fasciis, lecto se detinuit, et
victu refrigerante vfa est; sic cessauit hic mictus cru-
entus, ac die decimo vrina pura reddita est. Cum vero
lectum citius reliquisset, denuo per tres dies sangui-
nem minxit, sed eodem regimine, et seruata quiete
in lecto per tres hebdomadas, ac vfu tandem lactis,
nullus amplius sanguis ex vrethra eiectus est. Vi-
detur acumen cultri peluim renis transisse, ibique
vas laesisse.

P. 458. 7. *Observationes peculiare: I. de verme cum vri-
na eiecto, ex epistola Cl. RAISIN ad Cl. ALLEAUME.*

Quin-

Quinquagenarius colica nephritica vehementi, cum vrina cruenta et nigrescente, laborauit, quae saepe rediit, tandem vero, eiecto vna cum vrina verme, trium pollicum longitudine, plane cessauit.

Obs. 2. *De homine myope in sinistro oculo, et presbyta in altero*, ex litteris Cl. STRACK. Vir, 50 annorum, hoc vitio oculorum affectus est, cui, ad hoc leuandum, Cl. Auctor commendauit perspicillum vitro conuexo, ad vsum oculi dextri, simileque vitro concauo, ad oculi sinistri adminiculum.

Mense Decembri.

2. Epistola Cl. DUPUY DE LA PORCHERIE, p. 502. *de morte feminae, quae post abortum dosin pulueris D'AILHAUD sumserat.* Haec, 28 annorum, ab abortu nondum satis refecta, ab hoc puluere maxima tormina sensit, et intra octo horas periit, in cuius sectione multum feri sanguinolenti ex aperto abdomine effluxit, viscera vero nihil morborum ostenderunt, praeter dilacerationem mesocoli duodecim linearum; attamen cauitas peluis erat repleta sanguine nigro coagulato, quatuor librarum pondere, qui ex ramo venae hypogastricae, ad finem curuaturae magnae coli, profiliit. Viscera thoracis perfecte sana erant, praeter ecchymosin trium pollicum in dextra parte superiori diaphragmatis; curuatura magna et cardia ventriculi tumida, intestina vero tenuia, praeter maculas nigras pulueris D'AILHAUD hinc illinc dispersas sana inueniebantur; anus erat excoriatus et inflammatus; vterus a statu naturali non recedebat. Hinc patet, puluerem D'AILHAUD excitasse tormina vehementissima et rupturam vasis, ex cuius extrauafato sanguine praematura mors orta est.

Adiecta est alia obseruatio eiusdem generis, communicata a Cl. ROUSSIN. Vir, 38 annorum, insul-
tibus podagricis vexatus, sumsit dosin pulueris D'AIL-
HAUD

HAUD, qui mox copiosas excitabat deiectiones alui, dolores vehementes ac ardorem abdominis; deiectiones, post viginti quatuor horas cessantes, sequuta est febris irregularis, difficilis respiratio, haemoptoe, ac decimo quarto demum die progressus morbi aptis remediis coercitus est, et aeger lente recuperavit sanitatem, crebriori afflictus insultu podagrico et vitilagine.

In Tomo XX haec prae reliquis indicanda sunt.

Mense Ianuario 1764.

Tom. 2. *De methodo curatoria colicae pittonum vegetabilis* *). Auctore Cl. BONTE'. Hanc in quatuor
 XX. sectionibus proposuit, quarum 1) docet medelam, p. 15. in prima huius morbi periodo, siue initio, adhibendam; 2) eam, quae in eius secunda periodo, siue progressu, requiritur; 3) illam, quae in eius tertia periodo, siue fine, necessaria est; 4) prophylaxin, siue methodum praeseruatoriam indicat.

p. 18. Sect. 1. *Medela in prima periodo.* In subiecto iuniore plethorico requiritur initio morbi venaesectio, sed rarius sanguinei et plethorici hac colica laborant, crebrius cholericis et melancholicis, quibus venaesectio nocet; in regressu morbi non suadeatur, multo minus feminis hysteris; in robustis et iunioribus, vbi podagra huic morbo iungitur, iuuat venaesectio, senibus nocet; si scorbutus accedit, minime concedatur; semper itaque est prophylacticum remedium et praeparatio ad reliqua medicamenta. Si venaesectio necessaria inuenitur, statim detur vomitorium ex granis 2 vel 3 tart. emet. in aqua tepida, vel cum manna; in feminis hysteris sufficit granum vnum tart. emetici. Si vomitus ultra

*) De hoc morbo iam alias diximus, in Commentariorum, Vol. XII. P. IV. p. 651. 657. 660.

tra modum continuantur, vel viridescentes sunt, exhibeantur temperantia, vt succus citri, laudanum liquidum SYDENHAMI, narcotica, et ipsa vespera, post sumtum emeticum, granum semis opii cum theriaca mixti. Clysmata saepe dentur, primo emollientia, postea purgantia. Si interdum retineantur: clysmata salina requiruntur; si non sufficiant: adiciatur decocto emollienti aqua benedicta, vel vinum emeticum, et postea fumatur clyisma emolliens oleosum; si spasmus coli ingressum clysmatis impedit: iniiciatur oleum. Praeterea simul euacuentur intestina purgantibus, et quidem in robustis, drastice opio mitigatis, v. c. pillulis cochiis, cum grano vno opii pro dosi. Tutius adhibentur purgantia leniora, v. c. potio ex fenna, manna, cassia, hiera picra, cet. quorum operatio sustineatur clysmatibus crebrioribus. Ad imminuendam acrimoniam humorum dentur diluentia et relaxantia, decoctum graminis atque glycyrrhizae, infusum florum maluae et violae, inprimis chamomillae, iusculum tenue; interdum fumatur cochlear olei, si nausea non adsit. His remediis retardatur progressus morbi, nec ultra septimum diem perdurat. Quod symptomata primae periodi huius colicae attinet, vt plurimum, sopitis doloribus, sentitur per duos dies insultus febrilis, cum articulorum stupore, qui, aucta transpiratione vel sudore, facile cedit. Languida digestio carminatiuis tollatur; color flauus cutis aperientibus lenibus et aquis martialibus remoueatur, vel ferro lactis cum fumaris. Saepe initio morbi accedunt conuulsiones epilepticae, inprimis in hysteris, quae coerceantur narcoticis cum antispasmodicis mixtis. Saepe podagrici in hoc malum incidunt, atque tum requiritur venaesectio pedis, postea lene purgans, sinapismi vel vesicatoria pedum, vt materies podagrica huc deducatur. Non raro ad articulos defer-

tur, ac tum perspiratio augeatur. In variis artificibus, v. c. in iis, qui plumbum, cuprum, cet. tractant, colica mineralis et vegetabilis complicantur, atque tum omittatur initio venaesectio, et potius oleosa suadeantur.

p. 57. 4. *Observatio* Cl. DE LA BROUSSE, *de sphacelo, ex terrore orto.* Puella triennis ab aspectu sanguinis, e vulnerato naso effluentis, tantopere perterrita est, vt in animi deliquium incideret, ac post quinque horas extremitas nasi, buccae, manus, pedes et nates intumescerent, liuescerent, et paulo post, gangraena cum sphacelo accessis, aegra decimo die moriretur.

p. 61. 5. *Observatio de abolitione memoriae peculiari, post apoplexiam virginis non menstruatae exorta.* Auctore Cl. GUILLEMEAU. Haec, temperamenti phlegmatici, quae nunquam passa est menstrua, anno 25 aetatis febre periculosa, quae caput inprimis petebat, ac eius insignes dolores excitabat, afflicta est, atque per octo dies in vero statu apoplexiae fuit, donec sensim conualuit. Sed hinc amiserat omnem facultatem memoriae, vt neminem, praeter matrem, agnosceret, pauca verba eaque confuse produceret, magna cum difficultate legere disceret, et lecta vix pronunciare posset.

p. 66. 6. *Observatio* Cl. MIOLLIS, *quae docet, quam necessarium sit, vt celeriter aperiantur abscessus, post variolas confluentes exorti.* Vir 27. annorum a refrigerio variolas in statu inflammationis repressit, quae aptis remediis restitutae paulo tardius suppurabant. Die duodecimo febris aucta delirium phreniticum produxit, quo tempore aeger leuiter obtectus noctu campos obambulabat, donec delirans et conuulsione afflictus vi ad lectum delatus est. Denuo aptis auxiliis restituebantur variolae depresae, earumque suppuratio, adeoque desquamatio bene

bene peractae sunt. Die vicesimo tres oriebantur abscessus metastatici dolorosi, magnitudine oui galinacei, in regione lumbari dextra, in parte media posteriori dextri femoris, et in parte media posteriori dextra thoracis, quibus incisis materia foetida exiit. Cum aeger celasset eiusmodi abscessum cubiti sinistri, is maxime increuit, et apertus materiam corrosiuam emisit, ac intra septem dies triginta duo abscessus metastatici exorti sunt, quos semper aperiendos esse iudicat, et abstergendos leuiterque deligandos; natura enim horum coalitionem facile adiuuat, etenim aeger hoc modo tractatus rursus conualuit.

Mense Februario

2. *Continuatio methodi curatoriae colicae picro-p. 106. num vegetabilis.* Auctore Cl. BONTE. Sectio 2. *Medela in secunda periodo adhibenda.* Haec periodus incipit septimo die morbi, et interdum vsque ad 14 interdum ad 40 vsque diem continuatur, ac febris continua semper adest. Mitigentur spasmi et dolores, euacuentur primae viae, liberetur massa sanguinis a miasmate morbofo; id, quod fiat relaxantibus, emollientibus, diluentibus, demulcentibus, narcoticis, purgantibus. Aegro, prius non euacuato, conuenit ptisana purgans, dilutum cassiae cum manna, clysmata purgantia; si febris magna sit, et dolor acutus, purgantia nocent, in morbi regressu vero profunt. Melius compescuntur dolores intestinorum relaxantibus et demulcentibus, imprimis clysmatibus, fomentis, balneis, semicupiis ex aqua tepida, vel decocto emolliente. His adiiciantur remedia interna, v. c. serum lactis, infusa demulcentia, iuscula tenuia. Optima via eiiciendae materiae malignae est aluus, quae moueatur crebriore purgante leni, ex sero lactis cum tart. emet. vel manna,

vel oleo amygd. dulc. Ob vrgentes dolores medicus interdum anceps est, vtrum febris a stimulo materiae morbosae, an ab inflammatione intestinorum excite- tur? Haec tamen, nisi prior caussa delirium excitat, venaesectione non supprimatur, a posteriori orta fe- bris, semper periculosa, ea vna cum relaxantibus adhi- bitis coerceatur. Passio iliaca interdum accedens opia- ta et lenientia requirit. Debilioribus narcotica nocent, et saepe, vti non raro ipsa opiata faciunt, paralyfin ac- celerant. Melius adhibetur opium cum castoreo iun- ctum, vel liqv. anodynus H O F F M. cum laudano liqui- do S Y D E N H A M I. Profunt sudorifera, si suppressa perspiratio vel podagra irregularis hanc colicam pro- duxit. Interdum symptomata vrgent, inprimis do- lores renum, e quibus non raro oritur phrenitis, conuulsio epileptica, coecitas, cet. quae venaese- ctione brachii, semicupis, cataplasmatibus regioni renum applicatis, remoueantur. Dysuria vel stran- guria, interdum accedens, relaxantibus coerceatur; haemorrhagia narium, si magna est, critica dicenda, si parca, venaesectione brachii iuuanda est. Cata- menia sustineantur pediluuiis, clysmatibus emollien- tibus; purgantia tum nocent, narcotica vero cum emmenagogis maxime profunt. Delirium, febrim accedens, requirit narcotica refrigerantia, v. c. syrup. diacod. cum aquis destillatis; sin grauius redditur, venaesectionem. Conuulsiones epilepticae, maxi- me periculosae, coerceantur narcoticis cum antispas- modicis, inprimis balsamo Peruuiano, venaesectione, relaxantibus, ac, si fieri potest, fumantur ali- quot grana tart. emet. cum oleo amygd. dulcium; deinde furis applicentur vesicatoria, inprimis, si so- por accedit; febris, post conuulsiones occurrens, bonum est signum. Soporosi affectus magnum pe- riculum praedicunt, et venaesectione ac vesicatoriis tractentur. Coecitas vel gutta serena metastatica

rarius

rarius occurrit, et simili modo remoueat. Seditis symptomatibus, si noui dolores gignuntur, clysmata carminatiua requiruntur.

3. *Observatio* Cl. BERTRAND, *de morbo aurium*, p. 150. *cum symptomatibus malignis.* Virgo, 15 annorum, ante quatuor annos amiserat facultatem audiendi in aure sinistra, post eius dolorem insignem cum febre et effluxu puris, qui singulo tertio mense suppressus, eundem morbum reuocabat. Paulo post accessit surditas auris dextrae, quae tamen post duos annos sublata est. Tandem, cum sub dio obdormisset, quinque vermes, conica figura, crassitie calami scriptorii, octo linearum longitudine, aurem sinistram ingressi sunt, et sensim excitarunt maximos dolores, febrem, delirium, conuulsiones, haemorrhagiam auris, ii. ue postea eductis, caries canalis auditorii detecta est, quae tamen intra sex menses plane curata est, relicta plenaria surditate.

6. *Observatio* Cl. CELLIEZ, *de pene infantis* p. 169. *nonimestris, quem canis comedit.* Infans, in cunis ac conclauis solus relictus, a catulo ad genitalia ita vulneratus est, ut penis una cum dimidia parte scroti plane deuoraretur, ac funiculus spermaticus dextrilateris denudaretur, et vas deferens ab epididymide disseccaretur. Cl. Auctor dissecuit partes dilaceratas, et vulnus, linteo carpto deligatum, intra 40 dies exaluit. Vsum tubuli, quem, ad cauendam vrethrae corrugationem, plurimi chirurgi in hoc casu commendant, plane dissuadet, ac noxium putat, cum vrethra satis firma ac facile expandenda, et a mucosae superficiei satis flexilis sit, ut vix corrugetur. In amputatione penis tubulus nocet, cum nimis premit margines vulneris, eosque callosos reddat.

Mense Martio.

p. 204.

2. *Continuatio methodi curatioriae colicae pictorum vegetabilis.* Auctore Cl. BONTE'. Sect. III. *Medela periodi tertiae.* Tum paralyfis creberrime occurrit, ac difficillime curatur. Lente accedit; etenim incipit stupore membrorum, et ventris dolores imminuti tum in extremitatibus sentiuntur, maxime acuti, etiamsi motus iam amissus sit; pars enim materiae morbi neruis paralyfin inducit, praegressis doloribus ventris. Quae quidem paralyfis, a communi valde diuersa, peculiarem etiam medelam postulat. Sudorifera, in eius initio data, minime sint calida, potius lenissima; in confirmata paralyfi calidiora profunt. Balsama, inprimis Peruuianus, et pillulae ex gummi resinosis, nimis calidae sunt. Frictiones cum panno aspero, in decocto emolliente immerso, suadendae sunt, vt et emplastra gummi ferulacea, abdomini imponenda. Haec paralyfis tempore vernali facilius curatur, vbi balnea, embrocationes thermarum, balnea frigida in aqua marina, et aquae minerales plerumque felici cum successu adhibentur. Vt ad haec praeparatio fiat, fumantur diaphoretica, cum frictionibus; membra affecta per 14 dies sanguini animalis recens macerati immergantur; digiti saepe extendantur, ne rigidi maneant. Balneorum ex aqua marina vsus in dies augeatur, et aeger sudorem in lecto expectet. Balneum frigidum, inprimis aquae marinae, excitat tremorem conuulsuum vniuersalem, qui soluit obstructiones vasorum ac neruorum. Aquae martiales in quacunque huius morbi periodo profunt. Conualescentes plerumque marasmo, febre lenta, acrimonia humorum, obstructione mesenterii, phthisi neruosa, laborant. Febrem lentam compescunt diluentia, demulcentia, analeptica; lac optime nutrit, vel serum lactis, inprimis lac asininum cum infuso stomachi-

machico vel aquis martialibus bibendum. Phthisis pulmonalis, praeter bechica demulcentia, vsu lactis tractetur. Strepus articularum, post curatam paralyfin relictus, fomentis emollientibus et resoluentibus tollatur, minime vero spirituosus, ne rigor accedat. Hydrops, colicam hanc subsequens, plerumque lethalis est; duplex esse solet, vel tympanitis, vel ascites, interdum ex utroque complicatus. Priori, quae crebrius occurrit, aperientibus carminatiuis succurratur; alter rarior, in iis, qui spirituosam amant, ut plurimum lethalis, hydragogis lenioribus tractetur, minime emeticis et drasticis; profunt etiam diuretica aperientia, v. c. fucci cerefolii, fumariae, parietariae, tandem tonica. Mania, interdum occurrens, tonicis et neruinis cephalicis curetur, ac imminuta memoriae facultas eadem requirit auxilia. Qui saepe hac colica afflicti fuerunt, conuulsiones epilepticas patiuntur, quas subsequitur epilepsia, plerumque non curanda et haereditaria.

Sect. IV. *Curatio prophylactica.* Haec vel prae-p. 227. caueat regressum morbi, vel eius impetui prospiciat. Qui colicam hanc iam passi sunt, diu fugiant potum vini pomacei, potius vino bono aqua diluto, aqua pura, infuso canellae aut coriandri, utantur. Ne vinum pomaceum noceat, paretur ex fructibus maturis, eique initio fermentationis planta amara admisceatur; saltem non nisi recens bibendum est. Ob debilitata viscera digestionis sit victus leuis, parcus; in primis iuscula conueniunt; flatulenta semper omittantur; conualescentes iuuat aer ruralis, nocet iis pluuiosus et nocturnus: vitentur loca vliginosa ac subterranea; saepe mutetur aer conclauium, in primis culinarum, vbi saepe vapores cupri soluti abundant; corpus motu exercitetur, praesertim equitatione; absit tristitia, sustineatur hilaritas, ac somno magis indulgeatur, quam vigiliis.

- p. 238. 3. *Epistola* Cl. PLANCHON, *de morte hominis, cuius iam mentio facta est mense Iulio 1763. p. 41.* Hic praeterlapso anno incidit in febrem tertianam pertinacem, ac neglectis remediis, in conuulsiones, pauloque post epilepticus periit, in cuius sectione intestinum ieiunum multis lumbricis viuis repletum et gangraenosum apparuit.
- p. 243. 4. *Observatio* Cl. VAUNIER, *de colica pictorum.* Femina, tapetes sericeos texens, colica habituali per duos menses laborauit, quae, sumto iusculo tenui per octo dies, aucta est, ac post vsum antispasmodicorum vlterius increuit, attamen post emeticum crebrius adhibitum, vna cum purgantibus crebrioribus, bolis narcoticis, ptisanis sudoriferis et semicupiis plantarum aromaticarum, plane cessauit.
- p. 246. 5. *Epistola* Cl. MARTIN ad Cl. ROUX, *sistens historiam polypi vteri.* Femina, 45 annorum, tumorem habuit per quinque annos, e vagina propendentem, pyriformem, pedunculo molli, quem annulus circularis circumdabat, totus vero tumor in vaginam reponi poterat. Post annum accidit, vt pedunculus ab annulo constringeretur, et tumor gangraena afficeretur. Ligato itaque pedunculo, abscidit Cl. Auctor tumorem, et vaginam detergentibus iniectis tractauit, nihilominus tamen postea a reforpta sanie abscessus externae partis femoris dextri oriebatur. Substantia tumoris ex plurimis stratis membranarum constabat, quae substantiam adiposam continebant, et fibris ligamentosis cohaerebant; haec massa cordiformis quatuor libras aequauit. Hinc patet: 1. nonnullos polypos vteri, vti vterum inuersum, reponi posse; 2. citius ligari debere; 3. non statim ad inuersionem vteri concludendum esse, etiam si collum vteri vix a polypo distingui possit.
- p. 251. 6. *Observatio* Cl. BAURIENNE, *de vulnere contuso, quod in sphacelum scroti transit.* Lanio, 45 annorum,

norum, a boue duabus contusionibus laesus est, ab offis pubis dextri parte inferiore vsque ad perinaeum, et ad superiorem partem internam femoris sinistri. Post quatuor dies accessit febris vehemens, alui obstructio pertinax, et gangraena scroti, cuius partes corruptas abscidit Cl. Auctor, vna cum testiculo dextro, ac sinistrum plane denudauit, qui tandem rite tractatus sponte nouis integumentis obtectus est, et aeger intra duos menses conualuit.

7. Cl. TERLIER *obseruatio herniae cruralis cum p. 256.*
gangraena. Vicenaria in quarto grauiditatis mense, post insignem dolorem, in plica femoris sinistri percepit tumorem, quem secuta est colica, ac vomitu foeces reiiciebantur. Septimo die tumor incisus ostendit, intestinum exulceratum quidem reductum esse, sed peritonaeo adhaerere, nec annulum hac ex causa dilatari posse. Ad euacuandam materiam in abdomine effusam, vulnere iniicit vinum calidum, ac decocta vulneraria cum aqua calcis, quae cum pure in apto situ corporis e vulnere rursus effuebant. Primo mense foeces partim e vulnere, partim ex ano emanabant, sed sensim vulnus coaluit, ac aegra restituta postea iusto tempore peperit.

8. Cl. BOURGEOIS *obseruatio de agno monstro p. 264.*
so. Habuit quatuor aures, duas in situ naturali, duas sibi adhaerentes in medio offis occipitis sitas, quarum ductus cartilaginei os penetrabant. Collum erat duplex arte coniunctum, spina dorsi duplex ab occipite vsque ad caudas, costae duplici sterno adhaerebant, trunci duplices vsque ad vmbilicum inter se cohaerebant, reliqua vtriusque pars ab altero separata erat; extremitates aderant quatuor superiores, totidemque inferiores. Aperto abdomine conspiciebantur duae venae vmbilicales, in duplex hepar insertae, reliqua viscera duplicia erant, excepto ventriculo et canali intestinorum, qui in duo inte-

stina recta finiebatur; genitalia duplicia; leuato duplici sterno, sub quolibet visum est cor, pulmones ac thymus; cerebrum et cerebellum non recessit a statu naturali, praeter spinalem medullam, quae diuisa per duo foramina occipitis in duplicem spinam dorsii descendit.

Mense Aprili.

- p. 335. 3. *Observatio* Cl. CONNELL *de morbo conuulsivo*. Vir 27 ann. vlcere cruris afflictus, et ob vitae genus semper pedibus insistere coactus, subito tactus est tetano cum alui obstructione, vesicae constrictione, motu conuulsivo maxillae inferioris, deglutitione difficili, doloribus nephriticis. Cum omnia remedia parum efficerent, ad soluendum tetanum, id tandem praestarent sanguifugae, hypochondriis applicatae, ac balnea continuata vna cum purgantibus mitioribus aegrum intra 27 dies sanum redderunt.
- p. 342. 4. *Observatio* Cl. HAZON, *de bono effectu chinae chinae in variolis gangraenosis*. Infans quinquennis, variolis confluentibus laborans, ac 16 die a purgante nimis agitated, die 18 a medico accersito inueniebatur debillimus, cum conuulsionibus faciei, et variolis gangraenosis, adhibito vero infuso vinoso cort. Peruv. et vesicatoriis, conuulsionibus cessarunt, crustae secedebant, et latus dextrum paralyticum paulo post restitutum est.
- p. 346. 5. *Epistola* Cl. FABRE, *sistens observationem de amaurosi, a colica producta, et emetico sublata*. Quadragenarius post colicam vehementem mox coecus factus est, cui Cl. Auctor praescripsit 4 gr. tart. emet. altero die potionem laxantem, tertio 4 gr. tart. emet. eandemque dosin per 9 dies, postea ptisanam sudoriferam, et ad oculos applicauit vaporem spir. vini et caffeeae, quibus remediis aeger post 20 dies plane visum recuperauit. 6. Cl.

6. Cl. SAULQUIN *obseruatio peculiaris, de puella* p. 348.
elingui, quae loquitur, cantat, cet. Huic, 14 annorum, tertio aetatis anno, cum vix verba exprimere poterat, a variolis malignis lingua gangraena destructa est, sed sensim didicit maxime necessaria petere, et nunc distincte loquitur atque cantat, quamuis parua portio linguae ei relicta sit. Cum vero basi linguae relictae adhaereant muscoli externi, et nifus loquendi horum actionem faciliorem reddiderit: facultas loquendi hinc euidentior fit. Varia eiusmodi exempla ex variis auctoribus hic afferuntur.

7. *Obseruatio* Cl. LOTTINGER, *de hernia incarcerata gangraenosa, vi naturae curata.* p. 352.
 Octogenariam hoc malo affectam clysmatibus tractauit, sed paulo post tumor inguinalis inflammatus se aperuit, vt anus artificialis oriretur. Aegra vulnere nihil, praeter emollientia, applicauit, idque tandem sponte coaluit.

8. Cl. LEAUTAUD *obseruatio de contusionibus* p. 355.
maxime dolorosis, quibus iuuenis in abdomine laesus est. In rixa vnus alterum per crebros ictus in abdomen in terram proiecit. Febris vehemens, dolores, hepatis tumor, abdominisque tensio nullis remediis cedebant, post tres tandem hebdomadas Cl. Auctor diluentia, aperientia lenia, et femicupia prospero cum effectu adhibuit, et aeger, eiecto per aluum copioso sanguine putrido et vermibus, conualuit.

Mense Maio.

3. *Obseruationes* Cl. POSTEL DE FRANCIERE, p. 407.
de catalepsi. Est affectio cerebri acutissima, quae subito aegrum loquela, motu et sensu priuat, oculis fixis apertis, effluit saliuua viscida ex ore, et finitur plerumque apoplexia vel caro lethali, quod tribus obseruationibus confirmatur. I. Quadragenarius, repressa scabie sicca inueterata, incidit in catalepsin,
 et

et sensum quidem, post emeticum et venaesectionem, ad leue tempus recepit, sed postea apoplexia periit. 2. Alius, eadem aetate, curis confectus, in catalepsi iisdem remediis vsus est, sed breui tempore post apoplexia mortuus est. 3. Alius 22. ann. valde defatigatus, eodem morbo correptus est, cui Cl. Auctor venas extremitatum et iugulares crebrius secuit, eumque, post vsum clysmatum, purgantium ac diluentium, plane sanauit.

P. 430. 5. Cl. DARLUC *obseruationes de hydrope peritonaei.* Quadragenaria per 4 annos hydrope laborans, tandem paracentesi a quindecim mensuris ferifusci, spissi, turbidi, liberata est, sed postea diaetae erroribus in priorem morbum rursus incidit, vbi, abdomine acu pertuso, corpus durum feri effluxum retardabat, et ex altero latere acu pertuso parum feri turbidi, nigri, emanabat, ac aegra paulo post periit, in cuius abdomine dissecto sub musculis transversis apparuit sacculus liuidus, spissus, carnosus, ab umbilico ad ossa pubis descendens, cuius membrana superior erat mollis, saniosa, inferior spissior, multisque glandulis scirrhosis obsita, fundus aliquot mensuris saniei repletus. A suprema parte sinistra huius sacculi pendeat tumor steatomatosus, decem librarum pondere, qui vicinas partes maxime compresserat, et epiploon sistere videbatur, vti sacculus ipsum peritonaeum. Ovaria maxime tumida et scirrhosa, intestina valde constricta, hepar iusto maius, ac hydatidibus refertum erat.

P. 445. 6. *Obseruatio* Cl. CONSOLIN, *de vermibus cucurbitaceis.* Vir, 45 annorum, post leuem diarrhoeam et eiectionem vermium cucurbitaceorum, subito incidit in motus epilepticos, sed sumto purgante amaro et granis 20. merc. dulc. eademque eius dosi per 10 dies continuata, plurimos eiusmodi vermes aluo eiecit atque conualuit. Hinc patet, hos

hos vermes non semper praesentiam taeniae indicare, ac mercurio dulci et reliquis anthelminticis cedere.

8. *Observatio* Cl. DE GLATIGNY, *de sarcoma* p. 453. *te tenui virginis, quod ab inferiori parte dextra regionis pubis ad genu usque dependebat.* Haec 35 annorum acum intrudit in regionem pubis, vnde enata est excrescentia carnosae pedis vnius longitudine, quinque linearum latitudine, pistillo similis, et ex pluribus quasi filis membranaceis spiraliter contorta, quam Cl. Auctor filo sericeo ligavit, ac sine haemorrhagia secuit.

Mense Iunio.

2. Cl. LARROUTURE *observatio de cancro nasi*, p. 502. *complicato cum tuberculis scirrhosis ac ulceribus pulmonum, extracto cicutae, ad STOERKII methodum praeparato, curato.* Virgo 24 ann. laboravit cancro nasi aperto; effluxu saniei a medicaastro represso, incidit in febrem, ac tussim phthificam, cui Cl. Auctor dedit pilulas cicutae, quarum dosis, bis singulo die adhibita, et sensim a grano vno vsque ad 12 gr. adaueta, febrim et tussim auxit, atque, cum aegra sponte cicutae vsum per 14 dies omisisset, omnia in peius mutabantur, donec tandem Cl. Auctor cicutae dosim ad 3ß auctam bis singulo die praescripsit, qua sensim cancerum hunc plane curavit.

3. Cl. PLANCHON *observatio, de colica pertinaci, purgantibus sublata.* p. 520. Tricenaria colica laborabat et alui obstructione pertinaci, praegressa eius tarditate per 6 hebdomadas. Manna quidem et oleum amygd. dulc. cum rhabarbaro aluum soluebant, et colicam mitigabant, sed vomitu reiecta ab aegra ulterius non sumebantur. Auctis postea symptomatibus, ei propinavit sex grana kermes miner. in oleo amygd. dulc. et syrupo altheae, quo aluus aperta est,

est, ac repetitis potionibus purgantibus aegra sensim conualuit.

P. 551. 6. Cl. ICART *observatio de tumore scirrhoso, molis insignis, exstirpato.* Quinquagenarius per octodecim annos gessit tumorem, pondere $42\frac{1}{2}$ librarum, qui vertebrae colli adhaerens, super scapulas expansus, ad nates usque descendebat; inferius erat rotundus, crassus, non dolens, nec nisi pondere molestus, colore cutis naturali, maculis nigris, cicatricibus variolarum similibus, obsitus. In eius exstirpatione sex librae circiter sanguinis e duabus arteriis magnis effundebantur, ac vulnus postea brevi tempore coaluit.

P. 553. 7. Cl. VOLAIRE *observatio, de globo plumbeo, per duos annos in substantia cerebri militis, sine ullo symptomate, relicto, tandem eius mortem excitante.* Ab ictu sclopeti vulneratus est aeger ad partem superiorem ossis temporum dextri, unde chirurgi undecim fragmenta ossea intra 40 dies extraxerunt, donec conualuit. Post duos vero annos hic subito ex vehementissimo dolore capitis mortuus est, in cuius sectione apparuit, dimidiam partem globi plumbei ipsi substantiae cerebri inhaesisse.

P. 554. 8. *Observatio* Cl. MUTEAU DE ROQUEMONT *de duobus tumoribus et ulcere scrophuloso, ope pillularum cicutae curatis.* Parotides et glandulae maxillares pueri sexennis erant scirrhosae, atque ulcus ad articulum brachii dextri deprehendebatur, cui per sex menses exhibuit pillulas cicutae, ad drachmam semis usque singulo die sensim in dosi ascendens; praeterea applicavit cataplasma cicutae, ac omni duodecimo die aegrum purgavit octo granis *pastae alexiteriae de Rotrou*, quibus tandem remediis puer plane est restitutus.

XII.

ANTONII GOUAN, Doct. Med. Monspel.
Reg. Societ. Scient. Socii etc. Flora Mons-
peliaca, sistens plantas no. 1850. ad sua ge-
nera relatas, et hybrida methodo digestas;
adiectis nominibus specificis, triuialibusque,
synonymis selectis, habitationibus plurium in
agro Monspeliensi nuper detectarum, et ea-
rum, quae in vsus medicos veniunt nomini-
bus pharmaceuticis, virtutibusque pharma-
ceuticis. Lugduni, sumptibus Bened. Duplain
1765. 8vo. Alph. I. pl. 12. tab. aen. 3.

Qui alio tempore a nobis excitatus laudatusque
fuit Cl. GOUAN, denuo commemorari nunc
debet. Licet enim hortus Monspeliensis *) ab eo-
dem editus indigenas quoque plantas contineat, eas-
dem tamen et alio ordine dispositas, et multis mo-
dis illustratas, numeroque auctas, in hoc volumine
accepimus, hinc etiam de eodem quaedam nunc
annotare, non iniucundum fore existimamus. Et
de ordine quidem, secundum quem Cl. Auctor hasce
disposuit plantas, quaedam primo moneamus. Hy-
bridam dixit methodum, estque eadem partim Riui-
niana, partim Linnaeana, et in multis cum ea con-
uenit, quam Cl. LUDWIGIUS condidit, in nonnul-
lis autem ab huius dispositione recedit. Classes ita-
que ex Riuiiano systemate, ordines vero a Linnae-
anis classibus desumpsit, cum, vt ipse monuit, facilius
in flore detegantur petalorum numerus, proportio,
insertio, aequalitas, quam sexuum affectiones; et
sic ex numero et regularitate petalorum duodecim
con-

*) Eius recensio legitur in Comment. Vol. XI. Part. I.
p. 154.

construxit classes, quas sequuntur flores compositi, ex corollulis regularibus, irregularibus, et ex vtrisque; agmen tandem claudunt apetalae, vbi etiam nonnulli nudi flores, vt *Ruppia*, *Hippuris*, occurrunt, tandemque cryptanthemae. Et sic septemdecim classibus tota coercetur methodus, in qua ad diuersorum florum sexum nullibi respexit, vbique imperfectos miscuit cum perfectis, et *Iuglandem* e. g. *Poterium*, *Momordicam*, *Bryoniam*, ad monopetalas, *Cannabim*, et *Humulum* ad apetalas reduxit; in compositis syngenesiae LINNAEI genera modo retinuit, eorumque ordines eadem methodo secundum polygamiam aequalem et s. p. disposuit, aggregatosque vt *Scabiosam*, *Dipsacum*, ad simplices amandauit. Porro quoque cum certi inter calycem et corollam limites nondum inuenti sint, calycem saepius pro corolla assumpsit, easdemque plantas, vt *Polygonum*, *Thesium*, ad petaloideas retulit. Multa quoque cum sint genera, quorum species corolla diuersa instruantur, aut staminum numero, vel sexu discrepent, eas vbique a se inuicem separauit, immo plantas monoecias et dioecias, vbi in masculo et foemineo flore aliquid, ratione corollae, animaduertitur discrimen, in diuersis classibus repetiit, genusque idem et speciem bis nominauit, vt in loco, quem sibi quilibet flos vindicabat. Quo haec clarius adpareant, nonnulla excitemus exempla. *Scabiosae* aliae ad regulares, aliae ad irregulares monopetalas, *Crucianellae* ad monopetalas tetrandrias, digynias, maritima vero ad pentandrias, monogynias, *Conuallaria bifolia* ad tetrandrias, reliquae ad hexandrias, *Gentianae* quaedam ad monopetalas tetrandrias, monogynias, aliae ad digynias, *Polygoni* aliae species ad monopetalas pentandrias, digynias, aliae ad hexandrias digynias, aliaeque ad octandrias trigynias amandantur; sic etiam in tetrapetalis regularibus

bus diandriis *Lepidii*, *Sisymbrii*, *Lythri* species recensentur. *Xanthium* et *Naias* mas in monopetalis, femina in apetalis, *Buxus* mas in dipetalis, femina in tripetalis collocantur; immo vbi flores in vna planta variant, eadem in duplici loco recensetur, sic *Adoxa* inter monopetalas octandrias, item et inter decandrias occurrit. Monemus porro, umbelliferas partim ad regulares, partim ad irregulares pentapetalas, *Orchides* omnes ad pentapetalas irregulares, *Euphorbium* et *Polygalam* ad tetrapetalas irregulares, et Gramina pleraque ad dipetalas irregulares, attamen *Alopecurum* ad monopetalas irregulares, *Anthoxanthum* vero ad dipetalas regulares, Cl. Auctorem reduxisse, et sic vbique leges methodi artificialis stricte obseruasse. Cur vero *Ficaria* polypetala cum *Ranunculis* pentapetalis coniunctim proposita?

Licet autem Cl. Auctor in systemate classibusque a LINNAEO multum recesserit, in ordinibus tamen saepissime, in generibus vero et speciebus vbique eundem presse secutus est. Ita antheras et stylos numerando, monandria, monogynia et s. p. dixit, in monopetalis regularibus, post decandrias, monadelphiae, monoeciae, dioeciae, in irregularibus, post pentandrias didynamiae, diadelphiae, vbi et *Fumariae*, et *Trifolii* species occurrunt, dein et gynandriae character, contra vegetationis regulas assumptus, et in tetrapetalis regularibus, post polyandrias, tetradynamiae, etiam in pentapetalis, gynandriae seorsim collocantur. Generum characteres, in Systemate Naturae LINNAEI traditos, compendiosos, saepe vt nobis videtur, insufficientes, immutatos plerumque repetiit, aliquando eosdem locupletauit, vbique vero illos notis secundariis auxit, folis graminibus exceptis, vbi solummodo efflorescentiam, nullas vero alias notas addidit, monuitque ipse: assignent alii notam secundariam essen-

tialem, qua differunt inter se plantae, gramina di-
 ctæ; sic quoque nomina triuialia et specifica ple-
 rumque retinuit, in varietatibus constituendis eius-
 dem vestigia pressit, earumque, quæ in vsus medi-
 cos veniunt, virtutes vt plurimum ex eodem repe-
 tiit, immo vbi ipse Cl. Auctor qualitates novas no-
 tauit, a LINNÆO primum inuentas, novas quasi
 medicas voces retinuit. Dabimus et aliqua huius
 rei exempla. *Gallio* vero antidyfenterica, antiepi-
 leptica, *Asperulae odoratae* diluens et antiexanthe-
 matica, *Cynoglossae* antiphtiriaca et adstringens,
Borragini expectorans, antipleuritica, *Conuoluulo*
aruensi resoluens et subanodina, *Lyfimachiae Nummu-*
lariae antileucorrhoeica, *Vincae* sophisticans, *Solano*
nigro antiproctalgica, *Gratiolae* mochlica, *Eupatorio*
Cannabino antihydrocelica, *Iuglandi* anticolicalis,
Menthae gentili sterilitans, *Bursae pastoris* antidiar-
 rhoica, antihaematurica, antihemorragica, vino re-
 soluens, et aquae vitae vinique spiritui eadem et
 fortior virtus attribuitur. *Scorodoniae* quoque effi-
 cacia *Scordii*, et *Thalictri flauo* radici, si dosis detur
 tripla, virtus *Rhei* adseribitur et s. p.

Hac ratione Cl. Auctor plantas, a MAGNOLIO
 olim memoratas, fere plurimas recensuit, paucissi-
 mis, quæ obscuræ maxime sunt, omissis et ad cal-
 cem separatim adnotatis; auxit vero Floram multis
 ab antecessoribus in agro Monspeliensi praeteruisis,
 quarum etiam habitationes sollicite adnotauit, in
 aliis autem loci natalis nullam mentionem fecit.
 Plures quoque exoticas, cicures, et veluti indigenas
 factas commemorauit, immo species quoque anima-
 lium, a MAGNOLIO ad regnum vegetabile relatas,
 in ipsa quidem recensione omisit, in appendice ta-
 men, quo omnia Magnoliana exhiberet, additis sy-
 nonymis Linnaeanis adduxit. Nomina autem ver-
 nacula, quoniam vaga et indeterminata sunt, vbi-
 que

que seposuit, in indice vero peculiari, adiectis nomine latino numeroque speciei cuiuslibet, eadem adnotavit. Et praeter hunc quinque alios indices adposuit, quorum 1) nomina generica et specifica, 2) synonyma, 3) triuialia, 4) pharmaceutica, 5) denique gallica continet.

His in genere de Flora praemissis, quasdam addamus obseruationes, quo Cl. Auctoris merita in rem herbariam eo clarius pateant. *Ilex aquifolium*, p. 17. variat foliis integerrimis, apice tantum spinosis. *Primula officinalis et Auricula*, calycibus et corollis octofidis octandris, *Atropa Belladonna* floribus sexfidis dodecandris ludunt. In *Vaccinio et Erica* stamina receptaculo, in *Daphne et Stelleria* tubo corollae affixa sunt. *Hyoscyamus niger* humanam aliquando attingit altitudinem, foliaque gerit radicalia lanceolata, laciniata. *Cari et Apii* umbellae vniuersales, foliolo inuolucriforimi saepius donantur. *Berberis dumetorum* filamenta habet ad tactum sensibilia; in *Colchico* secundo anno radicae, folia, et p. 312. scapus prodeunt ex opposito bulbi latere, et sic quotannis a dextro ad sinistrum, et vice versa sedem mutant. *Carlina lanata* vbique, etiam dum floret, lanata, p. 331. incipiente autem fructificatione, ita sensim eandem exuit, vt perfecta fructificatione tota sit glabra. In *Theligono*, maris et foeminae situm accurate considerans, feminam non ab opposito sibi mare, sed a superiori foecundari posse notavit. *Genistam* purgantem falso ab Auctoribus inter spinosas species relatum fuisse monuit, rami enim et exsiccati nullo modo pungunt, nec vllibi adparet aculeus, et folia in eadem quotannis decidunt, licet prodeant tunc demum, quando fructificat. Haec sufficiant, alias eiusmodi interspersas obseruationes specierumque nonnullarum descriptiones omittamus. Icones additae sunt: *Stelleria passerina*, *Iberis saxatilis*, et *Heliotropium supinum*.

XIII.

Observations on the Nature, Causes and Cure of those Disorders, which have been commonly called nervous, hypochondriac or hysterick, to which are prefixed some Remarks on the Sympathy of the Nerves. By ROBERT WHYTT M. D. F. R. S. Phys. to his Maj. Prof. of the R. Coll. of Phys. and Prof. of Med. in the Univ. of Edinburgh. Edinburgh printed for I. Balfour, and T. Becket and P. du Hondt, London 1765. 8. 1 Alph. pl. 10½.

i. e.

Observationes de natura, causa et curatione morborum, qui vulgo nervosi, hypochondriaci et hysterici dicuntur, quibus praemissae sunt quaedam de consensu nervorum annotationes. Auctore ROBERTO WHYTT *).

Qui haud ita pridem e viuis discessit Celeberrimus huius operis Auctor, eiusdem publicatione non solum per illud ipsum egregiae suae doctrinae et experientiae luculentum exhibuit testimonium, sed et de omnibus, qui artem salutarem colunt et faciunt, optime meritus est. Agit vero hoc libro de iis potissimum affectionibus, quae ex insigni quadam debilitate

*) Prodiit etiam germanice sub titulo: *Beobachtungen über die Natur, Ursachen und Heilung der Krankheiten, die man gemeiniglich Nerven-hypochondrische und hysterische Zufälle nennet, mit einigen vorausgesetzten Anmerkungen über die Sympathie der Nerven, durch ROBERT WHYTT, aus dem englischen nach der 2ten verbesserten Ausgabe übersetzt. Leipzig, 1766. 8. mai.*

litate aut praeternaturali sensibilitate systematis nervosi oriuntur. Atque cum earum plurimae originem ducant ex illa sympathia, quae inter omnes fere corporis humani partes nervorum ope existit, quasdam de hoc consensu observationes praemisit, quibus tractationem de causis horum morborum, atque tandem methodum iis medendi adnectit. Ita vero in hoc opere versatur, ut omnia multis notabilibus morborum historiis illustret, atque ea tantum remedia commendet, quorum utilitatem ipse in praxi sua expertus est.

Exponit in capite primo *de structura, usu et consensu nervorum in uniuersum*, atque multis argumentis et observationibus probat, sympathiam quandam tum inter omnes corporis humani partes in uniuersum, tum in specie arctiorem quandam inter varia organa et viscera esse. Omnis vero haec sympathia vnice fit nervorum ope, cum sentiendi facultatem requirat; exempla enim consensus profecti ex continuatione membranarum, aut analogia fabricae diuersarum partium etc. quae a variis etiam Auctoribus adducuntur, vel a nervis oriuntur, vel consensus nomen haud merentur. Concedit vero Cl. W H Y T T, rationem, qua partes inter se per nervos consentiant, difficile explicari posse. Confugiunt quidem physiologi ad varios illos plexus aut ganglia, quibus nervi in suo a cerebro ad partes corporis humani progressu inter se iunguntur. Attamen vera coniunctio inter ipsa filamenta medullaria haud demonstrari potest, partesque, quarum nervi minime inter se cohaerent, tamen inter se consentiunt, tandemque ramo nervi cuiusdam maioris laeso, non omnes partes, quae ab eodem trunco nervos suos habent, conuelluntur. Sedem itaque omnis consensus Cl. W H Y T T in cerebro et medulla spinali esse contendit, atque putat, oriri eum excitata pecu-

p. 1.

- liari quadam sensatione in encephalo et medulla spinali. Tribuit quoque multum in explicatione effectuum, quos animi commotiones in corpore nostro producant, oscillatorio vasorum minorum motui, negat vero, laqueos nerveos, qui vasa circumdant, vim habere ea ipsa constringendi. Variarum species consensus explicandae sunt per contactum illum atque nisum, quem natura ad corporis conservationem impendit, aliae ex sola vicinitate partium, aut compressione nervorum, vel inaequali distributione sanguinis oriuntur. Maxima tandem pars eorum exemplorum, quae vix villo modo explicari possunt, oritur ex vniuersali corporis harmonia. Haec enim efficit, ut pars prae caeteris debilior, quacunque alia corporis parte irritata, simul in consensus trahatur, cum reliquae haud adeo imbecilles irritationi fortiter resistent. Sic v. c. foemina ex luxatione pedis rigiditatem quoque et dolorem in omni reliquo corpore experiebatur, et puella, quoties pedes eius extendebantur, toties quoque molesta afficiebatur tussi, quae tam diu durabat, quamdiu pes in hoc situ esset.
- p. 71.
- p. 85. Secundo capite Cl. Auctor in genere *de morbis nervorum et hypochondriaco vel hysterico malo* disputat, quorum morborum proxima causa sedet vel in membranis, vel in medullari nervorum parte. Atque licet hae causae ob exilitatem partium affectarum sensus nostros fugiant, effectibus tamen se ostendunt, cum per eas in omni affectione nervosa vel sentiendi vel mouendi facultas morbose mutetur. Sentiendi vis vel nimis intenditur, vel obtunditur, vel corrumpitur, vel tandem plane tollitur. Facultas mouendi excessu non nocet, sed tantum, si vel deest, vel debilitata est, morbi causa fit.
- p. 93. Cum in omni morbo nervi quoque ob vniuersalem partium omnium consensus aliquantum afficiantur, difficile

difficile esse videtur, signum verum pathognomonicum nervosorum morborum eruere; interim tamen eae potissimum adfectiones *nervosae* (*nervous*) dicendebent, quae propter sensibilitatem nimiam, aut aliam morbosam mutationem systematis nervosi oriuntur ex causis per se tam leuibus, ut nervis integris tam vehementes effectus nullo modo producant. Sic, exempli loco, odontalgia, si per se consideratur, non ad nervosos morbos pertinet. Quod si vero in homine, qui odontalgia laborat, ob nimiam systematis nervosi debilitatem nervi distenduntur, tunc hae convulsiones ad nervorum morbos omnino referendae sunt. In uniuersum autem hisce morbis adnumerandae sunt eae adfectiones, quas spasmos, aut symptomata hypochondriaca vel hysterica dixerunt. Aegros hisce morbis obnoxios Cl. WHYTTE in tres classes diuidit, quarum prima eos continet, in quibus totum systema nervosum debilitate laborat, ut a leuissima causa irritentur; altera hystericos, tertia hypochondriacos. Attamen hystericum et hypochondriacum malum, si accuratius considerantur, minime a se inuicem differunt, cum causa, ex qua proficiscuntur, non, uti multi assumunt, in utero vel primis viis tantum lateat, sed in genere haec mala oriuntur ex praeternaturali quadam systematis nervosi constitutione. p. 96.

Tertium caput de *causis praedisponentibus morborum nervosorum* inscribitur, quarum prima est debilitas (*delicacy*) aut nimia sensibilitas totius systematis nervosi in uniuersum, altera praeternaturalis sensibilitas aut facultas sentiendi corrupta vel alio modo laesa in parte quadam. Ex diuersa sensibilitate variorum corporum explicari potest ea differentia, quae ratione celeritatis pulsus in variis corporibus, quae de reliquo perfecte sana sunt, occurrit. In nonnullis Cl. WHYTTE 40 tantum pulsus intra G 4 intra

intra minutum primum, in aliis centum et viginti
 p. 126. numeravit. Explicantur quoque ex hac ipsa re
 varia alia phaenomena, vt diuersa actio medicamen-
 torum etc. atque admirandae illae mutationes, quas
 idiosyncrasia producit. Inprimis autem oriuntur
 neruosi morbi, si nerui canalis primarum viarum
 debilitati vel alio modo adfecti sunt, cum non tan-
 tum in abdomine varia exinde symptomata morbosa
 producantur, sed totum quoque systema neruosum
 ita debilitetur, vt exinde per leuissimas causas mouea-
 tur. Haec aliaque Cl. Auctor hic egregie explicat.
 In hydrophobia nerui oesophagi et ventriculi ita mu-
 tantur, vt, sine vlla partium inflammatione praegres-
 sa, eundem acquirant irritabilitatis gradum, quem
 in naturali statu nerui tracheae possident.

p. 143. Praedisponentes vero causae haecenus recensita-
 tae, si solae adessent, vix vnquam neruosa sympto-
 mata producerent, nisi plures quoque accederent
causae occasionales, quas Cl. Auctor in capite sequen-
 te fusius examinat. Harum aliae vniuersales sunt, et
 in omni humorum massa latent, aliae particulares

p. 162. in parte tantum aliqua sedent. Prima ex vniuersa-
 libus est materia quaedam morbosa in sanguine ge-
 nita, cuius licet parua tantum copia adsit, tamen si
 ea per colatoria consueta haud educitur, neruos ir-
 ritando vel vasa obstruendo multa mala producit.
 Hoc Cl. Auctor inprimis exemplo materiae arthri-
 ticae declarat, quae in corpore circumerrans mira
 mala producit. Quamdiu enim cum sanguine lente
 per vasa circulatur, nullum dolorem excitat, quod si
 vero vel ad articulos, vel ad musculosam partem figi-
 tur, tunc acrimonia sua neruos irritat, et dolores
 rheumaticos atque podagricos producit, aut si ad
 viscera, quae acute sentiunt, vel arctiore sympathia
 cum reliquo corpore coniuncta sunt, fertur, hypo-
 chondriacum, hysterium aliaque neruosa mala ef-
 ficat.

ficat. Symptomata vero exinde orta non solum pro parte affecta differunt, sed etiam pro vario gradu sensibilitatis systematis neruosi in vniuersum. Hinc robusta corpora regulares podagricos insultus, quae minus robusta sunt, irregulares accessus podagrae et rheumatismos experiuntur, atque foeminae tandem virique, quorum corpora valde sensilia et debilia sunt, rarissime vera podagra laborant, cum in iis arthritica materia vel haud perficiatur, vel ob virium vitalium imbecillitatem ad extremitates non perferri possit, sed in corpore circumerrans, vel ex extremitatibus ad alias partes retrogrediens, multa producat symptomata, quae Cl. Auctor hic eleganter descripsit atque enarrauit. Neque mala, quae p. 175. oriuntur ex altera causa occasionali vniuersali, scilicet ex suppressione euacuationis cuiusdam consuetae, vt sunt catamenia vel haemorrhoides, minora sunt iis, quae a materia morbifica proficiscuntur. Catamenia enim, si suppressa sunt, vel ob consensum vteri cum reliquis partibus, maxime cum ventriculo, vel ob plethoram ex suppressione natam, vel ideo tandem nocent, quia materia quaedam in corpore simul retinetur, quae neruis inimica est et symptomatibus ansam praebet. Cl. enim Auctor ex haemorrhagiis, quae, catameniorum fluxu suppresso, in aliis corporis partibus oriuntur, atque parco vsu venae sectionis in illis, concludit, eas minime oriri ex plenitudine sanguinis vniuersali, sed ex acrimonia quadam in corpore vna cum menstruo sanguine retenta. Putat enim hanc materiam acrem irritare posse partis cuiusdam minora vasa ita, vt oscillatorio motu in iis vltra modum aucto sanguis ex dilatatis orificiis minimarum arteriolarum profluat. Tertia tandem causa occasionalis vniuersalis est p. 183. inanitio vasorum, aut defectus globulorum cruoris in sanguine. Quodsi enim in vasis non tantum fan-

guinis adest, quantum ad actiones corporis perficiendas requiritur, non modo circulatio fluidorum in vniuersum, sed et distributio fluidi neruei quam maxime turbatur, variaque neruosa mala producuntur.

- p. 188.** In capite quinto *particulares causae occasionales* horum morborum recensentur. Cl. Auctor harum sex enumerat, quarum tres priores, flatulentiae, viscidum, et vermes, in primis viis sedent. Quartam sistunt alimenta, vel quantitate vel qualitate sua corpori noxia. Quintam scirrhi aliaeque obstructions viscerum abdominalium, et vltimam tandem vehementes animi commotiones. Ea symptomata, quae oriuntur a flatibus in ventriculo vel in intestinis contentis, differunt saepe in eodem corpore diuersis temporibus, pro diuerso statu et varia sensibilitate systematis neruosi in vniuersum. Sic v. c. in arthritide retrogressa flatulentiae maiorem molestiam creant, quam aliis temporibus, cum intestinorum distensio non sola causa sit molestiae per flatum excitatae, quod, praeter alia, tympanitidis quoque exemplum probat, in qua saepe aegri nullis neruosis symptomatibus vexantur, licet intestina maxime ab aere distendantur.
- p. 201.** Scirrhosae aliaeque obstructions viscerum abdominalium turbant circulationem sanguinis per abdomen, molestam sensationem in neruis producunt, digestionem ciborum, bilis chylique secretionem turbant, hincque hypochondriacis et hysteriis symptomatibus occasionem praebent. Vti, eiusmodi obstructionibus obortis, aegri tandem haud raro melancholici vel maniaci fiunt, ita e contrario illi ipsi morbi saepe obstructionum harum causa sunt, vt itaque eiusmodi mala, in dissectione cadauerum melancholicorum inuenta, non semper pro causa, sed etiam pro effectu eiusmodi aut aliarum affectionum neruosarum habenda sint. **Materia nigra, quam aegri, qui scirrho in ventriculo**

triculo laborant, haud raro vomitu reiiciunt, oritur ex sanguine, qui sensim sensimque ex vasis ventriculi scirrhis redditis et exulceratis exsudavit, atque in ventriculo per aliquod tempus retentus in eiusmodi paruulos grumos abiit. Quodsi vero maior sanguinis copia ex vasis eiusmodi disruptis egreditur, tunc verus vomitus cruentus fit, quem haud raro emetica acriora in eiusmodi aegris intempestive adhibita producant. Quam mirabilia mala oriantur p. 218. ex animi commotione, illustratur historia morbi in insula *Zetland* quasi endemii, quem incolae *insultus conuulsiuos* (*conuulsive fits*) vocare solent; sub morbi huius accessu cor aegrorum vehementer palpitat, illi vero mox in terram cadunt, extremitatibus conuulsis atque articulis nonnunquam ita rigescentibus, vt nullo modo flecti possint. Respirant aegri difficulter, et durante paroxysmo terribiles clamores edunt. Nonnunquam, sed rarius, paroxysmus per horam durat, in aliis vt plurimum intra quartam partem horae finitur. Hoc morbo rarissime foeminae laborant, sed virgines tantum et puellae, quae decimum vel duodecimum annum superarunt. Prostant tamen exempla quoque puerorum et duorum iuuenum, qui similes accessus passi sunt. Quod si in templo vel in alio loco, vbi multi homines congregati sunt, aegra quaedam conuellitur, tunc statim reliquae omnes, quae antea hoc morbo laborarunt, aut aliae, quae eum nondum expertae sunt, si in aegram intentae sunt, vel tantum clamores eiusdem audiunt, morbo per imaginationem ad eas traducto, simili ratione prostratae conuelluntur, vt saepe ex hac ipsa re maximae turbae in publicis concionibus exoriantur. Interim aegrae, hisce insultibus obnoxiae, de reliquo optima gaudent sanitate, et robustae sunt.

- p. 224. Sequitur capite sexto *recensio symptomatum neruorum* maxime notabilium. 1) Est inconfuetus sensus frigoris et caloris sibi inuicem celeriter succedentis, perceptus in variis corporis partibus, quae, si exterius tanguntur, prae reliquis non calent. Excitatur autem fallax haec sensatio caloris, a motu oscillatorio vasorum minimorum aucto, per materiam quandam irritantem, vasis hisce inhaerentem. Horror vero in vniuersum, et praecipue in febribus absoluitur spastica contractione vasorum minimorum, ex irritatione neruorum a stimulo febrili orta. 2)
- p. 229. Dolores in variis partibus, saepe subito ex vno loco in alterum migrantes. Sunt ii rheumaticis similes, atque excitantur vel a stimulo acrimoniae, quae vasis minoribus inhaeret, vel a spasmo, qui ex consensu
- p. 231. partis dolentis cum neruis ventriculi oritur. 3) Lipothymiae et conuulsiones hystericae. Oriuntur vel ex irritatione primarum viarum, vel ex animi affectu, vel ex suppressione catameniorum, quae nonnunquam apoplexiam funestam cum spasmodica glottidis constrictione producit. 4) Catalepsis et tetanus. 5) Flatulentiae. Oriuntur eae non solum ex laxitate intestinorum, sed etiam ex morbosa constitutione neruorum canalis primarum viarum. Canes, in quibus nerui octaui paris ligati sunt, vehemētissimis borborygmis afficiuntur. Saepius neruis intestinorum, in sanitatem restitutis, aer, qui flatuum causa erat, nullis flatibus e corpore emissis subigitur iterum et resorbetur, qualia exempla in tympanitide laborantibus Cl. WHYTTER obseruauit. 6) Famem praeternaturalis, in qua nerui ventriculi ita mutati sunt, vt semper eam sensationem excitent, quam famem dicimus, licet causae, quae in statu naturali famem excitant, haud adsint. Simile quid fit in
- p. 246. chloroticis et grauidis, pica vel malacia orta. 7) Vomitus niger, de cuius materia supra iam diximus, vbi

de scirrhis ventriculi egimus. Attamen non scirrhae tantum obstructions, sed et spasmodicae constrictiones vasorum minimorum ventriculi, et menstruorum suppressio vomitum hunc excitant. 8) Excretio subitanea magnae copiae urinae pallidioris. Motus humorum in vasis secretoriis urinae augetur quidem, sed eodem tempore vasa quoque spasmodice constringuntur, ita vt tenuissima tantum pars humorum transeat. Haud raro in iis, qui per vehementem morbum debilitati sunt, quando nocturno tempore in lecto iacent, insignis copia urinae profluit, qui fluxus interdum, aut quando e lecto surgunt, cessat, et a Cl. Auctore urina haecatica seu colliquatiua vocatur. 9) Atrophia nervosa. Ita vocat. consumtionem, in qua nulla excretio praeternaturaliter aucta est, et nulla febris adest. Ea saepe oritur, si nervi ventriculi et intestinorum morbose adfecti sunt, ob consensum, qui est inter ventriculum et reliquas partes omnes. Alius vt plurimum in hac atrophiae specie obstructa est, nonnunquam flatuum signa adfunt. Pulsus debilis est, vt plurimum tardus, raro celer. Si febris accedit et urina colliquatiua, aegri citius pereunt. In aliis obstructions tandem in pulmonibus formantur, et vera phthisis pulmonalis accedit. Alii subito sine vlla evidenti causa conualescunt, alii tardius. 10) Asthma nervosum siue spasmodicum verum ea species asthmatis dici meretur, in qua nulla obstructio in vasis pulmonalibus adest, sed vbi morbosa contractione ramorum asperae arteriae aeris ingressus tantum impeditur. Cum casus eiusmodi aegrorum, qui hoc morbo ex sola nimia sensibilitate nervorum pulmonalium laborant, rariores sint, historiam puellae septem annorum Cl. W H Y T T subnectit, in qua periodici asthmatis insultus, subito accedentes subitoque iterum aegram relinquentes, ex hac sola causa deduci poterant.

11) Tuf-

11) Tussis neruosa ea est, quae ex sola sympathia asperae arteriae cum alia parte, cuius nerui morbose affecti sunt, oritur. Atque eiusmodi tussi afficiebatur puella octo annorum, cuius morbi historia et experimentorum in hac aegra institutorum summa fusius hic enarratur. Cum vero ea nimis longa sit, sequentia tantum hic adnotasse sufficiat: 1) aegram hanc correptam fuisse illico tussi conuulsua, quoties ea in lecto ita erecta sedebat, ut pedes a lecto terram versus penderent, aut alio modo flexi essent. 2) Sub hoc situ celeritatem pulsus in ea valde fuisse auctam, aegramque simul dolorem supra cartilaginem xyphoideam sensisse. 3) Quando caput humilius reliquo corpore iaceret, tussim et dolorem vehementiores factos esse. 4) Aquam calidam admotam pedibus aut manibus aegrae tussim sustulisse, quicumque etiam corporis situs fuerit, uti contra frigida iisdem corporis partibus applicata, quocumque corporis situ, eam reuocaret. Ex his Cl. Auctor concludit, summam in hac aegra fuisse neruorum pulmonalium sensibilitatem, eosque arcta harmonia connexos fuisse cum ligamentis pedum, ita ut his ligamentis distentis, statim nerui per consensum vehementer irritarentur, tussimque producerent. Concludit porro, aquam calidam, si extremitatibus neruorum applicatur, communicare vniuerso systemati neruoso certum insensibilitatis gradum, quem excitare non poterat calor siccus aut fomentationes, uti e contrario frigida producebat irritationem nulla arte compescendam. Multa et varia in hac aegra remedia adhibebantur, ex quibus tandem extractum cicutae plurimum usum praestitit. 12) Palpitatio cordis. 13) Insignis diuersitas pulsuum in eodem corpore, diuersis temporibus, ratione celeritatis, fortitudinis et plenitudinis. Praemittit Cl. W H Y T T explicacionem caussarum, quae pulsuum fortem vel debilem, durum

durum vel mollem, celerem vel tardum reddere possunt, et per observationes probat, has pulsus qualitates in aegris hypochondriacis et hysteriacis diuersis temporibus maxime quoque differre. Vna eademque causa in variis corporibus haud raro oppositos effectus producit. Sic v. c. dolor vehemens in vna aegra pulsus celeriores reddidit, in altera eum retardauit. Vtraque tamen aegra per similia medicamenta in sanitatem restituebatur. 14) Cephalalgiae periodicae. 15) Vertigo. 16) Visus obscuratio, cuius nulla manifesta causa in oculis detegi potest. 17) Melancholia et mania. 18) Incubus. Huius symptomatis originem fusius Cl. Auctor examinat, atque probat, oriri eum non a sanguinis in capite stagnatione, sed causam eius ex morbooso statu neruorum ventriculi proficisci, licet minime negandum sit, malum hoc per plethoram posse augeri. In fine tandem huius capituli declaratur, quomodo ex neruosis morbis, hypochondriaco et hysterico malo, phthisis tandem pulmonalis vel alia mala oriri possint.

In capite tandem septimo Cl. Auctor ad *cura p. 329.*
tionem neruorum morborum accedit. In ea verum ad praedisponentes, tum ad occasionales causas respiciendum est. Praedisponentem debilitatem tollunt amara; ex quibus Noster potissimum centauro minore, radice gentianae et corticibus aurantium vtitur; cortex Peruuianus, quem in morbis hypochondriacis non in puluere adhibet, sed tincturam eius, cui radicem gentianae et cort. aurantium addit, vehementer extollit, et pulueri corticis praefert; martialia porro; balnea ex aqua frigida et ex aqua marina; equitatio et nauigatio. Vini vsus saluberrimus est in eiusmodi morbis, vt infantibus corticis Peruuiani loco pauxillum vini rubri porrigi possit. Infusum herbae theae neruis inimicum

inimicum est, atque abusus eius inter praecipuas causas nervosorum morborum, quorum numerus adeo nunc augetur, referri debet. Inter palliativa remedia opium primum locum obtinet, cui, si aluum obstructam reddit, extractum hyoscyami Noster substituit. Camphorae princeps usus est in deliriis febrium acutarum. Castorei vires antispasmodicae longe minores sunt, quam vulgo putatur, cum in iis tantum symptomatibus nervosis vtile sit, quae a flatibus oriuntur. Moschum Cl. Auctor frequenter adhibet, minus calidus est, quam castoreum, et opio substitui potest. Praecipue laudatur in subsultu tendinum, asthmae spasmodico, tussi convulsiva aliisque eiusmodi affectibus spasmodicis. Assa foetida pariter multum extollitur. Usus eiusmodi palliativorum, per longum tempus continuatum, tandem radicalem curam efficere posse, variis exemplis declaratur.

- p. 379.** Ad arthriticam materiam subigendam, praeter dietam, tinctura corticis cum amaris supra descripta plurimum valet. Amara quoque in vniuersum, si podagrica materia ventriculum infestat, vtilissima sunt. In arthritide in vniuersum Cl. Auctor dietae lacteae parum tribuit. Aqua calcis radicalem curam quidem haud facit, interim tamen generationem materiae podagricae impedit, et insultus podagricos leniores reddit. Ei commode addi potest sapo. Quod si verus scorbutus cum malo hypochondriaco coniunctus est, curatio difficulter succedit, interim tamen in eiusmodi aegris amara remedia reliquis omnibus palmam praeripiunt. Si miliaris eruptio retro-pulsa nervosa symptomata producit, praeter alia fomentationes quoque et pediluua optima sunt. Menstruorum fluxus suppressus in iis, quae languidum habent pulsum, electricitatis ope nonnunquam restituitur. In haemorrhagia vteri chronica cortex Peruvianus minus vtilis est. Commendat vero Cl.

WHYTT potissimum serum lactis aluminosum et decoctum corticum aurantiorum. Si in haemorrhagia post abortum spasmi adsunt, sanguinis fluxus per opiata tollitur. Aqua calcis viscidum primarum via-
 rum egregie resoluit, et in eiusmodi morbis vtilissimum est remedium. Ex anthelminticis laudatur potissimum Spigelia et sapo. Aqua calcis nullam anthelminticam vim habet. Dietam lacteam et vegetabilem atque abstinentiam ab omni potu fermentato minime impedire ortum morborum nervosorum, demonstratur exemplo pauperum in Scotia, qui, licet a carnibus et fermentatis omnibus abstineant, tamen hypochondriaco et hysterico malo valde subiecti sunt. Nam in vniuersum vegetabilis diaeta, quamuis in eiusmodi morbis vtilis sit, qui ex victu lautiore et iurulento oriuntur, tamen magis flatulentis aliisque symptomatibus ansam praebet, quam cibus ex vegetabili et animali victu compositus. In tumoribus resoluendis subcutaneis frictionis et fomentationum vsus valde commendatur. Interne Cl. Auctor tartarum solubilem et sal polychrestum, nec non pillulas mercuriales laxantes et mercurium sublimatum corrosiuum exhibet. In glandulis colli tumefactis cortex peruuianus multum etiam tunc prodest, quando febris simul adest, attamen purgantium quoque vsus interponi debet. Si eiusmodi glandulae sub cute iacent, frictio cum vnguento mercuriali, vel emplastri mercurialis adplicatio, saepe vtilissimae sunt. Remediis vero, quae glandularum tumores pertinaciores resoluunt, omnino etiam adnumerari debet sapo, cuius vnciam semis vel vnam Cl. Auctor cum egregio fructu aliquoties exhibuit, licet confirmatos scirrhos resoluere haud possit. Atque in vniuersum sapo mercurialibus remediis praefendus est, cum scirrhosos tumores non irritet, aut humores nimium resoluat, vti mercurialia faci-

p. 407.

p. 413.

p. 420.

p. 427.

unt, sed potius vi sua detergente vasa a viscido ea obstruente liberet. Extractum cicutae Cl. WHYTT aliquoties sine fructu adhibuit, scirrhum tamen mammae et glandulam colli induratum eo dissoluit.

- P. 439. Caput octauum de curatione nonnullorum symptomatum nervosorum agit. Primum de conuulsionibus et spasms disputatur, in quorum cura opium multum praestat. Suspiciatur etiam Cl. Auctor, in hydrophobia opii usum, si illud in magna dosi atque in clysmate adhibeatur, summum fore, atque remedium Cl. NUGENT contra hydrophobiam, quod ex cinnabari, moscho et opio componitur, vim suam a solo opio habere. In febribus, vbi deliria et conuulsionem aderant, fomenta ex herbis emollientibus decoctis, pedibus applicata, Cl. Auctori in sua praxi magnam opem tulerunt, maioremque adhuc utilitatem pediluua, ita vt Cl. WHYTT fateatur, se pediluuiorum ope plures aegros febribus acutis cum delirio laborantes, quam per vllum aliud remedium seruasse. Egregius quoque eorum vsus est in conuulsionibus, quae ante eruptionem variolarum, aut sub finem morbi, si variolae malignae sunt, accedunt. In doloribus rheumaticis scarificationes et cucurbitulas siccas multum extollit. Motus conuulsiui saepe excitato vehementiore animi affectu consopiantur. 2) Lipothymiae hystericae cum conuulsionibus. In p. 474. his quoque pediluuiorum vsus summus est. 3) Dolores et spasmi in ventriculo. In his opiata non medicamentis per os sumtis admiscet, sed clysmatibus addit. Laudat quoque iulapium ex moscho. p. 477. 4) Digestio laesa, vomitus et dolores in ventriculo. Si hoc symptoma post pastum ob nimiam sensibilitatem neruorum ventriculi oritur, laudanum hora ante pastum sumtum omnem opem fert. 5) Colica hysterica aut flatulenta. Si vomitus simul adsunt, mixtura RIVERII in ipso actu efferuescentiae hausta,

sta, laudanum clysmati admistum etc. commendantur. Cum vero numerus reliquarum obseruationum nimis magnus sit, quam qui totus possit huc transferri, lectoresque possint satis ex iis, quae recitauimus, cognoscere, quae sit huius libri praestantia, reliqua symptomata nominasse tantum satis sit. Sunt vero ea. 6) Flatulentiae. 7) Asthma nervosum seu spasmodicum. 8) Palpitatio cordis. 9) Copiosa excretio urinae pallidae. 10) Cephalalgia periodica et tandem 11) Melancholia.

XIV.

Voyage a la Martinique contenant diverses Observations sur la Physique, l'Histoire naturelle, l'Agriculture, les Moeurs et les Usages de cette Isle, faites en 1751 et dans les années suivantes. Lû a l'Academie Royale des Sciences de Paris en 1761. a Paris 1763. chez I. B. Bauche. 4. 1 Alph. 17 pl. c. tab. geogr. I.

i. e.

Descriptio itineris in insulam *Martinique*, quae continet varias obseruationes, pertinentes ad doctrinam physicam, historiam naturalem, agriculturam, mores et consuetudines incolarum huius insulae, factas a. 1751 et annis sequentibus. Praelecta in conuentu Acad. Reg. Scientiarum Parisinae a. 1761.

Continentur in hoc libro, vti ex dedicatione ei praefixa patet, obseruationes Cl. THIBAUT DE CHANVALON, qui licet in America natus esset, tamen varia in Galliam itinera suscepit, atque ab

Acad. Regia inter eos receptus est, quibuscum illa commercium litterarum habet. Collectae vero sunt hae obseruationes intra quinque vel sex annos ab anno 1751, atque a Cl. DE CHANVALON nunc ex diario suo excerptae, in ordinem quendam systematicum hic dispositae inueniuntur. Quae si probatae ab eruditis fuerint, id excitationi sibi fore confirmat, edendarum etiam aliarum de vegetabilibus et animalibus huius insulae obseruationum.

p. 1. Prima huius libri pars comprehendit generales quasdam obseruationes ex diario Cl. Auctoris colle-

p. 12. ctas. Montes huius insulae non nimis alti sunt, atque vestigia reperiuntur, nonnullos ex iis quondam igniuomos fuisse. Terra enim circa hos montes pumicibus tegitur, quae tamen res non impedit, quominus aliquod frugalitatis genus retinuerit. In omnibus fere montibus petrefacta inueniuntur. Licet in vniuersum maxima varietas foli huius insulae sit, tamen fere vbique saccharum vel coffea colitur. Fodinae metallicae nullae in hac insula sunt, neque alius metalli, quam ferri, quaedam minerae reperiuntur, ad quas quoque referenda est arena nigra, quae littora insulae tegit, quam magnes attrahit. Aqua ex fontibus haurienda ita rara est, vt incolis necessitas imposita sit sollicite colligendae atque asseruandae aquae pluuiialis.

p. 81. Postquam Cl. Auctor quaedam de vegetabilibus in vniuersum disputauit, ad regni animalis considerationem statim transit, primumque incolarum huius insulae, qui Europaei, Nigritae et Caraibae sunt, mores describit, atque deinde de morbis, quibus illi adfliguntur, differit. Quamquam inflammatoriae et biliosae febres vehementissimae sunt, maximamque stragem inter incolas saepe faciunt, tamen multi quoque morbi sunt, qui in Europa longe frequentius, quam in insulis hisce occurrunt, quorsum inprimis

mis podagra, calculus, apoplexia, pleuritis, asthma, morbi hypochondriaci et hysterici pertinent. Mulieres rarissime, si vnquam, inflammatorio morbo laborant, periodicus quoque sanguinis fluxus in iis parcus est; atque in foeminis, quae ex Europa in Americam transferunt, sensim sensimque imminuitur. Nigritae, inprimis ii, qui ex Guinea nuper allati fuerunt, laborant cachexiae quadam specie, quam *mal d'estomac* incolae vocare solent, atque eruptione cutanea praeterea affliguntur, quam *pianes* dicunt. Hanc eruptionem multi putant symptoma venerei morbi esse, quod tamen Noster negat. Omnes enim Nigritae semel in vita sua hoc morbo laborant, neque Europaei, licet cum foeminis nigritis coiuerint, eum experiuntur, multaeque foeminae infantibus eruptione hac afflicto lacte suo nutriunt, et tamen ab ea liberae manent. Magna autem puerorum pars perit tetano, inprimis illa specie, in qua maxilla spastice contrahitur.

Secundam huius libri partem constituunt obser- p. 135.
uationes meteorologicae, quae eo maiore attentione
dignae sunt, quo rariores illae in hac orbis terrarum
parte antea institutae fuerunt. Thermometra spi- p. 335.
ritu vini repleta in hac regione minorem vel plane (6)
nullum usum habent, simul enim ac calor paullulum
intenditur, illa a regulari motu vehementer recedunt.
Liquor enim subito adscendit, fermentatio quasi in
motu constitutus: quod si vero calor iterum immi-
nuitur, tunc non descendit, sed difficulter in spa-
tium, quod antea occupauerat, contrahitur. In Gal- p. 135.
lia maximus caloris gradus circa horam tertiam po- (7)
meridianam obseruari solet, in insula Martinique
vero circa horam vndecimam. In hac quoque re-
gione calor per noctem non minuitur, sed thermo-
metrum eundem caloris gradum, quem sub initium
noctis habuerat, etiam matutino tempore ostendit.

- Maximus caloris gradus, quem Cl. Auctor obseruauit, ad gradum $47\frac{1}{2}$ supra punctum congelationis ascendit, cui enormi calori Nigritae tamen per totum diem expositi sunt. Notatu digna porro est obseruatio Cl. Auctoris, de motu periodico barometri in regionibus calidioribus, quem post Cl. G O U D I N obseruauit. In insula Martinique quotidie barometrum matutino tempore adscendit, et versus meridiem descendere iterum incipit, versus vesperam iterum adscendit, ita vt circa mediam noctem summum altitudinis gradum iterum habeat, a quo tempore rursus descendit, vsque ad illud tempus, vbi sol oritur. Simile fere phaenomenon Cl. A D A N S O N Senegali et Cl. B O U G U E R in America meridionali obseruarunt. Suspiciatur autem Noster, periodicum hunc et quotidianum barometri motum relationem quandam habere ad acus magneticae declinationem, quam Cl. C A N T O N obseruauit *), et forte etiam ad maris fluxum et refluxum. Electricitatis vim sub aequatore maxime debilem esse, Noster quoque suis obseruationibus confirmat.
- p. 135. (20) In tertia libri huius parte diarium obseruationum meteorologicarum ab initio mensis iulii vsque ad finem anni 1751 continetur. Adnotauit vero Cl. Auctor quotidie aliquoties mutationes barometri, thermometri in umbra et sole positi, quantitatem pluuiae, tempestatum ventorumque varietatem, et declinationem acus magneticae. Consignauit porro, quales singulis mensibus aues, pisces, insecta, plantaeque florentes sint et obuiaae, ita vt diarium sic dispositum exempli et normae loco esse possit, ad quam alia diaria similia confici queant.
- p. 136. (37)

*) vid. Philos. Transact. 1759. p. 398.

XV.

Traité des maladies les plus fréquentes à Surinam et des remèdes les plus propres à les guerir. Suivi d'une Dissertation sur le fameux Crapaud de Surinam, nommé *Pipa*, et sur sa Génération en particulier, par PHILIPPE FERMIN Doct. en Med. à Maestricht, chez Jacques Lecquens, 1764. 8. pl. II. tab. aen. 3.

i. e.

Tractatus de morbis maxime frequentibus in regione Surinamensi, remediisque ad eos faciendos aptis. Adnexa est dissertatio de bufone illo notissimo Surinamensi, *Pipa* dicto, eiusque generatione in specie. Auctore PHIL. FERMIN Doct. Med.

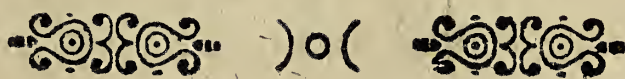
Cl. Auctor, qui per plures annos Surinami artem medicam exercuit, redux nunc in Europam, suas de morbis, in hac Belgarum colonia maxime obuiis, obseruationes publicare constituit. Quæ quidem res eo magis necessaria ipsi visa est, quo remotiores sunt istius terrae medici ab accuratiore scientia et iusta his morbis medendi methodo. Insignis calor et humiditas huius regionis et tempestatum varietates, nec non incolarum viuendi ratio, grauissimos ibidem morbos, inprimis eo tempore, quod ficcum ab incolis dicitur, producere solent. Remedia pharmaceutica ex Europa allata ob calorem mox vires suas ex parte amittunt, ita vt semper maiori dosi opus sit, et medicus magnam curam impendere debeat, ne medicamentis corruptis in praxi sua vtatur. Ephemera febris, in feruis nigris tantum p. I. p. 19.

- occurrit, atque, licet vehementissimis symptomati-
 bus stipata sit, facile venaesectionis et euacuantis ope
 p. 21. curatur. In synocho non putri Cl. Auctor vomito-
 torio, venaesectione, clysmatibus et antiphlogistica
 p. 26. methodo vtitur. Peruerfa est medendi ratio, quam
 medici Surinamenses in curatione febris ardentis,
 quae causus quoque dicitur, adhibent, dum venae-
 sectionem reformidant, et calefacientia remedia prae-
 bent, cum tamen antiphlogistica potius methodo
 p. 34. opus sit. Miramur tamen, Cl. Auctorem terrea et
 bezoardica vt praeseruatoria contra febrem mali-
 gnam commendare, in quarum praeterea curatione
 cortex Peruuianus egregios ei effectus praestitit.
 p. 50. Vehementissimus est morbus, quem incolae *Beillac*
 dicunt, qui ad colicas neruofas et conuulsiuas refer-
 ri meretur, magnamque cum colica pictonum ana-
 logiam habet. In eo vomitus adsunt, febris, ven-
 tris intumescencia doloresque enormes, qui vel in
 conuulsiones funestas, vel in paralyfin transeunt. In-
 ter causas istius morbi inprimis referenda sunt diae-
 tae vitia, abusus spirituosorum, venus nimia et per-
 spiratio suppressa. Curationem huius morbi medi-
 ci Surinamenses euacuantibus vehementioribus ag-
 grediuntur, quibus vel praecipitant aegros, vel para-
 lyfin excitant. Feliciori tamen cum successu Cl.
 Auctor venaesectionem, clysmata, antispasmodica
 p. 80. lenioraque purgantia adhibuit. Paralysis post co-
 licam illam relicta, si medicus in initio accedit, ro-
 p. 90. borantibus et neruinis curari potest. Tetanus, quem
 Nigritae saepius post vehementiorem animi ex ira
 commotionem experiuntur, vt plurimum lethalis
 est. Vnicum tamen aegrum Noster clysmatum,
 p. 98. vesicatoriorum et euacuantium, ope seruauit. Foe-
 minae in his terris vt plurimum inordinato fluxu
 mensium laborant. Infantes pluribus et vehemen-
 tioribus morbis obnoxii sunt, quorum tamen maxi-
 ma

ma pars ex vermibus oritur, qui in hac terra ob vitus rationem aliasque causas frequentissimi sunt in infantibus. Herpetis species est, quam incolae p. 109.

Ring-worm dicunt, quae se potissimum circa genitalia ostendit. Vbi illa reprimitur, alii vehementissimi morbi oriuntur. Quodsi vero ii, qui hoc morbo laborant, in Europam transferint, statim ab eo liberantur; si in Indiam iterum reuertuntur, idem malum semper solet redire. Ad eius sanationem Cl. FERMIN resoluentia decocta et mercurialia adhibet. Difficillime quoque sanatur alius morbus, quo serui p. 117. nigritae laborant, quem incolae *Taws* dicunt. In eo maculae et vlcera cutanea oriuntur, neque raro, imprimis si morbus non perfecte curatus fuerit, ossa cariosa fiunt. Per longum tempus Cl. Auctor decocta dedit, et ita plurimos sanitati restituit. Ele. p. 126. phantiasis, quam incolae *Boisi* dicunt, etiam inter Nigritas communis est, neque vnquam curari potest.

Dissertatio de bufone *Pipa* a Cl. FERMIN ad p. 131. Academiam Berolinensem transmissa est. Difficillime sunt obseruationes cum hoc bufone instituendae, qui in syluis solum et paludibus habitat, tantumque in sicciore anni tempore aquae superficiem petit. Describit vero Cl. Auctor imprimis cellulas, quae in dorso matris sunt, in quibus oua continentur, ex quibus animalcula prodeunt. Harum cellularum Cl. Auctor ad 220 in vno animale numerauit. Partes genitales in mare adeo paruae sunt, vt difficulter conspici possint *).

*) Conferri potissimum de bufonis huius generatione meretur diss. Cel. CAMPER in Actis Harlemens. T. VI. P. I. p. 266. vid. Comment. hor. Vol. XII. p. 270 sq.

XVI.

LUDOVICI ROUPPE, Med. Doct. de morbis nauigantium liber vnus. Accedit obseruatio de effectu extracti cicutae Stoerkiano in cancro. Lugd. Bat. apud Theod. Haak 1764. 8. I Alph.

In satis exiguo scriptorum, qui de morbis nauigantium exposuerunt, numero, tamen, quod negari vix potest, plurimi deprehenduntur, qui, cum nunquam itinera in mari ipsi fecissent, talem proposuerunt medendi methodum, qualis, ob plura in nauibus haud vitanda incommoda, plane adhiberi nequit. Non inutilem itaque laborem suscepit praesentis operis Auctor, dum post experientiam multorum annorum, per quos medicinam inter milites nautasque fecit, suas hac in re factas obseruationes publicauit. Differit autem inprimis de iis morbis ipsorumque causis, quibus nautae et milites in nauibus bellicis, Belgicis praecipue, subiecti sunt. Hinc in prolegomenis structuram harum nauium, praesidium, nautas, eorum vitae rationem, alimenta etc. describit; ipsam vero tractationem in quatuor partes diuidit, quarum prima de morbis agit, quibus nautae Belgici in patria, prius quam nauis ex portu egrediatur, subiecti sunt: secunda, de morbis, quibus nautae in mari affliguntur: tertia, de morbis, qui inter nautas in portibus peregrinis grassari solent: quarta tandem Cl. ROUPPE quaedam consilia de praeseruatione sanitatis nauitarum in vniuersum proponit.

p. 29.

Inter morbos, qui nautas in portu adhuc constitutos afficere solent, praecipuum locum tenet febris inflammatoria, aut inflammatorii alii morbi, qui in parte tantum aliqua consistunt. Ex his maxime,
ob

ob viuendi rationem, quam nautae in portu tenent, occurrunt inflammatio pleurae et pulmonum. In omnibus cadaueribus eorum, qui ex inflammatione pulmonum perierant, Cl. ROUPPE pulmones gangraena correptos obseruauit, inprimis in eo latere, ubi pleura simul quoque affecta erat. Infelicissimum exitum praenuntiat, si aegri initio morbi leuiter delirant, ex lectis surgunt, et sedere cupiunt. In homine post breuissimum pectoris morbum mortuo, qui nunquam antea de ullo pectoris dolore conquestus erat, pulsum vero intermittentem habebat, Cl. Auctor pulmones integros, sed a multo pure, in quo pericardium natabat, quasi ad dorsum repressos inuenit. Ipsum vero pericardium interius magnam purulentae materiae copiam continebat, et in interna sua superficie, uti cor in externa, exesum erat, multisque pustulis obsessum. In corde praeterea ipso varia quoque concrementa ossaea reperiuntur. In peripneumonia notha Cl. Auctor, post vnam alteramue venaesectionem, statim aegro purgans exhibet, deinde vero attenuantibus utitur. Nonnunquam graues pectoris contusiones, quae frequenter in nautis accidunt, vera sequitur pectoris inflammatio, omnia peripneumoniae symptomata exhibens, quae similem quoque curationem requirit. Secundum caput de febribus catarrhalibus, et tumoribus glandularum circa collum, tertium vero de epilepsia tradit.

p. 40.

p. 47.

In altera parte, quae de morbis, qui in mari vel inter nauigandum obseruantur, inscribitur, primum Noster exponit de morbis, qui oriuntur, quando nauis ex frigidiore in calidiorum regionem transit. Ut plurimum nautarum sanitas tunc optime se habet, ita ut ii, qui aegri exierant ex Hollandia in mare Hispanicum, superato freto Hispanico et calore sensim aucto, conualeant. Hoc Cl. Auctor per obseruationes

p. 57.

p. 67.

tiones

tiones cum thermometro institutas ita confirmat, vt doceat, fere semper numeri aegrotorum paucitatem relationem quandam ad caloris augmentum habere, cuius quidem rei ratio posita esse videtur in origine plurimorum, quibus nautae afficiuntur, morborum ex frigore et perspiratione suppressa. Confert quoque aliquid puritas navis et corporum nautarum, ad quam in regione calidiore melius, quam in frigidiore attendi potest. Praeterea nautae minus in mare libero, quam in portu quocunque aegrotant, vt, quo remotior navis a terra sit, eo melius nautae quoque valeant. Salubritas vero aeris, quo mare tegitur, pendet ex parte ab exhalatione superficiei maris, quae minor est terrae exhalatione. Insulae enim semper nubibus ob copiosos vapores, quos terra emittit, teguntur, ita vt nautae, qui eas adire cupiunt, ex aere illarum situm cognoscant. Licet autem in vniuersum numerus aegrotorum satis paruus in mari esse soleat, sunt tamen caussae plurimae, quae vel vniuersam classem morbis afficere possunt, vel praesidium vnius navis prae caeteris aggrediuntur. Eiusmodi vero morborum caussa vel in structura navis, vel in alimentis, vel in contagio in nauem introducto, sita est. A prioribus haecenus recensitis morbis

p. 86. diuersi sunt ii morbi, quibus nautae ex aere calido in frigidiorum prouecti solent succumbere. Frequenter enim tunc occurrunt rheumatismi, scorbutus atque diarrhoeae et dysenteriae a refrigerio, in quarum curatione maxima caloris exterioris vis esse solet.

p. 90. Inter caussas, quae ad scorbutum, de quo Cl. Auctor pluribus exponit, disponunt, inprimis attendenda est cacochymia atrabilaria. Plurimum deinde conferunt alimenta farinacea, quae sanguinem viscosum reddunt et incrassant. Pisces siccati non multum ad scorbuti genesin faciunt. In

vniuer-

vniuersum autem nautae Belgici, non aequè vehementer ac Angli, scorbuto subiecti sunt, cum a falsis carnibus abstineant, et copiosius hordeo et pane vescantur. Nocent quoque pinguia, inprimis si rancida fuerint. Pendet tamen scorbutus non a solo nauigantium victu, sed etiam a defectu exercitationis corporis, perspiratione suppressa, aere frigido, atque animi adfectionibus ingratis, inprimis metu, tristitia et terrore. Nautae, qui stragula sua et vestimenta seruant et non vendunt, atque praeterea corpus exercent, melius valent, quam ii, qui fere nudi obambulant, atque si labor deest, tempus dormiendo consumunt. Hinc remiges et pueri, qui corpus mouent, a scorbuto fere semper liberi manent; milites contra in nauibus, plus, quam nautae, hoc morbo laborant. Deinde quoque illa omnia scorbuto generando occasionem praebere possunt, quae digestionem impediunt. Nocet hinc abusus herbae nicotianae, cuius stimulus fauces irritando salinae affluxum allicit, atque potus spirituosus, licet varii auctores spirituosa ob antisepticam, quam habent, vim contra scorbutum commendent. Ex omnibus vero caussis defectus tandem vegetabilium recentium maxima esse videtur, cum eorum usu iterum concesso breui post aegroti conualeant. Primum scorbuti p. 129. signum est lassitudo insolita corporis, accedit porro metus, luridus faciei color, abdominis intumescencia. Facies turgida fit, artusque dolent, qui dolores paullo post in articulis, inprimis circa genua fiunt, quae exinde intumescunt et rigida fiunt. Pulsus fere semper tardus est et languet, post motum vero corporis inaequalis fit. Appetitus ad finem vsque vitae bonus esse solet. Si febris in initio accedit, morbum soluit, in progressu nunquam obseruatur, aut si in scorbuto iam confirmato pulsus febrilis fit, mors ex instanti sequitur. Cutis in initio

tio morbi tuberculis paruis obfessa est, quae in apice punctum flauum habent. Deinde sensim subsident et in maculas rubras mutantur, quae fuscum tandem colorem adquirunt. Occurrunt tales maculae imprimis circa genua. Cuticula saepe desquamatur in iis locis, maculaeque euanescent, sed paullo post, noua cuticula generata, nouae quoque maculae in ea apparent. In morbo confirmato maculae plane disparent, cutisque, si hydrops tandem accedit, perfecte glabra fit. Gingiuae in scorbuticis intumescunt, facileque sanguinem stillant, cuius grumi putredine in ore deliquescentes foetidissimum odorem spargunt. Praeterea dentes excidunt, et vlcera in gingiuis oriuntur, atque in phlegmaticis, maxime in iis, qui herba nicotiana vtuntur, saliu maxima in copia effluit. Accedunt tandem ossium vehementes dolores, sique cuticula scalpendo abraditur, satis magna oriuntur vlcera, quae nullam curationem, nisi morbo ipso prius curato, admittunt. Vulnera et vlcera iam sanata recrudescunt, et callus, quo ossium fracturae conglutinatae erant, iterum soluitur. Haud raro tandem homines ex improviso moriuntur.

P. 144. Scorbuticorum sanguis e vena emissus in vniuersum crassus et spissus est, tandemque nigerrimus atramento similis fit, atque in vase collectus in superficie viridescentem ostendit pelliculam. In cadaueribus scorbuticorum, a Cl. ROUPPE dissectis, pulmones vt plurimum indurati erant, vasa sanguifera nigerrimo sanguine turgescabant, dexterque cordis ventriculus sanguine coagulato distendebatur. In iis, qui hydropici tandem obierant, pleraque viscera abdominalia corrupta, et glandulae mesenterii obstructae erant. In articulo genu Cl. Auctor saepe aquam collectam, ipsumque os carie affectum inuenit. Quod tandem ad causam scorbuti proximam attinet, notandum est, Cl. ROUPPE putare, illum non oriri ex sanguis-

sanguine putredine resoluto, sed ex cruore crasso, spisso et glutinoso, qui tamen ultimo in liquamen putridum abit, quod morbi effectus est. Scorbutici nunquam, nisi in tertio stadio, ubi humores iam resoluti sunt, sudant. Maculae, in cute obseruandae, non, uti petechiae, a resolutione humorum, sed a stagnatione sanguinis in vasis minoribus oriuntur. Salivae affluxus in os pendet ex stimulo herbae nicotianae, et ex obstructione glandularum aliarum in abdomine, quae alias quoque salivalem humorem secernunt. Plenaria scorbuti curatio vix p. 182. unquam in naui obtinetur. Si fieri potest, aegri vitus ex carnibus, oleribus et aliis vegetabilibus, conficit. Porro cura habenda est, ne aegris vestimenta et stragula necessaria deficient, cum dimidia aegrotorum pars in nauibus ob hunc defectum aegrotet. Tandem moderata exercitatio maxime necessaria est. De reliquo symptomatibus occurrendum, qua in re, imprimis in vulneribus et vlceribus sanandis, vires corticis Peruuiani egregiae sunt, licet contra ipsum morbum parum valeat.

Pars tertia de morbis in portibus exponit, in qua p. 220. Cl. Auctor de febribus intermittentibus, synocho non putri, et febre critica siue synocho putri disputat, cuius ultimi morbi vehementem epidemiam in portu Neapolitano Cl. R O U P P E in naui Belgica *Delfft* expertus est, quae tamen non maligna erat, p. 243. cum ex 400 aegris vix 15 perirent. Agit por-p. 282. ro de morbis, qui in portibus regionum calidarum aestate vel autumnno obseruantur, v. c. de vena medinensi, quae contagiosa est, de febre aestiua biliofa, tandemque de febribus putridis colliquatiuis exanthematicis, cholera et dysenteria, quas Noster a. 1760. in portu *Curacao* grassantes obseruauit.

In parte tandem quarta, quae breuissima est, re-p. 314. gulas quasdam de modo conseruandae sanitatis nau-
tarum

tarum tradit, quae ad viuendi rationem eorum in
 p. 327. nauibus spectant. Adnexa est obseruatio de effectu
 extracti *cicutae* in cancro. Vocatus enim est Cl.
 Auctor ad aegrum nobilem in insula Melitensi, qui
 scirrho glandulae maxillaris laborans, post saluatio-
 nem intempestiue adhibitam cancro affectus est. Ad-
 hibuit Cl. Auctor extractum *cicutae*, secundum
 STOERCKII methodum paratum, felici cum succes-
 su, cum vero herba post aliquot menses deficeret,
 morbo iterum recrudescente aeger tandem obiit.

XVII.

Noui Commentarii Academiae Scientiarum Im-
 perialis Petropolitanae. Tom. IX. pro annis
 1762 et 1763. Petropoli typis Academiae
 scientiarum, 1764. 4. 3 Alph. 2 pl. tab.
 aen. XI.

Pauciores articuli ex hoc volumine ad nos propius
 pertinent. Continentur vero in physico-mathe-
 matica sectione sequentes dissertationes.

p. 215. I. L. EULER *de motu vibratorio fili flexilis, cor-
 pusculis quotcunque onusti.* Problema hoc Cel. Au-
 ctor ita exponit, vt id accommodet solutioni genera-
 li problematis de chordis vibrantibus.

p. 246. 2. Eiusd. *de motu chordarum inaequaliter crassa-
 rum.* Exponit imprimis de diuersis fonis, qui ab eius-
 modi chordis producuntur.

p. 305. 3. I. E. ZEIHNER *thermometri metallici descriptio.*
 Praemissa est descriptio thermometri metallici, quod
 Ill. Comes DE LOESER, Saxoniae Mareschallus hae-
 reditarius, in suo thesauro machinarum physicarum
 seruauit. Huic addit noster thermometri alius me-
 tallici descriptionem, quod ipse in eum potissimum
 finem excogitauit, vt partim puncta duo constantia
 in

in eodem determinare, partim caloris gradus mercurii ebullientis gradum longe superantes, nec non frigus, quo mercurius coit, metiri queamus. LOESERII thermometrum constat e quatuor prismatibus ex stanno conflatis, quod metallum ad observationes meteorologicas aptissimum est, cum prae reliquis omnibus maximam mutationem patiatur. Eius vero in locum, cum facile lique scat, Cl. ZEIHNER ad suum thermometrum argentum elegit, quod ratione mutationis, quam a calore et frigore patitur, proxime ad stannum accedit. Ipsa quoque structura Zeiheriani thermometri longe alia est, quam Loeseriani.

4. Eiusd. *Emendatio thermometrorum punctis constantibus gaudentium.* Notum est, tubulo vitreo thermometri diffracto, scalae dimensionem, quae in metallica tabula delineata est, inutilem fieri, cum graduum in scala exsculptorum magnitudo pendeat a ratione, quam tubi amplitudo habet ad bulbi capacitatem. Excogitavit itaque Cl. Auctor contra hoc incommodum aliquod remedium, et tubo thermometri vitreo, loco bulbi vitrei, adaptavit capsulam ferream, cuius cauum cochleae ope pro lubitu augeri vel coarctari potest.

5. *Emendatio microscopii solaris*, Auctore F. V. p. 316. T. AEPINO. EULERUM et LIEBERKÜHNIIUM secutus ita solare microscopium emendare tentavit, ut eius ope etiam opaca corpora repraesentari possint.

6. Eiusd. *Diss. de experimento quodam magnetico, cum additamentis.* Experimentum Cl. DU FAY, p. 340. quo filum ferreum magnetica virtute impraegnatur, dum quodam interuallo remotum super ambos polos traducitur, Cl. Auctor cum illa theoria consentire ostendit, quam de vi magnetica et electrica alibi proposuit.

p. 352. 7. L. EULER *cogitationes de aggeribus construendis.*

In sectione physica continentur:

p. 381. I. *Ad observationes et experimenta de mercurio,*
 ex manuscriptis HERMANNI BOERHAAVE *Supplementum I.* recensente CAROLO FRID. KRUSE.
 Notum est, magnum BOERHAAVIUM egregia sua circa mercurium experimenta societati Londinensi et Parisiensi exhibuisse, quae potissimum declararunt, hydrargyri naturam prorsus immutabilem esse. Cl. KRUSE ex manuscriptis Boerhaavianis, quae a socio suo HERMANNO KAAU BOERHAAVE accepit, quaedam supplementa ad priora experimenta hic communicat. Recenset primo breuiter summam dissertationum a BOERHAAVIO Academiis dictis traditarum, et deinde experimenta verbis ipsius auctoris enarrat. Spectant ad destillationem mercurii. Vncias 32 destillauit 511 vicibus, et licet sollicitè caueretur, tamen in singula destillatione perierunt $5\frac{1}{2}$ grana, ita vt in 511 destillationibus perierint mercurii vnc. Vß. In fundo retortae vero erant gentiae vnc. iiß praecipitati rubri scintillantis. Hoc praecipitatum, addito pauco mercurio 511 vicibus destillato, iterum summo igne e retorta luto obducta destillauit, et exierunt vnciae duae mercurii reuificati, in fundo vero retortae remanserunt gr. 18 pulueris rubri, vt drachmae tres ac grana 42 perierint. Has vncias duas mercurii ex praecipitato reuificati miscuit mercurii 511 vicibus destillati vncis 32 et $\frac{1}{2}$, totamque massam 448 destillationibus subiecit. Tunc habuit mercurii 1009 per se destillati vnc. 17 et praecipitati vnc. 1 et dr. $1\frac{1}{2}$. Vnciam vnā huius praecipitati ex retorta loricata igne aperto iterum destillauit, obtinuit mercurii puri dr. 7. gr. 8. in fundo supererant pulueris rubri gr. 15. perie-

perierunt ergo gr. 38. Tandem mercurium 1009 per se destillatum ponderavit ope bilancis, et reperit pondus eius ad aquam, vt $13\frac{49}{108}$ ad 1. Mercurius regeneratus ex praecipitato mercurii 1009 per se destillati erat ad aquam, vt $13\frac{65}{100}$ ad 1.

2. *Observationes meteorologicae, potissimum barometricae et thermometricae a. 1757, cum consēctariis inde deductis.* Auctore I. A. BRAUN. p. 392.

3. *Observationum meteorologicarum a. 1758 Petroburgi factarum potiora momenta, cum animadversionibus et consēctariis.* Auct. eod. p. 400.

4. *Continuatio descriptionis piscium rariorum e museo Petropolitano exceptorum.* Auctore I. T. KOELREUTER. p. 420.

De instituto Cl. Auctoris iam eo tempore exposuimus, quo de initio huius descriptionis, quae in Vol. VIII. Nov. Comm. exstat, ad Lectores retulimus *). Ex piscibus vero in hac descriptione delineatis primus est: *Cyprinus pinna caudae horizontali subtrifida: dorsuali fastigata paruula.* Conuenit plurimum cum *Cyprino Chinesium aurato*, argenteum tamen colorem obtinet. Adduntur quoque a Cl. KOELREUTERO aliqua ad descriptionem *Cyprini aurati* ab Ill. LINNAEO traditam. 2) *Gobio pinna ventrali subrotunda, acetabuliformi, e duobus pedunculis oblique radiis valde ramosis composita.* Ostendit vero Noster, speciem hanc differre a *Gobio nigro*, quem Angli *Sea Gudgeon* dicunt, quem RONDELETIUS et WILLOUGHBEIUS descripserunt. 3) *Gobio pinna dorsali unica, longa; pectoralibus latissimis, acetabulum planiusculum includentibus.* Est *Piscis Smyrnenfis ad mustelas accedens*, Catal. Mus. Petrop. n. 90. Accedit quidem similitudine pinnarum pectoralium et acetabuli forma ac situ ad *Cyclopteron*, *Lump* Anglis dictum, sed differt tamen ab eo corporis forma, cutis laeuitate et dorsuali anique

*) vid. Comment. hor. Vol. XI. p. 590.

pinna, quare Cl. KOELREUTER maluit eum ad *Gobionis* genus referre. 4) *Sparus* duabus utrinque maculis notatus; primo pinnarum ventralium radio longissimo astaci antennam referente. 5) *Labrus* valde oblongus, taeniis tribus candidis diuersae longitudinis insignitus; cauda integra. 6) *Scomber* dorfi anique pinna continua, aculeis ad utriusque initium accessoriis. An *Gasterosteus ductor* LINNAEI?

XVIII.

Locupletissimi rerum naturalium thesauri accurata descriptio, et iconibus artificiosissimis expressio, per vniuersam physices historiam. Opus, cui in hoc rerum genere nullum par existit. Ex toto terrarum orbe collegit, digessit, descripsit, et depingendum curauit ALBERTUS SEBA, Etzela Oostfrisius, Acad. Caes. Leopold. Carol. Nat. Curios. Coll. Xenocrates dictus; Societ. Reg. Angl. et Instit. Bonon. Sodal. Tomus IV. Amstelaedami apud Arksteum et Merkurum et P. Schouter. 1765. in folio, 2 Alph. 21½ pl. tab. aen. 108.

Satisfactum igitur est expectationi eruditorum, praestantissimo hoc opere ad finem feliciter ducto. Cuius quidem operis historiam tradidimus eo loco, vbi de prioribus voluminibus disseruimus *). Editorem huius tomi ferunt esse Cl. V O S M A N N, Inspectorem thesauri splendidissimi historiae naturalis, a Serenissimo Principe Arausionensi collecti et Hagae Comitum asseruati. Continet is *ex ossia animalia et mineralia*. Dolendum est, locupletissimum hunc insectorum apparatus, a Cl. SEBA, ex omnibus

*) vid. Comment. hor. Vol. X. P. I. p. 48 seq.

bus orbis terrarum locis, summo studio quondam petito collectumque, post fata eius, incuria suorum periisse, neque cum reliqua collectione rerum naturalium publica venditione esse distractum. Vnde factum est, vt descriptiones tabulis aeneis adiectae non ad viuum, sed ad figuras tantum aeri incisas confici potuerint, in quibus tamen figuris negari non potest, quin aliquibus saltem in locis peccatum sit, maxime in nonnullorum insectorum pedibus. Habet tamen haec operis pars id maxime praecipui, in quo Cl. Editor laudem editorum superiorum superauit, vt primo insectorum descriptioni Linnaeana nomina, cuius fere historiae naturalis cultori cognita, addiderit, speciesque numerosissimas, nondum antehac cognitae, quae in hoc opere occurrunt, quibusque LINNAEI systema caret, asterisco appposito distinxerit; deinde vt hunc tomum ornauerit indice generali in vniuersum opus, qui non nuda nomina refert, sed in quo passim rerum descriptiones in compendium redactae nominibus adiunctae sunt.

In tabula autem voluminis huius prima, et in sequentibus vsque ad tabulam sexagesimam quartam, exhibentur *papilioes* numerosissimi et speciosissimi, ex Europae regionibus non modo, sed etiam ex vtraque India, potissimum ex occidentali, collecti. Eorum multis adiectae sunt erucae et chrysalides suae. Atque cum plurimae ex istis speciebus ignotae antea fuerint, non dubitamus profecto, quin descriptiones istae illis potissimum, qui huius partis historiae naturalis curiosi sunt, gratissimae et iucundissimae sint futurae.

Sequuntur libellularum, gryllorum cicadarumque species numerosissimae, inter quas plurimae sunt rarissimae ex Lanternariis aliisque exoticis speciebus. Occupant autem tabulam LXV ad tabulam LXXXVI. Tunc coleoptera, tandemque cimices, araneae, alia-

que omiffa agmen claudunt. Tabula XCVIII. Vespertum a vespis Surinamensibus *Marribous* ab incolis dictis exstructum, ramuloque arbusculae cuiusdam, quae dioscoreae species aut menispermi esse videtur, affixum delineatur.

A tabula centesima ad finem vsque mineralia delineantur. Fatendum tamen est, praeter speciosissima auri argentique natiui fragmenta, pauca occurrere, quae huius partis historiae naturalis cultoribus utilia esse possint. Tabula centesima no. 13 delineatur gleba aurichalci natiui, e matrice sua ramuli more progerminans, ex noua Granada delata, de qua tamen monendum est, genuinam eam non esse, sed factitiam, quod eo confidentius affirmamus, cum nobis contigerit hanc ipsam glebam propius inspicere et examinare. No. 22 eiusdem tabulae est gleba argentifera foliacea Africana, quae ex bracteis constat quarzo inclusis, cui semper ectypa bracteolae imago impressa est. Tabula CI. no. 9 aes natiuum Siamense exhibetur, ab incolis *Gans* dictum, ex quo patet, metallum *gans* dictum non esse compositum quoddam, vti RUMPHIUS credidit, sed cuprum ita dici. Tabula CIV. n. C. Aetites delineatur, cui cornu Ammonis accreuit. Tab. CVII. n. 31. Cornu ceruini petrificati frustulum in Germania effossum pingitur.

XIX.

HENRICI IOHANNIS NEPOMUCENI
CRANTZ, S. C. A. Maieſtat. Conſiliarii,
Inſtituti Medici et Mater. medicae Vindob.
Profeſſ. Publ. Ord. Acad. Imp. Nat. Curioſ.
et Societ. Bot. Florent. Sodal. Materiae me-
dicae et chirurgicae, iuxta ſyſtema naturae
diſteſtae, editio ſecunda, correcta et aucta.
Impenſis Ioan. Paul. Kraus, Bibliopolae Vien-
nenſis, 1765. 8. Tom. I. pl. 14. Tom. II. pl.
15. Tom. III. pl. 14^z.

Cum ſciremus, nouam Cl. CRANTZIIUM parare
editionem, quo tempore prima primum in ma-
nus noſtras veniſſet, eo lubentius relatio a nobis di-
lata eſt. Neque id malo conſilio. Repentina enim
primae editionis huius libri diſtractio effecit, vt no-
ua mox eaque auctior atque correctior prodiret, quae
ita ſine dubio probabitur eruditis, vt iudicium de eo
reſpondeat labori, quem in colligendis tum aliorum
tum etiam propriis obſeruationibus Cl. Auctor ad-
hibuit.

Tomus primus *cardiaca* continet, quae in *nutri-
entia, neruea et ſtimulantia* diuiduntur. Agit itaque
primo *de cerealibus, leguminibus, oleribus, radicibus,
fructibus, et animalibus eorumque productis, lacte ſci-
licet et butyro, tandemque de potu eiusque variis ge-
neribus.* Ex auibus et piſcibus in Austria maxime
vulgares deſcribuntur. Ad *cardiaca vero neruea, vis
electrica, animalium terraeque exhalationes vegetabili-
umque grati vapores* referuntur. *Cardiaca ſtimulan-
tia in ſtimulantia ſimul nutrientia, in ſtimulantia exci-
tantia ſubtilia, excitantia fixiora acria, gummi reſinas,
reſinas et bitumina, odores nonnullarum ſubſtantia-*

rum v. c. camphorae et moschi *singulares*, balsamaque *liquida et artificialia* distribuuntur.

Secundus tomus comprehendit *emollientia, adstringentia, attenuantia*, scilicet *abstersiva, alcalescencia antiscorbutica, incidentia salina et attenuantia ex animalibus*, porro *inspissantia, plastica nimirum, coagulantia, antacida et absorbentia, acrimoniae alcalinae, muriaticae et oleosae biliosae putridae contraria*, tandemque *euacuantium omnia genera et anodyna*.

In tertio tomo de *antidotis et venenis* disputatur. Agit itaque primo de antidotis generalioribus, vt aceto, aqua, melle, oleo, opio et sapone. Ad venena deinde progreditur, acriora stupefacientia, fossilia acida, alcalina drastricta, mechanica, exsiccantia, heterochlita venena animalium et venena specie halitus perimentia singulari studio proponit, et in singulis quoque, quantum fieri potuit, antidota addidit.

Remedia tandem, quae in materia medica chirurgica occurrunt, cum omnia fere iam in prioribus explicata sint, breuiter tantum indicantur, et diuisa sunt in repercutientia, relaxantia, resoluentia, caustica et deplentia chirurgica, venæsectione scilicet, fonticulis, etc.

Ita vero Cl. CRANTZIUS vbique in ipsa tractatione singulorum remediorum versatur, vt praemis, quae de singula classe in vniuersum notanda sunt, nomen cuiuslibet simplicis officinale et systematicum adducat, germanicumque, gallicum, anglicum et italicum addat. Inde remedium describit, proprietates vsusque medicum, et tandem praeparata ex eo et dosin exponit. Cognoscent vero Lectores in ipsius libri lectione, a Cl. Auctore non modo optimas obseruationes ex omnium populorum scriptis summa cura collectas esse, sed non deesse quoque ad commendationem eiusdem maiorem nouas egregiasque obseruationes, quae artis peritis Cl. CRAN-

T Z I I studium iucundissimum et acceptissimum effi-
 cere possint. Liceat nobis nunc speciminis loco
 quasdam obseruationes adducere. *Chaerophyllum* in T. I.
 cancrofis tentare suadet, cum nullum in experi- p. 22.
 mento periculum sit, affirmatque, puerperas, iuscu-
 lis ex solo chaerophyllo nutritas, nullo alio medica-
 mento indigere. De *cicutaria Pannonica* CLUSTII p. 34.
 Noster monet, extractum eius pro cicutae extracto
 saepius Viennae datum fuisse, atque conqueritur, sic
 saepe medicamenti cuiusdam laudes pharmacopoeo-
 rum ignorantia atque negligentia imminui. Folia p. 46.
iuglandis, si tumoribus oedematosis applicantur, eos
 discutiunt, vti saepius Cl. Auctor vidit. *Lac supra* p. 95.
salicis fungum emulgere, calensque bibere phthificis
 suadet. Historiam *vis electricae*, quatenus ea in di- p. 111.
 uersis morbis vt remedium adhibita fuit, eleganter
 hic exponit, eiusque vsum plane reiicit, docetque,
 aegrum per eam Viennae occisum fuisse. *Betonicae* p. 123.
 vires adeo a veteribus laudatae debiles tamen sunt.
Ambra in tetano commendat. *Camphora* exanthe-
 mata Viennae produxit, eademque gummi tragacan-
 tha subacta in nosocomio nationis hispanicae Vien-
 nensi maniacis, non aequali tamen in omnibus cum
 successu datur. Aqua *resinae abietinae*, methodo a
 Cl. LANGHANS praescripta, parata, si in phthifi-
 cis adhibetur, nimium exsiccat, et sputa supprimit,
 minori licet dosi data.

Experimenta cum *vua ursi*, in nosocomio practi- T. II.
 co Viennensi instituta, nunc non amplius spei, quam p. 31.
 ii, qui in eo nosocomio aegrorum curam habent,
 per priora experimenta de huius plantae virtute in
 calculosis conceperant, respondet. Cataplasma ex p. 73.
ebuli foliis pleuritico lateri vesicatorii loco impone-
 re, Noster suadet. *Polygala vulgaris* in infuso et p. 180.
 decocto non sine successu in nosocomiis Viennensi-
 bus in phthisi data fuit. De virtutibus *aethiopi mi-* p. 203.

- nerali* adscriptis dubitat, eundemque, cum in aqua non
p. 210. solubilis sit, cinnabari inertiolem esse putat. Pulve-
 rem feminum genistae, drachmae semis dosi, ad cal-
 culum valere obseruauit, bis terue de die cum leni
 plantae decocto datum.
- T. III.** In omni casu haemorrhagiarum vteri grauidi
p. 18. opium Cl. CRANTZ in initio statim dare suadet, do-
 nec haemorrhagiae caussa, saepe medico non cog-
 nita, pateat, sique illud fieri nequeat, medicamento
 tamen, opii vi perspecta, insistendum est. Non ta-
 men opio nimium fidendum est, si haemorrhagia
 vteri ante partum accedit, neque tunc chirurgica
p. 32. aliaque auxilia negligenda sunt. Foemina pauca
 grana *auripigmenti* ad debellandam febrim assumens,
 conuulsionibus per triginta annos tentata fuit. *Ar-*
p. 39. *nicae* in paralyfi virtutem multis experimentis Cl.
 COLLIN in aegrotis nosocomii Pazmanniani, cuius
p. 58. curam ille habet, institutis probauit. Cl. VOGEL,
 qui in materia medica *cicutam aquaticam* GESNE-
p. 98. RI pro *officinali* specie adsumsit, Cel. CRANTZ re-
 prehendit. Viennenses pharmacopoei *tincturam an-*
timonii HUXHAMI cum vino Toccauiensi parare so-
 lent. Huius vero tincturae ita praeparatae guttae
 sex, scopo alterante datae, satis efficaces iam effe-
 ctus edunt. In vinis itaque differentiae caussa esse
p. III. videtur. *Cereolos* Cl. GOULARD reliquis praepara-
 tionibus Noster praefert.

Tacemus multas alias obseruationes, in quibus
 omnibus colligendis singulare profecto studium No-
 ster adhibuit. Attamen si libere licuerit dicere, quid
 diligentius a Cl. CRANTZ curatum optemus, esset
 hoc, vt in commemorandis auctoribus non sola no-
 mina, sed ipsa quoque scripta locaque addidisset, in
 quo non tironum modo in cognoscendis, sed et pe-
 ritiorum in euoluendis iisdem studio, melius profe-
 cto consuluisse.

XX.

Museum S. R. M. LUDOVICAE VLRICAE Re-
gin. Goth. Suec. Vandal. etc. in quo anima-
lia rariora, exotica, inprimis infecta et con-
chylia describuntur et determinantur, pro-
dromi instar editum a CAROLO V. LINNE'
Equit. aur.

et

Museum S. R. M. ADOLPHI FRIDERICI Re-
gis Suec. Goth. Vandal. etc. in quo anima-
lia rariora inprimis et exotica: aues, amphi-
bia, pisces describuntur. Tomi secundi pro-
dromus. Holmiae impensis Laur. Salvii,
1764. 8. 2 Alph. 6 pl.

Suecia, praeter splendidissimum Regium, etiam alio
Serenissimae Principis Reginae museo rerum na-
turalium superbit, quod *Drottingholm* in palatio re-
gio servatur. Continet illud animalia, quae sicca
servari possunt, inprimis infecta et conchylia, litho-
phyta, mineralia et nonnullas plantas. Huius mu-
sei in iustum ordinem digerendi cura ante plures an-
nos Ill. LINNAEO mandabatur, qui, cum ad finem
perduxisset opus, accuratamque illius regiae colle-
ctionis descriptionem elaborasset, videretque spem,
quam fecerat Serenissima Princeps, publicandae
atque in lucem emittendae illius descriptionis,
ob plura impedimenta protrahi; petiit ab Ea-
dem, ut ipsi liceret quendam quasi istius maioris ope-
ris prodromum edere. Annuit Regina precibus,
ipsa in hoc auctrix muneris gratissimi, quod hic pro-
ponimus Lectoribus conspiciendum *).

Selegit

*) Ex lepidopteris praecipue musei huius Cl. CARO-
LUS CLERCK 122 species insigni arte pictas edi-
dit,

Selegit autem Ill. LINNAEUS insecta, inprimis exotica et rariora, quorum 4-500 species hic ea ratione describit, qua in aliis similibus operibus iam vsus est. Inter illa plurima noua sunt, quorum tamen catalogum hic dare superfluum foret, cum illa sine dubio in noua systematis naturae editione, quae iam publicatur, inueniantur. Testaceorum collectio eximia est, pauca tamen noua inter illa occurrunt, licet 434 species hic enarrentur. Molluscorum ordinem genus echini et asteriae tantum constituent.

Prodromo musei Reginae LUDOVICAE VLRI-
CAE Cl. Editor prodromum secundi tomi musei Re-
gis ADOLPHI FRIDERICI subiunxit, de cuius mu-
sei primo volumine, quod a. 1754 in folio prodiit,
iam alio tempore ad lectores nostros retulimus *).
Cum vero ex eo tempore museum hoc pluribus ani-
malibus auctum fuerit, aliquorum ex iis catalogum
Ill. LINNAEUS hic publicauit. Operis vero maio-
ris continuationem multis figuris aeneis ornatam, et
vberioribus descriptionibus instructam nos aliquan-
do sperare iubet. Describuntur vero 8 quadrupe-
da, 34 aues, 34. amphibia et 80 pisces, ex quibus ani-
malibus varia quoque antea incognita fuerunt.

XXI.

dit, in *iconibus rariorum insectorum*, quod opus Hol-
miae 1764 prodiit.

*) vid. Comment. nostr. Vol. VI. pag. 144.

XXI.

De catarrho, et de dysenteria Londinensi epidem-
micis vtrisque a. 1762 libellus, auctore GE-
ORGIO BAKER Colleg. Reg. Med. Lond. et
Coll. Reg. Cantabr. Socio, et Reg. Societ.
Sodali. Londini apud I. Whiston et B.
White, 1764. 4. pl. 7. tab. aen. 2.

Primam egregiae huius dissertationis partem con- p. 1.
stituit tractatio de *catarrho* illo epidemico, qui
a. 1762 primum Londini, deinde in tota Anglia ob-
seruatus est, et eodem fere tempore maximam Eu-
ropae partem infestauit. Iter tamen et cursus hu-
ius morbi incertus fuit, licet certum sit, eum in Bri-
tannia plane incognitum fuisse, prius quam Londini
innotesceret. Post aestatem a. 1761 siccam et cali-
dam, autumnum hiememque pluuiosum geluque
moderatum, vernali tempore successit tempesta val-
de procellosa, quam subito iterum excepit calor fa-
tis vehemens. Non omnino tamen Cl. BAKER con-
cedere vult, illum morbum a tempestate originem
duxisse, atque plura de aeris constitutione proferre
superfluum esse putat, cum in vniuersum morborum
epidemicorum origines ad ventos mutabiles referre,
aut naturam eorum ad barometrum exigere impossi-
bile sit, historiaque propagationis huius epidemiae
ostendat, non solam aeris temperiem causam eius
existisse. Prima vero huius morbi initia se sub ini-
tium mensis Aprilis a. 1762. ostenderunt, ex quo tem-
pore ille Londini tam celeriter increuit, vt dua-
rum hebdomadarum spatio pauci reperirentur, quos
ille nulla ex parte affecisset. Licet autem omnes
homines, cuiuscunque aetatis, temperamenti aut or-
dinis ii essent, inuaderet, tamen in primis eos male
afficiebat, qui aetate erant profectiores, obesos por-
ro,

ro, mulieres, quibus catamenia haud profluebant, et tandem seruos.

In vniuersum in hoc morbo horror et calor se inuicem excipiebant, aderat languor et anxietas, dolor circa frontem et tempora, tussicula continua, et sternutatio frequens. Oculi inflammati erant et madentes, atque ardoris sensatio per vniuersum asperae arteriae et nonnunquam per oesophagi quoque iter percipiebatur. In nonnullis angina quoque accedebat, difficultas spirandi et dolores rheumatici vagi. Febris in aliis valida, in aliis contra mitissima erat. Lingua vt plurimum albissimo obducebatur mucos. Saepissime sudores copiosi morbum soluebant, atque vrina, quae in initio biliosa erat, sub finem lateritium ostendebat sedimentum. Nonnunquam natura vomitus biliosi ope, aut deiectionibus biliosis, aegros liberabat. Londini funerum solitus numerus hac epidemia non multum auctus fuit. Noruici tamen plures ex ea obierunt. Vt plurimum hic morbus intra quartum diem medelae cessit, multa pituita per os reiecta. Alii tarde admodum in sanitatem restituti sunt, tussi et febre remanente, atque nonnullos phthisis pulmonalis tandem absumpsit. In nonnullis aegris, qui vehementiore agitabantur febre, miliaria se ostenderunt. Magis periclitabantur ii, in quibus peripneumonia aut angina accedebat, atque in primis ex iis, quibus quotidiani labores sub dio erant peragendi, multi mortui sunt. In multis solo regimine et perspirationis lenioris sustentatione opus erat. Nonnunquam morbus hic venaesectionem requirebat, atque in vniuersum detracto sanguine clysmatum maximus vsus fuit, et leuiorum laxantium, quae in illo morbo plus, quam alia quaecunque auxilia, profuerunt. Diaphoretica contra validiora nocuerunt. Non alienum erat, tussim variis remediis lenientibus, et ipsis anodynis nonnunquam sedare,

dare, quodsi vero dolores pectoris aut capitis vel respirandi difficultas aderant, tunc vesicatoria egregios effectus praestabant. Illa imprimis post cucurbitularum applicationem lateri dolenti imposita, hunc dolorem et tussim mirum in modum leuarunt. In febre lenta subsequente cortex Peruuianus egregium omnino vsum praestabat.

Hanc tractationem excipit dissertatio de *dysen-* p. 18.
teria, qui morbus Londinenses sub exitu mensis Iulii 1762 inuasit, cum in hac vrbe nouus fere aut saltem nuperis annis inauditus esset. Ille vero toto fere autumnii tempore grassabatur, atque magnam imprimis inter pauperiores, pueros, et quibus infirmior valetudo erat, stragem edebat. Communia huic morbo symptomata Cl. Auctor primum describit. Primis diebus huic morbo occurrendum erat, cum neglectus longe difficilior curari poterat. Periculum imminebat illis, quorum extremitates, post magnam sanguinis sinceri iacturam, frigescebant, et quibus abdomen tumidum tensumque erat. Quicumque fructus aestiuos vel autumnales maiore copia sumferant, ii vel a dysenteria plane liberi erant, vel leuiter tantum aegrotabant. Venaesectio omnino in initio, maxime si aliqua inflammationis signa aderant, vtilissima erat, neque ea omni morbitempore, si vires adhuc validae erant, in dolore vehementiore aut febre nimis aucta negligenda erat. Vomitoria fere semper cum felici successu adhibebantur. Ex emeticorum autem numero maxime commendandus est tartarus emeticus, magna aquae copia dilutus. Vomitus ab eo excitatus vt plurimum insequitur sudor copiosus maxime proficiuus. Ipecacuanham minus Cl. BAKER laudat, cum tartarus emeticus plus praestet, diaphoresin quoque faciat et aluum soluat. Post vomitorium purgans portio ex fenna, manna, tamarindis propinanda est, etc. ex
cuius

p. 28. cuius usu, si morbus non leuatur, et deiectiones naturales fiunt, statim ad salis amari cathartici usum transeundum est. Rhabarbari usum sub initio morbi Noster plane reiicit, cum saepe vel leuissimum tantum vel nullum plane effectum habeat, haud raro tardius et cum augmento torminum operetur, atque tandem adstringendi virtute, qua pollet, noceat. Clysmata in multis profuerunt, in aliis, ob irritationem inde ortam, morbum exacerbarunt. Inter remedia, quae mucis naturalis vice fungi possunt, et ut plurimum morbo declinante dari solent, Cl. BAKER imprimis laudat lac bubulum, cum recente adipe coctum, cui amyli portio addi potest. Hoc enim medicamentum, coquinaria arte paratum, gustui non insuaue est, neque ventriculo, licet copiose ingeratur, nocet. Opium in initio sollicite vitandum est. Dysenteria enim opio tractata haud raro in epilepsiam, rheumatismum et pleuritidem transit, semperque per eius usum morbus protrahitur. Hinc opiata tantum concedenda sunt in eo casu, ubi periculum adest, ne aeger vigiliis enectus, ex defectu virium pereat. Superata vero vi morbi, et alui excretionibus naturaliter iterum succedentibus, laudani SYDENHAMI vsus plenariam curationem absoluit. Cataplasmata emollientia et fomenta Noster cum fructu aegrotorum abdomini adplicauit, immo aegrum per septem dies iam dysenteria laborantem in balneum immisit, eo cum successu, ut dolor omnis conquiesceret, aluus naturali modo solueretur, et aeger in sanitatem restitueretur. Victu aeger utatur tenui, leuissimo, emolliente. Carnium vsus nocet, neque primis diebus iuscula concedenda sunt. Plurimum vero praestat feri lactis vsus et omnium ciborum, qui ex lacte parari solent. Aeris puritatis ratio maxime habenda est. Cum conualescentes ob debilitatem intestinorum ex leuissimo diaetae vitio facile

facile in hunc morbum recidere soleant, diaeta paulo curatius ordinanda est. Proficit quoque iis multum vsus decocti ligni Campechensis. Cortex Peruvianus contra, si intestina nondum confirmata sunt, nihil iuuat, sed opportune datus, restorationem egregie adiuuat. Addit Cl. BAKER historiam sectionis dysenterici a Cl. GUIL. HEWSON factae. In hoc cadauere rectum, colon, coecum et intestini ilei pars, nigrum habebant colorem, qui vero non ex sphacelo oriebatur, sed ex mucō aterrimo, sanguini coagulato et putrescenti simili, quo interna superficies obducta erat. Obsessa vero ea erat sub hoc mucō pustulis, variolis maxime similibus, hinc inde non aequali ratione dispersis. Ex his digito pressis paullulum cruenti cuiusdam liquoris exsudabat. Interius vero ea tubercula solida erant, tunicis cellulosa et villosa adeo inter se confusis et per inflammationem condensatis, vt Cl. HEWSON definire non auderet, vtrum ea tubercula orta essent a tela cellulosa, an ex tunica villosa hoc modo concreta?

Adiectae sunt praeterea Cl. CHARLTON WOLLASTON ad Cl. BAKER litterae, in quibus ea describuntur, quae Cl. WOLLASTON in duobus dysentericis dissectis obseruauit. In primo cadauere tenuia parum affecta erant, coecum aere distentum, colon vero contractum, atque eodem modo, vti rectum, mucō sanguineo interius obducebatur, sub quo similia tubercula aderant. Visa vero illa sunt Cl. WOLLASTON, constare ex tuberculis plurimis paruulis, in eminentiam vnam fungosam coeuntibus. Inter illa tubercula villosa sana supererat. In colo praeter illa tubercula quoque maculae paruae hinc inde inter tubercula erant, rotundae et nigrae, petechiis, quae nonnunquam inter pustulas variolosas obseruantur, simillimae. Bilis vesicula in hoc aegro turgida erat, bile flauescente dulci repleta. In alte-

ro aegro, cuius cadauer Cl. Auctor examinavit, intestina crassa sphacelo maxime corrupta et perforata erant, attamen in hoc quoque tubercula aderant descripta, maculae vero deficiebant. Bilis naturalis erat. In tabula aenea prima Cl. WOLLASTON portionem intestini recti cum tuberculis, quae obseruavit, in posteriore vero particulam coli cum maculis nigris inter tubercula delineari curauit.

XXII.

Acidularum Sulzbacensium historia et analysis.

Disput. med. Praeside CHRISTIANO HAUSMANN, Colmariensi. d. 24. Mart. 1764. Argentorati, typis Ioh. Henr. Heitzii, 4. pl. 4 $\frac{1}{2}$.

Acidularum *Sulzbacensium* examen Cl. HAUSMANN in se suscipit. Itaque fontis historiam, patriam et situm, naturam atque indolem partium, hunc laticem constituentium, et fontis vires atque usum considerat. Scatent hae acidulae in valle quadam in *Alsatia* superiore prope oppidulum, cui nomen *Sulzbach*, quod tribus leucis a *Colmaria* distat. Propria pericula Cl. Auctorem persuaferunt, tribus distinctis scaturiginibus laticem hunc e terra profilire. Quum nullae in illa regione sint fodinae, nulliusque generis fossae: nihil de montium adiacentium eorumque viscerum interiorum contentis mineralibus determinare Cl. Auctor audet. De hoc tamen certus est, in distantia aliquot centum passuum a scaturigine stratum reperiri lithanthracum.

p. 9. Procedit post historicam disquisitionem Cl. Auctor ad *laticis chemicam indolem*. Aquarum mineralium compositionem omnino pro temporis, quo examinantur, ratione differre, recte monet Cl. Auctor. Aliam enim habent eiusmodi aquae, dum sub terra

pre-

procurrunt et profiliunt: aliam si aeri et calori per tempus exponuntur. Sub vtraque igitur conditione aquas examinavit. Primaria, ad quae aquarum mineralium scrutatores attendere solent, sunt earum odor, sapor, gradus caloris vel frigoris, pondus, quod ad aquam habent destillatam, mutatio, quam admittance aliorum corporum, praesertim liquorum, qui reagentia chemicis audiunt, subeunt. Haec omnia rite ac ordine determinat, et acidulis aquas *Sulzbacenses* esse adscribendas denique concludit Cl. Auctor. Transit ad producta, quae euaporatio et p. 14. destillatio harum aquarum exhibuere. Ex vtraque plane simillimam accepit, et quidem ex 7 libris massam 64 granorum, albam foliaceam, evidenter salinam. Recensitis periculis, quae cum ipsis acidulis p. 16. fecit, corollaria, quae exinde deduci possunt, adnectit. Ex quibus patet, aquam fontis *Sulzbacensis*, nulla mutatione mutatam, constare: 1) e copioso elemento aqueo: 2) multo aere: 3) vero, quamvis parco, vitriolo: 4) alcali minerali: 5) terra selenitica: 6) terra calcarea: 7) terra vitrescente: 8) an et bituminosa substantia? Aqueum elementum per se patet, copiosum autem aerem Cl. Auctor ex dis- plosis vasis demonstrat, si nimis cito claudantur. Vocabulum spiritus aetherei non admittit, quem eo, quo vulgo sumitur sensu, ad non entia pertinere recte contendit. Subtile tamen acidum vitriolicum vna cum aere egrediente abripi non negat, unde etiam saporem vinosum acidularum explicandum esse censet. Vitriolum autem neminem sub sua forma adhuc exhibuisse perhibet. Contra modum enim, quem Cl. SPRINGSFELD *) proposuisset, vitriolum ex aquis mineralibus producendi, nonnulla non

K 2

sine

*) In itinere medico ad thermas Aquis granenses et fontes Spadanos, p. 71.

sine ratione monuisset Cl. SEIPIUS *). Et quamvis ipse credat Cl. Auctor, vitriolum sensibus exhiberi non posse, quia pars alcalina admista solutionem metalli in acidis impediret: inesse tamen acidulis, licet parua quantitate, ideo affirmat, quod ipsae duae, quae vitriolum constituent, substantiae, ferrum nempe et acidum vitrioli, euidenter in latice adsint. Ferrum enim ex intensiore colore probat, quem infusum gallarum admistione laticis acquirit; acidi vitriolici autem praesentiam supra iam demonstrauit; quare de vitriolo vero non dubitandum esse asserit. Ast Cl. Auctor oblitus est, Cel. quondam SEIPIUM eodem, quem ipse excitat, loco simul monuisse: non concludendum esse a partibus constitutiuis vitrioli in acidulis ad praesentiam vitrioli: a posse enim ad esse, vti logici dicunt, non valere consequentiam. Nam multa adesse in aquis mineralibus impedimenta, quae obstarent, quo minus existeret vitriolum. *Verum* igitur vitriolum dici nunquam potest, quod ne immaturum quidem aut imperfectum nominari meretur. Praeter ea inest quoque latici alcali minerale. Hoc manifestant reagentia, et massa post euaporationem residua. Materia vero, quae post elixuationem salis remanet, ad terras pertinet. Rigoroso autem examine chemico detexit Cl. Auctor, duplicis terram esse speciei, *calcareae* et *vitrescentis*: calcaream vero rursus diuidi in *calcaream stricte sic dictam*, seu *absorbentem*, et in *seleniticam*, cui acidi vitriolici portio intime iungitur. Omnes has species experientiis, ex chemia sumtis, probat. Aliquid bituminosi denique latici inhaerere, certo quidem non asserit, suspicatur tamen ex experimento, quo argentum, ex sua cum acido nitri facta solutione, affuso latice, deiectum, *praecipitatum* dicerent chemici, sine addito inflammabili iterum redu-
citur.

*) *Beschreibung der Pyrmonter Wasser.* p. 236.

aitur. Nunc rationem reddere studet, cur alcali p. 22.
 minerale et acidum vitriolicum sine mutua actione
 in latice separata maneant, quod partim copioso aeri,
 cui nullus sub terra exitus patet, partim pinguiori
 acidi vitriolici indoli, ad mentem Cel. SEIPII ad-
 scribit. Aliter res euenit, quando aeri externo et
 calori liber accessus permittitur, tunc prior compo-
 sitio laticis destruitur; aer inclusus libere exit; al-
 cali et acidum in se mutuo agunt; sal neuter, sali
 mirabili GLAUBERI similis, inde generatur; terra
 martialis deiicitur; et q. f. r. His praemissis accura-
 tius definit rationem, sub qua memoratae partes
 componentes latici insunt: ex his apparet, salem al-
 calinum et terram calcaream ceteris praeualere.

Pergit ad fontis vires et vsus. Quum hic fons p. 27.
 ob salem, qui per Cl. Auctoris experientias fere to-
 tus alcalinus est, a plurimis haectenus notis acidulis
 se distinguat: etiam a sale lixiuioso praecipuae vires
 expectandae sunt. Nunc morbos recenset, qui hiisce
 acidulis sanandi veniunt, quos inter primarii sunt,
 qui a saburra acida, in primis viis nidulante, ortum
 ducunt. In genere autem recte monet, rarissimos
 esse casus, in quibus, prouti ab omnium acidularum,
 ita quoque ab harum vsu plane esset desistendum:
 quicquid etiam alii auctores in contrarium profe-
 rant. Minime enim se rationem comprehendere
 posse ait, quomodo remedium, quod lento passu,
 et cum successu temporis humoris acrimoniam cor-
 rigit, vasorum tonum restituit, mucum incidit, et
 obstructions referit, nocere possit. Omnia tantum
 eo redire existimat, vt cura cum acidulis instituenda
 bene dirigatur. In quo illi plane assentimur. Re-
 cte etiam taxat illos, qui, dum cum spiritu aethereo
 ludere sibi placent, ab incluso et copioso aere sibi
 multum vtilitatis promittunt: quum debilibus ma-
 gis noxius esse queat.

P. 32.

Breuiter tandem modum praefcribit acidulis ri-
te, tam interne, quam externe, vtendi. Genera-
liora quidem tantummodo exhibet praecepta, ratio-
ni autem et experientiae consentanea. Inter alia
miratur dari medicos, qui fructus horaeos, tanquam
summe noxios, omnibus, qui aquis mineralibus vtun-
tur, sine omni prohibent discrimine, quum vsum
acidularum sub certis conditionibus magis promoue-
ant. Idem iudicat de potu Caffé, quem nonnulli
medici, quum eo nihil perniciosius fingant, omni-
bus aquarum mineralium potatoribus sine exceptio-
ne vlla interdicut. Paucis etiam externum harum
aquarum vsum attingit.

XXIII.

Diss. inaug. Cystotomia lateralis moreauiana
noua eademque receptis longe praestan-
tior, quia omnino tutior. Praef. GEO. FRID.
SIGWART Chirurg. et Anat. P. P. O. Au-
ctore et Respondente CAROLO LUDOV.
FRID. BREYER Med. Aul. Wirtemberg. Tu-
bingae, 1764. 4. 4. pl. tab. aen. I

P. 24.

Cl. Auctore hac dissertatione methodum, qua Cl.
MOREAU Nosocomii publici, quod *l'Hotel de
Dieu* dicunt, Chirurgus primarius, Parisiis felicissi-
mo cum successu sectionem lateralem instituere so-
let, a Cl. Inuentore communicatam Cl. BREYERO,
hic describit. Praemittit breuem methodorum li-
thotomiae historiam et diiudicationem. Cl. MO-
REAU scalpello vtitur ancipiti, cuius acies tres pol-
lices longa est, latitudo in parte a cuspide remotiori
vix sex linearum, cuiusque maxima crassities in me-
dio est. Ipse catheterem sinistra manu continet, mi-
nister, a dextra aegri parte positus, scrotum eleuat.

Cathe-

Catheteris fulco explorato, Chirurgus scalpellum, fasciola vsque ad partem cuspidi proximam obuolutum, in modum calami scriptorii dextra apprehendit, et obliquam sectionem, duos pollices cum semisse vt plurimum longam, a media perinaei parte ad ischii sinistram protuberantiam descendentem facit, qua cutem, nec non anteriorem telae cellulosae partem diuidit. Tunc catheteris fulcum rursus explorat, vt scalpellum in membranosa parte ultra bulbum infigat. Manu sinistra motum ita dirigit, vt catheteris manubrium antrorsum vergat, dum dextra scalpello armata fulcatam catheteris partem percurrit, donec vesicae collum attigisse videtur. His peractis eleuat parumper manubrium scalpelli, atque eius cuspidem e catheteris extremo dimouet, et lithotomum paulatim retrahendo lateralem et sinistram secat prostatae partem. Tunc dextra scalpelli cuspidem in catheteris fulcum reponit, manumque deprimmendo anteriorem textus cellulosi sectionem vti in vulgari methodo laterali perficit. Maximam huic methodo praerogatiuam tribuendam esse, patet ex successu operationum Cl. MOREAU et eorum, qui sectionem calculi secundum methodum eius institunt. Nunquam enim vel fere nunquam haemorrhagia, adeo saepe alias funesta, operationem sequitur. Dum enim Chirurgus peracta colli vesicae sectione cuspidem in catheteris fulcum reducit, vasa arteriosa ex pudenda media prouenientia, quae angulum musculorum erectorum et acceleratorum traiciunt et ad vrethrae bulbum producuntur, non laedit. Id quod Cl. MOREAU sectionibus cadauerum, in quibus vasa materia ceracea antea impleuit, auditoribus probare solet. Accedit alterum commodum, quod scilicet in hac methodo operator ipse, non minister, catheterem dirigit. Differt haec operatio a Cheseldeniana in eo, quod in CHESELDENII

methodo sectio vnam modo pyramidem, in nostra vero duas quasi formet, quarum apices concurrunt, quod per figuram a Cl. BREYERO libello suo adiectam magis adhuc illustratur.

XXIV.

Opuscula Physiologico - Pathologica, dissertationes tres exhibentia. 1) De affectionibus infantiae ac pueritiae. 2) De affectionibus senectutis. 3) De visionis sensorio. Auctore ANTONIO FRACASSINI Medico Veronensi, Academiae Bononiensis atque Coniecturantium Mutinensis Socio. Veronae, ex typographia Marci Moroni, 1763. 4. Alph. I. pl. 1 $\frac{1}{2}$.

Quo aliquam huius tractatus ideam lectores nostri habeant, paucis summam trium dissertationum in eodem contentarum indicabimus. Morbos infantiae ac pueritiae diuidit Cl. Auctor in naturales, et ob habitum corporis necessario euenientes, et praeternaturales, prioresque denuo considerat, quatenus vel in corpore, vel in animo sese manifestant. Vniuersi infantilis corporis laxiorem habitum, fibrarumque maiorem flexibilitatem, facilioremque mobilitatem, nec non humorum tenuitatem, affectionibus quibusdam huic aetati propriis oriundis opportunitatem suppeditare, pluribus exemplis comprobatur, sicuti etiam ab eadem naturali corporis constitutione varios animi affectus produci, hilaritatis, delectationis in rebus inanibus, cursus, saltus, frequentioris risus et fletus exemplo demonstrat. In recensendis vero, et vltius explicandis morbis, qui ab eiusmodi peculiari infantum habitu oriuntur, ordinem sequitur, ex ipso situ partium corporis desumptum,

tum, ita, vt a capitis affectibus incipiens, ad pectoris et abdominis morbos progrediatur, et vltimo variolas, huic praecipue aetati proprias, adiiciat. In singulis aetiologiam, quatenus ex naturali infantilis corporis constitutione explicari potest, curiosius disquirat, et in quolibet medendi methodum indicat. Sic v. c. aphtharum causas perscrutans, eas tum in laxiori solidorum fabrica, heterogeneas in sanguine particulas producente, tum in lacte materno, saepius vitiato, quaerit, et inde infantes ab iis facile corripiri posse contendit, curationem partim per vniuersalia remedia, viscidum resoluentia et euacuantia, partim per specialiora, loco affecto applicanda, temperantia, mundificantia, et roborantia, absolui posse adfirmat.

Senes sua peculiaria habere incommoda, ipsamque senectutem, licet quoque optima videatur, semper tamen morbum esse, et ab ineuitabili mortis accessu tandem excipi, simili ratione ex habitu corporis, quatenus ficcus est, et in omnibus partibus maior durities et nimis compacta natura inveniuntur, comprobare Noster annititur. Inde actiones naturales aequae ac animales suum vigorem magis magisque amittere, et corpus ad eas subeundas impar fieri, exemplo hebetudinis sensuum, et motus muscularis minori agilitate, aliisque functionibus laesis declarat. Morbos huic aetati solennes, et a naturali constitutione oriundos, iterum proponit secundum ordinem situmque partium, quatenus vel in capite, vel thorace, vel infimo ventre haerent, quibus vltimo loco rheumaticos dolores atque scorbutum adiicit. Praecipui dicto ordine enumerati affectus sunt vertigo, apoplexia, vigiliae, cataracta, tussis, asthma, colica, stranguria etc. qui omnes senes propterea eo facilius inuadunt, quia corpora eorum prae reliquis ficca sunt, vel et solida nimis rigida,

rigida, minus conuenientem humorum elaborationem efficiunt, vnde lentor humorum, variaequae obstructions producuntur.

In tertia dissertatione, de visionis sensorio exponents, varias auctorum sententias circa partem oculi, in qua praecipue visus exercetur, disquirat, modumque huius sensationis secundum diuersorum opiniones illustrat, et radios lucis in choroidea et retina oscillatorium quendam motum producere, qui pro diuersi obiectorum magnitudine, figura, et colore, variat, et inde vario modo ad sensorium commune deferri, vbi animum obiecta percipere, et a se inuicem distinguere, demonstrat.

XXV.

Tractatus de scorbuto IOANNIS A BONA,
Veronensis. Veronae, apud Petrum Antonium Berno, 1761. 4. Alph. 1. pl. 8.

Scorbuti quidem naturam, eius causas atque curationes maximopere iam descripsit ac illustrauit Cl. LIND *), vt nemo accuratius et studiosius hac de re agere potuisset; cum vero multa in hoc tractatu contineantur, quae indicari merentur: minime huius recensioem esse praetermittendam putauimus. Diuiditur autem in tres libros, quorum Imus, decem complectens capita, explicat scorbuti symptomata, diagnosin, differentias, prognosin et causas, ab aere, cibo, potu, quiete et otio, ac animi pathematibus pendentes; Ildus, in duodecim capita distributus, considerat eius essentiam, naturam acrimoniarum variarum, quibus excitatur, eius symptomata, sedem, originem, morbos praedisponentes

*) Cuius mentionem fecimus in Commentar. hor. Vol. IV. p. 238 sqq.

nentes eiusque contagium; Illius, ex octo capitibus constans, therapiam scorbuti docet, cautelas practicas indicat, et modum, quo variae acrimoniae curentur, demonstrat. Nos tantum hinc illinc nonnulla excerpemus.

Lib. I. Symptomata scorbuti sunt maculae cutis, quae in vlcuscula mutantur, accedit interdum icterus niger, hydrops, scabies, elephantiasis, tumores varii, inter quos Cl. Auctor peculiarem vidit tumorem, oui gallinacei magnitudine, e cute cum spiritu et sibilo subito exeuntem, abscessus, gangraena, fudor foetidus, ossium fragilitas. In scorbuto pestilentiali gignitur caries, dolores osteocopi, anasarca. Morbi, qui singulas partes afficiunt, sunt dolor capitis, somnus continuus, aut vigilia pertinax, delirium, vertigo, lippitudo, tinnitus aurium, gingivarum dolor, contractio maxillarum, aphthae oris, parulis et epulis, cancer labiorum, tumor linguae βατραχόν dictus, paralysis brachiorum, difficultas respirandi, saepe lethalis, hydrops pectoris, vomitus conuulsiuus, dysuria, ascitis, vlcera glandis vel vaginae, cet. Gingivarum vitium, oris foetor, maculae cutis, dolor extremitatum et vacillatio crurum, cet. scorbuti suspicionem excitant, quam caussae, pulsus, vrina et symptomata confirmant. Pulsus est paruus, debilis, inaequalis; vrina varia, crassa, innatante pituita vel pellicula; dolores sunt vagi, noctu grauiore, cum leui paralyfi coniuncti; hydrops plerumque difficultatem spirandi sequitur. Secundum BOERHAAVIUM Cl. Auctor quatuor scorbuti species statuit, falso-muriaticam, acido-austeram, rancido-oleosam, alcalino-foetentem. Ad caussas scorbuti aer humidus, calidus referendus est, quippe qui perspirationem impedit, et solida relaxat. Aer humidus maritimus idem praestat, cum in mare e plantis, piscibus, aliisque anima-

- animalibus putrescentibus putridae exhalationes gignantur; in locis palustribus, carceribus et nosocomiis ex eadem causa scorbutus producitur. Frigus, cum cogat humores et perspirationem immi-
- p. 57. nuat, multum ad scorbutum confert. Nihilius usus carniū pisciumque fumo exsiccatōrum et sale conditorū, oleum oliuarū, butyrum frixum, caseus, scorbutum gignunt. Abstinētiā a vegetabilibus recentibus et merum usum carniū esse scorbuti causam, vti alii statuunt, negat Cl. Auctor, ac potius leguminibus, seminibus farinosis ficeis, pul-
tibus et placentis hanc tribuit. Etenim nautae, qui carnibus salitis, caseo, leguminibusque nutriuntur, scorbutō laborant, minime vero ii, qui carnes recentēs, v. c. fues, oves, gallinas, secum ducunt. Eadem ex causa scorbutus in vrbibus obsessis graf-
- p. 69. fari solet. Usus aquae, in nauigatione sub coelo calidiore corruptae, nautas in scorbutum iniicit; idem praestat aqua maritima vel palustris, vinum non satis fermentatum, acidum, cereuisiae crassae, cet.
- p. 79. *Liber II Indus.* Scorbutum cum BOERHAAVIO appellat cachexiam, vbi sanguis ex crassitie vnius partis, et alterius acri tenuitate laedit, cum solidarum partium debilitate; vis enim omnium causarum in eo redit, vt sanguini crassitiem et acritatem inferat. Crassities posita est in sanguinis parte fibrosa, siue ex tenuissimis sanguinis filamentis concre-
scit, vel ex ipsius globulis arcte coniunctis, et oritur, si chylus iusto crassior in languidis vasis non satis elaboratur. Sed distinguenda est haec crassities a crassitie phlogistica, quae pendet a validis corporis viribus et expedito humorum motu, quo alimenta celeriter in corporis naturam mutantur. Bonus enim sanguis e rotundis, leuibus, densis constat particulis, quibus inest nifus cohaesionis, qui modum excedens phlogisticam crassitiem profert; e
- con-

contrario crassities in scorbuto obuia fit e particulis asperis et angulosis, quae pluribus contactibus adhaerentes, sensimque copiose in sanguine collectae, illum crassum reddunt. Sanguinis autem pars tenuis, aquosa et glutinosis particulis mixta, abundat acrimonia, qua sensim tenuior fit, ac lympham tenuis nimis resoluitur. Differt vero crassities in variis scorbuti speciebus, et maior est in rancido et acido, quam in muriatico et alcalino, atque quo magis increfcit acrimonia, eo magis imminuitur crassities. Debilitatem solidorum deducit Cl. Auctor ex laesa nutritione, siue ex deficiente tenacitate humoris, quo fibrillae tenuissimae inter se glutinantur. Acrimonia scorbutica salina muriatica oritur ex abusu salis communis; attamen sal e combustis vegetabilibus paratum et immodice sumtum minime produceret scorbutum muriaticum, cum maxime differat a sale marino, particulis cubicis composito, quae non mutatae in ipso sanguine, ac inprimis in vrina putrefacta, conspiciuntur. Ex crassitie humorum, eorum acrimonia, et solidorum debilitate omnia scorbuti symptomata oriuntur. Crassities enim cruoris et seri obstructions vasorum producit, quae in visceribus factae morbum regium, hydropem, febrem, in minimis vasis haerentes atrophiam, insultus apoplecticos, anxietates, cet. excitant, sed in morbi progressu soluuntur humores et acerrimi fiunt. Ex acrimonia augetur irritabilitas vasorum, eorumque obstructio, vnde dolor, torpor, neruorum resolutio proficiscitur; hoc autem irritamentum vel in vasculis omnem humorum progressum impedit, vel hos impellit, vt maiori cum vi haec transeant, tandemque vasa ipsa dissoluit. Haec vero acrimonia vel nunquam, vel rarissime, agit in communem neruorum originem, sed plerumque in singulos neruos, saepissime in ganglia neruorum.

Solido-

Solidorum debilitas humores crudos reddit, et ad crassitiem procliues, hinc ab aucto humorum progressu facile soluuntur vasa, et effusiones fiunt, vti fugillationes et gingiuarum laesiones demonstrant.

p. 137. Scorbutus in omnibus solidis ac fluidis partibus corporis humani haeret, non in singulari aliqua parte, v. c. liene, hepate, pancreate, vti plurimi putarunt, qui viscera cadauerum scorbuticorum corrupta pro eius sede habuerunt.

p. 187. *Liber IIIIus.* Therapia generalis scorbuti eius caussis inprimis opponatur. Aer sit purus, seruetur mundities, fugiantur loca paludosa; loca minus salubria emendentur combustione iuniperi, succini, [sulfur]imigiis aceti; motus muscularis exerceatur ambulatione; debilioribus conuenit frictio; victus sit tenuis, leuis, modicus; potus optimus est aqua pura, interdum vinum austerum, tenuē, dilutum; animus sit tranquillus, hilaris; vitetur aer nocturnus et hu-

p. 193. miditas pedum. Si morbus hic magis inueteratus est, ad tria respiciat medicus, vt crassitiem humorum attenuet, eorum acrimoniam leniat, et solida roboret, quae tamen remedia ad diuersas scorbuti species dirigantur, quorum explicationem Cl. Auctor vna cum cautelis practicis necessariis hic satis ample exposuit.

XXVI.

GVALTH. VAN DOEVEREN Specimen obseruationum academicarum, ad monstrorum historiam, anatomen, pathologiam, et artem obstetriciam praecipue spectantium. Groningae et Lugduni Batauorum apud I. Bolt et S. et I. Luchtmans, 1765. in 4. I. Alph. 16. pl. tab. aen. 7.

In primo harum obseruationum capite traditur ana- p. 1.
tome agni bicipitis monstrosi recens nati, quam Cl. DOEVEREN summa cum cura instituit et descripsit. Ostendit autem, monstrum hoc ad eam monstrorum classem pertinere, quae ob fabricam, ab ordine naturae alienam, iam in prima partium delineatione existentem, *primigenia* vocari solent. Ca- p. 49.
p. 49. pite secundo tres partus humani monstrosi describuntur. Primus est foetus acephalos, in quo cranii galea a superciliis fere vsque ad imam ossis occipitis partem deerat, atque ossium defectum implebat fungosa aliqua et rubella massa, tenui tantum membrana obducta. Licet vero mater foetus huius sic deformati negaret, sibi aliquid constare de vi aliqua, sibi grauiditatis tempore illata, aut alia causa, quae foetum, vtero adhuc inclusum, ita laedere potuisset, tamen foetus hic omnino ad monstra *accidentalia* pertinere videtur, quorum origo accidentali alicui causae adscribenda est. Sequitur descriptio foetus, in quo aderat labium leporinum duplex, palatum fissum nasusque duplex, et tertii cuiusdam monstri, in quo vtrumque vitium, quo primus et secundus foetus laborabant, coniunctum erat. Addis hac occasione Cl. DOEVEREN varias ex diuersis scriptoribus collectas obseruationes, de insigni illa simili-

- similitudine, quae saepe inter varia monstra intercedit, et ostendit, naturae in eiusmodi lusibus constantiam summam esse. Tertio capite describitur ex
- p. 61. tribus cadaueribus intestinorum crassorum situs, a naturali maxime recedens, atque demonstratur, praeternaturales eiusmodi situs plurimos morbos et grauiissima symptomata producere posse. Quartum
- p. 69. caput continet historiam singularis cuiusdam morbi, quo cor hominis 38 circiter annorum afficiebatur. Ille enim in inflammatorium morbum incidebat, cuius sedes in pectore erat. Aderat simul summa cordis palpitatio, atque omnibus artis auxiliis frustra adhibitis aeger tandem decimo octavo morbi die vitam cum morte commutabat. Ostendebat vero sectio cadaueris, a Cl. Auctore instituta, veram in hoc aegro inflammationem cordis adfuisse, quae non modo in suppurationem abierat, sed et pericardii cameram purulenta repleuerat aqua. In variis aliis cadaueribus simili crusta purulenta cordis superficiem obductam conspexit, sine vlla huius partis inflammatione aut suppuratione praegressa, vnde recte concludit, morbum hunc ad exhalationem purulentam, quae vti in variis corporis locis, ita praecipue in thoracis visceribus apparet, omnino referendum esse.
- p. 76. Quinto capite, quae in cadauere foeminae passione iliaca subito extinctae Cl. DOEVEREN obseruauit, ab eo describuntur. Aderat enim in ea mirabilis aliqua incarceration interna intestini ilei, atque haud procul a coeco intestino ex intestino ileo enata erat saccoformis quaedam appendix, quae in initio suo angusta erat, mox vero in ampliorem distendebatur saccum, atque sine dubio ad diuerticula intestinorum, a RYSCHEO aliisque descripta, referenda est. Adscendebat autem a fine coeco huius appendicis chorda aliqua, ad coecum vsque producta, qua appendix illa et reliqua intestini pars ita tendebatur, et
- sursum

furfum trahebatur, vt incarcerationio interna modo de-
 fcripta inde oriretur, quae in gangraenam tendens
 aegrae fubito lethalis fuit. De origine vero diuer-
 ticuli huius Cl. Autor ita fentit, vt concludat, illud
 iam a natiuitate adfuiffe, et cum aliquo proceffuum
 adipoforum ex coeco prodeuntium concreuiffe, qui
 tandem ob continuam tenfionem in ligamenti fpe-
 ciem mutatus fit. Capite fexto veficae vrinariae p. 83.
 ruptura lethalis in grauida defcribitur. Sine plena-
 ria vrinae fuppreffione vefica immaniter diftenta
 erat, vtero veficae collum comprimente. Tumo-
 rem vero illum Cl. Autor, vti candide ipfe fatetur,
 pro ipfo vtero habuit, aegramque fubito exftin-
 ctam ex vteri ruptura interiiffe fufpicatus eft, vera
 demum mortis cauffa per fectionem cadaueris de-
 tecta. Hinc monet, in fimilibus morbis medicum
 fedulo refpicere debere ad vrinae accumulationem,
 neque catheteris auxilium negligendum effe, quam-
 uis etiam aliqua vrinae euacuatio magnam huius
 mali fufpicionem haud moueat. Sequens caput p. 94.
 fimilem fere hiftoriam continet. Orta vero erat
 veficae diftentio lotiique fuppreffio a renis dextri
 confumtione et hydrope. Addit huic hiftoriae Cl.
 Autor nonnullas animaduertifiones de naturali fitu
 foetus humani in vtero et circumuolutione eius,
 quam multi verfus finem grauiditatis fieri putant.
 Statuit autem naturalem foetus in vtero fitum talem
 effe, vt fi vterus recte pofitus fit, a primis iam gra-
 uidatis menfibus, capite fuo orificio vel faltem seg-
 mento vteri inferiori innitatur, atque ideo vana fint,
 quae de eius circumuolutione ab auctoribus profe-
 rantur. Saepiffime vero hic fitus durante grauidi-
 tate ita mutatur, vt modo transuerfus fit foe-
 tus, modo hanc, modo oppofitam corporis par-
 tem ad orificium pofitam habeat, faepius quoque
 pedes aliaeque partes praecedant. Foetum autem

per totum gestationis tempus capite suo deorsum pendere, suadet capitis magnitudo et ratio ad reliquum corpus, obseruationes, quae docent iam post 5. vel 6. mensem caput foetus exploranti digito occurrere, aliaeque obseruationes variorum auctorum in cadaueribus grauidarum institutae, tandemque abortus capite praeuio saepe ante septimum mensem, iam facti saepissime vero foetum ab hac positione, quamdiu uiuus et agilis est, deflectere, non leuia iterum dictitant argumenta. Nam primo in aqua amnios natat, et membra libere mouere foetus potest; deinde exploratio diuerso tempore in eadem grauida instituta diuersas quoque detegit foetus partes, vteri orificio adplicatas, cum situs capitis foetus nequaquam adeo fixus sit, quin mutationi maxime obnoxius: porro abortus adeo diuerso foetuum situ solent fieri, vt omnino determinatu difficillimum sit, quatenam in abortibus pars saepius praeuia occurrat. Neque in grauidis dissectis semper foetus situm supra indicatum obtinuit, vt circumuolutiones funis vmbilicalis et nodos inde ortos taceamus, qui ex circumuolutione foetus sola originem ducunt.

p. 128. Caput octauum obseruationem vteri in partu rupti, foetusque in abdomen prolapsi continet;

p. 139. nonum historiam partus naturalis a magno vaginae sarcomate retardati, quod feliciter sectione

p. 150. Cl. Auctor remouit. Decimum caput describit extractionem foetus ex matre, periculosissima haemorrhagia ob placentam praeuiam affecta; vndecimum

p. 163. partum difficilem ex situ vteri obliquo. Placenta in hac foemina in faccum peculiarem vteri inclusa erat, ab inaequali vteri constrictione ortum, quod vitium recentiorum nonnulli placentae incarcerationem dicere solent. Signum vitae foetus, quod ex motu eius, a matre ante breue tempus percepto, nonnulli sumere solent, maxime fallax esse, haec obserua-

serua-

seruatio probat. Licet enim mater in hoc casu
 afferuisset, se hunc motum pridie adhuc obseruasse,
 summa tamen foetus putredo docebat, eum iam an-
 tea demortuum fuisse. Caput duodecimum tradit p. 177.
 historiam partus agrippini perdifficilis, ob capitis re-
 tentionem, factam a dura ossis sacri excrescentia. Ca- p. 184.
 pite decimo tertio variae obseruationes osteologicae
 continentur. Eae praecipue ad ossicula Wormiana
 spectant, quarum varietates plures hic descriptae et
 depictae sunt. Reliqua ad lusus naturae in futuris
 capitis, sinuum varietates, numerum vertebrarum
 et costarum auctum, costas in media sua parte mo-
 biles spectant. Capite decimo quarto varia experi- p. 208.
 menta, a Nostro circa irritabilitatem et sensibilita-
 tem instituta, traduntur. Eorum summa est, irrita-
 bilitatem reuera competere non solum partibus, in
 quibus fibrae musculares rubrae reperiuntur, sed et
 talibus, quae tenuioribus et vix conspicuis fibris con-
 stant: duram matrem, tendines, pericranium et
 pleuram sentire: animalia non semper praebere si-
 gna sensationis, quamuis partes manifesta sensatione
 praeditae irritentur: vulnera durae matris tendi-
 numque minime esse periculosa, tandemque Cl. Au-
 ctorem fuisse post Cl. ZIMMERMANNVM primum,
 qui de sensibilitate partium experimenta instituerit.
 In vltimo capite additiones nonnullae, ad capita prae- p. 255.
 cedentia referendae, continentur.

XXVII.

FOLKERT SNIP, Med. Doct. Dissertatio de Lithotomia siue calculi sectione. Amstelodami, apud I. Schreuder et P. Mortier, 1761. 8. pl. 5.

- p. 1. **B**reuiter Cl. Auctor diuersas fecandi calculum methodos enarrat. Primum caput de calculis, in diuersis humani corporis partibus repertis, in vniuersum inscribitur, continetque plures ex diuersis auctoribus collectas obseruationes. Celeberrimum CAMPERVM reperiisse calculum neruo phrenico accretum, et in cadauere pueri quinque annorum gypseam materiam in articulo cubiti et glandulis inguinalibus, Noster testatur. In secundo capite de calculo vesicae in specie disputatur, diuersaeque auctorum de illius genesi sententiae enarrantur. Capite tertio signa calculi exponuntur, quae omnia fallacia sunt, ne ipsa quidem exploratione, quae per catheterem fit, excepta, quae, vti duae, a Cl. CAMPERO communicatae, obseruationes docent, neque de calculi praesentia, neque de eius figura et magnitudine, certum ferri iudicium potest. Quartum caput de calculi sectione in vniuersum, et quintum de apparatu paruo agit. Sexto capite de apparatu magno disputatur, et septimo de sectione laterali in genere, in quo methodus fratris IACOBI, RAVII, CHESELDENII et LE DRAN enarrantur. In octauo apparatus altus traditur. Monet Cl. Auctor, esse casus, in quibus peritonaei sectio non admodum metuenda sit. Vidit enim Cl. CAMPER virum, cuius vesica supra vmbilicum adscendebat. Nono capite methodus fratris COSMI examinatur, atque vt incerta damnatur, cum nunquam incisio exacte manubrio respondeat. Cum enim Cl. Auctor instrumen-

frumentum ad septem lineas aperiret, in cadauere glandulam prostatam non solum per medium fissam, sed etiam vesicae partem posteriorem laesam esse deprehendit. In aliis laesio nimis parua aut vesiculae feminales simul quoque laesae erant. Magis p. 51. ei arridet methodus Cl. LE CAT, de quo capite decimo, atque vndecimo de methodo FOUBERTI, p. 54. exponit, cuius incommoda enarrat, tandemque capite duodecimo methodum THOMAE describit, p. 57. quam FOUBERTIANAE praefert. Sequentia cap. 59. pita de impedimentis in operatione et extractione calculi, atque de calculi operatione in foeminis in p. 61. scribuntur, quo loco etiam instrumenta, a Cl. LOUIS et FLURANT ad hanc operationem proposita, breuiter indicantur. Vltimum tantum caput docet, p. 65. quae a Chirurgo, si calculus in vrethra haereat, facienda sint.

XXVIII.

Die natürliche Historie des Eidervogels, beschrieben von MORTEN THRANE BRUNNICHE. Aus den Dänischen übersetzt, mit Kupfern. Copenhagen, bey I. G. Rothen, 1763. 8. pl. 5. tab. aen. 3.

i. e.

Historia naturalis anatis mollissimae, auctore MORTEN THRANE BRUNNICHE. Hafniae.

Cum hoc opusculum ea lingua, qua primum scriptum est, scilicet Danica, ad nostras manus non peruenerit, versionem tantum germanicam hic indicare possumus. Traditur vero in illo historia na-

- turalis illius *anatis*, quam LINNAEUS *mollissimam*, WILLVGHBEVS et RAIUS *anatem Farnensem* f. S. *Cuthberti*, Germani, *Eidervogel*, aliique septemtrionales populi aequifonis fere nominibus insigniunt, cuiusque plumae, quae apud nostrates *Eiderdunen* dicuntur, potissimum mercatura Danorum diuulgantur, ita vt illi ex hoc negotio insigne lucrum
- p. 8. capiant. Nomen *Aeder* vel *Eider* huic aui datum est, ex nutrimenti genere, quo vtitur, cum *Ada* in Is-
- p. 17. landica lingua concham significet. His expositis Cl. Auctor ad systematicum huius anatis nomen progreditur, qua in re Cl. LINNAEVS et Cl. BRISSON inter se differunt, cum LINNAEVS illam ad anates, BRISSON vero ad anseres referat. Atque, vt hac de re eo melius lectores iudicare possint, descriptionem generis anatum Noster exhibuit, cui descriptionem anatis mollissimae summa cum cura elaboratam adiecit, atque ex harum comparatione docet, auem hanc ad anates omnino referri debere.
- p. 23. Explicantur quoque varietates colorum, quae a sexus differentia, aetate etc. pendent. Iam ad ipsam hi-
- p. 36. storiam naturalem accedit. Iuniores aues mense Iunio et Iulio ex ouis excluduntur, incubatione 28 dierum. Foemellae iuniores pauciora oua, quam foemellae aetate iam aliquantum prouectae, ponunt. Mares ante tertium annum raro coeunt, et pulchrum, quo splendent, colorem plumarum ante quartum annum nunquam adipiscuntur. Habitat haec auis in septemtrionali mare ab insula Spitzbergen dicta vsque ad insulas maris Balthici. Migrationes non certo anni tempore, sed pro lubitu et necessitate instituit. Per aestatem in littore habitat, per hiemem vero in mari commoratur. Mas cum vnica foemella tantum se consociat, atque cum marium numerus foemellarum numerum multum superet, plures mares de vna foemella inter se dimi-
- cant.

cant. Nidos exstruunt in locis, a littore maris pau- P. 48.
 lulum remotis, vbi musci copia est, vel iuniperus
 copiose crescit, materiam vero, ex qua nidos confi-
 ciunt, praebent illius plumae, quibus pectus anatis
 huius tegitur, quas foemina sibi ipsa extrahit, atque
 cum gramine et iunco miscet. Tunc quinque ad
 octo vsque oua ponit, illisque incubat, atque sub
 ipsa incubatione aliis plumis, ex corpore suo decer-
 ptis, marginem nidi ita cingit, vt plumis fere tota
 auis tegatur. Pullis exclusis mas foeminam dere-
 linquit, quae cum pullis mare intrat. Si primus ni-
 dus aut oua priora destruantur, pauciora oua in
 alium nidum secunda quoque et tertia vice anas po-
 nit, et tum? plumis omnibus excerptis foemina
 interdum nuda fere est, ita vt mas plumarum de-
 fectum suis supplere debeat. Conchyliis et pisci-
 bus auis haec vescitur, atque ad illos capiendos al-
 tius submergitur. Plumae, quibus auis haec nidum p. 58.
 suum exstruit, magna cum cura colliguntur, depu-
 rantur et exsiccantur, quas operationes omnes No-
 ster hic fusius describit. Tabula aenea prima ma-
 ris, secunda foeminae figuram vna cum nido et
 pullo sistit. In tertia caput et lingua maris deli-
 neantur.

The Botanist's and Gardener's new Dictionary, containing the names, classes, orders, generic characters and specific distinctions of the several plants cultivated in England, according to the System of LINNÆVS; directing the culture, describing its singular virtues and uses, and explaining the terms to botany and gardening; in which is also comprised a gardeners calendar, directing the whole practice of gardening. And to which is prefixed an introduction to the LINNÆEN system of botany. By JAMES WHEELER, London printed for W. Straham and W. Owen, 1763. 8. 1. Alph. II. pl.

i. e.

Nouum lexicon botanicorum et hortulanorum, continens nomina, classes, ordines et characteres genericos atque specificos variarum plantarum, quae in Anglia coluntur, secundum systema LINNÆI; in quo de cultura et usu earum disputatur, et vocabula, quae in botanica atque arte hortulanorum occurrunt, explicantur. Continetur quoque in eo calendarium in usum hortulanorum, in quo tota ars illorum explicatur, atque praemissa est introductio in systema botanicum LINNÆI. Auctore J. WHEELER.

Quamquam, post Cl. MILLERI opus, lexicon, in quo hortulanorum labores explicantur, et de

de cultura speciali singularum plantarum exponitur, superfluum videri potest: praesentis tamen libri Auctor, Cl. WHEELER, qui in Glocestriensi Comitatu horticuluram exercet, in eadem re operam suam collocare haud dubitavit. Quodsi tamen verum dicendum est, nihil aliud videmus huic libro inesse, nisi compendium maiorum operum, in quibus de eodem argumento expositum est. Discrimen vero, quod inter hoc et Cl. MILLERI opus intercedit, inprimis in eo versatur, quod Cl. WHEELER, vbique systema Linnaeanum secutus sit, variaque hinc inde, inprimis quae ad explicationem vocabulorum botanicorum attinent, addiderit. Species plantarum, quae in hortis coluntur, nominibus Anglicis indicavit, quae tantum translationem nominum specificorum Cl. LINNAEI, non autem, quibus vulgo appellantur, sistunt. Operi quoque ipsi calendarium hortulanorum insertum est, atque descriptionibus plantarum nonnunquam pauca de usu medico et oeconomico eorum verba addita sunt. Adiecta quoque est explicatio systematis LINNAEI. Multae tamen plantae in hoc Lexico frustra quaeruntur, ita vt, si verum fatendum sit, nihil nisi minus, quo venditur hoc opus, pretium illud prae Milleriano commendare possit.

XXX.

Noua physico-medica.

Magna nostra Saxonum est felicitas, quod ii, quorum imperio subiecti sumus, non solum perclementer nos habeant et mitissimo vtantur imperio, sed etiam omnes artes scientiasque, quarum

cultura regna fiunt quam florentissima, curae habeant, et quouis modo amplificare atque inter suos potissimum ciues diuulgare studeant. Id pluribus quidem constat exemplis, ex quibus quorundam nos quoque his libris mentionem iniicere meminimus; nouo vero nunc confirmare hoc licet testimonio. Dum enim Serenissimus Noster et Dilectissimus Dux FRIDERICVS AVGVSTVS, adiunctis sibi itineris sociis, Seren. matre ANTONIA et Patruo, XAVERIO, cuius prudenti regimine Saxonia nunc gubernatur, rerum videndarum cognoscendarumque causa in montanum patriae tractum profectus, ipse metallorum fodinas adibat et cuncta perquirebat, quae ad metallorum opificia pertinere videbantur, apparuit, multa peragi ritu opificum eorum, qui, cur rem ita agant, nesciunt, sed coeco tantummodo vel penitus nullo consilio in operibus maiorum sequuntur exempla. Inde vero quum fiat, vt operae fere vbique nimis stricte recepto semel modo adhaereant, nec vnquam theoreticis rationibus ducti, vel forte in nouum operandi modum incidant, vel cogitando inueniant, nec alius modi periculum faciant, hinc nullo inuento laborum et sumtuum compendio omnis ratio metallorum effodiendorum et ex mineris coquendorum, in qua metallicorum scientia posita est, nunquam emendetur, facilitetur et fructuosior euadat: consilium captum est Academiae condendae, quae a metallorum et fodinarum cultura nomen gerat, et cuius duplex sit scopus: alter, vt ii, qui se huic rei foueant, et quibus constitutum sit in his opificiis vitam consumere, physicis mathematicisque praeceptis instituantur, ne inoposierum rudes et rerum faciendarum imperiti ad haec opificia accedant, sed magis ratione, quam sola experientia vel antiquo et vsitato modo vti discant: alter vero, vt ii, qui his in rebus altius nitantur, etiam quos ingenium
vel

vel sanguis ad praeclarius vitae genus destinasse videatur, primis saltim imbuantur initiis et harum rerum penitus cognoscendarum in iis excitetur desiderium, cuius explendi in Academias delati vberiorum reperturi sint opportunitatem. Condita est itaque haec Academia *Fribergae*, die 13 mensis novembris 1765, cui regundae praesunt FRIDERICVS ANTONIVS DE HEINITZ, Consiliarius fisci principalis et rerum metallicarum intimus, et FRIDERICVS GUIL. DE OPPELN, summus metallorum praefectus. Disciplinae tradendae ita sunt distributae, vt vero CHRIST. EHREGOTT GELLERT, summus curator officinarum, in quibus metalla excoquantur, aucto, quod haecenus quotannis accepit, stipendio ducentis thaleris, chemiam metallurgicam doceat et praecepta theoretica in laboratorio chemico illustret confirmetque experimentis. Quae vero quum plures exigant sumtus, atque, ne ii vel docenti vel discipulis molesti essent, concessum est laboratorium, quod omnibus rebus necessariis exstructissimum publicis sumtibus conseruatur. IOAN. FRIDERIC. GUIL. CHARPENTIER, Professoris titulo ornatus, tradit eas disciplinas, quae ad mathesin puram pertinent, iis vero discipulis, quos cognouerit his in disciplinis multum profecisse, etiam partes matheos applicatae, mechanicam potissimum, aerometriam, hydrostaticam, et similes est expositurus; alios etiam artem figuras rerum ad optices regulas delineandi docebit, habita simul in omnibus his eatione, vt harum disciplinarum vsus in metalli fodinis ostendatur exemplisque illustretur. Annuum ipsi constitutum est praemium trecentorum thalero- rum. Deinde magnus iam librorum metallicorum, mathematicorum, chemicorum, mineralogicorum, physicorum, oeconomicorum et eorum, qui ad omnem historiam spectant naturalem, collectus est

nume-

numerus. Congesta etiam est magna copia minerarum, tum indigenarum, cum exterarum; in quibus disponendis duplex seruat^r ordo: alter vt eae coniungantur, quae ex vno eodemque montano tractu aut regione aut fodina petitae sunt, vt adeo apparatus minerarum singulae fodinae et montis quasi in compendio appareat: in altero vero ordine magis ad artificialem et systematicam dispositionem minerae collocantur, vt inde totius minerarum systematis idea quaedam existat. Spectanda etiam proponuntur in hoc museo exempla machinationum ficta (*Modelle*), quae ad fodinarum et aliarum officinarum metallicarum culturam pertinent. Bibliothecae huic et museo praees^t HIERON. GOTTFR. LOMMER, qui non solum st^atis diebus et horis cuncta haec ostendit, sed etiam verbosius super his rebus exponit. Laborum horum in gratiam annuo fruitur stipendio ducentorum thalerorum. Constitutus etiam est artifex, apud quem instrumenta et machinas conficere et diiudicare discant. Commoda igitur nunc facta est opportunitas, omnes eas res, quae fodinas et alias metallicorum officinas concernunt, non solum cito, sed etiam scienter, et ad disciplinarum, quae huc faciunt, regulas addiscendi, et sicuti omnes ii, qui vel iam operarum numero vel aliis officiis adscripti sunt, hoc beneficio gratis adficiuntur, ita aliis indigenis, quamuis se Saxonice fodinarum opificiis addicere nolint, etiam exteris, licet hoc instituto vti, ea tamen lege, vt hi accessus veniam quaerant, et exiguam, quae constituta est et augeri nequit, mercedem soluant. Si qui vero essent, qui priuatos inter parietes similem institutionem quaerant, iis de mercede cum Professoribus est agendum. In memoriam huius instituti nummus argenteus vncialis cusus est, cuius facies altera imaginem FRIDERICI AVGVSTI, Sereniss. Conditoris, auersa vero tres genios

nios exhibet, qui variis opificiis, quae apud fodinas peraguntur, sunt occupati; cum hac epigraphe:

Zur Ermunterung des Fleißes

et infra lineam

Freybergische Bergakademie, ward gestiftet den 13. Nov. 1765.

Quanti sit conspicillorum vsus aestimandus, ii probe sciunt, quibus hebescit oculorum acies, quum non solum amissae aciei locum teneant, sed etiam hebescentem acuunt. Haud indignum itaque ingenio et physicarum rerum perito est studium, quod in machinulis his emendandis perficiendisque ponitur. Hoc nomine magnam profecto laudem promereri nobis videtur ille Regiae Academiae Sc. Parisinae socius, qui apud illam mille et ducentas libras gallicas (1200 livres) deposuit ea conditione, ut numerentur ei, qui ex Academiae sententia omnium optime propositam rem sit expositurus. Scilicet quaeritur, num materia sit aliqua, ad conspicilla conficienda apta, quae vel eandem habeat refractionis vim, quae in crystallo Anglica, aut in sic dicta *Stras*,prehenditur. Bismuthi aut aliorum metallorum calces forte utilius ad hanc rem adhiberi possent et substitui plumbi calci, a qua vitrum lucis radios refringendi vim accipit; 2) quae purissima sit ab omnibus striis, filamentis et aliis maculis, a quibus lux turbatur et gelatinae similis color oriri solet, quae habeat suauem, in omnibus partibus aequalem et summam pelluciditatem, quae candida sit, aut tenuissimo saltem et per omnem massam aequabili colore, nec, quantum fieri possit, vllis granulis et bullis intercepta; 3) cuius color nunquam euanescat, nec pelluciditas et politura aeris appulsu pereat; 4) quae, praeterea summa sit duritie, ut arte quam politissima fieri possit, nec, dum fricatur, rimulas

las agat aut scabra fiat. Quod si inuenta materies non antecelleret crystallo Anglicae, praefereatur illi, quod eius praeparatio minus exigit laboris, temporis et sumtuum. Omnes, qui hoc praemium assequi cupiunt, rogantur, vt, praeter apte et clare descriptum modum has crystallos praeparandi, simul quaedam earum fragmenta eaque tanta mittant ad Academiam, vt ex iis confici possint conspiciilla diametri sex septemque pollicum. Quibuslibet, literatis aequae ac artificibus, etiam exteris Academiae Sociis ad hoc praemium licet niti. Cuiuslibet quoque arbitrio relictum est, in descriptione vti lingua, quaecunque ipsi libuerit. Qui vero conscripti fuerint de hac re commentarii ante calendas ianuarias anni 1768 ad perpetuum Academiae Secretarium sunt mittendi. Tardius qui eos mittat, a iure praemii reportandi est exclusus; quod vero qui reportauerit, post festum Paschatos demum Academia est declaratura.

Gottingae die 6. mensis decembris anni 1766, quae ibidem floret, Regia Scientiarum Societas celebravit conuentum, in quo, praeter alias res, de iis quaestionibus egit, quas eruditis promisso praemio iam diu disquirendas proposuerat *). Altera et physica quaestio attingebat ortum nouarum specierum vel varietatum plantarum. Quum enim constet, ex commixtione vel artificiosa vel fortuita diuersorum plantarum generum oriri interdum plantas, quae ad nullas, haecenus cognitatas, species referri possent, postulatum erat, vt haec res experimentis confirmaretur et leges eruerentur, quas hae varietates sequantur. Attamen ne vnum quidem de hac re Societas accepit scriptum.

III

*) Comment. h. Vol. XIII. p. 165.

In altera et oeconomica quaestione noua exigebatur materies, quae luteo tingat colore aequae constanti, ac ex isatide et rubia tinctorum optima solet oriri. *) Etiam in hanc rem vnus tantum, ita tamen inuestigauit, vt a Societate praemio dignus censeretur. Resignata schedula, quae scriptioni adiecta erat, nomen continebat NICOLAI KVLENKAMP, qui *Bremae* olim tinctoriam exercuit artem, et bina iam alio tempore ob similes quaestiones a Societate accepit praemia.

Nouam porro quaestionem oeconomici argumenti *Eadem* Societas in hunc annum proposuit, quam vero explanatam et descriptam ante mensem septembrem huius ipsiusque anni expectat. Multum haec conuenit cum ea, quae iam bis et duplicato praemio ab Academia scientiarum Diuionensi proposita est **). Quaeritur nimirum, *num omnino utile sit, alternis annis in eodem agro diuersa serere genera frumenti, farris scilicet, tritici et hordei, quorum cultura et natura similes succos ad incrementum exigunt?*

Ab *Eadem* Societate iam ab initio anni 1766, praeter alios quosdam viros, in sociorum numerum receptus est IOANNES PRINGLE, Med. Doctor et Regis Britanniae Archiater; atque paullo post BENIAMIN FRANKLIN, Eq. qui, diu in Americae Pensyluania commoratus, electricis potissimum experimentis inter eruditos inclaruit. Praeterea *Eadem* Societas DANIELEM PETRUM LAYARD, Med. Doctorem et Archiatrum Serenissimae Viduae Principis Walliae, inter eos retulit, quibuscum Academia epistolarum habet mutuuum officium.

Regiae

*) Comment. h. Vol. XII. p. 562.

***) Comment. h. Vol. XIII. p. 161.

Regia *Londinensis* scientiarum Societas quotannis statō die noui praesidis secretariorumque eligendorum causa solet conuenire. Plerumque uero euenit, ut pristini nouis tantummodo suffragiis confirmentur. Nuper itaque in conuentu, ipsis calendis decembris 1766 celebrato, Illustri Comiti DE MORTON denuo Praesidis munus, quod post obitum Illustr. MACCLESFIELD iam sustinuit, traditum est. CAROLVS MORTON et MATTH. MATY, Doctores Medicinae, Secretarii muneri, quo huc usque cum laude functi sunt, in posterum manent admoti. GVILIELM BEOWNRIGG, Med. Doctor, in Portu albo habitans, et HENRICVS CAVENDISH in gratiam utilium experimentorum, quae cum Academia communicarunt, quilibet praemio i. e. moneta aurea, est ornatus.

Academia scientiarum *Diuionensis* haecenus solita est quaestionibus, a se propositis, praemium statuere trecentarum pondo Gallicarum (300 *liures*). Hoc uero nunc auctum est insigni munificentia Illustr. Marchionis DU TERRAIL, castrorum et militiae Praefecti et qui *Veriduni* Regii Legati obtinet locum, sociisque huius Academiae Exteris et Honorariis annumeratur. Is enim ex praeclaro amore, quo literas et patriam prosequitur, Academiae dono dedit decem millia librarum Gallicarum eo animo, ut ex earum usuris singula quotannis praemia centum adiectis pecuniarum libris Gallicis augerentur. Hinc Cl. MARET, qui Academiae est ab epistolis, illius nomine notum fecit: hoc praemii augmento eum iam esse fruiturum, qui reportauerit praemium, quod disquisitioni remediorum antisepticorum *) est propositum.

Flo-

*) Vid. Comment. h. Vol. XIII. p. 163.

Florentiis anno 1766 varii chirurgi et pharmacopoei, vt artes suas coniunctis viribus amplificarent, in societatem conuenerunt, et noua inde constituta est Academia, quae, quod sponte sua sine superiorum imperio aut consilio orta est, nomen sibi ipsa imposuit *Academia degli Spontanei*. FRANCISC. BUONSOLAZZO et CLODOALDO FUGAZZO principes illius auctores sunt et conditores; sociorum vero numerus ita iam auctus est, vt nunc triginta numerentur. Exteri etiam membrorum honorariorum sub dignitate in societatem hanc recipiuntur.

Petropolitanae Societatis oeconomicae ortum alio loco *) narrauimus, nunc addendum nobis est, ad illam noua membra accessisse. Etenim ei se adiunxerunt 1) IACOB. STEHLIN, Imperii status Consiliarius, scient. Acad. Imperial. Socius et Secretarius perpetuus, 2) F. V. TH. AEPINVS, Collegiorum Consiliarius, Sc. Imp. Ac. Socius, 3. 4) EVLERI, LEONHARDVS pater, Mathematicum, et ALBERTVS, filius, Physices Professor, 5) FRIDERIC. MÜLLER, Collegiorum Consiliarius, Moscouiae nunc viuens.

Praeterea *Petropoli* accepimus, Augustissimam Imperatricem numerum medicorum aulicorum auxisse et hoc munere ornasse 1) NORTH VIGOR, annuo simul promisso stipendio mille et quingentorum nummorum Russicorum vncialium. Hic quatuordecim ante annos iam munere medici castrensis apud exercitum Russicum est functus, quo
vero

*) Comment. h. Vol. XIII. p. 151.

vero postea se abdicauit Angliam profectus, vbi tam diu commoratus est, donec hoc ipso anno huc accerferetur; 2) PAVLVM GYÖNGYÖSSI a *Petty*, antea medicum ordinarium cohortis iuuenum nobilium, qui ad militiam naualem instituuntur; 3) CAROLVM EVLERVM, filium et fratrem EVLERO-
RVM, quos modo nominauimus. Vtrique per annum constituti sunt mille nummi vnciales Ruffici.

Helmstadii nuper munus Professoris Medicinae Ordinarii Viro Cl. GVILIELMO FRIDERICO CAPPEL, Medicinae Doctori, demandatum esse, legimus relatum.

Magna, qua pollet Vir Cl. HERMANNVS SCHÜTZE, Archiater Regius, in arte salutari peritia confusus, Serenissimus Princeps, ADOLPHVS, in spem regni Suecici genitus, curam sanitatis suae tuendae ei clementissime tradidit et Archiatrum suum Ordinarium declarauit.

Vt quouis modo scientia vegetabilium amplificaretur, Potentiss. Britanniae Rex, GEORGIUS III, misit IOANNEM BARTRAAM in quasdam Americae prouincias, Philadelphiam et Meridionalem Carolinam, vnde iter in Floridam dirigere, et praecipuas, quae his in terris proueniunt, plantas colligere iussus est et designare.

Haud diu est, quum *Holmiae* diem supremum obiit Vir Cl. CAROLVS CLERK, Regiae Scient. Societatis Vpsaliensis socius. Singulari inclaruit studio et diligentia, qua araneorum historiam natura-
lem

lem est perscrutatus, quam variis etiam scriptis locupletauit *).

Dum haec scribimus, grauiſſimum nobis infer-
tur vulnus triſtiſſimo nuntio mortis coniunctiſſimi
nobis amici, FRANCISCI BOISSIER DE SAU-
VAGES, Regii Conſiliarii ac Medici, in Vniuerſitate
Monſpeliendiſi Medicinae et olim Botanices Profeſ-
ſoris Regii, Acadd. Scient. Caefareae Naturae
Curioſorum, Londinenſis, Monſpeliendiſis, Vpſa-
liendiſis, Berolinendiſis, Florentinae et Inſtituti Bo-
nonienſis Socii, Viri de ſcientia medica aequae ac
omni naturali meritiffimi, qui Monſpeli rebus na-
turalibus nuper modo, die vndeuigeſimo menſ. fe-
bruarii 1767 ereptus eſt, aetatis annum agens ſexa-
geſimum primum. Vetusſta non ſolum et officioſa
amicitia, quae inter nos culta eſt, ſed etiam merito-
rum viri huius excellentia nos impellunt, vt eius
memoria et a nobis quam ſanctiſſime colatur. Si
itaque, quod ſperamus, vitae huius praecipua mo-
menta a cognatis acceperimus, ſtatim hunc noſtrum
librum eius memoria adornabimus, illamque, etiamſi
hoc auxilio non indigeat, ad ſeram propagare ſtu-
debimus poſteritatem.

Nec minore moeſtitia nos affictos ſentimus
obitu viri, meritorum fama clari, IOANNIS
GOTTLOB LEHMANN, Ruſſicae Imperatricis a
Conſiliis aulicis, Imperialis Academiae Scient. Pe-
tropolitanae Membri et Chemiae Profeſſoris, Acad.
Berolinendiſis et Moguntinae Socii. In nouarum re-
rum ephemeridibus quam plurimis narratum eſt,
miſero illum et funeſto caſu, dum vas aliquod che-
micum, quod arſenicum continebat, igne, cui impo-

*) Comment. h. Vol. IX. p. 535. ſeqq.

fitum erat, disploderetur, vita esse priuatum; ex litteris vero, quas Vidua ad amicum misit, cognouimus, eum feбри biliosa obiisse die vigesimo mensis februarii.

Operis ornithologici, quod *Florentiis* adornari coepit, et quod alibi *) indicauimus, ita iam primi Voluminis maxima pars edita est, vt tabularum octoginta quatuor acceperimus, reliquas ad hoc volumen primum pertinentes, erunt autem earum centum et viginti, cum historia nunc etiam absolutas esse speramus, cum ipsis calendis martii huius anni totum volumen prodire debuerit. In iis, quas ad manus habemus, tabulis potissimum eminent aquilae octo, vultures septem, accipitres et falcones triginta nouem, lanii decem et septem, manucodiatae siue paradisiae sex, cuculi quatuordecim, bubones quatuor. Delineatae et viuis, naturam imitantibus, coloribus depinguntur, quas tamen non omnes perinde nitidas inuenimus, aliquas etiam sic delineatas, vt ab exsiccatis exemplis ectypa formata esse, protinus appareat. In edendo hoc libro aliqua nunc mutata sunt, quae, quo minus praetereamus, iubet aliis inferuendi desiderium. Quum enim procuratore quodam Florentiis opus esset iis, qui sibi hoc opus comparare volebant, nunc in societatem adsumti sunt varii, in variis locis collectores, praecipue bibliopolae celebrium ciuitatum, penes quos sua nomina profiteri, pecuniam soluere, atque edita deinde exempla habere possint operis huius patroni. Erit autem pretium duodecim tabularum (*lire 9.*) et illi, qui subscriptos colligendi onus in se fuscipiunt, habebunt
 lucri

*) Comment. nostr. Vol. XII. P. III. p. 568.

lucri loco decimam partem, si centum soluerint, vel, qui decem subscriptos collegerit, exemplar vnum gratis accipiet. Notamus denuo, omnium auium descriptionem latinam atque italicam dari, forma chartae imperiali, titulo variis, in aes incisus, ornamentis coruscante. Dissertationes ad hanc scientiam spectabunt, systemata huc spectantia et cognita delineabuntur, addetur etiam bibliotheca ornithologica, vltimoque tomo adicientur necessarij indices. Tabulae ipsae singulis sociis, vt exempla iam edita docent, nuncupantur, nomen et honoris titulos complexurae. Ne de ipsius operis vltiore editione quisquam dubitet, affirmant editores, totum fere opus iam absolutum esse. Sunt autem qui edunt Cl. D. XAVERIVS MANETTI, in explicatione et descriptione tabularum occupatus, et Abbas Cl. LAURENTIVS DE LAURENTIIS, nec non egregia VIOLANTE VANNI in delineandis, in aes incidendis pingendisque tabulis, nec non addendis ornamentis, studium suum adhibentes. Hic Lipsiae in officina libraria Io. Friderici Gleditschii collectio subscribentium instituetur.

XXXI.

Supplementum alterum indicis scriptorum physico-medicorum, quae anno 1762 prodierunt.

Verhandelingen uitgegeeven door de Hollandsche Maatschappye der Weetenschappen te Haarlem. Zesde Deels tweede Stuck. Te Haarlem, 8. c. tab. aen.

Descriptions des Arts et Metiers faites ou approuvées par Messieurs de l'Academie Royale des Sciences: Ardoises, Cirier, Parchemin, Cuir doré, ou Argenté, à Paris, fol. mai. c. tab. aen.

Dissertationum experimentalium ex Comment. Acad. Imperial. Petropol. excerptarum Tomus I. acc. disp. experimentalis *de electricitatis theoria et usu*, quam defendit Ill. ANTONIVS L. B. PONGRACZ DE SZ. MIKLOS ET OVAR, anno 1762. Vindobonae, 4. c. tab. aen. (*Auctor huius dissertationis est FVLGENTIVS BAVER, Phys. Prof. Vindobonensis.*)

Produzioni naturali, che si ritrovanni in Ravenna, metodicamente disporte, e con Annotazioni illustrate. in Lucca. 4. c. tab. aen.

Speçtacle de la Nature. Nouvelle Edition. Tome I-IX. à Paris, 12. av. fig. Voll. 8.

Tre Consulti, fatti in difesa dell' Innesso del Vajuolo da tre Dott. Teologi Toscani viventi, e dedicati dall' editore all' Eminent. Principe, il Sign. Cardinale IGNAZIO MICHELE CRIVELLI, Legato di Romagna etc. In Milano, 4. mai. (*Auctore Cl. GIOVANNI CALVI*).

Ars medendi, siue doses et vires medicamentorum omnium, tam galenicorum, quam chemicorum, in pharmacopoeia Collegii regalis medicorum Londinensis, impressa 1746, ordine alphabetico exaratae atque indice morborum accommodatae; cura et opera medici in Comitatu Staffordiae. Londini.

Vterus duplex in muliere defuncta nuper detectus et obseruationibus illustratus ab O. ACREL, M. D. Holmiae, 8. mai. c. tab. aen.

- IO. GUIL. BAUMER disp. inaug. de mali hystericici vera indole et curatione. Resp. Io. Christ. Frid. Gottschalk. Erfordiae, 4.
- GODOFR. CHRISTOPH. BEIREIS disp. inaug. de paralyfi grauissima femorum crurumque sanata. Resp. Io. Philip. Duroi. Helmstadii, 4.
- SANTO BENETTI, L'accorto fattor di villa, o sia osservazioni per il governo della campagna, colla maniera di coltivare gli alberi da frutto; seconda Edizione accresciuta. in Venezia, 8.
- IO. HEINR. WILH. BERGII *Cameralistenbibliothek, oder vollständiges Verzeichniß dererjenigen Bücher und Schriften, welche von dem Oeconomie-Policey-Finanz- und Cameralwesen handeln. Nürnberg, 8.*
- HERRMANNI BOERHAAVE materia medica. Lugd. Bat. 8.
- BONIS de hydroposia, siue de potu aquae. Venetiis, 4.
- CORN. CELSVS et SER. SAMMONICVS, cum notis variorum, MORGAGNI epistolis, et FACCIOLATI obseruationibus. ibid. 8.
- Nouvelles observations theoriques sur la Goutte, avec le detail des plantes, etc. qui forment le remede specifique, calmant la goutte; par Mr. CHARY DE MONGERBET. à Paris, 8.
- STEPH. COMPSTAFF disp. de crisibus et diebus criticis. Florentiae.
- IO. HENR. CRÜVEL disp. inaug. de ignis analysi ac potestate in corpus humanum. Lugd. Bat. 4.
- Dissertation sur l'usage de boire à la glace, par Mr. D. D***. à Paris.
- IO. PETR. EBERHARD disp. inaug. de aequilibrio virium in corpore humano. Resp. Io. Emman. Rothart. Halae, 4.

CAR. LVDW. DE L'ESTOCQ de regimine femi-
nis honoratioribus praescribendo. Seruestae.

ANT. NIC. HAAG, disp. inaug. de hydrophobia.
Argent. 4.

IO. SAM. HALLENS *Werkstätte der heutigen Künste,
oder die neue Kunstgeschichte. Mit Kupfern und Vi-
gnetten. Zweyter Band. Brandenburg und Leip-
zig, 4.*

FRIDR. WILH. HASTFERS *Goldgrube in Ver-
besserung der Schaafszucht, nebst einem Rath gegen
die Schaafspocken; auch einigen Anmerkungen des
LINNAEVS hierüber. Bern, 8. m. K.*

Commentatio epistolica, qua Musei disputatorii
physico - medici aestimatoribus ac promotori-
bus, etc. grates persolvit, atque vltiorem susce-
ptorum suorum rationem exponit D. IO. CAR.
HEFFTER. Zittaviae et Lipsiae, 4.

LAVRENT. HEISTERI compendium medicinae
practicae. Venetiis, 8.

Istoria della medicina, della sua origine fino a nostri
tempi, trad. dall' Anglese di Sign. JAMES, coll'
aggiunta di due copiosi Indici degli Autori, e
delle materie. in Venezia, 8.

Demonstratio vteri praegnantis mulieris, cum foetu
ad partum maturi, in tabulis sex ad naturae ma-
gnitudinem post dissectionem depictis, et ea me-
thodo dispositis, vt huius status grauidi amplam
ob oculos ideam collocet, cum explicatione, cura
et studio CAR. NIC. IENTY. A. M. et Chir.
Prof. ad exemplar Londinense translata, a D. CA-
SIM. CHRISTOPH. SCHMIDEL, in aes incisa et
excusa ab I. M. SELIGMANN. Norimbergae,
fol. reg.

WENCESL. LANGSVERT disp. de causa rubedinis
in sanguine humano. Pragae, 8.

NIC. LEMERY *Farmacopea vniversale*, che contiene tutte le composizioni, che sono in vso nella medicina. in Venezia, fol.

P. D. LONGOLII *Progr. de charta indubie linteae habitenus notis antiquiore*. Curiae Varisc. 4.

Lettres sur la certitude de signes de la mort, avec des observations sur les noyés, par Mr. LOUIS, à Paris, 12.

IO. CHRIST. MATERNI *disp. de motu humorum progressiuo, veteribus non ignoto*. Resp. *Frid. With. Petr. Fabricius*. Altenauiae, 4.

The medical Works of RICHARD MEAD. London, 4.

IO. BAPT. MORGAGNI *Epistolae anatomicae decem et octo, ad scripta pertinentes celeberrimi Viri ANT. MARIAE VALSALVAE*. Venetiis, fol.

Eiusd. de sedibus et causis morborum, cum opusculis et epistola miscellanea. Voll. 8. Neapoli, 4.

BERNH. NAVMANN'S *Leipziger Reßarzt*, 8.

ANDR. NVNN *Progr. de delirio hysterico*. Erfordiae, 4.

Bibliothèque choisie de medecine, tirée des ouvrages periodiques, tant françois, qu'etrangeres, avec plusieurs piéces rares, et des remarques utiles et curieuses, avec un très grand nombre des figures gravées en taille douce, par Mr. PLANQUE, Tome VII. à Paris, 4.

Essai sur les affections vaporeuses de deux sexes, contenant une nouvelle methode de traiter ces maladies, fondée sur des observations; par Mr. POMME le fils. à Paris, 12.

Flora Espannola ó Historia de las Plantas, que se creaci en Espanna, su Auctor D. IOSEPH QVER Vol. III. En Madrit, 4. c. tab. aen. 79.

Traité des maladies, qu'il est dangereux de guerir, ouvrage utile et necessaire aux Medecins et Personnes, suiettes à des incommodités habituelles; avec dix observations nouvelles et interessantes; par Mr. DOMINIQUE RAYMOND. etc. à Avignon.

Topographia Orenburgskaja, etc. i. e. *Umständliche Beschreibung des Gouvernements Orenburg; verfasst vom Herrn PETER RYTSCHKOV; I und II Theil. St. Petersburg. 8. in lingua Russica. (multa continet ex historia naturali).*

BENJAMIN STILLINGFLEET'S Miscellaneous Tracts, relating to Natural History, Husbandry and Physik. London, 8.

THEOD. GER. TIMMERMANN disp. inaug. de inflammatione vteri cum subiuncta obseruatione de vteri sarcomate. Resp. *Christoph. Henr. Böttger, Rintelii*, 4. c. tab. aen.

Memoires pour servir à l'histoire des eaux de Teplitz, par Mr. TROSCHEL. à Dresde.

(Eiusdem) *Allgemeine Nachricht von den verschiedenen Mineralwassern, Salzen, Pulver und Balsam der Biliner Gegend. Leutmeritz, fol.*

(Eiusdem) *Töplitzer Nachricht von der dasigen Einrichtung mit den mineralischen Wassern, Salzen, Pulvern und andern Producten, welche aus der Nachbarschaft und dem Orte alhier vorfindig, und mit, auch ohne Badecur gebraucht werden können; zum Behuf der Fremden. ibid. fol.*

IAC. WEPFERI *Historiae apoplecticorum, obseruationibus et scholiis anatomicis medicis quam plurimis elaboratae et illustratae, vna cum epistola IO. OTT, de scriptis HOLDARI de elementis sermonis, et MORLANDI de Stentophonia; access-*

cefferunt obseruationes circa apoplexiam, vt et
BERNARDI HVCTAE curatio maniae. Vene-
tiis, 8.

XXXII.

Supplementum indicis scriptorum physico - me-
dicorum, quae anno 1763 prodierunt.

Allgemeines oeconomicisches Forstmagazin, in welchem
allerhand nützliche Beobachtungen, Vorschläge
und Versuche über die wirthschaftliche Policey und
Cameralgegenstände des sämtlichen Wald-Forst-
und Holzwesens enthalten sind; gesammelt von einer
Gesellschaft, deren ordentliches Geschäft ist, Waldun-
gen zu gewinnen, zu benutzen und zu erhalten. I
und Iler Band. Frankfurth und Leipzig, 8. (Au-
ctore IOH. FRID. STAHL.)

Gemeinnütziges Natur und Kunstmagazin, oder Ab-
handlungen zur Beförderung der Naturkunde, der
Künste, Manufacturen und Fabriquen. Ister Theil.
Berlin, 8.

Sammlung auserlesener Wahrnehmungen aus der Arz-
neywissenschaft, Wundarzney und Apotheckerkunst.
7der Band. Strasburg, 8.

Dictionnaire domestique portatif, concernant toutes
les connoissances relatives à l'Oeconomie dome-
stique et rurale, où l'on detaille les differentes
branches de l'agriculture; la maniere de soigner
les chevaux; celle de nourrir et de conseruen
toute sorte de bestiaux; celle d'élever les abeilles,
les vers à soie, et dans laquelle on trouve les in-
structions necessaires sur la chasse, la peche, les
arts, le commerce, la procedure, l'office, la cui-
sine,

fine, etc. par une Societé de Gens des lettres.
Tome seconde à Paris, 8.

*Die Schwäbische Köchin, welche alle Arten von Koch-
und Backwerk auf das beste zuzurichten lehrt.*
Frankfurth, 8.

Der juristische und medicinische Charlatan. 8.

Gebrauch der Berg- und Wünschelruthe. 8.

*Gedanken von der Erfindung des Bergwerks zu Frey-
berg.* Chemnitz, 8.

Traité des fievres malignes et pourprés. à Mont-
pellier, 8.

*Defense de la doctrine des combinaisons, et refuta-
tion du dixieme Memoire des opuscules de Mr.
D'ALEMBERT, avec deux lettres au même, l'une
sur la dissertation, lue dans l'Acad. des Scienc.
pour prouver, qu'on ne peut soumettre l'inocu-
lation au calcul des probabilités; et l'autre sur
un article du Dictionnaire de l'Encyclopedie au
mot de Croix et Pile.* à Paris. (Auctor est Cl.
DE LA RUELIERE).

*Lettre à M** contre l'Inoculation, qui combat le
Memoire historique de M. DE LA CONDAMINE,
lû à l'Acad. Roy. des Sciences, sur l'Insertion de
la petite verole, dans la quelle sont inserés des
principes pour la connoissance et la guerison de
cette maladie.* à Nancy et à Paris, 12.

Essai sur la Jurisprudence de la Medecine. à Pa-
ris, 12.

*Psychologia, sive motuum animalium et reciproco-
rum machinae animalis, theoria medica, omnes
humanos actus autoptica et facili, quamvis ha-
ctenus inaudita, methodo explanans, Auctore A.*

R. P.

R. P. PAVLO MARIA ASTENSI, Ord. Capue.
Phil. et Med. Doct. Venetiis.

GUST. CHRONANDER Afhandling, om Luftens
formaga at medelst blasors utvidgande lyfta tyng-
der. Resp. Io. Garlovius. Abo, 4.

D. G. I. GLADBACHS *Beschreibung von den Krank-
heiten, die von der Kleidung entspringen.* Frank-
furth, 8.

D. GEORG FRIEDRICH GUTERMANN *Aechte
Endbindungskunst, worinnen der Mißbrauch stumpfer
und scharfer Instrumenten gemißbilliget, hingegen
durch practische Erzehlungen gezeiget wird, daß
öfters bloß durch eine geschickte Wendung die Kin-
der und Mutter bey Leben erhalten werden können.
Oder zweyte Auflage seiner Bedenken über mancher-
ley verunglückte Geburten. Zwey Theile.* Frank-
furth und Leipzig, 8.

FRANCISC. GOTTHOLD HARTWIG Epist. de usu
scientiae medicae in theologicis. Lipsiae, 4.

LVD. HENR. LEO HILCHEN disp. inaug. de vul-
nerum in intestinis lethalitate. Resp. Frider. Lu-
dou. Nitsch. Giessae, 4.

TJEMKE HARING KNODSEN disp. inaug. de pleu-
ritide vera. Lugd. Batau. 4.

L. P. KRAVSENS *kluger und sorgfältiger Gärtner,
oder nützliches Handbuch für die Liebhaber eines
wohl eingerichteten Lust- Küchen- und Baumgar-
tens.* Langensalza, 8 m. K.

IO. MAAS disp. inaug. de hydrope, Trai. ad
Rhen. 4.

GERARD NITERT disp. inaug. de peripneumonia
vera. Lugd. Bat. 4.

GERARD. ALBERT NOORTWYK disp. inaug. de
organis respirationis, eorumque usu. ib. 4.

THIMOTH. CHRIST. OVERKAMP brevis commentatio in quaestionem : an aer elasticus ope respirationis sanguini per pulmones transeunti admisceatur? Gryphiswaldiae, 4.

ANDR. VAN RIEBEEK disp. inaug. de salivâ. Lugd. Bat. 4.

GEORG ROTHENS *kurzer Begriff der Naturlehre.* Görlitz, 8.

RAPH. BENEVENT. SABATIER Theses anatomicae et chirurgicae (*de encephalocèle seu hernia cerebri*). Resp. Io. Bapt. Guil. Ferrand. Parisiis, 4.

EDVARD SANDIFORT disp. inaug. de pelui, eiusque in partu dilatatione. Lugd. Batav. 4.

IAC. WHITE disp. inaug. de rheumatismo. ib. 4.

CORNEL. YSERMANS disp. inaug. de vesica urinaria eiusque ulcere. ib. 4.

Contenta in hac parte.

I. Histoire et Memoires de l'Acad. Roy. des Sciences à Paris; Année 1761	p. 3
II. Della Preservazione della Salute de Letterati: di G. A. PUGATI	22
III. Memoires sur les signes du Suicide et de l'Assassinat; par M. LOUIS	26
IV. IEDERMÜLLERS <i>Nachlese seiner mikroskopischen Gemüths- und Augenergötzungen</i>	29
V. The Vegetable System by JOHN HILL, Vol. V. VI.	34
VI. BROCKLESBY'S Oeconomical and Medical Observations etc.	43
VII. MONRO'S Account of the Diseases in the British Military Hospitals etc.	50
VIII. PRINGLE'S Diseases of the Army. The 5. edition	56
IX. FR. HOME principia medicinae	65
X. Diss. epist. di ANT. LIZZARI l'operazione detta paracentesi nell'idropisie etc.	69
XI. Journal de Medecine par Mr. ROUX. Tom. XIX. XX.	72
XII. GOUAN Flora Monspeliensis	95
XIII. WHYTTS Observations of Nervous Disorders etc.	100
XIV. Voyage à la Martinique	115
XV. Traité des Maladies les plus frequentes à Surinam, par PH. FERMIN	119
XVI. ROVPE de morbis nauigantium	122
XVII. Noui Commentarii Ac. Sc. Imp. Petropolitanae. Tom. IX.	128
XVIII. A. SEBAE thesaurus rerum naturalium. Tom. IV.	132
XIX. GRANTZ materia medica	135
XX. Mu-	

XX. Museum LVD. VLRICAE, Reginae et ADOLPHI FRIDERICI, Regis Sueciae, editum a LINNAEO. Tom. I. II.	p. 139
XXI. BAKER de catarrho et dysenteria Lon- dinenfi	141
XXII. HAVSMANN Diff. acidularum Sulzba- censium historia	146
XXIII. SIGWART Diff. Cystotomia lateralis Moreauiana etc.	150
XXIV. FRACASSINI Opuscula Physiologi- co-Pathologica	152
XXV. IOAN. A BONA de Scorbuto	154
XXVI. V. DOEVEREN specimen obseruatio- num academicarum	159
XXVII. SNIP Diff. de Lithotomia	164
XXVIII. BRÜNNICHEN <i>Historie des Eider- vogels</i>	165
XXIX. WHEELERS Botanist's and Gardener's new Dictionary	168
XXX. Noua physico-medica	169
XXXI. Supplementum alterum indicis scri- ptorum physico-medicorum, quae anno 1762 prodierunt	181
XXXII. Supplementum indicis scriptorum physico-medicorum, quae anno 1763 prodierunt	187

COMMENTARII
DE REBUS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLUMINIS XIV. PARS II.

LIPSIAE MDCCLXVII.

APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Amstelodami apud I. Schreuder, Londini apud Io. Nourse, Parisiis apud
Briasson, Patauii apud I. Manfré, Holmiae apud L. Saluium.

I.

Kongl. Vetenskaps Academiens Handlingar
for Ar 1764. Vol. XXV. Med. Kongl. Aca-
demiens Tilstand. Tryckte i Stockholm
hos Direct. Lars Salvius, på des's egen kost-
nad, 1764. 8. pl. 27½ tab. aen. IX.

i. e.

Acta Academiae Regiae scientiarum Suecicae
ad annum 1764. Vol. XXV.

Trimestre primum.

1) *Solis eclipsin* d. 17. Octobr. 1762. microme-
tro obiectiuo telescopio catadioptrico applicato p. 1.
Vpsaliae obseruauit FRID. MALLET.

2) *Phalaenam exiguam apibus infestam* describit p. 12.
CAR. M. BLOM. Haec a mellonella vulgo nota
differt, et obiter ex REAUMURIO nominatur in
LINNAEI syst. nat. Tom. I. p. 537. in nota ad
mellonellam. Pertinet ad tortrices; alas habet su-
periores canescenti fuliginosas, aream dorsalem fer-
rugi-

rugineam exasperatam. Varietas tamen minor aream dorsalem habet magis *aequalem* et fere nigram, margine albo inclusam, qui in reliquis vix conspicuus est, palpos denique quatuor, cum reliquae habeant sex. Haec sexus discrimen esse Noster suspicatur. Larva, quam primum ex ovo egressa est, telis tubulosis se tegit, quibus tuta fauos pertèbrat et ceram comedit; expansis etiam quaqua-uerfum telis, apes a fauis arcet, vt oporteat eas aut fame perire, aut habitationem mutare. Non solum ceram, sed et alia deuorat; Noster enim, cum diu aliquam thecae lignae inclusam absque nutrimento detinuisset, adacturus, vt citius in nympham abiret, post quinque septimanas viuere eandem adhuc in tela sua et foueam in fundo thecae excauasse vidit. Suadet etiam, phalaenas has noctu capere, fauos telles spurcatos eximere et aquae feruentis ope, ceram saltem, quae in illis superest, in vsum conuertere. Delineatio phalaenae et variorum eius statuum subiungitur.

P. 19. 3) *Observationes ad hyemem anni 1763. qualis in Bothnia occidentali (Vasterbotten) fuit, pertinentes.*
 Auctore PETR. HÖGSTRÖM. In regionibus illis frigus vehemens circa medium octobris plerumque ingruit, quo consolidata tellus niue tegitur, quod et agriculturae et commerciis ibi commodissimum est. Illa vero, de qua iam agitur, hyems, alternis vicibus fuit remissior et vehementior, quo factum est, vt nix liquata in terram penetrauerit ibique rursus in glaciem abierit, geluque tellurem intrauerit multo profundius, quam si illa niue perpetua tecta fuisset; hinc semina sequenti anno ferius potuerunt spargi, feriorque fuit messis, melior tamen quam sperabatur. Arbores vero plurimum damni exinde passae sunt, quarum radices e terra, vsque ad medium aestatis

aestatis proxime sequentis adhuc interius congelata, nutrimenta nulla haurire potuerunt. Nam die 9. p. 21. mensis iulii terra quodam in loco inuenta est ad profunditatem $8\frac{1}{2}$ pedum a frigore libera, sed inferius adhuc ad $6\frac{1}{2}$ pedes gelu constricta. Quaedam ta- p. 23. men commoda quoque hyems illa attulit: exosam enim agricolis auenam panicula patente *Fl. Suec.* 97. quae in terra tunc erat, fere omnem destruxit, insectis etiam aliisque animalibus subterraneis exitiosa fuit. Aestate et autumnò, qui hanc hyemem praecesserunt, plures mustelae, quae *Hermelinae* dicuntur, suis relictis habitationibus, ad mare migrarunt, ibi periturae, quo confirmari monet Noster, quae olim de animalium quorundam migrationibus in *Commentariis Acad. ad ann. 1749. trim. 1. et 2.* proposuerat. Terrae motus etiam contigerunt, et flammam prorumpere viderunt, qui in campis tunc commorabantur, terram vero disruptam aliquibus in locis ad centena aliquot sexpedarum, vlnarum vero 2. vel 3. profunditatem. Phaenomena haec, illis in locis non infrequentia, semper cum mutatione temperiei aeris coniuncta sunt, vt videantur a tellure, glacie interna se expandente aut aliis de caussis coeunte, nasci.

4) *Machinam, qua commode sacci in molendinis eleuantur,* describit CAR. KNUTBERG. Constat ea p. 25. tympano, axi rotae aquariae aptando.

5) *Descriptio musci cuiusdam exigui* Auctore p. 33. OTTONE FRID. MÜLLER. Characteres huius musci sunt: calyptra cylindrica, acuta, tenuissima, fusca; operculum acutissimum cylindricum viride, interne striatum; stamen vnicum; filamentum filare operculo excurrens; anthera glandularis; pistillum vagina niuea subfulcata, apicem versus attenuata;

ta; stylus membrana plicatilis; stigma hians; capsula obouata subuenosa, vaginae affixa, in vasculo libere suspensa; intra hanc membrana octolatera, quadrilocularis; femina numerosissima puluerulenta. Magnitudo eius duas lineas non superat, quare oculos fere fugit, nisi albedine sua se prodatur. Si hic muscus sit *Phascum acaulon anthera sessili* LINN. Fl. Suec. planum est, quod examinari LINNAEVS voluit, calyptram habere: VAILLANTII tamen figura, quam citat, dissimilis est. Recensitum inuenit Noster hunc muscum in SCHMIDELII *diff. de Buxbaumia*, sub nomine: Buxbaumiae bulbo foliis tecto; stamina vero receptaculum feminum penetrantia non vidit; forsitan SCHMIDELIVS pro iisdem habuit venas quasdam per receptaculum excurrentes.

P. 34.

6) *Historias quatuor feminarum, quae lactarunt infantes, cum puerperae non fuissent*, enarrat ARVID FAXE. Femina, aetatis 48. annorum, mediocris habitus, bona valetudine gaudens, olim mater sex liberorum, quorum iuniori per annum et septimanas sex mammas praebuerat, infantem feminae vicinae, subito mortuae, duos dies natum, nutricem ei procurare sperans, ne suctioni desuesceret, mammis admouit, quas quod dederit infanti minori proprio, spatium fere nouem annorum intercessit, post sex dies liquorem ex papillis manare vidit, deinde sensit dolorem sub axillis, titillationem in mammis, calorem insuetum et febrem; sequutum est lac copiosum, quo infantem per annos duos et dimidium nutriuit. Menstrua cessarunt, nec redierunt amoto infante a mammis, quo facto valetudo feminae debilior euasit, ac arthritide valde vexata est. Reliqua exempla huic fere similia sunt, quorum vltimum est feminae, 60. annorum, ante 30. annos vltimum puer-

puerperium expertae, quae nepotem ex nuru de mortua lacte suo nutriuit.

7) *Sinensium embamma*, quod *Soye*, appellant, p. 38. praeparare docet CAR. GUST. EKEBERG. Faba- rum species aqua affusa coquitur, postea exemptae ex aqua humidae fabae in vasis tectis reponuntur, donec mucore obducantur; siccantur, a mucore li- berantur, et in lixiuio salino adseruantur. Fabae illae a Sinensibus *Pastau* appellantur, et persimiles sunt vel ipso sapore aliis, *Caravance* vocatis, quibus solent nautae ex Sina redeuntes de victu sibi pro- spicere; hae parum differunt ab iis, quas *Tursicas* vocamus. Credit itaque Auctor, idem garum posse praeparari ex turcicis, si forte *Pastau*, quarum semi- na attulit, in Suecia laete non crescerent.

8) *Singularia cimicis* cuiusdam recenset ADOL- p. 41. PHVS MODEER. Cimex hic est ex rotundatis; ouatus, pallide griseus, abdominis lateribus albo ni- groque variis, alis albis, basi scutelli nigricante. Ha- bitat in betula, plerumque in parte arboris coro ex- posita, quam quidem plagam pleraque insecta, fri- goris impatientia, alias fugiunt. Femina oua 40. aut 50. postquam in folium quoddam deposuit, iis perpetuo insistit ita, vt neque corpore neque pedi- bus illa premat, sed saltim tegat. Ita pullis egressis etiam adest. Abesse eam nunquam cum viderit Au- ctor, se ignorare fatetur, quomodo escam sibi suis- que quaerat; neque enim pluuia, neque vento aut timore loco suo depellitur. Mas vero, vt pullos occidat, quaerit et corpore huc vel illuc vbicunque irrumpere conatur, mater vero eos tegit, vsque dum timore perculsi ipsi aufugiant seque dispergant; persequitur illos tunc mas, et quemprehendit, ab- domine suo ad folium apprimit ac rostro pertere-
brare

brare conatur, quod vero difficilius peragitur ob rostrum sub thorace inflexum; igitur plerique effugiunt, pereunte vix vno, interdum nullo.

p. 47. 9) *De cochlearum coitu* obseruatio. Auctore Eodem. Cochleas duas cohaerentes cum reperiisset Auctor, vidit ex vna, quam pro mare habuit, membrum longum pellucidum sub capite aut tentaculis exire, quod ab alterius, foeminae scilicet, apertura similiter posita recipiebatur; extremo vero suo gerebat corpus cuiforme, pallido fuscum, striis profundis transversis circumdatum, glandem penis sine dubio, quod solum glandulae nomine pro integro genitali habuisse dicitur WILKE in *Comment. Acad. Scient.* 1761.

p. 49. 10) *Contagium luis bouinae* insigni exemplo illustrat IO. I. HAARTMAN. Aestate anni 1763, cum in Finnia lues grassaretur, animalis in confiniis Russiae mortui cadauer, leuius terra tectum, eruit, vrsus, cibo illo statim interemtus; huic pellem detrahit rusticus, qui, vix domum redux, aegrotat et diem suum supremum obit; re Wiborgum nunciata, iubetur pellem cremari; parochus vero loci, cui pro iuribus stolae pellis cesserat, neglecto hoc iussu, rustico persuadet, vt pellem vsu praeparet; rusticus, qui hoc fecit, alique duo, qui auxilio ipsi fuerunt, morbo correpti pereunt; rursus nunciata re ipsam Petropolin, sub poenae cominatione imperatur parochus, vt pellem exhibeat ad cremandum, etiam vt domus, vbi praeparata erat, et si ita videretur, parochi quoque domus, incendio consumerentur. Is vero receptam pellem, quae plures interea venditione habuerat dominos, adhuc incredulus manibus tractat ac naribus admouet, mox aegrotans et tumorem phlegmonicum, iis, qui luis bouinae

nae contagio corripiuntur, communem, in mento nactus moritur. Refert Auctor porro, constare sibi p. 50. aliis exemplis, cutes pecorum lue demortuorum iis, qui vel post 3. aut 6. menses eas tractarunt, damnosas fuisse. Ceterum ad luem plurimum conferre dicit, si aestatibus siccioribus, ex pascuorum defectu, pecora vescantur alni foliis, ab infectis tunc habitatis; praeservari vero eandem si iis porrigatur sal, farinae auenaceae admixtus aut formicae cum seminibus graminis coctae.

II) *Experimenta de duratione candelarum diuersae crassitiei, et alia huc spectantia.* Auctore SVEN HOF. Candelas tenuiores parcendo sebo magis conuenire quam crassiores ita expertus est Auctor: parauit nimirum candelas duas aequalis inter se ponderis, quae iunctim sumtae paris erant ponderis cum candela crassiori; longitudines harum trium candelarum aequales erant, ellychnia etiam tria aequae crassa; quo facto, experimento ter repetito constitit, tempus, quo absumptae sunt duae candelae tenuiores, longius fuisse eo, quo crassior combusta est, vnde sequitur, vt in candelis crassioribus multum inutiliter sebum perdatur, quod adhiberi in tenuiores poterat; causam ponit in crassioris candelae ellychnii calorem vehementiorem, quo fiat, vt sebi plus iuxta se habens quam ellychnium aequae crassum tenuioris, velocius illud liquefaciat et absumat. Can. p. 54. delas itidem aequales fecit duas, vnam vero ellychnio ex gossypio, alteram cannabino constantem, quarum prior velocius absumta est. Inter candelas aequales ea, quae frequenter emuncta est, non nisi paucis minutis citius exiit, quam alia, quae intacta manserat; porro aequalis ponderis et longitudinis confecit candelas, alteram ex sebo, ex cera flaua alteram, harum cerea velocius absumta est.

- p. 57. 12) *De usu hirudinum medico* obseruationes nouas illis, quas 1760. exhibuerat, addit ERN. DITERIC. SALOMON. Profuerunt in dorfi doloribus, malo hypochondriaco, tumore aliisque intestini recti incommodis, quae vel sedere et stare aegros prohibuerant, vbi tamen et balneum vaporosum Noster interdum adhibuit haemorrhoidibus turbatis, retentione vrinae.
- p. 62. 13) *Auroram borealem* d. 17. oct. 1763. Vpsaliae visam describit FRID. MALLET. Phaenomenon hoc terrae adeo propinquum erat, vt per flammam eius nubes post eas positae conspicerentur, ipsius vero motus venti mutationes sequi videbantur.
- p. 67. 14) *Quomodo praeueniri possit damnis ex nimis pluuiosa, dum seritur, tempestate oriundis*, quodammodo docere conatur IO. LECHE. Haec res in Finnia, cui scribit Auctor, eo maioris momenti est, quod ob frigus citius ingruens non possit tempus, quo pluuiiae cessant, a faturo semper expectari. Vidit vero, dum semen committitur agro humido (argilla constantem inprimis putat), non satis subigi posse grana, eaque, dum in ipsa superficie agri maneant, pauculas radices minusque profunde agere proximo autem vere plantulas, quae progerminarant, ex nutrimenti defectu marcescere, nisi forte ver insigniter pluuiosum fuerit. Igitur rem eo reducit, vt instrumenta excogitentur, agricolis parabilia, quibus commode semen ad debitam profunditatem demergi possit.
- p. 75. 15) *Buxum e seminibus educere*, quomodo ipsi cesserit, refert PETR. OSBECK, artificium hoc a MILLERO, dictionarii hortulani auctore edoctus.

16) *Monstrum* describit IO. GUST. WAHL. p. 77.
 B O M. Feminae illud parienti obstetricatus est Au-
 ctor. Infans iusto tempore editus est, sed paruus;
 spina dorsi inferius aequae ac abdomen contorta, ut
 pedes ceruicem attingerent; cartilago ensiformis
 nulla; cor extra costas propendens; diaphragma
 tenue, ipsum cor cum pulmonibus circumdans, dex-
 trorsum detrusum; hepar insignis magnitudinis, lobos
 distinctos non habens, dextri lobi loco massa pugni
 magnitudine sub initium partus propendebat, tunc
 pro placentae portione habita; abdominales muscoli
 nulli; peritoneum tenue, ruptum, ut intestina di-
 storta conspicerentur; ani apertura suo loco nulla;
 sexus indicium nullum, nisi papillulae duae pro labiis
 pudendorum habendae; ubi colo ileum iungitur, su-
 per ossibus pubis apertura, ani loco futura; rectum
 intestinum, ceu in hac structura corporis super-
 fluum, nullum. Accuratus ut examinaretur foe-
 tus, qui mortuus prodiit, pater non permisit. Se-
 cundus hic fuit feminae partus, primus etiam infeli-
 citer processerat. Foetus hic, ut colligere potuit
 Auctor, qui ipsum et placentam eduxit, in infima
 peluis parte iacuerat, unde coniicit, mala haec acci-
 disse foetui a pelui male formata, aut quod ouulum
 collo uteri adhaeserit et a pressione mala haec orta
 fuerint.

Trimestre secundum.

1) *De numero incolarum Sueciae et naturali re-* p. 81.
gni robore differit EDUARD. FRID. RUNEBERG.
 Naturale regionis robur determinat ex multitudine
 hominum, datum spatium incolentium: igitur nu-
 merum incolarum alicuius regionis diuidit per nu-
 merum milliarium quadratorum, quae regio conti-
 net, quotientem pro numero incolarum milliaris
 qua-

quadrati fumit, eoque naturale regionis robur indicat. Hic quotiens pro Suecia et Finnia est circiter $47\frac{1}{2}$, marchis Lapponicis sepositis, et intelligendo milliare Suecicum. Alia multa subiungit ad arithmeticam politicam pertinentia.

p. 115. 2) *Fornacum ad ferrum liquandum adhibendarum, in quibus flamma ligno et aere perspirante suslentatur, emendationes quasdam, usu etiam comprobatas edit SVEN RINMAN.*

p. 124. 3) *Erucas arbores Americae septentrionalis interdum infestantes* describit PETR. KALM. Phalaena, in quas abeunt, congener est Neustriae LINN. Syst. nat. ed. 10. T. I. p. 500. Eruca tamen Neustriae in Suecia reperiundae herbis solum vescitur, cum Americanae sylvestres et hortenses arbores foliis nudauerint.

p. 139. 4) *Parallaxin solis ex transitu veneris denuo computat* ANDR. PLANMAN, colligens eam secundorum 8, 25.

p. 143. 5) *Fluui cuiusdam, qui cursum suum mutauit effectus violentos in terram adiacentem et aedificia imposita* describit M. P. BESSING.

p. 149. 6) *Lari Lapponici descriptio* Auctore ERIC. GUST. LIDBECK. Nominatur autem: Larus maior corpore undulato fusco cinereo, remigibus exterioribus subtus albis. Proxime conuenit auis cum laro griseo maximo WILLUGHBEII *Ornithol.* p. 349. ed. 1678. tab. LXVI. nisi quod colore differat. Est vero etiam WILLUGHBEII larus borealis.

7) *Pluviae et nivis* copiam Londini Scanorum p. 153. annis 1753 - 1763. dimensus est N. I. C. SCHENMARK, eandemque cum mensuris Oboae et Vpsaliae captis comparavit. Copia aquae coelo deciduae Londinensi paulo maior est Oboensis, minor Vpsaliensis. Etsi Scaniae, tribus lateribus mari circumdatae coelum humidius esse debere videatur, tamen quod sylvis fere caret et in magnam planitiem extenditur, aliquid ad siccitatem facere videtur. Ceterum in regionibus his non multum dissitis anni, qui in vna maxime pluviosi sunt, iidem in altera sicciores existunt.

8) *De optimo messis tempore* commentatur I. O. LECHE. p. 156. Cum grana multa aristis excidant, si expectetur, donec frumentum omnino siccum sit, paulo citius illud colligendum esse existimat Auctor, tunc scilicet, quando culmi pars, aristae propior, vnguis aut digito explorata, durior reperitur, tum enim canales, qui humorem ad nutrienda grana ex radice aduehant, coiere neque amplius nutriuntur grana; siccari vero etiam demesso frumento possunt. Huius consilii bonitatem ipse expertus est Auctor.

Trimestre tertium.

1) *De eclipsibus solis* generalia quaedam et facilia enarrat P. WARGENTIN. p. 161.

2) *Observationes variae de eclipsi solis d. 1. april.* p. 173. 1764, factae et exhibitae ab A. HELLANT, Hernosandiae a N. GISSLER, Vpsaliae a F. MALLETT, Holmiae a P. WARGENTIN, aliisque Sueciae regionibus, eam imprimis ob causam notatu dignae, quoniam ibi annularis fuit.

3) Ma-

P. 184. 3) *Machinam* oneribus tollendis idoneam, quae aequae ergatae ac fuculae loco adhiberi possit, describit Abb. IAC. VENTURA.

P. 193. 4) *De aurorae borealis altitudine* commentatur TORBERN BERGMAN. Recenset in hac scripti sui *prima parte* obseruationes numero 30, ex quibus computata altitudo materiae lucentis inter 20. et 151. milliaria Suecica continetur; medium ex omnibus 30. praebet 72. milliaria.

P. 210. 5) *Oculum singulari modo laesum* describit IO. LAVR. ODELIVS. Ictu flagelli sclerotica oculi dextri vulnerata erat eo loco, vbi transparens fieri incipit, in inferiore hemisphaerio prope palpebram inferiorem; cutis pars auulsa erat prope angulum oculi dextrum. Inflammatione et dolore per aliquot septimanarum spatium idoneis adhibitis remediis sopitis, eo loco sana est sclerotica, vnea vero per corneam perlucet, inferiore sui parte adeo eleuata, vt veluti pontem supra cameram posteriorem exhibeat, pupilla non amplius circularis sit, nisi in parte superiore, vneae autem pars a reliqua auulsa, super eam progressa, eo loco vbi alias scleroticae iuncta videtur, aperturam reliquit forma semioualem, pupilla superiore et vera maiorem et magis oblongam. Periit etiam vis pupillae contractrix, pars enim illaesa superior fuit amplior simili parte oculi sinistri. Eleuata et depressa bene videt laesus, sed directe obiectorum visio ab vnea auulsa impeditur. Colligitur hinc, tunicarum, quas diximus, coniunctionem in cataractae operatione minori, quam vulgo creditur, periculo laedi.

P. 212. 6) *Quomodo Trifolium* (Vapling), *Saint-Foin* et (*Lucerne*), *Onobrychis*, *item Alnus alba* (LINN. Fl.

Fl. Suec. ed. 1745. 775.) *in Flandria et vicinis regionibus serantur*, describit L. B. NIC. PALMSTIERNNA. Alno singulas partes agri, in plures partes diuisi, singulis annis conseruat, septimo anno arbores ad 6. vel 7. vlnas excreuerunt, 4-6. digitos in parte inferiori crassae. Caeduntur, foci lignum p. 218. praebiturae; sic vna pars agri post aliam caedua fit, et ad priorem reuertitur, quando trunci residui stolones iustae magnitudinis rursus protruserunt.

7) *Super metallo nouo, quod Platina di Pinto dicunt, experimenta quaedam* Auctore Cl. AXEL FR. CRONSTEDT. Inquisiuit inprimis, quomodo se habeat metallum hoc, si minerae illi cupri spuriae, quae *Nickel* appellatur, et sulphuri commisceretur: atque reperiit, ab his penetrari platinam, et particulas eius disiungi, sed vix solui, mixtura, in aqua forti soluta, rediit platina sub specie pulueris nigri. Notat insimul, haud leuem esse suspicionem, platinam adhiberi a barbaris Antillarum incolis, Carabis quos metallo aliquo, *Caracoli* appellato, vti ex LABATI relatione Cl. Noster LUDOVICI in *dictionary mercatorio* narrat.

8) *De cupro a ferro in docimasticis tentaminibus* p. 228. *separando* agit GEORG. BRANDT. Massam, ex ferro et cupro mixtam, quae primo ex minera effluxit (*Rosstein*), ita examinat, vti docimasticis ferrum quaesituris in vsu est; granum metallicum, hoc examine e ductum, in acido nitri soluit, solutionem spiritu salis ammoniaci praecipitat, vbi ferrum calcis flauae forma fundum petit, cuprum vero in menstruo haeret, nisi forte cobaltum, ex quo pigmenta obtinentur, ei admixtum sit, cuius regulum alcali volatile non praecipitat, sed cupro iunctum relinquit. Solutionem in filtro aqua perluit, et calcem ferri feruida

feruida eluit, ita metalla separantur, atque id solum superest, vt quodlibet metallum in granulum suum, minimo, quoad fieri potest, detrimento reducatur.

- P. 239. 9) *De Aristolochiae trilobatae usu medico* differit
 PET. ION. BERGIVS. Stipites plantae ex Suriname attulit ROLANDER, eosque vt praeferuatium aduersus morbos contagiosos et alexipharmacum, vel in vulneribus a sagittis venenatis factis inseruiens praedicauit. Caulis est volubilis, simplex, sulcatus, glaber, cortice brunneo cinereo tectus; petioli firmi, incurui; folia ouata, trilobata, glabra, obtusa, margine integerrimo, subtus subtilissime villosa, neruoso venosa; bracteae cordato hastatae, integerrimae, venosae, glabrae; pedunculi longi, fulcati; flores maximi. Planta ab Ill. LINNAEO Spec. Plant. 1, 61. 2. nominatur *Aristolochia foliis trilobis, caule volubili, floribus maximis*. Odore et sapore proxime ad padum accedit, nisi quod sapor non tam adstringens sit, odor vero padi odore adhuc fortior, inprimis si inter digitos teratur; drachma in puluerem redacta cubiculum totum odore suo repleuit, atque duae hae qualitates post octo annos plantae
- P. 241. siccae adhuc insunt eodem gradu, quo initio inerant. Pulueris grana 6. homini sano dedit sub noctis initium, quorum primus effectus nausea fuit, subsecuto sudore leni per totam noctem; alii sano etiam versus noctem aquam praebuit calidam scrupulo superinfusam, quae nec saporis ingrati fuit, nec nauseam excitauit, infecuta solum per totam noctem aequali transpiratione. Vires autem, quibus venenis resisteret, expertus est in puero nouenni, quem serpens intra annularem digitum et proximum manus dextrae momorderat; duobus iam diebus varia frustra tentata erant, totum corpus tumebat, frigebat, dolebat; huic stipitum aristolochiae aliquot drach-

drachmas infusi forma sumendas dedit, quo infuso cum prima vice vteretur, calor naturalis rediit et quies ac somnus, vehementer sudauit et, cum euigilaret, esuriit. Continuato infusi vsu, detumuit corpus, brachium dextrum vero diutius riguit et tumuit, in primis manus laesa; postquam dolor autem cessauit, cutis rugosa ostendit, eam quoque detumescere; ceterum bene puer se habuit. Exitum Noster non resciiuit, nisi hoc, sanitatem aegro rediisse. Copiam vero aristolochiae, quae vel huic sufficeret, non habuit, multo minus ad alia tentamina instituenda plantam adhibere potuit: optat vero, vt inter diaphoretica et alexipharmaca in posterum in officinis aristolochiae huius Americanae stipites referantur. BROWNIUS in *Historia naturali Iamaicae* radicem etiam vsu praedicat, quas tamen Noster non habuit.

10) *Radice Salep ex Orchide morione* LINN. p. 245.

Sp. plant. T. II. p. 940. in Sconia copiose crescente praeparare tentauit ANDR. IAHAN RETZIVS. Radicibus, aqua lotis, scuticulam detraxit, sex horas in frigida eas reliquit, postea dimidiam circiter horam in aqua recenti coxit, in vmbra siccauit, colore, sapore, facie, similes ita habens Persicis, duplo saltem maioribus. Suecicas et Persicas singulas in puluerem redegit, cuiusuis pulueris granis octo vnciam feruentis aquae superinfudit; Suecicum puluerem citius Persico dissolui sensit, et tantum mucilaginis habere, vt per linteum difficulter exprimi posset, nisi adfusa sit semuncia aquae feruentis; sic sesquiuncia aquae mucilaginem Suecici pulueris eiusdem consistentiae reddidit, ac vncia aquae mucilaginem Persici. Residuum in linteis siccatum pondere fuit granum a Persico puluere, sesquigranum a Suecico, mucilaginis, qua multo ditius videtur, ali-

quid adhuc continente, ceterum Persico per omnia simili.

p. 246. I I) *Ex diario Academiae* haec referuntur: *Carls-cronae* in loco, cui mare 14. pedum altitudine incubuerat, aqua, postquam locus aggere conclusus esset, exhausta, in monticulo, ex silice constante, reperta est abietis pars inferior, trunco igne absumto, radicibus ita loco, cui insistebant, infertis omnibusque circumiacentibus ita ordinatis, vt creuisse ibi arborem, non ruina quadam aut alio casu eo delatam esse, vero simile sit. Vnde colligeretur, aquam eo in loco olim minus altam fuisse.

Botanicas observationes varias ex Nericia edit ABRAH. SAMSELIUS. Observauit nimirum, *Euo-nymum Europaeum* circa loca sulphure foeta crescere, lignum flouescere, tornando idoneum esse, sed tornanti effluuiis suis vomitus ciere; *Equisetum palustre* foetore suo non ipsum saltem ingratum esse pecudibus et equis, sed et gramen, inter quod crescit, aut foenum, cui admiscetur, vt auerferentur animalia, inficere. Adiicit catalogum plantarum Nericiae indigenarum, aliis in Sueciae regionibus vicinis rariorem.

Trimestre quartum.

p. 249. I) *Commentarii de altitudine aurorae borealis* partem vltimam exhibet TORBERN BERGMAN, inquirens, quam prope telluri admoueri possit. *Observationum*, quibus in parte praecedenti usus est, nulla minorem praebet altitudinem 20. milliaribus Suecicis. Nubibus semper superiorem esse, ex eo manifestum est, quod a nubibus tegatur, arcus, nisi coelo sereno, non appareat, atque si aurora borealis alicubi coelo sereno se ostendat, in alio loco, cui

cui forte illo tempore nubilum est, insigni claritate saltim se prodat. Sonum audiri aurorae borealis, vix credit. Cum certum sit, saepius valde a terra esse eleuatam, adeoque in aere tenuissimo, qui sonum non propagat, vix credibile est, idem phaenomenon etiam in crassiore aere subsistere posse. Me-
 p. 254.
 dium ex omnibus obseruationibus sumendo, plerumque inter 50. et 100. milliaria a terra remoueri colligit; denique arcus, qui pluribus in locis simul videntur, eosdem esse, ab aliis alium arcum non videri, ostendit, et quae obseruanda sint auroram borealem spectanti enumerat, vt: figura, arcus, flammae, fasciae cet. appareant, magnitudo et positus, motus, color et claritas, tempus, ad quod indicandum horologium ad obseruationes astronomicas exactum requiritur, ne errore horologiorum phaenomena, pluribus in locis visa, isochrona habeantur, cum talia non sint.

2) *De usu cespitis bituminosi* (Brenntorf) ad ag-
 p. 262.
geres aquae continendae refert IAC. WILH. DAL-
 MAN. Obseruauit eum Regiomonti in Noruegia. Segmenta cespitis sibi superimponuntur et lapidibus comprimuntur.

3) *Plantulam in vasis vitreis, ex quibus bibi so-*
 p. 264.
let, reperiundam describit IO. CAR. WILCKE. Apparet haec plantula in eiusmodi vitris plerumque forma mucii albidii, si vacua sunt, parum conspicui, sed in aqua infusa natantis. Humi veluti loco ipsi est sedimentum, quod in fulcis praecipue profundioribus fundi deponitur; microscopio fortiori considerata particula huius mucii in muscum aliquem granulofum et fibrosum abit, ex quo caules multi ascendunt, varios in ramos diuisi. Microscopio, diametrum 150. aut 200. vicibus augente, haec spe-

Stantur: caules sunt rotundi, recti, singuli articulati, ex nodis ramos emittentes pariter oppositos, qui vero ex quolibet nodo et proximo oriuntur, decussatim positi sunt. Caules satis rigidos et elasticos cortex vestit, interdum defluens, siue plantae pars sit, siue terreum quid illam ambiens. Fructificationem in tam minuta planta detegere non potuit. Vegetationum, quae in infusionum, dum putrescunt, superficie nascuntur, nulla huic similis est. Exempli loco exhibet eam, quae in corticis Peruvianici infuso nascitur, ramis flavis, dichotomis, articulationum defectu cet. satis distinguendam. Reperit plantam hanc Cl. WILCKIVS in vitris, quae praeter tenuem cerevisiam, aquam marinam et pauculum vini nihil continuerunt. In his liquoribus seorsim examinatis vestigium plantae nullum vidit, praeterquam in cerevisia, cui innatat similis, sed articulis et caulibus longioribus. Suspiciatur, eam cerevisiam ingredi cum aqua lacus, ex qua cerevisia coquitur. Ipsi ad conferuas et fertularias pertinere videtur. In aquae guttula examinanda est, sicca enim faciem omnino mutat et rudera mucoris exhibet.

p. 271. 4) *Plantam, ex qua Soja fit* (vid. Trim. I. art. 7.), describit PETR. ION. BERGIVS. Florentem eam in hortis Suecicis vidit. Est vero *Dolichos Soja* LINN. Spec. Pl. p. 1023. Descriptionem prolixam et iconem exhibet Noster, KAEMPFERi enim icon, *Amoen. exot.* p. 838. non satis accurata est, cum flores exsertos exhibet, qui in perianthio latent, ut vel ipsa KAEMPFERi descriptio docet. Veretur autem, ne huic plantae clima Suecicum sit nimis durum, cum inter exoticas colatur. Saporem autem fabarum admodum similem esse ait ei fabarum turcicarum, ut hae forte in illarum locum substitui possint.

5) *Sola-*

5) *Solanum tuberosum esculentum* (potatoes) P. 275.
colendum Dallandis et montium habitatoribus com-
mendat, et varias obseruationes eo pertinentes edit
 AXEL FR. CRONSTEDT. Cum in terra paludosa
 caules altius propelli videret circa florendi tempus
 fregit caules, expectans, tubera radicum maiora sic
 euasura, sed discrimen nullum obseruare potuit inter
 haec et illa, quorum caules integros reliquerat. Cum
 talpae hos fructus subterraneos maxima copia con-
 gerant, ad euitandum hoc damnum, suadet vias, qui-
 bus per campos, solano confitos, itur, vt in hortis
 fieri solet, ex arena exstruere, per quam cuniculos
 fodere talpa nequit, aut agros fossa circumdare, quam
 scoriis metallicis, vbi metalla eliquantur, facile
 obuiis repleuit. Farina quomodo ex tuberibus
 praeparari possit, copiose describitur.

6) *De calore corporis humani obseruationes ther-* p. 290.
mometricae Auctore ANT. ROLANDSON MAR-
 TIN. Thermometris vsus est, quae inde a CEL-
 SIO in Suecia adhibentur; illa applicauit pedi, ma-
 nui, pectori, abdomini, in cubiculo clauso hora 9-10
 antemer. ieiunus. Catalogum obseruationum a maio
 1763. ad medium aprillem 1764. exhibet, aeris ca-
 lore et tempestate simul notatis, quae quidem vt
 perspicuum est, corporis calorem mutant, sed non
 semper simili ratione, cum possit calor corporis ab
 ignotis et internis caussis variari. Sic infuetus calor
 manus et pectoris fuit graduum 37. vere et autum-
 no, cum aer caleret saltim gradibus 15. Eundem
 calorem 37. in manu et abdomine habuit, vrinae
 tantum 36. In febris calor manus graduum 26, pe-
 ctoris 36. fuit, auctus in manu ad 42, donec sudor
 prorumperet, deinde manus paulatim refriguit ad 32;
 pectus ad 34; vrina fuit 36. Maximus gradus ca-
 loris in partibus exterioribus corporis sani fuit 36.
 aut 37. In calore balnei gradum 60. aut 65;

arteria minuto primo 120. aut 130. vicibus pulsante, calor sub axillis 38. aut 39. graduum fuit; in aestate feruente irati, vt corpus tremere, calor fuit 38. Praeter haec augent calorem itinera maritima, cum in mari baltico nauigaret Noster, calore aeris aestiuo graduum 26; vrinae calor 38. gr. naturalem, qui graduum 36. est, duobus gradibus excessit; a cibo potuque calido vrina gradibus 38. caluit, a spirituosis, 37. Terroris effectus febrilibus similes obseruauit. Cum calorem corporis quiete obseruans subito terreretur, subaxillaris calor, qui aequae manuum antea 36. graduum fuerat, in ipso terroris momento ad 34. decreuit, statim vero post, cum defuisset terror, manus gradibus 37. caluerunt. Cum in lecto insomnis iaceret, aer autem cubiculi esset graduum 15, caluerunt manus 34, abdomen 35, pectus 36; eadem nocte, cum duas horas dormiuisset, nihil mutato aeris calore, manuum calor duobus gradibus decreuit. Vena secta, eductis 9. vncijs sanguinis manus calor a gradibus 31. ante venae sectionem ad 36. auctus est, et arteriae pulsuum numerus horae minuto primo 10. pulsibus creuit. Caprarum in venerem pronarum lac gradibus 37. calet, grauidarum 35. Quae minuunt calorem, aliqua antea recensita sunt. His alia quaedam accedunt

p. 299. Aere 8. vel 5. gradibus calente, manus gradibus 15. aut 16. calet; igne vero calefieri cubacula opus est, iam vbi aer saltim 12. aut 13. gradibus calet. Sudantis a motu vehemente pectus et frons 35. grad. caluerunt, manus, quae minus sudaret, 37; vt sudore minui calorem pateat. Maximus calor est abdominis et omnibus fere anni temporibus idem, hunc sequuntur, minores semper atque minores, pectoris, axillarum, manus, pedis, nisi particulae causae ordinem hunc turbent. Quanto calori aeris circumiecti adsuefieri possimus, suo exemplo exper-

expertus est, balnea Finnica intrans, primo non plures quam 40. gradus sustinere potuit, post 50. gr. deinde 60. et plures; adsueta tolerant 70. aut 75, sed non ultra horae quadrantem. Maior calor fertur, si in totum corpus agit, quam si in aliquam tantum partem. Qui illum, 60. aut 70. graduum calorem in balneis tolerant, ab halitu eos adflantis velut igne vruntur. Pediluvium, gradibus 45. calens vrit; calidi potus ultra 40. gradus calentes non nisi forbendo sumi possunt, his tamen calor illo 60. aut 70. graduum multo minor est *). Mediocris calor, quo nec friget corpus, nec aestuat, est graduum 26-28; etiam corporis in lecto iacentis calor plerumque est 28. Graduum 36-37. in corpore gratus est et refocillans; is enim est aquae tepidae digitos non laedentis. Quantum consuetudo faciat ad caloris sensum, expertus est in hominibus sex diversae aetatis, aliis pellibus vestitis, aliis consuetis vestibus, aliis saltim lineis, ii in calore aeris 28, qui aestivus est, singuli caluerunt gradibus 36. Vnus, indusio solo amictus, sudabat tamen, vno gradu minus calens reliquis; cum antea iam dictum sit, sudantes minus calere. Sanguis, ex vena secta in thermometero saliens, calet gradibus 34-35; etiam ex manu

O 4

manu

*) Dum haec miratur Noster, non attendit, corpus nostrum aliter affici a calore aeris quam aquae, quoniam aer corpus rarius est quam aqua. Simile huic fere est paradoxo de aere aqua frigidior, thermometro teste, etsi tactui nostro aqua frigidior iudicetur; vid. HANOVII *erläuterte Merkwürdigkeiten der Natur*, 5 Stück. Deinde aeris iusto calidioris vitium non est, quod nos vrit, sed quod respirationi non est idoneus. Neque mirum est, aerem, 60. gradibus calentem, adflatum minus tolerari, quam corpus undique circumdantem, et ellychnii flamma, flatu per tubulum in certum locum directa, multo vehementius vrit, quam sibi relicta.

manu paralytica, vt verum reperiri posset, ante in aqua tepida detenta, item ex equo, qui ante venam sectam equitationi adhibitus fuerat. Sedentariorum et leucophlegmaticorum sanguis calet saltim gradibus 32-33. Vrina in thermometrum emissa, 36; sed in vase detenta, immisso thermometro, 34. Vrinae calor idem fuit hominibus annorum 2, 3, 5, 6, 12, 30, 40, 50, immo seni 80. annorum. Alia excrementa duobus gradibus frigidiora sunt. Lac, immediate ex mamma feminae aut vbere vaccae in thermometrum emissum est grad. 34. Magnitudo

- p. 304.** corporum parum variat. Gradu 35. calet felis, vbi pedes anteriores corpori iunguntur, qui calor est humani sanguinis. Columba sub alis 32; pullorum caesorum sanguis 32. Aetas, vt iam de vrina dictum est, nihil fere mutat, nisi quod infantum et senum internus calor magis ab aeris temperie variari videatur. Senis octuagenarii manus et pectus 1763, d. 20. aug. caluerunt 36. aequae ac Auctoris, qui annum 35. agebat, aer dum erat 23; sed d. 27. aug. aer 15; senis manus 25; pectus et axillae 34, antea manus 27; pectus 34. Praeterimus alia experimenta, imprimis cum aquis mineralibus instituta,
- p. 308.** ex quibus refrigerare illas infert. Spiritu vini hausto, exteriores corporis partes frigidiores inuenit quam antea, vrinam calidioram.

- p. 309.** 7) *Morbi complicati, ex terrore orti, historiam et curam* refert IO. CHRIST. PETERSEN. Terrorem vehementem, quem femina 27. annorum, eoque bene valens, bis passa erat, insequutae sunt syncope, conuulsiones, haemorrhagia vteri, icterus, tympanitis, ascites. Haec omnia quomodo nasci potuerint a spasmis, in systemate neruorum terrore excitatis, prolixius explicat, et remedia, quae pristinam sanitatem feminae restituerunt, enarrat.

8) *Raphani Chinenfis oleiferi culturam in Suecia*, p. 327. vtiliter tentauit CAR. GUST. EKEBERG feminibus ex itineribus Chinenfibus allatis. Chinenfibus *Soyfa* vel *Soifationg* appellatur. Illi ex grano quouis, quod feminarunt, 100. aut 120. lucrantur, ex granis vero expreffis dimidium pondus olei. Massam, ex qua p. 329. oleum exprefferunt, animalia comedunt, Sinenfes vero eandem etiam ad ftercorandos agros adhibent. Oleo ad cibos vtuntur et ad lampades, fumum colligunt machinis infundibuliformibus, fupra lampades fufpenfis, ifque atramenti Sinici materiam praebet. Calci viuae admifcent, et massa illa commiffuras nauium replent. Plantae igitur culturam ciuibus fuis magnopere commendat Nofter, tabaci cultura faciliorem et vtiliorem.

II.

Icones plantarum, fponde nafcentium in regnis Daniae et Noruegiae, in ducatus Slefuici et Holfatiae, et in comitatibus Oldenburgi et Delmenhorftiae: ad illuftrandam opus de iisdem plantis, regio iuffu exarandum, Florae Danicae nomine infcriptum; editae ab eius operis auctore, GEORGIO CHRISTIANO OEDER, M. D. Prof. Reg. Botan. Volumen primum, continens fasciculos I, II, III. feu tabulas I-CLXXX. Volumen fecundum continens fasciculos IV, V, VI. feu tabulas CLXXXI-CCCLX. Hafniae, typis *Claudii Philiberti*. Fasc. II. 1762. Fasc. III. 1764. Fasc. IV. 1765. Fasc. V. et VI. 1766. fol.

Quem iam alibi laudauimus iure *), Cl. OEDER I laborem, ftudii botanici egregium adiu-
 O 5 mentum,

*) Vid. Commentar. Noft. Vol. X, P. IV. p. 647.

mentum, nunc vehementer laetamur adeo feliciter continuari, ut quinque iam plantarum Danicarum fasciculi ad nostras peruenerint manus, quibus ternis, ut titulus docet, ea propter volumen absoluitur, quo commodum sit illis, qui velint has icones colligatas conseruare. Eandem quoque, quam in primo fasciculo obseruaueramus, delineationum ἀνεξέλιαν, picturaeque elegantiam in reliquis admiramur. Plantae autem hic delineatae nec ad methodum aliquam dispositae sunt, nec nominibus adscriptis distinctae, sed solis numeris in tabulis differunt; singulo autem fasciculo addita nomenclatura cum locis natalibus et quorundam auctorum, ut supra indicauimus, denominationibus, genera indicat, quum, quod alibi uerius docuit Cl. Auctor, nondum ad naturalis methodi cognitionem sufficiat nostra herbarum peritia. Eaque propter ad finem secundi fasciculi monet: sibi in edendis his plantis scopum et consilium hoc tantum esse, ut sisteret plantarum indigenarum nitidas et fideles icones, considerandas tanquam herbarium seu plantarum siccarum collectionem, aut tanquam mapparum geographicarum syllogen, ad illustrationem geographiae, cuius utilem. Hinc citationes auctorum eum in finem se addidisse fatetur, ut cum aliis conferri possint scriptis botanicorum icones datae, neque se illa nomina adoptare, neque uelle, ut aliquis illa ipsi adscribat, quod ab Ill. LINNAEO factum est, sed ut numeros tantum tabularum florum danicae citet, qui illis iconibus uti uelit. Catalogus enim systematicus plantarum Danicarum cum descriptionibus et synonymia ampliore, post aliquot annos edendus, quem interim auide praestolamur, ulteriolem expositionem dabit.

Condonabunt itaque nobis lectores, si hic descriptarum plantarum singularem aliquam expositionem exhibere nequimus, quod singula ad naturae exemplum proponitur. Tab. XCII. *Stellariam* delineat; nondum satis determinandam; Tab. CXXIII. *Aconitum lycodionum* sistit, quod constanter floribus violaceis aut coeruleis, nec unquam luteis, frequentissime occurrit Nostro. Rarissimum fuit, semel tantum visum Nostro Tab. CXCII. *Splanchnum ampullaceum* LINNAEI, novus Tab. CCXV. est muscus ad Lycopodium vel Fontinalem pertinens, Tab. CCXVI. *Circaeam* Lutetianam caule simplici, in umbrosis locis crescentem, penes nos incognitam, offert. Abstinemus autem consulto a pluribus, quod veri rerum aestimatores ex contemplatione tabularum pretium statuere, et de adhibita industria Cl. Auctoris iudicare debeant.

III.

IOHANN FRIEDRICH HARTMANN'S, *Registrators bey der Königl. Churfürstl. Hospitalcasse zu Hannover, und Correspondentens der Königl. Societät der Wissenschaften zu Göttingen, Anmerkungen über die nöthige Achtsamkeit bey Erforschung der Gewitterelectricität, nebst Beschreibung eines Electricitätszeigers, vorgelesen in der Versammlung der Königl. Societät der Wissenschaften zu Göttingen den 7. April 1764. Hannover, gedruckt bey Hermann Adolph Wecken, 1764. 4. pag. 63. et Tab. 2.*

i. e.

IOANNIS FRIDERICI HARTMANNI admonitiones de caute admodum indaganda tempestatum electricitate, vna cum Descriptione Indicis electricitatis, praelectae in Societatis Regiae Scientiarum Gottingensis conuentu d. 7. April. 1764.

Quum aeri tonitruali electricam inesse vim, quae suis indagatoribus exitiosa esse possit, tam variis experimentis, quam potissimum acerba RICHMANNI, Academici olim Petropolitani, morte satis compertum sit: Auctor huius libelli vtile ac laudabile cepit consilium, viam ac rationem docendi, qua ex eiusmodi aere electricitas in alia corpora duci, et in iis colligi possit, vt ipsius experimenta minori cum periculo capi queant, quam id haectenus factum est. Ante vero quam ad id docendum adgreditur, demonstrare allaborat, RICHMANNO fatum illud non e fulminatione, casu tantum et sine ipsius culpa ex-
orta,

orta, accidisse, sed e fulmine electrico, e nube fulminea in apparatus eius electricum allecto; et quae huic sententiae a quibusdam obiecta sunt diluit, LOMONOSOVII, Academiae eiusdem sodalis, narratione tristis illius eventus praemissa. Deinde multa refert exempla sensationum molestarum, et cum doloribus coniunctarum, quibus affecti sunt, qui in corporibus, sola artificiosa electricitate paullo fortiori praeditis, tractandis incautius sunt versati; vnde concludit, multo magis ab electricitate fulminea, apparatu electrico adiuta, timendum esse. Denique aperit consilium suum de cautione in capiendis electricitatis tempestatum experimentis, cuius quidem summa haec est, eligendum esse ad hoc genus experimentorum locum in campo, ab omnibus aedificiis longe remotum, in quo casula exstruenda sit, collocandis machinis electricis idonea, et in alio loco, ab isto ducentos minimum passus distante, collocandum esse tabernaculum, sub quo observator videre omnem apparatus electricum, et partes eius mouere ac regere per fila bombycina possit. Sed dimensiones casulae, tecti descriptionem, instrumentorum, electricitati, partim ex aere deriuandae, partim intendendae feruentium dispositionem et connexum, eorumque, per quae ignes electrici eliciuntur, regimen, Lectores ex ipso libello petant, quoniam harum rerum notiones sine figurarum adiectarum contemplatione vix haberi possunt. Ceterum monet observatores, vt caueant, ne electricitas multum augeatur arte, vbi nubes fulminans appropinquet, nisi omnem apparatus ictibus fulmineis diffractum et disiectum videre velint.

In eo indice electricitatis, quem RICHMANNVS inuenerat, hunc errorem notauit Cl. HARTMANNVS quod repulsio fili a virga metallica, cui alterum eius extremum insertum est, attractione quadrantis circuli,
qui

qui in eodem plano verticali cum filo positus est, et cui alterum fili extremum valde est propinquum turbetur. Emendari ergo posse hoc instrumentum existimavit, si quadrans, in gradus suos diuisus, describeretur in assere verticali, a virga vel regula metallica, cui filum lineum insertum est, vno pede vel amplius distante, ita vt radius verticalis quadrantis sit in vno plano verticali cum latere regulae eo, cui insertum est filum, et centrum quadrantis in recta horizontali per punctum insertionis fili transeunte. Ne vero gradus eleuationis fili iudicaturum oculum parallaxis fallat, adiunxit regulae duas dioptras, quarum rimae horizontales lineae horizontali, per insertionis punctum, in latere regulae transeunti, ad rectos angulos, insistant. Et quia caput obseruatoris, per has dioptras perspicientis, vi electricae cum regula communicatae aliquid demere potest, et efficere, vt vilum versus caput declinet: hoc incommodum cauere voluit per filum tenue metallicum, altero suo extremo sub pede piceo, cui regula insistit, firmatum, et ita incuruatum, vt referat arcum circuli, ex puncto insertionis tanquam centro, radio fili longitudinem excedentes, in plano verticali, in quo filum eleuatur, descripti. Sic emendato instrumento gradum virium electricarum cum regula metallica communicatae perfecte cognosci posse, Auctor existimat; num vere? Lectores ipsi videant.

IV.

Recherches sur la maniere d'agir de la Saignée, et sur les effets qu'elle produit, relativement à la partie où on la fait. Par Mr. DAVID. Seconde edition *) revûe et corrigée. à Paris, chez Vallat-la-Chapelle, 1763. 12. pl. 15.

i. e.

Disquisitiones de venaesectionis modo agendi et effectibus, quos illa in parte, in qua instituitur, producit. Auctore Cl. DAVID.

Cl. huius libri Auctor, ea ratione de effectibus maxime vſitati illius remediſ, venaeſectionis, agit, vt quae hac de re celeberrimi viri SYLVA, QUESNAY et SENAC propoſuerunt, paullo curatius examinet, atque inprimis doceat, eligere locum, in quo vena ſecanda eſt, quod Cl. QUESNAY ſuperfluum putauerat, ſua vtilitate non deſtitui, ſed in variis morbis ratione et experientia confirmari. Capite autem primo de *venaeſectione eiusque effectibus in vniuerſum* disputat, et vocabula explicat, quibus auctores ad diuerſos venaeſectionis effectus declarandos vſi ſunt. Sanguinis effluxus ſub ipſo progreſſu eius ex vena tempore, non acceleratur, ſed magis verſus finem retardatur, cum durante profluxu per arteriam, quae venae inciſae reſpondet, minor copia ſanguinis quam alio tempore tranſeat. Primus vero atque certiffimus venaeſectionis effectus *evacuatio* eſt, cuius maximus in plethora vera vſus eſſe ſolet. Haec enim nonnunquam ita augetur, vt vaſa, nimium in modum

*) Prima editio ibidem prodiit 1762.

modum distenta nervos comprimant, et exinde paralyfis aut, disrupto vase sanguifero, in cerebro mors subito sequatur.

p. 20. Alter effectus, quem inprimis Cl. QUESNAY a venaesectione expectavit, est *spoliatio*, quo vocabulo ille insignire voluit imminutionem humoris cuiusdam maiorem prae caeteris humoribus, qui eodem tempore simul cum eo per vasa fluunt. Putabat enim ille per venaesectionem magis inminui rubram sanguinis portionem, quam reliquas partes, quae sanguinem componunt, atque sanguinis missionem nullam fere vim in vasa minora, quae serosos humores vehunt, habere. Quamquam vero Cl. DAVID negat, hoc ita euenire, tamen concedit, omnino post venaesectionem in sanguine copiam cruoris longe esse minorem, quam aliorum humorum. Hoc tamen minime oriri, a maiore cruoris in venaesectione iactura, sed a restauratione et reparatione eius longe difficiliore, quam aliorum humorum.

p. 34. Tertius, qui a venaesectione expectatur, effectus *deriuatio* est. Hanc, Cl. DAVID plane negat vnquam, siue ligata sit pars, in qua vena, secatur, siue non, locum habere posse.

p. 54. Eandem quoque sententiam de reuulsione, quam multi pro quarto venaesectionis effectu habent, fouet, cum reuulsio sine deriuatione fieri non possit.

p. 55. Quintus tandem venaesectionis effectus *dimotio* est, qua humores in aliquem locum copiosius collecti, venaesectione instituta, ad alium locum transeunt. Hanc fieri posse Cl. DAVID concedit, licet non a deriuatione vel reuulsione oriatur, sed a mutatione in vniuerso sanguinis circulo per venaesectionem facta. Licet itaque veteres in theoretica explicatione errauerint, tamen veritas atque vtilitas electi loci in venaesectione pro varietate morborum minime negari potest.

In

In fine huius capituli Cl. Auctor breuiter de effectibus ligaturae, quae vulgo ante venae sectionem fieri solet, disputat, atque docet, per illam sanguinis progressum etiam in ea parte venae, quae supra ligaturam est, retardari, pressione sanguinis ex minoribus vasis adfluentis sublata, vt itaque non solum in venis maioribus, sed etiam in arteriis, quae sanguinem ad membrum, cui ligatura iniecta est, vehunt, vera plethora nascatur.

Caput secundum de venae sectione in brachio in p. 70. scribitur. In eo Cl. DAVID primum effectus ligaturae, quae brachio iniicitur, explicat; deinde de illa agit mutatione, quae in vniuerso sanguinis per corpus humanum circulo, cum per quamcunque sanguinis euacuationem, tum in specie per illam, quae ex brachii vena fit, producitur. Si ligatura non post breue tempus iterum soluitur, cordis et arteriarum motus per illam ita acceleratur, vt ex Cl. Auctoris obseruatione pulsum intra minutum primum numerus a 70. ad 80. vsque increseat. In p. 91. vniuersum autem sub ipso sanguinis e vena mediana effluxu copia eius, in ramis venae cauae superioris contenti, per varias causas, fusius hic a Nostro explicatas, ad eam multitudinem augetur, vt in his locis verae plethorae species nascatur, et ea de causa sanguis omnino dimoueri possit ex partibus quas arteriae, ex aorta descendente ortae, adeunt. Hinc venae sectio in brachio summam praestare dicitur utilitatem in morbis inflammatoriis partium inferiorum, contra in morbis inflammatoriis partium superiorum vel nocere, vel tales tantum effectus producere, quales ex imminutione massae sanguineae tantum proueniunt. Et licet venae portarum mechanismus quodammodo efficaciam venae sectionis, in brachio factae, in morbis inflammatoriis partium inferiorum impediatur, tamen illam non plane tollit.

In primis autem vtilissima est in morbis vteri simi-
liumque viscerum, quae immediate ex vena caua fan-
guinem accipiunt.

- p. 101. In tertio capite *de venae sectione in pede* Cl. Auctor
ita disputat, vt primo explicet effectus ligaturae et
pediluuiorum, quae vulgo ante sectionem saphaenae
adhibentur. Horum enim ope plethora in omni-
bus ramis aortae et venae cauae inferioris produci-
tur, sanguisque, qui superiores partes adit, copia
p. 121. valde minuitur. Ipsa venae sectio plethoram hanc
eadem ratione in caua inferiore auget, qua media-
nae apertura eam in caua superiore producebat, vt
p. 138. itaque omnino sanguinis ex saphaena incisa proflu-
xus in morbis inflammatoriis partium superiorum
p. 144. summae vtilitatis sit. Ostendit enim Cl. Auctor Cl.
QUESNAY vehementer errasse, dum negabat ve-
nae sectionem vllam habere in vasa cerebri effica-
ciam, sed ea copiam sanguinis, in cerebro contenti,
non minui, quia vasa, in eo distributa, non pressioni
p. 157. aeris exterioris exposita sint. Vsum porro venae-
sectionis in pede in catameniorum suppressione exin-
de explicat, quod per illam in vasis vteri plethora
p. 176. producat et sanguinis profluxus excitetur. Simi-
lis pediluuiorum calidorum vsus est. Contrarium
effectum aqua frigida, si pedibus vel aliis corporis
locis adplicatur, habere solet, vt itaque, ex obser-
uatione Cl. Auctoris, balnea calida et frigida,
successiue diuersis partibus adplicata, pro varieta-
te sedis morbi in variis morbis, qui a plethora par-
tiali oriuntur, egregios praestare possint effectus.
p. 183. Declarat quoque Cl. Auctor ex sua hypothese caus-
sam, cur venae sectio in brachio noceat foeminis, qui-
bus catamenia profluunt, atque haud raro suppres-
p. 199. sioni illorum ansam praebeat. Adiicit tandem huic
capiti disputationem de modo, quo venae sectio, in
pede facta, post graviolem capitis laesionem abscef-
sum

sum in hepate producere possit *). Materiam enim purulentam per plethoram, quae in vasis inferioribus venaesectione producitur, ex partibus superioribus dimoueri et ad hepar transferri ostendit, methodumque a Cl. LOUIS propositam examinat, qui venaesectionem in brachio magis commendauit.

Capite quarto disputatur *de venaesectione in ma-* p. 245.
nu. Hanc Cl. DAVID haud raro sectioni venae medianae praefert, cum effectus eius augeatur per maniluuium, siue adplicationem aquae calidae ad partem, cuius vena secatur, cuius rei maximus vsus est, praecipue in morbis inflammatoriis viscerum abdominalium.

Capite quinto Noster *de venaesectione, quae in col-* p. 253.
lo fit, exponit, cuius operationis vsus ex eius sententia nondum satis definitus est, nec vera theoria confirmatus. Compressio venae iugularis, quae, vt ipsa operatio eo facilius perficiatur, requiritur, imprimis nocet in morbis, in quibus cerebrum inflammatum est, aut vasa eius sanguine turgent, vel in angina, in quibus morbis sectioni venae iugularis plures venaesectiones in brachio vel pede praemitti debent. Porro, cum venaesectio in collo plethoram in capite, ex caussis superius declaratis, efficiat, ea in ipsis illis morbis, in quibus potissimum commendatur, nocere potest, qua propter eam Cl. Auctor tantum concedit, si venae partium illarum ita distendantur, vt fere varicosae fiant. Suadet autem, vt immediate post sectionem venae huius vena etiam in pede aperiatur. Claudit hoc caput dispu- p. 277.
tatio de vsu venaesectionis in artuum amputatione. Docet autem Cl. DAVID primariam caussam symptoma-

P 2

*) vid. de hac re Cl. BERTRANDI in Mem. de l'Acad. de Chirurg. T. III. p. 285. Comment. nostror. Vol. VIII. P. II. pag. 218.

ptomatum, quae artuum amputationem sequi solent, positam esse in circulatione sanguinis turbata,
 p. 305. et ad illa symptomata praecauenda nullum remedium efficacius esse venaesectione. Ea itaque statim post amputationem, aut, quod magis Cl. Auctori arridet, ante ipsam operationem copiosius instituenta est, cum aegri, qui parum sanguinis habeant, et debiles sint, amputationem melius quam plethorici sustineant, neque curatio eorum adeo difficilis sit.
 p. 317. Chirurgo quoque suadet, vt in ipsa operatione, antequam ligaturam vasorum instituat, aliquam sanguinis copiam ex vasis discissis effluere patiatur.
 p. 319. In fine tandem probat euacuationem sanguinis subitanam in morbis acutis, aut, vbi dimotionem quaerimus, longe maiorem vtilitatem habere, quam ea, quae lentius fit, atque methodum veterum, qui multum sanguinis vna venaesectione detrahebant, in variorum morborum initio anteponendam esse methodo recentiorum, qui paruam copiam sanguinis tantum effluere sinunt, atque venaesectiones frequenter repetunt.

V.

An Account of the Inoculation of Small Pox in Scotland. By ALEXANDER MONRO, senior, M. D. and F. R. S. Fellow of the Royal College of Physicians, and Professor of Medicine and of Anatomy in the University of Edinburgh. Edinburgh, printed for Drummond and J. Balfour, 1765. 8. pl. 7.

i. e.

Relatio de inoculatione variolarum in Scotia, Auctore ALEX. MONRO, sen.

Cum Facultas Medica Parisina uti ad alios medicos externos, ita etiam ad celeberrimum Edinburgensium Professore ALEXANDRUM MONRO, patrem, varias quaestiones de fatis inoculationis in Scotia transmiserit, illiusque responsio ob copiam colligendorum testimoniorum, ad Facultatis Commissarios tantum post publicatam relationem eorum peruenerit: nunc totam hanc relationem Cl. MONRO seorsim publicauit, qua quidem re ob insignem numerum egregiarum obseruationum, quae in hac relatione continentur, optime profecto de omnibus, qui artis incrementa curae habent, promeritus est. Prima vero quaestio haec est: *num inoculatio in Scotiam diu iam introducta sit, et qualis eius successus ibidem fuerit?* Antiqua est inter incolas montosae Scotiae partis (*Highland's*) consuetudo, ut parentes, quorum infantes nondum variolis laborauerint, benignas cum illis communicent, dum eos in lecto cum infectis dormire iubeant, aut fila, materia variolosa imbuta, circa artus eorum ligent.

p. 2.

Ipsa autem variolarum inoculatio demum a. 1726. a Cl. MAITLAND ex Anglia in Scotiam introducta est. Cum vero paullo post infans, hydrocephalo laborans, post inoculationem periret, pauci tantum ad annum vsque 1733. inoculationem subierunt, quae operatio maxima tandem incrementa ab anno 1753. cepit. Commemorat deinde Cl. MONRO praeiudicia, quae progressum inoculationis in Scotia impediuerunt, illaque refutat, quod inprimis de illo argumento valet, quod desumptum est a probabilitate et possibilitate destructionis contagii variolosi. Hoc enim in morbo nimis late iam disperfo, et contra quem nullum remedium praeseruatorium huc vsque innotuit, minime fieri potest. Adducit tamen Cl. Auctor duas obseruationes, quae ostendunt forte iunipero specificam aliquam virtutem contra variolas inesse. Numerum mortuorum in vniuersum, licet id varii asserant, non augeri inoculatione, probat ex Edinburgensibus catalogis mortuorum. Ex his enim, per viginti annos inter se collatis, patet, ab anno 1744. ad annum 1753. inter 12709. mortuos fuisse variolosos 1256, et ab anno 1754. ad 1763, quo decennio multi inoculati fuerunt, inter 11613. demortuos, variolis obiisse 1185, vt itaque semper inter decem mortuos vnus sit, quem variolae sustulerint. Hoc Cl. Auctor fusius ita explicat, vt doceat omnino inoculationis ope multos seruari, cum ex 71. inoculatis, in Scotia vt plurimum vnus tantum perierit. Ad ipsam deinde methodum inoculationis in Scotia vsitatam accedit. Infantes, morbis subiecti aut a parentibus talibus progeniti, ab inoculatione arcentur. Nonnulli medici infantibus ante dentitionem variolas inferunt, alii, qui conuulsiones magis extimescunt, tantum post eam. Vt plurimum vernali vel autumnalitempore instituitur, interim in quadam insula Scotiae septem-

septemtrionalis 112. infantes, media hieme inoculati, durante morbo magnum frigus, sine villo damno, perpeffi sunt. Ante inoculationem leuiffimum tantum purgans exhibetur. Nonnulli aethiopem mineralem adhibent, quem tamen Cl. Auctor vt inutile medicamentum reiecit. Pus ex infantibus fanis defumatur, ipfaque incifio non nimis profunda fiat, cum alias facile intumefcat et inflammetur. Sola friftione cutis, cum materia va- p. 20. riolofa facta, quidam medicus variolas communicauit, alius vero ope fili, materia variolofa imbuti, cuti illaefae adplicati. In omni inoculatione poft aliquot dies noua materia in vulnus immittitur. Eruptio vt plurimum a fexto poft inoculationem die ad 14. vsque fit. Qui variolis artificialibus laborant, in vniuerfum melius fe habent, quam ii, qui naturalibus variolis corripuntur, obferuatumque eft, numerum inoculatorum auctum in vniuerfum totius epidemiae malignitatem minuere. Qui ex inoculatis moriuntur, vt plurimum pereunt sub ipfa puftularum eruptione aut poft illam fecundo vel tertio die conuulfionibus, vel exficcationis tandem tempore eryfipelate accedente. Potiffimum medicus diaetae rationem habere et reliquam curationem varietati fymptomatum accommodare debet. Nonnulli p. 25. ex inoculatis febrem variolofam fine variolis experti funt. Ex 12. infantibus, in quibus inoculationis operatio intra duas priores a natiuitate eorum feptimanas adminiftrabatur, nullus variolas expertus eft, fed in nonnullis tantum eryfipelatis fpecies fe, eo tempore, quo variolae erumpunt, manifefauit.

Quo autem eo melius Cl. MONRO ad alte- p. 26. ram quaefitionem respondeat, *num fcilicet nonnulli ex inoculatis mortui funt?* indicem affert eorum, qui a decem abhinc annis inoculati fuerunt, numerumque mortuorum adfcribit; ex quo patet, ex

5626. inoculatis periisse 72, qui numerus est $\frac{1}{58}$ totius numeri. Inter 600. infantes, quos Cl. SUTHERLAND inoculauit, vnus tantum periit. Inter hos autem 72. qui in Scotia demortui sunt, 36. erant, ex quorum morbi historia patet prauam constitutionem, tempus minus aptum, regimen peruersum, naturalem infectionem aut alios morbos superuenientes, non autem inoculationem, mortis causam fuisse, vt itaque 36. tantum variolis artificialibus occubuerint, qui numerus ad totam inoculatorum multitudinem est, vti 1. ad 156.

p. 41. Tertia quaestio haec est: *num ex iis, qui variolas artificiali contagio acceperant, aliqui iterum naturali contagio affecti sint?* quod Cl. MONRO negat, cum in omni Scotia inter tot inoculatos nunquam hoc obseruatum sit, licet haud raro de nouo materia variolosa corporibus adplicata fuerit, quod etiam de naturalibus variolis valet, quae ex Cl. Auctor. obseruatione nunquam hominem bis aggrediuntur.

p. 43. Ad quartam quaestionem, *num inoculatione alii quoque morbi inoculatis communicati fuerint*, etiam negatiue Noster respondet. Vnicum forte exemplum de erysipelate ita prorogato adduci potuisset. Forte tamen non variolosa materia, sed alia quaedam causa contagium propagauit.

p. 45. Quinta quaestio versatur *circa morbos et symptomata, quibus inoculati obnoxii esse solent*. Concedit Cl. Auctor vulnus nonnunquam inflammari, tumores in glandulis subaxillaribus nasci et abscessus quoque gigni, haec tamen omnia curationi non multum resistere affirmat. Infans, cum quo inoculatione contagium communicabatur, loco variolarum abscessu sub axilla afficiebatur, neque deinceps variolas perpeffus est, licet saepius inter eiusmodi aegros versatus sit. Conuulsiones quoque in eruptionis et exsiccationis tempore obseruantur, atque nonnunquam

quam funestae sunt. Post variolas artificiales haud raro erysipelas remanet, qui tamen haud difficulter dissipatur. Alia symptomata ex aliis causis procedunt. In vniuersum enim haud pauci infantes, qui antea debiles et multis morbis afflicti fuerunt, post inoculationem vegeti fiunt, neque symptomata, ha- p. 52.
Etenus recensita, in artificialibus variolis saepius, quam in naturalibus, sed potius longe rarius obseruantur.

VI.

Traité de l'Oeconomie animale et des causes premieres des Maladies, avec un Recueil d'Observations sur l'Art de traiter la petite Vérole. Par M. le Docteur T***. à Geneve, 1763. 12. pl. 15.

i. e.

Dissertatio de oeconomia animali et primis morborum causis, cum collectione observationum de methodo variolis medendi. Auctore Cl. T***. Doct. Med.

Duae dissertationes in hoc libro, qui diu forte latuit atque nunc demum in lucem editus est, continentur. In priore, praemissa breui tractatione de partibus solidis et fluidis corporis humani in vniuersum, Cl. Auctor statim morbos eorumque causas considerat, primumque de morbis, qui cum febre sunt, deinde de chronicis, in quibus vt plurimum viscus aliquod obstructum est, agit. Febris ex p. 22.
fermentatione humorum aucta prouenire dicitur, particulis scilicet ad fermentationem aptis, quae in lymphatica sanguinis parte continentur, in motum du-

Etis. Hinc magnitudo febris pendet a copia morbificae huius materiae, quae vel subito humorum massae admiscetur, vel lente in ea colligitur. Si huius materiae evolutio a primo morbi initio usque ad eius finem semper continuatur neque interrumpitur, continua febris nascitur, si vero nonnunquam evolutio haec ad tempus cessat, morbus characterem febris intermittens habet. In febribus, praecipue vero in intermittens, mediante febrili motu, morbifica materia ex lymphatica sanguinis parte extricatur, atque ad glandulas primarum viarum defertur, unde eiicienda est. Atque ex hac hypothese Cl. Auctor non solum praecipua, quae in febribus intermittens observantur, symptomata explicat, sed etiam huic methodum suam curandi febres haec accommodat. Cum enim materia morbifica in glandulis primarum viarum sedem suam habeat, praecipua curatio in evacuationum usu consistit. Duplici tamen cautione in vomitoriorum et purgantium usu opus est, scilicet ut humores prius attenuati, et vasa ipsa non nimis rigida, aut humoribus nimium in modum turgida sint. Vterque finis diluentium et venaesectiois ope obtinetur. Dum vero Cl. Auctor verum purgantium et vomitoriorum usum paullo curatius definire studet, imprimis Hippocraticum illud explicat: concocta purgare oportere, non cruda, neque in principiis, nisi turgeant. In ipsis quoque continuis febribus copiosus saepiusque repetitus purgantium usus requiritur, in quo tamen etiam ad praegressam humorum evolutionem vasorumque evacuationem attendendum est. In morbis contra inflammatoriis humorum copia minuenda, vasa evacuanda et obstructa vasa secretoria atque excretoria referenda sunt, qua in re diluentium et venaesectiois usus summus est. Atque hac occasione Cl. Auctor

p. 49.

p. 62.

p. 69.

Auctor

Autor fusius de venaesectionis usu disputat, crebrioremque et nimis amplam venaesectionem imprimis in plethora vera reiecit, magis tamen eam concedit in plethora spuria, in qua humores facilius iterum turgescunt, neque tantum periculum ab inanitione vasorum extimescendum est. Deinde agit de derivatione et reuulsione, quae per venaesectionem fit. Venaesectione in pede instituta in morbis inflammatoriis capitis reuulsiva est, uti ea, quae in brachio vel collo fit, in morbis inflammatoriis infimi ventris similem usum habere solet, in quibus venaesectione in pede nocet, cum sanguinis fluxum magis adhuc ad has partes alliciat. Varios tamen casus adducit, ubi venaesectione in pede etiam in dispositione inflammatoria et infarctu viscerum infimi ventris non modo haud nocet, sed etiam proficua esse solet. Deinde transit ad morborum chronicorum causas, quas, uti diximus, semper ex obstructione visceris cuiusdam oriri putat. Exposita itaque glandularum structura, mechanismum secretionis ita explicare studet, ut hypothesebus de fermentatione, et pororum diuersa magnitudine et figura refutatis, Winslouianam tandem assumat. Progreditur porro ad causas obstructionum et resoluentium medicamentorum usum, ex quibus talia eligenda esse putat, quae analogiam et relationem habeant ad humoris, qui visciditate sua obstructionem produxit, naturam. Resoluentibus vero semper praemitti debet venaesectionis et purgantium usus.

In posteriore dissertatione, quae observationes circa variolas continet, Cl. Auctor ad doctrinam, quam de febribus proposuit, etiam curationem variolarum accommodat. Variolarum in vniuersum septem vel octo species describit, discretas scilicet benignas, discretas malignas, ubi febris maligna cum variolis coniuncta est et discretas alias malignas, ubi febris

febris maligna morbus primarius est, et variolae tantum ad eam accedunt. Confluentes vel simplices sunt, vel malignae, pustulis crystallinis vel nigris, vel maculis erysipelaceis inter pustulas dispersis vel pustulis pluribus in vnam magnam massam confluentibus, quae vltima species maximam cum discretis analogiam habet, neque adeo maligna est,

p. 193. vt reliquae, imprimis nigrae. Speciebus enarratis

Cl. Auētor ad causam proximam variolarum procedit, quam in fermentatorio lymphae motu ponit.

p. 201. Deinde de prognosi et signis, quae felicem vel funestum exitum praenuntiant, agit, tandemque ad metho-

p. 224. dum medendi progreditur. Laudat vero imprimis venaesecionem, quam in morbi principio ante eruptionem in aegris omnis aetatis instituit, quo cerebri inflammatio praecaveatur. Deinde vomitorium statim post venaesecionem adhibet, quod purgantibus adhuc praeferri meretur. Illorum autem euacuantium ope fermenti pars, quae ad intestina transit euacuatur, et pustularum in cute eruptio

p. 243. adiuuatur. Quod ad specialem tractationem de

methodo diuersas variolarum species curandi attinet, de eo pauca hic adduci possunt. Monuisse tantum sufficiat, Cl. Auēto-rem pro varietate symptomatum venam frequentius aut minus frequenter secare, vomitumque crebrius excitare, in quorum remedium vfu praecipua methodi huius vis posita est.

Methodum huiusmodi adhibere, in quibusdam aegris, quibus eruptio variolarum non est, non est adhibendum.

Methodum huiusmodi adhibere, in quibusdam aegris, quibus eruptio variolarum non est, non est adhibendum.

Methodum huiusmodi adhibere, in quibusdam aegris, quibus eruptio variolarum non est, non est adhibendum.

Methodum huiusmodi adhibere, in quibusdam aegris, quibus eruptio variolarum non est, non est adhibendum.

Methodum huiusmodi adhibere, in quibusdam aegris, quibus eruptio variolarum non est, non est adhibendum.

Methodum huiusmodi adhibere, in quibusdam aegris, quibus eruptio variolarum non est, non est adhibendum.

VII.

D. IOHANN THEODOR ELLERS, weyl. Jh-
ro Königl. Majestät in Preussen wirklichen ge-
heimden Raths und ersten Leibmedici, wie auch
des Obercollegii Medici Präsidents und der Aka-
demie der Wissenschaften zu Berlin Mitgliedes,
vollständige Chirurgie, oder gründliche Anwei-
sung, alle und iede äusserliche Krankheiten des
menschlichen Körpers zu heilen. Berlin, bey G.
A Lange, 1763. 8. 2 Alph. 9 pl.

i. e.

IO ANN. THEOD. ELLERI, M. D. Chirur-
gia completa siue accuratior institutio de sa-
nandis quibuscunque externis corporis hu-
mani morbis.

Opus hoc posthumum Cel. ELLERI videtur
nobis maxime in vsum lectionum chirurgicarum
ante plures annos iam conscriptum esse. Ita vero
tota haec institutio diuisa est, vt prima pars, de tu-
moribus, altera de vulneribus et fracturis, tertia
de vlceribus et fistulis, tandemque quarta de herniis
et luxationibus exponat. Quae ad doctrinam de
natura morborum eorumque differentiis pertinent,
ea magna cum cura elaborata sunt, breuior tamen,
quam optamus et expectauimus, Cl. Auctor in tra-
ctatione de medendi ratione fuit, quod inprimis de
descriptionibus operationum a chirurgo instituen-
darum valet. Varias quoque morborum species
frustra in eo quaesiuimus, in quibus tamen nonnun-
quam omne fere auxilium a chirurgo petendum est,
v. c. morbos oculorum; neque negari potest recen-
tiorum

tiorum inuenta bene multa in eo desiderari, cuius rei exemplum agarici vsus in haemorrhagiis praebet, de quo plane Cl. Auctor filet. Quae vero omnia probant, opus minime absolutum diuque iam conscriptum, neque postea ab Ill. Auctore correctum fuisse. Ea vero ratione de singulis morbis in specie agit, vt primo diuersa nomina eorumque significationes magna cum cura explicet, diuersitatemque specierum morbi cuiuslibet exponat. Agit deinde de caussis morborum, eorumque therapia, diuersis indicationibus in ea formandis, et medicamentis variis tam interne quam externe adhibendis. In fine singulorum capitum catalogum diuersarum methodorum et remediorum specificorum adnectit, quae a variis auctoribus, inprimis HILDANO, PARAEO, SCULTEO aliisque huius aevi scriptoribus etc. laudata fuerunt. Optandum tamen esset, vt therapeutico ordine Cl. Auctor haec omnia disposuisset, non chronologico, quod tironibus forte maiorem vtilitatem, addita inprimis breui harum methodorum diiudicatione, attulisset.

VIII.

ΝΙΚΑΝΔΡΟΥ Θηριακά καὶ Ἀλεξιφάρμακα. NISCANDRI *Theriaca et Alexipharmaca*. IOANNES GORRHAEVS latinis versibus reddidit, italicis vero, qui nunc primum in lucem prodeunt, ANT. MAR. SALVINVS. Accedunt variantes codicum lectiones, selectae adnotationes, et graeca EVTECNIJ sopherstae metaphrasis, ex codicibus Mediceae et Vindobonensis bibliothecae descripta, ac nondum edita, curante ANG. MAR. BANDINIO, I. V. D. S. C. M. Regio Mediceae bibliothecae et pub. Marucellianae Praefecto. Florentiae, ex officina Mouickiana, 1764. 8. 1. Alph. 5½ pl.

Et si propemodum satis erat titulum huius editionis repetiisse, ea tamen separatim indicabimus, quae noua insunt et praecipua. Subiecta est cuique paginae varietas lectionis, e codice Mediceo et Riccardiano; de quibus si BANDINIUS iudicasset, utilior foret materia futuro editori. Accessit versio italica SALVINII, de cuius vel utilitate, vel bonitate, sententiam non pronūciabimus, cum ad editionem veteris scriptoris non necessaria videatur. Longe notabilius est tertium additamentum, EVTECNIJ metaphrasis, iam a FABRICIO in bibliotheca graeca memorata, sed nunc primum e codice Mediceo et Vindobonensi, quem BIANCONVS descripserat, sic edita, vt prior pars, quae aberat a Mediceo libro, e Vindobonensi, posterior e Mediceo imprimeretur, varietate tamen Vindobonensis codicis notata, interdum etiam breuibus animaduersionibus adiectis. Multis quidem locis mutila est.

est metaphrasis; sed BANDINIUS non nisi bis, ni fallimur, lacunas coniectura fretus expleuit. Saepe numero aperte corrupta fuit codicum scriptura, quod ipsum accurate seruatum est, vt omnino haec metaphraseos editio archetypi locum tenere possit. His ergo praesidiis subuentum est NICANDRO in hac editione, cui hoc nomine laudem non tribuere non possumus. Verum scholia graeca, plane omiffa, haud dubie nonnulli reperire malent, quam SALVINII versionem, cum NICANDER ideo edi videatur, vt intelligatur, quod sine scholiis non commode fieri potest. Nullus additus est index, nulla item animaduersio philologica: nam selectas adnotationes, in titulo promissas, reperire non potuimus: nec de NICANDRO aliud disputatum vidimus, praeter ea, quae FABRICIUS iam collegerat. Integer commentarius Gorraeanus repetitus est. Sed, vt diximus, proderit varietas lectionis et EVTECNIUS futuro editori, qui si NICANDRO contigerit, vehementer optamus, vt ea, quae de natura huiusmodi carminis a doctis viris exposita sunt, in vsus suos conuertat, adiumenta poetica, quibus erigere tenuissimum carmen NICANDER voluit, diligenter obseruet, ingenium poetae describat, eumque cum Callimacho et Virgilianis Georgicis comparet.

IX.

NICOLAI IOSEPHI IACQVIN Enumeratio stirpium plerarumque, quae sponte crescunt in agro Vindobonensi, montibusque confinibus. Accedunt obseruationum Centuria et appendix de paucis exoticis. Cum tabulis aeneis 9. Vindobonae, impensis, Ioannis Pauli Kraus, 1762. 8. 21½ pl.

Nondum forsan e lectorum nostrorum animis delectam esse arbitramur commendationem qua haud ita pridem IACQVINI in definiendis describendisque vegetabilibus industriam probauimus, cum praestantissimum eius opus, stirpium in America selectarum historiam complectens, indicauerimus *). Iam eo quidem tempore, praesens haec plantarum sponte in agro Vindobonensi crescentium enumeratio edita erat, et licet hinc commemoratio eius diutius quodammodo retardata sit, tamen confidimus, eam et sero paulisper datam adhuc fore delecturam. Quas nimirum per duos annos in agro Vindobonensi, et adiacentibus Austriae montibus, pratis vallibusque detexit plantas IACQVINVS, eas in hoc opere ita collectas enumerat, vt in compendio florae circa Viennam thesauros indicet, et hanc quoque orbis regionem botanicis notiozem reddat. In recensendis autem, definiendis denominandisque hisce plantis vbique LINNAEVM sequutus est, nouissimam systematis naturae editionem, speciesque plantarum, tanquam filum ariadnaeum suae disquisitionis sibi eligens, vnde factum, vt eundem in recensendis generibus ordinem, eademque

in

*) vid. Comment. nostr. Vol. XII. P. II. p. 226 sqq.

in distinguendis speciebus sic dicta nomina triuialia LINNAEI reperiamus; interdum tamen, licet rarius in characteribus describendis a LINNAEO quodammodo recedit, si nimirum per accuratam plantae disquisitionem, LINNAEI descriptionem vel limitandam, vel corrigendam esse edoctus fuit.

- p. 15. Sic v. c. *Cynofurum coeruleum* LINNAEI ad Airae genus retulit, quoniam bracteis destituitur, et in reliquis quoque proprietatibus a Cynofuro differt.
- p. 19. In *Poa aquatica* non semper spiculas sexfloras, interdum etiam decem se inuenisse testatur. In *arundine Calamogristi* nunquam culmum ramosum vidit, licet LINNAEVS ex eodem characterem, speciem hanc distinguentem, desumferit. *Sagina procumbens* in natali solo disquisita, nunquam, optimo etiam microscopio lustrata, petala habuit, cum tamen in horto culta, altero plerumque anno albida eiusmodi conspicienda suppeditauerit. Nouae quoque *Rumicis* speciei mentionem fecit, quae de reliquo summam cum *Rumice Acetosella* affinitatem habet, ab ea tamen foliis subrotundis hastatis iuxta mentem Auctoris diuersa est. *Polygonum amphibium* quando extra aquam crescit, stamina gerit semper corolla longiora, in paludibus vero et fossis reperiuntur stamina fert petalis semper breuiora. In *rosa spinosissima* non ouatum, qualem LINNAEVS asserit, sed vere globosum fructum obseruauit. Quae autem in aliis nonnullis plantis notatu digna detexit, ea adiectae obseruationes indicant, in quibus quasdam plantarum species accuratius describere, iconibusque a se ipso delineatis illustrare studuit, quorum etiam quaedam exempli loco commemorasse
- p. 205. haud poenitebit. Nouam nimirum *Valerianae* speciem, quam *elongatam* dicit, depingi curauit, cui flores triandros, folia dentata subouata summa basi hastata incisa, paniculamque elongatam adscripsit.

Heracleum angustifolium tab. II. delineatum a con-p. 217. generibus, habitu aspero, foliisque ternatis extimo quinquefido, laciniis oblongis, acuminatis differt. *Loranthus europaeus*, quem tab. III. sistit, floribus p. 230. praecipue dioicis, et racemis omnibus terminalibus simplicibus, a reliquis speciebus sese distinguit; planta ipsa est parasitica, cum radix visci ad instar quercuum in ramis innascatur. Duas *Iunci* species p. 236. tab. IV. continet, quarum vna ob culmum foliosum, glumamque subunifloram, nouam speciem exhibet, altera vero cum *Iunco* biglumi, a LINNAEO descripto delineatoque maxime conuenit, nisi quod capitulum subquadriflorum habeat. Nouum *Peltariae* genus a IACQVINO ita dictum, quoniam siliculae peltae quasi figuram repraesentant, ad plantarum nasturtinarum familiam pertinet, ab omnibus tamen siliculis potissimum subrotundo compresso planis, unilocularibus, nec in terra quoque dehiscentibus, sed rumpendo radices emittentibus internoscitur. *Carduus pygmaeus* a LINNAEO ad Cnici genus relatus, et a Nostro tab. VIII. delineatus caulem habet uniflorum, calycem inermem, foliaque linearia confertissima. Vltima tandem tabula p. 295. sistit *Ophryn* sic dictam *alpinam* LINN. cui Noster radicem ex duobus bulbis subouatis supra radicatis, folia radicalia filiformia numero quatuor octo, scapum nudum longitudine foliorum, flores laxe spicatos, et luteo virentes, petala 5. exteriora ouata, interiora lanceolata in galeam conniuentia, nectarii labium inferius ouatum obtusum, longitudine corallae integerrimum vel obsolete trifidum adscribit.

Coronidis tandem loco duodecim exoticas plantas, partim in horto botanico Vindobonensi cultas, partim ab Auctore in Americae insulis disquisitas, accuratissime describit. *Amomi Zerumbet* LINN. p. 301.

cum bis iamiam in horto Vindobonensi floruerit, characterem clarius exposuit, qui caeterum in essentialibus cum LINNAEI descriptione conuenit. In *Diapensia heluetica* calycem obseruauit persistentem pentaphyllum, et corollam ut in Androface; fructus uero, qui a calyce complectitur, semina perpetuo quinque continet et unilocularis quinqueualuis est, indicare Nostro uidetur, praesentem plantam non commode cum Diapensia, Aretia, aut Androface LINNAEI posse combinari. In *Drypi spinosa*, cui LINNAEVS olim 10. antheras attribuit, IACQVINVS repetito florum examine quinque modo stamina longitudine corollae inuenit. *Bromelia humilis* noua est species, quae subcaulis, floribus aggregatis sessilibus ex axillis prolifera dicitur, et a Karata PLUMIERII stolonibus, quos emittit, crassis, breuibus, foliolisque paruis uestitis, a Bromelia Pinguin autem floribus absque ullo pedunculo sessilibus distinguitur. *Agave aspera* corollis hexapetalis a reliquis omnibus congeneribus internoscitur. De *Agave americana* singularem addidit obseruationem, quod nimirum hortulanus quidam Vindobonae, ubi aliquoties iamiam floruit, post florum interitum, plantam scapo suo adhuc instructam ita in amplissimo caldario conseruauerit, ut subsequenti anno ex eodem ueterano scapo innumeros nouos flores, maturosque fructus protulerit. Tres Aloes species secundum characteres suos fusius descripsit, *Guineensem* nimirum, *Zeylanicam*, et *fragrantissimam*, quas p. 311. omnes LINNAEVS ad *Aletris* genus retulit. *Colutea perennans* diuersa uidetur esse species a *Colutea herbacea*, quacum caeterum maxime conuenit, nisi quod legumina duplo sint minora, stigma uero obtusum, villis circulariter ciliatum. *Lycopodium dichotomum*, quod in montosis humidis locis Martinicae Noster

Noster inuenit, habitu vere dichotomo, foliis integerrimis, sparsis spicis foliosis euidentissime nouam huius generis speciem praebere videtur.

X.

NICOLAI IOSEPHI IACQVIN Observatio-
num botanicarum, iconibus ab Auctore deli-
neatis illustratarum, Pars I. Vindobonae,
ex officina Krausiana, 1764. fol. pl. 7¹/₂.
tab. aen. 25.

Postquam Cl. IACQVIN varia haecenus specimi-
na, laborem studiumque eius in re botanica lu-
culenter satis comprobantia promulgauit: sedu-
lo de continuando incepto cogitauit, bene
recordans, plures adhuc superesse plantas, in
prioribus iam ab eodem editis scriptis vel plane
praetermissas, vel saltem diligentiori posthac susce-
pta disquisitione accuratius describendas. Lauda-
bile propterea iniit consilium, suas in vegetabili re-
gno hucusque institutas, vltimusque instituendas
obseruationes per partes orbi erudito tradendi, ita
tamen, vt in recensendis describendisque plantis
nullius sequatur systematici scriptoris ordinem, po-
tius ex suo arbitrio obseruationes in plantis factas,
sine seruata systematis lege enumeret. Et sicuti
quamlibet harum obseruationum partem viginti
quinque tabulis aeneis se decoraturum esse Noster
sponndit, ita et prima haec pars totidem ab eo ipso
delineatis iconibus exornata conspicitur. Conti-
nentur vero in eadem quadraginta plantae, ab Au-
ctore partim in Americae insulis detectae disquisi-
taeque, partim ab aliis quidem descriptae, a No-
stro autem accuratiori in horto Vindobonensi cum

iisdem instituto examine, melius determinatae, et ad conuenientia sua genera relatae. Nos vero, qui singula fusius haud possumus recensere momenta: ad nonnulla saltem eaque notatu prae reliquis digniora, nostram directuri attentionem, praecipua egregii huius quoque operis indicaturi sumus contenta.

p. 2.

Cytisus Caian, sponte in Angola vicinisque Africae prouinciis proueniens, in Martinica autem insula copiosissime ad agrorum sacchariferorum limites facta arbuscula, seminibus suis alimentum seruis pauperibusque suppeditat, sanitati quam maxime conducens, non solum enim iis ad varia fercula appositis summo cum oblectamento vescuntur, sed etiam farinam ex inde praeparant incolae, ad varia panificia paranda aptissimam. Praeter amplam *Theobromatis Cacao* descriptionem botanicam, quam Noster exhibuit, stupendos quoque ex fructibus huius arboris ad incolas redundantes prouentus indicare studuit; vnica enim et tenella e horto regio Parisino in Martinicam translata *Cacao* arbuscula, post triginta et, quod excurrit, annos, multiplicando sese tam innumerae prolis foecunda facta est genitrix, vt anno quinquagesimo sexto, quo Auctor in Martinica degit, ex sola hac insula, fructuum horum centies et octogies millia centenarum librarum in Europam transmissa fuisse testetur. *Gratiolam Monnieriam* licet EHRETUS iamiam depinxerit, IACQUINVS tamen eam, in natali solo disquisitam, hic aeri incidi curauit, ignorans, iam apud EHRETVM huius plantae extitisse figuram. Flores eius semper niueos vidit, etiamsi SLOANVS coeruleos ei adscripserit. Ex *Aristolochiae* genere duas species, non quidem nouas, accuratius tamen determinatas recensuit iconibusque illustrauit, sic dictam nimirum *trilobatam* et *peltatam*. In priori flores

p. 8.

flores maximi, et singulari ratione incuruati sunt, planta ipsa longis sarmentis lupuli ad instar vicinis sese adnectit arboribus, et ab aethiopicis seruis medicisque caro pretio aegris tanquam febrifuga propinatur. Posterior flores habet longissimos, longis in fauce pilis ferruginei coloris obsessos, folia gerit peltata, quae renis formam habent. *Anonae* quatuor species descripsit, quarum tres additis iconibus illustrauit. Iam quidem SLOANVS, VAN RHEEDE, COMMELINVS, MERIANA alique, arborum harum species satis superque determinarunt, et quamlibet figuris delinearunt; nihilominus tamen Cl. Auctor non frustraneum se suscepisse arbitratur laborem, quo plura superesse autumat momenta, descriptiones iconesque aliorum quodammodo adhuc illustratura; quapropter *muricatam*, *squamosam*, et *reticulatam* sufficientibus determinauit characteribus, easque in ipso natali solo, Caribaeis vt plurimum insulis delineauit; no- p. 16. uam simul huius generis addidit speciem, mucosam triuiali nomine dictam, quam rarius in Martinicae syluis reperiit. Habitu quidem *reticulatae* simillima est, corolla tamen basi in vnum subrotundum, nec vllatenus diuisum corpus excrescens, pileique quasi figuram repraesentans, eam a reliquis congeneribus euidenter satis distinguit. De *Pipere pellucido* notauit, Martinicenses folia eius colligere, et vel sola, vel cum aceto oleoque condita commedere; *Piper* autem *rotundifolium*, gratissimo et anaesthetico suo odore sese commendans, egregiam et vere aromaticam praebere aquam destillatam. *Sida abutiloides*, tab. 7. delineata, noua est species, cuius semina IACQVINVS ex America secum attulit, et ex iis, in caldario horti Vindobonensis satis, flores fructusque quotannis accepit. Tota planta densissimo ex viridi albicante tomento obducitur, et

holofericeam habet mollitiem, in foliis tamen calycibusque hoc tomentum rarius quodammodo subtiliusque deprehenditur. Caulis ad altitudinem quatuor pedum excrefcit, et ficuti tota planta, annuus est; folia gerit cordata, crenata, inque longum attenuata acumen, petioli vtrinq̄ue fuffulciuntur ftipula fubulata erecta, pedunculi funt vniflori, axillares, eandemque cum petiolis habent longitudinem, calyx eft profunde pentagonus, et flauam maximeque expansam aliquantum exsuperat corollam, capsulae decem acuminatae, terna v̄t plurimum includunt femina rugofa. Duae *Caccolobae* fpecies, *barbadensis* nimirum et *emarginatae*, totidem delineantur tabulis, et ita inter fe diftinguuntur, vt priori folia oblongo-ouata, obtufe acuminata, nitida, undulata, pofteriori vero fubrotunda, incifo-emarginata adfcribantur. *Paullinia mexicana* eundem floris characterem habet, qualem *Paullinae triternatae* in firpium americanarum hiftoria Auctor adfcripfit, differt modo habitu fcandente et aculeatiffimo, et neftario floris, non ex quatuor, ficuti in triternata, fed duobus folummodo, aft duplo latioribus foliolis conftante. De *Paullinia tomentofa* itidem loco iam citato IACQVINVS expofuit, quo vero tota planta confpiciatur, racemum fructibus maturitati proximis refertum tab. 10. fimul addit, qui in alia iam tum data figura deficit. *Ehretia dubia* noua videtur efle fpecies, quam Auctor vnica faltem vice in Iamaica mense februario florentem inuenit; arbufcula quinque pedum altitudinem floresque paruos fordide albicantes plures fimul prope extremitates ramufculorum aggregatas habuit. Florum character plantam ad Ehretiae genus pertinere indicare videbatur, cum tamen fructus eo tempore deficeret, Auctor hanc fpeciem tam diu dubiam reliquit, donec alia fructum quoque difquirendi occasio ge-

nus magis determinabit. *Arabis bellidifolia* tab. 12. p. 22. depicta, nullatenus *Cardamine bellidifolia* LINNAEI atque HALLERI est, quantumuis hi viri eadem synonyma ex CLVSIO et BAVHINO in determinanda planta adduxerint, qualia Noster indicauit. Nunquam enim in Austriae regionibus *Cardaminem bellidifoliam* LINNAEI Auctor reperit, neque ipsa icon a LINNAEO in Flora Lapponica data, cum praesenti aliquam demonstrat affinitatem, CLVSII vero figura utpote optima hanc potius Arabim, quam LINNAEI *Cardaminem* repraesentat. Nostra enim planta folia habet subdentata, radicalia lanceolato-cuneiformia, caulina lanceolata, circa apicem caulis sessilia, et, ut Auctor putat, ad *Arabis* genus magis, quam ad *Cardaminem* debet referri. In descriptione *Scabiosae sylvaticae* notat Cl. Auctor, p. 28. duplicem in LINNAEI speciebus irrepsisse errorem, typographum forte, in adducendis synonymis ex CLVSIO sese manifestantem. Haec enim *scabiosa sylvatica* aliquam cum *integrifolia* habet affinitatem; LINNAEVS autem in describendis utrisque speciebus, synonyma ex CLVSIO citauit, attamen *sylvaticae* illud attribuit, quod *integrifoliae* competit, et ita vice versa rem peregisse censetur. *Scopola Carniolica* nouum, nec a LINNAEO hucusque assumptum genus, et in honorem Cl. SCOPOLI ita dictum, quoad habitum, florisque colorem cum *Beladonna* conuenit, differt tamen fructu potissimum sistente capsulam subrotundam, calyce inflato exceptam, bilocularem, vna cum pedunculo et calyce decidentem, post lapsum demum transuersim dehiscentem. *Dolichos minimus* inter fruticeta Caribaeensia sponte crescens, a Curacauiensibus herba contra verrucas appellatur, quoniam folia cum sale tusa, verrucisque imposita, iis mederi creduntur. Videtur auctoris figura ab icone LINNAEI in

P. 40. horto Cliffortiano data quodammodo discrepare, di-
 uersum clima et solum aliquam forsitan in habitu
 plantae mutationem produxerunt. *Malpighia altis-*
sima noua est species, quam Auctor in syluis marti-
 nicensibus reperiit, folia gerit lanceolata, glabra,
 integerrima, racemosque terminales erectos, flauos
 et suaueolentes flores sequuntur fructus, baccam
 flauam, mollem, ceraso minorem, saporeque aci-
 do ingrato praeditam sistentes.

Hisce obseruationibus adiectae sunt plantae, in
 enumeratione vegetabilium agri Vindobonensis ab
 Auctore nostro omissae. Paucae inter eas sunt no-
 uae, nec ab aliis iam descriptae species, nisi *Poam*
distantem, *Myagrum*, et *Polypodium austriacum*,
Arabimque bellidifoliam excipimus. In fine tandem
 huius operis nonnullas in eadem Vindobonensi flora
 commemoratas plantas Noster indicauit, quarum
 descriptiones ibi datae aliquam exigere videntur cor-
 rectionem. *Anthericum* v. c. *pseudoasphodelus*, est
anthericum calyculatum LINNAEI, quantumuis
 IACQVINVS ne armato quidem oculo vllum in eo-
 dem calycis vestigium detexerit. *Iuncus compressus* sola
 est LINNAEI bulbosivarietas; *monanthos* autem *Iun-*
cus est LINNAEI *Iuncus trifidus*, qui tamen in Au-
 striae regionibus nunquam tria terminalia folia ha-
 bet. In descriptione *Coronillae montanae* Auctor
 legumina erecta dixit, quae tamen accuratiori post-
 ea lustratione pendula dici oportet.

XI.

Elementa Physiologiae Corporis Humani. Au-
ctore ALBERTO HALLERO etc. Tomus
octauus. Fetus hominisque vita. Bernae,
Sumptibus Societatis Typographicae, 1766.
4. Pars I. Alph. 2. pl. 16. Pars II. Alph.
1. pl. 20.

Laeti omnino vltimum egregii operis physiologici,
ab Ill. HALLERO elaborati, Tomum cum Le-
ctoribus nostris communicamus, qui de ortu vitae
humanae eiusque statu et fine exponit. Ex duabus
partibus iste componitur; in priore, quae ex vno
libro, ordine vigesimo nono, constat, conceptio,
noui animalis primordia, secundinae, vita foetus et
partus explicatur. Posterior, quem vnus iterum
liber, trigessimus, constituit, de incremento, statu
hominis et decremento agit. His addenda ad Ele-
menta Physiologiae corporis humani subnexa con-
spicimus. Sequitur catalogus librorum, quibus Ill.
Auctor in hoc opere vsus est. Vltimo eiusdem scri-
pta argumenti anatomici et physiologici indicantur.
Praefatio responfionem ad Cl. ALBINVM et NI-
COLAVM LE CAT continet, nec non catalogum
praebet experimentorum, quae sunt in iis partibus
facta, de quorum sensu litigatur.

A conceptione initium fit: primo notat Ill. p. 1.
Auctor, animalia esse sexu destituta, alia sexu
vnico, alia sexu duplici coniuncto, alia demum
sexu duplici seiuncto, ita tamen, vt in aliis mares
et foeminae sibi similes sint, in aliis autem mas a
foemina forma sua vehementer dissideat. Quae
animalia sibi ipsis sufficiunt, ea vel absque dissimilis
sexus indicibus aut ova pariunt aut viuos foetus, vel
habent

habent vtriusque sexus feminalem liquorem: in his masculinum humorem foeminino certis ex causis, quas ignoramus, adfundi oportet, in illis nihil est, quod cum coitu comparari poterit. Quae vero animalia vtriusque sexus genitale instrumentum habent, ut tamen in se ipsis concipere, et a se ipsis foecundari non possint, ea ubique externa aliqua vi indigent, a qua cui incrementum acceleretur, ut in novum animal euadat, quod in suis visceribus gesserunt. Coeunt itaque animalia et ab alio sui generis vim masculinam accipiunt. Ad eum coitum animalia cuncta cupidine voluptatis incitantur; in viro ea est in boni seminis abundantia, in foeminis ex ea analogia Noster credit esse in ouorum tumore; videtur etiam ei in utero et vagina aliqua stimuli venerei causa esse. Hos stimulos aeris calor auget, auget etiam abundantia cibi. Abstinentia a venere naturae inimica est, morbi contra, ab hac causa producti, veneris usu solvuntur. Coeunt autem animalia sexu distincta, et pisces quoque, qui tamen non vere coire vulgo creduntur. In nonnullis animalibus, ut auibus, brevis venus est, longa in aliis, ut canibus. Pleraque a tergo coeunt, ut plurima quadrupeda, alia humano ritu concumbunt. Absoluitur coitus repetita confractione penis contra vaginam, cuius vi semen masculinum elicitur, ut in vaginam vterumque spargatur. Venire semen ad vterum alii dicunt, alii id negantes auram feminalem ad conceptum sufficere asserunt. Priori sententiae Noster fauet, idque hanc ob rationem, quod in coitu infoecundo continuo de vulua foeminae defluat semen, in foecundo retineatur. Voluptatem in coitu sentiri, nonnullae foeminae negant, sensum tamen in alia et alia muliere maiorem minoremque esse posse, Noster autumat. Semen foeminae non habent, mucum vero vteri aut cerui-

P. 18.

P. 23.

cerui-

ceruicis a motu venereo excuti non negandum est. Post conceptionem vterus rubescit, maiorque fit et p. 27. villosus magis et quasi spongiosior; tubae sanguine plenae et ampliores reperiuntur, per orgasmum venereum situ suo mutantur, ad ouarium conuertuntur et ad sorbenda oua disponuntur. In ouario, vbi praecipua in conceptu est mutatio, aliquam vesicularum, quae in ouario sunt, super ouarii superficiem eleuari et magis, quam reliquas vesiculas, eminere, Noster obseruauit. Rimam posthac in vesicula grandiore, in rima sanguinem, et in imo ouulo flocculos villosue deprehendit. Hi ex Nostri obseruatione paulatim solidescentes acinorum demum formam nacti cauum vesiculae replent, vt nunc coeca, glandulae similis, lutei corporis nomen tueatur. Itaque corpus luteum, quod in virgine animali nunquam adparuit, post coitum ex vesicula mutata deformari, neque ex rudimento suo simili, sed ex vesicula adlescere, notat. Luteum hoc corpus magis ac magis expallefcit, abitque in rotundam quasi glandulam, ex acinis, per cellulofam telam connexis, compositam. Numerum corporum luteorum Noster credit eundem esse, qui foetuum. Sic in vniparis vt foemina, vnum, raro duo, in capra gemellifera duo, in multiparis, vt suae, plurima vidit. Itaque primum hominis hospitium in vesicula est, quae de ouario exprimitur, hanc autem a tuba, id ouarium amplexante recipi, porroque in vterum venire, ideoque conceptionem in ouario esse, obseruationes de foetibus, in ouariis et tubis visis, ostendunt. Sed quaeritur: quae sit p. 54. prima species nascentis animalis? Ex numerosis experimentis Noster colligit, multo ferius, quam putatum est, nouum animal conspicuum reddi, nonante diem vndeuigesimum, post eum vero ipsum apparere, omnesque illas ante diem

vige-

vigesimum visi noui hominis obseruationes suspectas esse, putat. Colligit porro, in quadrupedibus non videri conceptaculum foetus ouum referre, et non absque necessaria emendatione id nomen retineri posse; si tamen ouum ita interpretaris, vt sit membranaceum receptaculum, cauum, in quo humor sit, inque humore foetus, tunc quidem vtique antiquissimam sententiam, quae omnia animalia ex ouo repetat, admitti posse, putat, tantum, vt pauca illa animalcula simplicissima excipias. **p. 62.** Humanum ouum, vt ostendit Ill. Auctor, etiam figura sua verum ouum est, semper villosum, villosque suos mature explicat, vt vtero adhaerescat. Nisi enim continuo ouum his villis adhaeresceret, facillime de nouo hospicio expulsus iri, Noster autumat. Ouum ex membrana fit tenera intusque albuminosi et gelatinosi generis aqua continetur. Primis diebus, vt ouum totum, ita etiam magis foetus oculos fugit. **p. 70.** Certitudinem hac in re neque promitti, neque locum habere, Noster monet. Primaevi embryonis mollities tanta est, vt sub tangente digito diffluat, haec tamen teneritudo paulatim demum confirmatur. Color pellucidus est, vt mucis, inde albus. Deinde foetus quo tenerior est, eo est figura simpliciore. Ill. Auctori certe et in pullo, ouo incluso, et in cane, cuniculo et oue visus est crasso capite, cum corpore tenuiori quidem, caeterum cylindrico, sine graciliori et obtuso, modo re-cto, vt fere in pullis, saepe contrario modo recur-uato. **p. 72.** Non tamen longa mora est, et foetui partium distinctio non lenta accedit. Die trigesimo quinto partium distinctio in homine perfecta est. Quod tandem ad prima illa nascentis grauiditatis sympto-mata, nauseas nimirum, horrores carniunque auersationem etc. attinet, a feminis masculini sub-putrido, in corpus foeminae resumto, halitu ea esse,

esse, totumque foeminae corpus ab eo halitu penetrari, Noster autumat.

Primordia noui animalis nunc exponit Ill. Au. p. 77. Etor, primoque disquirat, num ex commisto femine vtriusque sexus nouum animal producat? Vt-
cunque autem modus huius commistionis obscurus fit, tamen in hac opinione multum esse speciei Noster autumat, cum vtriusque sexus necessaria coniunctio continuo animo se offerat, quae in animalibus ad nouum foetum requiritur. Sic etiam similitudo foetus, cum vtroque parente partita, similia suadere videtur. Aliam hypothesin Cl. BUFFON communicauit; dixit nimirum, esse materiam in natura rerum, quae nutritioni et euolutioni omnium plantarum, animalium omnium, destinata sit, semper viuua, semper actiua. Hancce materiem organicam, si abundet et ad alendum animal nunc superflua sit, remitti putat in propria receptacula, quae in viris sint testes, in feminis ouaria. In eo humore, porro asserit, contineri omnes moleculas, corpori animali analogas, omnia adeo, quae requirantur ad formandum ens minus, ei perfecte simile, a quo hoc nouum animal nascatur. Tandem ex commistione vtriusque feminis in vtero particulas istas organicas in animalculum parentum simile coniungi, autumat. Alii et inprimis LEEUWENHOEK p. 84. CKIUS foetum ex femine maris solo prouenire et a mare nihil aduenire, nisi viscidi quid, in quo animalcula natent, vnumque eorum ouum penetrare, inque foetum transformari, demonstrare annisus est. Alii demum foetum ex matre nasci, asserunt. Sed p. 91. audiamus, quid Noster hic sentiat! *Nescio, inquit, quid simplicius haec opinio habet, quae etiam inter antiquos sit. Certum enim est, ex foemina animal nasci, multo minus certum, ex mare in foeminam venisse.* Suadet hanc sententiam multorum animalium
et

P. 93.

et plantarum analogia, quae femina ferunt et pariunt, immo inter animalia certissimum est, plurima, v. c. polypos, corallinas, absque mare parere. Denique directa demonstratio adest, qua ostendatur, certe in aibus pullum in matre fuisse. Pulli enim intestinum continuari cum vitelli inuolucro et adeo intestini interiorem membranam cum epidermide animali, exteriorem cum cute, denique cum inuolucro vitelli eandem esse, Noster obseruauit. *His collectis*, inquit Ill. Auctor, adparet, *ouum totum matris partem esse: in qua ouarium cum omnibus ouis perinde perfectum reperitur, quando nulla masculi familiaritas accessit. Deinde foetum esse partem oui, aut certe cum ouo inseparabili nexu coniungi: vitellus enim (et solus quidem) ouum cum suo inuolucro constituit, dum in matre est: sed is vitellus ductu suo cum foetu ita vnitur, ut idem continuum corpus constituat.* His propositis obiectioni quoque Noster obuiam it, quae proponitur: *posse fieri, ut foetus in ouum inoculatione aliqua quasi inseratur eiusque vasa comprehendat oui vasa.* Sed docet Ill. Auctor, nunquam fieri posse, ut, cum vermiculus spermaticus mille vicium millibus minor sit, quam vitellus, qui vnicali est diametro, inter tubulum millionesies minorem et millionesies maiorem continuitas oriatur. Ostendit demum, paruum filum, quod est ductus vitellarius foetus, in minimum pariter tubulum, qui est ductus vitellarius vitelli, in summo illo iniecti feminis motu, semper et absque errore se inmittere, neque vnquam aberrare, omnem fidem superare et calculis positis refutari. Licet autem haec hypothesis magis cum natura conuenire videatur, difficultates tamen subsunt. Sic in humano genere certum est, in liberis parentum saepe esse manifestam similitudinem, ut ex fratre fratrem, ex patre filium, etiam auum aut ex matre cognoscas. Sic a patre morbos

in

in filios continuari vides. Deinde animalia ex hybridum genere difficultatem augent, quippe in quibus neque patris vbique forma praeualet, neque matris, sed miscetur plerumque vtraque. Ex his autem coniiendum esset, vt nonnulli statuerunt, neque ex matre vnice, neque ex patre solo foetum esse, sed vtrumque potius parentem aliquid ad foetum conferre, neque euolui foetum, sed nouiter generari.

At, dicendum nunc quoque est, quae caussa p. 106.
pulcherrimam fabricam exstruat? Alii, ad generationem aequiuocam respicientes, corpuscula animalium ex putrida materie subnasci asseruerunt. Sed haec sententia per experimenta refutata est. Alii, vt NEEDHAM, non vna omnia viscera, omnes animalis partes existere, sed per epigenesin nobilissimas particulas primas, inde sensim et alias formari dixerunt, sola germina primitiua simul et vno actu creari, composita germina et animalis vtcunque similia nulla dari, animale et vegetabilem substantiam sua in origine eandem esse, vt vna in alteram abeat, vimque vegetandi a vi vitali parum diuersam esse, cum de granis frumenti idem, quod in plantam fuisset abiturum, nunc per nimium humorem in vegetationem animale paucas intra horas abeat et vitiati hordei anguillas generet, vitalitatem demum obtineri, explicatis principiis actiuis, deprimi vero et ad vegetabilem naturam redire, quando contrariae caussae superueniunt. Non ergo dari generationem aequiuocam, sed debere semen et maris et foeminae, specificae per suas dotes definitum, praesto esse. Ad quae cuncta vero respondetur, sum p. III.
mam esse difficultatem, vt possit coeci quidquam et expers rationis struere animalia, ad fines praeuisos, ad explendum suum in entium catena locum, apte disposita. Oua praeterea aut certe germina ani-

Tom. XIV. Pars II. R malcu-

malculorum, a Cl. NEEDHAMIO visorum, in carne esse, eaque calori ebullientis aquae resistere potuerunt, siquidem nondum euictum est, calorem ebullientis aquae omnem vitam animaleam destruere, et experimenta docent, curculionem in calore 80. graduum, qui est ebullientis aquae, non mori, et vim

p. 113. germinandi ne 90. quidem gradu destitui. Alii, vt CASP. FRIDER. WOLF, a constante aliqua vi, quam dixit *essentialem*, quae sit vegetationis et generationis principium, cum solidescencia succi totam formationem animalis et plantae perfici, demonstrare susceperunt, hacque vi et vesiculas et cellulofam telam et vasa et fibras omnes formari, omnesque animalis partes primum fluidas et inorganicas esse, et ex succo de primigeniis partibus excreto et collecto, nunc solidescente, nouas partes figurari, partemque organicam post alteram eo mo-

p. 117. do sequi et nasci, autumarunt. Sed respondetur et quaeritur, cur vis ea essentialis, quae sit vnica, tam diuersas in animali partes semper eodem loco, semper ad eundem archetypum struat, si materies inorganica, mutabilis et ad omnem figuram recipiendam apta sit? Alii partes corporis humani mechanica aliqua ratione secundum leges vniuersales aut vi alicuius fermentationis formari, et materiem productricem intime partium formam penetrare, et in ea tanquam in modulo interiori ad earum similitudinem fingi. Verum, quid modulus interior sit, non intelligi, et Cl. Viros in tenebris se occultare, et sapientem causam desiderari, quae aptam materiem ad praeuisos fines ordinet, Noster ostendit. Respondetur porro, esse plurimos foetus parentum dissimiles, esseque in foetibus partes, quibus mater carebat, neque pater erat instructus. Si itaque natura absque modulo scit alas facere et intestina, stigmata, neruos, pedes, testes, placentam, funi-

funiculum et secundinas, quidni etiam reliquum corpus ipsa faciat absque modulo? Alii ab hac p. 125. theoria remotissimi ad animae vim fabricatricem respexerunt, et argumentum a naevis repetierunt: scilicet harmoniam esse continuatam inter matris animam eiusque corpus interque corpus maternum foetusque, hinc alii ideas a matre in foetum per sanguinem aduenire ostenderunt, alii neruorum et spirituum communione vsi sunt. Respondetur, per inordinatum sanguinis materni motum, a visore mure excitatum, non explicari posse, quomodo is inordinatus motus in eadem corporis parte, quam mater tetigit potius, quam in vlla alia, et imprimis, quam in teneriore parte foetus sui vestigium imprimat. Quod autem ad neruos attinet, a matre in foetum nullos transire, Noster monet. Cum itaque plena ratio modi, quo imaginatio materna corpus foetus mutet, reddi nequeat, et foetus sani, non mutati, prodeant, licet foeminae grauissimis animi adfectibus obnoxiae fuerint, contra difformitates et naeui et monstra foetuum deprehendantur, vbi nulla fuit terroris suspicio, et plantarum demum exemplo constet, absque stru-
ctricis animae vitiis, absque terrore et animi adfectu copiosissima vegetabilia monstra subnasci, vicisse sibi videtur Ill. Auctor, *in semine vegetabili et in anima* p. 143.
lium ovo causam fabricae futurae latere, quae cum quaque specie sempiterna conseruetur. Esse vero etiam causis superuenientibus, alimenti copiae, inopiaeue, impulsioni validae, vel debili, aliisque causis minus notis suam potestatem, quae possit varie partium fabricam mutare, tamen ut intra suos limites maneat. Nunquam enim tulipae radix iridem producet, nunquam homo felem pariet. Si itaque in naevis nullum firmum animae struentis documentum est, si fabricam animalis neque casus potest construere, neque caeca

aliqua vis, qua partes *inorganicae* se trahant, superest, ut foetus structus et fabricatus sit, quando conceptio accessit. Si, inquit Noster, *in matre est primordium foetus, si id structum in ovo est, et haecenus perfectum, ut unice recepto alimento egeat, ex quo conualescat, soluta est illa summa difficultas artificiosissimae fabricae, ex bruta materie struendae. Eam enim fabricam in ista hypothese Creator ipse struxit, cui nihil est difficile.* Sententiam hanc observationes de evolutione insectorum confirmant. Sic in chrysalide, et quod magis mirandum, in eruca formatus latet papilio. Rem porro observationes de pulli evolutione in ovo demonstrant, nec ullam in corpore animali partem ante aliam factam esse, et omnes simul creatas existere, docent. Multi hanc evolutionis hypothese receperunt; alii tamen eorum in ovo, alii in semine maris, animal latuisse malunt. Tertia accedit opinio, *πανσπερμια* vocant: facta nempe esse a primordiis animalium in ipsa illa prima creatione femina, siue germina animalium, determinata et perfecta, etiam sexu praedita. Sic difficultatem, quae ex nimia multitudine et parvitate embryonum in prima matre repeti posset, p. 151. evitari dicunt. Vtuncque tamen se haec habeant, haecenus evolutionem potiore esse, Noster persuadetur, ut in foeminae ovario animalculum sit, quod in conceptione per ruptam vesiculam in tubam, denique in vterum veniat. Animalculum hoc ex somno quasi excitari a partibus subtilioribus, odoratis et ad irritandum aptissimis, feminis masculi, in aliis animalibus ardorem coeli sufficere ad maturandum foetum, in aliis animalibus et calorem et feminis masculi vim coniungi, in animalibus tamen viviparis solum masculum semen dormientem embryonis vitam excitare, atque videri, odorabile illud penetrans et ad venerem fuscitans, quod est in semine

mine mafculo, cor foetus vehementius ftimulare, vt et frequentius et acrius faliat, Nofter oftendit. At vero obiiciunt, diu omnem euolutionem euerti, fi quando ad reparationem partium amiffarum attendatur. Sic arbores refeftas partesque in variis animalibus abfciffas reparari, et polypos diffeftos redintegrari innuunt, ideoque non omnes partes corporis animalis vna ftructas effe, fed alias poft alias, autumant. Sed respondetur ad hafce obie- P. 169.
ftiones, polyporum exemplum euolutioni non aduerfari, eosque cum arboribus effe comparandos, et per totum animal germina difponi, polypos per germina multiplicari, omnesque polypos matres effe, quae animalium fpeciem propagent. Respondetur porro, lumbricorum et reliquorum animalium reparabilium redintegrationem eidem cauffae adfcribendam effe, perque germina reparari; germina autem partium fubinde fuccedentium adeffe, manifefta exempla in dentibus oftendunt, fi quidem dentes ex germinibus, quae in homine, in lucem edito, praefto funt, pro iis reparantur, qui ex naturae inftituto elabuntur. Nouam cutem partim protrufione nafci, partim noua fubftantia renata, Nofter autumat; protrufionem autem ita intelligit, vt arteriae, pulfando longiores factae, fecum adnexam cellulofam telam educant, quae in maius fpatium diducta vtrinque fibi occurrat. Nouam vero cellulofam telam fieri ex fucco gelatinofa, de vafis refeftis emiffa, qui tremulam in gelatinam coeat, qui idem in fila praeter naturam amet figurari, inque laminas, et fibras etiam mufculares per eiusmodi cellulofam telam consolidari poffe, et ad os adnafci et neruos, denique monet. Offa vero renafci a fucco gelatinofa, circa fibras effufa, molli, fenfim durefcente, vafculofo, vafculis a medullaribus ramis propagatis, qui ad fibras adglutinatus eas

continuat. Calcarea recepta etiam cellulosa tela firmat. Ex his autem colligitur, partes animales ex germine suo et a producta tela cellulosa et a succo concrefcente renasci. Ad obiectionem autem, quae de animalibus hybridis et similitudine parentum defumitur, Noster respondet, in femine masculo esse vim, quae certarum partium corporis animalis incrementum promoueat, et aliquas partes noui foetus magis excrefcere cogat, quam sine eo stimulo factum fuisset, omninoque legem confirmari, vt maior portio feminis maris maiorem etiam cum patre similitudinem in foetu producat. Itaque his perpensis fundamentum futuri animalis esse a matre, foetum vero a femine paterno figurari posse, concludit.

p. 177. Ad vitae initia progreditur Ill. Auctor. Adest pene in primis principiis conspicui foetus motus sanguinis, et foetus semper viuit, etiam immaturus, non tamen ante conceptionem. De animae autem origine nihil pronuntiari poterit, probabile tamen est, tunc animam inesse foetui, quando artus motu spontaneo agitantur, et paullo prius. Foetus radicatur in vtero, ouumque humanum exiguo aliquo tempore in vtero liberum est, atque mature villos exigit, et probabile est, prima fila in vterum radicari et occurrere flocculis, ex vtero euntibus. In principio haec vascula nuda sunt, saepe tamen sanguine mista reperiuntur, vt totum ouum grumo sanguineo vestiri videatur. In ouo paullo maiori, tres fere vncias longo, alia nunc facies omnino adparet. Totum tunc ouum tegitur membrana molli, porosa, pene reticulata, pulpofa, filamentofa, sed filis breuibus, lacerabili, laminis sibi succedentibus facta, quae chorion nuncupatur. Facies eius exterior in vteri floccos innascitur, interior facies cellulosa laxa tela cum membrana media cohaeret, cum-

cumque placenta fibrillis et vasculis vnitur. Cum chorio leuiter cohaeret alba et opaca membrana, quae media dicitur, et cum amnio perinde per cellulofam telam et in parte caua firmitus, quam cum chorio coniungitur. Haec membrana tenet vniuersum oui ambitum, vt inter chorion illud reticulatum et amnion cauam partem placentae subliniat, caluamque et nudam partem oui, quae vtero nuda respondet. Cum media hac tunica ope textus cellulosi sub placenta accuratius cohaeret tenera membrana, firmior tamen, quam reliquae foetus tunicae, et nonnunquam durissima, intus leuissima, quae amnios dicitur. Ea ouum continet, exclusa placenta, totum, ad funiculum vmbilicalem accedit, vt in eius inuolucrum continuetur. Cuique foetui sua est amnios et in homine et in animale, quo argumento euincitur, foetus, qui connati videntur, non esse connatos, si cuique sua amnios fuerit. Nunquam haec membrana sicca est, et humorem continet, quando primum foetus adparet, et quando nunc in lucem editur. Hic humor, quo propior est origini foetus, eo etiam vberior est. Glutinosi quid habet et gelatinosi, idemque subsalsus est, feri lactis non dissimilis, per moram falsior fit, saepeque ad putredinem vergit. Ab vtero iste humor est atque matre, viae autem ignorantur: videtur vel per chorion et mediam membranam in amnion transfudare, vel per placentam. Deglutitur dictus humor a foetu, inque eius ore, faucibus, gula, ventriculo reperitur. Cum vero naturam blandam habeat et viscosam, ad alendum idoneam, probabile erit, eum nutrire. Idem praeterea vterum commodius dilatat, quam a figurato foetu fieret, inque partu exitum foetus faciliorem reddit; has autem vtilitates secundarias esse, satis adparet. Praeter memoratas membranas in brutis deprehenditur alia, in duas membranas

p. 191.

p. 206.

concentricas, albam et pellucidam, facile secessura, quae, quasi facci, seorsim inflari possunt; allantoidea dicitur. Ex media hac membrana et ex cauo eius receptaculi canalis praegrandis ducit per funiculum in vesicam vrinariam, vt inter eam et caueam membranae allantoideae humori liberrima via sit. Licet autem in homine vrachus ex vesicula vrinaria ad funiculum vsque vmbilicalem et in eius aliquam certe partem productus adpareat, iste tamen in funiculo nunquam visus fuit, et de allantoidea membrana dubitatur. De funiculo vmbilicali notat Ill. Auctor, eum in primis noui animalis initiis adparere, tuncque breuem et crassum, inque homine longiorem esse, quam in vlla bestia, atque in placentam ad aliquam a margine distantiam se immittere, inuolucrum firmissimum, elasticum, subcartilagineum habere, eum cauum esse, totum natura cellulosa factum, inque iisdem cellulis mucum crySTALLINUM, gelatinosum, insipidum, neque dissimilem humori amnii, reperiri. In huius funiculi spongiosam naturam recipiuntur arteriae duae et vena in homine vna. De neruis autem et vasis lymphaticis dubitatur. Placenta in quadrupedibus etiam frigidis et in piscibus viuiparis reperitur. Ovipara nullam nacta sunt. Homini vnica est, saepe etiam gemellis, etsi non semper. Placenta chorii portio est, et ab eo gradu differt, totaque praeter cellulosam telam fit vasculis, eorumque cellulosis, a chorio natis, vaginulis, quae adhaeret circa vteri fundum; haecce tamen sedes non perpetua est. Magnitudo eiusdem non semper respondet ponderi foetus, et figura ex rotunditate aliquando degenerat, vt oblonga sit. Fabrica fibrosa est et tela cellulosa stipata; accedunt ad placentam arteriae vmbilicales et ad oram eius serpentinis truncis penitus pertingunt. Adhaesio placentae ad vterum fit per fibrillas chorii,

quo tota obducitur, tum vasis, quae chorion perforant. Postquam in limites chorii extremae arteriae placentae peruenerunt, ramuli inde ad chorion eunt, saepe per eam diuisi et per eam in vterum ramosi; alii ramuli, nondum satis confirmati, adeunt amnion et membranam mediam. Venae pleraeque in continuo cum arteriis suis ductu finiuntur, aliae chorion adeunt, multae denique in sinus venosos, superficiei placentae connexae substratos abeunt et versus vterum arctantur.

Ab vtero in foetum per placentam succum al- p. 245.
quem alibilem percolari, certum est, sed de via eius commercii et de natura succi, quem vterus in placentam mittit, quaesitum est. Sanguinem esse, multi docent, alii negant, aliique per vmbilicum, alii autem per amnii succum foetum nutriri, contendunt. Hi ex morbofis casibus argumenta sumferunt, in quibus aut nodus fuerit in vmbilicali funiculo, aut insignis tumor, aut coeca vasa vmbilicalia, aut abrupta, aut omnino nulla, aut denique nullum vmbilici vestigium. Itaque anastomofin veram inter oui vasa et vterina negantes, alimentum foetui alia via administrari, putarunt. Sed respondet Noster, posse alimentum per poros inorganicos de matre in secundinas penetrare, simulque alia argumenta pro transitu alimenti per vmbilicum opponit, et ostendit, foetus fuisse acephalos et ore clausos, hosque non nisi per placentam et vmbilici vasa nutriri potuisse. Verum alia et potiora adfert argumenta, docetque, sanguinem amifisse foetum, cum mater suum amifisset, liquoresue tinctos ex matris vasis sanguineis in foetum transire; hinc inter vterum et chorion vasa media dari, et partem nutrimenti per vasa vmbilicalia aduenire, colligit. Licet autem motus sanguinis per vmbilici et placentae vasa potissimum a corde foetus pendeat, aliquid

tamen ad eam potentiam a matre accedere, Noster autumat. Placentam enim post praematuram foetus mortem tamen incrementa cepisse, et foetus corde destitutos repertos esse, monet. Quod denique ad alia placentae officia attinet, eam magnum instrumentum percolationis humoris, a matre ad foetum euntis, esse, sanguinemque foetus in matrem remitti, ut per eius viscera et vasa perficiatur, sicque eandem inter foetum et vterum coniunctionem efficere, Ill. Auctor docet.

p. 256. Cum ad finem longissimi operis adspiret Noster, sub manu opus susceptum crescere, deprehendimus, nuncque osteogeniae non solum momenta praecipua, sed etiam, quod a nemine haecenus susceptum fuit, eodem modo, quo ossium in foetu incrementa descripta sunt, aliarum partium tenelli corporis paulatinam conformationem descriptam videmus. Statim itaque in memoriam revocat, foetum ab initio sub gelatinae forma apparere, hanc autem gelatinam, quae informis videatur, vixisse tamen, inque hoc mucosum viscera, musculos, fibras et cellulosi generis et eius, quod olim irritabile sit, et nervei et ossei et cartilaginei, notat. Mucosus iste embryo, ut ostendit Noster, in eo differt, quod immensa vis aquae aut mollis glutinis cum paucissima terra fibram in primaevo embryone faciat, partesque eiusdem nullam haecenus firmitatem, colorem nullum, neque saporem, neque odorem habeant, neque etiam irritabilitas in tenerrimis istis musculis ostendatur, quae primum in corde elucet. In eo statu plurima animalia perpetuo viuunt, tantum ut irritabilitate donentur; insectis tamen, piscibus, avibus, quadrupedibus, etiam nonnullis vermibus, alia est natura, et mucosus iste status mutatur, formaeque animalis evolutio subnascitur. In avibus haec formae mutatio ab
albu-

albumine prouenit, quod in iis primum alimentum et penitus lymphae humanae simile est, tantum, quod aliquando ponderosius fit. In albumine aqua est, et gelu coagulabile, quod per calorem vel acoris vim, vel simplicem quietem, in gelatinam consistentem inque gummi demum abit. Ad hanc mutationem quidquam confert vitellus, in quo oleum regnat, et qui post exhalationem in flauum aliquid, colophonii aut succini non dissimile, durum et friabile abit. Sed etiam in quadrupedum sanguine similia sunt elementa, rubra pinguedo, lympa, mucus et aqua. Cum vero lympa ad coagula ipso sanguine aptior sit, et foetus, dum optime nutritur et celerrime, albus deprehendatur, multaque animalia celerrimi incrementi absque sanguine sint, absque gelatina vero nullum reperiatur, sententia, quae serum sanguinis coagulabile pro alimento habet, non improbabilis est. Ex hoc alimento primo nascuntur fluidae partes, quae sola tantum receptione egent, et ab initio pellucidae sunt, inde flauae, deinde rubiginosae et mixtae, ex flauo et rubro, denique sanguis vndique ruber. Post sanguinem humores per suas dotes distincti in foetu sensim apparent. Ex fluido humore consistentes animalis partes formantur, quarum magna pars fluida est et exhalabilis. Cum autem solidiores partes sub initio animalis gluten sint, nihil requiritur, nisi exigua exhalatio aquae, aut ignis diminutio, vt gelatina animalis duram naturam recuperet. Tunc autem in fibras abit multoque frequentius in laminas consistit, quae planae, latae, infinitarum figurarum, sub varia ad se inuicem planorum inclinatione, se comprehendunt, et areolas interpositas relinquunt, in quibus humor est. Inde tela cellulosa, et ex hac membranae nasci videntur. Cum autem cellulosae telae in corpore humano ad praeuisos fines diuersae

uerfae sint, potest in glutine embryonis delineatio esse cellulosae telae, atque viscidiora passim puncta tanquam fundamentum esse, ad quod se aliae glutinosae particulae attrahunt. Cum etiam membranae nostrae plenae sint vasorum, mechanica generatio assumi non potest, aliquas tamen membranas non vasculosas, epidermidem v. g. et corneam oculi tunicam, ex succo concreto reparari, Noster notat. Neque etiam vasa mechanice nasci, sed omnia simul creata esse, asserit, eo argumento excitatus, quod vasa ex fibris musculosis et nervis constant, neque venae ab arteriis mechanice producantur.

P. 281. Causa motus, quo alimentum in partes venit, cor ipsum est, habetque cor foetus ea omnia, quae ad incrementum sunt potentissima; maius enim est, et magis irritabile et celerius mouetur. Cum autem omnia in foetu mollia sint, et gluten, quo fere totum corpus constat, impulsioni cedat, fit inde, ut vasa, ex solo haecenus mucq facta, se sinant expandi neque dissoluantur. Verum ad nutritionem et incrementum actione et reactione opus est. Illam cor praestat, hanc resistentia viscidi humoris, qui et figurari se patiat, et adhaerescere amet. Nutritium illum humorem cor per arterias solas ad omnes partes corporis defert. Nunc ad singulos cordis impulsus arteria longior fit, inprimis ea, cuius finis extremus angustior est; hinc arteria simplici, et in fine suo libera, producta et longiore facta, producuntur eae partes omnes, quae cum arteria connexae sunt, tela cellulosa, muscoli, ossa ipsa, totusque artus. Si tamen ponamus, resistentiam impulsu minorem esse, plus extendetur arteria, quam contrahetur, fietque longior. Itaque hoc modo et simplici protrusione omnes villi exhalantes et flocculi arteriosi in liberam corporis aliquam caueam, et etiam pili, in quibus omnibus finis conicus nullam pressio-

pressionem patitur, producitur. Sed arteria non longa simul, verum etiam lata fit; a laterali autem hac pressione pendet alimenti ad parietes arteriarum adpressio; eiusdem alimenti per ramos laterales porosque exitus in cellulosa spatiola vicina, et eiusdem alimenti penitior in eorum spatiolorum recessus impulsio, vbicunque locus est adhaesioni, porro sanguinis in vasa minora penetratio, etiam expansio retis vasorum, et recessio ramorum arteriae a trunco, et angulorum inter truncos vasorum et ramos augmentum. Dum itaque arteriae et continuae venae et cellulosae telae vndique ab impulso sanguine et ab admisso glutine nutritio et in longum et in latum distenduntur, fit non quidem nutritio, sed tamen incrementum. Sed vera etiam nutritio per easdem causas sequitur. Dum enim gluten impellitur in scrobes per dilatationem et elongationem factas, alimentum in hac sede minus resistente quiescit, et ad parietes suae scrobis adhaeret et densatur. Facit ergo natura, vt eadem causa, quae elementa distrahit, eadem noua materie interpulsa vniat et consolidet. Haec in toto corpore fiunt; pendet autem incrementum maius a resistantia minore, et tum demum inferior pars corporis increfcit, quando superior magis confirmata maiorem resistantiam sanguini, a corde venienti, opponit. Cum itaque pro foetus portione primis temporibus cor maius fit, eiusque irritabilitas maxima, vasaque in ipso numerosiora, incrementi celeritatem primis temporibus maiorem, sensim minorem, inque adulto minimam esse, patet.

Causas conformationis partium corporis anima-
 lis in expansione, attractione, pressione, vi deri-
 uationis et reuulsionis, nec non humorum abundan-
 tia vel parcite, certorum elementorum defectu,
 exhalatione partium tenuiorum et attractione par-
 tium

tium terrearum consistere, Noster autumat. De ossium formatione notat, initia ossium omnium gelatinosa esse, paulo post, nondum adparente sanguine tamen in medio osse longo particulam opacam adparere, tuncque ossis flexilitatem iam multum imminutam deprehendi; porro lineas, per longitudinem ossis ductas, increfcere et opacitatem augeri, et vasa tunc conspici, et caueam ossis manifestam esse, demum os ipsum perfici, laminas interiores solidescere, vasa, quae punctorum et linearum similia videbantur, sensim supernascentibus laminis tegi, ne adpareant, et etiam circulos vasculosos occultari, totumque os fragile nunc esse et durum. Epiphysin ossis primaeui haecenus partem esse, Noster docet, eo quidem argumento, quod nulla linea separans adpareat, et quod vnum commune corpus efficere videatur, quod demum praecipua sua vasa ex osse habeat. Primis tamen diebus facilius ad sedem commissae epiphyseos os plicari et epiphysin secedere, et circa tempora, quibus pullus de ovo exeat, in epiphysi nucleum album, osseum nasci, demum nucleum increfcere et cartilagineum epiphyseos arctare, Noster obseruauit. Formationem mechanicam ossis longi declarans, ossa ex gelatina in cartilagineum et denique in duram naturam confirmari, docet, ex glutine vero ossa nasci, ostendit, quod gluten ex ossibus educatur, idemque ex fracturis exsudet, et in os abeat, et exostoses ex succo osseo super periosteum effuso fiant, et anchyloses, et in ipsis vasis ossium durae et calcareae particulae, ad cultrum strepentes, reperiuntur, et glutine educto firmitas ossium tollatur, et ossis natura amissa ab eo succo reparatur. Osseus hic succus, vt porro demonstrat Noster, ex crassis terreis particulis fit, quae per vasa rubra aduehuntur. Nihil autem ex cartilagine in os formatur, nihilque

hilque in vniuersum in osse in distinctam fabricam maturatur, nisi rubor sanguineus eo peruenerit. Cum arteriis tamen primum apparentibus ossis perfectio subnascitur.

Cartilaginis fabrica multo, quam ossis, obscurior p. 329. est. In primaeva foetus cartilagine nulla partium est distinctio. Nascitur cartilago a glutine inspissato, in quod manifesto resoluitur; inque id gluten modicam portionem calcareae materiae deponi, probabile est. Hinc multus humor cartilagineam naturam conseruat, vbi deberet ossea subnasci. Hinc humectae cartilagines, quae ossa longa finiunt, non valde ossescunt. In os tamen abit, quando vberior portio calcareae materiei in spatiola, fibris interiecta, deponitur et cum iis coalescit. Licet autem fibrae et laminae in cartilagine non adparent, similitudo tamen cartilaginis osseae cum vero osse suadet, etiam in sana cartilagine fibras fuisse et laminas et alueolarem fabricam, et fibrarum, laminarum et alueolorum interualla glutine calloso repleri.

Cum probabile sit, rudimenta ossis iam adesse, p. 332. sed mollia et imperfecta, ossium ex glutine perfectio satis probabiliter hoc modo, vt putat Noster, perficitur: Arteriae nimirum, quae per os gelatinosum distribuuntur, a corde nunc perfecto distendantur, et a noua hac vi crassiores particulas cum adueniente sanguine simulque terream materiem accipiunt, inde opacitas, fragilitas, rubor a centro ossis, cum arteria nutritia, eiusque ramis, sanguinem semper profundius recipientibus, versus epiphyses vtrinque producuntur, hocque modo et ossa cylindrica et, quae cum ossibus longis habent similia, ossa plana et breuia et composita formantur.

Membrana, quae os vndique cingit, periostei p. 342. nomine nota, in foetu tenuissima et araneosa est, leuiter

leuiter ossi adhaeret, quam diu in vtero continetur. Aliter se habet in epiphyfi, prope limitem enim futurae epiphyseos primum, deinde ipsi epiphyfi adhaerere incipit, et vinculum est epiphyseos et ossis, nunquam tamen in limitem subit, sed ab epiphyseos sine periosteum productum capsulam articuli efficit, tuncque tendines omnes in periosteum se inferunt. Sed magis, dum os confirmatur, crassius et manifestius cellulosum est periosteum, et in pullo, qui de ouo exiit, vehementer ad os adhaerescit, inque adulto homine periosteum crassum est, et in omnes fissuras et depressiones ossium accurate increfcit, eoque secum tendines ducit sibi insertos, vt creditum sit, eos ossibus inferi. Ex hac membrana ossium primordia aliqui Cl. Viri fecerunt. Verum succus osseus, per tot experimenta demonstratus, et calli materies, a periosteo diuersa et super id effusa, atque ossa absque periosteo passim nata, sententiam illam non admittunt. Immo refutatur eadem, si attendamus, periosteum succos non habere reparando ossi idoneos, idem a rubia non tingi, nullasque fibras habere, neque in periosteo fabricam esse, quae in osse requiratur, intusque in cartilagine epiphyfin constituenta os subnasci nouum, nullo periosteo tectum, et eo tempore, quo os ex cartilagine formetur, periosteum imperfectissimum, debile, tenuissimum, vasisque liquorem ossificum vehementibus destitutum esse.

P. 357. His praemissis causis et propositis, quae diuersa elementa corporis humani in maius volumen augent, foetus humani incrementa considerat Noster, hicque summa tantum rerum capita communicat. In humano genere manent in foetu plurima prioris formae vestigia; epiphyses vbique magnae, cartilagineae: ossa breuia tota cartilaginea: ossium latorum orae passim cartilaginea crusta late auctae etc. Caput in principio bulla fuit membranacea;

dia-

diutiuscule etiam ea natura superest. Inde in maturo foetu dura quidem pleraque, tamen multis membranis aut cartilaginibus diuisa. Perfecta nunc satis sunt ossa maxillae superioris et inferioris. Caput sub primordia foetus praegrande est et reliqui corporis magnitudinem diu aequat et superat. Cerebrum in foetu fluidum, deinde molle, pultaceum et etiam sub tempora partus non eiusmodi est, vt figuram tueri, aut ad ostensiones adhiberi possit. Oculi maximi sunt, eiusque partes mature perficiuntur. Aures serius emergunt, seriusque nasus adparet, semper breuis, ob cartilagineae partis molliem. In teneriori foetu nulla sunt labia, et peramplus oris rictus. Pectus in vniuersum foetui perexiguum est; pulmo sero adparet, thymus magnus et lacteo succo plurimo scatens; pectoris viscera nunquam nuda, nec etiam abdominis viscera. Hepar in foetu magnum est, et duplo, quam in homine adulto, maius; lien minor est, ventriculus minor, rotundior et breuior. Crassorum intestinorum multiplex est discrimen. Minus ampla sunt, absque conspicuis ligamentis. Principium intestini coeci in foetu in appendiculam, quasi ex cono diminutum, extendatur. In crasso intestino toto ac in ipsa appendicula, nec minus in ileo et ventriculo, peculiare stercus reperitur, vnguenti simile, obscure viride. Renes in foetu magni sunt inque lobulos diuisi. Capsulae adiposae maiores multo, alterius figurae, et oblongi sacculi sunt, glandulosae naturae. Testes viriles exigui sunt, et serius adparent. Ovaria longiora sunt, graciliora, opaca, nondum vesiculis donata. Tubae transuersae, frequenter complicatae. Vesica maxima, ventriculo maior, prae-longa. Partes genitales externae in vtroque sexu mature satis adparent. Artus denique in principio nulli conspiciuntur, sensim vero propullulant. Motus

foetus voluntarius ; qui vero extus percipitur, et abdomen maternum concutit, ferius succedit, et quidem circa mensis quarti initia aut progressum. Cutis primum mollissima, pellucida, parum a gelatina diuersa, sensim confirmatur et epidermide operitur. Pili sero erumpunt. Principia animalis alba sunt, ad quartum vsque mensem, sensimque sanguis inualefcit. Gelatina pro adipe sub cute est. In vniuersum incrementum foetus ab incremento pulli mirifice superatur, hocque incrementum in quatuor primis mensibus acceleratur, et videtur sub finem tertii mensis insolita vis esse, qua succi in vterum ouumque nituntur.

P. 373. Sanguinis circuitus in foetu peculiaris est, et primum maxima pars sanguinis foetus ex arteriis iliaticis in vmbilicales intrat, cumque ipsis in placentam fertur. A placenta redux sanguis auctus eo humore nutritio, quem mater foetui suo mittit, redit in venam vmbilicalem, quae sanguinis sui partem exiguam in venam cauam, maximam autem partem in ramulos hepaticos, qui sunt vmbilicalis venae propagines, et qui in homine adulto sunt venae portarum furculi, mittit. Ex hepate sanguis in ramos venae cauae hepaticos colligitur, cumque sanguine ductus venosi vnitus in auriculam dextram aduenit. Ex hac sanguis per patulum ostium, in duarum auricularum cordis intersepto reperiundum, foramen ouale dictum, in sinistram transit. Foramen hoc in tenero foetu peramplum est, neque primis temporibus ab vlla valuula arctatur, a tertio autem, vt videtur, mense septimo auriculare incipit in foramine ouali adparere. In hanc valuulam premitur sanguis, eiusque partem superiorem, liberam, ora semilunari incisam, ab isthmo remouet, et ad sinistram sinum impellit, qua sede nihil potest esse, quod aequa vi reprimat. Aperit igitur sanguis ipse
sibi

sibi viam, qui in sinistram sinum, dum est in diastole, venit. A sinu sinistro sanguis in ventriculum cognominem et in aortam abit. Quae vero sanguinis portio non potuit per foramen ouale transire, ea ventriculum dextrum subit, et in arteriam pulmonalem exit, quae in foetu longe aliter, quam in adulto animale, se habet. In foetu enim ipse princeps truncus arteriae pulmonalis in aortam sub arcu magno se immittit, inque pulmonem dextrum primum ramum, deinde in sinistram alterum mittit; quae vero pars trunci pulmonalis inter ramum pulmonalem sinistram et inter aortam est, vocatur ductus arteriosus. Nunc sanguis, ex corde in arteriam propulsus, non potest non ex communi lege in ramos eius trunci ingredi: in pulmones ergo parte exigua, in aortam descendantem parte maiore subit, tanta, ut ea arteria pene plus habeat sanguinis a ductu arterioso, quam a ventriculo sinistro. Ex his sequitur, magnam partem sanguinis venae umbilicalis breui itinere in aortam inferiorem, iterumque per arterias cognomines in placentam ferri, idque adeo per iter frequentissime ire et redire; nec minus intelligitur, ex eo tempore, quo ductus arteriosus amplior est, debere partes corporis inferiores magis incrementum accipere.

Ad quaestionem demum, num foetus respiret? p. 397. respondet Noster, gratuitum videri, quaerere de phaenomeno, quod undique sit impossibile. Alia autem quaestio est, num foetus, dum in lucem editur, in vagina respiret? Alii eam negarunt, alii eandem adfirmarunt, Nostro vero id videtur non probabile esse, cum adeo incommodus pueri in vagina situs sit, ut in eo situ foetus vix mucosum, pulmonem insufficientem, se liberare, nec ita diaphragmate uti, nec inspirare, nec cum vagitu expirare possit. Cum vero foetus in partu ob caput haerens pectus dilatasse dicatur,

non igitur penitus repugnat, posse eiusmodi foetum, aliquo ab obstaculo, vt a latis humeris, retentum, ore suo deorsum in ostium verso respirare et vagire, ita tamen, vt longe rarius in vagina ea ipsi sit potestas, neque nisi fauente cum robore situ foetus. Sed respirationem et vagitus vterinos, si vere aliquando sunt exauditi, et alia cuncta rarissima, a natura foetus, in quo membranae integrae aquas retineant, aliena esse, Noster arbitratur.

p. 403. Ad partum transit Illustr. Auctor, primoque vteri habitum tempore grauiditatis explicat. Simul cum ouo humano vterus increfcit; vt ipsum autem ouum primo mense parum increfcit, ita et vterus. Prima vero incrementa alicuius momenti accipit idem a prima mensium, qui emanent, periodo. Is enim sanguis, quem vterus dimittere solet, retinetur, cuius pars in foetum transit, pars autem in vteri venis residet, huiusque receptaculi pariter, dum increfcit, crassities vna crefcit cum lumine, simulque vterus grauidus mollescit, dum distenditur, cum cellulosa tela sani et vacui vteri firmior sit, quam vena sanguine plena. Vteri os statim a conceptu non mutatur, sensim tamen paulo serius ocysue, in vaginam descendit, simulque emollitur, quae mutatio a primis principiis conceptionis continuari et perpetuo augeri, hinc verum signum grauiditatis vtique Nostro videtur constituere, quoties continuatur. Octaua fere hebdomade aut paulo prius seriusue adscendit de pelui vterus, secumque ceruicem abripit. Adscensus ceruicis cum perpetua diminutione portio- nis, quae in vagina est, et cum emollitione oris vteri coniunctus, nullam de grauiditate dubitationem relinquit. Mense quarto et quinto ad duas tresue uncias super os pubis se effert vterus; mense septimo iam ad vmbilicum pertingit; mense octauo ad mediam sedem

sedem inter vmbilicum et ad cordis scrobiculum adscendit; nono ad eum scrobiculum peruenit. Maiorem itaque partem abdominis sensim sibi vterus sumit, nouusque hospes suis incrementis matri molestus est. Ceruix ferius incrementa capit, menses tamen incerti sunt. Quod ad foetum attinet, tene-rior rectus est, mature tamen incipit curuari. Quamdiu aquae multum in ouo est, foetus libere per eum humorem mouetur. Quo magis embryo adolefcit, eo magis curuatur et caput ad pedes, hos ad caput adducit, sub septimum aut octauum grauiditatis mensem foetus se in peluim praecipitem dat, et caput suum ad os vteri praemittit. A descensu hoc capitis varia grauiditatis producuntur incommoda; sic vrinae suppressiones, recti intestini tenesmus, a sanguine, in vtero retento, intumescencia, et ab hac dolores seu potius molesti sensus oriuntur. Quando nunc haec incommoda tanta sunt, vt matri videantur intolerabilia, ad partum ea stimulant. Vo-p. 418. luntariam hanc esse actionem, pariter vt alui euacuationem, etsi voluntas a dolore aegre resistibili cogatur, Noster autumat; et veram causam moliminum, per quae mater partum enititur, quaerit in capitis foetus intolerabili nixu in ceruicem, inque partes sensibiles, pelui contentas. Causam itaque in matre nec in foetu requirit, siquidem foetus absque omni motu capite suo in pelui incuneato haeret, et foetus mortuus pari fere facilitate partu editur, quam viuus. Licet autem ex matre ignara et immobili et ad summum debili, inque agone mortis, demum a morte matris foetus editi sint: plerosque tamen foetus, quos mortua mater peperit, mortuos eductos fuisse, vel aliquos a vi contractili vteri, post mortem superstitite, vel demum ex aere, per putrescentiam nato, expulsos fuisse, credendum est. Tempus partus ob varias causas determinari nequit,

frequentius tamen id fieri solet post absolutam hebdomadam trigessimam nonam. Minus vitales foetus sunt, qui alieno nec legitimo tempore editi sunt. Ante septimum mensem foetus non potest superesse. *Quo magis, inquit Noster, a septimo mense ad immaturiore[m] partum recederes, eo difficiliorem me redderem, si perfectus, si vitalis, si diu superstes fuerit.* Foetus semestres et praecocios non admittuntur. Neque etiam nimis protrahendus partus terminus est. Aliquot vero dierum, etiam hebdomadam, hic subesse varietatem, Noster non reiicit, partum tamen undecimi mensis, aliumque magis adhuc ferotinum, non concedit.

P. 429. Caussis partus explicatis phaenomena eiusdem nunc recensentur. Os vteri nimirum perpetuo mollescit, et ante partum multis saepe diebus hians aperitur, mucus etiam albus, qui ante partum abunde fluit, nunc cum sanguine mistus est; dolores hactenus tolerabiles augentur, in quorum singulo et paulum laxatur internum ostium, et paulo plus de membranis foetus in eo ore percipitur, denique os vteri amplissimum fit. Per id ostium pelitur in vaginam conus aquarum, et occiput primum, deinde sensim vertex et ipsum nunc caput, tuncque aut paulo prius, quando aquae in vaginam eminuerunt, aut demum, quando eae de vagina eminent, rumpuntur secundae, et aqua amnii profluit, demum continuo fere post ruptas aquas foetus eliditur. Ita partus secundum naturam fit. Infelices partus paruis staturis foeminarum et peluibus corruptis, quae plerumque in magnis vrbibus reperiuntur, tribuendi sunt. Inde in Gallia, Belgia et Anglia adeo numerosi partus infelices deprehenduntur. Itaque caussae, partum efficientes, foetus non sunt; vterum plerumque agnoscunt, sed dubitat Ill. Auctor et ostendit, fibras vteri musculosas, nondum
fatis

fatis cognitas, ita intertextas esse, vt oppositae vires aliaeque fibrae absque aliis operentur; ostendit porro, vteri fibras debiliores esse, quam effectus inde expectandos, denique Cl. Viros non satis ad nixum respexisse, quem tamen puerpera tantum edat, vt nullum in vita humana paris conatus exemplum sit. Innuit porro, analogiam nixus in expellenda faece alui aut in calculo elidendo, vterumque potius resistere, eumque ostium suum claudere, si caput in vagina nunc sit, fibras vteri circa foetum reliquum contractas ad expediendum partum aliquid conferre, aliquando et nocere, mortemque praecipitare, putat.

Foetus nunc in lucem editus per funiculum ad p. 441. huc cum placenta in matre relicta soluendus est; inde funiculus ligandus, ne sanguis de foetu effluat, demum intra vinculum et matrem ressecandus est. Cum foetu sanguis, ob diuulsum de membrana vteri intima chorion et rupta vasa, de vtero effluit, multo autem maior sanguinis iactura est, quae placentam, de vtero solutam, sequitur. In naturali partu primum est, postquam foetus de matre est solutus, vt placenta educatur, cauendo iterum, ne aliqua particula relinquatur. Id plerumque leni tractione, aut sola vteri constrictione, aut demum modico inspirationis auxilio obtinetur. Interdum autem firmiter ea adhaeret, quo in casu alii eam eximere, alii naturae rem committere iubent, atque Noster cum illis consentit, qui naturae hoc opus committunt, cum nimis adhaerens placenta cum vteri detrimento soluatur, inque ancipiti casu neglectum nuperis auxilium, iniectionem aquae, emollientibus et simul putredini aduersis chamaemeli similiumque viribus impraegnatae, in vterum tentari posse, monet. Partu absoluto, necesse est, vt periculosa vteri p. 450. haemorrhagia impediatur; huic rei ipsa natura

prospexit. Continuo enim a partu vterus contrahitur, et intra paucas horas ad naturalem magnitudinem redit, et eius etiam ostium clauditur, ac vasa arctantur; ex hac autem vteri contractione obtinetur, vt sanguinis fluxus continuo minuatur, et loco meri cruoris mistum cum sanguine flauum serum, demumque id ipsum solum flauescens, etiam albescens, liquamen effluat, quae lochia sunt. Oportet autem vterum inanem esse; alias enim ob placentam, aut maiorem eius portionem, aut grumos sanguinis relictos, vterus distentus ad necessariam paruitatem redire nequit, neque adeo sanguis, de vteri vasis apertis manans, fluere desinit, et putredo metuenda est, et dolores a partu superueniunt, quorum praecipua caussa, vt Noster putat, acriter sentiens vterus est, quippe qui, quando in contractione ad grumorum contactum peruenit, ab iisdem irritatur et dolores creat. His praegressis lac demum, quod in grauida foemina iam nasci coepit, in puerpera abunde de mammis fluit. Educto enim foetu, chyli plethora nascitur, quam foetui suo mater impertiebat. Hunc chylum puellus, ab ipsa natura edoctus, nouit fugere, et prehensam papillam inanitam et minus resistentem sequitur de mamma matris lac, quod abunde praesto est, et perinde a compressis denuo labellis in os puelli exprimitur. Sed haec ad puerperium: vltimo Noster de gemellis et superfoetatione quaedam habet. Gemellos frequenter satis in genere humano esse, tergeminos raros, rariores quadrigeminos, rarissimos demum partus, vbi quinque pueri vno partu editi fuerint, legi, Ill. Auctor perhibet, plures autem nasci, negat. Caussam multiplicis foeturae in numero vesicularum, quae eodem tempore in eodem ouario maturae et ad efficiendum corpus luteum idoneae sint, quaerit. Quod tandem ad superfoetationem attinet, eam ex argumentis, quod foetus inaequales, alter

alter maturus, alter autem perexiguus fit, reiicit, cur tamen superfoetatio admitti possit, ea exempla persuadere videntur, in quibus duo foetus, vterque sanus et viuus, ex eiusdem matris vtero, longo tempore interposito, sibi successerunt.

Progredimur ad alteram huius tomi partem, vbi
 Ill. Auctor hominem ex vtero matris ad sepulchrum
 comitatur, et praecipuas mutationes persequitur,
 quae in eius corpore fiunt, dum ex foetus statu in
 statum infantis, hinc per pubertatem in virilem
 aetatem, ex ea in senilem transit, quam mors ne-
 cessaria excipit. Primum, quod foetus agit, est
 spiritum ducere, alterum, quod nouum animal con-
 cupit, cibus est. A respiratione mutationes pecu-
 liares pendent, quae in viis sanguinis, foetui pro-
 priis, a partu superueniunt. A cibo capto incre-
 mentum et nonnullarum partium euolutio causam
 habet et materiem. Respiratione pulmonem dila-
 tat. Tunc autem plus sanguinis in id viscus pelli-
 tur, inde aorta minor fit et dilatationi suae magis
 resistit. Minus ergo facile sanguis ex ventriculo
 dextro in ductum arteriosum venit, quam prius,
 et facilius, quam dudum, in ramos pulmonalis ar-
 teriae subit, inde pulmonales rami grandescunt.
 Plus ergo sanguinis isti rami in sinistrum sinum du-
 cunt, quam quidem foramen ouale eo ducebat, plus
 etiam sanguinis in aortae ostium nunc venit, minus
 in ductum arteriosum, minus etiam, cum ve-
 na umbilicalis nunc coeca facta sit, in foramen
 ouale; sic autem, cum sinistra columna sanguine
 potentius resistat, dextra debilius impellat, ad aequi-
 librium inter sanguinem sinus dextri et sinistri per-
 uenitur. Modus, quo ductus arteriosus excoecatur,
 a quiete pendet, quippe per quam, remoto
 sanguinis adfluxu, pulpa sanguinea in filamenta abit

P. II.

P. I.

et cum intima eius ductus membrana cohaerescit. Foraminis ovalis oclusio a confriktione pendet, quam a sanguine sinus dextri patitur ea valuulae pars, quae supra foramen est; tunc autem ob hanc friktionem inflammationis genus, et de isthmo et de valuula succus viscidus exsudat, quo valuula ad annulum oualem conferuet. Cum vero causa motus semper a dextra sede permagna sit, et ex sinistro latere nihil possit per hiatum supra valuulam transire, in vestigio ovali, inferne clauso, diu manet tubulus, siue obliqua et conica via, quae diu per uia sanguinem transmittit in foramen. Ductum arteriosum in biennio puero clausum, neque supra tertium annum apertum vidit Noster. Foramen ouale vero ferius clauditur et frequentius ad vltimam aetatem apertum manet. Effectus harum viarum clausarum varii sunt: princeps est sanguinis in pulmones auctum fluentum; sequitur ventriculi dextri dilatatio et attenuatio parietum eiusdem, ostiique aortae ampliatio, denique aequilibrium sanguinis superioris et inferioris per coalescentem ductum arteriosum restituitur. Vena umbilicalis, sanguine nunc inanis, conferuet sensim et solidescit, ita nouus circuitus sanguinis per hepar nunc oritur, clausis venae umbilicalis ramis. Inde hepar ob minorem copiam sanguinis acceptam insigniter mole minuitur, et ex mollissimo densius fit. Arteriae umbilicales ligatae ob vim deriuationis, quae sanguinem, a trunco umbilicali auersum, in vasa hypogastrica, ex conuexo arcu eius arteriae prodeuntia, abducit, et denique in ramos vesicales, deinde ob compressionem, quam patiuntur inter peritoneum, plenumque abdomen, et inter musculos abdominis contractos, clauduntur et siccantur; inde autem magna oritur sanguinis in peluim et artus inferiores deri-

p. 19. uatio, hinc harum partium incrementum. Prima post-

posthac alicuius momenti mutatio, quae infanti porro superuenit, dentium est exitus. In vniuersum sexto fere mense primi pueris erumpunt dentes, et secundo tertioque anno dentitio perfecta est. Coronae dentium primae adparent, inferiusque folliculum, arteriis et venis instructum, continent, et ob arteriarum impetum protrudi videntur. Primi erumpunt dentes incisores inferiores, deinde superiores, inde canini inferiores et superiores, post alterum annum primi duo dentes molares, primus nimirum dens molaris minor, et primus dens molaris maior adultioris hominis, alias tres molares. Hi dentes, renouationi destinati, nunquam perfectas radices habent, iidemque delabi coguntur, pro quibus subnascuntur noui, quae regeneratio fere fit ab anno nono ad decimum tertium. Praeter eos nouos dentes nunc, sed lente, etiam vigesimo et quinquagesimo anno noui duo molares postremi accedunt, vt adeo pro viginti dentibus temporariis triginta et duo constantes plerumque succedant dentes. Dantur tamen exempla tertiae et etiam quartae dentitionis. Confirmatis musculis et attenuatis p. 22. aliquantum epiphygium cartilaginibus discit puer ambulare. Paulo post annum excitati ingenii pueri etiam loqui norunt, ab anno septimo et in bene natis etiam prius admirabilis eminent memoria, supra quindecimum annum vix cum sua facilitate superfutura. Ingenium post memoriam emicare incipit. Tardius et memoria et ingenio iudicium maturatur. Nerueum puerorum systema tenerum est, dormiunt facile, pinguescunt, eorumque humores sensim mutantur et acres fiunt et foetidi. Crescit porro puer, vt tamen singuli anni eo minus ad eius staturam addunt, quo sunt a vitae principio remotiores.

p. 28.

Caussae, cur incrementum decrescat, intellectu faciles sunt. Cor enim multo minus est, vasa longiora fiunt, et per vniuersum corpus numerosissima vascula euanescent, solidae partes indurantur, attractio solidarum partium augetur, et succi densiores fiunt. Quare, cum continuo resistentiae augeantur, et minor fiat fluidarum partium in corpore portio et maior solidarum, superest, vt minor sit et minor semper partium firmarum dilatatio, minus adeo incrementum. Verum datur finis incrementi, ad quem animalia minora et ea, quibus pulsus est velocior, vti aues, citius perueniunt. Explicatu tamen facile non est, quare foeminarum incrementum breuius sit, quam virorum: forte res ex eo declaratur, quod, cum telam omnem corporis habeant molliorem et pulsus numerosiores, et celerius increscant, citius earum mollior cartilago ad tenuitatem, quae vltima est, reducatur. Pubertas ipsa, quae maxima est in corpore humano rerum conuersio, tunc superuenit, quando arteriae hypogastricae, in foetu perexiguae, haecenus cum suis ramis euolutae sunt; post pubertatem exiguum est, quod plerique aut iuuenes crescunt, aut puellae. Incrementum inaequale multis modis fit, vt aliae partes corporis aliis celerius increscant. Incrementi nimii multae et magnae caussae sunt; videtur imprimis vis impellens maior esse, et cum ea pororum laxitas coniungi, et abundans alimentum. Incrementum nimis paruum efficit omne fere morborum genus, quod humorum motum non accelerat, frigus et plantarum et hominum staturam imminuit, et resistentia aucta incrementum paruum efficit. Hinc labores nimii, fibram ante tempus indurantes, staturae mire nocent. Statura humana iusta circa sex pedes helueticos esse videtur, estque in omnibus animalibus non quidem anxia, quasi de modulo

p. 34.

expressa, analogia, sed tamen, vt cum libertate aliqua suum genus regat, lex staturae. A limite iustae staturae humanae aliquae gentes euagantur; sed tantos staturae humanae errores non finit veros esse constantia naturae, multoque minus populos gigantum aut vnquam fuisse, aut nostro seculo superesse, Noster putat, et cum naturae fabrica gigantes consistere vix posse, ostendit. Caussam si requisieris, cur aut nonnulli homines, aut nonnullae gentes maiorem staturae mensuram consequantur? in vniuersum statuit Noster, tunc procerum futurum hominem, si et alimento abundauerit, et flexiles habuerit sui corporis partes, et cordis motum minus velocem. Quod ad staturam iusto minorem attinet, gentem nanorum nullam dari, Ill. Auctor asserit, neque putat videri, Deum hominum genera creaturum fuisse, qui belluis regendis inepti essent. Caeterum nanos morbo aliquo imperfectos manere, plerumque difformes, et raro eleganti forma, autumat.

Quando incrementi finis nunc venit, tunc qui-
 dem homo, quantum per eius conditionem licet, perfectissimus est. Et tamen iam tunc in pulcherrimo illo aetatis flore semen adest senii ipsiusque mortis. Nam in ipso iuvene multa amittuntur elementa corporis prioris, quae nouis staminibus sarciri necesse est: et induratio vniuersi corporis, quae neque ab infantia abfuit, clanculum pergat eo tendere, vt homo terra fiat, quem in terram aequum sit redire. De fluidarum particularum iactura nulla est dubitatio; verum, etiam partes firmas consumi, putandum est. Mutari easdem, ossium morbi eorundemque decremента, dentiumque incrementa per succos, per eorum interstitia motos, docent. Si ossa vero et dentes nouantur, si adeo vetusta elementa delentur, et noua iis succedunt.

dunt, de aliis corporis partibus minus firmis non oportet dubitare. Elementa verò sunt, quae decedunt. Mechanicae huius consumptionis caussae in elongatione et contractione, cohaesionem elementorum fibrae debilitante, quaerenda est; inde autem flexio alterna fibrarum omnium et glutinis auulsio sequitur. Accedit porro frictio, per quam elementa internorum parietum arteriarum et vasorum in vniuersum consumuntur. Confirmant eandem deletae valuularum inter fibras firmiores membranae et scrobes illae maiores, quas in aorta arteria adeo frequentes et vlcerum similes Noster vidit. Sed neque terreum fibrae elementum ab eo attritu tutum est, siquidem soluto glutine terrea particula perinde labascit, et sede mouetur. Detritae istae partes, siue a pariete vasis proueniant, siue de cellulositate auulsae cum adipe in venas redeant, siue de ossibus reduces venoso sanguini reddantur, per circulum circumeunt, vt materiem vberrimae illius terrae, quae in vrina reperitur, constituere videantur. Fluidae partes celeriter reparantur, et post exiguum dierum numerum sanguinis iactura resarcitur, omnesque humores ex eadem materie, vnde priores, restituantur. Solidarum partium iactura reparatur ex gelatina, quae terreas etiam particulas supplet. A vigesimo aut a vigesimo quinto ad quadragesimum est *Status*, in quo homo porro neque increscit, neque decrescit, sui que in vniuersum similis est. In eo ipso tamen statu multa mutantur. Decedit quotidie pars eius non exigua, per vrinam, perspirationem, detritionem: id reparatur alia nouaque de alimento sumpta materie. Alia est mutatio corporis perfecti, quae videtur ad incrementi genus pertinere, nempe obesitas. Quando nimirum plenum incrementum iuuenis attigit, tunc obesitas incipit renasci. Is adeps in vniuersum corpus

corpus deponitur, paucis exceptis partibus, in cellulofas telas pene omnes, non item in viscera, forte, quia pauciores in iisdem sunt arteriae, aut angustiores pori, siue viscerum strictior cellulosa tela adipem non recipit. Cur vero post finem incrementi homo pinguescat, caussa haec est: bene nempe alitur, incrementum nihil succi absumit, laxa est cellulosa tela, et fere sub ea tempora, fracto aliquantum impetu cupidinis, quietius viuitur. Qui enim pergunt corpus exercere, vt rustici, et quibus strictus est cellulosae telae habitus, vt cholericus homines, in eos nunquam obesitas cadit. Finis autem vix vllus est incremento. Cutis enim, cellulosae telae, membranae cedere aptae sunt, dum dilatantur.

At enim vero dum corpus increfcit, et vires di- p. 68.
stendentes viribus resistentibus superiores sunt, tamen animale corpus vndique durefcit, et elementa solida ad minora interualla coeuntia, vasa excoecata et terrae portio increfcens, resistentias aequales faciunt viribus dilatantibus. Caussa itaque decrementi est maior cellulosae telae vis attractilis. Quare si potuit vis haec cordis dilatantes vires aequare, dum tamen elementorum maior erat distantia, superabit certissime eandem dilatantem cordis potentiam, siquidem ea distantia iam minor fuerit. Sed aliae insuper sunt caussae decrementi. Prior et perpetua est excoecatio vasorum, tunc autem vasa coeca desinunt alimentum partibus vicinis adfundere; desinunt ergo eae ali, et sensim dissipato vndique fluido humore, in solidam massam, a longa contractione minorem abeunt. Altera caussa habet aliquid morbofi et tamen frequens est. Fit a vapore gelatinoso, vndique circa fibram aut cellulofam aut musculofam coacto, vt tota ea regio crassa, coeca, alba fit, non tamen continuo dura, quae scirrhi est conditio. Porro vis insita et neruosa minuitur;
aliam

aliam causam humorum mutatio dat. Si plus est terrae et partium durarum in homine, minus est adeo partium fluidarum: inde senes minus aluntur, quia minus adest humoris alibilis. Deinde humores, qui blandi omnes ex naturae manu prodeunt, corrumpuntur, et ob diminutam perspirationem, et ob diuturniorem in senio retentionem foecum acres fiunt. Porro maximum vitium humorum senilium est, terram super modum prioris aetatis abundare. Ex ea autem terrae vbertate crustae callosae, cartilagineae et osseae nascuntur. Haec nunc coniunctae causae sunt senii, in quo conueniunt cordis magnitudo minor, si cum foetu comparetur, et irritabilitas pro portione iunioris hominis diminuta. Deinde in toto systemate nerueo sensus minus acer, vis insita minor, vasorum numerosorum iactura, coecitas, et in vniuersa fibra, ac sanguine maior terrae portio, coctiones, excretiones et vires musculares minores, acrimonia denique per omnes humores subnascens et impuritas? Sed quaeritur, num detur reiuuenascere. Non impossibile est eo modo, sed per aliam diaetam, humectantem nimirum, lacteam, vegetabilem, et per alium aerem, multo calidiorem, quam aer est patrius, aliquid obtinere. Duo nempe sunt, quae facere oportet, humoris sufficientem copiam restituere, et irritabilitatem partibus solidis reddere. Illud diaeta, hoc regio calida facit. Pergit interim vitae torrens nos ad oras aeternitatis, tacita, sed irresistibili vi deuehere, fiuntque ea vitia omnia, quae in senio notantur, in decrepita aetate maiora. Primumque vniuersum fere systema neruosum nunc inutile est; vis irritabilis amittitur, redeunt in se ipsos senes et statura minuitur, macilescunt senes, denique cor ipsum, princeps machina animalis corporis, oneri succumbit.

p. 84.

Solus terminus eius quietis incertus est, alius p. 89. tamen aliusque pro varietate animalium, gentium et hominumprehenditur. Arbores longaeuissimae sunt; longaeuitatem agnoscas ex lentore, quo ad plenum incrementum suum perueniunt. Inter animalia insecta pleraque breuis aevi sunt. Diuturnior vita est iis, quae non transformantur; iterum hic longaeua sunt, quae lente crescunt, breuis vero aevi insecta sunt, quae ex verme in perfectam muscam subito abeunt. Piscium lentissimum et forte perpetuum est incrementum ob ossa flexilia. Quadrupeda ouipara, quae inter pisces et calida quadrupeda media sunt, et ipsa valde sunt longaeua. Aues, etsi statura infra quadrupeda est, tamen creduntur longaeuiores esse; mirum quidem dictu. Auium enim incrementum breuissimum est. Vnde autem auium longaeuitas? Terra superflua semulto facilius, quam quadrupeda, liberant, cum per vesicam calx manifesta decedat. Denique et vrinam minus retinent, neque faeces, neque quisquam aues docuit sibi in iis naturae officiis moram imponere. Quadrupedum in vniuersum breuis vita est, quam dentium iactura fere abrumpit. Neque enim cibos suos absque dentium ministerio bene norunt coquere. Deinde in quadrupedum corde frequens nascitur concrementum osseum, quod non potest non eius organi functioni esse obstaculo. Ex omnibus autem exemplis coniciendum est, vt tempora fere gestationis et incrementi, ita vitae tempora esse. Iterum magna animalia fere in omnibus classibus parua diuturnitate vitae superant. Iis cor minus irritabile, pauciores pulsus, veneris cupido rarior, foetus minus numerosi. Denique videtur regionem calidiorem longaeuitati fauere. Homo p. 95. inter longaeuissima animalium est, vt iniustae sint de breui vita querelae. Omnia enim sunt in homine,

quae lentas vitae periodos indicant: vtero diu geritur; omnium animalium tardissime dentes edit; crescit annis viginti; epiphyses diutissime cartilagineae manent; pubertas serotina est; sed, quod caput rei est, homini prae omnibus quadrupedibus mollissima est tela cellulosa et vniuersa fabrica tene-rior. Nunc si induratio caussa est decrementi, senii et mortis debet ea tardior homini superuenire, cui tanto mollior natura, et ne seni quidem decrepito ea sit duritas, quae est in decenni equo. Longaeuitas ergo illi Auctori videtur homini contingere, vitam autem praeter causam aliquam, in fabrica corporis fundatam, abrumpi ante diem, quoties non ad senectutem decrepitam peruenit, ad quam destinatur. Ipse lentor pulsus senilis vitam prorogat, dum consumptionem minuit.

p. 96.

Annos definire difficilius erit. Numerum annorum vltimum, ad quem homo viuendo peruenit, a natura nobis destinari putat Noster, et casu aliquo, et externa iniuria, eum numerum in plerisque mortalibus minui. Causae, quae vitae terminum abbreviant, non in eiusmodi malis quaerendae sunt, quae in naturam humanam necessario cadant, sed, quae in conditionem humanam cadere possint, et tamen vitari, vti vitantur, etsi non a plerisque, tamen a nonnullis. Quod ad regiones longaeuas at-tinget, nullam fere esse, ostendit Noster, siue cali-dam, siue frigidam, in qua non aliqui homines ad summum senium peruenerint, inde longaeuos ho-mines boreales, Europae orientalis, Germanos, An-glos, Heluetos, Gallos, Italos, Hispanos, Graecos, Aegyptios, Indos, Insulanos Indiae finitimos, Aethio-pes, Americanos australes et boreales recenset. Ad longaeuitatis causas Noster accedens notat, lon-gaeuos plerosque sobrios fuisse, strictumque victum obseruasse, aliquos tamen liberioris vitae longaeuos homi-

homines repertos esse, non negat. Vitae porro genus considerans Noster, ad locos, in quibus habitatur, attendit, multosque longaeuos rurivixisse, tamen etiam in vrbibus confenuisse et curis caruisse, vitamque contemplatiuam secutos fuisse, notat. Inter sexus foeminas, quae pericula ex puerperiis superarunt, ob molles fibras, tardius indurandas, et ob id, quod a venere minus laedantur, plerumque vltra virorum annos edurare, sed etiam viros saepe ad senium peruenire, quibus iuuenta debilior fuerit, denique ipsas familias, in quibus stamina vitae meliora videantur, ad longaeuitatem quidquam fecisse monet.

Ex recensitis his causas nunc eruere conatur p. 118.
 Noster, quae faciunt, vt communem sortem aliqui mortales diu effugiant. Aliquas earum extra potestatem nostram esse, concedit, ad longaeuitatem tamen vitae bona eiusdem stamina, cor et ingenium minus irritabile et mediocria omnia multum facere, immo requiri, autumat. Cur vero longaeuitas antidiluuiana post diluuium decreuerit, aerem forte, anni tempora, meteora, terram, in diluuiio mutata, quidquam conferre, semper tamen problema ob paucitatem datorum insolubile manere, putat. Vtcunque vero minuas causas mortis, si tamen pergit corpus indurari, si nerui callefcere pergunt, si pergit cor de irritabili natura amittere, necesse est, vt aliquando cedat oneri, humoresque, quorum motus vita erat, desinat circumagere, nempe vt animal moriatur. Senibus aliquo ante mortem p. 121.
 tempore extremitatum et sensuum vix vllus vsus superest, alius cessat, lotium retinetur, pulsus parcissimus est et intermittens, et somnus aut certe sopor irruit, loquela difficilior fit, neque caput se sustinet, neque manus animi imperata exsequuntur, vltimo respiratio laboriosa fit, cor aliquamdiu

ante mortem sanguinem non potest per arterias, nimium resistentes, in venas propellere, plerumque tunc aliquot pulsuum intervallo quiescit, denique a sanguine et relabente et appulso irritatum, molitur pulsuum, isque nunc status est, in quo sanguis per pulmones transire impos anxietatis sensum facit. Sic per intervalla et cor pulsat et inspiratio aliquando aliqua succedit, donec ne accumulatus quidem sanguis possit cor ad motum incitare, et tunc pulsus interrumpitur, nunquam rediturus. Primus autem ventriculus sinister quiescit, denique etiam dexter contrahi desinit, vltima vena caua sanguinem alterno motu et versus aurem impellit et relabentem recipit, quoad et ipsa ad stimulum obfurdescat. Si signum praesens certumque mortis requiras, neque cordis quies, neque insensibilitas ad omnem stimulum, neque frigus corporis neque rigor sufficient. Potest enim cordis vis irritabilis superesse. Si verus finis vitae requiritur, mortem adesse autumat Noster, quando cordis irritabilis natura perit. Mortuum corpus in putredinem ruit, quae solutis vinctulis elementorum, ossa in terram restituit, vnde primum nata sunt. Sed quid de anima? audiamus vltima verba, quibus Ill. Auctor, verus Dei et religionis cultor, immenso huic physiologiae operi excellentissimo sane et vtilissimo finem imponit: *Animam, inquit, Deo reddimus, cui soli eius a morte status notus est. Adfulgentis tamen fugienti animae spei non raro in moribundis signa vidi, qui serenissimo vultu, non sine blando subrisu, de vita excesserunt. Quae ipsa mors sapientis hominis merito ultimum est et potentissimum desiderium.*

XII.

Experimentorum ad **verio**rem cysticae bilis indolem declarandam captorum sectionem primam proponit ac simul ad audiendam orationem inauguralem d. 22 Dec. a. 1764. habendam inuitat PHILIPPVS GEORGIVS SCHROEDER, Phil. et Med. Doct. et Prof. Anat. Ord. Gottingae, sumtibus Vict. Bossiegelii. 4. pl. 6.

Notum est, post BOERHAAVIUM omnes fere physiologos asseruisse, saponaceam esse bilis naturam, cui singularis acrimonia, quam nonnulli alcaliscentem putarunt, iuncta sit, indeque facillime eam in putredinem abire. Quales autem ob hanc bilis naturam eidem vsus a physiologis tribuantur, neminem fugit. Interim quae Cl. PRINGLE contra bilis vim, qua fermentationem impedire dicitur, et Cl. KÜCHELBECKER contra indolem eius saponaceam in vniuersum, dixere, Cl. Auctorem ad noua hac in re tentamina instituenda impulerunt; quae igitur hoc libello enarrat, et inde varia confectionaria proponit. Vfus vero est Noster tum bouina et suilla, tum etiam humana bile, omniaque experimenta in calore moderato instituit. Commiscuit autem bilem inprimis p. 6.
 cum lacte, variis oleosis, gummosis, gummo-resinosis et resinosis corporibus etc. quae experimenta, quamuis egregia et omni attentione digna sint, hic tamen enarrare spatii angustia vetat. Ex his vero omnibus elucescere Noster statuit: 1) secessionem cremoris ex lacte bilis admixtione neutiquam impediri, sed potius accelerari; 2) lactis coagula a bile, vel coctione quoque adhibita, non dissolui; 3) lac, cum p. 13.
 T 3 bile

bile commixtum, acescere: aliam tamen esse huius acescentiae rationem, quam in puro lacte, quae res pluribus adhuc experimentis explicanda esset; 4) veram oleorum solutionem in bile haud contingere, nec olea bilis ope perfecte aquae misceri; 5) bilem aliquid ad extricanda olea ex mixto quodam conferre; 6) neque resinosa, neque gummi-resinosa, sed tantum aliquam partem gummosorum a bile solui. Hinc Cl. SCHROEDER tandem concludit, vim bilis saponaceam in chylopoiesi nullam esse. Dubia, quae contra hoc assertum moueri possint, alia in scriptione experimentis diluere sibi apud animum Cl. Auctor constituit. Quo plus non poterit non vnicuique physiologorum interesse, ut in hac re ad certitudinem possit tandem perueniri, eo ardentius rogandus est Cl. Auctor, ut huius operis continuationem quam proxime nobiscum communicet.

XIII.

The virtues of Cinnaber and Musk against the Bite of a mad Dog, illustrated, in a Letter, to Sir GEORGE COBB, Baronet etc. By IOSEPH DALBY, Surgeon. Birmingham, printed by Iohn Baskerville, 1764. 4. pl. 8.

i. e.

Vires cinnabaris et moschi aduersus morsum canis rabidi illustratae in litteris ad Illustr. GEORG. COBB etc. Auctore IOSEPH. DALBY, Chirurgo.

Duplex consilium Cl. huius libelli Auctor sibi proposuit: primum vt praestantiam remedii illius notissimi, quod ex cinnabari et moscho componitur, et ab Ill. COBB publicatum, a Cl. vero NUGENT magis adhuc confirmatum est, suis etiam observationibus, ab anno 1747. collectis, illustret: deinde vt illud ipsum quoque contra censuram nonnullorum defendat. Maxima vero experimentorum et obseruationum pars, quae hic publicantur, in brutis, canibus scilicet, suis et equis, pauca tantum in hominibus instituta sunt. Inter animalia illa p. 10. canis fuit iam rabidus, qui ope quatuor dosium, quarum quaeuis sedecim moschi grana continebat, in sanitatem restituebatur. In reliquis animalibus hoc remedium praeseruatue tantum datum fuit, saepius tamen Noster obseruauit, quanta illius hac in re sit efficacia. Quod si enim plura animalia morfu canis rabidi vulnerata essent, ea in quibus hocce remedium adhibebatur, vt plurimum ab hydrophobia libera manebant, reliquis, in quibus alia curatio tentabatur, morbo illo affectis. Quae enim vulgo

- proponuntur medicamenta et methodi, eae omnes, vti plura tentamina Nostrum docuerunt, omni vi destitutae fuerunt. Quod etiam de ipsa vulneris cauterisatione et submersione in aqua marina valere, exemplis pluribus confirmatur. In ipsa tamen huius remedii applicatione duplici cautione opus est: primum vt illud, si fieri potest, statim post vulnus acceptum porrigatur, deinde vt illius vsus saepius per quatuor vel quinque septimanas repetatur. Cum vero moschi pretium nimis magnum sit, quam vt hoc remedio in medicina veterinaria commode adhiberi possit, varia consilia Cl. Auctor dat, quo modo moschi pretium minui et adulteratio eius impediri queat.
- P. 13.** Accedit tandem ad refutationem epistolae cuiusdam, a Cl. BRAKEN in nouellis publicis publicatae, in qua Cl. NUGENT eiusque remedium impugnantur, et scarificatio vulneris atque inunctio partis vulneratae cum pinguedine anserina commendantur. Licet vero Noster iusto acrius in refellendo illo aduersario versetur, tamen concedit, dilatationem vulneris et pinguedinis applicationem suo vsu non destitui.
- P. 17.** In supplemento adnexo docetur, ab HIPPOCRATE nullam hydrophobiae mentionem factam esse, sed illum vocabulo *βραχυπύοται* tales aegros insigniuisse, qui in phrenitide specie aliqua delirii affecti essent, in quo rarius, nec nisi per plura interualla bibunt. Confirmat quoque, veram hydrophobiam non vt symptoma alios morbos auctos comitari, sed esse huic morbo propriam. Licet enim alii aegri nonnunquam potum omnem auersentur, tamen hoc vel delirii species est, vel ex aliis causis pendere potest, vti hic exemplo hystericae cuiusdam foeminae probatur.
- P. 21.**
- P. 41.**

XIV.

Fauna Insectorum Fridrichsdalina, siue methodica descriptio insectorum agri Fridrichsdalensis, cum characteribus genericis et specificis, nominibus triuialibus, locis natalibus, iconibus allegatis, nouisque pluribus speciebus additis. Hafniae et Lipsiae, in officina libraria Io. Frid. Gleditschii, 1764. 8. pl 7½.

Libelli huius Auctor, uti ex dedicatione praefixa apparet, est Vir Clar. OTTO FRIDERICVS MÜLLER, qui Ill. Comitis DE SCHVLIN studia consiliis suis direxit. Is, cum in villa *Fridrichsdahl*, quae duos tantum lapides ab Hafnia distat, plantarum historiae operam daret, eo ipso tempore simul insectorum cognitioni vocauit, et omni studio quascunque species, in agro Fridrichsdaliano obuias, collegit, atque collectas cum descriptionibus Ill. LINNAEI comparauit. Horum itaque insectorum catalogum, secundum methodum Ill. LINNAEI dispositum, hoc libello publicauit, singulisque generibus et ordinibus characteres praeposuit, ut insectorum disquisitio tironibus eo facilius redderetur. Praestantiores quoque icones ex optimis auctoribus commemorauit, nouasque species asterisci ope distinxit. Continentur vero in hac Fauna species 858, inter quas fere centum et viginti sunt, quas Cl. MÜLLER ut nouas proposuit. Vniuerso operi quoque tabulam praeposuit Noster, in qua methodica diuisio insectorum Linnaeana cum ea, quam Cl. GEOFFROY in *Historia Insectorum agri Parisiensi* *) dedit, comparatur, nouaque genera Cl. GEOFFROY ad Linnaeana genera reducuntur.

T §

XV. Con-

*) vid. Comment. nostr. Vol. XI. P. IV. p. 612.

XV.

Consultations sur la pluspart des maladies, qui sont du ressort de la Chirurgie. Par HENRY-FRANCOIS LEDRAN, Maître en Chirurgie, Ancien Directeur de l'Académie Royale de Chirurgie à Paris, de la Société de Londres, ci-devant Chirurgien en Chef de l'Hôpital de la Charité, et Ancien Consultant des Armées du Roy. à Paris, chez P. Fr. Didot, 1765. 8. 1 Alph. 5 pl.

i. e.

Consultationes de plurimis morbis chirurgicis.
Auctore HENR. FRANC. LEDRAN.

Vt in vniuersa arte medica, ita praecipue in ea parte, quae manu medetur, regularum generalium, quas theoria tradit, applicationem ad morbos speciales difficillimam esse, atque hac ipsa re potissimum medicum rationalem ab empirico distingui posse, neminem fugere arbitramur. Laude itaque omnino dignum est Cl. LEDRAN, tot egregiis scriptis et longa felicique praxi illustris, consilium, quo hasce consultationes exarare, et publici iuris facere constituit, potissimum in eorum chirurgorum usum, quibus occasio deficit, plures morbos examinandi, et ingenium frequentiore symptomatum diiudicatione acuendi. Ea autem in hoc libro usus est Cl. Auctor scribendi forma, vt fingeret, chirurgum tiro-nem consulere veteranum de morbis, quorum historias ad eum per epistolas mittit, cui deinde tironi responsio datur a veterano. Adiecta quoque saepe est relatio de morbi exitu, consiliorumque datorum euentu. Intelleximus autem duplex Cl. Auctoris fuisse
in

in publicandis hisce consultationibus, in quibus, etsi ficta videbatur narratio, tamen vera morborum, in praxi sua antea notatorum, exempla subsunt, consilium. Primum est, ut tirones doceat, quomodo historia morbi formanda, diuersaque symptomata explicanda et diiudicanda sint; alterum, ut iis viam in praxi chirurgica monstret, instruatque eos, quomodo interdum a regulis communibus recedendum sit, et exceptio quaedam locum habeat, vel etiam nonnunquam quid addendum sit. Morbi autem chirurgici, de quibus hic agitur, alphabetico, non systematico, ordine dispositi sunt, quod melius fuisset, cum historias similes diuerso loco positas esse, aut eandem historiam bis occurrere vidimus. In p. 13. vniuersum autem hic liber egregias pathologicas et 233. therapeuticas obseruationes continet, ita ut lectio illius tironibus omnino commendanda sit. Quum vero nonnullae ex iis speciminis loco adducendae sint, sequentes adnotasse sufficiat.

Ad corpus peregrinum paruum, in vulnere reli P. 45.
 etum, sine sectione educendum, Cl. Auctor lapide 105.
 infernali ita usus est, ut paruum eius frustulum in
 vulnus immiserit, vnde eschara molliore, quam in
 cute nata, digito vel specillo, sine irritatione aut
 dolore, corpus peregrinum educere potuit. Vlna p. 63.
 et radio ense ita discissis, ut, musculis inferioribus 94.
 exceptis, totum brachium a corpore abscissum esset,
 tamen vulnus sine futura cruenta, sola deligatione
 curatiore adhibita sanatum est. Iniectiones in vul- p. 78.
 neribus pectoris, si pulmones laesi sunt, plane re-
 iicit; cum illae tussim excitent, et dilacerationi par-
 tium ansam praebeant. Cranii pars, per dedolatio- p. 91.
 nem a reliqua calua separata, vulnere recenti immissa,
 ossi, a quo separata erat, iterum agglutinata fuit.
 Globulus, e sclopeto emissus, per os frontis in cere- p. 127.
 brum penetrauit, ibique per annum latuit sine vlla
 noxa,

- noxa, donec, aegro morbo alio extincto, ad latus
- p. 140. fellae equinae reperiretur. Digiti pars, in articulatione fere tota a reliquo digito resecta, solius fasciae et futurae ficcae ope cum illo iterum concreuit.
- p. 147. Ad vitandam lithotomiam in calculis minoribus vesicae, Cl. Auctor ope bacillorum, ex linteo cerato conuoluto formatorum, vrethram sensim ita dilatauit, vt calculus pisi maioris magnitudinem habens, cum
- p. 170. vrina, diu retenta, exierit. Notatu porro digna est obseruatio, de exstirpatione excrescentiae fungosae ex orbita, in angulo minore propullulantis, ope cauterii actualis.
- p. 201. Fistulas ani diu toleratas non excindendas esse
213. Cl. Auctor monet, cum aegri ob habitualem, quae per fistulam fiebat, euacuationem suppressam, post operationem alio morbo vt plurimum pereant,
- p. 206. Paruae vrethrae fistulae, quae saepius oriuntur, si via vrinae per callos angustata fuerit, vrethra per bacillos, ex linteo cerato factos, dilatata sponte fa-
- p. 214. nantur. Sectione tamen quoque vsus est Noster in vrethrae fistula complicata, cuius operationis vni-
- p. 230. uersa historia attentionem meretur. Quanta cautione opus sit, ne ob vulnera, quae ab alio instrumento facta sunt, simplicem ossis fracturam pro complicata habeamus, historia docet puellae, quae eodem temporis momento, quo femoris os in ea diffractum fuerat a forfice, quam appensam habuerat, quoque in fractura laedebatur, vt chirurgus complicatam hanc fracturam esse existimans, totum
- p. 245. membrum iam resecare vellet. Ligamentum patellae discissum sine sutura solius situs et fasciarum
- p. 314. ope sanatum fuit. Vrethram adeo contractam, vt catheter nullo modo in vesicam penetraret, Cl. Auctor ope chordarum, ex intestinis confectarum, quales in instrumentis musicis adhibentur,
- p. 332. sensim sensimque dilatauit. In fractura patellae
male

male curata, vbi genu perpetuo flectitur, pes per tres vel quatuor menses in perpetua extensione seruandus est, quo totum membrum rigidum fiat. Deinde sensim sensimque flexio eius tentanda est, quae res nonnunquam tam bene succedit, vt aegri postea pede satis commode in extensione et flexione vti possint. Post laesionem vaginae vteri in partu p. 337. laborioso, in ea concrementum aliquod calculosum natum est, ad quod cum parua tantum via pateret, neque Cl. Auctor sectionem instituere vellet, angustum hoc iter ille sensim sensimque chordis, ex intestinis fabrefactis, dilatauit, ita vt, via tandem satis ampla reddita, concrementum hoc in parua frustula dissolutum exire posset. Illos tumores, qui cum ca p. 396. rie ossis remoti coniuncti, pure ichoroso repleti sunt, et post febres ex metastasi oriuntur, Noster non aperit, sed solam palliatiuam curam adhibet, qua aegri nonnunquam per satis longum tempus conseruantur, qui alias citius periissent. In aegris p. 409. paroxysmo hysterico correptis applicatio cucurbitularum siccarum ad pedes, egregium vsum habuit. Adnexae sunt tandem duae epistolae, in quarum pri- p. 413. ma historia enarratur viri, qui insectum, quod forte scolopendra fuit, vomitu reiecit, et deinde vomitum cruentum expertus est, in cuius tandem ventriculo vlcus carcinomaticum repertum fuit. Altera continet casum viri, qui furcam deglutiuit, p. 420. quae post annum demum, quo tempore grauissima symptomata excitauit, per anum exiit, aegro in integram sanitatem restituto.

Philosophical Transactions giving some Account of the present Undertakings, Studies and Labours of the Ingenious in many considerable Parts of the World. Vol. LIV. for the Year 1764. London, printed for L. Davis and C. Reymers, 1765. 4. Alph. 2. pl. 12½. tab. aen. 26.

i. e.

Transactiones philosophicae, quae laborum, ab eruditis in variis orbis terrarum partibus nouissime susceptorum, quandam exhibent notitiam. Vol. LIV. ad annum 1764.

Pauciores profecto ex hoc Volumine articuli propius ad nos pertinere videntur.

p. 1. 1) *Relatio de Mumia examinata Londini 1763, ex litteris Cl. IOAN HADLEY, ad Cl. HEBERDEN **). Quamquam plures sunt auctores, qui mumiarum dissectionem et examen susceperunt, quam Auctor huius commentarii nominauit, tamen multa infunt, quae partim ab aliis antea proposita confirmant, partim noua et Auctori propria esse videntur. In vniuersum autem ex hac disquisitione, omni studio a Cl. HADLEY aliisque medicis Londinensibus suscepta, patet: ante cadauerum balsamationem ossa carnibus plane nudata fuisse, si inferiorem pedum partem exceperis: sceleton deinde per aliquod tempus in pice, igne liquefacta, seruatum, caua corporis eiusmodi pice repleta, totamque mumiam linteis aliquo modo inuolutam iterum in picem immissam fuisse, ita vt pix non solum interiora

*) lect. d. 12. Ian. 1764.

rora fasciarum strata, sed et ossa ipsa penetrauerit. Sub pedum planta in hac mumia reperta fuit radix aliqua bulbosa, quae recens et incorrupta adhuc erat; aderant quoque in pedum digitis vngues, et ipsa cuticula carnisque vestigia, quae tamen omnia pix penetrauerat, vt probabile sit, pedes ante immersionem corporis in massam piceam linteis fuisse inuolutos. Huius vero ipsius massae chemica disquisitio Cl. HADLEY docuit, constare illam ex vegetabili substantia, non vero, vti varii veteres tradiderunt, asphaltum esse. Aliquo modo cum myrrha conueniebat, ita vt certum sit, Aegyptios resinae cedri, qua forte vsi sunt, alias quoque aromaticas resinas admiscuisse.

2) *Continuatio historiae morbi* Cl. BUTLERI *) p. 15. ex litteris Cl. MOUNSEY ad Cl. HENR. BAKER **). Singularem huius morbi historiam, quo vir ille Moscouiae degens, papyro coloribus tingendo victum sibi parans, eo tempore affectus est, quo viride aeris et lamellas auri spurii cum aqua forti miscebat, iam alio tempore Cl. MOUNSEY cum Societate communicauit. Non tamen aeger ille, vti ibi traditum est, post primum morbi impetum plane in sanitatem restitutus fuit, sed postea quoque, non solum ab odore colorum ex metallis paratorum, sed etiam ab tactu solo metallicorum corporum, quae nullum plane odorem habebant, semper anxietatibus, artuum tremore, lipothymia et variis aliis grauissimis symptomatibus corripiebatur, quod de vitriolo, viridi aeris, cupro, ferro, et cerussa variis exemplis probatur. Ipsa medicamenta martialia, licet in
valde

*) vid. Phil. Transact. Vol. L. p. 19. Commentar. nostr. Vol. IX. Part. IV. p. 668.

**) lecta d. 19. Ian. a. 1764.

valde exigua dosi data, aegrum semper pessime affecerunt.

p. 24. 3) *Descriptio noui ac tuto mouendi tolenonis seu machinae, qua onera in altum tolli possunt, inuentae a Cl. IACOBO FERGUSON.*

p. 29. 4) *De lunae distantia et parallaxi, epistola Cl. P. MURDOCH ad Cl. A. REIS.*

p. 38. 5) *Tentamen explicationis originis et formationis belemnitarum. Auct. Cl. IOSHUA PLATT *).* Describit Cl. Auctor imprimis duas species in Anglia maxime frequentes, *vulgarem et fusiformem*, signaque, quibus ab aculeis echinorum siue lapidibus iudaicis differunt, explicat. Belemnites enim in perpendiculari directione ad axin suam frangitur, lapides iudaici vero in obliqua. Porro diffracti belemnitae superficies radios, qui ex centro progrediuntur ostendit, e contrario lapidum iudaicorum diffractorum superficies glabra est et quodammodo splendescit. Radii vero, quibus belemnitarum superficies distincta est, oriuntur ex tenuitate laminarum, ex quibus belemnitae substantia composita est. Illae enim, si belemnites diffringitur, omnes simul eodem tempore a se inuicem ita secedunt, vt superficies fracturae plana fiat, quod phaenomenon in aliis quoque testaceis, quae ex trichitarum classe sunt, v. c. in pinna marina obseruari solet. His praemissis Cl. Auctor pluribus argumentis ostendit, belemnitas ad testacea pertinere, laminasque diuersas, e quibus earum testa composita est, sensim sensimque formari ab animali intus habitante, ea ratione, vt illud interiores primum, exteriores vero vltimo exstruat. Similis est cellularum, in quibus alueoli sic dicti belemni-

*) lecta d, 26, Ian. 1764.

belemnitarum reperiri solent, mechanismus, quarum maximae post minores demum vltimo loco ab animale fabricantur. Hinc patet, belemnitas, licet in ipso mari nondum repertae sint, tamen animalis marini esse exuias, atque ad eandem fere classem cum nautilus esse referendas. Alia vero animalia marina, quae haud raro belemnitarum testae adnata deprehenduntur, vt pholades etc. sedem suam ibi post mortem animalis tantum fixerunt.

6) *Relatio de peculiari quadam Vespaee et Cicadae specie*, ex litteris Cl. SAM. FELTON ad Cl. HENR. BAKER *) Duo haec insecta, ex insula Iamaica allata, nondum antea descripta sunt. Primum est: *Vespa crinita setis colli, thoracis, abdominisque radiantibus corpore longioribus*. Alterum: *Cicada rhombea, thorace compresso membranaceo foliaceo subrhombeo, postico latiore*, quae species cum *Cicada foliacea LINNAEI* quodammodo conuenit.

7) *Relatio de Armadillo Americano*, Auct. Cl. WILH. WATSON **) Cum Cl. WATSON accuratam huius animalis figuram apud nullum auctorem inueniret, illam hic communicauit, factam ad viuum animal, quod in Anglia nunc seruatur. Est vero hoc animal *Tatue Brasiliensium MARCGRAVII* seu *Dasypus cingulis nouem, palmis tetradactylis, plantis pentadactylis LINN.* Fructus horaeos respuit et sola carne et lacte vescitur.

8) *Ratio quantitatis pluuiae in Sinu Cornubiae* p. 59. *Mountsbay mensibus iunio et iulio 1763. determinata, vna cum obseruationibus tempestatis eiusdem anni, ex litteris*

*) lecta d. 2. Febr. 1764.

**) lecta d. 9. Febr. a. 1764.

Litteris Reu. W. BORLASE ad CAROLVM Episcop.
Carlislensem.

p. 61.

9) *Relatio de hernia vesicae urinariae calculum continente.* Auct. Cl. PERCIVAL POTT *). Puer sex annorum subito acutum dolorem in inferiore abdominis parte sentiebat, neque eo durante urinam excernere poterat. Post aliquot dies in superiore funiculi spermatici parte tumor durus, pisi magnitudine, indolens detegebatur, qui postea ita erat auctus, vt, aegro decimum tertium aetatis annum agente, castaneam fere aequaret, sensim sensimque vterius descendebat. Nullo dolore, leui tantum stranguria aeger afficiebatur. Cum vero Cl. POTT nullum in latere affecto testiculum tactu inueniret, atque de natura huius tumoris dubius haereret, operatio tamen ob incommoda, a magnitudine tumoris metuenda, suscipienda esset: eam diligenter ita instituit, vt primo integumenta et cellulofam telam caute discinderet quo facto cystis aliqua firma et quasi tendinosa in conspectum veniebat, quae superius in angustum terminabatur finem, qui ex fune tenuissimo, calami straminei magnitudinem aequante, pendeat. Intrabat autem ille funiculus vna cum fasciculo vasorum spermaticorum abdomen per anulum abdominalem. Cystide vero illa aperta duae circiter vnciae vrinae limpidae effluebant, atque in cystide ipsa calculus reperiatur, iis, qui in vesica urinaria reperiri solent, simillimus. Effluebat quoque post operationem ex vulnere per quatuordecim vel viginti dies lotium, quod hanc cystidem vesicae urinariae partem esse confirmabat; hoc vero tempore praeterlapso vulnereque sensim clauso, vrina naturalem

*) lecta d. 16. Febr. a. 1764.

lem sequi coepit viam, aegerque intra mensem plane restitutus est.

10) *Observationes de Cicada Americae septentrionalis collectae a Cl. P. COLLINSON **). Licet hoc insectum in Pensylvania quouis anno inuenitur, tamen non nisi post quodque quatuordecim vel quindecim annorum interuallum maiore in copia apparere solet. Prorepit vero ex cuniculis, ad radices arborum fitis, sub forma hexapodii, mox autem, disrupto externo integumento, alas nanciscitur, et sequenti iam die perfectam maturitatem acquirit. Atque ab hoc tempore hae cicadae per omnem regionem disperguntur tanta copia, vt per aliquot dies omnes fere aues, multa quadrupeda et Indiani ipsi iis pro cibo vtantur. Mas fortem sonum edit ope duarum vesicularum, sub alis positarum, eoque foeminam ad coitum inuitat, quo peracto foeminae circa finem maii oua ponunt. In hoc vero negotio ita versantur, vt ope aculei, semipollicem longi, intra collum et thoracem siti, summa cum celeritate extremos arborum ramos multis foraminibus perfodiant, singulisque ouum immittant, ex quibus circa medium iulii vermes prorepunt, qui mox in terram descendunt, seque, quo transformationem modo descriptam subeant, in ea condunt.

11) *Relatio de peste Constantinopolitana ex litteris Cl. MORDACH MAKENZIE ad Cl. IAC. PORTER ***). Communicat Cl. Auctor observationes, quas per triginta annos, quibus in orientalibus hisce regionibus commoratus est, de peste collegit, ea ratione, vt tantummodo, quae ipse vidit, aperte indicet, neque alios scriptores, quorum observationes

V 2

a suis

*) lecta d. 23. Febr. 1764.

***) lecta d. 23. Febr. 1764.

a suis differunt, refutet, cum peruasus sit, pestem non solum in variis regionibus, sed et in vna eademque regione diuersis temporibus diuersa quoque in progressu ostendere symptomata. Ex observationibus vero, a Cl. MAKENZIE collectis, sequentes potissimum notatu dignae nobis visae sunt. Impossibile est, aegrum quendam ex improviso aut ipso die, quo contagium accepit, mori, cum ante mortem semper euolutio aliqua contagii in corpore aegroti praecedere debeat. Quae vero vulgo adducuntur exempla hominum, qui per urbem ambulantes consuetaque vitae officia subeuntes subito, sine vilo praegresso morbo, mortui conciderint, ea oriuntur ex eo, quod, qui peste laborant, morbum illum, quantum fieri potest, ne ab aliis deferantur, dissimulant, et ita vehementiae morbi resistentes tandem victi subito pereunt. Similiter falsum est: nullum hominem per omnem vitam suam bis peste affici, cum Cl. Auctor plures cognouerit, qui hoc morbo aliquoties tentati fuerunt, et Graecus quidam, qui nosocomii cuiusdam curam habebat, decima quarta vice peste laborans tandem mortuus est. Aliquoties Constantinopoli lues bouina pestem praecessit, magnaeque cateruae variorum insectorum apparuerunt, ita vt nonnulli, ad ea signa attenti, ex iis violentam pestem praedixerint. Ipsum vero contagium in partiali atmosphaera tantum aegroti vel alius cuiuscunque corporis continetur, non vniuersalem inficit, ita vt Cl. Auctor saepe sine vilo periculi metu domos intrauerit, in quibus aegri peste laborabant, modo ii in conclauis aliquo inclusi essent. Concedit tamen, epidemicam aëris constitutionem, pro diuersa sua indole contagii vim et efficaciam multum intendere vel infringere posse. Sub initio huius morbi symptomata similia sunt iis, quae paroxysmum tertianae febris comitari solent. Accedit enim horror,

nausea,

nausea, vomitus materiae biliosae, anxietas praecordiorum et tussis sicca. Mox tamen subsequitur dolor capitis, vertigo, leniores motus conuulsiui, respiratio difficilis; anima et sudor foetent, oculi rubent, facies pallet, nec raro haemorrhagiae narium oriuntur. Interea sitis quoque vehementer intenditur, lingua flaua fit et in margine rubet, appetitusque et somnus plane pereunt. Maxime vero internus calor aegrum excruciat, qui multo maior est, quam febris violentia, quae tamen semper versus vesperam exacerbatur. Eruptio cutanea carbunculorum vel petechiarum semper morbum leuat. In nonnullis febris vehementia insignis est et deliria accedunt, alii somnolenti fiunt et stupidi. Ex his ii, qui stupidi iacent, diutius morbo resistunt, sed difficilius sanantur, quam qui delirant, quippe qui haud raro, si exanthemata accesserint, euadunt. Orientales populi ex vana aliqua superstitione putant, pestis violentiam per aestiuum calorem minui, quod falsum esse Cl. Auctor experientia et rationibus probat. Iure quoque improbat medendi methodum in his regionibus in peste vsitatam. Venaesectionem enim omni modo reformidant, cuius tamen in principio morbi omnino aliquis vsus esse posset, atque theriacam potius et aquam calidam adhibent. Corticis peruuiiani et ab initio quoque ipecacuanhae vim aliquam contra pestem esse, Cl. Auctorem experientia docuit. Ignis ope corpora a contagio praecaueri posse, falsa quoque est opinio, cum coqui magis, quam alii pestis vi expositi esse soleant.

12) *Narratio de aestu maris notabili Bristoliae* p. 83. *observato*, ex litteris Reu. IOSIAH TVCKER ad Reu. THOM. BIRCH.

P. 84. 13) *Litterae* Cl. TORBERN BERGMANN ad Cl. WILSON *nonnulla experimenta electrica exponentes* *). Experimenta cum ligamentis fericeis varii coloris, vnum suecicum pollicem latis, instituta, sub conditionibus a Cl. Auctore descriptis, extra dubium ponunt negatiuam et positiuam electricitatem, ac docent: si fricatum ligamentum et fricans eiusdem fuerit telae, adeoque textura, color, superficies ceteraque fuerint similia, ac fricatio instituat transuersa, fricans positiuam, fricatum negatiuam contrahere electricitatem: in fricatione secundum longitudinem fricans fieri negatiuum, et fricatum positiuum: si fricans alius sit coloris, eundem esse euentum: nigra vero id habere praecipui, vt semper fiant negatiua, excepto vnico casu, quo nimirum fricans quoque nigrum fuerit. In fine epistolae notatur Cl. WILCKIUM inuenisse instrumentum, quo in campo absque linea meridiana acus magneticae declinatio, quae praeterlapsa aestate 11°. 50' occidentem versus Holmiae obseruata est, facile inueniri possit.

P. 89. 14) *Relatio de Iaculatore, pisce, ex India orientali allato*, ex litteris Cl. I. A. SCHLOSSER ad Cl. P. COLLINSON **). Est hic piscis *Chaetodon rostratum* LINNAEI, pinna dorsali postice maculata fusca, cuius figura et descriptio in Musaeo Adolpho-Fridericiano tab. XXXIII. exstat. Noua autem plane est obseruatio rationis, qua piscis ille, qui in littore habitat, victum sibi parare solet. Quodsi enim in plantis, quae ad littora crescunt, muscam vel aliud insectum conspicit, tunc ad distantiam quatuor vel sex pedum ex ore suo rostriformi guttulam vnam aquae eiicit, eaque insectum, foliis plantae insidens,
in

*) lecta d. 23. Febr. 1764.

***) lecta d. 15. Mart. 1764.

in mare deiicit, vbi statim illud deuorat. Huius rei veritas vltcrius confirmatur experimentis, quae Cl. HOMMEL Batauii cum eiusmodi piscibus captis et in domo sua seruatis instituit.

15) *Relatio de Cocco Polonico* ex litteris Cl. p. 91.
WOLFE ad Cl. HENR. BAKER *). Notum est Coccum polonicum sistere oua insecti, nondum satis descripti, quod radicibus variarum plantarum vt *Scleranthi perennis calycibus fructus clausis* LINN. *Secalis*, variarumque specierum *Fragariae*, *Quinquefolii* etc. adhaeret, atque versus finem iulii ab euulsis radicibus colligitur. Augusto demum mense ouum suum relinquit et in planta tarde decurrit illud insectum, cuius formam Cl. Auctor exacte describit et addita figura explicat. Cocculi autem collecti in ollam immittuntur et supra ignem torrentur. Ad tingendam vero lanam Poloni coccum in aheni cupreo cum liquore acido *Kwas* dicto coquunt pinguemque spumam sollicitè auferunt, vsque dum ea non amplius appareat. Lanam vero puram in alio aheni cum eodem liquore et alumine coquunt, et exsiccatum liquori sanguineo immittunt et in eo per aliquot minuta coquunt, vbi in momento omnis color lanae adhaeret ac liquorem limpidum relinquit. Narratum quoque est Nostro, rubrum colorem, quo Turci lanam inficiunt, parari ex baccis, quae ad radicem plantae cuiusdam Armeniacae, quam *Romam* appellant, crescunt, quam Cl. Auctor forte eandem esse cum *Potentilla alba*, et pulchritudinem coloris ab artificio tinctoris pendere, autumat.

Vltcriora tentamina, quae Cl. Auctor cum eius- p. 95.
modi insectis, in domum suam deportatis, instituit, eum docuerunt, prorepere illa ex coccis ab initio

*) lecta d. 29. Mart. et d. 12. Apr. 1764.

mensis iunii vsque ad medium augusti. Eadem omnibus figura est, sed magnitudine inter se differunt, cum nonnulla ter illam, qua reliqua gaudent, superent. Sexum in illis Cl. Auctor non dignoscere potuit, neque eos coire aut cibum capere vidit. Post aliquot septimanas cylindricum foramen in arena faciunt, cuius fundum lana aliqua sericea, quae ex vniuerso eorum corpore propullulat, tegunt, ibidemque oua sua ponunt et moriuntur. Alia ex filis illis sericeis inuolucrum rotundum parant atque in illo oua sua condunt. Ipsa vero ouula pellucida sunt, quae vero intra septimanam ex illis prorepunt iuniora insecta, ea parentibus similia sunt seque paullo post in terra abscondunt. Muscam, quae pro mare haberi posset, Cl. Auctor non vidit, licet enim aliquam muscam inter trecenta alia insecta obseruauerit, tamen eius forma a coccis adeo differt, vt ad eandem illarum classem referri nequeant.

- p. 99. 16) *Observationes super nummis duobus Etruscis, nunquam antea explicatis*, ex litteris Reu. IOH. SWINTON ad Reu. TH. BIRCH.
- p. 101. 17) *Observatio eclipsis solis d. 1. Apr. 1764. Londini facta*, a Cl. IAC. SHORT.
- p. 105. 18) *Eiusd. eclipsis observatio ex litteris Cl. IOH. BEVIS ad Cl. IOS. SALVADOR.*
- p. 108. 19) *Eiusd. eclipsis observatio Liuerpooli facta*, ex litteris Cl. IAC. FERGUSON ad Reu. TH. BIRCH.
- p. 114. 20) *Eiusd. eclipsis observatio Brompton-Park instituta*, a Cl. SAM. DUNN.

21) *Gradus frigoris in Bedfordia observati re-* p. 118.
censo, ex litteris Cl. IOH. HOWARD ad Cl. CAN-
TON, die 22. Nou. 1763. paulo ante solis ortum
thermometrum Farenheitianum $10\frac{1}{2}^{\circ}$ indicavit.

22) *Adnotationes nonnullae in primam partem* p. 119.
Commentarii Cl. BARTHELEMY de litteris Punicis.
Ex litteris Reu. SWINTON ad Reu. BIRCH.

23) *Catalogus 50 plantarum horti Chelseani, So-* p. 137.
cietati Regiae exhibitarum a Societate Pharmacopoeo-
rum per I. WILMER.

24) *Observatio eclipsis d. 1. Apr. 1764. Greno-* p. 141.
uici instituta, ex litteris Cl. BLISS ad Illustr. Comit.
MORTON.

25) *Eiusd. eclipsis observatio Oxonii facta*, ex p. 145.
litteris Reuer. TH. HORNSBY ad Illustr. Com.
MORTON.

26) *Eiusd. eclipsis observatio facta a Cl. MATH.* p. 150.
RAPER.

27) *Tabula locorum Cometæ d. 3. Ianuarii circa* p. 151.
octauam horam vespertinam in Dracone in Obseruato-
rio Collegii Parisini excolendae arti nauticae destinati,
a Cl. CAROLO MESSIER *delecti et observati.*

28) *Supplementum ad Commentarium Cl. PIN-* p. 152.
GRE de parallaxi solis, ex litteris EIVSD. ad Socie-
tatem Regiam.

29) *Relatio de transitu Veneris, Schwezingae ob-* p. 161.
seruato, ex litteris Reu. CHRIST. MEYER ad Cl.
MORTON.

p. 165. 30) EIVS D. *Observationes variae astronomicae.*

p. 171. 31) *Observatio eclipsis d. 1. Apr. 1764. Chathamia* a Cl. MURRAY facta, ex litteris Cl. BEVIS ad Cl. SALVADORE.

p. 172. 32) *Observationes et experimenta cum diuersis extractis cicutae facta*; Auctore Cl. MICHAEL MORRIS *). Cum extractum cicutae, Coimbrae in Lusitania paratum, ad drachmam vnam, vel sesquialteram sine omni noxa et cum egregio effectu, quem Londinenses Medici ab usu Viennensis vel Londinensis extracti frustra expectarant, exhibitum fuerit: Cl. Auctor cum Coimbrensi illo extracto varia experimenta chemica instituit, illudque cum extracto Vlyssipponensi, Viennensi et Londinensi comparauit. Ex his autem omnibus apparet, Coimbrense extractum longe maiorem copiam continere salis oleosi et resinae, quam reliqua modo dicta extracta, cum in eo scilicet sit $\frac{1}{3}$ pars in spiritu vini solubilis, cuius $\frac{2}{3}$ sal oleosum essentiale, $\frac{2}{3}$ vero resinosa partes constituunt. Cum autem forte ex hac maiore ratione partium salino-oleosarum et resinosaarum egregii huius Coimbrensis extracti effectus explicandi sint, dictae vero hae partes constitutivae ope spiritus vini solui possint: Cl. Auctor medicis commendat, vt tentamina instituant, quibus cognosci possit, vtrum medicamentosae vires in omni extracto, an in saponacea tantum eius parte, spiritu vini solubili, lateant? quo in casu loco extracti adeo nauseosi tincturam potius cicutae spirituosam adhibere suadet.

33) *Ters.*

*) lecta d. 24. Maii 1764.

33) *Tentamen de usu gangliorum in nervis.* Au. p. 177.
 Etore Cl. IAC. IOHNSTON *). Refutat Cl. Au-
 ctor primo Lancisianam hypothesin, qui musculo-
 sam ganglii fabricam assumens, eorum impulsu mo-
 tum fluidi neruei pro necessitate et lubitu dominan-
 tis animae accelerari, motumque in musculis volun-
 tati subiectis produci statuit. Nam neque ganglia
 musculosa sunt, neque illa in nervis, qui musculos,
 voluntati subiectos, adeunt, reperiuntur, sed potif-
 simum in iis, qui ad partes tendunt, quarum motus
 est inuoluntarius. Cum vero ex omnibus nervis
 ganglia frequentissima sint atque ex eo cor et inte-
 stina, quarum partium motus non a nostro arbitrio
 pendet, nervos suos accipiant; cum porro sangui-
 nis, bilis et ciborum stimulus non solae efficientes
 caussae motus harum partium esse possint; denique
 harum partium mechanismus a mechanismo reliquo-
 rum musculorum solis gangliis differat: Cl. Auctor p. 181.
 concludit, gangliorum ope motum inuoluntarium
 harum partium produci. Rationem vero, qua illa ipsa
 ganglia inuoluntarios hosce motus efficiunt, explicare
 Cl. IOHNSTON non audet. Confirmat autem hy-
 pothesin suam ex analogia, quae est motum cordis
 et intestinorum inter et motum vuae inuolunta-
 rium, quae etiam ex ganglio lenticulari, ad fun-
 dum orbitae sito, nervos accipit. Omnes quoque
 nerui, qui immediate vel sensum perceptum cum
 anima communicant, vel ad eius arbitrium motum
 in aliis partibus producant, gangliis plane destituun-
 tur, vt optici, acustici, olfactorii etc. Hinc Cl.
 Auctor quoque coniicit, ramum octavi paris, qui ad
 ventriculum tendit, acuti sensus huius organi caus-
 sam esse phrenicumque efficere, vt motus dia-
 phragmatis etiam ex parte ab arbitrio animae pen-
 deat,

*) lecta d. 31. Maii 1764.

deat, cum, si motus ille inuoluntarius esse debuisset, phrenico plane carere potuissemus.

p. 185. 34) *Variorum meteororum ignitorum in America Boreali obseruatorum recensio, ex litteris Cl. IOH. WINTHORP ad Cl. PRINGLE **). D. 3. Iunii 1739. circa horam 10. vespertinam, cum Auctor Cantabrigiis per forum transfret, subito inexpectata lux oculos eius ter quaterque perstrinxit, quam primum ex fulgure ortam esse putabat, sed conuersis in coelum oculis, non sine terrore conspexit massam igneam, ex austro versus boream in ipso meridiano procedentem, ac scintillas vel potius globos lucentes propellentem. Cum eam primum obseruasset, non procul a Zenith aberat, inde progressa in altitudine 30° euanuit, subsequente ingenti fragore, intra 80. milliaria exaudito. Alterum phaenomenon erat globus ignitus die 24. Nou. 1742. in australibus nouae Angliae regionibus visus, ac cum tanto fragore dissolutus, vt intra 200. milliaria non sine terrore perceptus fuerit. Tertium d. 4. April. 1760. circa mediam noctem in noua Anglia apparuit, instar parui globuli ignei, sed progrediendo a borea austrum versus ac continuo propius ad terram accedendo, non solum ille ingentem magnitudinem consecutus est, sed etiam tantam vim ignis continuo eiaculauit, vt calor aëris auctus videretur, tandem vero non sine ingenti fragore dissolutus est.

p. 193. 35) *Nonnullae nouae sectionum conicarum proprietates, detectae a Cl. EDW. WARING et ad Cl. MORTON perscriptae.*

36) *Effe-*

*) lecta d. 7. Iun. 1764.

36) *Effectus fulguris Southwealdiae in Effexia* p. 198. *obseruati*, a Cl. W. HEBERDEN *). Cum 18. Iunii 1764. circa meridiem turris, ibidem in altissimo loco exstructa, fulmine percussa esset, ex vestigiis in locis, per quos fulmen transit, examinatis apparuit, materiam electricam per indicem tempestatum versatilem metallicum, qui in apice huius turris constitutus erat, collectam, per trabem ferream illaefam defluxisse, donec, cum coaceruata ob murum solidum, cui virga ferrea innitebatur, ulterius expandi non posset, exploderetur. Muros deinde obuios omniaque ex ligno constructa vastauit, per trabes vero ferreas ac res metallicas sine noxa transisse visa est **).

40) *Observationes effectus fulguris concernentes*, p. 201. *una cum considerationibus instrumentorum, ad auertenda damna a domibus et in specie reconditoriis pulueris pyrii, ex fulgure orta excogitatorum, responsionis loco ad quaestiones* a Cl. CALANDRINI propositas a Cl. WILH. WATSON *perscriptae* ***). Meditationes Cl. WATSON, de fulminis ictibus per certa instrumenta auertendis, alio loco ****) propositae, Cl. CALANDRINO dignae visae sunt, quae, cum publicam salutem concernant, ulterius declarentur. Hinc octo quaestiones circa eam rem ad Cl. WATSON transmisit, earumque solutionem ab eo petiit. His quaestionibus satisfactorum multa lectu dignissima proponit Noster, quae non solum omnem electricitatis theoriam illustrant, sed eius etiam insignem usum declarant.

41) *Re-*

*) lecta d. 28. Iun. 1764.

***) Numeri 37. 38. et 39. plane deficiunt.

****) lecta d. 28. Iun. 1764.

*****) vid. Phil. Transact. Vol. LII, p. 629. Comment. her. Vol. XIII. P. I, p. 20.

P. 227. 41) *Recensio effectuum fulminis, quo aedes sanctae Brigittae in platea Fleetstreet sitae d. 18. Iunii 1764. percussae sunt*, in litteris Cl. EDW. DELAVAL ad Cl. WILSON. Primum Auctor monet, supremam turris, a fulmine tactae, partem casu esse ita constructam, ut similis sit iis instrumentis, quae ad deducendam ex nubibus electricitatem adhiberi solent. A lata enim basi sensim sensimque angustior in tenuem virgam ex metallo auro obducto fabrefactam ac cruce ornatam abit. Examen vestigiorum, quae fulminis vis satis expressa reliquit, non potuit non Cl. Auctorem in eam deducere coniecturam: materiam fulguris a virga illa ferrea attractam, et in ea ita accumulata, libere defluxisse usque ad murum, cui ferrea trabs illa innitebatur, qui cum impediret, quo minus se ulterius expandere ac versus terram progredi posset, non poterat non tandem explodi, ac disrupto muro per latera turris a pluvia ante madefacta sine noxa transire, donec trabibus iterum ferreis occurreret, in quibus denuo congregabatur, ac, cum propter muros, in quibus trabes haerebant, de nouo accumularetur, noua dispendio facta, ulterius versus terram progrediebatur. In fine huius descriptionis Cl. Auctor naturalem in fulmine saeuientem electricitatem cum artificiali comparat, methodumque aedificia ita exstruendi proponit, ut magis a fulminis vi tuta sint.

P. 235. 42) *Effectus fulminis in platea Essexstreet saeuientis*, ex litteris Cl. THOM. LAWRENCE ad Cl. HEBERDEN *). Cl. Auctor fulguris in media platea Essexstreet primum in fumibula duarum domuum prosternentis vestigia ex sono, splendore, vastatione locorum, per quae transit, profequens colligit, illud

*) lecta d. 5. Iul. 1764.

illud ex vno in alium locum per plumbeos canales, tectis domuum impositos, transiisse, tandemque per trabes ferreas in domum procul ab iis, quas primum tetigerat, deductum defaevuisse.

43) *Observationes in sectione asthmatici factae*, p. 239. Auctore Cl. W. WATSON *). Vir 28. annorum post vomitum violentum in asthma incidit, in quo neque venaesectio neque resolventia vllum habebant usum. Pulsus erat celer et debilis, aeger frequente tussi pituitosam materiam reiiciebat sine omni pure aut sanguine; decubitus in dorso et dextro latere molestissimus erat, aeger tandem post duos menses, respiratione in dies difficilliore reddita, vitam cum morte commutabat. Dissecto cadauere Cl. WATSON, qui aegri curam habuerat, inuenit pulmones aëre vehementer distentos et emphysemate affectos. Disrupta scilicet interna bronchiorum membrana, aër in cellulosam pulmonum substantiam extrauasatus erat neque ex his in bronchia vel externa pressione adhibita regrediebatur. Hinc inde quoque satis magnae vesiculae, aëre effuso repletæ, apparebant. Ipsa quoque vena pulmonalis varicosa, et in dextro lobo vesicula ichore plena erat. Praeter ea quoque dexter lobus pleurae adhaerebat, pulmones valde rubicundi et hinc inde gangraenosi, cor compressum eiusque ventriculi grumoso sanguine distenti erant. Has vero omnes praeternaturales adfectiones a vomitu violento ortas fuisse, neque in eo morbo vllius medelae locum fuisse, Cl. Auctor fuse explicat.

44) *Litterae* Cl. BENIAMIN. WILSON ad Ill. p. 246. ROCKINGHAM *quasdam de effectu fulminis observationes*

*) lect. d. 12. Iul. 1764.

tiones continent *). Cum experientia theoriam FRANKLINI Vir. Cl. de fulmine satis superque confirmauerit, omnium philosophorum consensu constitutum est: fulmen aequae ac materiam electricam liberius transire per ferrum, cuprum ac alia metalla, quam per siccum lignum lapidesque: nec non ferreas aut metallicas virgas, si tenuiores fuerint, quam ut vim fulminis sustinere illiusque conductores fieri possint, dirumpi ac destrui: tandemque fulmen seu electricam materiam non semper ex nubibus irruere in aedificia, sed saepe e contrario ex terra, aedificiis ac locis eminentioribus versus nubes tendere. Haec, cum extra omnem dubitationem posita sint, Cl. Auctor primum constituit methodum aliquam aedificia ita construendi, ut, quantum humana arte caueri possit, sint a vi fulminis tuta: deinde apparatus praescribit aedificiis adaptandum, quo electricitas nubium ab aedificiis in loca, ubi eius explosio sine ullo damno fieri potest, deduci queat: tandemque horum praeceptorum rationes ex nouis obseruationibus confirmatas reddit.

p. 254. 45) *Solis defectus obseruatus in Collegio Romano a Patribus Societatis Iesu, d. 1. April. 1764.*

p. 259. 46) *Descriptio noui hygrometri, a Cl. IAC. FERGUSON inuenti.*

p. 261. 47) *Experimenta ac obseruationes de compressibilitate aquae aliorumque fluidorum, Auctore Cl. IOH. CANTON **).* Alio loco ***) relata sunt experimenta, ex quibus Cl. CANTON contra sententiam vulgo

*) lecta d. 28. Iul. 1764.

**) lecta d. 8. Nou. 1764.

***). Vol. LII. p. 640. Comment. hor. Vol. XIII. p. 22.

vulgo receptam docuit, comprimi posse aquam, et quantum dato tempore in temperato caloris gradu comprimatur. Posthaec similia experimenta eum edocuerunt, aquam hyberno tempore in minus spatium, quam aestiuo, redigi posse, contrariam vero huic proprietatem in spiritu vini ac oleo oliuarum obtinere. Hinc probat, spiritum vini, aquam pluuialem, marinam, et mercurium, non solum comprimi posse, sed etiam elastica esse.

48. *Concinnae regulae effectus refractionis atque p. 263.*
parallaxis in variis apparentibus distantis lunae a sole vel stella, una cum canone ex datis longitudinibus et latitudinibus lunae ac stellae distantiam lunae a stella quam proxime determinandi, demonstratae a Cl. NEVIL MASKELYNE.

49) *Excerpta ex litteris Cl. I. WINTHROP ad p. 277.*
 Cl. SHORT. Spectant ad transitum Veneris in America obseruatum.

50) *EIVSD. Obseruatio transitus Veneris d. 6. p. 279.*
 Jun. 1761.

51) *Recensio effectuum fulminis in tres naues in p. 284.*
India orientali. Ex litteris Cl. ROBERT. VEICHT,
 communicata a Cl. LEWIS.

52) *Demonstratio secundae regulae, in tentamine p. 296.*
 solutionis problematis computum probabilium concernentis Vol. LIII. Transact. Phil. publicati constitutae, communicata in litteris RICH. PRICE ad IOAN. CANTON.

63) *Descriptio Meteoris d. 5. Mart. 1764. p. 326.*
Oxonii visi, in litteris Cl. IO. SWINTON ad Cl.
 Tom. XIV. Pars II, X BIRCH

BIRCH *). Circa 7. h. 30' Cl. Auctor in aëre splendorem paullo maiorem eo obseruauit, quem luna plena spargere solet. Oriebatur vero ille ex columna lata et alta in australi regione splendescente, quae versus Zenith se mouebat, et sensim imminuto lumine post horam vndecimam disparebat. Quodsi illud phaenomenon idem esse cum aurora boreali, eodem die Olyssipone per quatuor horas visa, demonstrari posset, multa, altitudinem et velocitatem eius concernentia, inde deduci possent.

p. 329. 54) *Excerpta ex litteris Cl. I. HORSLEY ad Cl. NEVIL MASKELYNE in quibus obseruationes suas, in mari determinandae per lunam longitudinis gratia institutas, recenset.*

p. 332. 55) *Descriptio memorabilis meteori d. 23. Apr. 1764. Oxonii visi, ex litteris Cl. I. SWINTON ad Cl. BIRCH **).* Meteoron hoc circa 55' post octauam horam obseruatum, erat arcus in coeli parte zephyro-boreali, iridi, qua figuram, similis, sed solo albo lumine fulgens. Nullus in eo motus localis obseruari poterat, sed luminis fluctuationes perpetuae percipiebantur. Crura inferiora primum disparebant, suprema pars hora 9. 27'. Arcum hunc inter rariora phaenomena referendum esse, ex eo colligit Noster, quia in nullo scriptorum meteorologicorum eius mentio fit, et arcus lucidi, in aliis transactionum locis descripti, ab eo differunt.

p. 336. 56) *Nonnullae adnotationes in aequationem temporis, veramque rationem eam computandi. Auct. Cl. NEVIL MASKELYNE.*

57) EIVSD.

*) lecta d. 6. Dec. 1764.

**) lecta d. 13. Dec. 1764.

57) EIVSD. *Observationes astronomicae in insula p. 348.*
Sanctae Helenae factae.

58) *Narratio morbi extraordinarii inter Indianos p. 386.*
in insulis Nantucket et St. Marthu's Vineyard in No-
*ua Anglia sitis habitantes, grassantis *). Ex litteris*
Cl. ANDREAE OLIVER ad Cl. MAUDUIT. Mor-
bus erat putridus et inflammatorius, atque conta-
giosus, quarto vel quinto die lethalis. Ex 258. aegris
36. tantum, et in alia insula ex 52. tantum 12. fa-
nati fuerunt. Tempestas erat frigida et humida
annonaeque penuria inter Indianos praecesserat.
Quod vero maxime notabile nobis videtur, est, hoc
morbo nullum Anglorum, licet inter Indianos versa-
rentur, affectum fuisse.

59) Cl. MASKELYNE *Observationes astrono- p. 389.*
micae in Insula Barbados.

60) *Continuatio animadversionum Cl. SWIN- p. 393.*
TON in Cl. BARTHELEMY Commentarium de lit-
teris Punicis.

*) lecta d. 20. Dec. 1764.

Practical Observations concerning the Cure of the Venereal Disease by Mercurials. To which is added a letter to PETER COLLINSON Esq. F. R. S. containing an Account of an Ear of Dog's Grass, that was swallowed by a Child and afterwards discharged on its Back. By IONATHAN WATHEN, Surgeon. London, printed for J. Rivington and C. Henderfon. 1765. 8. pl. 6.

i. e.

Observationes practicae de cura luis venereae per mercurialia. Additae sunt litterae ad Cl. P. COLLINSON, in quibus historia continetur spicae graminis canini, a puero deglutitae et deinde ex dorso eius extractae. Auctore IONATHAN WATHEN, Chirurgo.

p. I. Cum mercurius eiusque praeparata non modo praestantissimum, sed vnicum fere remedium sint, quo, saltem in nostris terris, lues venerea curari possit, Cl. Auctor operae pretium facturum se esse putavit, si suas de effectu mercurialium observationes publici iuris faceret. Ostendit vero primum, naturam contagii venerei plane esse incognitam, atque illud nostris temporibus non differre quoad essentiam a natura morbi, quam eo tempore obtinuit, quo primum in Europam introductus fuit, licet alia nunc symptomata ostendat. Deinde demonstrat, hunc morbum, si contagium nuper susceptum fuerit, quibusdam modo partibus inhaerere posse, vniuersum vero corpus et ossa ipsa temporis

poris demum successu afficere. Tertiam tamen classem symptomatum venereorum Auctor constituit, quae inter duas priores media quasi est, ad quam bubones, testium tumores similiaque mala refert, licet illa ad particularem morbum adhuc quodammodo referri possint. Haud raro autem leuioris luis symptomata v. c. gonorrhoea etc. a confirmata iam et per satis longum tempus in corpore delitescente lue produci possunt, attamen in gonorrhoea, quae luis inueteratae symptoma est, nulla inflammatio adest, eaque nonnunquam sponte disparet, licet contagium per illam propagatum lentum quidem sit, sed valde quoque malignum. In vniuersum autem Cl. Auctor contendit, luem veneream, siue recens, siue chronica fuerit, nullo alio vnquam remedio radicaliter, vti dicunt, curari posse aut vnquam curatam esse, quam mercurii ope. Hinc mercurialium praeparatorum, inprimis vero vnguenti mercurialis, pillularum mercurialium Edinburgensium, et mercurii dulcis vires examinat ostenditque, mercurium, in iis contentum, similes quidem effectus praestare, sed mutari, infringi vel augeri vim eius a variis corporibus, mercurio in his praeparatis adiectis. Iam ad modum transit, vt mer- p. 16.
curius in corpore humano operatur, qui, siue externe adplicatus fuerit, siue interne sumtus, non modo solidorum rigiditatem relaxat, sed et fluida potenter resoluit eorumque volumen auget, vt spuriae quasi plethorae species in corpore nascatur, quae tamen vt plurimum excretionem aliquam naturali multum aucta v. c. salivae, iterum soluitur. Quod si vero talis euacuatio critica ob vim vitae debilem nimiamque resistantiam ductuum excretoriorum contingere non potest, tunc omnino metuendum est, ne apoplexia, si nulla accedat haemorrhagia, oriatur. Est autem ad curationem luis ex voto absol-

uendam opus, vt omne corporis viscidum, siue fa-
 num sit, siue morbosum, per mercurium soluatur,
 neque partes morbosae tantum, sed et mercurius
 iis admistus ex corpore eiiciantur. Hinc sola saliu-
 tio, si post paucas mercurii doses oritur, nec dum
 sufficiens mercurii copia in corpus introducta est, li-
 cet vehemens sit et per satis longum tempus pro-
 trahatur, morbum tamen haud soluit, quippe cu-
 ius curatio a quantitate mercurii, atque resolutione
 et euacuatione per illum producta oritur. Si mor-
 bus vero recens est, et in parte aliqua tantum exi-
 stat, applicatio vnguenti mercurialis et euacuatio
 aluina, ope pillularum mercurialium excitata, post
 p. 30. inunctionem omnem curationem absoluit. Quod si
 vero ossa iam adfecta sint, sola saluatio, per suffi-
 cientem quantitatem mercurii producta, sanitatem
 restaurat. Si a parua mercurii copia iam saluatio
 excitata fuerit, illum vltterius exhibere nocet, quip-
 pe tunc totum malum nunquam tollitur. Hinc Cl.
 Auctor suadet, vt medicus in hoc casu mercurii vsum
 plane suspendat, nec illum prius et in parua dosi,
 quam viribus corporis iterum perfecte restauratis,
 exhibeat. Porro de vfu decoctorum diluentium mo-
 net, ea non, vti plerumque fieri solet, ante saliu-
 tionem excitatam exhibenda esse, cum hoc tempore
 noceant, apoplexiam variaque mala producant. In
 lue autem non adeo inueterata vsum mercurii in re-
 fracta dosi et purgantia interposita saepe morbum
 sine saluatione sanant. Si vero suspicio adsit, aegrum
 accuratioris diaetae fore impatientem, saluatio
 omnino praefenda erit. Illa autem methodus
 malo venereo medendi, quam Galli *extinctionem* vo-
 cant, qua sine notabili euacuatione malum tollere
 student, in calidioribus tantum regionibus, vbi cor-
 pora multum perspirant, adhibenda est. Notari
 tamen conuenit, raro hac ratione luem perfecte
 tolli,

tolli, sed vt plurimum eam post curam adhuc in corpore delitescere et malum fieri haereditarium. De vsu tandem solutionis Swietenianae Noster monet, eam in gonorrhoea recenti inflammationem et symptomata vehementer augere, vtilissimam vero esse in testium tumoribus, suppressasque gonorrhoeas iterum excitare. In summo luis gradu nullum salutarem effectum Cl. Auctor inde vidit, neque in medio huius morbi gradu, nisi in iis aegris, qui a quouis mercuriali medicamento facile afficiebantur. Concedit tamen Noster illud remedium dolores nocturnos et exostoses, nec non eruptiones cutaneas multum imminuere, licet haec symptomata breui post iterum redeant.

Epistola huic libello adnexa continet casum pueri trium annorum, qui post spicam hordei spurii deglutitam tussi vehementi, suffocationis metu, febre aliisque symptomatibus afficiebatur. Illa vero mala omnia post quatuordecim dies penitus disparebant, atque in dorso ad latus spinae inter costam 4. et 6. tumor nascebatur durus sine inflammatione, duos pollices longus, ex quo, cataplasmatum vsu emollito, Cl. Auctor spicam illam extraxit. Qua occasione Cl. WATHEN non solum similia exempla ex aliis auctoribus colligit, sed et contra Cl. HEVIN ostendit, talia corpora deglutita et per abscessum in confiniis thoracis natum iterum excreta, non ex oesophago in membranam cellulosam, ei circumpositam, penetrare ibidemque abscessum formare; sed vt plurimum tracheam ingredi et, cum non recedere possint, vicinarum partium motu ad pulmones deferri ibidemque inflammationem et abscessum producere, tandemque abscessu, ad exteriora penetrante, ibidem exire. Adnexa est historia viri, in quo ex simili causa vomica quidem nata, sed et curata iterum fuit, particula spicae deglutitae tussi reiecta.

Embryologia sacra siue de officio sacerdotum, medicorum et aliorum circa aeternam paruulorum in vtero existentium salutem. Libri quatuor. Auctore ac interprete FRANCISCO EMMANUELE CANGIAMILA, S. T. et I. V. D. Panormitanae Ecclesiae Canonico Theologo et in toto Siciliae Regno contra haereticam prauitatem inquisitore prouinciali. Venetiis, 1763. fol. Alph. 3.

Ipsa iam libri inscriptio satis docet, ad medicos totum hoc opus non spectare, illud autem intactum praetermittere nolimus, quod non testatur solum, Cl. Auctorem, in re explicanda versantem, quae ad medicos proprie pertinet, eorum argumenta diligenter perquisiuisse et in sui vsum adhibuisse, sed etiam in paucorum manus quod peruenit, qui plura, quam insunt, ibidem forsitan quaerant aut expectent. Occurrunt autem hic varia, quae ad abortum praecauendum et ad auxilia nondum nato infanti praestanda, demortua tamen prius matre, pertinent. Editus est hic liber italico primum sermone, deinde in latinum conuersus, cuius nunc alteram significamus editionem. Diuiditur in quatuor libros, quorum priores medicas simul continent annotationes, dabimus autem hic eorum inscriptiones. *Liber primus* de parochi aliorumque sacerdotum sollicitudine pro mulieribus praegnantibus deque industriis ad abortus impediendos et de baptismo abortiuorum agit. *Secundus* de auxilio infanti non nato praestando, matre defuncta, differit. *Tertius* parochorum officium ac vigilantiam pro infantibus in partu difficili et desperato considerat.

Quar-

Quartus tandem de Dei caritate erga non natos deque auxiliis, quae illis a parentibus, parochis, episcopis et principibus praestanda sunt. In appendice orationes et edicta continentur, atque ad calcem libri vberimus rerum index additur. Nos ea tantum hic adducemus, quae scopo nostro accommodata habentur.

De abortu itaque differens Cl. Auctor, eum in inuoluntarium atque voluntarium dispescit, prior a variis externis rationibus oritur, alter per varias minus honestas artes excitatur. Prioris causas varias recenset, coniugum discordiam, mulierum neglectam in se animaduersionem, ciborum appetitorum denegationem, ieiunia immoderata, vestium nimis arctorum applicationem, saltationem, quibus, medicus si esset, alias v. c. vteri imbecillitatem, addere potuisset. Recte autem iudicat, medicorum potissimum officium in praecauendo abortu spectari; sanguinis missionem, alui ductionem quidem concedendam esse arbitratur; vbi autem ad partum deuenit, nunquam ad seruandam matrem trucidandum, qui nasci aliter nequit, foetum esse coniicit, nisi forte viuis adhuc forcipe, PALFINI autem laudat, possit extrahi. In difficili casu, vbi grauida, morbo decumbens periculoso, qui et foetui posset funestus euadere, remedio posset seruari, sed embryo perdi, dubitat de medicina exhibenda et Dei p. 9. p. 12. prouidentiae rem committendam esse putat. Natum autem infantem vult ab ipsa matre lacte nutriri, quippe quod ipsis maxime sit conueniens, magna autem nutricum intemperantia et socordia noceat. Porro in omni abortu dispiciendum esse, an viuat, ea propter censet, quo ille sacro lauacro possit abluui; sed quoniam multum disputatur, de puncto animationis foetus, eam in conceptione fieri simul, parum abest, quin concedat, concludendo, abortus

p. 18. cuiuscunque demum aetatis sedulo esse inuestigandos. Hac occasione de animalculis spermaticis differit eademque reiicit, nec non varia in contrarium monet. Vtitur autem his argumentis, quod illa animalcula non in spermate virili tantum, sed aequè in muliebri lymphâ, sanguine et aliis liquoribus inueniantur; quod infoecundum semen eadem contineat, et foecundum iis quandoque destituatur; quod in vtero debeant crescere tantum, nec, vt fit, sensim euolui; quod homo per varias generationes fiat, primo vermis, deinde hominis; quod tamen nunquam reperiantur chrysalides hominum; quod sint in omnibus animalibus, tam diuersae magnitudinis, eiusdem molis; quod imaginationis maternae in foetum nulla tunc actio existat; quod partus esse debeant numerosi, id, quod contra experientiam est; quod ob diuersitatem sexus, qui in his animalculis est, facilis esset futura eorum confusio. Hinc ex ovo nasci hominem mauult, atque longe de animatione foetus, perpensis variis auctorum opinionibus, disputat, quod vero iam praeterimus.

p. 44. Inter auxilia, foetui non nato, matre defuncta, praestanda, praecipuum est sectio caesarea, quam non differendam esse censet, quo vel viuus extrahi foetus possit, vel etiam baptismo initiari. Refert itaque cautiones, vt prospere succedat operatio. Hinc eam a perito chirurgo, vel a barbitonsore, vel ab obstetrice instituendam esse praecipit. Quo vero antea certus sit, qui operationem suscipit, de morte matris, nec in errorem inducatur, recte ad morbos respiciendum esse iubet praegressos, chronicos, acutos ac repentinos, et signa ex motu cordis, sensibus et respiratione colligenda esse, eaque simul adducit omnia, quae a Cl. LOUIS et BRUHIER tradita sunt atque descripta. Nec praetermittit modum sectionis caesariae instituendae, simulque

tempus

p. 50.

tempus definit, quod optimum mox post mortem, non negligendum esse censet, etsi vno alteroque die post mortem matris adhuc superfuisse viuum foetum relatum legatur. Nec non, quod tenerrimi p. 62. etiam foetus viuunt, hanc sectionem nunquam intermittendam esse arbitratur, dummodo de grauiditate constet. Sunt quidem, qui obiiciant, foetum morbo matris ante illius obitum iam extinguere p. 68. eaque propter sectionem inutiliter suscipi: sed hoc, non nisi in humorum morbis fieri adserit Cl. Auctor, nec minus necessariam reddi sectionem, quod foetus in vtero non respiret. Hinc deridet, et iure quidem, eorum morem, qui fistulam arundinaceam, rescissis nodis, ori matris mortuae immittunt, ne respiratio foetus intercipiatur, qua etiam foetum non egere ex anatomicis fundamentis comprobatur, simulque per totum foetus corpus sanguinis progressum describit. Nihilo tamen minus, etsi his argu- p. 71. mentis validis contra respirationem foetus in vtero vtitur, fingit sibi foetum modulo suo respirare, vt adsuescat aeri, in lucem proditurus, quod ex vtero liquorem amnii fugit, quod vterus et membranae vteri aeri peruias sunt, quod vagitus foetus auditus est, quod pullus in ouo respicit. Pulmones ergo foetus minori cum dilatatione et rarefactione respirationis munere fungi simulque cum pulmonibus institutum experimentum, secundum quod de vita foetus iudicium ferri solet, fallax nec sufficiens esse, ex praesupposita, nec demonstrata hacce sua opinione, coniicit. Quum itaque multa contra hanc possint obiici, in eo tantum cum Cl. Auctore consentimus, nunquam omnimittendam esse matris incisionem, etsi spes seruandi foetus non affulgeat.

Accedimus ad partum difficilem, cuius naturam p. 93. explicat Cl. Auctor, dubitamus autem, an pro causa difficilius partis luxatio femoris, introrsum facta
et

et vterum premens, adsumenda sit, aequae ac de forcipis Gregoriana ad extrahendum foetum viuum, prae aliis recentioribus praestantia. Omnem tandem difficultatem partus tollit sectio caesarea, quam multis Cl. Auctor commendat. Eius inuentionem aut saltim restitutionem tribuit cuidam IACOBO NUFERO, in oppido Stergeshenson in Turgrauia castratori, qui imperitissimus chirurgiae, ad seruandam iam morti proximam feminam, eam suscepisse fertur. Subiungit breuem huius operationis historiam, et refellit BIANCHI, qui sectionem hanc, non nisi in eo solum casu, vbi foetus extra vteri cancellos continetur, admittendam esse statuebat. Diligenter etiam omnia definit momenta, quando ventris et

p. 105. vteri sectio sit instituenda, nec ne. Quum etiam foetus quandoque post partum mortuus videatur, talisque iudicetur, immo in tali diu remaneat statu, non autem desint exempla reuiuiscientium, in vitam eorum studiose indagandam esse ostendit, nec non

p. 146. modos foetum eiusmodi in vitam reuocandi exponit: inflando nimirum halitum calidum in os, mammillarum in paruulis suctionem, plantae pedis cum penicillo frictionem, balnei aromatici seu stimulantis usum, placentae et secundinarum, funiculo cohaerente adhuc dum, combustionem, lotionis tabacinae in aluum immisionem, spirituum applicationem cet. et omnium eorum remediorum usum, quae in aquae submersis sunt adhibenda. Haec autem in secunda hac nostra editione adducta noua sunt. Sufficiens etiam ad demonstrandam Cl. Auctoris in persequendo sibi praefixo scopo industriam.

XIX.

IOH. CHRISTIANI DANIELIS SCHREBERI,
 Med. Doct. Acad. Imp. Nat. Cur. et Societ.
 Oecon. Lipsiens. Sod. huiusque Secretarii,
 Acad. R. Sc. Holm. Corresp. Icones et de-
 scriptiones plantarum minus cognitarum De-
 cas I. Halae, typis et sumptibus Ioan. Jacobi
 Curt. 1766. fol. pl. 7. cum dedicatione et
 praefat. tab. aen. 10.

Etiam si non unicuique botanico contingat, nouis
 plantis detectis et vegetabili regno amplificato,
 aliorum sibi conciliare praeconia: non desunt ta-
 men, qui singulari studio, plantas iamdum, sed ob-
 scure descriptas, accuratius disquirant, sufficienter
 determinent, additisque nouis iconibus, magis illu-
 strent. Similem et nos in praesenti indicamus la-
 borem, de Cl. SCHREBERI descriptionibus plan-
 tarum minus cognitarum strictim ad lectores rela-
 turi. Ille enim cum Berolini degeret, inter alia
 ab Academia regia asseruata, herbarium quoque vi-
 uum reperit, a Cel. TOURNEFORTIO, et qui ei
 in itinere comes fuit, Cl. GUNDELSCHEIMERO,
 in oriente collectum. Plurimas quidem in eodem
 contentas plantas accuratius iam determinauerat,
 iconibus illustrauerat, et edendo ab obliuione vin-
 dicare voluerat Cel. GLEDITSCHIVS; aliis tamen
 laboribus detentus, ab incepto hoc opere desistere,
 et Auctori nostro herbarium hoc tradere coactus
 est. Hic ergo lubenter laborem in se suscipiens,
 plantas elegantiores ipsi visas examinare, propria-
 que manu delineare studuit. Sistit nobis primo hoc
 fasciculo decem plantas, sine systematis ordine de-
 scriptas.

scriptas enumeratasque, et totidem tabulis depictas. Reliquas suo tempore nobiscum communicare promisit. Indicemus earum nomina, quaeque forsan in descriptionibus notari nobis videntur, addituri.

Stachelina arborea, in Cretae scopulis, fissurisque saxorum sponte proueniens, quoad calycem, pappum feminum praelongum, paleas multifidas basi connatas, immo et habitum, aliquam cum *Stachelina dubia* LINNAEI affinitatem habet, nec differt, nisi foliis oualibus integerrimis, squamis calycinis aliquantum longioribus, et pappo non simplicissime piloso, sed ramofo, et breuissimis pilis plumoso. *Campanulae tridentatae*, Cappadociae incolae, folia radicalia, simillima sunt *Globulariae* vulgaris, varietatem huius speciei dari, in omnibus partibus breuiorem, et foliis plerumque integris diuersam, Auctor commemorat. *Phaca vesicaria*, nitida in Armenia sponte crescens planta, ita dicitur, quoniam calyx, vesicae ad instar inflatus et globosus, legumina continet atque includit. *Androsace odoratissima* in alpinis Cappadociae locis proueniens, foliis triquetris ciliatis, perianthiisque hirsutis a congeneribus suis differt. *Cucubalus saxifragus*, petala gerit bifida, calyces striatos, squamis duabus auctos, pedunculos oppositos, et in Armenia inuenitur. *Buphthalmum speciosum* patriam Cappadociam habet, et calycibus foliosis, foliis alternis, petalifidi quodammodo similibus, floribusque maximis terminalibus flauis internoscitur. *Daphne oleoides* in Cretae montibus legitur, flores profert semper geminos, sessiles, apetalos, foliaque lanceolata glabra. *Rubus sanctus* ita adpellatur, quoniam in Palaestina plerumque inuenitur, caulis petiolique aculeis obsessi sunt recuruatis, folia summa et infima sunt

sunt simplicia, reliqua vero ternata. *Teucris salicifolio* patria Armenia est, et calyce quadrifido nouam distinctamque huius generis speciem exhibet, corolla denticulis istis in omnibus Chamaepityos **TOURNEFORTII** speciebus destituitur. *Polygala supina* in Ponti Armeniaeque apricis glareosis prouenit, et Polygalae vulgari non dissimilis videtur; caules habet decumbentes, foliis oualibus obsessos, flores cristatos racemosos purpurascens, caetera cum Polygala vulgari conueniunt. Omnes hae plantae nondum a **LINNAEO**, fido quondam **SCHREBERI** Praeceptore, annotatae descriptaeque sunt, quapropter Auctori gloriam primae aut accuratioris ad minimum determinationis harum plantarum lubenter concedimus.

Experimental Essays on the following subjects:

- 1) On the fermentation of alimentary mixtures.
 - 2) On the nature and properties of fixed air.
 - 3) On the respective powers, and manner of acting, of the differend kinds of antiseptics.
 - 4) On the scurvy, with a proposal for trying new methods to prevent or cure the same at sea.
 - 5) On the dissolvent power of Quick-Lime. Illustrated with Copper-Plates.
- By DAVID MACBRIDE, Surgeon. London. Printed for a Millar, 1764. 8. pl. 17. tab. aen. 4.

i. e.

Experimenta 1) de fermentatione alimentorum inter se inuicem mixtorum; 2) de natura et proprietatibus aeris fixi; 3) de relativa diuerforum antisepticorum virtute et modo agendi; 4) de scorbuto vnacum noua methodo illius in mare praecauendi vel curandi, 5) de soluente calcis viuae virtute. Auctore Cl. MACBRIDE etc.

Summa rerum pertractandarum ex fronte huius libri patet. Omnis autem res eo redit, vt ostendere annitatur Cl. Auctor, quodnam sit principium cohaesionis, quoue modo istud in corpore animali produci, conseruari et restitui possit. Quapropter varia hunc in finem instituit experimenta cum alimentis inter se inuicem mixtis, ita tamen, vt ad fermentationem et inde suboriunda phaenomena praecipue attenderet. Notat enim, digestionem,

stionem, in ventriculo et intestinis perficiendam, nihil nisi fermentationem esse, cuius ope principium istud cohaesionis producat. Experimenta itaque p. 12. instituens, per fermentationem vaporem actiuum et subtilem produci, huncque substantiam potentissimam esse, qua liquores animalium aduersus putredinem praeseruentur, eundemque acrimoniam temperare et praecipuum nutritionis instrumentum sistere, atque etiam ad calorem animale quidquam conferre, autumat. Cum autem iste vapor, qui p. 27. per fermentationem ex commixtis rebus productus vel separatus chyli mixtionem intrat, cumque ea ad sanguinem translatus, hunc a diathesi putredinosa praecauet, vel eam ipsam corrigit, praecipue alimentorum aer fixus esse videatur, de eo nunc eiusque indole et proprietatibus agit, atque varia hunc in finem communicat experimenta. Statim autem notat, Cl. H A L E S I V M primum esse, qui docuerit, aerem esse principium istud, quo mediante diuersae particulae corporum constitutivae inter se inuicem vniantur, neminemque neque vllum chemicum, neque physiologum quemquam, praeter Ill. H A L L E R V M, H A L E S I V M secutum esse, perhibet. Hunc vero, dicit Noster, ostendisse, aerem esse vinculum, cuius ope terrestres particulae inter se inuicem connectantur. Itaque de huius rei certitudine Noster persuasus docet, principium istud, a quo immediate pendeat cohaesio, debere esse naturae volatilis, neque fixae et indestructibilis, vt terra; quod quidem, ex Nostri sententia, adscribendum est aeri fixo, qui detentus in corporibus firmitatem et p. 31. bonam indolem iis conciliat, extricatus autem et elasticus rursus factus efficit, vt reliquae partes constituentes, terrestres, salinae, oleosae et aquosae, in motum ab eo ductae, vires suas attrahentes et repellentes exerant, nouam vnionem ineant, atque

pristinam substantiae texturam destruant, dummodo substantia ista sufficientem aquae copiam ad producendum motum intestinum foueat.

p. 32. Sed difficulter explicari potest, qua ratione aer ex statu repellente, elastico, in statum non elasticum et fortiter attrahentem, et ex hoc rursus in illum transeat. Id per fermentationem fieri, Noster per experimenta crebrius instituta se didicisse perhibet. Commixtis enim substantiis vegetabilibus cum animalibus aerem elasticum produci, eius ope minimarum partium vnionem destrui, motum intestinum suboriri, naturam corporum penitus mutari, et ad nouam vnionem, a pristina diuersam, disponi, tuncque aerem elasticum sensim absorberi, et in fixum statum rursus mutatum partes mutatas

p. 49. vnire, animaduertit. Notat porro, aerem fixum, per fermentationem expulsam, inque elasticum mutatum, in fixum illico statum redire, quam primum corpus, aeris fixi cupidum, repererit. Id sequenti experimento, a Cl. BLACK inuentore instituto, probare putat. Phialae nimirum committitur spiritus salis ammoniaci cum calce viua paratus, alii autem phialae, quae cum priore ope tubi vitrei, accurate inserti, coniungitur, alcali fixum inditur. In hanc per infundibulum, quod in foramen, a latere incisum, inseritur, acidum quoddam infunditur, cuius ope cum alcali fixo efferuescentia excitatur, qua concitata aerem fixum expulsam inque elasticum mutatum per tubum vitreum in alteram illam phialam transire, ibidemque contentum spiritum salis ammoniaci cum calce viua paratum subire, huncque ad efferuescentiam

p. 61. rursus subeundam disponere, autumat. Licet autem aer, per efferuescentiam liberatus, animalia suffocet, idem tamen per fermentationem aut efferuescentiam in intestinis expulsus dictum effectum non praestat, siquidem per totum canalem intestinorum se distri-

distribuit, ibidemque facile in fixum statum transire potest. Vix itaque nocet, nisi acrimonia quadam aut alio stimulo intestina ad constrictionem spasmodicam sollicitentur, immo maximam in iisdem praestat vtilitatem. Membranas enim irritat ac motum peristalticum promouet et vasa lactea ad resorbendum apta reddit. Is autem aer, qui non resorptus relinquitur, chyli compositionem intrat, tuncque vasa irritat et eo disponit, vt breuiori tempore massam sanguini tradant.

Aerem elasticum repellentem in liquoribus ani-p. 67. malium et vegetabilium deprehendi, immo eundem absolute necessarium esse, Cl. Auctor asserit. Motum enim intestinum absque eo intelligi non posse, neque meabilitatem vasorum concipi, putat. Li. P. 71. quorum porro animalium aerem neutiquam per pulmones, sed per chylum aduenire et per vias vrinarias, praecipue autem per transpirationem exire, Noster statuit, aeremque vrinae per experimenta ostendi, aerem autem materiae perspirabilis non quidem per experimenta patere, sed propterea, quod materies ista maxime leuis sit, probabilem reddi, arbitratur. Aerem fixum ex substantia animali putrefacta in alcali volatile causticum se recipere, hoc mite reddere et ad subeundam efferuescentiam disponere, sequenti experimento illustrat Noster: sumsit duas phialas, quas ope tubi vitrei curui, bene adglutinati, coniunxit. Alteri commisit spiritum salis ammoniaci, cum calce viua paratum, alteri indidit carnem veruecinam recentem, cum aqua commixtam. Hac putrefacta spiritum alcalinum, caustica indole priuatum, mitem cumque acidis efferuescentem reperit. Hocce experimento materiem volatilem ex substantia putrida effugere, hancque aerem esse ex fixo in elasticum mutatum, ostendit; eodemque experimento putrefactionem absque

Y 2

accessu

accessu aeris atmosphaerici producendam probari et, amisso tantum aere fixo, suboriri, autumat, immo per experimenta, hunc in finem instituta, confirmari perhibet; siquidem carnem sub antlia pneumatica, educto aere, maiorem putredinem, quam carnem in liberiori aere, concepisse, deprehendit.

p. 88. Per alia experimenta ostendit, putredinem etiam in corporibus viuis oriri, quando magna portio aeris fixi amissa fuit, nullam autem obseruari, sed dissolui tantum corpora, omni aere amisso. Sic ex commistione calcis viuae, aquae communis et carnis nulla putredo, sed dissolutio perfecta orta est, cuius causa exinde ducitur, quod calx viua omnem aerem absorbuerit. Ex his igitur obseruatis et scorbuti aliorumque morborum putridorum symptomatibus perpensis colligitur, aerem separatum esse causam horum malorum. Cur autem in aere nimis humido dispositio putredinosa subnascatur, ea Nostro videtur esse causa, quod per eiusmodi aerem aqua, sal et phlogiston in corpore retineantur, nullus autem aer exeat, inde motu intestino suborto, putredo generetur. Quicquid itaque aerem suppeditet atque efficiat, vt intra corpus retineatur, cumque liquoribus misceatur, id ex Nostri sententia putredinem arcet, siquidem acrimoniam putridam optime ab aere corrigi, statuit.

p. III. Ad tertium itaque tentamen nunc accedit Cl. Auctor, vbi de relatiua actione antisepticorum, eorumque modo agendi agit. Antecessorem hac in re habuit Cl. PRINGLE, qui salia cuiuscunque generis et acida et alcalina et neutra, fixa et volatilia, substantias adstringentes et gummoso-resinosas putredini resistere, eandemque corrigere, expertus est. Ipse itaque Noster experimenta instituit cum iisdem substantiis et carne putrida, atque acida et alcalina et neutra salia, putredini aduersa, deprehendit.

hendit. Cum autem Cl. PRINGLE afferuerit, aquam calcis viuae parum resistere putredini, Noster experimentum cum hac aqua et carne putrida instituit, hancque correctam esse, aquam calcis vero vt verum antisepticum se praebere, narrat. Haec virtus, vt Noster opinatur, ita explicanda est: terrae calcareae in primo statu aeris fixi magnam partem ex animalibus substantiis attrahunt, nec in tali statu substantias animales penetrant, sed tantum circumdant; sin vero calcinantur, inque calcem viuam conuertuntur, ex parte in aqua solubiles euadunt, ita demum aptae, vt texturam animalium et vegetabilium penetrent, seque aeri fixo applicent et impediant, quo minus iste effugiat; hinc, intestino motu impedito, putredo nullum locum habet. Eadem ratione salia et resinosa corpora putredinem impedire, Noster autumat, siquidem ea ipsa ob insignem diuisibilitatem corpora profunde penetrant, cum aere se coniungunt, et euaporationem aequae ac motum intestinum putredinemque impediunt. Cur adstringentia antiputredinosam vim habeant, ex eo declaratur, quod non solum aquam absorbent, sed etiam fibras constringunt, et adeo firmas reddunt, vt nullus motus intestinalis, ideoque nulla putredo in iisdem subnasci possit.

Sed haec ad corpora, quae putredinem impediunt, nunc alia experimenta communicat Noster, quae docent, quomodo putridum, iam natum, a substantiis quibusdam corrigi seu destrui possit. Instituit nimirum experimenta cum carne putrida, acido vitrioli et salis, aceto et succo citri, et reperit, acida haec putredinem omnino quidem corrigere, interim tamen eadem, quando putredo in primis viis latet, non sufficere. Instituit deinde alia experimenta cum alcali volatili, et alia cum fixo, quibus quidem odorem putridum correctum, sed carnem

his salibus adeo impraegnata reperit, ut odorem tum volatilis tum lixivioli alcali de se spargeret. Liqueores salinos mediae indolis putridum nullo modo p. 132. corrigere; a liquore vero fermentante syrapi saccharini, *Melasses*, immo a solo huius fermentantis liquoris vapore carnem putridam correctam esse, deprehendit. Ex quibus omnibus colligit, alcalia insipidum carnis statum non restituere, sed id tantum praestare, ut alcali debilius expellant huiusque locum occupent, acida autem alcali putridum saturare et figere, terram tamen elementarem dissolvere ideoque texturam destruere, cum contra liquores fermentantes non solum statum insipidum producant, sed etiam solidis firmitatem rursus concilient.

p. 139. Per alia experimenta, quae cum cortice peruviano instituit Cl. Auctor, didicit, hoc remedium egregium esse antiputridum. Rem ita explicat: cum observauerit, corticem peruvianum fermentationem subiisse, eum putat per hunc motum materiem subtilem suppeditare, quae acrimoniam putridam corrigat et sanguini consistentiam naturalem reddat; cum praeterea systema musculosum roboret, corpus eo disponi censet, ut materiem morbificam coquere et per colatoria varia expellere possit, quae expulsa, demum solida, per acrimoniam relaxata, denuo ab eodem remedio roborentur. Cum autem hic cortex nullam aquam multumque aeris cum sanguine communicet atque solida constringat, eundem in morbis inflammatoriis nullum locum habere, con-

p. 144. iicit. Commiscuit etiam alcali et acidum, et inter efferuescendum carnem putridam adiecit, et observavit, putridum inde correctum esse. Ex quibus cunctis colligit, misturas fermentantes et efferuescentes omnium antiputridorum efficacissima esse remedia; ea enim corporibus putridis principium destru-

destruētum seu deperditum, aerem nempe fixum, reddere. Sed quaeritur, an in corpore viuo humores tanta quantitate aeris saturari possint, vt eorum acrimonia corrigatur eorumque consistentia et blanda indoles restitatur? Videtur vero Nostro, id non solum fieri posse, sed forte vnicum esse auxilium, quod hanc mutationem producere queat. Quicquid itaque ex Nostri sententia in corpore animali fermentationem subit multumque aerem praebet, id optimum antiputridum est. Cum autem vegetabilia multum aeris contineant, eorum ope optime putridum impediri et destrui, putandum est. Id experientia confirmat Noster scorbuti exemplo vtens, qui oritur, vbi vegetabilia recentia deficiunt. Attendi etiam iubet ad regimen climatum calidiorum, in quibus sanitas bene conseruatur, si vegetabilia recentia et ea tantummodo in vsum vocentur, quae multum aeris largiuntur, quo aer, qui per largam transpirationem dissipetur, restitatur, ii e contrario putridis morbis corripuntur, qui multam carnem simulque copiosum spiritum vini ingurgitant, siquidem ex eius sententia e carnibus parum aeris extricatur, et spiritus vini impedit, quo minus aer tempore digestionis ex alimentis separari possit.

Virtutem antiputridorum generalem ex eo de p. 161. ducit Noster, quod eorum ope chylus acescens producat; verum eandem virtutem a vegetabilibus alcaliscentibus et putrescentibus aequae ac ab acscentibus expectandam esse, monet; hanc igitur virtutem a causa generali omnibusque vegetabilibus communi pendere, eamque in vapore subtili, actiuo et penetrante, per primum gradum fermentationis producto, in aere nimirum consistere, statuit. Eo enim fluida animalia non solum a corruptione praecaueri, verum etiam, licet aliqua ex parte putredi-

nem iam subierint, restitui, id quod ex curatione scorbuti maritimi clarius apparere asserit. Hic enim morbus, in quo vniuersa fluidorum massa dissoluta et corrupta est, nulla alia ratione, vt Noster putat, curari potest, quam, vt magna quantitas noui aeris in ea fluida introducatur; id autem per nutrimentum fieri debet, quod a rebus petitur, quae ad libras, non vncias, nec drachmas, ingeri possint. *Patet itaque, inquit Cl. Auctor, potentissimum anti-scorbuticum dare vegetabilia, quippe quae maxima in quantitate absque vlllo superueniente incommodo ingerere valet aeger.* In scorbuto enim credit organa digestionis optime valere, substantias fermentantes in vsum suum conuertere, et scorbutum, dummodo materiae salutare adsint, curationem semper admittere; verum in morbis acutis, per putredinem productis, rem aliter se habere, totumque corpus ita perturbatum esse, vt potentissima antiputrida virtutem amittant. Cum itaque scorbuti curatio, ex Nostri sententia, a qualitate fermentante remediorum pendeat, patet, alias etiam substantias praeter vegetabilia recentia esse posse, quibus iste finis attingatur. Quapropter, quum vegetabilia recentia in mare saepe desint, nouam methodum scorbuto maritimo medendi communicat, quam etiam optimo cum successu in febre illa putrida icterica Indiae occidentalis tentari posse, asserit. Consistit vero in eo, vt aegri doses repetitas salium alcalinorum cum succo citri recenter expresso commixtorum adhuc, dum efferuescant, ingerant et potum fermentantem superbibant. Sic enim aerem copiosum in corpus introduci autumat, qui acrimoniam putridam, quae ab initio in systemate biliario habitauit, corrigat. Eadem ex causa suadet etiam vsum malti, quod facile, etiam in nauibus, incorruptum seruetur, et ex quo, urgente necessitate, infu-

infusum parari potest, lenioribus succis vegetabilium recentibus simile, quod confestim fermentat et blanda saponacea et aperiente indole eundem effectum praestat, ac ipsa vegetabilia recentia; magna etiam illius copia aegri sine incommodo vti possunt. Usus huius infusi ita definit, ut panatella, ex pane bis cocto vel fructibus exsiccatis parata, bis per diem vsurpetur, simul autem intra viginti quatuor horas librae duae aut plus, si requiratur, infusi mali ingerantur et a parua dosi sensim ad maiorem vsque ascendant aegri. Effectum huius remedii in laxando ventre consistere, Nostro probabile videtur; talem autem effectum in scorbuticis, quorum symptoma praecipuum conspiciatio alui fit, optimum esse, putat. Si vero ab hoc remedio tormina et hypercatharses superueniant, dosis eiusdem imminuatur, et aliquae guttae elixirii acidi vitrioli adiungantur. Eandem curationem in morbis acutis putridis, ubi nullum pestis signum subsit, utilem fore, autumat. Cum enim plurimos horum morborum Cl. Auctor a materia in primis viis collecta et corrupta repetat, remedia, quae diluunt, obtundunt, in primis fermentant, et hoc modo vaporem antisepticum producant, optima Nostro videntur. Hoc in casu panatellam pro victu et infusum mali cum succo citri vel aurantiorum, vel in eius defectu, cum spiritu vitrioli ingeri iubet. Infusum autem mali ita parare praecipit, ut duabus libris mali sex librae aquae ebullientis infundantur, mixta bene agitentur, perque tres aut quatuor horas probe tecta reponantur, demum colentur, et colatum infusum, postquam refriguit, per diem vsurpetur. Cauendum vero est, ne acescat infusum, alias istud inutile esse, saporem eius ingratum fieri, neque facile fermentare notat.

p. 213. Ultima sectione de solvente calcis viuae virtute Noster agit. Varia etiam hic experimentaprehendimus, quorum nonnulla ad demonstrandum vinculum, quo mediante corpora animalia cohaerent, spectant. Disquirat nimirum Cl. Auctor, num aer fixus, a quo cohaesionem corporum vegetabilium et animalium immediate pendere, sibi persuadet, in minerali quoque regno idem istud principium constituat. Hunc ad finem vero calcem viuam valde aptam inuenit, ideoque cum ea experimenta instituit, quam magnam affinitatem cum aere fixo habere, et ante calcinationem eo repletam, calcinatam vero eodem priuatam, sicque causticam et in aqua solubilem factam esse, putat. Indidit nimirum in phialam aquam calcis viuae bene percolatam valdeque limpida, hancque ope tubi vitrei cum alia phiala, in qua mixtura efferuescens fuit, probe coniunxit. Hoc facto particulas calcis, in aqua inuisibiles antea haerentes, a vapore elastico, per efferuescentiam alcali et acidi producto inque alteram phialam propulso, statim visibiles factas, fundum petiisse, inque primum insolubilitatis statum rediisse,prehendit. Alia posthac quam plurima cum aqua calcis viuae aliisque substantiis admixtis instituit experimenta, ex quibus colligit, aquam calcis viuae aerem ex corporibus validissime in se suscipere, haecque, aere amisso, eo disponi, vt in aqua solubilia euadant; in vniuersum autem aquam calcis viuae ceu lapidem lydium considerari posse, cuius ope copia aeris, in

p. 229. corporibus latentis, detegi possit. Sic ex commistione aquae calcis viuae cum spiritu cornu cerui terra calcarea praecipitata fuit; idem obseruauit, si hanc aquam vel cum sale cornu cerui, vel sale tartari, vel salibus alcalinis causticis, vel saccharo oleoso, parum depurato, *Cassonade* dicto, vel succis vegetabilium

tabilium recentibus, vel etiam cum vrina, saliva, bile, sudore, sanguine coagulato, vel etiam sanguine recenter e vena educito, vel demum lacte commiscuit. Ex commista autem aqua calcis viuae cum liquoribus fermentatis et spiritu vini valde parum praecipitatum est, nec quidquam prorsus ex commissione calcis viuae cum lixiuis alcalinis causticis, vel cum spiritu salis ammoniaci caustico vel cum sero sanguinis obtinuit. Ex his colligit, substantias, quae effecerunt, vt ex aqua calcis viuae terra praecipitaretur, aerem continere, eas autem, quae nullum praecipitatum dederunt, nullum aerem recludere. Cum autem variantem terrae praecipitatae copiam deprehenderit, maiorem etiam minoremue copiam aeris contenti inde patefieri, concludit. Sic in saccharo et succis vegetabilium propterea, quod terrae praecipitatae portio maior obtineatur, multum aeris contineri, putat. Cum contra liquores fermentati et imprimis spiritus vini valde paruum aerem terrae calcareae ex aqua calcis deiecerint, in his paucissimum aerem contineri, asserit. In vrina et sudore multum aeris recludi, minorem autem copiam in bile, et multo minorem in saliva deprehendi, ex eadem ratione ostendere Noster annititur. At vero ex his alia sequuntur coniectaria, quae in praxi medica nullius non utilitatis esse videntur. Cum viderit Noster, aquam p. 233. calcis ex vrina aerem potenter educere, hanc aquam aequae ac alcali causticum, quod ex Nostri sententia pari ratione aerem potentissime absorbet, medicamenta lithonriptica praestantissima praebere, quorum ope aer fixus ex calculis educatur, sicque, vinculo amisso, facili negotio nunc comminuendi cum vrina egrediantur. Monet tamen Noster, aquam calcis viuae, cum in primis viis ab alimentis et in viis vrinariis ab vrina aerem in se suscipiat, vim

aeris ex calculis educendi, amittere; quapropter alcali causticum commendat, atque, ne hoc ob causticitatem partibus noceat, integris vero viribus ad vias vrinarias perueniat, istud cum iusculo gelatinofo v. g. iusculo carnis vitulinae, aut iusculo mucilaginoso e. g. decocto radicis althaeae commisceri, sicque sat magna in copia ingeri, et aquam calcis viuae superbibi, iubet. Quod ad saliuam et bilem attinet, notatum iam fuit, in his paruum aeris copiam residere, et quidem in saliuam minorem, quam in bile: inde autem Noster concludit, horum liquorum animalium et inprimis salivae ope, aerem ex oleosis et pinguedinosis corporibus educi, haecque tunc aquae miscibilia reddi, et facile in intestinis digeri posse: coniicit porro, dictis liquoribus morbos factis, id est, aere copiosiori praeter naturam istis immixto, digestionem laedi et varia incommoda, cardialgiam, flatulentiam, rancorem etc. produci. Cum autem saliuam aerem tam potenter absorbeat, eam ob hanc causam miasmata contagiosa facillime in se suscipere, hinc crebrius eo tempore

P. 254. exspuendam esse, putat. Notat porro, podagram generari, quod humores nimia copia aeris fixi abundant, inde autem fluida digerentia laedi et terreas salinasque sanguinis partes ad concretiones, minima vasa obstruentes et dilacerantes, disponi. Sic autem aquam calcis viuae, cum aerem absorbeat, praestantissimum antarthriticum esse, digestionem podagricorum corrigi, et concretiones subortas ex parte dissolui. His itaque aliisque pluribus experimentis se demonstrasse, putat Cl. Auctor, aerem fixum esse principium conglutinans et causam immediatam perfectae corporum, inprimis vegetabilium et animalium, cohaesionis. Semel tamen iterumque inquit, inter aerem fixum et aerem atmosphaericum magnam esse differentiam, huncque ad respiratio-

nem maxime necessarium, si in vasa admittatur, subito animalia interficere, illum in humores intime susceptum ad sustentandam vitam et sanitatem absolute necessarium esse, licet non negandum sit, eum ipsum elasticum factum nocivum omnino fore. Caeterum aerem fixum partem esse aeris atmosphaerici, ope alius principii adiuncti, mutati, asserit. Tandem quoque notat, aerem fixum praecipue in p. 260. partibus vegetabilium elaboratissimis, in gummatis nimirum et resinis residere; hinc eadem, cohaesione partium destructa, in aqua solubilia euadere. Hunc itaque in finem calcem viuam et aquam calcis viuae adhibendam esse, suadet: sic camphoram, moschum, resinam ialappae et scamnoneum, cum saccharo trita, denique cum aqua calcis viuae mixta praestantissimas solutiones, optimo cum successu in praxi medica vsurpandas praebere, dicit, dummodo tripla adhibeatur harum resinarum portio, cum partes earum adeo diuisae sint, vt leuissimam tantum in intestinis excitent irritationem. Si virtus corporum resinorum per ipsam calcem aucta requiratur, eiusmodi corpora cum calce viua triturari et sensim inter terendum aquam calcis viuae affundi, dein per aliquot horas digeri, demum percolari iubet. Sic ex cortice peruuiano, rhabarbari radice, aloe, praestantissimas potiones parari, et ex aloe, myrrha et croco, egregium elixir obtineri, et ex gummi guaiaco et castoreo laudatissimas solutiones fieri, perhibet. At enim vero, licet sententiae Cl. Auctoris de aere fixo, tanquam principio conglutinante praecipuo, omni ex parte suffragari nequeamus, tamen in instituendis experimentis accuratissimum et solertissimum se praebuisse aliisque in chemia versantibus, noua experimenta instituendi optimam occasionem dedisse, agnoscimus: quapropter,

fi

fi et in posterum plura eiusmodi instituerit experimenta, id gratissimum nobis et omnibus, qui solidas doctrinas amant, omnino fore, profiteamur.

XXI.

Traité des Maladies des Femmes, ou l'on a taché de joindre a une Theorie solide la Pratique la plus sure et la mieux eprouvée. Avec deux Dissertations, pour servir d'éclaircissement à quelques endroits du Traité des Maladies des Femmes. Par I. ASTRUC, Professeur Royal de Médecine et Médecin Consultant du Roi. à Paris, chez P. Guill. Cavelier, 1765. 12 mai. T. V. 1 Alph. tab. aen. 3. Tom. VI. pl. 15.

i. e.

Tractatus de morbis mulierum cet. Auctore Cl. I. ASTRUC.

Cum iam alio loco de quatuor prioribus voluminibus huius operis ad Lectores nostros retulerimus *), superest, ut nunc duo posteriora volumina, quintum scilicet sextumque indicemus. Licet enim tractatio *de arte obstetricia*, quam Cl. ASTRUC eodem fere tempore edidit, continuatio quasi sit huius *de morbis mulierum* operis, illam tamen, cum alius eidem praefixus sit titulus, ad alium locum reservabimus. Continet vero quintum, de quo iam agimus, volumen tertium totius operis librum, quo Cl. Auctor de graviditate gravidarumque morbis agit, cum quartum tandem volumen, praeter librum quar-

*) Comment. h. Vol. XI, Part. II. p. 213 sq.

quartum de mammarum morbis et lactis vitiis, comprehendat etiam duas dissertationes, in quibus Cl. Auctor ad quaedam dubia respondet, quae ab aliis contra varia priorum voluminum loca proposita fuerunt.

Exponit vero Cl. Auctor primum de partibus, quae in foeminis generationi inferuiunt. Ex eius sententia orificium vteri clauditur peculiari quodam sphinctere, excepto tempore conceptionis et partus, quo tonica actione fibrarum musculosarum aperitur, quae circa hoc orificium et sphincterem radiorum instar dispositae sunt. Similem quoque fabricam orificia tubarum Fallopiantarum habent, quae ad vterum pertinent. Repetit etiam Cl. Auctor hoc loco illa, quae iam alio loco de *appendicibus venosis coecalibus* et vasis vermicularibus vteri proposuit *). Ligamenta lata nullo modo vterum in situ retinere posse autumat, cum nimis laxa sint, putat tamen omnino rotunda vteri ligamenta id praestare posse, si vterus vacuus sit. Capite 2. de foetus in- p. 1.
uolucris et placenta exponit et, quae de ratione adhaesionis placentae ad vterum alio loco proposuit, magis confirmat. Liquorem amnii oriri putat ex- p. 30.
vasis placentae lymphaticis, quippe quae ad funiculum vmbilicalem non progrediuntur. Capite 3. p. 46.
quod de conceptione inscribitur, varias tum veterum tum recentiorum hac de re hypotheses Noster recenset, suamque tandem de generationis negotio sententiam ita explicat, vt doceat, in coitu foe- p. 61.
cundo vteri orificium aperiri, semenque vteri et tubarum contractione ad ouaria deferri: vnum ex animalculis, in spermate reperiundis, quae stamen futuri hominis continent, per rimam, in externa ouarii membrana fabricatam, ingredi ouum, in ouario consti-

*) Mal. des fem. T. I. p. 9. et 11.

constitutum: ouum vero hac ratione foecundatum celerrimum incrementum capere eadem ratione, qua incolae variarum insularum Archipelagi caprifigationis ope, scilicet per insecta, ficuum incrementum promouere solent: oscillatorio scilicet motu a viuo animalculo in ouo excitato humores magis alluci: ouum porro foecundatum per rimam membranae ouarii et ex fouea, in qua continetur, propelli ab increfcente corpore luteo, quod fundum cellulae occupat, sicque per tubam ad vterum descendere. In-
 p. 69. terea in vtero ipso ope contractionis fibrarum musculosarum tum ex vasis vermicularibus lymphaticis aliquis succus in cauitatem vteri exprimitur, tum orificia appendicum venosarum perfecte clauduntur, vt menstrua non amplius procedere possint. Capite 4. Cl.
 p. 74. ASTRUC nonnullas difficultates, quae in hoc generationis modo explicato occurrunt, diluere tentat. Animalcula spermatica non nobiliora sunt aliis insectis, cum embryo in ipsa conceptione tantum animam
 p. 78. rationalem accipiat. Placenta ad matrem pertinet, atque in conceptione tantum eo vermiculi loco, qui in futuro homine vmbilicus fit, adaptatur. Alia, quae de origine chorii et amnii, de caussis similitudinis quae inter foetus et parentes intercedit, et similibus Cl. Auctor profert, sicco pede transeamus. Sunt enim mere hypotheses, nunquam facile experimentis comprobandae, testanturque tantum esse Cl. Auctoris ingenium, vt nihil in toto generationis negotio tam obscurum sit et intricatum, quod non facili negotio explicet. Atque huc pertinere quoque videntur ea, quae de differentia sexus, animalculorum spermaticorum, de caussis, cur foeminae nonnullae pueros vel puellas tantum pariant, et similibus argumentis habet. Omnia omnium hominum animalcula spermatica iam in Adami animalculis spermaticis latuisse putat. Capite 5. quod de conceptione
 p. 98. spuria

spuria inscribitur Cl. Auctori de foetibus agit, qui in ouariis, tubis, et abdomine reperti fuerunt, et lithopaediis. Etiam steatomata et tumores tunica-
 tos, qui in tubis et ouariis reperiuntur, ex foetibus ibidem demortuis Cl. Auctor oriri putat. Capite 6. p. 127.
 de sterilitate exponit, causasque eius absolutas et relatiuas enarrat. Ad posteriores exempli loco re-
 fert acrimoniam humorum foeminae, quae animalcula spermatica maris interficit, nimiam angu-
 stiam fissurarum membranae ouarium cingentis, quae impedit, quo minus animalcula spermatica maris
 nimis magna ad oua foeminae penetrare possint, et similia. In curatione sterilitatis attendit potissimum
 ad illam sterilitatis speciem, quae ex vteri nimio ca-
 lore, qui animalia spermatica maris enecat, oritur, atque ad illam, quae prouenit ex nimia vteri laxita-
 te, quae impedit, quo minus ille se contrahat et semen ad ouaria propellat. In priore venaesectione-
 nem, iuscula refrigerantia, serum lactis, lac asini-
 num, balnea tepida etc. in posteriore vero robo-
 rantia et aphrodisiaca, caute tamen exhibenda, com-
 mendat. Capite 7. de grauiditate Noster disputat. p. 163.
 Placenta fundo vteri ideo vt plurimum adhaeret, quia leuissima oui pars est. Conneſtitur vero cum vtero mutua insertionem eminentiarum placentae in sinus vteri, et huius appendicum venosarum in sinus placentae. Foetus autem in vtero eiusmodi situm per omnem fere grauiditatem habet, vt caput illius superiora siue fundum vteri spectet, cum in aqua natet caputque ob cavitates, quae in cranio sunt, et cerebri mollitiem, et in vniuersum superiores partes omnes, leuissimae tunc sint. Circulum humorum iam in animalculo spermatico adesse Cl. Auctor putat, licet loco sanguinis tenuissima tantum lympham sit. Primis grauiditatis temporibus foetus tantum lympham, in qua natat, nutritur, deinde

- placenta ad vterum adplicata, lymphæ, in vasis vteri vermicularibus contenta, ad foetum transit, tandemque verus sanguis ex venis coecalibus vteri ad foetus vasa fluit. Rationem incrementi foetus in vtero ex comparatione magnitudinis animalculi spermatici ad foetum perfectum diiudicat Noster, quam esse putat vti 138240000 ad 1. Vti vero incrementi ratio semper decrefcit, ita quoque placenta caeteris paribus primis mensibus longe maior est, quam vltimis gestationis mensibus, quod magnitudinis decrementum placentaë ab vtero separationem, quæ partus tempore fit, multum adiuuat, et inter præcipuas causas, quæ partus tempus definiunt,
- p. 198. referri meretur. Caput 8. continet historiam præcipuorum inuentorum, quæ circa formationem foetus facta sunt. Additæ sunt nonnullæ embryonum figurae, ex KÆRCKRINGIO, RUYSCHIO et BIAN-
- p. 209. CHI sumtae. Capite 9. Noster varias de nutritione foetus in vtero opiniones examinat, et RUYSCHIIUM refellit, qui omnem inter vteri et placentaë vasa coniunctionem negavit; probat etiam foetum minime per liquorem amnii et os nutriri, sed omne nutrimentum suum funiculi ope accipere.
- p. 242. Capite 10. de grauidarum regimine et cautione in exhibendis remediis emeticis et purgantibus, nec non ratione venæsectionis in grauidis adhibenda Cl. Auctor agit. Vti vero in vniuersum in hoc opere copia illarum rerum, quæ ad theoriam spectant, longe maior est copia rerum, quæ medicum prædicum instruunt, ita potissimum hoc de tractatione de grauidarum morbis valet, quippe quæ iusto bre-
- p. 284. uior esse videtur. Capite 11. de termino partus naturali Cl. Auctor disputat, quem præfinitum esse asserit, ita tamen, vt latitudinem quandam in illo concedat, imprimis in hominibus, in quibus ob varietatem vsus rerum non naturalium ea maior, quam

quam in brutis esse solet. Decimo vero mense partum fieri, Noster cum HIPPOCRATE assumit, observationesque, quibus partus iusto longius protracti possibilitas defendi solet, refellit. Capite 12. p. 312. de abortu exponit eiusque causas eleganter explicat. Multa tamen inter remedia contra abortum a Nostro laudata plane inutilia et inefficacia sunt. In haemorrhagia vteri post partum chirurgum aliquem optimo cum successu iniectione ex aceto parata usum fuisse, Cl. Auctoris est observatio. Capite p. 351. te 13. de naturali partu differit Auctor. Causa partus, vti fusius hic demonstratur, non in magnitudine et pondere foetus, neque in motu illius a meconii vel urinae stimulo excitato posita est, sed ex Nostri mente in circumvolutione seu rotatione (*lacubute*) foetus. Capitis enim pondere in graviditatis successu aucto, illud, quod antea fundum vteri spectabat, nunc breui ante partum versus anteriora et inferiora descendit, ita vt partem vteri circa orificium nunc irriter, quae valde sensilis est, ex qua irritatione vterus omnis ad contractionem stimuletur, doloresque ad partum producuntur. Ipse quoque foetus in partu ipso hoc negotium, dum se movet et extendit, multum adiuuat, vterum scilicet irritando et laceffendo, quoinde is ad novas contractiones disponitur. Extra omnem dubitationem positum Noster esse asserit, in partu difficili pubis ossa in symphysi sua a se inuicem diduci. Capite 14. p. 384. exponit de lochiis, nimio eorum fluxu et suppressione, quae vel a refrigerio, vel a spasmo, vel ab inflammatione pendet. Haec suppressio, quo citius post partum accidit, eo maius periculum affert. Venaesectionem vero, quae tunc temporis institui p. 414. solet, Cl. ASTRUC monet, si lochia non penitus, sed ex parte tantum, suppressa sint, in pede, omni vero fluxu sublato, in brachio fieri debere. In

p. 419. diarrhoea puerperarum ipecacuanha vtitur. Caput
 15. tractationem de febre lactea continet, ad quam
 veteres plane non attenti fuerunt, cum REINERVS
 SOLENANDER circa annum 1596. et post eum
 p. 450. WILLISIVS primum de ea scripserint. Capite 16.
 Auctor agit de lactea metastasi siue tumoribus lacteis
 (*lait repandu, dépôts de lait*). Hi tumores oede-
 matosi quidem sunt, sed magis renitentes et dolen-
 tes. Vt plurimum in partibus externis, rarius in
 internis deprehenduntur, nostrisque temporibus,
 ob varias causas, potissimum vero, quia multae foe-
 minae non lactant, atque alimentis nimium nutrien-
 tibus abutuntur, maxime inter ditiores frequen-
 tius, quam olim, obseruantur, cum veteres nullam
 earum fecerint mentionem. Attamen hic morbus
 non adeo frequens est, vti mulieres putant, quae
 in Gallia omnia post puerperium symptomata lactis
 metastasi adscribunt. In vniuersum autem de ori-
 gine horum tumorum Cl. Auctor docet: in foemi-
 nis, quae non lactant, vel quae nimiam lactis co-
 piam alunt, illud ad sanguinem regredi quidem, non
 tamen cruori, sed lymphae tantum admisceri; hinc
 copiam eius nimium auctam vel lympham iusto spif-
 siosem redditam, si refrigerium aut pressio partis
 cuiusdam glandulosae vel alia similis causa accedit,
 in glandula vel circa eam stasim oriri, quae, si lente
 increfcit, nullum dolorem excitat, si vero subito
 augetur, inflammationem et abscessum generat. Ad
 hanc itaque metastasis speciem medicus in omni
 morbo aut dolore, post puerperium oborto, attentus
 sit, remediaque huic malo debellando apta adhibeat,
 quippe quae, licet inutiliter administrantur, tamen
 non noceant. Vt plurimum hi tumores aptis reme-
 diis adhibitis discutiuntur, quae vero ex abscessibus
 lacteis oriuntur vlcera, difficulter sanantur. In cu-
 ratione potissimum medicus lympham diluere eius-
 que

que copiam venaesectione et purgantibus minuere, et resoluentium vel pro re nata suppurantium quoque usum externum non negligere debet. Ultimo p. 468. tandem capite de mola Noster exponit, quae vel ex foetu demortuo, vel ex parte placentae, in vtero relicta et in hydatides conuersa, vel tandem ex similibus frustulis, vtero non adhaerentibus, sed libere in eo fluctuantibus, oritur.

Liber quartus, qui de mammarum morbis et lactis vitiis inscribitur, primo breuem de structura et T. VI. usu mammarum tractationem comprehendit. In p. I. uolucrum mammarum ex Cl. Auctoris sententia musculosis fibris instructum est, quarum contractione in nutricibus lac saepe sponte profilit. Papillas quoque rigescere et intumescere putat contractione fibrarum musculosarum, circuli in modum papillas ambientium. Capite 2. Auctor de mammarum in lactantibus intumescencia cum dolore exponit, qui p. 29. morbus Gallis *le Poil*, Latinis *colostratio*, Graecis *ρυγῶσις* dicitur. Vt plurimum in eo corpus vnus tantum mammae subito intumescit, cum vel sine dolore, illeque tumor intra duos vel tres dies resoluitur, aut, si diutius durat, in abscessum abit. Oritur ille morbus ab obstructione mammae, quae vel a lacte nimis spisso, vel a refrigerio, vel a vi externa, vel ex lactis abundantia aut nimis longa in mammis mora, vel alimentis iurulentis, lacte non bene praeparato et animi affectibus pendet. In hoc morbo lactis copia suctione et remediis diminuenda, nec non diaeta ordinanda, et cataplasmata externe adhibenda sunt. Capite 3. de inflammatione mam- p. 49. marum, siue ea in puerperis, siue in lactantibus, siue extra hoc tempus accidat, Auctor differit. Multae omnino causae sunt, quae huic morbo generando ansam dare possunt, inprimis vero ex laesione ab ictu, lochiorum aut mensium suppressione, vel morbo

le Poil dicto nimium protracto oritur. Nunquam in gangraenam terminatur. Venaesectionem, si lochia penitus suppressa sunt, in brachio instituendam exigit, alias in pede. Interne leuiores infusa diaphoretica, purgantia vero non prius adhibet, quam lochiis penitus suppressis. Semper ex altera mamma

p. 69. lac suctione extrahendum est. Capite 4. de abscessu et 5. de vlceribus mammarum Cl. Auctor agit, quorum curam, si superficialia tantum sint, nutricibus ipsis permittit, cum illae, licet lentius curationem absoluant, tamen meliorem, quam chirurgi, citricem producant. Capite 6. de cancro, 7. vero

p. 88. de papillarum morbis Noster disputat. Cancris speciem describit minus vulgarem, quae ex vlcere fistuloso, sub papilla sito et in cancrum degenerante, oritur, in cuius morbi initio sinus incisione aperiendi sunt, licet Cl. Auctor ipse hac methodo non usus

p. 125. sit. Cicutae extractum plane inutile esse asserit, simileque de terra aliqua, ex Lusitania allata, qua ante aliquot annos in Gallia, ni fallimur, Cl. SANCHEZ

p. 144. aduersus cancrum vsus est, iudicium fert. Capite 9. tandem de lactis defectu in nutricibus, in cuius morbi curatione semper ad causas respiciendum est, et 10. de lactis vitiis exponit.

p. 154. Adiectae sunt huic volumini duae dissertationes, in quarum priore ad obiectiones Cel. SWIETEN respondet, quae ille in quarto Commentariorum volumine *) contra descriptionem proposuit, quam Noster de vteri fabrica et venis coecalibus dedit. Probat vero, se has appendices in foemina nouem menses grauida vidisse, atque ex variis scriptoribus loca adducit, quae, illos similia fere obseruasse, probant. Inter hos praecipuus HIGHMORUS est, qui illas in foemina menstruata vidit. Possunt quoque conspici

*) T. IV. p. 404.

spici adhuc paucis post puerperium diebus praeterlapsis. Nemo vero dissectorum ante Cl. ASTRUC harum appendicum ex venis originem declaravit. In brutis non existunt. Secunda dissertatio ad variap. 260. dubia leuiores pertinet, quae in diario eruditorum a. 1762. contra Cl. ASTRUC librum proposita fuerunt, et tantum ad historiam litterariam medicinae spectant.

XXII.

Abhandlung vom Schalle, wie er entstehet, fortgeheth, ins Ohr wirket, und wie der Empfang des Schalles, kraft der innerlichen Structur des Ohrs hervor gebracht wird, und wie das Hören geschieht, von URBAN NATHANAEL BELTZ. D. Med. in Neustadt-Eberswalde. Berlin, bey Haude und Spener, 1764. 4. pl. 18.

i. e.

Dissertatio de sono, eius ortu, propagatione et actione in aurem, atque quomodo sonus ob internam auris structuram percipitur et auditus fit: auctore VRB. NATHAN. BELTZ. Berolini etc.

Elegantis huius dissertationis, quam Illustris Regia Academia Berolinensis praemio ad annum 1762 proposito ornauit *), Auctor Cl. experientias, obseruationes ac sententias de sono et auditu, a philosophis ac medicis inuentas et demonstratas, insigni ingenii acie collegit, ac propriis meditationibus

Z 4

auctas

*) Prodiit etiam sub titulo Gallico: *Dissertation sur le son et sur l'ouïe, qui a remporté le Prix etc.*

auctas in eum redegit ordinem, vt quaestioni, de
 auditus mechanismo, ad illustrandum propositae,
 egregia lux affunderetur. En breuem eius conspe-
 p. 4-7. ctum. Ex obseruationibus docet Cl. Auctor: ae-
 rem compressum, sublata vi comprimente, se ex-
 pandere: iteratis eius compressionibus et expansio-
 nibus oriri concussiones particularum aerearum ac
 P. 9. vibrationes, quae, sublato in aeris columnis aequi-
 librio, quam longissime propagantur. Quodsi eius-
 modi vibrationes vel ipsae celerrime in arctius spa-
 tium cogantur, vel ab aliis corporibus coarctentur,
 ac denuo debita celeritate expandantur, non possunt
 non inde sibili, clangores, murmura, sonique varii
 generis formari. Generalis haec soni ex aeris ela-
 stici vibrationibus genesis ex fragoribus coeli to-
 P. 12. nantis, explosionibus tormentorum ac sclopetorum
 13-16. pneumaticorum, ac ex ipsius aeris interiore natura
 vberius declaratur, soni vero ex vno in alia loca pro-
 pagatio ex elaterum tremoribus ac vndulis circulari-
 P. 18. bus, ab iniecto lapide in aquae placide stagnantis
 20. superficie exortis, copiose illustratur. Sonus ea
 P. 43. ratione excitatus in progressu vel per aerem dissipa-
 tur, ac debilitatus tandem euanescit, vel in corpora
 instrumentaque variae formae, structurae ac mate-
 riae colligitur, collectus intenditur ac augetur, ex
 quo immensa sonorum varietas ortum trahit, quae
 in tympanis, fornicibus ellypticis, organis pneu-
 maticis, tubis phonicis obseruatur, vel tandem a
 corporibus, in quae impingit, si fuerint elastica ea-
 que vi nimia, repercutitur, repercussus multiplica-
 tur, ac, vti in chordis tensis aliisque casibus simili-
 P. 61. bus fit, resonat varieque modulatur: a corporibus
 vero remotis sonus reflexus echo varii generis pro-
 p. 67. ducit. Ad recipiendos vero, augendos ac promo-
 uendos acceptos sonos, supra quam dici potest, mi-
 rifica arte a supremo conditore aptam esse con-
 structam

structam aurem humanam, demonstrat Auctor Cl. ex
 musices arte, ac imprimis ex accuratiori singularium
 partium, aurem constituentium, totiusque eius fa-
 bricae consideratione. Cum vero partes illae no-
 tiores sint et adnotationes, de singulis allatae, ad
 enarrandum longiores, quam ut hic transcribantur,
 hic adnotasse sufficiat: exteriorem partem auris esse p. 80.
 substantiam cartilaginofam et elasticam, ut eo faci-
 lius ab aere tremulo in similes concitetur motus.
 Porro Cl. Auctor ostendit muscoli temporalis ob-
 situm suum multum ad auditum conferre, licet ne-
 mo anatomicorum vel physiologorum ad hunc vs-
 que diem hunc eius usum intellexerit. Cum enim
 hic musculus validissimus tendine suo in acutum ma-
 xillae inferioris processum iuxta anteriorem meatus
 auditorii partem, quae ex membrana elastica con-
 stat, inseratur, non solum illo musculo, in mandu-
 catione valide contracto, semper tinnitus quidam
 aurium percipitur, sed et illo rheumatismo affecto
 aut inflammato auditus maxime laeditur. Hinc si
 in iis, qui surdastri sunt, musculus temporalis su-
 per apophysin zygomaticam digito comprimitur,
 semper dolor satis magnus oritur, quod eum mu-
 sculum in surditate laesum et hanc laesionem maxi-
 me frequentem surditatis causam esse ostendit;
 strepitum vero, qui in deglutitione nonnunquam in
 aure observatur, ex mallei ad incudem allisu oriri,
 motus porro sonoros collectos posthac in meatum
 auris deferri, sonique intensitatem in illo ob ellipti-
 cam eius figuram mirifice augeri. Tympani caui- p. 82.
 tatis usum ex comparatione illius cum tympanis ar-
 tificialibus Noster declarat, atque qua ratione mo-
 tus sonori, demum cum labyrintho communicati,
 ad neruum auditorium et cerebrum pertingant,
 ostendit. In uniuersum vero ex singulari auris fa- p. 94.
 brica Cl. Auctor concludit, sonoros motus ab ea

non passive, sed potius active recipi, atque hinc apparere, cur interdum, licet sonus ad aurem quidem deferatur, tamen ab anima ob varia in aure impedimenta, vel, quia ad alia attendit, non sentiatur; deficere enim activam sonus receptionem. Auditus vero laeditur ex consensu, si aliae vicinae partes v. c. oculi, aut temporalis musculus, laesae sunt. Tinnitus quoque aurium perpetuum ex morbo spasmodico ventriculi, post venenum assumptum orto, productum Cl. Auctor observavit. Alii morbi huius organi ab acrimonia, nervos vellicante, cerumine aurium indurato, membranae tympani vel officulorum auditus laesione, aliisque causis oriuntur, atque hic fusius a Nostro declarantur. Quamvis vero ex soni theoria, ex auris anatome, iisque, quae de singularem eius partium fabrica et usu, ac audiendi impedimentis fuse tradita sunt, facile quisquam perspicere posset, quomodo auditus peragatur; tamen Cl. Auctor ex his omnibus, atque morbofo statu etiam in subsidium vocato, eius mechanismum sequente ratione adhuc luculentius exponit: Sonus in aere externo excitatus aurem interiorem, quae fornicis instar considerari potest, cui auricula tanquam extensum exterius conchoideum concavum annexa est, ingreditur, ingressus colligitur, collectus perducitur ad tympani cavitatem, labyrinthum et nervum acusticum, ita ut anima motus huius conscia de sono externo tandem iudicare possit. Temporalis musculus ianitor quasi est auris exterioris. Eo enim inflammato et intumescente membranae meatus auditorii, musculus mallei externus, et per eum membrana chordaque tympani aliaeque vicinae partes tenduntur, auriumque tinnitus oritur. Fusius quoque hic officulorum auditus vis, quam in tensione et relaxatione membranae tympani exercent, explicatur. Musculum mallei externum ianitorem

nitorem cavitatis tympani esse, praecipueque membranam tympani tendere, hinc sphincteris officium habere Noster contendit, atque inprimis ratione status morborum harum partium multa profert attentione digna. Atque haec est dissertationis huius summa, quae, selectis observationibus interspersis, insigni ex iis argumentandi ratione ac meditationibus, partim examine dignis, qualis est ea, qua Cl. Auctor ad augendos coeli tonantis fragores aquam p. 134. in subsidium vocat, partim ingeniosis, cum formationem sonorum, ab hominibus productorum, cum p. 153. organo pneumatico, et ipsum sonum cum cursore alato ac mercurio volante comparat, aliisque boni frugis adnotationibus cuius se commendabit.

XXII.

CHRISTOPHORI WEBER, Medicinae Doctoris et Physici Walsrodae Regii, Observationum medicarum Fasciculus primus. Cellis, typis Schulzianis, 1764. 8. pl. 4 $\frac{1}{2}$.

Observationes, quas Cl. Auctor intra quinquennium Walsrodae collegit, hic cum artis peritis communicat. Prima observatio morbi est, qui p. 1. Walsrodae anno huius seculi 58. autumnali tempore grassabatur, a Nostro *febris ex quotidiana continua putrida* dictus, quod quarto scilicet morbi die febris haec in continuam mutaretur. Ipecacuanhae in eo debellando vires maximae fuerunt, venaesectionem vero semper maior imbecillitas sequuta est. Laudatur itaque illa in eo tantum casu, ubi inflammatio adest, quod tamen rarissime fit, cum symptomata, quae nos inducere possent, ut inflammationem adesse crederemus, saepius post purgationem primarum

rum

- p. 13. rum viarum euanescent. Secunda obseruatio est *sarcomatis uteri* post maximam narium vterique haemorrhagiam a virgine quatuordecim annorum ex-
- p. 17. creti. Tertia obseruatio *historiam morbi variolosi* lactantis puellae tradit, in qua decimo octauo morbi die, variolis prioribus exsiccatas et noua quasi febre accedente, aliae iterum eruperunt variolae. Variolas tamen has, in exsiccatione denuo prouenientes, Ill. WERLHOF, quocum Noster hanc obseruationem communicauit, vt variolosi morbi anomalam considerauit, Cl. WEBER o fidem suam dedit, se in sua plus, quam quadragenaria praxi, nullum vnquam exemplum secundarum variolarum vidisse.
- p. 22. Quarta historia *catalepticos particularis* est, quae alias rarissime obseruatur, erat autem illa praecipue in
- p. 26. dextro latere. *Maniam* Noster quotidiana submersione in aquam, febre tertiana in fine curationis accedente, sanauit. Sexta obseruatio methodum, qua Cl. WEBER *tussim conuulsuam infantum* emeticis, sulphure antimonii aurato, cortice peruuiano, nec
- p. 29. non vesicatoriis curari solet, describit. Septima nonnulla de *taenia* adnotantur, narraturque eam a BRENDelio in abortus septimestris coeco ileoque repertam esse. Taeniae ferruginosi coloris ab aegris, a febre acuta et variolis restitutis, eiectae
- p. 36. sunt. De *dysenteria* Noster obseruatione octaua monet, eam tunc tantum contagiosam fieri, quando lotium in putridum ichorem dissolutum est. Nona
- p. 43. obseruatione, quae de *epilepsia* inscribitur, breuiter quoque partus gemellorum connatorum describitur. Post *febrem tertianam* intermittentem in quatuor aegris apoplexiam accedere Noster vidit. *Arthritis* sponte vlcere, sub scapulis exorto, sublata est.
- p. 46. Duodecima obseruatio *vomitum hystericum* cum subsequente ptyalismo, decimaque tertia *cordis palpitationem*, cum vertigine conuulsionibusque coniunctam,
- p. 54. descri-

describit. Leuiorem *diabetis* speciem, ex scabie re-
tropulsa ortam, Noster rhei, resoluentium et robo-
rantium vsu sanauit. Vltima tandem obseruatione p. 64.
historia variolarum lymphaticarum cum morbillis com-
binatarum traditur.

XXIV.

Noua physico-medica.

Ex iis praemiis, quae Academia Scientiarum Theo-
doro - Palatina iam anno 1764 constituerat,
vnum supererat, ei promissum, qui naturam eo-
rum insectorum quam dilucidissime enuclearet, quae
vernali tempore gemmis et palmitibus vitium fae-
pius maximam adferre solent noxam. De eo igitur
die 27 mensis aprilis h. a. in publico conuentu Aca-
demia decreuit. Acceperat quidem sex commenta-
rios, in quibus de proposito problemate expositum
erat, quum eorum vero nullus expectationem Aca-
demiae expleuisset, Ea promissam monetam reti-
nuit. Ne tamen studium frustrata spe languesce-
ret, et, vt ii, qui tradiderant commentarios, labo-
rum aliquod saltem haberent praemium, ac deni-
que ad hanc rem vltius inuestigandam inuitaren-
tur, consultum duxit Academia, ternos horum
commentariorum moneta aurea, singula duodecim
ducatorum pondere, cohonestare. Solutis vero
sigillis earum schedularum, quae horum commen-
tariorum auctores celabant, apparuit, haec praemia
reportasse PHILIPPUM IACOB. BREUCHEL, No-
tarium Publ. Caes. *Gimmeldingae* habitantem, ISRAE-
LEM WALTHERUM, Ministrum rerum sacrarum
reformatae religionis *Westhouiae* in Palatinatu infe-
riori, et ANDREAM BRAUERUM, religionis a LU-
THERO

THEO repurgatae sacerdotem *Hanaweyer* in Alsatia superiori.

Quum vero proposita res magni sit momenti, multumque utilitatis publicae referat, Academia idem problema eruditis denuo proponere atque commendare decreuit; cui vero disquirendo et explicando concedit spatium biennae, praemio simul promisso duplici. Singulum autem esse monetam auream pondere quinque et viginti numerorum aureorum Hollandicorum, ex superioribus constat. Superfluum etiam nobis videtur, integram quaestionem repetere, quam sat luculenter alio loco *) exposuimus.

Binae novae in *Italia* hoc tempore conditae sunt Academiae, quarum altera incrementum agriculturae, altera vero scientiarum quarumque sibi proposuit. Illa, quae nomen gerit vernaculum *Georgofili*, orta est *Florentiae* et leges illius, quarum exemplum Ill. Comes DE GUASCO exarauerat, nuper die 31 mensis iulii Serenissimus Magnus Etruriae Dux, subscripto nomine confirmavit et ita fanxit, ut in posterum iis Academia perpetuo teneatur. Tantam simul constituit pecuniam, ut quotannis inde colligeretur praemium viginti quinque numerorum aureorum Hollandicorum, quod in unius monetae forma soluetur ei, qui ad quaestionem ab Academia singulis annis propositam optime sit responsurus. Primus conuentus huius Academiae fuit die 5 mensis augusti, et Praesidis munere fungitur Ill. Comes DE ROSENBERG. Vtrum vero haec Academia, mutato forsan nomine, exorta sit ex ea societate, quam ibidem anno 1753 Reu. Abbas MONTELACCI conflauerat, et quae *Accademie degl' agri-*

*) Comment. hor. Vol. XII. Part. I. p. 164.

agriculture appellabatur; an omnino noua sit? adhuc dum nescimus.

Alterâ verò *Mantuana* Academia ortum duxit ex priuata societate eorum virorum, qui iam dudum hoc loco in eo elaborarunt, vt omnibus harum terrarum incolis, inprimis autem nobili stirpe progenitis, quarumlibet scientiarum amor studiumque instillaretur, et qui hactenus vernacula lingua appellati sunt *Timidi di Mantova*. Hanc Academiam nuperrime Potent. et Aug. Romanorum Imperator IOSEPHUS II. Augustissimaque Mater, MARIA THERESIA non solum nomine *Regiae Academiae scientiarum artiumque bonarum* ornauerunt, sed etiam eius patrocinium fuscipere dignati sunt, concessis simul ei certis redditibus, vt sumtui necessario sufficere possit. Distributa vero est haec Academia in quatuor classes: in politicam et oeconomico-philosophicam, in mathematicam, physicam et medicam. Singulae classes quolibet anno propositurae sunt problema, cuius explanationem praemio sunt ornaturae. Praemium autem erit moneta aurea, cuius facies altera ostendet imagines Augg. Imperatoris Matrisque cum eorum nominibus, altera vero Mineruam, quae manu oleaginam tenet coronam, his verbis circumscriptis: *Deus nobis haec otia fecit. Bonae artes, Scientiae restitutae. Academia Mantuae instaurata* CIO IO CELXVII.

Veterinaria ars, antiquissimis temporibus a medicis aequè ac sapientibus viris culta, postea vero medio aeuo vel penitus neglecta, vel omnino despectui habita, nostro demum aeuo instaurari recolique incepit. Quod aetati nostrae esse arbitramur eo gloriosius, quo maiores inde fructus non solum in rem rusticam, sed in omnem cultum domesticum redun-

redundant. Hoc vero potissimum nomine inclaruit et bene de patriae incolis meruit Cl. BOURGELAT, qui non solum in commodum huius rei vsu varia edidit scripta, sed etiam *Lugduni* scholam condidit, ab hac arte *veterinariam* appellatam. Quae quum felici cum successu creuerit et adhuc dum floreat, Potentiss. Gallorum Rex commotus est, similem scholam prope a *Lutetiis Parisiorum* instituere, et hoc cuidam purpuratorum suorum demandauit, cuius cura nunc haec schola fundata est in arce *Alfont* propter *Charenton*. Cuncta, quae in hac schola docentur, ita sunt ordinata, vt iis triennium impendere discipuli opus habeant. Primo enim anno instruuntur cognitione partium externarum animalium, in altero exponitur de partium internarum structura, laesione et morbis, traditurque herbarum aliorumque remediorum cognitio et modus vulnera deligandi; tertio demum, praemissis signis, ex quibus morbi et effectus coniici possunt, docetur methodus medendi tum morbis externis, cum internis. Vt quouis modo commodae discipulorum institutioni prospiceretur, proxime hoc aedificium hortus colitur plantis refertissimus, in ipsa vero domo pharmacopolium est medicamentis affatim instructum et egregium museum anatomicum. Praeterea stabula quoque spatiosa sunt exstructa, vt aegrotans pecus recipi sanarique possit, quod incolis harum prouinciarum ad ea mittere licet, si pro alimento et curatione eorum quotidie triginta soluant numos argenteos, quos *Sols* appellant. Ad industriam et sedulitatem discipulorum excitandam quotannis praemia distribuentur inter eos, qui proposita themata optime explanaturi sint.

Qui magna cum laude in inclyta Academia Iulio-Carolina, quae *Helmstadii* floret, Professoris Med. Publ.

Publ. Ord. munere functus est GOTTFR. CHRISTOPHORUS BEIREIS, eum die 6 mensis maii h. a. Serenissimus Dux Brunsvicensis Consilarii Aulici dignitate ornauit.

Nuper in Academia Vpsaliensi Cl. viro M. THORBERN BERGMANN, Mathematicum et Physices Adiuncti dignitate praedito, munus Chemiae et Metallurgiae docendae, quo haectenus IOAN. GOTTSCHALK WALLERIUS functus, seque nunc abdicauit, traditum esse accepimus.

Mortuo IOANNI FRIDERICO FASELIO, Phil. et Med. Doctori, Med. Theoret. Professori Publ. Ord. nunc in Academia *Ienensi* successurum esse ERNESTUM GODOFR. BALDINGER, Med. Doctorem et circuli Langensalzensis Medicum Prouincialem, narratum nobis est.

Viennae Austriae nuper Archiatri Caesarei conseruatae vitae et restauratae sanitatis Augustissimae Imperatricis, MARIAE THERESIAE, amplissimum et magnificum tulerunt praemium. Eodem enim die, quo pro seruata Augustissima vita, de qua omnis Germaniaangebatur, Deo decernebatur publica supplicatio, Ill. Liber Baro DE SWIETEN, Archiattrorum Caesareorum Comes, receptus est in secundam equitum seriem Ordinis S. Stephani, qui *Commandeurs* appellantur. Idem quoque, praeter imaginem Augustissimae Imperatricis gemmatam pretii, vti narratur, viginti millenorum florenorum, ter mille aureorum Hungaricorum dono accepit. Reliquis autem, Ill. DE KESSLER, STOERCK, HUMMELAUER et Chirurgo WERNER, vna cum annulo gemmis ornato, milleni traditi sunt numi aurei.

Manhemii nuper Cl. Vir FRANCISC. IOSEPHUS DE OVERKAMP, Med. Doctor eiusdemque in Academia Heidelbergensi Professor, Consiliarius intimus et Archiater Serenissimae Ducis et Electoris Palatini, mortuus est, quum ex arce *Schwetzingen* reuerteretur, vbi aegrotantis Comitis Palatini Bipontini, FRIDERICI, habuerat curam. Aetatis annum attigit octauum et quinquagesimum.

Vpsaliae etiam, accepimus, mense aprili huius anni graui angina correptum morte occubuisse SAMUELEM AURIVILLIUM, Med. Doct. Reg. Anatomiae et Med. Pract. in eadem Academ. Professore Reg. et Ord. S. R. S. Membrum.

Magnum Academia *Erfordiensis* damnum passa est morte CHRISTOPHORI ANDREAE MANGOLDI, Ordinis Med. et Philosoph. atque Acad. Elect. Moguntinae scientiarum vtilium Assessoris Ordinarii, Anatom. Chem. et Philosoph. Professoris P. O. et Acad. R. Sc. Monspeliensis Socii, qui die 2 mensis iulii h. a. phthisi confectus obiit aetatis annum agens quadragesimum nonum. Natus enim erat in eadem vrbe die 5 mensis maii 1719, in qua Ei, postquam non solum patriam Academiam, sed etiam Hallensem Ienensemque frequentauerat litterarumque collegerat copiam, primum a. 1745 Philosoph. Professoris Extraordin. prouincia, deinde, accepta a. 1751 Med. Doctoris dignitate, munus Professoris Medicinae 1756 Extraordinarii, et 1757 Ordinarii demandatum fuit. Anno autem 1765 Ipsi secundus in eodem Ordine obtigit locus.

Si tandem vnquam nobis acerbum fuit, de morte virorum nominis fama et meritorum magnitudine inclytorum referre, sane nunc nobis acerbissimum

mum est, lectores de morte Cl. PAULI GOTTLIEB WERLHOFII, Magnae Brit. Regis a consiliis aulicis et Archiatri, viri, vt de omni litterarum genere, sic potissimum de scientia medica meritissimi, certiores facere. Obit ille *Hannouerae* die 26 m. iulii h. a. sexagesimum octauum aetatis annum agens. Vt verò eximia et immensa, qua pollebat, in arte salutari scientia Ei nomen magni medici, sic morum integritas, comitas et suauitas earum Φιλανθρωπικόν nomen conciliauit. Nobis vero haec singularis et propria est caussa, cur grauiter eius morte afflictus simus, quod iacturam fecimus amici integerrimi nobisque carissimi, cuius gratam memoriam nulla delebit temporis obliuio.

Vt Galli ingenio praeualent et nouitatis sunt cupidissimi, ita hac mentis inconstantia et mobilitate ducti saepius meliora negligunt atque minus bona amplectuntur, si modo noua sint et ingeniose inuenta. Hoc plura testantur exempla, quorum vnum idque recens, quum ad nos pertineat, narremus. Variolarum infitioni haecenus eam potissimum ob caussam magnum statutum est pretium, quod homines hac methodo grauem variolarum morbum longe facilius tutiusque superent. Ad hoc vero multum confert, vt per vulnuscule, externae cuti inflictae, quae quasi fonticulorum vim habent, variolosum miasma retineatur, quo vel omnino non, vel saltim minori in copia ad internas partes, vt frequenter magno cum vitae periculo fieri solet, penetrare possit. Quamquam vero haec methodus rationi est maxime consentanea, atque per largam experientiam confirmata, illius tamen nunc hos tædere videtur: aliam igitur excogitarunt, quae, nostro certe iudicio, maiori cum periculo coniuncta esse videtur, quam vsitata haecenus infectio per le-

uem cutis incisionem. Miasma enim variolosum in puluere per nares corpori ingerere *Parisis* quidam tentarunt. Qui vero modus eo magis displicet, quo magis verendum est, ne eo in faucibus copiosissimae prouocentur variolae grauisque adferatur angina. Interim narratur, hanc rem *Parisis* multorum adfensione comprobari. Nobis autem satius sit, expectare, an experientia hanc methodum sit confirmatura, quam festinanter et inconsulte eam imitari.

Itinere nunc conuerso, ex Arabia felici redux Cl. NIEBUHR, per Constantinopolin, Varsouiam, Dresdam hoc ipso die 25 m. septembris Lipsiam venit. In animo nunc habet, postquam hic paululum commoratus fuerit, Gottingam petere et inde reuertere in patriam.

XXV.

Index scriptorum physico-medicorum, quae anno 1764 prodierunt.

Noui Commentarii Academiae Scientiarum Imperialis Petropolitanae. Tomus IX, pro annis 1762 et 1763. Petropoli, 4 mai. c. tab. aen.

Auserlesene medicinisch-chirurgisch-anatomisch-chemisch und botanische Abhandlungen der Römisch-Kaiserlichen Akademie der Naturforscher, 13ter Theil, Nürnberg, 4. m. K.

Histoire de l'Academie Royale des Sciences. Année 1762. Avec les Memoires de Mathematique et de Physique pour la meme année. à Paris, 4. c. tab. aen.

Philosophical Transactions, giving some Account of the present Undertakings, Studies and Labours of the Ingenious in many considerable Parts of the World. Vol. LIII. for the Year 1763. London, 4. c. tab. aen.

Kongl. Wetenskaps Academiens Handlingar för År 1764. Vol. XXV. i Stockholm, 8. c. tab. aen.

Der Königl. Schwedischen Akademie der Wissenschaften Abhandlungen aus der Naturlehre, Haushaltungskunst und Mechanik, auf das Jahr 1761. Aus dem Schwedischen übersetzt, von ABRAH. GOTTHELF KAESTNER, 23 Band. Hamburg und Leipzig, 8. m. K.

Abhandlungen der Churfürstl. Bayerischen Akademie der Wissenschaften, 2 Bände 1 und 2 Theil. München, 4. m. K.

Medicinische Bemerkungen und Untersuchungen einer Gesellschaft von Aerzten in London. 2 Band. Aus dem Englischen, nach der 2ten verbesserten Ausgabe übersetzt. Altenburg, 8. m. K.

Observations et Recherches medicales par une Societé des Medecins de Londres; ouvrage servant de suite aux Essais d'Edimbourg, traduit de l'Angl. par M. BOURRU. Tome I. à Paris, 12. av. fig.

Nuova Raccolta d'opuscoli scientifici e filologici. Tom. XI. in Venezia, 12.

La Gazette salutaire, composée de tout ce, que contiennent d'interessant pour l'humanité, les Livres nouveaux, les Journaux, et autres Ecrits publics, concernant la Medecine, la Chirurgie, la Botanique, la Chymie etc. Année 1764. à Bouillon, 4 mai.

Giornale di Medicina. Tom. II. in Venezia, 4. (Autore D. PET. ORTESCHI).

Fränkische Sammlungen von Anmerkungen aus der Naturlehre, Arzneygelahrheit, Oekonomie und den damit verwandten Wissenschaften, 39 und 40 Stück. Nürnberg, 8.

The London Magazine for the Year 1764. Part. I--XII. London, 8.

The Gentleman's Magazine. Vol. XXXIV. for the Year 1764. Jan.--Dec. and Suppl. London, 8. c. tab. aen.

Abhandlungen der Naturforschenden Gesellschaft in Zürich, 2 Band. Zürich, 8. m. K.

Berlinisches Magazin, oder gesammlete Schriften und Nachrichten für die Liebhaber der Arzneywissenschaft, Naturgeschichte und der angenehmen Wissenschaften überhaupt. 1 Band. Berlin, 8. m. K.

Memoires et Observations recueillies par la Societé oeconomique de Berne. Partie I-IV. pour l'année 1764. à Berne, 8.

Museum rusticum et commerciale, oder auserlesene Schriften, den Ackerbau, die Handlung, die Künste und die Manufacturen betreffend, aus der Erfahrung genommen, und von verschiedenen in dieser Verrichtung geübten Männern mitgetheilt, von einigen Mitgliedern der Gesellschaft zu Aufmunterung der Künste, Manufacturen und Handlung aber durchgesehen und herausgegeben. Aus dem Englischen übersetzt und mit einigen Anmerkungen begleitet. Erster Band. Leipzig, 8. m. K. (Germanice reddidit I. I. S.)

Allgemeines ökonomisches Forstmagazin, in welchem allerhand nützliche Beobachtungen, Vorschläge und Versuche über die wirthschaftliche Polizey- und Cameralgegenstände des sämtlichen Wald-Forst- und Holzwesens enthalten sind; gesammelt von einer Gesellschaft, deren ordentliches Geschäft ist, Waldungen zu gewinnen, zu benutzen und zu erhalten. 3

und

und 4 Band. Frankfurt und Leipzig, 8. (Au-
tore IOH. FRID. STAHL).

Gemeinnütziges Natur- und Kunstmagazin, oder Ab-
handlungen zur Beförderung der Naturkunde, der
Künste, Manufacturen und Fabriken. 2 Theil.
Berlin, 8.

Giornale d' Italia, spettante alla scienza naturale, e
principalmente all' Agricoltura, alle Arti et al
Commercio. In Venezia, 4.

Verhandlungen der Helvetischen Gesellschaft in Schinz-
nach, im Jahr 1764. Zürich, 8.

Allgemeine Historie der Reisen zu Wasser und zu Lan-
de: oder Sammlung aller Reisebeschreibungen, wel-
che bis ietzo in verschiedenen Sprachen von allen
Völkern herausgegeben worden, durch eine Gesell-
schaft gelehrter Männer in Engl. Sprache zusammen-
getragen, und aus demselben und aus dem Franzö-
sischen ins Deutsche übersetzt. 18 Band. Leipzig,
4. m. K.

Sammlung neuer und merkwürdiger Reisen zu Wasser
und zu Lande. 11 Theil. Göttingen, 8. m. K.
(Continetur in hoc volumine PETRI KALMII
itineris in Americam orientalem Pars III.)

Sammlung der besten und neuesten Reisebeschreibungen
in einem ausführlichen Auszuge, worinnen eine ge-
naue Nachricht von der Religion, Regierungsver-
fassung, Handlung, Sitten, natürlichen Geschick-
ten und andern merkwürdigen Dingen verschiedener
Länder und Völker gegeben wird. Aus dem Engl.
übersetzt. 2 Band. Berlin, 8. m. K.

Allgemeine Geschichte der Welt und Natur, der Völ-
ker, der Staaten, der Kirche, der Wissenschaften
und Künste; aus den Quellen selbst geschöpft. 1 Theil.
Berlin, 8 mai.

Versuch einer Beschreibung historischer und natürlicher
Merkwürdigkeiten der Landschaft Basel. 22 und 23

Stück. Basel, 8. m. K. (absoluti nunc huius operis auctorem esse DAN. BRÜCKNERUM in ultima hac parte edocemur.)

The History of Kamtschatka, and the Kurilski Islands, with the Countries adjacent; illustrated with Maps and Cuts. Published at Petersbourg in the Russian Language, by Order of Her Imperial Majesty and translated into English by JAMES GRIEVE. Gloucester. 4 mai. c. tab. aen.

Histoire moderne des Chinois, des Japonnois, des Indiens, des Persens, des Turcs, des Russiens, cet. pour servir de Suite à l'histoire ancienne de M. ROLLIN. Tom. XI. et XII. à Paris. (*Plurima ex historia naturali continet.*)

Melanges interessans et curieux, ou Abregé d'Histoire naturelle, morale, civile et politique de l'Asie, l'Afrique, et des Terres Polaires. Tome III-VI. à Paris, 12.

Histoire naturelle generale et particuliere, avec la Description du Cabinet du Roi. Tome XI. et XII. à Paris, 4 mai. av. fig.

Histoire naturelle generale et particuliere, avec la Description du Cabinet du Roi. Tome XIV-XIX. à Paris, 12. av. fig.

Natuurlyke Historie of uit voerige Beschryving der Dieren, Planten, en Mineraalen, volgens het Zamenstel van den Heer LINNAEUS, met naaukeurige Afbeeldingen. Eerste Deels zesde Stuk, Dieren van beiderly Leven. Eerste Deels zevende Stuk; de Visschen. t'Amsterdam, 8 mai. c. tab. aen.

British Zoologie etc. Part. II. London. fol. c. tab. aen. viv color. pictis, (a tab. XXVI-L.)

Abregé de l'Histoire naturelle des Insectes, dedié aux jeunes personnes, orné des figures en taille douce

douce, par l'Auteur du Cours d'Histoire, d'Élevé de la Nature etc. Tom. I. II. à Paris, 12.

Fauna insectorum Fridrichsdalina, siue methodica descriptio insectorum agri Fridrichsdalensis, cum characteribus genericis et specificis, nominibus triuialibus, locis natalibus, iconibus allegatis, nouisque pluribus speciebus additis. Hafniae et Lipsiae, 8. (*Auctor est* Cl. OTTO FRIDER. MÜLLER.)

Ursprung der Bergwerke in Sachsen, aus der Geschichte mittler Zeiten untersucht. Chemnitz, 8. (*Auctore* IO. FRID. KLOTZSCH.)

Recueil des memoires les plus interessans de Chymie et d'Histoire naturelle, contenus dans les Actes de l'Academie d'Upsal et dans les memoires de l'Academie Royale des Sciences de Stockholm, publies depuis 1720. jusqu'en 1760. traduit du Latin et de l'Allemand, par M. le B. d'O***. à Paris. Tome I. II. 12.

Florae Danicae iconum fasciculus tertius, a tabulâ CXXI-CLXXX. viuis coloribus pict. (*Germanice et Latine.*) Hafniae. fol. (*Hoc fasciculo finitur Volumen I, cuius integer titulus hic est*). Icones plantarum sponte nascentium in regnis Daniae et Noruegiae, in Ducatibus Slesuici et Holsatiae et in Comitatibus Oldenburgi et Delmenhorstiae: Ad illustrandum opus de iisdem plantis, Regio iussu exarandum, Florae Danicae nomine inscriptum; editae ab eius operis auctore GEORG. CHRIST. OEDER, M.D. Prof. Reg. Botan. Vol. I. continens Fascic. I-III. seu Tabulas I-CLXXX. Hafniae, fol.

Eclypa vegetabilium, vsibus medicis praecipue destinatorum et in pharmacopoliis obuiorum variisque modis praeparatorum, ad naturae similitudinem expressa cet. moderante D. CHRIST.

GOTTL. LUDWIG, impressit Io. Godofr. Trampe. Nach der Natur gefertigte Abdrücke der Gewächse, u. s. w. Fascic. VIII. Y-Aa. n. 176-200. Halae, fol.

Les delices de la Suisse, nouvelle Edition. Tome I-IV à Basle, 12. av. fig.

Nouveaux amusements des Eaux de Spaa. à Paris, 12. av. fig.

Brittisches Museum, nebst der Beschreibung des berühmten Naturalien- und Antiquitätencabinets des Herrn Ritters SLOANE, zum Unterrichte derer, welche solches mit Nutzen besehen wollen. Aus dem Englischen nach der neuesten Ausgabe. Berlin, 8.

Lehrbegrif sämtlicher ökonomischer und Cameralwissenschaften. Des ersten Theils erster Band. Stuttgart, 8.

Essais on Husbandry. Essay I. a general Introduction, shewing that the Agriculture is the Basis and support of all flourishing Communities: the ancient and present State of that useful Art; Agriculture, Manufactures, Trade and Commerce justly harmonized; of the right Cultivation of our Colonies; together with the Defects, Omissions and possible Improvements in English Husbandry. Essay II. an Account of some Experiments, tending to improve the Culture of Lucerne by Transplantation. Being the first Experiments of that Kind hitherto made and published in England: from whence it appears, that Lucerne is an Article of great Importance in English Husbandry. The whole illustrated with Copper Plates and Representations cut in Wood. London, 8.

Underrättelse, om wilda Träds och Buskars plantering, grundad på naturen och förfarenheten, på Kongl.

Kongl. Maj: ts befallning utgifven af des Vetenskaps-Academie. Stockholm, 8. (*Auctor est b. LECHE, Prof. Ab.*)

Philosophie rurale, ou l'Economie generale et politique de l'Agriculture, reduite à l'ordre immuable des Loix physiques et morales. Vol. I-III. à Amsterdam, 12.

Des Hausvaters erstes Stück, mit darzu nöthigen Kupfern versehen. Inhalt: 1) der Pflug, 2) Anweisung, wie unsere Saatzfelder beackert und bestellt werden sollen. Hannover, 8 mai.

Einleitung zu einer vernünftigen Sparsamkeit in allen Theilen der Landwirthschaft. Breslau, 4.

Allgemeine Haushaltungs- und Landwissenschaft, aus den sichersten und neuesten Erfahrungen und Entdeckungen geprüft und in Ausübung gebracht, von einer ökonomischen Gesellschaft in England. 4 Theil. Hamburg und Leipzig, 8 mai.

L'Agronome, Dictionnaire portatif du Cultivateur, contenant toutes les connoissances necessaires pour gouverner les biens de Campagne, et les faire valoir utilement; pour soutenir ses droits, conserver sa santé, et rendre la vie champetre gracieuse, cet. avec un nombre considerable d'autres instructions utiles et curieuses a tout homme, qui passe sa vie à la Campagne. à Paris. Tome I. II. 8.

Nützliche Anweisung zur Haushaltungskunst auf dem Lande, in welcher die Mängel und Fehler des Ackerbaues und der Viehzucht gründlich untersucht, und die Mittel gezeigt werden, dieselben zum Nutzen des Nahrungsstandes zu verbessern und anzuwenden, 4.

Agli Studiosi e Cultori de tutte le parti della Scienza Naturale, e specialmente dell'Agricoltura, della Arte ed del Commercio. in Venezia. 4.

Der deutsche Baumgärtner, nach den Grund- und Lehrensätzen der berühmtesten Männer in der Gärtnerey, besonders aber des Franzosen Mr. QUINTINYE, des Engländers Herr MILLERS, und des Deutschen Herrn REICHARTS. Schleusingen, 8. mit Holzschnitten.

Discorso della Irritabilità d'alcuni Fiori nuovamente scoperta. Florent. 8.

L'Ecole du Jardinier Fleuriste. à Paris, 12 mai.

Nouva maniera di seminare e coltivare di Grano. Opera utilissima e arricchetta di nuove tavole e d'altri Discorsi ed esperimenti, fatti da vari Accademici Georgofili di Firenze. in Firenze, 4.

Dictionnaire domestique portatif, concernant toutes les connoissances relatifs à l'Oeconomie domestique et rurale, ou l'on détaille les différentes branches de l'Agriculture; la maniere de soigner les Chevaux; celle de les nourrir, et de conserver toutes fortes des Bestiaux; celle d'élever les Abeilles, les Vers a soie, et dans lequel on trouve les instructions nécessaires sur la Chasse, la Peche, les Arts, le Commerce, la Procédure, l'Office, la Cuisine, etc. par une Societé de Gens de Lettres. Tome troisieme, à Paris, 8.

Der Rheingauer Weinbau, aus selbst eigener Erfahrung und nach der Naturlehre systematisch entworfen. Frankf. am Mayn, 8. m. K.

Nöthige, zuverlässige und kurze Nachricht von denjenigen Stücken aus dem Pflanzenreich, welche in den Apotheken der meisten Länder Europens aufbehalten werden müssen, zum Gebrauch der Apotheken gefertigt. Frankf. 8.

Lettre de l'Auteur de la nouvelle Methode de cultiver la Vigne dans tout le Royaume à un Amateur d'Agriculture. à Paris, 12. (Auctore Cl. MAUPIN.)

Lettera sopra d'origine della Carta naturale di Cortona corredata di varie altre osservazioni relative agli usi, e prerogative della conserva PLINII, e di altre piante congeneri, indirizzata al S. D. LODOV. COLTELLINI, Segretario della Soc. Botan. in Cortona. in Pisa, 8. (*Autore Cl. STRANGE, Anglo.*)

Candid and impartial Considerations on the Nature of the Sugar Trade, the comparative Importance of the British and French Islands in the West Indies: with the value and consequence of St. Lucia and Granada truly stated. Illustrated with copper plates. London, 8.

Istoria dell' arbore della China China. in Livorno.

Vollständige Anleitung zu der Pflanzung, Erziehung und Wartung der Fruchtbäume. Bern, 8.

Kurzer Bericht von den vornehmsten Futterkräutern und dem welschen Korn. Zürich, 8 mai.

Memoire sur la culture du Sainfoin, et ses avantages dans la Haute Champagne, par M***. à Amsterdam, 12.

Description des Arts et Metiers par l'Academie Royale des Sciences: contenant. 1) L'Art du Tanneur, par M. DE LA LANDE. 2) L'Art de raffiner le Sucre, par M. DU HAMEL DU MONCEAU. 3) L'Art de convertir le cuivre rouge en Laiton ou cuivre iaune, par M. GALON. à Paris, fol. mai. c. tab. aen.

Schauplatz der Künste und Handwerke, oder vollständige Beschreibung derselben, gefertigt und gebilliget von denen Herren der Akademie der Wissenschaften zu Paris. Mit vielen Kupfertafeln. Dritter Band. In das Deutsche übersetzt und mit Anmerkungen versehen von IOH. HEINR. GOTTL. VON IUSTI. Berlin, Stettin und Leipzig, 4 mai.

Relation abrégée de l'origine, des progrès, et de l'Etat actuel de la Société établie à Londres en 1754, pour l'encouragement des Arts, des Manufactures et du Commerce; tirée des écrits originaux des premiers Promoteurs de cet établissement et d'autres Actes authentiques; par un Membre de la dite Société: Ouvrage traduit de l'Anglois avec des Notes pour l'usage et l'intelligence du texte. à Londres, 8.

Lettres sur l'Encyclopedie, pour servir de supplément aux sept Volumes de ce Dictionnaire. à Amsterdam et à Paris.

Versuch bey angehender Frühlingszeit die Vergrößerungswerkzeuge zum nützlichen und angenehmen Zeitvertreib anzuwenden. Von dem Verfasser der mikroskopischen Gemüths- und Augenergötzung. Nürnberg, im Verlage bey A. L. WIRSING, Kupferstecher, fol.

Physicalisch-Mikroskopische Beschreibung eines besondern phosphorescirenden Steines, mit Vergleichung der Bononiensischen leuchtenden Steine; auch einiger anderer demselben ähnlicher Mineralien und Fossilien. Von dem Verfasser der Mikroskopischen Gemüths- und Augenergötzung; nebst 6 fein gestochenen und nach der Natur mit Farben fleißig erleuchteten Kupfertafeln. Nürnberg, 4 mai. (Auctor est Cl. MARTIN FROBEN. LEDERMÜLLER.)

A Survey of the Wisdom of God in the Creation, or a Compendium of natural Philosophy. In two Volumes. London, 12.

La Cuisine Bourgeoise, suivie de l'Office, à l'usage de tous ceux, qui se melent de depenses des maisons; contenant la maniere de connoitre, dissequer et servir toutes fortes de viandes; des avis interessans sur leur bonté, et sur le choix, qu'on en

en doit faire; la façon de faire des menus pour les quatre Saisons, et des ragouts des plus nouveaux; une explication de termes propres, et à l'usage de la cuisine et de l'Office; et une liste alphabétique des ustensiles nécessaires: nouvelle édition, augmentée des plusieurs apprêts, qui sont marqués par une étoile. à Paris, 12. Voll. 2.

Calendarium medicum ad usum saluberrimae facultatis Parisiensis. Parisiis, 24.

Medical Musaeum. Jan. - Dec. 1764. Tom. III. IV. London, 8.

Der Arzt, eine medicinische Wochenschrift, II und 12 Theil. Hamburg und Leipzig, 8.

Sammlung auserlesener Wahrnehmungen aus der Arzneywissenschaft, Wundarzney und Apothekerkunst. 8 Band. Strasburg, 8.

Ontleed en Heelkundige Verhandeling over den ontwrigten Voet, uitgegeven door een Gezelschap van Utrechtse Heelmeesters. t' Utrecht, 8 mai.

Der medicinische Hauptschlüssel. Breslau, 4.

Von den Mitteln zur Fröhlichkeit, nach den Gründen der Arzneygelahrheit. Nürnberg, 8.

Etrennes salutaires, ou Précis de ce, qu'il est à propos d'éviter et de faire, pour se conserver en bonne santé et prolonger sa vie, avec des augmentations pour cette année 1764. à la Haye, 24.

Reliqua proxime.

Contenta in hac parte.

I. Kongl. Vetenskaps Academiens Handlingar, 1764 Vol. XXV.	pag. 195
II. Florae Danicae, Vol. I. II.	217
III. HARTMANN'S <i>Nöthige Achtsamkeit bey Erforschung der Gewitterelectricität etc.</i>	220
IV. Recherches sur la manier d'agir de la Saignée: par Mr. DAVID	223
V. An Account of the Inoculation of Small-Pox in Scotland by MONRO	229
VI. Traité de l'œconomie animal	233
VII. ELLER'S <i>vollständige Chirurgie</i>	237
VIII. NICANDRI Theriaca et Alexipharmaca: curante BANDINIO	239
IX. IACQUIN stirpium agri Vindobonensis	241
X. Eiusd. Observationum botanicarum P. I.	245
XI. HALLERI Elementa Physiologiae c. h. Tom. VIII.	251
XII. SCHROEDER, experimentorum ad veriorem cysticae bilis indolem declarand. Sect. I.	293
XIII. The virtues of Cinnaber and Musk etc. by DALBY	295
XIV. Fauna Fridrichsdalina	297
XV. Consultations sur les maladies, qui sont du ressort de la Chirurgie, par S. LE DRAN	298
XVI. Philosophical Transactions 1764. Vol. LIV.	302
XVII. WATHEN'S Observations concerning the Cure of the Venereal-Disease by Mercurials	324
XVIII. Embryologia Sacra: auctore F. E. CANGIAMILA	328
XIX. SCHREBERI icones et descript. plantarum minus cognit. Decas I.	333
XX. MACBRIDE'S Eperimental Essays	336
XXI. Traité des Maladies des Femmes, par Mr. ASTRUC. Tom. V. VI.	350
XXII. BELZ <i>Abhandlung vom Schalle</i>	359
XXIII. WEBERI observationum med. Fasc. I.	363
XXIV. Noua physico-medica	365
XXV. Index scriptorum physico-medicor. quae 1764 prodierunt	372

COMMENTARII
DE REBUS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XIV. PARS III.

LIPSIAE MDCCCLXVIII.
APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Amstelodami apud I. Schreuder, Londini apud Io. Nourse, Parisiis apud
Briasson, Patauii apud I. Mansé, Holmiae apud L. Saluium.

COMMISSION

DEPARTMENT

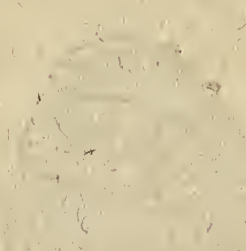
IN

SCIENTIFIC MATTERS

THE

AMERICAN

ASSOCIATION

OF THE

SCIENTIFIC MATTERS

OF THE

AMERICAN ASSOCIATION

I.

Journal de Medecine , Chirurgie , Pharmacie, etc. par M. A. ROUX, Docteur Regent de la Faculté de Medecine de Paris, etc. Tome XXI. à Paris, 1764. chez Vincent. 8. Alph. 1. pl. 13. Tome XXII. 1765. Alph. 1. pl. 13. tab. aen. 2.

i. e.

Diarium ad artem salutarem, chirurgiam, pharmaciam, cet. pertinens. Auctore Cl. A. ROUX, Tomus XXI et XXII.

Mense Julio 1764 inprimis indicanda videntur. Tom. XXI. p. 48.
4. *Observatio herniae inguinalis, gangraena curatae*, auctore Cl. DAUNOU. Vir 49 annorum hernia incarcerata laboravit, cum febre, singultu, vomitu foecum, dolore ac tensione insigni abdominis et scroti; aptis deinde applicatis remediis, hernia octavo die reposita est et aeger per duos dies bene se habuit. Subito postea accessit gangraena scroti ac perinaei, ut pars ossis pubis denudaretur et urethra perfoderetur. Attamen sensim bona suppuratio orta est, caro optima propullulavit, vulnus coaluit et hernia intra spatium decem hebdomadum

dum plane est curata, vt ad pristinos labores suscipiendos satis aptus esset aeger.

Mense Augusto

p. 112. 2. *Observatio* Cl. PLANCHON *de febre lactea, ex metastasi lactis in abdomine, sexta hebdomade post partum exorta.* Femina, cui post partum nec lac affluxit, nec lochia accesserunt, incidit in febrem lentam, dolores ventris et alui obstructiones pertinaces. Dedit Cl. Auctor cum prospero successu clysmata, fomenta emollientia, potum diluentem et lenia purgantia, tandem corticem Peruvianum cum rhabarbaro, donec sponte oriebatur febris lactea, atque copioso lacte, in mammis secreto, aegra conualescebat.

p. 119. 3. *Observatio* Cl. RENARD *de cholera morbo, qui vulgo dicitur Troufle galant.* Hoc malum, quo affecta est quadragenaria, sumtis per sex dies diluentibus haustibus et clysmatibus lenientibus, narcoticis, cardiacis, non cessit, aegra tandem sumsit paregoricum SYDENHAMI, ac euomuit materiam viridem, glutinosam, porraceam, corporibus albis sebaceis refertam, atque, adhibito purgante, conuuluit. Vsum copiosum olei in cholera morbo plane reiiciendum esse, Noster monet.

p. 124. 4. Cl. BONNARD *Observatio variorum symptomatum, ab hernia, cum incarceratione intestini ilei coniuncta, excitorum.* Aeger 28 ann. hernia incarcerata, singultu, vomitu foecum et gangraena, ab inguine dextro vsque ad scrotum apparente, afflictus est. Suscepit Cl. Auctor operationem difficillimam et vidit ilei partem liuidam incarceratam, quam, dilatato annulo abdominali, reposuit, vt ibi circulus humorum denuo restitueretur. Haec autem pars affecta sexto die sponte dirupta est, ac deinceps foeces per viginti dies e vulnere emanarunt, donec tandem

tandem per anum eiiciebantur. Sed paulo post ex diaeta neglecta oriebantur tormina permagna, quibus intestinum denuo dilaceratum est, vt foeces inde effluerent; attamen potiones oleosae clysmataque colicam mitigabant, intestinum post sex dies rursus coaluit, vulnus cicatrice clausum et aeger intra 45 dies plane sanatus est.

5. *Epistola* Cl. ROZE *sistens duas obseruationes*; p. 134.

1) *de puella quadrienni, per 30 iam menses menstrua-
ta*; 2) *de monachali, cui menstrua in 72do aetatis anno
redierunt.* Obs. 1. Puella 4 $\frac{1}{2}$ ann. iam per 30 men-
ses patitur menstrua, quae, si minus ordinatim acce-
dunt, furunculos faciei fluxusque catarrhales ocu-
lorum, euacuantibus lenibus ac vesicatoriis cessan-
tes, ei excitant. Praecedit plerumque languor ac
tristitia, effluit deinde sanguis per quinque dies, sen-
sim magis purpurascens, redit postea hilaritas.

Obs. 2. In monachali cessauit fluxus menstruus p. 139.
anno aetatis 50mo, rediit 72do et omni mense
consueto more accessit, vsque ad 79num, in quo
morta est. Eiecit autem aegra hinc illinc portio-
nes polyposas e vagina, et accedentibus mens-
truis, multa vteri et abdominis incommoda passa est.

6. Cl. MARTIN *obseruationes de cancro oculi ac* p. 140.
morbo peculiari. Obs. 1. Puella quinquennis la-
borauit tumore oculi sinistri enorme, ex orbita pro-
pendente, qui humore seroso et sanguinolento sca-
tebat, aegra tamen prius, quam extirpatus est, pe-
riit. Hunc separauit Cl. Auctor in cadaueris disse-
ctione, pondere 20 vncias aequantem, quo inciso,
exiit sanguis ater et aliqua puris copia; bulbus
oculi, eius muscoli et pinguedo, cum tumore ipso
vnum corpus constituebant durum, inaequale, in
centro album, renitens, quod intra sex menses or-
bitam distenderat.

p. 143. Obs. 2. Tricenarii palpebra superior sinistra et bulbus oculi erat inflammatus, cornea et sclerotica ex parte desquamata, ex parte ulcerata, conjunctiva reflexa ex orbita prominebat et aeger a morbi incremento periit. Dissecto cadauere, visa est sub inuolucro muscoli temporalis substantia filamentosa, gypsea et similis aderat extrauasatio sub periosteo orbitae, cuius ossa tenuia, apophysis pterygoidea magnaue pars baseos cranii vel destructa, vel cariota erat. Cerebrum iusto mollius, ventriculi fero repleti, et inter duram matrem fossamque mediam cranii apparuit substantia similis ei, quae sub crotaphite latebat. Quod quidem malum forte a percussione capitis ortum esse putatur.

p. 148. 7. *Epistola eiusdem, sistens obseruationem de vulnere colli.* Viro 26 ann. cultro horizontaliter dissecta est cartilago thyroidea musculique pharyngis, vt vix sexta eius pars intacta relinqueretur. Vulneratus, per 4 dies in sylua sine auxilio relictus, tandem a chirurgo, futura nodosa applicata, in nosocomium deductus est. Cl. Auctor soluit futuram, vulnus vino tepido cum melle depurauit, idque fascia, quae caput deorsum premebat, et puluillis, vino tepido cum melle, deinde balsamo ARCAEI imbutis, ligauit, donec tandem coaluit. Attamen, cum aeger imprudens cibos duos comedisset, hoc vulnus de nouo quidem ruptum, sed paulo post rursus cicatrice clausum est, saluo aegroto.

p. 151. 8. *Observatio de vulnere faciei, cum corpore peregrino relicto, auctore Cl. LE ROI.* Viro 27 ann. ita vulneratum est os malae, vt cutis pars ibi iuxta palatum molle, ad linguae basin, relinqueretur, qua tandem ope vectis caute extracta, vulnus breui tempore coaluit.

p. 159. 10. Cl. DESGENETS *observatio de ulcere gangraenoso vesicae.* Puer decennis, a plastro lapsus, sibi

sibi fregit sinistram tibiam ac humerum et vulnere ad angulum oculi sinistri externum scrotique contusione afflictus est. Accessit ischuria, intumuit abdomen et post aliquot dies gangraena scroti ac perinaei apparuit, vt vrina ex vlcere colli vesicae emanaret; adhibitis tamen digestiuis, vrina sensim consuetam viam petiit, scroti cutis restituta, vlcus sanatum et fracturae plane coalitae sunt.

II. Cl. BAYLE *observatio vulneris capitis, cum p. 165. fracta ac depressa lamina interna ossis bregmatis.* Quinquagenarius ab ictu lapidis in os parietale dextrum stupidus factus, post venaesectionem resectus est. Aderat tinnitus aurium, et interdum somnolentia, ac inciso pericranio visa est ossis fractura externa, ex cuius separata diploe Cl. Auctor conclusit ad laminae internae ossis depressionem. Cum vero trepanatio recusaretur, accesserunt nono die signa extrauasionis internae cum lethargo, et aeger periit 57mo die, cuius cranio aperto, conspecta est fracta depressaque lamina ossis parietalis interna, ac serum purulentum extrauasatum.

Mense Septembri.

3. *Observatio Cl. SUMEIRE de conuulsionibus p. 224. periodicis, cortice Peruuiano curatis.* Puella septennis, hoc malo creberrime affecta, sumsit vncias duas infusi corticis Peru. cum pauco liquore anod. min. HOFFM. et conuulsionibus cessarunt, tandemque diarrhoea copiosa critica aegram plane sanauit.

5. *Narratio anatomica, ab HARVEIO conscripta, quam I. BOTTUS post eius mortem operi suo (de ortu et natura sanguinis), anno 1669 adiecit.* Thomas Parr, Anglus, anno 1635 obiit aetatis anno 153tio. Facta sectione cadaueris, visum est corpus eius bene nutritum, pectus pilosum, genitalia integerrima, vt vix ante vltimos 12 annos a venere

abstinuisse diceretur, pulmones non fungosi, costis adhaerentes ac sanguine distenti, vt suffocatus periisse videretur, cor magnum in basi multa pinguedine refertum, cartilagine sterni satis flexiles, intestina optima; renes, alias validi, antea hydatides ostendebant, quarum vna ovo gallinaceo maior erat, mesenterium ac reliqua viscera bona, vt causa mortis in subito mutato vitae genere posita putaretur. Cerebrum praeterea integrum, visus abolitus, auditus acutus, memoria debilissima erat.

P. 243. 7. *Observatio morbi verminosi cum symptomatibus minus consuetis*, a Cl. MUTEAU DE ROCQUEMONT. Foemina dolore omnium membrorum, et congestione in lingua et maxilla laborans, sine febre, post venae sectionem incidit in conuulsiones, quae tamen repetita et sumto emetico, eiecit bilem porraceam cum vermibus longis plurimis, sensimque conualuit.

P. 245. 8. *Observatio anatomica Cl. PIETSCH, de musculo bicipite brachii, peculiaris structurae*. Quinque capitibus instructus erat, quorum 1um tendine largo apophysi coracoideae scapulae adhaesit, 2um eius collo, iuxta cavitatem glenoideam, 3^{tium} mediae parti lateris interni humeri, 4^{tum} constituebat fasciculus fibrarum carnosarum calami crassitie, a primo capite descendens sub eius coniunctione cum capite secundo; cui accessit fasciculus alius tenuior, ab insertione capitis tertii productus et 5^{tum} caput sistens.

P. 248. 9. Cl. MONBALON *observatio vulneris sclopetorum, cum fractura scapulae et claviculae, ac pulmonum laesione*. Nauta vulneratus est sclopeti globo plumbeo, qui, perfodiens mediam partem scapulae sinistrae, ad mediam partem claviculae sinistrae egrediebatur. Cl. Auctor e vulnere dilatato eduxit quatuor partes fractas scapulae et duas claviculae, idque

que linteo carpto deligauit, et ob sputum cruentum venam saepe fecauit potumque adstringentem dedit, ac escharam vulneris fetaceo perforauit. Sputauit quidem aeger pus, sumto tamen purgante, suppuratio vulnerum bene successit, quae tandem coaluerunt, adeoque pulmo sensim consolidatus ac aeger intra tres menses plane restitutus est.

11. *Observatio de enterocele cum gangraena et de- p. 260.*
structione partis intestini, curata a Cl. DESLANDES
 L E G E R. Vir 35 ann. subito sensit tumorem inguinis cum doloribus colicis ac vomitu, per sex dies continuatis, postea accessit febris vehemens, ac in tumoris media parte sphacelus, eoque aperto, pus cum foecibus effluxit et intestini pars, longitudine quatuor digitorum, gangraena erat destructa atque disrupta. Attamen, applicatis puluillis, spiritu terebinthinae imbutis, sensim secessit corrupta pars ac vulnus tandem plane coaluit.

12. Cl. PIETSCH *observatio de crusta tenaci p. 263.*
 (limonneuse) *in ventriculo nata vomituque reiecta.*
 Miles 25 ann. sumtis granis tribus tartari emetici, euomuit crustam tenacem, digiti crassitie, fundo ventriculi similem, colore baseos conuexae atro- viridi, concavae cinereo, qua reiecta, aeger conualuit.

Mense Octobri.

6. *Observatio Cl. LEAUTAUD de retentione vrin- p. 349.*
nae, et plurimis calculis renum, vesiculae felleae ac vesicae
in cadauere repertis. Sexagenarius a creberrimo diaetae neglectu incidit in retentionem vrinae ac dolores nephriticos. Omnibus frustra tentatis, Cl. Auctor cathetere vesicam euacuauit et vidit, multos ibi latere calculos, tandemque aeger periit. In cuius cadauere reperiebantur 36 calculi renum, 10 vesiculae

culae felleae, ac sex in vesica haerentes, et vnus ex his $3\frac{1}{2}$ vnciam pondere habuit.

p. 352. 7. *De praestantia aquae mercurialis prae cauterio actuali in carie, quae contextum cellulosum maxillae inferioris penetrat; a Cl. JOURDAIN.* Cauterium actuale semper laedit partes vicinas, aqua vero mercurialis satis mitigata destruit cariem sine incommodo, cum penetret substantiam spongiosam, leniat suppurationem, separet partes cariosas. Id declaratur obseruatione, de carie maxillae inferioris cum destructa substantia, qua puella 14 ann. laborauit, vbi cauterium summam suppurationem, aqua vero mercurialis plenariam curationem effecit.

Mense Nouembri.

p. 440. 4. *Obseruatio eiusdem, de erosione in fistulam mutata.* Vir in ligamento membranoso linguae habuit maculam rubram cum margine calloso, ex vlcere, vitriolo veneris saepe tacto, exortam, vnde postea prodiit parua excrementia, quae interdum resecta, denuo propullulabat. Hanc fistulam, quae laryngem penetrabat, Cl. Auctor turundis butyro antimonii, postea vero styrace imbutis, tractauit, sensimque cicatrix formata est.

p. 447. 6. *Obseruatio Cl. MARTIN de vrinae retentione cum uteri morbo minus consueto complicata.* Foemina 28 ann. non grauida per quatuor dies retentione vrinae afflicta est. Maxima aderat difficultas immittendi vesicae specillum rectum, attamen incuruato vrina euacuabatur. Cl. Auctor vaginam digito perscrutans, orificium vteri tantopere dilatatum inuenit, vt digitum reciperet; sub vmbilico apparuit corpus durum, renitens, versus hypogastria se extendens. Immisit itaque indicem sinistrum versus vteri orificium, et super hunc specillum rectum in eius cavitatem introduxit ac vidit, vterum vsque ad

ad umbilicum extendi, eumque sine dolore moueri posse. Huic foeminae ante decem annos puerperae, tunc lochia parum fluebant, eaque post sex menses conquesta est de multis incommodis vteri. Hinc apparet, vterum tum amisisse vim se contrahendi, atque, cum humores vasorum parietum inspissati essent, tantam retinuisse magnitudinem, ac si foetum semestrem contineret.

Mense Decembri.

3. *Observatio* Cl. SOUQUET *de exstirpatione tumoris sarcomatici vteri.* p. 526. Foemina 32 ann. post partum laboriosum diu affecta est fluore albo, tandemque ortus est tumor vaginae, quem cum chirurgus ex errore prolapsum vaginae crederet, saepe reponendo ac pessariis premendo sensim ad pondus $3\frac{1}{2}$ librarum increuit, quo ligato et exstirpato, aegra plane conualuit.

5. *Remedium in carbunculo adhibendum,* a Cl. p. 538. LEAUTAUD. Sumatur puluis vitrioli (forte cuprei,) et impastetur vitello ouorum, ac imponatur carbunculo; hinc efficitur eschara, quae vngu. basilic. tractetur, et vlcus deinde deligetur vngu. ex oliu. axung. porc. pingu. veruec. cera, ana vnciis quatuor, fol. rorismar. pug. j. fol. tabaci, vitello ouor. no. 2, quae in vino rubro coquantur et in formam vnguenti inspissentur. Si magna inflammatio carbunculum comitatur, is foueatur cum aquae scabios. vnciis decem, spir. vini aquosi vnc. j. mixta cum albumine ouor. et alumine.

6. Cl. ALLIERE, fil. *observatio de vulnere sclopetorum, humero influcto, eiusque fractura.* Cl. Auctor ossa fracta huius pueri nouennis vix in situm reducere poterat et, quamquam vena crebrius secabatur, febris tamen et conuulsiones valde vrgebant. Attamen vulnere diu setaceo ac digestiuis tractato, tandem

dem articulatio in loco fracto formata est, quae flexionem extensionemque brachii, altero paululum breuioris, permittebat.

In Tomo XXII multae inueniuntur obseruationes, quarum recensionem hic negligere nolimus.

Tom. Mense Ianuario 1765 continetur.

XXII. 3. *Obseruatio* Cl. SOUQUET *de febre tertiana et*
 p. 40. *ptyalismo, pertinacissimis.* Virum 26 ann. ptyalif-
 mus spontaneus per nouem annos, ac febris tertiana cum sudore colliquatiuo et vrina spissa, turbida, per decem menses maxime debilitarant. Sumsit itaque electuarium e cort. Peruv. rad. gentian. et flor. centaur. cum sale ammon. per mensem, ac tertio iam die febris cessauit, et quinto masticauit cort. canellae, cuius vsu continuato, sensim ptyalismus superatus et aegro intra mensem sanitas est restituta.

p. 43. 4. Cl. RENARD *obseruatio erysipelatis, aquam*
viridem exsudantis. Senex 88 ann. erysipelate erurum, inprimis malleolorum laborauit, vnde initio emanabat aqua rubra; inflammatio ac pruritus tunc valde vrgebant, post fotum autem infusi flor. sambuci cum sach. Saturni mitigabantur; sed paulo post e crure dextro per tres hebdomadas aqua viridis, lintea tingens, exsudauit, donec gangraena accessit, qua apte cohibita, pus album prodiit, et vlcus intra 12 dies sanatum est. Aqua rubra e crure sinistro exsudans citius cessauit. Anno sequente adusto iterum crure dextro, id diu quidem, sed bene suppurauit.

p. 46. 5. Cl. AYRAULT *obseruatio de extrauasato sanguine abdominis, sub hydropis specie se manifestante.* Vir, a febre putrida conualescens, languescerat eiusque abdomen sensim ita intumescebat, vt 10mo die

die paracentesis requireretur, qua loco aquae merus sanguis eductus est, donec aeger periit. Secto cadauere, patuit, sanguinem hunc e vasis splenicis ruptis effundi, quae a lapsu, ante duos annos in latus sinistrum perpesso, ad rupturam forte disposita erant, cum defunctus perpetuum dolorem ibi perceperit.

6. *Observatio de viro, qui periodicas passus est p. 49. haemorrhagias narium, similes catameniis foeminarum,* a Cl. CAESTRYCK, fil. Erat 38 ann. et a 16 iam anno quolibet mense hanc euacuationem expertus est, quae mensuram vnam ac dimidiam, saepe duas, aequabat, et semper praecessit languor. Mater eius, praeter menstrua, similibus haemorrhagiis narium a 25to ad 45tum annum vsque vexata est.

7. Cl. SAVARX *descriptio diaboli marini* *) p. 51. Forma corporis, excepta cauda, rhomboidalis est, capite crassiori, corpore, proboscidi vituli non dissimili, cute spissa, laeui, vinctuosa, non squamata, fusca, maculata in dorso, alba in ventre. Sub maxilla inferiori sunt appendices carnosae vel cutaneae, tanquam barba similesque in ambitu corporis et caudae conspiciuntur. Longitudo a proboscide ad caudam est trium pedum et trium pollicum, latitudo dorsi sesquipedis; amplitudo oris pedis vnus, cavitas eius sesquipedis. Maxillae dentibus acutis, longitudine 7 linearum, ornatae sunt, quorum plurimi maxillae inferioris vacillant; lingua larga, cartilaginea, ad radicem dentata; oculi magni, albi; in extremitate superiore proboscidis adsunt duae setae, nouem pollices longae, calami crassitie, similesque breuiores in dorso eminent. Pinna caudae ex octo radiis cartilagineis componitur, pinnae dorsi ex

*) Eius iam mentio facta est in Commentar. hor. Vol. XIII. p. 669 sq.

ex undecim, laterales ex viginti. Sub maxilla inferiori haerent pinnae, ventrales dicendae, e quinque radiis factae, cute rubicunda tectae. Ventriculus continebat canem marinum et anguillam marinam; renes erant permagni, vesica urinaria parua, hepar magnum, longum, planum. Ab ARTEDIO cognominatur *Lophius ore cirroso*, eiusque figura icone hic depicta deprehenditur.

Mense Februario.

p. 156. 4. Cl. MARTIN *observatio de causa minus cognita herniae cum gangraena.* Quadragenarius, per octo iam annos hernia crurali lateris sinistri laborans, incidit in dysenteriam, qua ipecacuanha facile liberatus est. Post mensem vero sensit sub arcu musculorum abdominis tumorem atropurpureum, acuminatum, renitentem, quo emollientibus tractato, liquor foetidus exsudabat, eoque inciso, multi vermes crassi cum foecibus egrediebantur, ac tandem aeger periit. In eius cadauere visa sunt intestina sana in situ naturali, in medio autem arcu erat productio coecalis inflammata, cum ileo cohaerens, trium pollicum longitudine, in loco adhaesionis sphinctere instructa. Hinc emeticum causa rupturae huius productionis fuisse videtur.

Mense Martio.

p. 219. 3. Cl. DUPUY DE LA PORCHERIE *observationes, quae demonstrant vim resolventem extracti cicutae in scrophulis.* Cl. Auctor in nosocomio Roxellensi nouem aegris scrophulosis variae aetatis per sex menses extractum cicutae dedit, ac dosim a gr. j. ad drachmam vnam sensim auxit idque optimo cum successu suscepit. Ita enim sanauit 1) vlcus metacarpi foeminae 22 ann. 2) puellae 16 ann. tumorem vlcerosum muscoli mastoidei sinistri et duas vlce-

ulcerofas glandulas sub mento; 3) scrophulos colli
 ulcerofos puellae 14 ann. 4) sex glandulas ulcerofas
 colli puellae nouennis, duoque vlcera ad clauiculam,
 5) quatuor vlcera ad articulum humeri et scapulae
 puellae septennis; 6) vlcus cariosum enorme pha-
 langae pollicis puellae 7ennis; 7) vlcera colli et sub
 mento puellae sexennis; 8) vlcera carpi anchylofi
 laborantis puellae nouennis gibberofae; 9) in alia
 14 ann. refoluit vlcera anguli oris, maxillae, menti,
 brachii, regionis hypogastricae, inguinis, cruris
 finiftri, cet.

4. Cl. RAZOUX litterae ad Cl. ROUX, de effe-p. 236.
Etibus singularibus speciei folani. Est solanum scandens,
 f. *dulcamara*, vulgo vitis Iudaica dicta, cuius vis me-
 dica quinque obseruationibus declaratur. *Obs. 1.*
 Vicenaria exostofi dolerofa tibiae dextrae, trium pol-
 licum longitudine et vnius eminentia, laborabat,
 quam friftiones mercuriales peiorem reddebant ac
 furunculos cruris excitabant, post vsum vero folani
 cum lacte sensim haec exostofis maxima ex parte dis-
 sipata est, et aegra sanata. *Obs. 2.* Quinquagenarii
 vlcera crurum folani vfu curata sunt. *Obs. 3.*
 Virgo 25 ann. a simili fere morbo hoc remedio libe-
 rata est. *Obs. 4.* Vir 45 ann. herpete totius cor-
 poris laborans, decocto folani balneisque emollien-
 tibus est restitutus. *Obs. 5.* Septuagenarius, oede-
 mate eryfipelaceo crurum, quod sensim in vlcus
 transiit, afflictus, tandem vfu externo fol. dulcama-
 rae, eiusque decocto vna cum absinthio ac cichoreo
 interne sumto, conualuit. Vfus folani sic institua-
 tur. Sumatur drachma semis caulis recentis huius
 plantae, reiectis foliis, floribus, fructibus, secetur
 in partes, et in vnciis sedecim aquae simplicis co-
 quatur, vt dimidia pars remaneat, quae coletur,
 cum aequali parte lactis vaccini tenuis misceatur, ac
 bibatur omni hora quarta poculum, sensimque au-
 geatur

geatur, dosis plantae vsque ad drachmas 3 vel 4. Hoc remedium nec aluum, nec vrinam mouet, sed in ipso sanguine inopinatam vim antiscorbuticam exferit.

p. 258. 6. *Observatio vulneris hypochondrii dextri, ense facti, quo hepatis laesio et extrauasatio in abdomine orta est; a Cl. NOLLESON fil.* Vomitus biliosus, febris acuta, singultus perpetuus ac tensio abdominis insignis vrgebant, sex autem venaesectiones, fomenta abdominis, clysmata emollientia, septimo die symptomata haec, praeter singultum, mitigabant. Incidit aeger deinde in icterum et paulo post apparuerunt symptomata extrauasationis in abdomine, tandemque in ima parte hypochondrii dextri fluctuatio sentiebatur atque, inciso hoc tumore, mensura dimidia puris foetidi effluebat, ac vulnus intra quinque hebdomadas rursus coaluit.

Mense Aprili.

p. 353. 3. *Cl. PLANCHON observatio de colica pistionum.* Virgo 24 ann. diu vexata est colica vehemente, paralyfi extremitatum comitata. Deinde post refrigerium incidit in languorem, dolores magnos regionis umbilicalis, aluique obstructionem et catameniorum interruptionem. Paulo post augebantur dolores, accessit vomitus, conuulsiones, deliria, febris, sudore plerumque finita, quae quidem symptomata apyrexia tranquilla excipiebat. Causam huius morbi Cl. Auctor adscribit bili acri, intestina irritanti; quapropter adhibuit venaesectionem, diluentia, temperantia, acida, mucilaginoso, clysmata, ac in summo dolore, oleosa, sedantia, balnea tepida, et in vomitu dedit stomachica leniora, denique purgantia in parua dosi idque tam prospere fecit, vt aegra tandem plane conualesceret.

Mense

Mense Maio

2. *Observatio morbi hepatis, excreto calculo biliario, sublato.* Auct. Cl. PLANCHON. Foemina 45 ann. post grauem colicam hepaticam conquesta est de ventriculi debilitate, nausea, obstructione alui crebriore, anxietate, febre anomala, dolore hepatis, somnolentia, siti insigni. In hoc vitio hepatis tentauit Cl. Auctor imminuere sanguinem venae portae, sanguifugis ano applicatis, et aegra sumsit serum lactis, extracta amara, martialia cum stomachicis, tandemque rhabarbaro et aloe euacua-uit primas vias, atque tum per aluum sub maximo dolore, vna cum mucro eiecit concretionem bilio-
sam, trium drachmarum pondere, inaequalem, granulofam, oualem, colore vnus lateris flauo bru-
neo, alterius albo, tactu pinguem, saponaceam, qua reiecta, sanitas sensim est restituta.

3. Cl. LANDEUTTE *observatio synochi, subito in febrem hefticam degeneratae, cum oedemate uniuersali et intumescencia dolorosa abdominis.* Miles 19 ann. a febre continua duplicata iam refectus videba-
tur, cum subito oedemata faciei ac pedum orta sunt, sensimque tota cutis intumuit. Apozema sumtum ni-
hil effecit; postea aegro suafit Cl. Auctor vsum la-
ctis, quo quidem febris frequentior, tussis sicca, anxia respiratio, maior intumescencia totius corpo-
ris excitata est, continuato tamen eius vsu, haec sym-
ptomata sensim cessarunt et aeger conualuit.

4. *Observatio hydropis saccati, cum animaduersio- nibus in paracentesi,* auctore Cl. LOCANE. Foe-
mina 43 ann. conquesta est de pondere in regione pubis ac tenso abdomine, cum oedemate pedum, difficili-
que respiratione, post suppressionem mensium exortis. Praemissis variis remediis sine optato effe-
ctu, tandem paracentesis facta est, qua parua copia mucii et paululum materiae spissae, melli similis, ef-

fluxit et aegra magis debilitata est; paulo post sanguis et similis materia educata est - atque aegra febre lenta periit. Secto cadauere apparuit, corpus adiposum, quo muscoli abdominales teguntur, in pus transiisse, ac, remotis his musculis, visus est sacculus membranaceus, ab osse pubis vsque ad vmbilicum eminens, visceraque et intestina fluctuabant in aqua foetida, flaua, spissa, et omentum purulentum erat. Portio coli, sacco arte adhaerens, ab hoc plane inuoluebatur et leni vi dilacerabatur. In cauo sacculi satis crassi, pure interius obducti, haerebat tumor, e pluribus hydatidibus irregularibus aquosis et purulentis constans, vesica tamen, vterus ac ouaria sana conspiciebantur. Margines sacculi hinc illinc cartilaginei erant, et in parte eius anteriore aderat corpus ouale, oui gallinaei magnitudine, colore albo purpureo, e corpusculis glandulis similibus factum. Figura huius tumoris cystici, in icone adiecta, clarius adumbratur.

p. 449. 5. *Litterae* Cl. RENARD de morbo nigro. In hoc tres indicationes attendendae sunt, 1) vt primae viae a sanguine extrauafato liberentur, 2) corruptio corrigatur, 3) haemorrhagia sedetur. Priores purgantibus acidis, tertia ptisana vulneraria adstringente praestatur. Cl. Auctor feliciter hac methodo usus est in agricola sene, qui iam per tres annos hoc morbo laborabat. Dedit igitur iulapia cardiaca, clysmata roborantia, postea purgans, ac deinde infusa herbarum vulnerariarum cum alumine et aceto, iusculaque carniū, sensimque aeger conualuit.

p. 468. 9. *Litterae* ad Cl. LE BAS ab obstetrice REFATIN. Haec adstitit foeminae 32 ann. in partu, laborioso propter infantis magnitudinem, cuius longitudo 23 pollices et pondus 18 libras aequauit, et vndecimo demum mense natus dicebatur. Hic debi-

debilissimus infans, inflato pulmonibus aere, resectus est ac mater sensim conualuit.

Mense Iunio.

2. Cl. NICOLAIS DU SAULSAY *observatio de* P. 502. *morbo nigro.* Virgo 30 ann. suppressis menstruis, incidit in dysenteriam albam, dolores regionis epigastricae, alui obstructionem pertinacem; quae quidem symptomata aptis cedebant remediis, sed languor insignis, pristinam reuocans calamitatem, relictus est, tandemque aegra vomitu et aluo eiecit sanguinem nigrum, congrumatum, foetidum, simulque animi deliquia cum pulsu exili passa est. Sedato vomitu, deiectiones sanguinis magis vrgebant, attamen sensim imminutae sunt et pristina sanitas intra mensem recuperata est.

4. *Litterae* Cl. DE BERGE, *de effectibus oxy-* P. 526. *mellis colchici.* Quinquagenario oedemata pedum, saepius accedentia, in imminuta vrinae secretionem tantopere increuerunt, vt femora et abdomen occuparent. Hydragogis ac scilla cum pareira praua frustra tentatis, aeger sumisit per octo dies drachmam dimidiam oxymellis colchici pro dosi, attamen hinc sensit ardorem insignem vrinae, tum in minori copia excretae, ac respirationis difficultatem ventrisque intumescantiam auctam, vt paracentesis requireretur, qua multum aquae eductum est, vt et incisionibus hinc illinc factis.

5. *Relatio morbi singularis,* a Cl. ROUVEYRE P. 535. D' OZON. Sexagenarius lapide ad angulum posteriorem inferiorem ossis parietalis sinistri vulneratus et inde stupidus factus est, postea dolor in dies increuit, sensimque tumor durus, renitens ibi oriebatur, dolorem excitans acutum, lancinantem, et febrem cum summa debilitate. Inciso hoc tumore, vidit Cl. Auctor, eius substantiam, sarcomati similem,

sub arteriarum pulsu attolli, et concludit, os parietale cariosum esse, duramque matrem sub hoc denudatam, eiusque pulsationem cum substantia interiori tumoris communicare. Fecit deinde incisionem cruciatam, et statim vidit duram matrem pulsantem, ac vulnus, vt in trepanatione fieri solet, curauit, attamen aeger paulo post periit.

P. 552. 7. Cl. GUERIN *observatio peculiaris, de portione intestini integri, 14 pollicum longitudine, per anum reiecta.* Foeminae 31 ann. colica vehementi, *miserere* dicta, cum alui obstructione pertinaci affectae, plurima clysmata, pediluvia sine fructu applicata sunt. Venaesectio dolores mitigabat, atque ipecacuanha ter adhibita crebrum vomitum bilis porraceae, vermium et foecum excitabat, quem oleum oliuarum et cortex peruv. sensim infringebat; aegra tandem aluo reiecit portionem intestini, 14 pollices longam, in omni ambitu integram, nec quidquam incommodi, praeter leuem dolorem inter sternum et vmbilicum sensit. Haec portio intestini veri ac integri (ex Cl. Auctoris sententia) inflammatione suppurationeque erat secessa, ac vsus cort. peruv. consolidationem vtriusque finis intestini praestitit, quo neglecto, rediit dolor in eodem loco, ac saepius eodem remedio sopitus est. Cum vero aegra dietam non caute seruasset, sensit ibidem, cum aluum exonerabat, dolorem acutum ac, ruptis vtrisque extremitatibus intestini, *miserere* periit, et ante mortem foetum quinquemestrem edidit. Inciso abdomine demortuae, visa est effusio foecum, et vtraque intestini ruptae extrema pars gangraenosa. Hinc concludit Cl. Auctor, partem intestini, pedis longitudine, inuaginari ac separari posse, eiusque extremitates interdum ipsius naturae auxilio vniri et consolidari.

II.

Parallele des differentes methodes de traiter la
maladie venerienne, à Amsterdam, chez
Francois Changuion, 1764. 8 pl. 18.

i. e.

Comparatio variarum rationum medendi mor-
bis venereis.

Licet hicce libellus potissimum contra Cl. KEYS-
SERI pillulas et vsum mercurii sublimati di-
rectus sit, praestantiamque methodi, qua Monspe-
fulani medici vtuntur, prae aliis defendat, tamen
in vniuersum varia continet, quae lectionem eius
iucundam non minus ac vtilem efficiunt, satisque
de auctoris anonymi ingenio et doctrina testantur.
Capite primo ostenditur naturam contagii et morbi p. 6.
venerei plane incognitam esse illumque morbum
ratione symptomatum pro varia aegrorum constitu-
tione aliisque causis multum variare etc. ita, vt vna
curationis ratio in omnibus non sufficiat, sed diuersa
in diuersis methodo opus sit. Demonstrat porro,
morbo non perfecte curato, symptomata quidem
disparere, sed morbi fomitem in corpore remane-
re, qui temporis demum successu, inprimis si haere-
ditate ad alios transfertur, in alios morbos difficil-
limae curationis transit. Secundo capite de me- p. 24.
thodo agit sic dicta sudorifica, in qua guaiaci deco-
ctum inprimis adhibetur, cuius ligni vsum BOER-
HAAVIUS in carie ossium venerea mercurio praetu-
lit, Cl. vero ASTRUC ita reiecit, vt doceat cariem
veneream solis frictionibus tolli posse mercurialibus,
seque tales aegros, in quibus BOERHAAVIUS guaiaci
decocto sine fructu vsum erat, frictionibus sa-
nasse.

nasse. Hunc vero Cl. ASTRUC Noster Auctor refellit, probans, semper antequam perfecta luis inueteratae sanatio obtinetur, necessarium esse, vt mala partialia curentur, v. c. ossa cariosa eximantur, atque cautione ista neglecta, fomiteque mali relicto, ne frictions quidem aliquid praestare, ita vt tunc temporis minime ad methodi cuiusdam inefficaciam aliquid concludi possit. Contra guaiaci decocti vsus nonnunquam insigni cum fructu mercurio praemitti potest, aut cum eo coniungi, cum in vniuersum maxima huius decocti vis sit, in saluatione, per mercurium excitata, impedienda, cum egressum mercurii per alia corporis colatoria, v. c. per cutem, insigniter promoueat. Inprimis vero medicamentum hoc insignem vtilitatem in malis post mercurii vsu rebellibus, et doloribus vagis venereis habet, quid quod, varia exempla confirmant, decoctum in America, ex arboribus iunioribus paratum, luem confirmatam curare posse. Accedit deinde Cl. Auctor ad vsu frictionum mercurialium, cui multum fauet. mercurium vero in luis venereae curatione non vi sua resolvente, quae BOERHAAVII est sententia, sed virtute alterante specifica agere ex eo Noster probat, quod illae curationes, per mercurium factae, optimae sint, et perfectae, quae sine vlla sensibili excretionem factae sunt. Nam in vniuersum saluatio non ad essentiam mercurii pertinet, aut saluae effluxus ad plenariam luis curationem requiritur, cum semper ex illa plus noxae, quam emolumenti, ad aegros redundet. Hinc Cl. Auctor inprimis eam Monspeffulanorum medicorum methodum extollit, quam per extinctionem vocant, vbi scilicet saluatio balneorum, purgantium et camphorae vsu impeditur. Ea enim methodo aegroti corpus repleri potest magna et sufficiente copia mercurii, sine vlla

p. 62. noxa, vel corporis debilitatione. Quod vero ad vsu

p. 98.

vsum mercurii internum attinet, et medicamenta
 varia ex eo imprimis salium ope parata, ea Cl. Au-
 ctor omnia reiicit, cum eorum vfu symptomata gra-
 uiffima et saliuatio producantur, quam tamen, addi-
 ta camphora, impediri posse confirmat. Fumigatio p. 124.
 vero mercurialis in vitiiis tantum particularibus v. c.
 fi pulmones in lue vitiati sunt, locum habet. Ne- p. 140.
 que mercurii sublimati vsum, secundum methodum,
 ab Ill. SWIETENIO praescriptam, laudat, cum effe-
 ctus deleterios ex eius mente edat, aut vt lentum
 venenum agat nimisque paruum mercurii copiam
 contineat, quam vt plenaria curatio per eius vsum
 obtineri possit. Addit hoc medicamentum non no-
 uum esse, sed iam a WISEMANNO Chirurgo An-
 glo, circa medium praecedentis seculi propositum.
 Reiicit quoque panis venerei et clysmatum antiuene- p. 174.
 reorum vsum, quem Parisiis nonnulli empyrici pro-
 posuerunt, tandemque ad Cl. KEYSERI pillulas p. 178
 (*dragées antiveneriennes*) accedit atque inuentorem
 huius medicamenti acerbius perstringit. Enarran-
 tur vero omnia, quae et ante tempus, quo Rex
 Galliae medicamenti huius compositionem ab in-
 uentore redemit methodusque Keyseriana in noso-
 comia militaria totius regni introducta est, et post-
 ea facta sunt, ita vt tota huius medicamenti historia
 hic contineatur. Putat vero KEYSERUM acido
 minerali quodam mercurium primum soluere, aci-
 di nimiam copiam dephlegmatione abstrahere, at-
 que praecipitatum, hac ratione paratum, iterum in
 aceto soluere. Multa profert exempla tum malae
 fidei inuentoris eorumque, qui KEYSERI causam
 defendunt, tum aegrotorum, in quibus vel saliuatio
 vel aliae hypercatharfes harum pillularum vfu exci-
 tatae sunt, vel qui tandem magnum harum pillu-
 larum numerum sine vllo fructu sumserunt.

III.

Naturgeschichte des Mineralreichs, mit besonderer Anwendung auf Thüringen herausgegeben, von D. IOH. WILH. BAUMER. Zweytes Buch. Gotha, bey J. C. Dietrich, 1764. 8. 21½ pl. tab. aen. 9.

i. e.

Historia naturalis regni mineralis, Thuringiae inprimis inseruiens. Auctore I. W. BAUMER, M. D. Vol. II.

Cum de priore volumine historiae huius naturalis et ordine, quo illa conscripta est, iam alio loco *) fusius ad lectores nostros retulerimus, paucis tantum alterum hoc indicasse sufficiat. Eodem enim ordine hic varia tantum addenda et augmenta illorum, quae in priore volumine continentur, a Cl. Auctore proponuntur, quorum vero maxima pars ex libris omnibus cognitis sumpta est, ita ut pauca tantum noua, vel melius explicata in illo inueniantur. Ad loca natalia variorum corporum regni mineralis determinanda Noster inprimis BÜSCHINGII geographia usus est, qua ex re varii errores prouenerunt, qui vitari potuissent, si Cl. Auctor fontes et inprimis scriptores historiae naturalis aliarum regionum consulere potuisset. In Thuringia, uti in aliis quoque terris, nulla petrefacta in lapidibus gypseis inueniuntur, cuius phaenomeni causa in acido vitriolico cum terra calcarea in gypso coniuncto posita p. 131. est, quod omnia corpora dissoluit. Magnesia cum nitro mixta, nullam detonationem Noster obseruare potuit, licet talem oriri ab aliis scriptoribus propositum p. 170.

*) Commentar. hor. Vol. XIII. p. 195.

fitum fit. Serpentes in lapidem mutari posse, exp. 191. variis speciminibus, in Thuringiae montibus calcareis repertis, probare Noster annititur. In additis nouem tabulis aeneis sedecim figurae variorum corporum mineralium, inprimis vero petrefactorum, continentur.

IV.

A Refutation of the reflexions against inoculation, published by Dr. RAST, of Lyon, so far as they are supported by calculations drawn from the bills of mortality in London and his observations; With a persuasive to that practice, deduced from the success of the inoculating Hospital near London, by ANTONY RELHAM, M. D. Fellow of the College of Physicians in London. London, printed for W. Johnston, 1764. 4. pl. 4 $\frac{1}{2}$.

i. e.

Refutatio cogitationum super inoculatione variolarum, quas Cl. RAST, Med. Lugdunens. publicauit, quatenus illae nituntur calculis, ex indicibus mortuorum Londinensibus extractis, atque obseruationibus eiusdem; cum commendatione inoculationis superstructa successui inoculationis in nosocomio variolarum Londinensi. Auctore Cl. ANTON. RELHAM, M. D.

Licet ex iis iam, quae Cl. CHASTELLUX contra Cl. RASTII libellum *) monuit, appareat, eiusdem Cl. RASTII argumenta, calculosque ex

Cc 5

indi-

*) vid. Comment. Vol. XIII. p. 53 et 56.

indicibus mortuorum Londinensibus sumtos, quibus potissimum inoculationem impugnavit, non ad eo firmo fundamento niti; id tamen magis adhuc confirmatur et extra omnem dubitationem ponitur

P. 3. hocce Cl. RELHAM libello. Ostenditur enim in illo primo: nullum plane contra inoculationis utilitatem argumentum ab indicibus istis sumi posse, cum in iis tantum numerus baptismatum eorum civium contineatur, qui ad Anglicanam ecclesiam pertinent, inter funera vero, ibidem enumerata, plura sint eorum, qui alios religiosos ritus profitentur. Plures e contrario Londini demortui vel ad alia loca, ut ibidem inhumentur, deferri solent, vel sepeliuntur in coemeteriis sic dictis extraparochialibus. Atque in vniuersum hi indices vel nostris quoque temporibus haud satis accurate conficiuntur, ita ut nihil

P. 5. certi ex iis colligi possit. Longe vero minor cura pristinis temporibus in hac re adhibebatur, imprimis ante initium huius seculi. Nam ab anno 1538, quo primum coeperunt, ad annum 1700 series eorum saepius interrupta est, atque in diuersis horum indicum exemplis magna haud raro quoad demortuorum numerum differentia obseruatur. Accedit quod in illa ipsa periodo temporis, quae calculis Cl. RAST comprehenditur, multae parochiae nouae, prioribus additae et ita mortuorum numeri semper aucti sint, ut itaque nulla firma conclusio exinde formari possit. Denique si fides quoque istis indicibus haberi posset, causa tamen numeri mortuorum ab illo tempore, quo inoculatio primum in Angliam introducta est, i. e. ab anno 1720 aucti, non in illa ipsa inoculatione posita est, sed in abusu liquorum spirituosorum, quo non parentes tantum debilitati, sed etiam illorum progenies vitiosior redita est. Hic enim abusus circa haec tempora ad eo inualuit, tantamque inter ciues stragem edidit,

ut

vt supremus Anglorum senatus circa annum 1735 legibus eum coërcere necessarium iudicaret. Quod quidem consilium adeo salutare fuit, vt ab his ipsis temporibus, imprimis vero vltimis hisce annis, ratio natorum ad mortuos iterum aucta sit. Commemorantur a Cl. Auctore aliae quoque rationes, quibus etiam populi augmentum impediri putat, vt neglectus matrimonii, luxus etc. Concedit tamen, quod p. 18. quidem inoculationis aduersariis magnum et speciosum argumentum forte suppeditare posset, numerum mortuorum per inoculationem in Anglia omnino auctum esse, cum per illam contagium latius dispergatur, et morbus, qui antea epidemicus fuerat, nunc per totum annum grassetur, neque vel hyemali frigore supprimatur, ita vt, aegrotorum numero aucto, etiam mortuorum numerus necessario augeatur. Ex qua tamen ipsa re concludit, legibus inoculationem omni studio promoueri debere, donec omnes adulti eo morbo laborauerint, quo tempore mortuorum numerum mirifice imminutum fore, arbitratur. Per ipsam vero inoculationem magnum numerum eorum conseruari, quibus immediate contagium communicatur, Cl. Auctor ex indicibus eorum probat, qui in nosocomium inoculationi dictum, quod prope Londinum exstructum est, recepti sunt. Ex 7148, qui in eo variolis naturalibus laborauerant, 1796 demortui sunt, quod est vti 1 ad 4, cum multi inter aegrotos in hoc nosocomium receptos adulti sint, iique post insignia vitia diaetae saepe morbo iam conclamato ad nosocomium deferantur. Contra ex 3817 in eodem nosocomio inoculatis 13 tantum perierunt, quorum numeri ratio est vti 1 ad $293\frac{8}{13}$, ita vt inoculatio 547 ciuium vitas seruauerit. In fine ad RASTII obseruatio- p. 28. nes variorum morborum in inoculatis ortorum, variae adnotationes additae sunt.

V.

Dissertation sur la nature, la maniere d'agir, les especes et les usages des antispasmodiques proprement dits, qui a remporté le prix de l'Academie des Sciences et Belles Lettres de Dijon en 1764. Par Mr. GUILLAUME LAMBERT GODAR, Docteur en Médecine a Vervier. à Dijon, chez François des Ventes. à Paris, chez A. des Ventes, 1765. 8. pl. 10.

i. e.

Dissertatio de natura, modo agendi, speciebus et usu antispasmodicorum proprie dictorum, quae praemium Academiae Scientiarum et elegantiorum literarum Diuionensis an. 1764 obtinuit. Auctore Cl. GODAR etc.

Libellum hunc quatuor capita constituunt. In primo antispasmodicorum, proprie dictorum, naturam definit Cl. Auctor; in altero eorum modum agendi explicat; in tertio diuersas eorundem species distinguit; in quarto demum de usu horum remediorum in morbis agit. Naturam antispasmodicorum explicaturus Noster fibrae muscularis indolem declarat, posthac autem spasmodorum notionem exhibet. Quod ad fibram muscularem attinet, eam contractilis naturae esse, hancque ab elasticitate et irritabilitate pendere et elasticitatem quidem vim mechanicam, irritabilitatem vero vim vitalem fibrae largiri, docet. Irritabilitas vel externa vel interna est. Externam irritabilitatem musculique contractionem vel a solo contactu, vel ab instrumento pun-

p. 16.

pungente, vel a liquore quodam excitari putat; internam vero, cum musculus ad exemplum cordis, quod intus cauum est et a sanguine ad contractionem sollicitetur, itidem in interioribus cauitatem habeat, et neruofum fluidum recipiat, ab huius stimulo excitari musculosque a solo eius contactu ad contractionem instigari, autumat. Cum porro, ex sententia Cl. Auctoris, vigor contractionis a libera communicatione, quae est inter genus neruofum et musculare, pendeat: sequitur etiam, vt interna irritabilitas exquisitissima sit, externi vero stimuli effectus vix notabiles producant, nisi eorum actio ab interno stimulo adiuuetur, hique ipsi internum stimulum excitent. Ex his coniiicit, fluidum nerueum, cum fibras musculares continuo ad contractionem impellat, tonum earundem moderari, dictique fluidi influxum, plus minus aequalem, effectus earum relatiuos dirigere, et aequilibrium tensionis earum reciprocae vel conseruare, vel turbare, easdemque ad sensationes externas plus minus sensibiles reddere. Porro quoque, vel solam abundantiam fluidi neruei et celeritatem eius et acrimoniam, vel cum caussis irritantibus externis coniunctam contractiones musculorum duplicatas seu auctas producere, colligit.

Ad definiendum spasmum, secundum STAHLII P. 21. et HOFFMANNI theoriam, quatuor fibrarum muscularium affectiones, nimirum tonum, atoniam, spasmum et conuulsionem attendi, iubet. Tonum tensionem fibrarum naturalem appellat, atoniam earum relaxationem esse, monet, spasmum earundem rigiditatem aliquantum auctam dicit, conuulsionem vero nominat, si tensio musculorum ad gradum valde notabilem euehatur. His praemissis, spasmum definit, qui ex eius sententia est augmentum toni fibrarum vel virium, quas ad contractionem impen-

impendunt, quae motus conuulsiuos, agitationes tonicas, vel simplicem partium, quae vexantur, rigiditatem producit. Hae vires vel ab irritatione interna vel externa augentur. Si augmentum hoc a sola irritatione interna prouenit, spasmus absque materie a Nostro vocatur, sique effectus iste ab externa caussa excitatur, quae internae caussae actionem simul excitat, ita tamen, vt haec emineat, spasmus cum materie a Cl. Auctore appellatur; vterque autem spasmus verus est. Ab his spasmus spurium distinguendum esse, putat, qui, vt ostendit, est contractio, per externam irritationem producta, ita vero, vt interna seu actio neruorum et fluidi eorum illi subordinetur. Quod igitur ad naturam antispasmodicorum, proprie sic dictorum, attinet, eam ad constitutionem fibrarum organicam et ad neruorum oeconomiam se habere, Noster docet. Ostendit itaque, requiri, vt plurimorum horum remediorum partes constitutivae admodum subtiles sint, atque inter has et fluidum nerueum affinitas quaedam deprehendatur, ob quam subtilissimas cerebri canaliculas penetrent, et contento fluido neruoso se misceant, eiusdemque acrimoniam leniant, et degenerationem impediunt, motus sufflamment, in fibrarum parenchyma, et contextum neruorum eorundemque sensibilitatem agant, et naturalem statum restituant.

p. 25. In explicando modo agendi remediorum antispasmodicorum ad caussas irritantes, quae genus neruosum ad vibrationes tumultuosas excitant, atque ad irritabilitatem fibrarum nimis exquisitam, quae caussas illas irritantes potentiores reddit, Cl. Auctor attendit. Vt itaque res clarior euadat, mechanicam contractilitatis fibrarum vim, nimirum elasticitatem, atque vitalem eiusdem vim, scilicet irritabilitatem, de quibus in praecedenti capite iam
egit,

egit, vltcrius declarat, harumque affectionum mutua relationem considerat. Ad sex autem momenta hac in re attendere iubet. Primo nimirum fibra firma atque compacta esse, et absque vlllo periculo rupturae magnas violentias ferre potest, quo in casu ea parum irritabilis est. Secundo fibra mollis et flexilis esse potest, quae facile cedit et parum reagit; haec itidem minus irritabilis est. Tertio fibra debilis esse potest, neque extendi se patitur, quo in casu paruae caussae insignes effectus producunt, fibraeque admodum irritabiles tunc sunt, atque facile conuelluntur. Quarto fibra, licet a natura robusta sit, si nimis tenditur, vt fibra debilis se habet, et valde irritabilis tunc esse solet. Quinto fibra, antea robusta, ob praegressam tensionem, debilis esse potest, ita, vt similis sit fibrae secundi et tertii momenti: talis per relaxationem irritabilis facta est. Sexto demum fibra, quaecunque etiam sit eiusdem tela, plus minus irritabilis esse potest, prout stimulus plus minus insignis eandem afficit. Cum enim notio irritabilitatis rationem sensibilitatis vitalis inuoluat, patet, irritabilitatem fibrae eo magis insignem esse, quo magis actioni caussarum irritantium eadem exposita est. Ne autem irritabilitas in statu naturali nimia sit, natura id praestitit, vt fines neruorum tenuissimo inuolucro vel humore viscoso obducerentur. Quodsi nunc inuolucra haec a causa quadam remota sunt, fibras in statu irritabilitatis nimiae se habere, liquet. Ex his colligit Cl. Auctor, actionem caussae irritantis, e. g. venenorum tam fortem esse posse, vt etiam caussae naturales fibras rupturae periculo exponant; vel fibras adeo denudatas esse, vt omnem caussarum agentium impressionem suscipiant, vel demum vim caussae agentis et sensibilitatis simul praesto esse, vt spasmus seu conuulsio producat. Vt itaque spasmus tollatur vel praeuertatur, ad quatuor indicatio-

nes attendendum esse, Noster monet, 1) vt fibra vel roboretur; 2) vel relaxetur; 3) vel nuda nimis inuoluatur; vel 4) in omnibus hisce casibus caussae irritantes destruantur, et vis impellens spirituum temperetur.

p. 39. His praemissis in tertio capite diuersas antispasmodicorum species explicat, et in vniuersum ad duas classes respicit, omniaque antispasmodica in spiritualia et materialia diuidit. Ad spiritualia refert animi affectus, et quemadmodum tristitia, ira etc. spasmos producant; sic animi tranquillitatem, gaudium, spem etc. antispasmodicorum vim exercere, ostendit. Hinc quoque ad antispasmodica refert exorcismum, si homines, a cacodaemone obsessi, miris spasms excruciantur. Licet autem Cl. Auctor in explicanda animi natura ingeniosum se praebeat, et nonnulla, attentione non indigna, proferat, in pluribus tamen ei suffragari non possumus, et concedimus quidem, homines, ob mores insigniter deprauatos, interdum in mirum spasmodorum genus incidere posse, quorum leuamen, precibus in auxilium vocatis, omnino ob tranquillitatem animo conciliandam, expectandum est, sed longe facilius per medicamina curatio locum habet, caute tamen, cum multa haud raro subsit fraus, medicos hac in re versari debere, putamus.

p. 51. Materialium antispasmodicorum sex genera constituit, eaque 1) in roborantia; 2) relaxantia; 3) inuoluentia; 4) temperantia; 5) paregorica; 6) irritantia diuidit. Roborantia, vt docet Noster, vel tonica sunt, id est, quae telam partium exterius firmanant, vel neruina, quorum virtus interiora penetrat. Tonica rursus sunt simplicia vel composita; illa fibras stringunt, dum in earum elasticitatem agunt; composita autem effectum constringentem edunt, dum irritabilitatem efficiunt. Ad simplicia refert

refert aquam mediocriter frigidam, vitriolum martis, alumen, folia et cortices quercus etc. ad composita aquam valde frigidam, niuem, glaciem, corticem cascarillae etc. Ad neruina a Cl. Auctore referuntur spiritus ardentis, olea aetherea et resinae, quae per stimulantem, exsiccantem et attrahentem vim fibras roborare dicuntur.

Secundum genus antispasmodicorum relaxantia p. 58. constituunt, quorum quatuor species agnoscit Noster. Alia nimirum relaxant, dum smegma vnguinofum et mucum naturalem rarefaciunt, vt lintea calefacta, corpori imposita, infusa aquosa calida, fomentationes etc. haec exsiccantia vocantur. Alia fibris mollitiem et extensilitatem conciliant, vt serum lactis, oleum amygdalarum dulcium, syrupus de althaea, fomentationes, balnea, embrocationes, thermae; his humectantium nomen imponitur. Alia ob principium vinctuosum admodum volatile subtilissima interstitia, quae olea crassiora et aqua neutiquam ingrediuntur, penetrant et elementa fibrae ita obducunt, vt ad eorundem frictionem, a mutuo contactu dependentem, insensibilia sint; haec fibram irritabilitate orbant, vt opium, camphora, castoreum, candelae carbo, gossypium ambustum etc. et paregorica vocantur. Alia demum relaxantia, quae causam mechanicam distentionis tollunt, vel fibram discindunt et deplent, mechanicorum nomine insigniuntur, quorsum pertinent operationes chirurgicae, venaesectio, partium incisio, trepanatio etc.

Tertium genus antispasmodicorum sistunt ea re- p. 62. media, quae fibram obducunt seu inuoluunt. Ad haec referuntur oleosa et mucilaginosae, quae mucum naturalem suppeditant, deinde terrae absorbentes, quae consistentiam amissam reparant, de-

num calces metallicae et terrae bolares, quae vtramque vtilitatem simul praestant.

p. 65.

Quartum genus temperantia comprehendit, quae stimulos, spasmus producentes, auferunt. Referuntur ad hoc 1) diluentia, vt aqua, quae particulas acres a se inuicem disiungit, vt fibram vi vnita aggredi nequeant. 2) Attenuantia, vt aquae minerales, mercurius dulcis, salia neutra etc. quae materias viscidas, acrimonia impraegnatas incidunt, iis dum mobilitatem et tenuitatem ad expulsionem necessariam conciliant. 3) Resoluentia, vt camphora, flores benzoës, sulphur, gummata ferulacea, salia volatilia etc. quae cum materiis concretis se coniungunt earundemque dissolutionem efficiunt. 4) Absorbentia, vt lapides cancerorum, magnesia etc. quae acidum aliasque acrimonias recipiunt sicque acrimoniam infirmant. 5) Inuoluentia, vt cremor lactis, butyrum, olea vnguinosa etc. quae spicula salina obducunt, et ita impediunt, quo minus fibram rodant et pungant. 6) Refrigerantia, vt pulpa tamarindorum, succus citri, acetum, spiritus nitri, cremor tartari, nitrum etc. quae alcalescentem humorum statum destruunt, putredinem refraenant, huiusque acrimoniam temperant et substantias inflammabiles, nimis euolutas, figunt et absorbent, siquidem ab hisce caussis fibrae, tumidae factae, se inuicem fricant et exaestuuant. 7) Antizymotica, vt acida mineralia, olea aetherea, acida dulcificata, amara vegetabilia, salia amara etc. quae motus spontaneos vegetabilium fermentantium in primis viis compescunt et aërem abundantem, inde expulsam, absorbent. 8) Anthelmintica, vt olea vnguinosa, remedia foetida, mercurialia, acida, medicamenta lapidea, purgantia et vomitoria, quorum singula vermes vel suffocant,
vel

vel interficiunt, vel dilacerant, vel nidum eorum destruunt, vel vermes demum expellunt.

Quintum genus antispasmodicorum exhibet p. 70. Regorica remedia, quae in sedantia et anodyna diuiduntur. Illa in solida agunt, haec autem spirituum moleculas moderantur. De efficacia horum remediorum in solida in tractatione de relaxantibus egit, hic autem vinctuorundem in fluida considerat. Remedia haec, vt iam ostendit, ex oleo vinctuoso, admodum attenuato et depurato, constant, quod, ne cito dissipetur, ab inuolucris gummosis et resinosis recluditur, quibus per calorem animale emollitis, vel per fucos corporis solutis, volatile istud euoluitur citoque per animale corpus distribuitur. Duplicem horum remediorum rursus agnoscit speciem. In aliis, vt in camphora, croco, moscho, castoreo etc. principium sedans minus copiosum, minus ligatum minusque vinctuosum est. Quae superficiem spirituum obducunt, neque fluiditatem eorum turbant, ideoque virtutem eorundem irritantem refraenant, neque tamen sufflaminant; haec a Nostro anodyna vocantur. In aliis, vt in opio, hyoscyamo, cynoglossa, cicuta, candelae carbonae, gossypio ambusto etc. principium istud sedans copiosum magis est, eiusdemque consistentia tenacior, et glutinosa magis. Quae spiritus non solum obducunt, sed etiam iisdem se immiscent, eos glutinosos reddunt eorundemque motus sufflaminant, atque iis omnem irritantem vim adimunt, haec narcotica appellantur.

Ad sextum genus antispasmodicorum irritantia p. 73. referuntur. Rem ita declarat Noster: dicit nimirum, fluidum nerueum esse stimulum fibrarum naturalem, per quem ad contractionem sollicitentur. Quodsi nunc, pergat Cl. Auctor, pars quaedam

maiores copiam fluidi neruei, quam antagonistae, recipiunt, aequilibrium tollitur et spasmus oritur. Fac itaque, applicentur irritantia alteri parti, similes in hac excitantur contractiones et spasmus cessat. Sic sternutatoria singultum soluunt. Verum alio quoque modo irritantia spasmum tollunt, dum in parte, spasmodice affecta, alium spasmum excitant. Sic stranguria, a potu malae indolis producta, cessat, quam primum in vrethram immittitur granum salis, quod contractionem, a priore diuersam, excitat. Simili modo tarantismus per nouas musices vibrationes productas curatur. Sic cardialgia flatulenta per elixiria, spiritus et sales volatiles tollitur. Aliam irritationis ideam dat actio fibrarum: si nimirum fibra irritata se contrahit, fibrillae, ex quibus ea constat, super se inuicem gliscunt, seque protrudunt; irritatione vero ablata, fibrillae rursus super se inuicem gliscunt seque contrahunt. Duplex igitur in quaque fibra agnoscitur vis, alia systaltica, alia diastaltica, et manifestum exemplum praebet cor, immo clarior est res, si ad actionem quorundam organorum e. g. ad penis, clitoridis, nympharum, vaginae etc. irritationem attendimus. Quartus irritationis modus in eo consistit, vt actio, priori contraria, excitetur. Hac ratione agunt antiemeticum RIVERII et salia neutra in vomitu, et ipecacuanha in diarrhoea habituali. Illa enim motus versus inferiora, haec autem versus superiora dirigunt ideoque contrario modo dum agunt, morbum tollunt. Vltimus demum irritationis modus est, si torrens spirituum per nouam causam intenditur, ita, vt hac ratione materies, fibris adhaerens vel impacta, auferatur. Sic conuulsiones frigida aqua leuat, sic vomitus vomitu curatur. Ex his colligit Cl. Auctor, remedia antispasmodica esse vel reuellentia, vel deriuantia. Reuellentia sunt, quae fluidum
nerueum

nerueum a parte affecta remouent, deriuantia autem sunt, quae tonum partis conuulsae mutant, siue fibras antea tranquillas ad motum sollicitent, siue vim diastalticam fibrarum contractarum excitent, siue directionem motuum inuertant, siue demum motus augeant. Cuncta haecce remedia vel externa vel interna sunt; ad illa v. g. pertinent vesicatoria, electricitas, musica etc. ad interna acida, alcalia, neutra et inflammabilia corpora referuntur.

In capite quarto de vsu antispasmodicorum in p. 83. morbis agit Cl. Auctor, remque eodem ordine, quo remedia considerauit, pertractat. Primo itaque vsum remediorum spiritualium declarat. Si nimirum spasmi ab animi passione producuntur, aliam passionem contrariam excitandam suadet Noster, immo memorata auxilia non solum in morbis spasmodicis per animi affectus productis, iuuare, sed etiam in omnibus morbis, qui non nisi in imaginatione aegri graues sunt, multum valere putat. Hinc, si aegrotantes medico confidant, multum ab eius conuersatione et persuasione, et de concipienda spe ex remediis et peritia medici, de qua modo decenti aegros persuadeat medicus, expectandum esse, monet, et aegros imprimis quocunque modo respectu animi per salutis recuperandae spem tranquillos reddi, iubet, quo medicamenta meliori cum successu agere, bonumque et necessarium effectum edere queant. Quod ad exorcismum attinet, medicis ad symptomata praecipua, quae aegros a daemone obsessos esse declarent, attendendum esse, monet. Sique tunc nullum dubium supersit, exorcismum locum omnino habere, autumat: immo affirmare non dubitat Cl. Auctor, se, per viginti quatuor annos praxin medicam exercentem, vnicum tantum casum habuisse, vbi infantem, terroribus horrendis vexatum, loco quodam sacrae scripturae

recitato, plus vice simplici tranquillum factum esse, dicit.

p. 91.

Quod ad antispasmodica materialia attinet, in explicando eorum usu eundem ordinem sequitur, quam in praecedentibus iam obseruauit. Primo itaque de usu antispasmodicorum roborantium agit. Haec, ut docet, in genere quidem conueniunt, ubi fibra nimis laxa est, verum si causa morbi spasmodici accuratius disquiritur, memorata remedia roborantia, si etiam indicantur, promiscue tamen propinari nequeunt, sed interdum tonica, interdum neruina propinanda sunt, et inter haec etiam selectus instituendus est. Alius enim est status laxitatis, ubi plethora est, alius, ubi ob laxitatem acidum vel acrimonia fermentans generatur, alius, ubi viscidum producitur, alius, ubi nerui male afficiuntur. Quapropter pro diuersa causarum indole variaeque roborantia, hic a Cl. Auctore commendata, deprehendimus. Simili ratione et relaxantium et reliquorum antispasmodicorum usum indicatum reperimus, de quibus autem, cum Cl. Auctorem ubique sequi nequeamus, nihil decerpere licuit.

VI.

PETRI HARDUINI Veronensis, Horti publici Patauini custodis, Animaduersionum botanicarum specimen alterum. Venetiis, 1764. ex typographia Sansoniana, 4. pl. 4. tab. aen. 20.

Iam ante aliquot annos Cl. Auctor speciminis loco plantas quasdam in horto Patauino cultas, neque ab aliis sufficienter descriptas, accuratius determinare iconibusque illustrare studuit *); ad talem labo-

*) vid. Comment. nostr. Vol. X. Part. IV. p. 692.

laborem denuo suscipiendum excitatus fuit, nouo plantae cuiusdam genere detecto, quod in honorem summi sui Patroni, ecclesiae Torcellanae episcopi, *Corneliam* dixit. Hanc plantam, ne solam et nudam quasi describeret, cum aliis infimul combinauit, quas aut nouas esse, aut pro nouis haberi posse autumauit, ita ut praesenti specimine viginti trium plantarum descriptiones iconesque nobiscum communicauerit. Sunt vero 1) *Cornelia verticillata*, quae sponte in agris patauinis proueniens, ex radice annua, caulem emittit erectum, brachiatum, quadrangularem, cui folia insunt opposita integerrima, glabra, quorum inferiora subpetiolata sunt, superiora autem sessilia. Flores in alis foliorum sedent verticillatim positi. Calyx monophyllus, campanulatus, limbo terminatur quadripartito patente. Corolla ex quatuor minimis, purpureis, saepissime conuolutis petalis constat. Filamenta quatuor tubo calycis inseruntur, germinique incumbunt. Stylus vix ullus est, stigma vero capitatum. Sequitur suo tempore capsula subrotunda, unilocularis, calyce vestita, eoque coronata, cuius medio receptaculo numerosissima subrotunda exigua femina adhaerent. Quamuis vero haec planta aliquam cum *ammannia baccifera* LINNAEI affinitatem habere ipse autumauerit Auctor; ob dictos tamen characteres, et praecipue ob calycem quadridentatum, capsulamque unilocularem, eam nouum genus constituere, nouoque nomine insigniri debere consultius duxit. 2) *Salvia ceratophylloides*, cui radicem perennem Noster adscripsit, cum alias biennis ut plurimum inueniatur. 3) *Valeriana supina*. Hanc plantam in altissimis Carinthiae montibus crescentem, ut nouam speciem, a congeneribus suis floribus tetrandris, caule repente, foliis radicalibus cuneiformibus, emarginatis, ciliatis distinctam describit.

4) *Panicum undulatifolium*, et 5) *Panicum oryzoides* nouas, nec ab vlllo antea sufficienter determinatas species esse, fusiore fermone comprobare studeat. Etsi enim LINNAEUS opinatur, panicum undulatifolium simillimum esse panico hirtello, a BROWNIO in Iamaica detecto; huius tamen sententiae nequitquam subscribendum esse vel ideo Auctor credit, quod hanc speciem in vmbrosis et valde frigidis locis inuenit. Habet vero haec planta caulem repentem, hirsutum, foliis ouato-lanceolatis, undulatis, circa vaginas pilosissimis, obsessum, summo culmo insistit spica composita, obscure purpurea, spiculis vnifloris aristatis, aristis viscosis inaequalibus praedita. *Panicum* autem *oryzoides*, cuius semina fortuito casu inter oryzam Auctor inuenit, spicam gerit compositam nutantem, spiculas secundas aristatas, rachia trigonam. 6) *Melica Brasiliiana*, petalo exteriori solitario, amplo, vexillato, nouam generis huius speciem constituit. 7) *Sesleria coerulea*, culmo simplici, spica subcylindracea. *Sesleriae* genus SCOPOLI condidit, LINNAEUS autem plantam, hoc nomine descriptam, cynosurum caeruleum dicit. Cum vero Cl. Auctor plures, et a cynosuro diuersos characteres in hac planta se detegisse autumauerit, *sesleriae* nomen retinuit, quo planta a cynosuri genere sit distincta. 8) *Sesleria sphaerocephala*, culmo simplici, enodi, spica subrotunda inuolucrata. Quoad partes fructificationis haec planta ad idem genus referri debet, habitu tamen a *sesleria coerulea* differt. 9) *Sagina apetala*, caulibus erectis, radice annua, floribus apetalis. Ne forsan haec planta vt varietas tantum *saginae procumbentis* habeatur, 10) *Saginem procumbentem* simul iuxta positam delineari Auctor curauit. 11) *Saponaria illyrica*, caule dichotomo, hirsuto, floribus fastigiatis, corollis patentibus, petalis inte-

integris tripunctatis. 12) *Arenaria graminifolia*, foliis lanceolatis rigidis hirsutis; caule erecto trifloro. In hac planta interdum quatuor, interdum quinque stylos Auctor numeravit, et capsulam tunc aut quadrifariam, aut quinquefariam apice dehiscentem vidit. 13) *Cerastium illyricum*, noua haec sui generis species a reliquis facile internoscitur caule dichotomo piloso, ad genicula nodoso, ramosissimo, capsulis ouatis, calycibus, foliisque barbatis. 14) *Anemone decapetala* foliis ternatis, foliolis trilobis, punctatis, pedunculo simplici inuolucrato, flore vnico decapetalo. 15) *Melissa maxima* foliis ouato oblongis ferratis vtrinque acutis, basibus mucronato-glandulosis, spicis secundis, floribus oppositis. Est nouum genus a LINNAEO *Perilla* dictum, olim *ocymum frutescens* appellatum. 16) *Alyssum petraeum* caulibus superne ramosis, ramis diuaticis, flexuosis, filiculis subinflatis tetraspermis. 17) *Alyssum orientale* caulibus frutescentibus paniculatis, filiculis obcordatis compressis dispermis. Ambae hae Alyssi species, cum a nemine antea sufficienter satis fuerint descriptae, accuratius determinare iconibusque illustrare eo facilius Cl. Auctor potuit, quo certius primus fuit, cui characteres earundem disquirere data fuit occasio. 18) *Thlaspi minimum* filiculis obcordatis foliis inferioribus ouatis petiolatis, superioribus sagittato-lanceolatis amplexicaulibus. 19) *Lepidium spinosum*, foliis pinnatifidis, pinnulis sursum cristatis, superioribus longissimis, spicis subulatis. Quamuis partes fructificationis huius plantae cum reliquis lepidii speciebus accurate conueniant; peculiaris tamen eius habitus, a nullo haecenus indicatus, nouam et peculiarem speciem constituit. Ob saporem nasturtinum haud ingratum, tum cruda, tum elixa ad varia acetaria adhibetur. 20) *Prenanthes chondrilloides*,

flosculis vndenis, calycibus octofidis, foliis lanceo-
latis integris, et dentatis. 21) *Bidens bullata*, fo-
liis quatis ferratis, inferioribus oppositis, superio-
ribus ternatis, intermedio maiore. Hanc plantam
Cl. Auctor sponte prouenientem in Italia reperit,
cum tamen LINNAEUS eidem Americam solam pa-
triam assignauerit. 22) *Cacalia linifolia* foliis linea-
ribus integerrimis, caulibus unifloris. Dicta olim
fuit haec planta a PONTEDERA senecio brasili-
ensis linariae folio, accuratiori tamen et repetito exa-
mine instituto Noster inuenit, eam cacaliae chara-
cteres habere, ideoque huic generi adiungendam.
23) *Eupatorium alternifolium*, foliis alternis, calyci-
bus multifloris, pappo seminis plumoso.

VII.

A. CORN. CELSI de medicina libri octo. Ex
fide vetustissimorum librorum recensuit, in-
numeris deprauationibus, partim aliunde,
partim a LINDENIO inuectis, liberauit, le-
ctiones variantes et animaduersiones, tum
aliorum probatissimorum auctorum, CAESA-
RII, CONSTANTINI, IOS. SCALIGERI,
CASAUBONI, ALMELOVENII, MORG-
GNI, TRILLERI, tum suas, nec non indi-
ces copiosos aliaque adiecit CAR. CHRI-
STIAN KRAUSE. Lipsiae. Sumtibus Ca-
spari Fritschii, 1766. 8. Alph. 2. pl. 6.

Cum CELSUS, iam temporis diuturnitate et li-
brariorum negligentia male habitus, a LIN-
DENIO praeterea saepe numero nimis mutatus esset,
Cel. KRAUSIUS textus recensendi consilium cepit,
suique operis velut basin esse voluit Patauina a.

1750 editionem, e recensione LINDENII. Praeter notabiliores editiones, quas p. 12 praefationis commemoravit, et in titulo vetustissimorum librorum nomine indicavit, usus est variis lectionibus libri octavi, ab ANT. COCCIO a. 1754. e cod. Florentino prolatis, copiosis illis quidem, sed raro utilibus. Ex quo Cel. KRAUSIUS conclusit, si ne in eo quidem CELSI libro, qui omnium maxime vexatus esset, ab antiquo codice, plurium varias lectiones continente, multum adiuvari potuisset, tanto minus fructuum ab aliis codicibus in aliis libris expectandum videri. Illud etiam fatetur, se conferendis editionibus intellexisse, Florentinam ed. anni 1478 esse quovis codice praestantior, quod, nisi consultis ubique codicibus, vix defendi potest. Si qua praeterea in re a veteribus aut recentioribus CELSO opera impensa est, id omne KRAUSIUS se adhibuisse dicit. In quatuor autem generalium textum *Lindenianum* distribuit, primumque fecit earum, quae, etiamsi in reliquis omnibus aliter scriberentur, ita tamen perspicuae apud LINDENIUM essent, ut mutari prorsus non deberent: sed quaedam, quamvis perspicua, ab huius ingenio esse. Hic ergo lex de deferendo LINDENIO, aut non deferendo, constituenda erat, cum una perspicuitas lectionis, ipso KRAUSIO concedente, non ubique valeat; neque enim potest perspicuitas LINDENII omnibus libris opponi; rursus debet opponi. In quo nisi editor normam certam sequatur, crisis mere arbitraria fuerit. Alterum genus est, quod lectiones, in priscis libris meliores, quam in *Lindeniana*, continet. Sunt et dubie scripta loca, ut nescias, utrum LINDENIUM, an priores sequere, in quibus KRAUSIUS, si e paucis, ab eo in praefatione positus, de omnibus concludere licet, antiqua reuocavit. Quaedam denique, in priscis

libris

libris obuia, nullam habent veri speciem, vbi LINDENIUS vel consentit cum antiquis, vel ipsae falsae lectiones in variis libris variant, quas KRAUSIUS saepe ex ingenio mutauit. Itaque lectores in hac *Krausiana* recensione mox aliquid ex antiquis editionibus, mox e *Lindeniana*, siue ingenio LINDENII debeatur, siue fluxerit e libris, mox e KRAUSII ingenio reperient. Neque ergo haec editio est mera repetitio textus *Lindeniani*, neque mera recensio veterum editionum, sed noua mutatio aut recensio textus *Lindeniani*. Nam qui veteres editiones recenset, aut neminem sequi debet, sed ipse textum constituere e legibus criticis, aut, quoniam nemo hic errorem praestare potest, vni editioni constanter adhaerere, et suo quasque loco notare coniecturas atque varias lectiones, adiecta crisi. Varietas lectionis singulis paginis subiecta est, permultarum tamen fons non indicatus, nisi quod eae, quae a *Lindeniana* editione recedunt, litera L signantur, quo quidem modo effectum est, vt textus *Lindenianus* etiam in hac editione reperiretur. Et quamquam in notis multarum sedes et auctoritas commemoratur, tamen de innumeris non constat, vnde ductae sint. Videamus exempli caussa p. 164. e lib. 3. c. 21. Hic sexies recedit KRAUSIUS a LINDENIO, sed vtrum ingenio ductus, an libris fretus, et quibus, non adparet. Eadem pagina duas alias habet varietates, sed incertum est, vnde petitae sint. Hac omni admonitione nostra nihil detractum imus labori Cel. KRAUSII, quem mirifice admiramur, cum paucis haec patientia in excutiendis libris antiquis contigerit; tantum dolemus, exhausto semel labori dimidium fructum demtum esse, qui, additis editionum nominibus, certo teneri potuisset, praesertim cum in notis, quotiescunque de lectione disputatum est, acute et vere iudicavit

KRAUSIUS. Quam bene igitur cum CELSO actum fuisset, si aequalem ei hanc operam ubique impendere doctissimus editor voluisset, et quam vere tunc intelligeretur, id quod ab initio praefationis dixerat, LINDENIUM in edendo CELSO iusto audaciorem fuisse. Sunt et aliorum scriptorum loca subiecta singulis paginis, quo modo ALMELOVEENIUS instituerat, sed subinde aucta: in primis illud curatum est, ut CELSI ipsius similes loci et diligenter et copiose indicarentur, cum ita saepe numero confirmaretur electa ex editionibus priscis lectio, quae ratio, quod libenter fatemur, superiorem nostram dubitationem aliqua ex parte imminuit. Paginae, quamdiu CELSI ipsius libri impressi sunt, respondent *Almeloueenianae* editioni. In notis, de quibus nunc dicendum est, discrepare incipiunt. Nam praeter eas, quas et ALMELOVEENIUS edi curavit, facta est non contemnendarum observationum accessio ex quinque MORGAGNI epistolis de CELSO, a. 1750 in *Vulpiana* editione primum editis. Tum ipse KRAUSIUS plures adiecit, in quibus vel de lectione, vel de sensu subtiliter et breuiter disputatur. Sic p. 566 redditur haec ratio, cur p. 7. l. 13. *contractum* editum sit, quia *contracta* frons sit rugosa, et *laeuori* possit *contractus* opponi. P. 573 ostenditur, cum p. 31. l. 28 verba *et latus* absint a libris, quibus vsus erat KRAUSIUS, omissa nunc esse, etsi legantur in *Lindeniana*. Sic p. 586 docetur, abesse verbum *sciens* p. 57. l. 12 ab omnibus, tum *intellexit* pro *inclamauit* scribi, ibidemque l. 21 *notam*, non *fidem notam*: atque sic KRAUSIUS omnia restituit. Paucis repetita sunt p. 601, quae MORGAGNUS copiosius explicarat. A p. 747 ad 777 editae sunt Cel. TRILLERI observationes criticae ad CELSUM, quas KRAUSIUS ab eo acceperat, quibus cum tres tantum libri illustrentur,

iure

iure existimat KRAUSIUS, iis legendis effici posse, ut cetera, quae TRILLERUS nunc absoluere non potuerat, a lectoribus CELSI studiosis cupide expectentur. Ac plus profecto praestant hae observationes, quam promiserant: nam aequae philologicae sunt, ac criticae, cum et de sensu disputetur, et Graecorum Latinorumque loca conferantur. Ma-
 uult p. 6. l. 16 *occiduntque* vel *absceduntque* mutari ex *acceduntque*, cum contraria superioribus sententia tradatur. *Dolor incidit* p. 7. l. 17 forte ex *insidit* ortum est, quae saepe confusa esse in libris CELSI, TRILLERUS opinatur. Sed non est huius loci, haec vberius recensere. Loca CELSI, cum Graecis collata ab HENRICO STEPHANO, hic non repetita sunt; suasisse enim hoc MORGAGNUM; tum multa deesse, denique e locis, vbique in ipsius textus paginis indicatis, qui Graecus haec eadem dixerit, disci posse. Index omnium alimentorum et medicamentorum, quae in libris CELSI commemorantur, plane nouum est huius editionis additamentum, cuius conficiendi vtilissimum consilium grato animo agnoscent, quotquot medicae artis historiam imprimis amant. Inest et vita CELSI, a IO. RHODIO scripta, tum index librorum, quibus LINDENIUS vsus est, alius item editionum, auctior quam in ALMELOVEENII editione, denique iudicia de CELSO.

VIII.

MORTEN THRAVE BRÜNNICHII Entomologia, sistens insectorum tabulas systematicas cum introductione et iconibus. Hafniae.

M. TH. BRÜNNICH Insektaere, indeholdende Insekternes Systematiske Tavler, samt Indledning og Figurer. Kiobenhavn, 1764. trykt hos Andr. Hartv. Godiche. 8. pl. 6. tab. aen. I.

Cl. huius libelli Auctor insectorum descriptiones, vel ex Linnaeano systemate sumtas, vel ad specimina, quae ipse in museo conseruat, exaratas, eo consilio in tabulas systematicas redegit, vt tirones eo facilius genus insecti cuiusdam determinare illiusque differentiam ab aliis perspicere possint. Hinc huic libro, qui latina lingua conscriptus est, Danicam addidit versionem, quo et ii, qui vernaculam tantum linguam sciunt, entomologiae cognitionem sibi acquirere queant. Praemisit introductionem aliquam, in qua de insectis, eorum natura et partibus, nec non praecipuis entomologiae scriptoribus breuiter exponit. In tabulis vero systematicis ipsis ea p. 43. vsus est methodo, vt omnia insecta in ea, quae caput a thorace distinctum habent, et ea, quorum caput cum corpore vnitum est, diuideret. Priora vel hexapoda sunt, elytris instructa aut iis carentia, vel polypoda vti *Oniscus*, *Scolopendra*, *Iulus*; posteriora pedes natatorios vt *Moaculos* vel ambulatorios vti v. c. *Cancer*, *Aranea* etc. habent. Adnexa est tabula aenea, in qua praeter varia insecta, iam cognita, nouum quoque genus, *Pyckogonum* a Cl. Auctore

Auctore ob crebras articulationes dictum, depingitur, quod alii ad *Phalangii* genus retulerunt. *Neparum* quoque capita antennis instructa esse, contra Cl. SULZER demonstratur illaeque ad microscopium delineatae in figura aliqua exhibentur.

IX.

M. TH. BRÜNNICHII Ornithologia Borealis, sistens collectionem auium ex omnibus, imperio Danico subiectis, prouinciis insulisque borealibus Hafniae factam, cum descriptionibus nouarum, nominibus incolarum, locis natalium et icone. Hafniae, 1764. 8. pl. 6. tab. aen. I.

Maxima pars auium, quae in hac ornithologia continentur, in museo auium Danicarum asseruatur, quod ad 300 species continet atque ab Ill. de FLEISCHER Hafniae instructum est, cuius quoque musei rariora in praefatione a Nostro breuiter indicantur. Addidit tamen alias aues Danicas, vel extra museum visas, vel e scriptoribus Danicis, v. c. ex Cl. PONTOPPIDANO, STROEM etc. defumtas, quas tamen omnes minoribus typis et absque numeris suis locis inseruit. Adduxit vbiq̄ faunam Suecicam vel systema Cel. LINNAEI, aut si in his libris deficiunt, aliorum auctorum nomina. Multa quoque noua in hac ornithologia contineri, ex descriptionibus saepe additis earundemque cum descriptione aliorum auctorum comparatione patet.

p. 32. Nouum est quoque *Catarrhaetae* genus, quod habet rostrum rectum subcylindricum, apice aduncum, cera instructum, pedes tetradactylos, postico soluto, anticis palmatis, linguam caniculatam, apice bifido, atque

atque quod *Phaëthontem* L. continet, a genere *Cattarrhactis* BRISSONII differt. Huius generis novam speciem, quam *Apphus* dicit, delineare curavit. *Cohymbos* quoque tridactylos a reliquis tetradactylis P. 28. separavit novumque *Vriæ* genus inde constituit.

X.

Instructions simples et aisées sur les Maladies de l'urethre et de la vessie, mises a la portée des personnes, qui en sont affligées, et pour l'avantage des jeunes Chirurgiens. Par GEORGE ARNAUD, ancien Membre de l'Acad. Roy. de Chirurg. de Paris, et Membre de la Société des Chirurgiens de Londres. à Amsterdam, chez Francois Changuion, 1764. 12. pl. 15.

i. e.

Simplex et facilis instructio circa morbos urethrae et vesicae, accommodata captui eorum, qui istis laborant, et vsui Chirurgorum iuniorum. Auctore GEO. ARNAUD.

Cl. Auctor, qui Londini chirurgiam facit, variisque de herniis libris innotuit, eo potissimum consilio huncce libellum publicavit, quo commendet vsum cereolorum suorum medicamentorum, qui ratione compositionis, quam tamen arcanum habet, multum cum cereolis Cl. DARRAN et GOULARD conueniunt. Negandum tamen non est praeter illam arcani huius remedii commendationem varia adhuc in libro hocce contineri lectu non indigna. Exponitur autem primo de partibus genitalibus p. 1.

bus vtriusque sexus, morbis vrethrae in vniuersum, atque callis et excrescentiis variis, quae sine morbo venereo praegresso ex laesione vrethrae a calculo aliisque causis, per quas inflammatio in hoc canali excitatur, oriri solent. Attamen non tantum in hisce morbis cereoli Auctoris multum commendantur, sed longe magis adhuc in ea vrethrae angustia, quae post gonorrhoeam ab excrescentia in vrethra, aut scirrho glandularum vicinarum, aut aliis similibus causis excitatur, in quibus malis omnibus vnicum auxilium in cereolorum adplicatione positum esse deprehenditur, qua vel radicalis, vel si morbi vis medicamenti efficaciam superat, palliativa cura obtinetur.

- p. 54. Ipsa vero gonorrhoea a Cl. Auctore in internam acutam vel simplicem, externam et habitualem diuiditur. Ex his gonorrhoeae internae acutae siue malignae natura explicatur a Cl. Auctore, comparatione inter illam et coryzam instituta. Testium tumores, qui in hoc morbo haud raro accedunt, oriuntur ab inflammatione prostatae et vesicularum seminalium, quibus partibus tumefactis, progressus feminis ex testiculis impeditur. His propositis Cl. Auctor originem excrescentiarum carnearum explicat, quae inprimis in fine curationis gonorrhoeae oriuntur, ostenditque in eo morbi stadio summam medici curam ad haec mala impedienda requiri.
- p. 70. Sedem gonorrhoeae malignae in foeminis non in vagina, sed in glandulis vrethrae et orificii vaginae esse fusius Noster demonstrat, atque ex hac re ostendit, qua ratione hic morbus a fluore albo non venereo, in quo morbo ipsum collum vteri semper tumidum est, distingui possit. In gonorrhoea enim semper dolor in orificio vaginae, nunquam in ipsa vagina est illudque orificium tumidum deprehenditur, atque, si lotium emittitur, dolet. Porro in gonorrhoea
humor

humor perpetuo exstillat, cum contra in fluore albo per noctem non effluat, sed in vagina ob situm corporis horizontalem in lecto, colligatur. Quod si denique linteo carpto cavitae vaginae repletur, aliudque linteum intra labia vulvae immittitur, in priore fluoris albi, et in altero gonorrhoeae vestigia facile deprehendi possunt.

Progreditur porro ad gonorrhoeam simplicem, tandemque ad externam, in qua ex glande et praeputatio materia alba viscida, vel ichor, vel tandem lymphae eaque tanta in copia exsudat, ut in aegro quodam singulis diebus ad quatuor uncias profluxerint. Haec vero gonorrhoeae species, vel a coitu impuro, vel a spuritie oritur et nonnunquam habitualis fit atque tunc difficillime curatur. Ex ea diutius tolerata phimosis, pessimaque ulcera oriuntur. In uniuersum vero in eius curatione Cl. Auctor scarificatione et unguento quodam utitur, quod cum emplastro, quo cereolos suos obducit, conuenit. In foeminis sedes huius gonorrhoeae in nymphis est, eandemque curationem exigit. In habituali tandem unicum auxilium cereolorum medicamentosorum applicatio adfert.

Adiectae sunt obseruationes quaedam, in quarum p. 138. prima historia fistulae urethrae pessimae notae cum tumore scroti, post gonorrhoeam, male curatam, ortae, continetur, quam sine scalpelli auxilio solo cereolorum usu sanauit, quibus carneam quandam in urethra eminentiam, illam angustantem, destruxit, quae causa huius mali exstiterat. Tumorem vero scroti et callos cataplasmatibus et unguento supra laudato resoluit. Stranguriam ex scorbuto oriri posse secunda obseruatio confirmat. Tertia agit de incontinentia urinae ex scirrho prostatae, in qua cereolorum usu palliatuam curationem obtinuit. De stranguria ex hypersarcomi quarta, de gangraena

penis ex gonorrhoea externa, atque de eadem gonorrhoeae specie duae sequentes agunt, atque *ξυτεος* in hoc morbo vsus confirmatur. Octava est de puella vndecim annorum, gonorrhoea externa affecta, nona de abscessu perinaei ex gonorrhoea, male curata, decima de polypto vrethrae post gonorrhoeam, male curatam, qui ex vrethra propendebat, et tandem cereolorum vsu destructus fuit. Vndecima et duodecima ad eundem morbum pertinent, atque in duabus sequentibus obseruationibus probatur ophthalmiam aliaque oculorum vitia post gonorrhoeam, haud recte curatam, oriri. Reliquae agunt de retentione vrinae, per cereolos curanda, de callo et angustia vrethrae ab calculo, de vaginae coalitu post partum difficilem et noxa iniectionum adstringentium ad gonorrhoeam supprimendam. Sequuntur viginti sex quaestiones circa morbos venereos curiosae magis, quam vtilis, tandemque Cl. Auctor cereolorum applicationem explicat, quos ita adfigit, vt semper in vrethra remaneant. Adnexa est explicatio vocabulorum artis, quibus Cl. Auctor vsus est, et epistola ad Cl. GOULARD, quae varias adnotationes ad opera Eius chirurgica continet.

XI.

Physikalisch-Mikroskopische Beschreibung eines besondern phosphorescirenden und faserichten Steins; mit Vergleichung der Bononiensisch leuchtenden Steine, auch einiger anderer demselben ähnlicher Mineralien und Fossilien. Von dem Verfasser der mikroskopischen Gemüths- und Augenergötzung. Nürnberg, bey A. L. Wirsing, 1764. 4. pl. 3. tab. aen. color. distinctae 6.

i. e.

Descriptio physica et ad microscopia facta lapidis cuiusdam phosphorescentis et filamentosi, eiusdemque cum Bononiensi lapide comparatio, cum descriptione aliorum similibus fossilium.

Cl. LEDERMÜLLER hocce libello describit pingique curavit lapidem aliquem, quem ex Palatinatu ad Rhenum a quodam Fautore accepit. Is, viridescente colore praeditus, tubulis pellucidis constat, satis praeterea ponderosus est singularemque qualitatem habet, ut noctu, si leuiter tantum fricatur, luceat, nulla praeuia calcinatione, qua in re a Bononiensi lapide distinguitur, qui post calcinationem tantum phosphorescit. Illum vero lapidem neque ad *pseudogalenam* (*blende*) neque ad *fluores* (*flüsse*) pertinere, sed esse spathum tenuissimum pennarum facie, terra calcarea intermixtum, pluribus demonstratur, imprimis in epistola quadam Cl. TROMLERI, p. 7. qui fodinis Naylensibus in marchionatu Baruthino praeest, qui etiam suspicatur cuprum in eo contineri. Dolendum tamen est, hunc lapidem non che-

mice examinatum esse, cum, illo examine haud suscepto, nil de vera natura illius lapidis satis curiosi statui possit. Cum vero hic lapis filamentis constet, Cl. LEDERMÜLLER placuit hac occasione varios alios filamentosos lapides depingere. Ipse lapis, hic descriptus, in prima tabula exhibetur vna cum artefacta pictura in marmore, atque omnino dolendum est, Cl. Auctorem his nugis pretium libelli huius auxisse. Secunda tabula ad tubulariam quandam, spathum aliquod plumosum et lapidem viridescentem tabulosum alium pertinet. Tertia amianthi speciem et praeterea, vti quarta tota, minerarum ferri figuras continet. In quinta Bononiensis lapis ex MENZELIO et MARSIGLI delineatur. In sexta tandem flores vitrioli albi, in Palatinatu in fodina quadam vitrioli reperti exhibentur.

XII.

ANTONII BRUGMANNI, A. L. M. Philos. Doct. eiusdemque Facultatis in Academia Franequerana Professoris ordinarii, tentamina philosophica de materia magnetica, eiusque actione in ferrum et magnetem. Franequerae, excudit Guil. Wulon, 1765. 4. Alph. 1. pl. 7. tab. aen. 6.

Inter scripta physica, quae nostra tulit aetas, singularem meretur attentionem hic Cl. BRUGMANNI liber, qui multo et diuturno studio in phaenomena et causas magnetismi inquisiuit, et hoc inprimis egit, vt illa phaenomena ad leges generales reduceret. Quem laborem quum sibi non male succedere intelligeret, propositiones generales, quas

quas inuenerat, in hunc librum conferre, ac publici iuris facere, instituit. Et sane, hoc facto, magnam gratiam ab omnibus, quibus virium magneticarum theoria cura et recta philosophandi via ac ratio nota est, iniisse nobis videtur, licet perfectam magnetismi theoriā in hoc libro non sint deprehensuri. Equidem quum primum ad experimenta magnetica Auctor animum appelleret, persuasus fere erat (vt sub finem praefationis scribit) de summa probabilitate systematis, quod ad explicanda phaenomena magnetismi motu fluidi subtilis, quod circa quemlibet magnetem ad instar vorticis simplicis gyretur, et singulari figura ac dispositione pororum ferri vel magnetis, vtitur, prout illud a summis viris EULERO et BERNOULLIIS mirifice excultum et expositum habemus. Sed in cursu studii sui enatas sibi vidit tam graues aduersus illud systema dubitationes, vt id omnino missum facere cogeretur. Eas dubitationes exponit, vbi summorum illorum virorum hac de re meditationes strictim recenset, a pag. 83 ad pag. 102.

Ipse, licet concedat, necesse esse, vt magnetis, p. 103. et ferri in magnetem conuersi, particulae aliter, quam in omni alio corpore, dispositae sint, tamen de singulari ista structura nondum aliquid affirmare audet, quum circa hanc rem ab experientia adhuc destituatur ratio: de materia autem magnetica hoc tantum sibi certo constare ait, esse eam e duobus fluidis subtilissimis compositam, quorum alterum, copiosius collectum, ad vnā magnetis partem constituat polum magneticum borealem, alterum, ad reliquam partem accumulatum, efficiat polum australem; haec duo diuersa fluida per omne ferrum, p. 109. quod se ad ea fluida, vti spongia ad aquam, habeat, aequali copia naturaliter distributa, et sic quum inuicem permista, tum ferro intime admista, in aequi-

librio esse; quatenus vero aequilibrium inter illa tollatur et alterutrum eorum, a se inuicem et a ferro separatorum, ad vnā ferri partem in maiori copia colligatur, quam alterum ad alteram, ferro conciliari virtutem magneticam; et, vbi haec duo fluida, sic separata, rursus inuicem commisceantur intime ac ferri particulis admisceantur, magnetismum, antea in ferro excitatum, destrui. Ceterum ex elasticitate fluidorum magneticorum rationem Auctor conatur reddere, cur poli duorum magnetum cognomines se inuicem fugiant, poli autem diuerforum nominum se mutuo trahant. Inter propositiones generales, quas Auctor exhibuit, quum aliae quaedam nobis esse videntur nouae, tum in-

p. 62. primis haec: Dantur in omni lamella vel virga, siue ferrea siue chalybea, duo puncta, in quibus si sistatur affriētus magnetis generosi, ab alterutro virgae extremo inchoatus, vnus duntaxat polus magneticus virgae, aut in eodem illo extremo, aut in opposito, concilietur; licet affriētus, vltra citraque ista duo puncta desinentes, notabilem in vtroque extremo magnetismum pariant. Subiunxit singulis propositionibus descriptionem experimentorum, ex quibus eas deduxit; etiam inter haec non pauca oc-

p. 203. currunt noua. In fine libri reperimus constructionem et vsum duorum nouorum instrumentorum ad inclinationem acus magneticae metiendam.

Abhandlung von der electrischen Abstossung; von ANTON HOMPECK, von der Gesellschaft Jesu. Wien, gedruckt bey Johann Thomas, Edlen von Trattner etc. 1765. 8. pl. 3.

i. e.

Tractatio de electrico repulso. Auctore ANTON. HOMPECK

In hoc libello primum expenduntur argumenta, quibus hi, qui repulsum electricum merum esse phaenomenon, et veram attractionem, ab aere excitatam, autumant, hanc sententiam probare fatagunt. Tum, quia isthaec argumenta Auctori non satis firma esse videntur, pergit ad communis sententiae confirmationem, docens experimenti cum filo duplicato, aut e machina aut ex *conductore* pendente, instituti varios casus, quos illi in suas partes trahunt, melius explicari posse per verum repulsum, etiam tunc, quum electricitas excitata sit negatiua. Scilicet ostendere conatur, quomodo circa corpus, negatiue etiam electricum, atmosphaera positiue electrica in aere formari queat, et ex huius atmosphaerae elasticitate vim vere repellentem deriuat. Tandem aduersam communi sententiam etiam experimentis quibusdam impugnat. Ceterum sub finem libelli contra systema FRANKLINI aliquas dubitationes profert, dignas, ni fallimur, quae a viris, in harum rerum consideratione versatis, expendantur.

Elementa Botanicae, auctore GEORGIO CHRISTIANO OEDER, M. D. Prof. Reg. Botan. Pars prior. Hafniae, typis Fratrum Philibert, 1764. Pars posterior, ibid. apud eosd. 1766. 8 maj. Alph. I. pl. 2, tab. aen. 14.

Qui praestantissima, elegantissimis iconibus exornata, Danica flora inter principes botanicos locum sibi vindicavit OEDERUS, his etiam elementis *) rem herbariam egregie illustravit, eamque discipulis faciliorem reddidit. Et quamquam prior huius libri pars diu euulgata erat, recensitionem differre alteramque partem expectare voluimus, quo de utraque simul verba facere possemus.

Prior pars octo continet capita. Capite scilicet primo, summam scientiae, secundo lustrationem cursoriam regni vegetabilis, tertio singularum partium structurae vegetabilium terminologiam, proposuit, cap. quarto de natura characterum botanicorum, quinta de speciebus et generibus, sexto de methodorum natura generali, septimo de methodis per partitionem et de methodis per compositionem, et tandem octavo de catalogi botanici adornatione, nomenclatura, et subsidiis descripsit. De primo et secundo capite nihil monebimus, ad tertium potius, et primario, respiciemus, in quo definitiones partium plantae continentur. Qua in re plerumque quidem LINNAEUM secutus est, attamen multa quoque habet, quae singularia videntur atque nova.

Radi-

*) Quae etiam forma et anno iisdem germanice edita sunt ab Auctore, titulo: *Einleitung zu der Kräuterkennntniß.*

Radicum differentias dum proponit Cel. Auctor, p. 21. praeter substantiam ad spatium quoque corporis interius respexit, et *solidam, cauam, ac loculatam*, seu diaphragmatibus quasi interceptam distinxit; Folia ratione loci, *caulina, ramea* et f. p. dixit, qui p. 26. bus vero et *axillare* addidit, et in *compositis pinna-* p. 27. *ta, abrupte, alternatim, opposite, interrupte* et *decursiue* coniugata separauit; post folia *stipulas* et *bracteas* recensuit; de vltimis scripsit: *Singularis folii species est bractea, quae situ distinguitur, quippe proxima floribus, cauli et bracteae interiectis, tum figura, ut plurimum etiam colore, quae in spica si adsunt numerosae, magnae et congestae, comam formant; stipulae vero sunt foliorum quasi appendices, basi petioli adnatae. Petiolus folii verus est, qui folio suo inferitur vnico quasi puncto, ceterum basi folii libera, vbi ve-* p. 28. *ro folia basi eundo attenuata producuntur ad ipsum vsque locum, vbi cauli inferitur, adeo, vt difficile sit dictu, vbi folium desinat et petiolus incipiat, elongata haec basis spurium constituit petiolum. Ce-* p. 29. *stae nomen in genere dedit axi, per medium folium a basi versus apicem decurrenti, attamen petiolum quoque vniuersalem in foliis pinnatis, cui foliola adhaerent, eodem nomine, vel rhachidem dici posse monuit; petioli vel costae partes ramorum venas, et si eidem recta proterfi sunt, durique, et supra folii superficiem eminent, neruos adpellauit, et ad ramificationes vltiores studiosius respexit, hinc venas radiatas, digitatas, pinnatas, acutangulas, obtusangulas, parallelas, eminentes, transparentes et alias recensuit.*

Floribus instructas esse omnes plantas, nec nisi flore praegresso, fructus oriri posse, vnanimi fere consensu assumimus, monuit vero Cel. Auctor, dari plantas, quarum fructificatio quidem adparet, nullum autem manifestum staminum et stylosum vestigium,

- p. 39. gium, et, quamquam forte eaedem partes adfunt, oculorum tamen aciem fugiunt, hinc in eiusmodi plantis flores non assumfit, et *fructificationes flaminibus stylisue carentes* dixit; floris enim appellationem vltra fructificationes, manifestis flaminibus et stylis praeditas, extendere noluit. *Flores nudos tectosque* separavit, horum autem singularem posuit ideam.
- p. 43. *Corolliformes* flores omnes appellavit tectos, habeant aut simplex integumentum partium sexus, aut duplex multiplexque, constans stratis, tunicarum instar mutuo sese obuoluentibus. Hae tunicae, vbi duae sunt, natura sua diuersae, interior *corollae*, exterior *calicis* nomine distinguitur, vbi plures sunt, (oportet autem cauere, ne in errorem inducant flores pleni dicti, quippe monstrosi) videndum est, quae de corollae, quae de calicis natura participant; vbi vero duae tunicae, interiorem et exteriorem, illam corollae, hanc calicis similem adesse, sed eas conglutinatas, nec sponte sua discedentes deprehendimus, *corolla subsuta* dici posset. Itaque nec contextus, nec duratio harum tunicarum, sed solummodo situs, quid calicem, quid corollam dicere oporteat, determinabit; si vero simplex et vnica tantum tunica adest, et ex situ differentia desumi nequit, tunc, ne vagus sit et ambiguus corollae et calicis significatus, *perianthium* nominare voluit, siue corollae, siue calici contextu et duratione similior videatur. Post haec principalia monita vnus cuiusuis partis fructificationis accuratius examen instituit Cl. Auctor. In corollis polypetalis *unguem* et *laminam* vbique distinxit, monuitque illorum etiam petalorum, quae nullo sinu manifeste in duas partes separantur, basin, quadam aut duritie, aut coloris diuersitate notabilem esse. In fauce corollae monopetalae labiatae gibber aliquando prominens *palatum* dixit, et si pars quaedam corollae, circa basin

basin producta, in prominentem oclusam cauitatem terminatur, eandem, si conica est, *calcar*, si obtusa breuisque, *saccum* nominauit. In *orchideis* tria extima foliola, inter se ferme similia, calicem potius efficere, reliqua vero, duo, staminigeri corporis lateribus adnata, vt et intimum bilabiatum petalis annumeranda esse, existimauit.

De partibus florum accessoriis scripsit: difficile p. 49. est, easdem alia, quam vaga, et per negationes fere concinnata definitione complecti, aut nomine congruente communi, adeoque satius est dispertire in duos ordines, et *corollae appendices* dicere eas, quae corollae adnatae sunt, *partes* autem *accessorias*, quae seorsim adsunt; tunc demum, si succum quendam continent et secernunt, *nectaria* commode dicuntur. In floribus compositis monopetalis *tubulosos* et in *regulares* et *irregulares*, hosque iterum in *breues* et *longos* separauit, et horum quinque classes constituit. Constat scilicet Cl. 1) ex *meris tubulosis regularibus*, et continet *compositos corymbosos*, 2) ex *meris tubulosis irregularibus breuibus*, et continet *compositos aggregatos*, 3) ex *tubulosis irregularibus longis*, et comprehendit *compositos capitatos*, 4) ex *regularibus tubulosis et ligulatis*, qui sunt flores *compositi radiati*, et 5) ex *meris ligulatis*, qui *planipetali* dicuntur, et quasi petala floris caryophyllaei referunt. In his compositis calicis quoque diuersitatem notauit, et si ad basin calycis, stricte sic dicti, squamae aliae, forma situque mutuo diuersae, ad p. 53. haerent; *calycem calyculatum* dixit. De graminum et amentaceis floribus eorumque partibus speciatim deinde egit Cl. Auctor. In graminibus foliola p. 54. duo chartacia, marginibus plicatis coniuncta, et reliquas fructificationis partes obuoluentia, *glumae* dicta, florem singularem et vnicum, *folliculi* nomine constituunt, cui flori, siue singulari, siue pluribus

bus spicatum iunctis, ad basin raro vna, plerumque duae, rarius ternae incumbunt aliae glumae, folliculi glumis similes, nulla fructificatione subiecta, *calicem floris graminei* componentes; illud autem totum, quod singuli calices cum comprehensis folliculis efficiunt, *spicula* audit. Quae spicula arcte et ex utroque latere amplectitur *calice*, qui *verus* appellari meretur, est enim et *calicis spuria species*, quae *inuolucrum* dici solet, constans glumis ex vno tantum, et exteriori latere spiculam obuallantibus, minus adpressis, nec concavis, figura etiam antiquis glumis diuersis.

p. 57. In staminum consideratione coalitionem praecipue notauit, et gynandria, syngenesia et s. p. adsumsit, nouam vero vnionis speciem adduxit, scilicet, vbi concretio filamentorum et antherarum simul locum habet, vt in cucurbitaceis, huncque modum *syncretismum* adpellauit; staminum numerum

p. 58. ad duodenarium modo extendi debere, et vbi plures quam duodecim adsunt, ad polystemones flores

p. 61. pertinere existimauit. *Nux* est semen epidermide ossea tectum, et interdum praeter propriam adhaerentem cutem, alia quaedam decidua epidermis,

arillus dicta, semen obuoluit. In capsulis dissepimenta, si adsunt, aut penitus capacitatem a pariete vsque ad centrum distinguunt *loculamentis veris*, aut in media via a pariete ad axim subsistunt, efficiuntque *loculamenta spuria*, seu inuicem inter se

p. 62. patentia; semina autem in capsulis contenta, aut affiguntur *valuulis*, aut *receptaculo* proprio, idque sit, vel ope filamentum, vel inconspicuo modo, vltimo casu semina *immersa* vel *nidulantia* dicuntur. Capsulas graciles longasque bivalues, futuris duabus,

p. 64. seminibus affixis alternatim in vtraque futura, *siliquas* adpellauit Cel. Auctor, et singularem capsulae speciem memorauit nomine *conceptaculi*, quod est

crustaceus cauus fructus, in nullas valuulas determinate diffiliens, et rima tantum laterali quasi disruptus.

Verum haec exempla, ex vocabulorum definitionibus desumpta, sufficiant, ne in his nimis prolixi simus, paucissima ex aliis capitibus annotemus; omnia enim, quae in his elementis ad illustrandam perficiendamque rem herbariam a Cl. Auctor. proponuntur, enarrare haud possumus. Cap. V. de speciebus et generibus differens, prolixè etiam de varietatibus egit, easque ex soli, culturae, et circumstantium rerum diuersitate ut plurimum oriri, quidem affirmavit, tamen et non negavit, mixto antherarum polline, ex diuersis floribus desumpto, novas seu hybridas species, easque propagationi per femina interdum aptas, produci posse, de quibus vero prudenter monuit, inquirendum amplius esse in eiusmodi hybridarum generationem, multiplexque instituendum examen restare, antequam pro certo sententiam pronunciare liceat. Illam vero, quam hoc tempore multi assumserunt, transmutationem, tanquam impossibilem, plane reiecit. p. 93. p. 94.

Systema botanicum condendi et adornandi duplex datur via. Dum enim botanicus ad perlustrationem totius regni vegetabilis animum appellit, aut iam propositam habet eius ideam quandam generalem, seu schema quoddam, pro arbitrio et propriis placitis effectum, quod sibi exsequendum sumit, a superioribus sectionibus ad inferiores pergendo, tumque plantarum speciebus singulis eos locos assignat, quos methodi leges praescribunt, quae est *methodus per partitionem*; aut incipit colligendo species in genera, de affinitatibus earum vnice sollicitus, pergitque coniungendo genera minora in maiora, et a sectionibus inferioribus ad superiores, quae est *methodus per compositionem*. Prior semper vim infert natu-

- naturae, hinc methodus *artificialis*, in posteriori autem affinitates conseruantur, hinc *naturalis* adpellatur. Ast omnes laborant multis difficultatibus, id-
 eoque verum naturae systema botanicum seu methodum naturalem nec inuentam esse, neque vnquam
 p. 106. perspectum iri *capite sexto* docuit Cl. Auctor. Certo namque certius nimis alte abscondidit natura
 etiam in hac re artificium suum, quam vt diuinationo-
 p. 108. nibus nostris eruere possimus. Ita et porro ab ea, quae inter botanicos plurimos inualuit, consuetudine,
 qua methodorum fundamentum a partibus fructificationis vnice desumunt, *habitumque* excludunt,
 longissime recedit, et affinitatis dissimilitudinisque
 p. 109. notas, quales ob oculos natura posuit, in quacunque structurae parte fitas, experientiae et oculorum
 testimonio, neque praeiudicatae vlli opinioni deferre iudicium de notarum dignitate existimauit.
 Omnis enim praerogatiua, quam partes fructificationis merere videntur, non ideo, quod generationis organa sunt, sed saltem ob causas, a commoditate desumtas, concedi potest. Fructificationis nempe tempore pleraeque plantae omnibus partibus instructae conspiciuntur, cumque horum fructifica-
 p. 110. tionis organorum non leuis numerus, formae autem infinitae sint, numerosas notas subministrant, easque plerumque captu faciliores, quam quae in habitu minus agnitae latent.

Verum haec et alia plura vltius prosequi vix licet, transeamus potius ad *partem posteriorem* in qua
 Cap. 9) *schemata methodorum, a variis auctoribus propositarum, et 10) schemata noua methodorum artificialium, proposuit; Cap. 11) characteres classium et familiarum naturalium recensuit, Cap. 12) breuem historiam scientiae et considerationem status eius praesentis; et 13) notitiam potissimorum librorum dedit.*

Primum

Primum aliis methodorum schematibus praemissit nouum Cel. Auctor, in quo uero non omnia plantarum genera exhibuit, sed illarum modo distributionem instituit, quae in Europa antica crescunt, et fere eadem sunt, quas LINNAEI flora Suecica continet. Singularis haec methodus, qua 418 genera disposuit, et quam neque artificialem, neque uero naturalem, sed mixtam esse, ipse Cel. Auctor affirmauit, octo constat classibus, et triginta octo familiis. En schema:

Class. I. *Cryptantherae.*

Famil. 1. filamentosae
et crustaceae.

2. fungi.

3. musci.

4. filices.

Class. II. *Monocotyledones.*

Famil. 1. gramina.

2. graminoidae.
amentaceae.

3. graminoidae co-
rolloideae.

4. tripetaloideae.

5. spathaceae cla-
uatae.

6. liliaceae.

7. orchideae.

Class. III. *Amentaceae.*

Famil. 1. acerosae.

2. iuliferae.

Class. IV. *Incompletae.*

Famil. 1. inundatae.

2. oleraceae.

3. capsuliferae et
baccatae.

Class. V. *Calycarpae.*

fructificationibus re-
ceptaculo communi
collectis:

Famil. 1. compositae.

2. aggregatae.

3. umbiliferae.

4. stellatae.

5. baccatae.

6. fructificationes
solitariae.

Class. VI. *Calycanthemae.*

Famil. 1. rosaceae.

2. Calycanthemae L.

Class. VII. *Monopetalae.*

Famil. 1. asperifoliae.

2. verticillatae.

3. personatae.

4. regulares capsu-
ligenae.

5. bicornes L.

Class. VIII. *Polypetalae.*

Famil. 1. monopeta-
loideae.

Famil. 2. succulentae.

3. rostratae.

4. multicapfulares.

5. papauerinae.

6. tetrapetalae cruciatae.

* Famil. 4. 5 et 6. perianthio caduco gaudent.

7. calyce persistente capsula singulari.

8. receptaculo fungoso.

9. papilionaceae.

p. 153- Post hanc suam methodum, recensuit Auctor
 236. ordines naturales LINNAEI, ADANSONII, ROYENI et HALLERI, dein methodum TOURNEFORTII, BOERHAAVII, sexualem LINNAEI, secundum corollam et sexum concinnatam LUDWIGII, atque a situ staminum petitam GLEDITSCHII, postea CAESALPINI, MORISONI, RAII, HERMANNI, CHRISTOPHORI KNAUTII, RIVINI, CHRISTIANI KNAUTII, LINNAEI calycinam, et denique WACHENDORFII hasque methodos fere omnes in classibus, ordinibus et subdivisionibus suis proposuit, genera illa 418 plantarum Europae borealis, vel Danicae indigenarum, suo vbique loco conduxit, et de quibusdam methodis monita et censuram addidit. Capite nunc sequenti, quo noua plane schemata, speciminum gratia proposita, continentur, primo methodum ab integumentis floris, 2) a corolla iuncto calyce, 3) a staminibus et stylis, 4) a fructu, 5) a receptaculo partium fructificationis, et 6) a foliis desumptam concinnatamque exhibuit atque delineauit, eo praecipue consilio, quo adpareat, ex omni fere plantae parte systematicam dispositionem desumi posse. Characteres classium familiarumque, a Cl. Auctore in systemate nouo stabilitarum, characteres, descriptiones et quasi definitiones generumque mutuum nexum expo-

p. 236-
 259.

exposuit capite vndecimo. Sed haec omnia breui-p. 260.
 ter recensere non possumus, potiusque lectores ad
 ipsum librum amandare debemus; attamen cum
 vbique in his capitibus singulares, structuram planta-
 rum illustrantes, obseruationes addiderit, nonnul-
 las harum commemoremus. Id, quod in muscis p. 266.
perichaetium vocari solet, basis setae foliolis obuol-
 luta, videtur esse initium ramuli; et *calyptra* est
 calix, sub quo reliquae fructificationes, tanquam in
 valua nascens fungus, formantur, et partem essen-
 tialem constituit, quae nunquam deficit plane, sed
 ob capituli formam sphaericam nimis fugax aliquan-
 do desideratur. In *polytricho*, aliisque muscis sty-
 lum quemdam obseruauit Cl. Auctor, axis forma
 medium capitulum occupantem, quem continua-
 tam setam esse censuit, et qui, remoto polline, fibril-
 lis tenuissimis pubescit, ac perquam similis est colu-
 mellis capsularum in floribus corolloideis. Ea, quae
 in muscis, aut in apice caulis ramiue stellae forma,
 aut in lateribus, aut apice setae, ex foliolis compo-
 sita, assumitur a nonnullis fructificatio feminea, im-
 proprie talis dicitur, hancque germinationem ad
 insolitos propagationis modos, aliquando et in aliis
 plantis obuiis, pertinere, et *viripartum*, quasi esse,
 affirmauit Auctor, addiditque coniecturam, in musci
 capitulo, et si non in omni, in multis tamen, du-
 plicem sexum, hermaphroditos scilicet flores adesse.
 TRIGLOCHIM non debet tribui flos completus, p. 275.
 sed illa sex floris foliola, cum subiecto quolibet sta-
 mine, inter se non diuersa, amentacei potius floris
 speciem formant. In floribus compositis recepta-p. 283.
 culum commune est apex pedunculi, in discum di-
 latati, pedunculum autem floris eiusmodi reuera
 esse ramulum, et squamas, quibus calyx floris com-
 positi constat, esse foliola ramea, a reliquis figura,
 interdum ne figura quidem, sed tantum magnitudine

- p. 295. diuersa, asseruit. In asperifoliis, *pulmonaria*, *symphyto*, etc. item verticillatis, fructum tanquam capsulam quadrilocularem, ablatis valuis denudatam, cuius columella stylus fuerit, adhaerentibus ipsi seminibus, aut tanquam quatuor capsulas, in orbem circa stylum positas, considerari posse, existimauit.
- p. 307. In *trollii*, *aquilegiae*, *aconiti*, et *delphinii* flore, quid calycem, corollam, nectariumque dicere conueniat, disquisiuit, et concludit: *si seposita praeiudicata opinione et loquendi consuetudine machinulas illas insolitas varie tubulosas horum florum comparemus cum petalis generum myosuri et ranunculi, quibus unguis est etiam plus minusue tubulosus, tum quidem absona non videtur eorum opinio, qui ista, vulgo dicta nectaria, corollae loco habent, corollam autem, quae dicitur, calycis loco.* Hinc *calthae* florem incompletum, *trollii* et *aquilegiae* florem completum regularem, scilicet calycem ex foliolis rosaceis, corollam ex petalis tubulosis, *aconito* et *delphinio* florem completum irregularem, nempe duo petala irregularia, et calyci irregulari foliola quinque dissimilia tribuit. Historiam deinde botanices tradens Cel. Auctor in primis de illis egit viris, qui methodos inuenerunt, atque epochas quinque constituit. *Prima* scil. tempora antiqua sistit, ab origine botanices vsque ad instaurationem scientiarum in occidente, siue *aeuum traditionis*; *secunda* pergit vsque ad CAESALPINUM, estque *aeuum commentatorum*, et initium nouarum descriptionum, adhuc sine methodo; *tertia* sese extendit vsque ad TOURNEFORTIUM, continetque *aeuum methodorum artificialium cum amore sectarum*; *quarta* a TOURNEFORTIO ad recentiora tempora tendit, ubi praecipue *generum constitutio* eminent; *quinta* denique nouissima exhibet tempora, inde circiter a triginta annis, qua noua generum LINNAEI constitutio, tentamina systematum naturalium et philosophandi

in botanica ratio eclecticica. In indice scriptorum botanicorum praemisit Auctores, ex quibus pleniorum librorum notitiam accipere possumus, inter quos vero GRONOVIVM desideramus, dein nonnullos nominavit, ad physiologiam, culturam, et utilitates plantarum pertinentes, tandemque libros, non quidem omnes, sed primarios, numero scilicet 227, ad ipsam plantarum historiam spectantes, ordine alphabetico recensuit, et in fine eosdem, antea enumeratos, in singulares classes disposuit; sequentem autem stabiliuit distributionem: 1) *Institutiones*, 2) *systemata*, 3) *generum definitiones*, 4) *pinaces s. catalogi plantarum generales adiecta synonymia*, 5) *historiae plantarum generales*, et quidem a) *Patres*, b) *inventores*, c) *collectores*, 6) *florae et horti*, 7) *descriptiones singularium classium familiarumque aut singularum specierum*, 8) *itineraria*, 9) *iconographi*.

Addita est duplex appendix, cuius prior lexicon quasi paruum sistit terminorum technicorum, quorum explicationem breuem vel statim addidit, vel in elementis datam, citavit Cel. Auctor, altera vero explicationem figurarum, quarum 148 in tabulis 14 habemus, et quibus radicum, foliorum, inflorescentiae, calicis, corollae etc. variam figuram habitumque secundum naturalia exempla proposuit, explicationem exhibuit; ea vero, quae de colore plantarum addere voluit, studio omisit, definitionesque colorum ac eorum nomina, in proprio tentamine se exhibere velle promisit Cl. Auctor.

XV.

DAVID BECHERS, *AA. LL. Phil. et Med. D.*
Neue Abhandlung vom Carlsbad. Erster Theil.
Chymische und physicalische Untersuchung der
Carlsbader warmen Quellen. Prag, gedruckt bey
Joh. Joseph Clauser, 1766. 4. pl. 8¹/₂.

i. e.

DAVIDIS BECHERI commentatio noua de
 thermis Carolinis. Pars prior. Disquisitio
 chemica et physica etc.

Quum in thermis Carolinis suadendis, iisque
 vtendis multum intersit, certo de ferri mate-
 ria, in iis latente, persuasum esse, et quum Cl. huius
 libelli Auctor nesciret, id iam ante aliquod annos
 nouis experimentis, suafu Cl. SPRINGSFELDII
 captis, a KLINGHAMMERO *) extra omnem du-
 bitationem positum esse, is recte nobis laudabiliter-
 que fecisse videtur, vt omni studio diligentiaque
 hanc in rem inquisiuerit. Quamuis vero haec inue-
 stigatio primarius huius libri fuerit scopus, ille tamen
 attingi non potuit, quin, quum illius caussa Auctor
 experimenta faceret multa repeteretque, varia simul
 detegerentur, digna ipsi visa, quae publicarentur.
 Praeterea huic libro hoc praecipuum est, quod qui-
 dam noui et ante paucos tantummodo annos detecti
 fontes descripti sunt, qui in aliis scriptis frustra
 quaeruntur. Multis quoque in locis a Cl. SPRINGS-
 FELDIO recedit. Hac interim in parte physica tan-
 tummodo chemicaque traditur horum fontium dis-
 quisitio, eorum effectibus et vsu destinatis alteri
 parti.

*) vid. Commentar. hor. Vol. XIII. p. 449.

parti. Haec vero nouem constat sectionibus, quarum prima id continet, quod in his thermis sensus externi docent, secunda de grauitate specifica singulorum fontium; tertia de eorum acido minerali et quarta de spiritu minerali agit; quinta analysin exhibet; et sexta de terra in his aquis, septima de natura et proprietatibus salis harum thermarum exponit; octaua salem communem et alcali minerale, nona denique ferrum his thermis inesse ostendit.

In prima sectione de calore thermarum in fonte furioso (*sprudel*), vbi fons erumpit, graduum 165, vbi vero in usum hominum hauritur, graduum 163 thermometri Fahrenheitiani obseruari, eumque omni tempore immutabilem esse, Cl. Auctor notat. Idem de fonte nouo (*Neubrunn*) dicit, praeterquam quod mercurius ad gradum 143 adscendat, in fonte vero molari (*Mühlbad*) calorem a gradu 108 ad 114, in fonte hortensi (*Gartenbrunn*) a gradu 133 ad 135, inque fonte rupestri (*Felsenbrunn*) a gradu 112 ad 117 esse, ideoque mutabilem deprehendi. Odor, vt Noster asserit, vaporis aquae communis similis est, praeter id, quod lixiuiosi quid in eo deprehendatur. Sapor fontis furiosi leniter falsus, aliquantum lixiuiosus et parum austerus seu adstringens est. Sapor fontis molaris vero grate acescens nihil adstringentis habet. Sapor fontis noui itidem acescens est, minus vero, quam praecedentis, adstringentis tamen quidquam manifestat. Cum hoc conuenit fons hortensis. In fonte rupestri sapor neque acidus neque austerus deprehenditur, similisque videtur aquae purae, quae parum salis medii saluti continet. Omnes isti fontes, ad scaturiginem disquisiti, pellucidi sunt, breui autem fons furiosus, nouus et hortensis albescunt, molaris et rupestris autem, etiam frige facti, pelluciditatem retinent. Hausti fontes in

P. 4.

superficie terram albam subtilem, sub forma pulueris tenerioris, aquae adsperfam sensimque cuticulam albam exhibentem praebent. Viginti quatuor horis praeterlapsis, fons furiosus, nouus et hortensis, aeri liberiori expositi, puluerem pallide flauescentem deponunt. In fonte molari autem et rupestri parum huius terrae detegitur.

p. 16. Grauitatem specificam horum fontium, notat Cl. Auctor, in omnibus eandem esse, atque aquas horum fontium omnes reliquorum fontium, qui hoc

p. 27. loco reperiuntur, aquas, grauitate superare. Acidum minerale, vt Noster ostendit, his fontibus inest; lignum enim resinofum, in iis diu maceratum, odorem, dum comburitur, sulphureum de se spargit, ferrum immersum breui tempore rubiginem contrahit, et immixtus sapo venetus coagulatur. Hoc acidum admodum subtile, volatile et dilutum est, cumque alcali minerali leuiter atque etiam cum ferreis particulis cohaeret. Aeri enim libero expositae aquae, acido isto euaporato, terram et ochram deponunt, quae, spiritu vitrioli adfuso, denuo soluantur. Idem acidum calore dissipari ideoque volatile esse, ipsi fontes docent. Fons enim molaris, nouus et hortensis acidiores sunt fonte furioso, quippe qui reliquis calidior est. In fonte rupestri autem acidum hoc cum alcali iam in cryptis subterraneis coniunctum esse videtur, siquidem iste maiorem copiam salis medii praebet, quam reliqui fontes.

p. 37. Spiritus mineralis elasticus, qui ad substantias simplices nunquam pertinet, sed ab aere elastico et pugna alcali cum acido producitur, Carolinis fontibus denegari non potest, ita tamen, vt iste vix adeo, vt in sic dictis acidulis, conspicuus sit. Causa facilis est: vehementissimus enim motus, quo aqua in abyssum ruit, iterumque in sublime euehitur, posteaque

eaque calor, qui cum aqua ibidem communicatur, faciunt, vt acidum cum alcali connubium ineat, sicque caussa expansionis aeris maxima de parte abigatur. Spiritum tamen adhuc inesse, experimenta probant: aquae enim horum fontium, sub antlia disquisitae, magis ebulliunt, quam communis aqua calida. Admixto vino rhenano et saccharo eodem modo, vt in acidulis, ebullitio cum spuma produci-
tur. Lagenae inclusae epistomium cum vi quadam elevant. Frigefactae vero, inprimis eae, quae saporem acescentem imprimunt, hunc spiritum amittunt, iterumque calefactae, omni sapore acido priuantur nullumque amplius spiritum ostendunt.

Chemice disquisitae horum fontium aquae ali-p. 49.
quot grana alcali, cum sale cummuni commixti, dederunt. Quod ad terram pertinet, ea partim solubilis, partim non solubilis fuit. Solubilis alcalinae indolis est, et solutionem in aqua respuit, in acidis vero cum efferuescentia soluitur, et a Nostro *Magnesia catholica* vocatur. Terra non solubilis a Cl. Auctore *terrae argillaceae seleniticae* nomine insignitur. Tactu enim quasi pinguis fuit, et, cum aqua commixta, in lateres formari se patitur, qui vero igne cocti rimas egerunt, ex quo selenitici quid admixtum esse, Noster colligit. Ad obtinendum sa-p. 69.
lem medium nouam Noster euaporandi et crystallifandi methodum excogitauit: machinam nimirum, viginti aliquot vasis euaporatoriis instructam, super fontem furiosum exstruendam curauit, ita, vt omnia haec vasa aqua fontis ebullientis tangeret. Vasa haec replentur aqua thermalis, eaque euaporationi spontaneae relinquitur. Viginti quatuor horis praeterlapsis, aqua, ex omnibus vasis collecta, vni tantum vasi committitur, et vltius ad cuticulam vsque euaporatur. Lixiuum tandem, aliis vasis amplioribus commissum, in frigidum locum ad cry-

stallificationem reponitur. Cryſtalli enatae aqua com-
 muni ſoluuntur, aqua denuo ad cuticulam vsque
 euaporatur et cryſtallificationi committitur, iſque
 labor ter repetitur: ſic autem puri ſalis, ab omni al-
 cali liberati, quotannis tres centenarii obtinen-
 tur. De natura huius ſalis notat, eum ad
 ſales medios pertinere, ſiquidem ſyrupum violarum
 non mutet, neque etiam cum vlllo acido, neque cum
 alcali quocunq; efferueſcat, et cum ſulphure mix-
 tus igneque fuſus, nullum hepar ſulphuris praebeat.
 Solutio calcis viuæ, ope acidi nitroſi factæ, huic
 ſali, in aqua ſoluto, aduſa præcipitatum album
 dedit, quod aqua pura elotum ſeleniten exhibuit.
 Liquor colatus, euaporatus et ad cryſtallificationem
 repositus, cryſtallos cubicas ſeu nitrum cubicum
 præbuit. Itaque acidum, huic ſali inhaerens, pro
 vitriolico habendum eſſe, idemque in ſale acidula-
 rum Egranarum et ſale mirabili GLAUBERI conti-
 neri, ideoque hi ſales nullo modo differunt;
 ſi quod etiam diſcrimen inter ſales medios
 aquarum mineralium eſſet, iſtud in alcalina tan-
 tummodo parte quaerendum eſſe. In aliis enim
 purum alcali, in aliis autem e. g. in ſale Sedlizenſi
 terra alcalina deprehenditur. Iſte enim ſal ſo-
 lutus, aduſo oleo tartari per deliquium, præci-
 pitatum album dedit, quod bene elotum cum omni-
 bus acidis efferbuit, inque iis ſolutum fuit. Salem
 autem thermarum Carolinarum et reliquarum aqua-
 rum idem non exhibuiſſe, Cl. Auctor obſeruauit.
 Porro ſal thermarum Carolinarum, in aere libero,
 in puluerem fatiſcit, ſaporem ſalſum amaricantem
 cum leni frigoris ſenſu excitat; idem etiam in ſale
 Egrano et Bilinenſi et Toeplenſi et ſale mirabili
 GLAUBERI obſeruatur. Hinc omnes iſtos ſales
 viciffim uſurpari poſſe, nec ab hoc illoue peculia-
 rem effectum expectandum eſſe, Noſter colligit.
 Praeter

Praeter falem hunc medium etiam fal commu- p. 84.
 nis et alcali minerale in thermis Carolinis conti-
 nentur. Ex lixiuio enim, post cryftallifatio-
 nem fuperfite et ope fpiritus vini ab omni
 fale mirabili liberato, inter euaporandum cry-
 ftalli cubicae enatae funt, quae eandem indolem,
 quam fal communis, habuerunt. Alcali autem aquis
 thermalibus inefse, efferuefcencia cum acido quo-
 cunque et mutatus color fyrupi violarum coeruleus
 in viridem oftendunt. Obtinetur praeterea per eua-
 porationem ficcus, tuncque idem praefat, quod
 alcali folet; a vegetabili tamen alcali differt, quod
 in aere ficcum perfitet, et cum acidis coniunctum,
 alios fales medios, quam alcali vegetabile, praebet.

De ferro tandem, thermis Carolinis inhaerente, p. 94.
 differitur, idque ex terris ochraceis et lapidi-
 bus, plerumque sub forma croci, partim autem
 ceu calcem ferri exuftam (*ferrum embryonatum* dicit
 Nofter) partim denique vt metallum perfectum ob-
 tinetur. Lapis enim comminutus natusque in-
 de puluis, bene lotus aequae ac ochrae, probe lota,
 (cui lotioni multum tribuitur, vt prospere experi-
 mentum succedat,) cum carbonum puluere, adipe
 fuillo et borace mixta, fortique igne detenta, maf-
 sam dedit, cui comminutae admotus magnes ferreas
 particulas attraxit. Eadem ochra, lota, cum fale
 ammoniaco fublimata, flores falis ammoniaci martia-
 les in alembico fpiritumque alcalinum in recipiente
 exhibuit. Solutio ochrae, quae fit ope fpiritus ni-
 tri, adfufo fanguinis lixiuio alcalino, coeruleum Be-
 rolinenfe per praecipitationem dedit. His itaque
 aliisque pluribus experimentis institutis Nofter repe-
 rit, in omnibus memoratorum fontium aquis conti-
 neri ferrum, quantitatem autem ferri cuiuslibet fon-
 tis definiri poffe, negat.

XVI.

HENR. IO. NEPOM. CRANTZ, S. C. A. Ma-
iest. Consilarii Institut. Med. et Mater. Med.
Prof. etc. Institutiones rei herbariae, iuxta
nutum naturae digestae ex habitu. Tom. I.
et II. Impens. Ioh. Paul. Krausi, Bibliop.
Viennens. 1766. 8 mai. Tom. I. alph. 1.
pl. 14. praef. pl. 3½. Tom. II. alph. 1.
pl. 12½.

Excitatum, institutionum titulo, opus non ele-
menta, vel ea continet omnia, quae ad addi-
scendam intelligendamque rem herbariam pertinere
videntur, sed modo nouam methodicam plantarum
dispositionem, generum definitiones, specierum-
que constitutionem comprehendit. Primario ita-
que ad methodi fundamentum respiciamus, et cum
Cl. Auctor in praemissa praefatione multa, ad hanc
rem spectantia, proposuerit, nonnulla repetamus.
Ex fructificationis parte vna, sit calix, corolla, sta-
men, fructusue, tolerabile et naturae consuetae con-
gruens systema deduci haud posse, sed potius in
nonnullis stirpibus huic parti magis, in aliis alteri
constantius et significantius insistere naturam affirmat
Auctor, ideoque eorum reprehendit industriam, qui
aliorum systemata explodere, nouaque sua, non lon-
gius duratura, substituere voluerunt. Etenim, col-
latis omnibus, fatius fecisse asserit, TOURNEFOR-
TII et RIVINI systemata observationibus roborare
et castigare, quam stamina et pistilla tanto labo-
re, taediose eruere, vel si haec per omnia admitti
posse non videatur, ex iis systematum partibus, in
quibus aperta fronte natura aparuit, vnum confici
debuisset, quid naturam regeneraret. Commune
enim

enim botanicorum votum hoc vnicum est, vegetabilia iuxta naturae ordinem arctius ordinare, vt inde quasi ipsa duce facilius determinari possint. Systema autem naturale completum nullum dari, nec detectas vniuersas vegetabilium species classibus naturalibus adhuc ordinari posse, multasque esse nondum cognitatas, cum aliis quidem concedit, inde vero artificiali opus esse, non sequi, contra sexualistas inprimis asserit Cl. Auctor, monetque commode satis ea, quae cognita sunt, secundum naturae ductum nos disponere et ordinare posse atque debere. Hoc vero expectandum nunquam erit, quamdiu vni parti, eique soli, inhaereamus. De cuius rei veritate conuictus Cl. Auctor, praemium illi constituit 50ducatorum aureorum, qui aliquando demonstrauerit, posse ex data vna fructificationis per totum vegetabilium imperium constante parte, certissime, facillime et naturae ductu omnes vegetabilium species cognosci determinarique; in cuius quaestionis diiudicatione iudices constituit ROYENUM, HALLERUM et LUDWIGIUM. Quo itaque naturae conueniens systema inueniatur, plures plantarum partes simul attendi, et, quod primum Auctoris assertum est, et in quo corroborando quam maxime laborat, facies, siue habitus in auxilium duci debet. Hic omnis systematis solum et infallibile criterium erit atque basis. Nolumus vero nunc ea, quae Cl. Auctor partim de praestantia et necessitate habitus in condendo systemate proponit, partim contra alios, LINNAEUM inprimis, monet, prolixius repetere, methodi potius nouae, ex habitu propositae, fundamentum attendamus, et vniuersae dispositionis schema proponamus.

Vegetantia itaque, quae *inconspicue* florent, *pri-P. 37.*
mo loco posita sunt CRYPTANTHARUM nomine,
 quorsum, vt ab omnibus receptum est, *filices, musci,*
algae

algae et fungi pertinent; dein sequuntur omnia, quae *conspicuum florescentiam* obtinuerunt; harum vero *conspicuae florescentiae* stirpium nonnullae cum illis *inconspicuae* magnam habent affinitatem, easdemque *incompletarum classis* continet, quae in ordine est *secunda*. *Incompletas* autem eas dicit Cl. Auctor, quae vel corolla, vel staminibus, vel pistillo carent, plantas, unde etiam primario ordine vel in *apetalas*, corolla destitutas, exemplum sit *asarum*, vel *viduas*, aut stamine aut pistilla carentes, ut *urtica* et *ricinus* est, diuidit, subdividitque porro priores ex numero staminum, posteriores autem, dum stamen et pistillum in diuersis, vel vnus, vel duplicis stirpis floribus existunt, *mono- et diphytus* dicit. De hac vero, imo et sequentibus classibus generale monitum addit Auctor. Nonnullas scilicet *apetalarum* species *petalodes* esse, et *viduarum* non paucas *maritatas* completasque. Quibus naturae transitionibus, vbique fere obseruandis, facile systematicus botanicus confundi poterit, hinc, cum naturam arcte sequi vellet Auctor, *incompletarum* plantarum, et sic in aliis, nouum in *habitus simplicis et affinis* siue *deliquescentis* subdivisionem instituit. Sub *incompletis* itaque *deliquescentibus* siue *habitus affinis* plantis eas enumerat stirpes, quae quidem per se perfectis instructae sunt floribus, et hinc alteri classi inferendae, attamen cum imperfectis, siue incompletis adeo magnam habent affinitatem, ut ab his separari commode non possint, id quod *atriplicis*, *chenopodii* et *ricini* exemplis vltius illustrat; e contrario vero *incompletis* ea non adnumerari debent genera, quae vnam modo amplectuntur incompletam speciem, dum pleraeque aliae completae sint, ut *valeriana*, *lychnis*, *phytolacca*, neque demum incompletis adnumerari debent integra incompletarum genera, licet ipsa incompleta sint, dum summa ha-

bitus necessitate completis incorporari classibus debeant. *Arum* v. g. apetalum, *vallisneria* vidua, a palmis separari non debent. *Xanthium* et *ambrosia* in compositis deliquescentibus occurrunt, *veratrum* in liliis. Hinc etiam ad euitandam omnem, in disquisitione confusionem genera saepe repetiit in diuersis classibus, in vna tamen modo describit, ita *ruppia* in incompletis nominata, in palmis describitur, vbi etiam *burmannia* definitur inter liliaceas quoque nominata. Naturalem, a TOURNEFORTIO inuentum, a ROYENO latius deductum amentaceorum ordinem, incompletis etiam inferit Cl. Auctor, ideo, quia non satis fixa sit amenti idea, et ipsae coniferae ac conglobatae aequae naturales constituunt ordines, quibus tamen vel ob paucitatem, vel difficultatem ordinationis naturalis assignata sedis non fuit, hinc hosce omnes sub mono- et diphytarum subdiuisionibus recensere voluit. Notandum adhuc, Auctori apetalas esse plures, ab aliis petaloideas dictas, idque ideo, cum vel ob summam conuenientiam separari a se inuicem non potuerint, vt iam dictum, vel vbi stamina et pistillum vno solum cinguntur propugnaculo hinc corolla dubia sit, et pro calyce haberi possit, vt in *basella*, *diria*, *daphne*. Tertia classis, vera habitus soboles, eas complectitur stirpes, quae in vno communi receptaculo plures colligunt flosculos, siue *compositas*; suntque iterum harum aliae in absoluto, flosculorum monopetalorum communi infidentium calici absque pedunculis, caractere fundatae, *absolutae*, *deliquescentes* aliae, quae vel in pluralitate, vel in corolla monopetala, ipsa infidentia thalamos peccant. *Absolutarum* ordines sunt 1) *semiflosculosae*, 2) *capitatae*, 3) *discoideae*, 4) *radiatae*; *deliquescentium* inter quas et aggregatae vulgo dictae habentur, vt *globularia*, *iasione*, *primus ordo ex flosculo-*

sculorum paucitate, *alter* ex infidentia et thalami diuersitate desumptus est; terminat hanc classem *Eriocaulon*, etsi nondum definitum sit, vtrum cum LINNAEO ad enfatas, an potius cum BOEHMERO ad gramina pertineat, rectam tamen ad gramina viam sternere asserit Cl. Auctor. *Quartam* itaque *graminum classem* habitus sibi quoque vindicauit, qui in germine vnico et semine absque pericarpio proprio, etiam, vnico consistit, et *absolutus* est, aliae vero plantae, graminum faciem repraesentantes, hoc tamen caractere destitutae, *deliquescentium* iterum constituunt. Quae ad priorem spectant, gramina sunt 1) vel *monoclyna* et porro a) *mono-* b) *distyla*, vel 2) *diclyna* et porro a) *monica*, b) *polyoica*. *Deliquescentium* aliae vel *calamariae*, vel *viduae*, vel *completae* plantae. *Quinta classis palmarum* est, signa sua in spatha spadiceque manifeste ostendens, ad ROYENIAC LINNAEI ductum subdivisa 1) in *flabelliformes*, 2) *pennatifolias*, 3) *bipennatifolias*, 4) *incompletas*, 5) *spatha bifida*, 6) *ringentes*, 7) *orchideas*, 8) *enfatas*. *Sexta Liliacearum classis*, cuius *habitus absolutus* in flore liliastroide cum pistillo aut trigono, aut anguloso, aut trifido, et triloculari pericarpio consistit; harum subdivisio 1) *ex corolla monopetala*, 2) *tri- aut hexapetala*, haeque a) vel *aperianthia* vel b) *calyculata* desumitur; liliaceae, quae in vna parte habitus absoluti deficiunt, s. *deliquescentes* 1) *ex pistillo*, 2) *ex pericarpio* ordinantur. *Septima classis ringentes* continet, quarum *absolutus habitus* consistit 1) in flore monopetalo, cuius irregularis limbi sectio rictum evidenti-
tius, obscuriusque exprimit, 2) in calice quocunque, praeterquam spathaceo, 3) in staminibus 2 aut 4 foecundis; vbi aliquis harum conditionum defectus est, *deliquescentem* iterum habes plantam. Quae omnes in *gymno- et angio spermas*, dein ex numero

numero staminum et segmentis calycis vltterius subdividuntur. *Papilionaceae* classem octavam sibi vindicant; vbi corolla papilionacea, filamenta in 2 corpora coalita, et legumen *habitum absolutum* faciunt, *deliquesens* vero vel in corolla vel in staminum coalitu, vel legumine deficit. Subdiuisiones ex LINNAEO sunt mutuatae. *Classis nona cruciformes* habet, quarum flores ex quatuor petalis, crucem representantibus, staminibus sex, ductus semper minoribus, compositi sunt, siliquamque aut siliculam gerentes. *Classis decima* sistit *umbelliferas*, in qui P. 47. bus florem ipsum proprie classicum esse, non concedit Cl. Auctor, sed pedunculos, ex vno centro diuisi receptaculi per radios exeuntes, hosce flores gerentes, characterem praebere, habitumque definitum, cui vero commode addere possemus alias notas, affirmat. *Absolute* itaque dicenda stirps erit, 1) umbraculo, 2) flore pentapetalo, 3) seminibus duobus sibi iunctis. Hic ARTÉDI diuisiones retinet, correctas et certiores alio loco dabit Cl. Auctor. Stamina in columnam, tota longitudine floriferam et patentem, educta *classi undecimae columniferarum* nomen imponunt, quae in perianthio semper praesente, corolla aperta, basi coalita, quasi monopetala, confirmatur et ex calyce styloque subdividitur. *Classis duodecima calycifloras* sistit, vbi scilicet stamina et petala calyci inserta sunt et floris receptaculum per totum sese diffundit calycem. Sunt harum aliae 1) *apetalae*, quae sub incompletis apetalis, 2) *monopetalae*, quae sub incompletis viduis recensitae, locum vacuum relinquunt, et 3) *polypetalae*, haeque a) pericarpium nullum aut calycinum, b) baccam siccam aut carnosam, c) drupam, d) pomum, e) pericarpium capsulare praebent. *Fructifloras* *classis decima tertia* continet, quorsum pertinent illae, quae germinis infra receptaculum situm habent,

sue quibus aut calyx, aut fructus, superus est, aut, vt TOURNEFORTIUS loqui solet, vbi calyx abit in fructum. Suntque harum aliae *mono-* aliae *poly-petalae*, iterumque vel 1) stellatae, vel 2) pericarpio nullo, 3) capsulari, 4) baccato vel 5) nacamentaceo praeditae. Hac occasione monet, et recte vrget Cl. Auctor, semper et sedulo in descriptionibus plantarum annotandum esse, an superus, an inferus sit flos; situs enim eiusmodi certissimum praebet characterem. Dein de classe duodecima et decima tertia monet, earum plantas habitus absoluti vim non possidere, per consequens non posse stirpem, ex habitu absoluto alteri inferendam classi, absolute repetere, et sibi vindicare, vt euidentis est in liliaceis aliisque, hinc etiam *habitum simplicem* huius modo, non absolutum, tribuit. Superfunt adhuc aliae stirpium classes, vt caryophyllaeorum asperifoliarum, folliculorum etc. Cum vero eae non satis ab omnibus sint agnitae, nec distinctissime definitae, illas, vt ordines solum, classibus sequentibus inserit Auctor; quae residuarum plantarum classes artificiales quidem sunt, id vero prae aliis artificialibus habent, vt his omnibus sint longe feliciores, et naturalibus condendis generibus mirifice faveant, ac in artificio naturam regenerent. Quo vero easdem rite definirer et separaret Cl. Auctor, *classi decimae quartae pauciflamineas*, vltimae vero *decimae quintae multiflamineas* tribuit. Illa continet plantas, quae stamina, ab vno ad nouemdecim inclusiuè possident, eademque sunt vel *mono-* vel *polypetalae*, iterumque asperifoliae primum locantur, reliquae secundum fructus differentias. Vltimae classis plantae stamina viginti et plura habent, et priores quoque subdiuisiones admittunt.

Hac itaque methodo cognita fere et haecenus stabilita plantarum, genera numero 1212 disposuit
et

et ordinavit Cl. Auctor. Cuiuslibet etiam generis definitionem, breuem quidem, at accuratam et sufficientem, a fructificationis partibus desumptam, exhibuit ac vbique species addidit. In generibus, vt ipse monuit, Linnaeanas, Ludwigianas, Boehmerianas et Gleditschianas definitiones, in speciebus potissimum LINNAEI, et ipforum, a quibus hic mutuatus, aliquas insuper ROYENI et HALBERI descriptiones, siue potius specifica nomina, seruauit, specierumque icones plerumque indicauit. Difficile quidem erit determinare, quid Cl. Auctori proprium sit, quidque ab aliis assumserit, in primis cum in generibus et speciebus raro auctores citaue- rit. Plurima tamen Linnaeana erunt; certe species plantarum, ab illustri Viro duobus tomis 1763 editas, hic in compendio habemus, omissis synonymis pluribus, triuialibus autem nominibus, subdiuisionibus, immo et varietatibus iisdem receptis, vt docet *medicago polymorpha*, *valeriana locusta*, *mesembryanthemum* et multae aliae. Comparauimus primam cryptantharum classem cum LINNAEI cryptogamiis, et vbique species numero et nominibus conuenire cognouimus, solummodo addidit *spongiae* vndecim species Cl. Auctor, quas in prima editione specierum recensuerat, in secunda vero omiserat
LINNAEUS.

Licet autem haec ita sint, nonnulla tamen in perlustratione operis deprehendimus, quorum commemoratio lectoribus non iniucunda erit. Et primum cognouimus in nominibus genericis a LINNAEO aliquando recessisse, et vel ab aliis confecta, vel, quod tamen rarissime factum fuit, noua substituisse Nostrum. Assumfit itaque nomen

Bugula Tourn. loco Aiugae Linn.

Manihot — — Jatrophae —

Tamnus	Tourn. loco	Tamus	Linn.
Harmala	— —	Peganum	—
Methonica	— —	Gloriosa	—
Ialappa	— —	Mirabilis	—
Staphylodendron	— —	Staphylea	—
Camphorata	— —	Camphorosma	—
Hypopitys	Riv. —	Monotropa	—
Sparganophoros	Vaill. —	Ethulia	—
Pterophorus	— —	Pteronia	—
Buceras	Brown —	Bucida	—
Spathe	— —	Spathelia	—
Pterota	— —	Fagara	—
Xylopicrum	— —	Xylopia	—
Psychotrophum	— —	Psychotria	—
Crassopetalum	— —	Rhacoma	—
Meadia	Catesb. —	Dodecatheon	—
Oosterdychia	Burm. —	Cunonia	—
Rotanga	Boehm. —	Calamus	—
Manettia	— —	Selago	—
Burckhardia	Heist. —	Callicarpa	—
Rhodia	offic. —	Rhodiola.	

Et cur haec notata nomina potius, quam Linnaeana retinuerit, aliquando rationem addidit Cl. Auctor; de *meadia* e. g. monuit: restituo MEADIO plantam, magis forte merenti, quam plurimi alii, quibus sexuales concessere; ita et BURCKHARDII Cl. et laboriosissimi botanici, systematis etiam sexualis inuentoris nomen, omnium memoria dignum esse, hinc optime HEISTERUM et DU HAMEL, BURCKHARDIAE genus condidisse, male LINNAEUM neglexisse, censuit; et de *methonica* scripsit, hoc nomen LINNAEUS expunxit, vt adiectiuum substitueret, proprias haud secutus regulas. Inter ea, quae ipse Cl. Auctor mutauit et noua condidit nomina, primo certe loco commemorari debet

kleinia. Huius enim praeclarissimi viri memoriam, LINNAEUS, *cacaliae* genere aliter stabilito, extinxit, nec hactenus restituit, ideoque plantam, minus apto nomine *quisqualis* appellatam, *kleiniam* dicit, ut nos quoque existimamus optime; insignia enim KLEINII sunt in omnem historiam naturalem merita, et hoc studiorum suorum praemium, si quod est, iure maiori postulare. Ille posset, quam multi alii, ut antea iam de BURCKHARDO notavit Auctor; iterumque de *capparis* genere monuit, *breyniam* expunctam, nec restitutam huic, licet minime definito generi intulisse LINNAEUM. Non solum vero *kleiniam* restituit, sed et R. P. HOCHENWART, botanicae et historiae naturalis studiosissimo sacram esse CRANTZIUS voluit plantam, quam *rhoderam* dixerat LINNAEUS. Hoc enim nomen, cum alteri datum fuerit plantae apud PLINIUM, huic generi non competere existimavit. Cum nomine autem mutato, mutatam et emendatam quoque dedit generis eiusdem definitionem. Est itaque *hochenwartiae* flos corymbosus axillaris vel terminalis, calyx pentaphyllus, corolla pentapetala longa, quorum tria in semicylindrum conuoluta, stamina decem, stylus vnus, stigmatate pentagono, capsula quinque locularis, quinque valuis. Tandem, cum *patagonia* DILL. et *patagonula* LINN. mala, ut BOEHMERUS monuit, sint nomina, reiectis iisdem, genus Cl. Professori, ASCANIO, Dano inscripsit, dixitque *ascaniam*. In generum constitutione etiam aliquando a LINNAEO recessit, et vel seorsim tradita coniunxit, vel coniuncta separavit. Ita *passerinam* et *lachnaeam*, *anguriam* et *cucumerem*, *cenopodium* et *atriplicem*, *iuam* et *parthenium*, *agauen* et *aloen*, *tormentillam*, *potentillam*, et *fragariam*, *penthorum* et *sedum*, *ascyrum* et *hypericum*, *artediam* et *daucum*, *dryas* et *geum*, *euoluulum*

et conuoluulum, septas et trientalin coniunxit, vltimo vbique feruato nomine. *Melothriam* quoque ad *bryoniam* retulit, idque ideo fecit, quia sexus in aliis genera non constituat; huius tamen rei forte immemor, idem genus et nomen separatim in frutiferarum classe recensuit. *Santolinam*, *caleam*, et *athanasiam* LINN. nomine *santolinae* combinauit. *Kühnia*, in LINNAEI fil. Decad. II. rudiori icone expressa, habitu cum *eupatoriis* conuenit, et cum antherae solutae, aut coalitae, compositam plantam non faciant, eandem dixit *eupatorinum stylis clauatis antherisque solutis*. Sub *cerastio* comprehendit *cerastium*, *stellariam*, *holosteum*, et *alsinen mediam* LINN. sequenti addita definitione. Habitus *alsines*, corolla pentapetala, petalis bipartitis, capsula unilocularis; *alsine* autem habet specialem habitum, calicem tetra-pentaphyllum, corollam tri-tetra-et pentapetalam, indiuisam, capsulam uni-tri-et quadrilocularem; quo genere coniunctim tradidit *saginnam*, *elatinem*, *moehringiam*, *bufoniam*, *polycarpon*, *arenariam*, *spergulam*, et *alsinem mucronatam* atque *segetalem* LINN. et sic continet hoc genus 32 species, hinc inde specificis nominibus mutatis insignitas. Alia e contrario a LINNAEO coniuncta, separata denuo proposuit. *Chelidonium* a *glaucio* distinxit, *trixin* BROWN. ad *inulam* primo, deinde ad *perdicium*, item *ellisiam* BROWN. ad *durantam* relatum, conseruauit. *Platanocephalum* VAILL. a *cephalantho* LINN. separauit, et sub priori genere *naucleam*, quam in speciebus LINNAEUS assumserat, dein ad *cephalanthum* amandauerat, seorsim proposuit. Addidit etiam nonnulla, a LINNAEO nondum memorata genera, vt est *cladium* BROWN, *scopola*, genus a IAQUINO, conditum, et *bohadschia*, a Cl. Auctore Fasc. I. stirp. austriac. propositum.

XVII.

Histoire naturelle générale et particulière, avec la description du cabinet du Roi. Tome douzième. à Paris, de l'imprimerie Royale, 1764. alph. 2. pl. 11. tab. aen. 57.

i. e.

Historiae naturae vniuersalis et particularis vna cum descriptione musei regii Tomus XII. etc.

Continuatam adhuc a Viris Cl. BUFFON et DAUBENTON deprehendimus quadrupedum historiam, atque in hocce tomo generalem naturae considerationem praemissam cernimus, in qua, quid natura sit, ostenditur. Natura nimirum, ex sententia Cl. BUFFON, vt vis viua et immensa se offert, quae omnia comprehendit, omnibus quibuscunque vitam dat, ac quae potentiae Creatoris subordinata, non nisi iussu Dei agere coepit, et adhuc, Deo adiuuante, agit. Potentia haec omnipotentiae pars est, quae se manifestat, estque caussa simul et effectus, modus et substantia, consilium et opus, et ab arte humana differt, quod huius producta opera mortua sint. Effectus istius potentiae phaenomena, in vniuerso conspicua, offerunt, cuius vires perpetuo viuae sunt, quarum aliae corpora penetrant et transferunt, aliae calefaciunt et vitam excitant. Natura itaque omnia peragere posset, si annihilare et creare ei datum esset. Sed annihilatio atque creatio Dei attributa sunt: alterare, mutare, destruere, euoluere, renouare, producere, naturae viribus concessit Deus. Omnia ergo creata sunt, nec quidquam adhuc annihilatum est; natura inter

duos hosce limites medium tenet, nec vnquam vel hoc vel illud attingit. Natura est exterior magnificentiae diuinae thronus: homo, qui naturam contemplatur, per gradus ad internum omnipotentiae thronum accedit: ad venerandum Creatorem natus, coeli ciues, rex terrae terram colit et pulchriorem reddit; ipse praecipuum terrae ornamentum est, arte sua in apricum profert, quicquid reconditum habet tellus. At vero non nisi iure quodam acquisitionis regnat, terra potius fruitur, quam possidet eandem; eius cura terra colitur, culta seruatur, incuria eiusdem haec iura sua rursus obtinet, hominis opera delet, puluere opplet, tandem destruit. Tempora, vbi dominium suum amittit homo, per bella praeparantur ac cum deuastationibus ingruunt. Homo, qui per pacem tantum felix est, arma aduersus se ipse apprehendit perque insatiabilem auri cupiditatem excitatus atque per illimitatam pariter ambitionem excoecatus humanitati renuntiat, omnes vires aduersus se ipse impendit, seque demum destruit: sanguinolentis hisce diebus praeterlapsis vanaeque gloriae fumo dissipato, terram deuastatam, artes sepultas, nationes dispersas, gentes debilitatas, propriam fortunam destructam suamque potentiam annihilatam tristi oculo aspicit.

P. I. Transeamus ad historiam animalium, quae in hoc tomo describuntur. Primum animal *zebra* est. Hoc omnium animalium quoad pellem elegantissimum dicitur. Figura equum, leuitate ceruum aequat, et pelle vestitur, quae lineis transuersis nigris et albis seu flauis, se inuicem accuratissime excipientibus, notata est. Hae lineae in foemella nigrae et albae, in mare nigrae et rufae sunt. Plerumque cum equo vel asino comparatur, neque tamen ad hunc, neque ad illum pertinet, sed animal sui

fui generis est. Zebra non confundenda est cum illo animali, quod a veteribus onager dicitur, neque etiam cum asino Arabico et asinō siluestri comparanda. Promontorium capitis bonae spei solum eius patrium est, ex quo in alias regiones translatum dicitur. Ferum animal est, nec cicurari potest.

Animal hoc, vt equus et asinus et mulus ad fo- p. 11.
lidipeda pertinet, eiusque partes internae, inprimis ventriculus et intestina maximam conuenientiam cum partibus equi habent. Partes generationis vt in equo et asino inueniuntur.

2) *Hippopotamus* animal est, veteribus quidem p. 22.
non ignotum, sed imperfecte et male descriptum: immo inter recentiores vnum tantum Auctorem Italem, nomine ZERENGHI, accuratam descriptionem dedisse, Cl. BUFFON notat. Laudatus vir, Aegypto tunc temporis viuens, in fossa, hunc in finem facta, hippopotamum marem et foemellam cepit, quae vtraque globulis plumbeis maioribus, ex sclopeto explosis, necauit. Cutis, annotante Cl. ZERENGHI, admodum crassa et dura, rictus ingens, pedes quatuor vnguibus diuisi sunt; magnitudine equum vel etiam buffelum maximum superat. Cauda testudinis caudae similis est, sed multo crassior. Rostrum et nasum vt buffelus, sed multo maiorem, pilosque breues et paucos tantum habet; vox eius inter mugitum buffeli et hinnitum equi media est; dentes admodum magni sunt, sed non prominent, oreque clauso, obteguntur. Quoad figuram animal hoc cum buffelo et porco conuenit, exceptis dentibus incisuiis. Color obscurus et nigrescens est. Pullum vnum tantum parit. Piscibus, crocodilis, cadaueribus, adeoque carne, attamen et oryza granisque vescitur. Dentes incisui et inprimis canini maxillae inferioris admodum longi, fortes et adeo duri sunt, vt cum chalybe scintillent.

Hippopotamus mas ab extremitate rostri ad ortum caudae vsque sedecim pedes Parisinos et nouempollices longum est, in peripheria quindecim, altitudine autem sex pedes cum dimidio habet. Crura duos pedes et decem pollices longa sunt; caput tres pedes cum dimidio crassum est: rictus, si hiat, duos pedes et quatuor pollices aequat. Dentes maiores vltra pedem longi sunt. Etsi itaque hippopotamus, tantis armis instructus, terribile et crudele animal esse videtur, a natura tamen mansuetum est. Praeterea adeo lente in terra incedit, vt nullum animal cursu attingat: velocius tamen natat piscesque venatur. Pedes palmatos non habet, nec nisi ob corporis volumen velociter natandi facultatem habere videtur. Fundum aquae petit, diu ibi commoratur, ibidemque etiam, quasi in aere libero incedit. Magnos fluuios Africae nec vnquam mare inhabitat. Per diem in fluuiis commoratur, sub nocte autem in terram se confert, ibidemque arundine saccharifera et oryza etc. vescitur. Mas et faemella se inuicem sequuntur, nec haec nec ille alterum vnquam relinquit.

p. 70.

Anatomica hippopotami descriptio ex foetu hic desumpta est. Notamus ex ea, canalem intestinorum tredecim pedes cum dimidio longum fuisse, et ventriculum figuram prorsus singularem habuisse, consistit nimirum ex tribus partibus; praecipua earum, a fundo sacci maioris ad pylorum vsque exporrecta, intestini formam habuit. Huic duae appendices sub intestini coeci quasi forma adhaeserunt. Ventriculo dissecto, in parte maiore septum apparuit. Cor breue et acuminatum fuit. Lingua lata, plana inque extremitate rotunda apparuit. In ventre mammae duae, duos pollices cum dimidio, a vulua distantes, locum inuenerunt. Caput osseum adulti hippopotami, in museo regio asseruatum, a capite equi

equi et buffeli multum differt, haecque differentia inprimis a crassitie maxillarum dependet, quae ab alueolorum dentium anteriorum prouenit. Dentes in hocce capite numero triginta sex fuerunt: in quauis nimirum maxilla quatuor incisui et vtrinque caninus vnus, sexque molares. Alii auctores quadraginta quatuor numerant. Substantia dentium incisiuorum et caninorum ebore durior est, neque flauescere dicitur.

3) *Alce* seu *cervus cornibus acaulibus, palmatis* p. 79.
 LINNAEI et *cervus rangifer* seu *tarandus* LINNAEI.
 Duo haecce animalia non nisi in regionibus borealibus reperiuntur; alce quidem ad circulum polarem et rangifer super eundem in Europa et Asia deprehenditur. Reperiuntur etiam in America, et in illis quidem regionibus, vbi frigus maius, quam in Europa faeuit. Intenfissimum enim frigus non metuunt, et rangifer in Groenlandia et Lapponia inque regionibus septentrionalibus Asiae communis est. Alce autem in Norwegia inprimis, Suecia, Polonia, Lithuania, Russia, inque Sibiria et Tartaria ad regiones boreales Chinae vsque occurrit, et alce sub nomine *orignal* et rangifer sub nomine *caribou* in Canada et regionibus septentrionalibus Americae rursus deprehenduntur. Alce ceruo maior et crassior est, cruribusque longioribus insistit: collum breuius, pilos longiores et cornua multo ampliora et densiora habet. Rangifer ceruo minor, robustior est, et cruribus breuioribus et crassioribus pedibusque amplioribus incedit; pilos copiosiores et cornua longiora pluribusque ramis praedita habet. Duo haec animalia in collo pilis longis, cauda breui et auribus longioribus, quam ceruus, instructa sunt. Nunquam saliendo incedunt, sed cursus eius grauior est, et absque interrupta serie perficitur, tam subitus tamen, tamque leuis, vt viam eodem tempore,

pore, quo ceruus, absoluat, neque tamen corpus adeo defatiget. Per integrum enim aut duos dies currunt, neque gradum sistunt. Rangifer montes, alce sylvas humidas inhabitat. Vtrumque animal gregatim occurrit, et cicurari se patitur, ita tamen, vt rangifer domesticum quasi animal euadat. Ex hoc, rangifero nimirum, Lappones multam capiunt vtilitatem: iis enim, ceu equis, ad trahendum, vtuntur; foemellarum lac, vaccino spissius, eundem vsum, quem hoc habet, pili eius vestimentis inseruiunt, et ex cute corium molle et admodum durable parant. Tempore hyberno istud animal lichene albo, quem sub niue cornubus suis effodit, viuit, aestate autem turionibus et foliis arborum lubentius, quam herbis vescitur. Lappones ditissimi greges ex quingentis rangiferis compositos habent, pauperes decem vel duodecim numerant. Si in aliud clima transferuntur, breui tempore moriuntur. Cornua quotannis deponunt. Foemellae octo menses vterum gerunt, et vnum pullum pariunt, cuius color mixtus ex rufo flauus est, qui in adulto in fuscum fere nigrum mutatur. Quilibet pullus matrem duos tresue annos sequitur, et quarto tantum incrementum absoluit, quo anno ad labores aptus redditur. Vt mollius euadat animal, castratur, quae operatio a Lapponibus dentibus perficitur. Rangiferi, ceruorum more, vermibus obnoxii sunt, qui sub hyemis finem in cute generantur, versus autumnum rursus euanescentes. Multa cum cura Lappones rangiferos domesticos pascuntur, et ad paruum gregem plures homines requiruntur, cum alias facile aufugiant, seque feris rangiferis admisceant. Lapponum diuitiae vnice in rangiferis consistunt, omnemque victum et amictum ab iis accipiunt. Si celeriter incedunt, fragor ac strepitus pedum vngularumque tantus est, ac si frangantur ossa,

ossa, qualis strepitus et in alce obseruatur. Hostes horum animalium lupi et gulones sunt: nunquam tamen vnus, sed plures lupi rangiferum aggrediuntur, cum facile vel vngulis vel cornubus interimantur. Rangiferi et alces ruminant, et rangiferorum domesticorum aetas ad tredecim vel quindecim annos non excedit, cum feri trigessimum forte annum attingant.

Quod ad alcen attinet, iste ceruo et rangifero p. 109. multo maior et fortior est, colorem, vt asinus cinereum habet, et corium adeo durum, vt globum plumbeum fere eludat. Vngula ferit hocce animal et multa miliaria de die percurrit. Venantur interim animal hoc vt ceruum, multorum canum et venatorum ope. Persecutum animal neque tamen vulneratum subito saepe in terram prosternitur, inde epilepsia laborare dicitur.

4) *Ibex, rupicapra* aliaeque caprae adeo cum p. 136. capris domesticis conueniunt, vt animalia haec nequaquam species diuersas, sed varietates tantum constituent, quamquam nouem plerumque vel decem ab Auctoribus enumerentur. Sic 1) *ibex* reliquarum caprarum stirps est; 2) *capricornus* non nisi *ibex* spurius est, aut potius *ibex* per clima degeneratus; 3) *caper domesticus* ab *ibice* ortum habet, qui in statu naturali non nisi *caper feras* est; 4) *rupicapra* varietatem tantum caprae sistit, qua cum *ibex* coire debet; 5) *capra parua, cornubus rectis inque apice recuruis*, de qua LINNAEUS loquitur, *rupicapra Europaea* est, in America minor facta; 6) *capra parua cornubus deorsum reflexis*, cum capro Africano conuenit, et ex *rupicapra Americana* producta est; 7) *capra nana*, quae probabiliter foemina capri Africani est, varietatem tantum speciei vulgaris sistit; 8) idem de capro et capra Iudaica dicendum est; 9) *capra Aegyptiaca (angora)* eadem ratione se habet. 10) *capra*

10) *capra Indica* praecedentis varietas est. Ex his itaque colligit Cl. BUFFON decem haec animalia decem tantum varietates vnius speciei esse, a differentia climatis productas, caprasque in multas similitudines esse transfiguratas. Ibicem, capricorni sceleton, rupicapram, caprum Africanum, capram nanam, caprum Iudaicum, et capram Iudaicam delineata hic deprehendimus.

p. 149. In descriptione anatomica nihil notatu dignum reperimus. Omnes enim partes partibus caprarum fere similes sunt, adeo, vt non nisi leuissima discrimina, in hoc vel illo reperiunda, differentiam horum animalium constituent. Sic in ibice caput imprimis se offert, quippe quod cornubus praegrandibus duas pedes et vltra longis instructum est. In rupicapra cornua mox supra orbitas eminent, pilique huius animalis longiores et crassiores, quam in capro domestico sunt. Caeterum in hoc et illo partes quodammodo robustiores censendae sunt. In capro Iudaico partes omnes a capro domestico parum discedunt, nisi quod animal minus sit.

p. 198. 5) *Saiga*. Animal hoc in Hungaria, Polonia, Tartaria et Sibiria meridionali obuium, a GESNERO *colus* dictus, speciem caprae syluestris sistit, quae vero ob formam cornuum et ob defectum barbae gazellis similis est. Cornua tamen in saiga albicantia et pellucida, in gazellis vero nigra et opaca sunt. Respectu indolis potius cum gazellis quam ibice et rupicapra conuenit. Regiones enim montosas non inhabitat, et animal velocissimi cursus et altissimorum saltuum est. Iconem nullam hic reperimus.

p. 201. 6) *Gazellae*. Sub hoc nomine tredecim species seu potius varietates animalium intelliguntur, quae in vniuersum quoad corporis formam, functiones naturales, motus leuitatem nec non magnitudinem

tudinem et vigorem oculorum multum cum capreis conueniunt, ab iisdem autem differunt, quod, vt caprae cornua caua nec decidua habent, et praeterea vesicula fellea eodem modo, vt caprae instructa sunt, adeo, vt genus quasi intermedium inter capream et capram sistant, magis tamen ad has quam ad illas accedant. Characteres eorum specifici sunt annuli transuersales vna cum striis longitudinalibus in cornubus; gibbi pilosi in cruribus anterioribus; stria crassa pilorum nigrorum fuscorum aut fuluorum in lateribus et tres striae pilorum albicantium, quae in facie interna aurium longitudinaliter excurrunt. Nomina earum sunt 1) *gazella communis*, quae in Syria, Mesopotamia et regionibus septentrionalibus Africae occurrit. 2) *Keuel*, in Senegalia obuium. 3) *Corine*, itidem in Senegalia reperiendum: tria haec animalia non nisi varietates vnius eiusdemque speciei sunt; 4) *Tzeiran*, in Turcia et Persia obuium; 5) *Roba* et 6) *Rob*, animalia Senegalensia, varietates alius speciei sunt; 7) *Algazel* seu *gazella Aegyptiaca* et 8) *Pasan* seu sic dictum *animal bezoardicum* varietates vnius eiusdemque speciei sunt, et gazellae bezoardicae nomen pro charactero specifico habendum non est, siquidem lapis bezoar orientalis in omnibus gazellis et capris, quae Asiae montes inhabitant, reperitur. 9) *Nauguer* seu *dama* veterum, in Senegalia obuium; tandem quatuor varietates gazellae Africanae, *Antilope* ab Anglis dictae, quae in Barbaria et Mauritania imprimis occurrit, et a veteribus *Strepsiceros* vocatur. Omnia haec animalia in Asia et Africa occurrunt; et licet gazellae nomen quibusdam etiam Americae animalibus imponatur, haec tamen omnino diuersa sunt et peculiare genus constituunt. In vniuersum itaque notandum est, capras, numero decem, gazellas numero tredecim, bubalos numero quatuor,

toti-

totidemque capreas et mazames, animalia ab inuicem diuersa esse. Omnes gazellae oculos nigros, magnos valdeque viuidos habent. Crura eis graciliora quam capreis sunt; pili breues, molliores magisque splendentes; crura anteriora, posterioribus breuiora; plurima eorum in dorso colorem fuluum, in ventre album habent, qui ab illo per striam nigram separatur. Cauda plus minus magna est; aures erectae, longae; pedes bifulci pedibusque ouinis similes. In gazellis reperitur lapis bezoar orientalis, cuius formatio probabiliter a climate et qualitate herbarum magis, quam a natura et specie animalis dependet, siquidem et in aliis animalibus, omnino diuersis, reperitur. Deprehenduntur in centro horum lapidum filices parui, nuclei prunorum, mirobalanorum et tamarindorum, nec non cassiae grana, frustulaque straminum et arborum turiones, ita vt ex his conicere liceat, producta haec in animalibus tantum reperiri, quae herbis foliisque vescuntur. Quod ad lapidem bezoar occidentalem attinet, in aliis et multo diuersis animalibus, nimirum *lama* et *pacos* dictis *), deprehenditur, siquidem neque caprae neque gazellae Americae regiones inhabitant. Alia autem dictorum animalium domestica sunt, alia fera: in his frequentius in illis rarius reperitur bezoar. Verum non omnes concretiones, in animalibus reperiundae, pro lapidibus bezoar habendae sunt. Sic calculi vrinarii et biliarii ab iis plane diuersi sunt, differunt etiam nonnullae concretiones in aliorum animalium, imprimis ruminantium, ventriculis reperiundae, quae in inferioribus ex pilis seu radicibus non digestis compositae exterius materia viscosa obducuntur, et *Aegragopilae* vocantur. Veri itaque lapides bezoar, quibus

*) Vid. Commentar. nostr. Vol. XI. P. IV. p. 454

quibus laudatissimae adscribuntur virtutes, orientales sunt, et quidem illi, qui ex capris, gazellis et ouibus proueniunt, quae cacumina montium in Asia inhabitant; his inferiores sunt illi lapides bezoar, qui in capris et gazellis Africae reperiuntur. Ex his colligendum est, lapides bezoar non nisi residuum victus vegetabilis esse, nec vnquam in animalibus carniuoris reperiri. Cum autem plantae, in montibus Asiae meridionalis crescentes, multo efficaciores multoque magis elaboratae, quam in vlla mundi regione crescant, dicti lapides reliquis efficaciores censendi sunt: cumque in America calor minor fit, et herbae minus efficaces deprehendantur, lapides bezoar occidentales multo inferiores sunt. Cum demum plantae in Europa debiliores et crassiores crescant, nunquam lapides bezoardici, sed aegagropilae, ab indigestis pilis aut radicibus productae, in animalibus reperiuntur.

Ex anatomica gazellae descriptione notamus, cap. p. 249. put huius animalis, quoad ossa multum cum caprea conuenire, in eodem aequae ac in caprea dentes triginta duos, octo nimirum incisivos in maxilla inferiore sexque molares in utroque latere vtriusque maxillae reperiri, duosque posteriores incisivos, ut in caprea se habere. Vertebrae dorsales numero tredecim sunt, totidemque costae, octo nimirum verae et quinque spuriae. Os sacrum ex vertebrae spuriiis quatuor, cauda vero ex decem componitur. Caeterum ossa gazellae parum ab ossibus capreae et capri differunt.

Kevel, animal gazella minus est, et a gazella p. 255. differt, quod maiores orbitas habet, caeterum maximam partem cum gazella conuenit.

Corine respectu cornuum et pilorum a praecedente p. 261. dentibus differt, siquidem pili longiores, sed eiusdem

coloris sunt, cornua autem retrorsum et deorsum reflexa reperiuntur.

p. 278. De lapidibus bezoar notat Cl. DAUBENTON, eos in ventriculis vel intestinis animalium, et ex succo quidem herbarum, quibus vescuntur, concreto et indurato formari. Hancce generationem probabilem esse, ex eo Noster coniicit, quod dentes animalium ruminantium simili materie inuestiantur. Non solum autem hosce succos, sed etiam materiem tartaream, ab istis succis tinctam, cumque iisdem mixtam, ad formandos istos lapides concurrere, autumat.

p. 294. 7) *Bubalus*, qui in Barbaria partibusque septentrionalibus Africae occurrit, magnitudine et forma ceruum, cornubus gazellam maximam et rostri longitudine, nec non ossium cranii dispositione bouem aequat. Caput huius animalis angustum et valde elongatum est, oculi prominent, frons brevis et angusta est, cornua nigra, crassa, annulis notata non decidunt, ad ortum propius ad se inuicem accedunt, inque extremitate longius distant. Cauda pedem longa et in extremitate hirta est. Pili huius animalis, vt in alce, sunt, ad radicem nimirum tenuiores, quam in parte media et extrema: id, quod duo haec animalia prae aliis peculiare habent.

p. 301. 8) *Condoma*, in promontorio capitis bonae spei obuium est. Caput huius animalis, quod vnice hic describitur, multum cum cerui capite conuenit, sed alia cornua caua et reflexa habet. Hocce animal a Cl. KOLBE descriptum esse videtur.

p. 305. 9) *Guib* in Senegalia deprehenditur, et magnitudine atque figura corporis, leuitate crurum, nec non capite, rostro, naso et oculis, *Nanguer* dictae, similis est. Differt autem a gazellis, quod calorem in pectore obscure fuscum et cornua laeuia, aliquantum

tum compressa habet, qua in re capris potius, quam gazellis simile est.

10) *Capra sylvestris Africana GRIMMII*, seu *Grim-* p. 307.
mia capra LINNAEI, cavitatem infra oculos enormi, et fasciculo piloso, sursum in summo capite erecto, ab aliis capris et gazellis se distinguit, his tamen aequae ac illis ob formam corporis et cornua similis est, et animal inter capras et tragulos intermedium quasi sistit.

11) *Traguli*, in Senegalia deprehendendi, p. 310.
omnium animalium bisulcorum minima sunt, rostro quidem, leuitate corporis, cauda breui et cruribus ceruum simulant, magnitudine vero leporem aequant. Alia eorum parua admodum cornua, caua et annulis distincta habent. Insigniter saliant, sed celeri cursu non incedunt, hinc facile a nigris capiuntur, et baculis necantur. Caro eius saporis egregii est. Parua haec animalia non nisi regiones calidissimas inhabitare possunt. Mansueta sunt et familiaria, neque in America, neque in vlla regione temperata deprehenduntur.

12) *Mazame et Temamaçame* in regno Mexicano occurrunt, vixque a capreolis differunt, nec nisi varietates horum animalium sistunt. p. 317.

Ex anatomica traguli descriptione notamus, hoc animal octo dentes incisivos, dentibus cerui similes, in maxilla inferiore habere, in superiore autem incisivis dentibus destitutum, duobusque dentibus caninis admodum longis, retrorsum reflexis, et in qualibet maxilla vtrinque quatuor molaribus instructum esse. p. 341.

13) *Coudous* animal non satis cognitum est, et cornu tantum eiusdem in museo regio asseruatur, cui schedula affixa est, in qua haec verba leguntur: *Cornua animalis, fere instar equi, colore gryseo, una cum crine, velut equus, in anteriore parte capitis:* p. 357.

vocatur hic loci (Pondichery) *Coesdoes*, quod pronuntiari debet *Coudous*. Coniicit autem Cl. BUFFON, esse animal, ad buffeli genus pertinens.

p. 361. 14) *Animal moschiferum*, *moschiferus moschus* LINNAEI, in China obuium pilos rudes et longos, rostrum acuminatum et dentes caninos exertos, vt porcus, habet. Proxime itaque ad porcorum genus accedere videtur, cum autem ruminantium in modum dentibus maxillae superioris careat, tragulo potius simile est. Verum ab omnibus animalibus se distinguit bursa, prope vmbilicum reperiunda, in qua humor vnguinosus, moschus dictus, secernitur, qui et odore et consistentia a materia zibethica differt. Hic humor tempore oestri venerei inprimis secernitur, eoque tempore virtutem et odorem acquirit. Alio tempore raro bonus est. Cum autem dictus humor pruritus animali excitet, istud versus lapides seu arborum truncos se fricans eo se liberat, tuncque lapidibus adhaerens a Chinesibus colligitur, simulque sanguine coagulato vel etiam plumbo adulteratur, quo copia eiusdem augeatur. Vix itaque moschus genuinus habetur, sed, cum parua eiusdem portio insignem quantitatem alius materiae odore suo imbuat, plerumque moschus adulteratus venditur.

p. 379. 15) *Babiroussa* seu *porcus Indicus* in pluribus locis Asiae meridionalis et Africae occurrit. In museo regio caput tantum animalis asseruatur, cuius descriptio hic communicatur. Comparatur quidem hocce animal cum porco, sed nec caput, nec formam, nec fetas, nec caudam porci habet. Crura eius altiora sunt, et rostrum minus acuminatum. Corpus eiusdem breuibus et lanae instar mollibus pilis obtegitur, caudaque flaccosa est. Agilius multo animal est; pili colorem gryseum, ruffo et aliquantum nigro mixtum, habent; auresque breues et

et acuminatae sunt. Ab omnibus tamen animalibus per quatuor dentes caninos distinguitur, quorum duo breuiiores, eodem modo, vt in porco, ex maxilla inferiore prominent, duo autem multo maiores, ex superiore maxilla prouenientes, labium superius perforant et arcuati ad oculos vsque pertingunt. Licet autem animal hoc hisce armis instructum terribile videatur, apro tamen minus periculofum est. Gregatim incedit; grunnitum terribilem edit, seque dentibus inferioribus, nunquam superioribus, qui potius impedimento sunt, contra hostes defendit. Facile cicuratur: caro eius boni saporis est. Herbis et foliis vescitur, neque porcorum more hortos deuaftat. Nunquam cum porcis coit. Leuiori cursu incedit, et a venatoribus canibusque fatigatum in mare se praecipitat, atque se submergendo, saepe periculo subtrahitur.

16) *Cabiai, capybara Brasiliensibus, porcus fluuiatilis* MARCGRAVII, in America occurrit. Maxima horum animalium vix porcum octodecim mensium magnitudine aequant. Caput eorum breuius est, rictus minus fissus, dentes pedesque a porcinis plane diuersi. Pedum digiti membrana inter se connectuntur, caudam nullam, neque dentes caninos exertos habet. Oculi maiores, aures breuiiores sunt. Aquam saepe inhabitat, et lutrae in modum natat. Piscibus, granis, fructibus et arundine saccharifera viuit. Vox eius asinae voci potius quam grunnitui similis est. Aegre incedit, et sub nocte tantum, nec longe a mare recedit. A venatoribus exagitatum aquae se submergit et alio in loco emergit. Caro eius pinguis et tenera est, sed vix boni saporis, pisces enim malae indolis sapit. A natura mite est, nec vlli animali nocet, facileque cicuratur.

Ex anatomica huius animalis descriptione notamus, coecum intestinum et hepar admodum magnum magnamque pariter vesiculam felleam, et linguam angustam in eo reperiri, tredecim vertebrae dorsales totidemque costas, septem veras sexque spurias, vertebraeque lumborum sex, vertebrae spurias quatuor in osse sacro, et septem alias ossi sacro annexas deprehendi.

p. 402. 17) *Hystrix*, quae a plerisque ut porcus spinosus consideratur, nihil nisi grunitum cum porco communem habet. Caput enim breue est, in quo quidem maxilla duo dentes incisivi, sed nulli canini exerti, rostrum fissum, ut in lepore, aures rotundae et planae, et pedes unguibus armati. Partes generationis exterius non apparent. *Hystrix* in uniuersum considerata ob caudam breuem, mystacem longum, labiumque fissum, magis ad leporem vel castorem, quam ad porcum accedit, ab iis tamen animalibus differt omnino, et peculiarem prorsus speciem sistere videtur. Patriam agnoscit regiones calidissimas Africae et Indiae, in aliis tamen minus calidis, ut Persia, Hispania et Italia quoque uiuit, ibidemque propagatur. Animal ferox plerumque non est, et dentibus incisivis, ut castor, lignum arrodit, sicque ianuam domicilii, quo includitur, facile perforat. Radicibus et granis vescitur, sed cicurata mica panis, caseo et fructibus uiuit. Caro eius saporis aliquantum fatui est. Quod ad aculeos, cuti insertos, attinet, pennas veras sistunt, ita, ut hanc ob rationem animal inter quadrupeda et aues medium quasi esse videatur.

p. 409. *Hystrix* respectu aculeorum erinaceo similis quidem est, caeterum autem ab eo omnino differt. Aculei longissimi nouem pollices sunt partique posteriori dorsi infixi. Posterior pars capitis, collum, pectus, venter, crura, paruis aculeis obteguntur.
Rostrum

Rostrum et pedes fetis obteguntur. Mystax ex fetis, dimidium pedem longis, componitur. Inter aculeos longae fetae sunt. Aculeos pro lubitu erigit vel deprimit. Irritatum animal pedibus posterioribus terram calcat, caudamque mouens aculeorum ope sonitum excitat. Coecum intestinum hystricis magnum est. Vertebrae dorsales quatuordecim numerantur, totidemque costae, octo verae sexque spuriae. Vertebrae lumborum quinque, et in osse sacro vertebrae spuriae quatuor inque cauda decem sunt.

18) *Coendou, Cuandu Brasiliensibus* MARCGRA-P. 418. VII, a nonnullis *hystrix Americanus* vocatur, licet ab hystrice insigniter differat. Animal enim multo minus est; caput ratione corporis minus longum, et rostrum breuius, nullumque fasciculum pilosum in capite, nec labium fissum habet. Aculei quidem cuti infixi sunt, sed breuiiores et tenuiores. Cauda longa est. Animal carniuorum dicitur; erinaceorum more interdum dormit, et sub nocte incedit; arbores scandit, ramisque caudam circumuoluit. Caro eius edulis est. Cicurari se patitur, et in omnibus Americae prouinciis occurrit. Pedes eius posteriores digitis quinque, anteriores autem quatuor instructi deprehenduntur. Ungues magni, curui et acuminati sunt.

19) *Vrson, hystrix hudsonis* BRISSONII, dor-p. 426. *sata* LINNAEI, animal in America septentrionali obuium, minime cum hystrice et coendou conuenit, potius ad castorem accedit, ideoque *castor spinosus* vocari posset. Eiusdem enim magnitudinis est, fereque eandem formam, nec non in qualibet maxilla duos dentes incisiuos, longos, fortes et scindentes habet. Duplici quasi pelle inuestitur. Pilos enim longos et molles insimulque plumas quasi, adhuc molliores habet, sub quibus cunctis aculei latent.

Aquam fugit et sub radicibus arborum cauarum se abscondit. Multum dormit, et cortice iuniperi inprimis vescitur. Tempore aestiuo tantum, hyemali vix aquam bibit, eamque canum more lambit. Barbari carnem eius comedunt, pelleque eiusdem vtuntur.

P. 438. 20) *Tanrec* et *Tendrac* duo parua animalia Indiae orientalis sunt, quae erinaceo quodammodo similia videntur, sed vere ab eo differunt, et peculiare species constituunt. Nunquam vt erinacei in globum se conuoluunt. *Tanrec* rostrum longius, aures magis conspicuas et aculeos minus pungentes habet, quam *Tendrac*. Hoc animalculum magnitudine rattum maiorem aequat, rostrum breuius et breuiore aures habet. *Tanrec* minoribus aculeis, sed numerosis, vt erinaceus obtectum est, illud e contrario non nisi in capite, collo et anteriore parte dorsi aculeos habet, reliquum corpus pilis rudioribus, fetis quasi porcinis obtectum est. Parua haec animalia cruribus valde breuibis instructa sunt, admodum lente incedunt, porcorum more grunniunt, aquas amant, et longiori tempore in iisdem, quam in terra commorantur, copiose propagantur, cuniculas effodiunt, seque in iisdem abscondunt. Plerumque valde pingua sunt, et licet caro eorum saporis fatui fit, Indiani tamen eis delectantur.

Das neueste aus dem Reiche der Pflanzen, oder mikroskopische Untersuchungen und Beobachtungen der geheimen Zeugungstheile der Pflanzen in ihren Blüten, und der in denselben befindlichen Insekten; nebst einigen Versuchen von dem Keim, und einem Anhang vermischter Beobachtungen, beschrieben und mit Farben nach der Natur vorgestellt von WILHELM FRIEDRICH, Freyherrn VON GLEICHEN, genannt RUSSWORM, Herrn auf Greifenstein und Bonmland, Großkreuz des Brandenburgischen rothen Adlerordens und Hochfürstl. Brandenburg. Culmbachischen geheimden Rath. Herausgegeben, verlegt und mit den nöthigen in Kupfer gestochenen und illuminirten Abbildungen versehen von Iohann Christoph Keller, Maler in Nürnberg. Gedruckt bey Christian de Launoy seel. Erben, 1764. fol. Alph. 1. pl. 17. tab. aen. microscopii 6. libri 35. appendicis 10.

i. e.

Noua regni vegetabilis, siue disquisitiones partium generationis in plantis, earumque floribus, nec non in iis reperiundorum insectorum. Insunt tentamina circa germen, accedit appendix variarum obseruationum. Auctore GUILIELMO FRIDERICO DE GLEICHEN, L. B. nomine RUSSWORM. Edidit, figuras in aes incidit atque coloribus viuis pinxit Ioannes Christoph. Keller, pictor Norimbergensis.

Et si iam diu elegantis huius et multa cum cura singularique cum attentione scripti ab Ill. Auctore operis mentionem fecerimus *), nunc tamen de eodem demum referimus, quum illud expectationem etiam nostram, olim de eo susceptam, superare nunc perfectum, inueniamus. Hinc ab omni abstinemus eius commendatione, assentientes Cl. SCHMIEDLIO, qui in praemissa illi praefatione, vbi simul contra animalculorum spermaticorum naturam dubitationes factas perpendit, merita in perscrutandis minimis rebus Ill. Auctoris recenset. Vfus autem ille est microscopio, quod vniuersale vocat, quoniam et pellucidis et obscuris corporibus accurate distinguendis inseruit, vltiori tamen eius descriptione superfedemus, quod sine iconibus, in quibus et integrum et partes singulae subtiliter delineantur, mechanismus eiusdem intelligi nequeat. Monemus tantum illud ad simplicia pertinere, et interdum aequae, radiis solis luceque decenti, ac nocte, lampadis, hunc in finem constructae, ope cuncta sufficienter et accurate disquiri posse. Modus quoque, adhibendi et vtendi microscopiis vltorius in introductione probatur, ex qua de magnitudine corporum per lentes aucta ratio datur ita, vt in minima diameter corporis videndi sedecies, eius superficies ducenties quinquagesies et sexies, in maxima vero diameter eiusdem corporis quadringenties, superficies tandem centies et sexagesies millies augeatur, oculo scilicet octo digitorum spatio distante adhibito.

P. II. Nunc ipsum eo scilicet ordine percurremus opus, quo olim indicauimus. Prima sectio de generibus et floribus plantarum agit, vbi Ill. Auctor partes florum singulas describit atque definit, eorum potissi-

*) vid. Comment. nostr. Vol. X. P. III. p. 560.

potissimum in gratiam, qui botanices ignari sunt. Singularis a Nostro facta animaduersione est, in Mays spica staminifera, ad quam femina adhaesere varia, quae facta experientia suae virtutis prolificae signa per succedens incrementum felicia dederunt. Secunda sectio pistillum disquirat, quod cum tuba uteri comparat, tertia stamina pertractat, quorum diversitates ab incremento, nexu et proportione ita recenset, ut discrimina generum inde pateant. Ad p. 20. duntur his icones, *tab. I.* sistit flores *melonis*, cuius corollam monopetalam esse monet, in virili flore quinquifidam, in feminino sexfidam, utramque tamen stamina antheris fariniferis instructa habere, contra affinium plantarum fabricam. Habitat etiam in hoc flore insectulum hic delineatum. *Tab. II.* ex hermaphroditis plantis sistit *trifolii vulgaris* flores et singularem insecti physapodis speciem. *Tab. III.* vero *polypodium*, cuius capsulae vel vesiculae, in auersa foliorum parte occurrentes, annulo articulato connexae, sub membranula folii, in qua pulvis antherarum occurrit, delitescunt, atque in duo hemisphaeria dehiscentes, plura femina recondunt. Ex diphytis plantis *tab. IV.* *lupulum* proponit, quem cannabi similem iudicat Ill. Auctor.

Sequitur sectio quarta de puluere antherarum, p. 27. ceu masculino plantarum spermate. Oritur ille ex succis plantae maxime elaboratis atque subtilibus, ex quibus aquosae transpiratione dissipantur, oleosae magis condensantur, quae cum aeris purioris resorptis moleculis quasi fermentationem subeunt, quo facto optimae separatae et excussae in pulueris massam vertuntur, variae formae, qui iterum, aquae inditus, in aqua, ex NEEDHAMI obseruatione, subito dissilit, id, quod contra Cl. KOELREUTERUM, a quo variis in locis dissentit, Noster defendit. Affuso spiritu vini, minimis agitantur, uti ani-

- animalcula spermatica, motibus, et ex oleo atque
P. 35. sale constant. In quinta sectione, quae de conceptione agit, variorum porro sententias, tum antiquiorum, tum recentiorum recenset, generationem autem plantarum ex animalium generatione dilucidandam esse arbitratur Noster, simulque animalculorum spermaticorum praesentiam, ut certissimam habendam esse iudicat. Maturus nempe antherarum pulvis ex capsulis, quibus continebatur, expulsus styli papillis adhaerens, a viscido earum succo retinetur, vel in tubulos eiusdem recipitur; idem ille succus singulam moleculam ad diffiliendam disponit, quo intus contentae particulae, ceu germina, exprimantur. Non enim pulverem integris suis moleculis in tubulos recipi posse, eorum magnitudo, apte id demonstrante microscopio, vetat. Sed, quod ex vario situ styli in floribus aliisque ex caussis difficultas oritur ingrediendi in tubulos, duplicem adiuuantem causam adsumit Ill. Auctor, attractionem nempe per succos ouuli et propriam illarum germinum sese mouendi facultatem. Quamprimum ingressum est in ouulum tale germen, clauditur illud, aliisque accedendi via praecluditur. Causas porro, quare conceptus aliquando non fiat, disquirat, nec non de hybridarum plantarum formatione earumque fertilitate, in animalibus quoque non deficiente differat. Addita huic capiti tabula praecipua momenta sistit. Pergit deinde sectione sexta ad disquisitionem germinis, seu eam partem feminis, quae virtute vegetandi instruitur: hanc plantulam feminalem botanici appellant. Praeterimus ea, quae de membranulis, cotyledonibus, nec non de delineatione feminum in floribus, gemmae inclusis, Ill. Auctor disputat, quum rei peritis ea iam cognita sint, imperiti autem ex sola descriptione sine iconibus vix intelligant. Ingressum autem
per

per proprios styli ductus germen in delineatum semen, in phaseolo dissecto ostendit Noster, in peculiari aliquo cauo partis posterioris reperiendum. Hoc increfcit et mutatur, radiculam ceu funiculum P. 56. umbilicalem dimittit, plumulaque magnitudine sensim augetur et conspicua magis fit. Differentias varias in piso, mays et tritico multo cum studio, faepius repetitis obseruationibus, copiosisque figuris eximie illustrat. His itaque partibus perfectis, cessat vltcrius incrementum plantulae, et tuta expectat, nouam vltcrius vegetandi opportunitatem, etsi procrastinatam. Defenditur tamen a corruptione olei salisque partibus, quae succis eiusdem primigeniis insunt. Sed, quo eo certior reddatur Ill. Auctor, num per eundem locum in vegetatione ingrediantur succi, per quem accessit germen, instituta hunc in finem, aliqua recenset tentamina, quibus de veritate conuincatur. Neque P. 62. ingressus aquae solus sufficit, sed aliqua quasi eius fermentatio, quae dissipationem humidorum producens, radiculam simul propellit, quae ob has causas ponderosior facta, sponte sua deorsum nititur et descendit, impedimenta sibi occurrentia euitat et superat; vel, si finis radiculae exsiccatus fuerit, vicina parte propulsa eadem efficit. Constat enim ex minutis capillaribus vasculis, quae vicissim nouos ex terra succos haurientes plumulam protrudunt et explicant, ea quidem vi, vt aliquando, sicuti in piso, cotyledones simul ex terra prorumpant. Vasa porro plumulae deprehensa sunt, intus septulis diuisa, quo facilius admittant, quam remittant succos, quos non aquosos mere, sed terreis subtilibus principiis aliisque imbutos assumendos esse docet, vt ea propter non resoluti forte cotyledonum succi, in plantulam deducti, solum incrementum faciant, quum cotyledones per longum iam vegetantis plantae

plantæ tempus vix mutati persistant, sed noui etiam nutritiis moleculis imprægnati, adducantur. Ad-ditæ tabulæ quinque in quinquaginta figuris hæc momenta exhibent, disquisitu dignissima.

Breuiter nos momenta, naturam rerum attinen-tia adduximus, nec non inuentorum nouorum Ill. Auctoris rationem reddidimus, adiecit ex tribus her-maphroditarum, monophytarum atque diphytarum plantarum classibus varias delineationes florum ea-rundemque partium, a se ipso, vt reliquas, delinea-tas et pictas, quibus superiores obseruationes animaduersionesque illustrantur et diiudicantur. Sunt autem sequentes: in *tab. V. corylus satiuæ fru-ctus oblongo rubente*, cuius styli in omnibus varietati-bus rubent. *Tab. VI. auena*, quæ stylum duplicem a parte externa per dimidiam superficiem, a parte interna vero integre plumosum ostendit. *Tab. VII. beta syluestris radice crassa*, iterum singularis styli est conditio, cuius stigma ex foliolis constat, intus ve-siculis instructis, apice conico excauato. *Tab. VIII. gramen dactylon esculentum, sanguinella*: duas tan-tum eius pingit antheras, et per microscopium lu-culenter vidit stigmatum aperturas feminisque inte-riorem superficiem reticulatam. *Tab. IX. et X. ce-rasa acidissima sanguineo succo*, ex quibus præcipue declarat, papillas non esse vias recipiendo embryo-ni aptas, sed guttulas exsudantis ex minimis cana-liculis fluidi. *Tab. XI. malum armeniacum maius*; floris partes, vt priorum, in gemma disquiruntur. *Tab. XII. malus persica*, eodem modo. *Tab. XIII. onobrychis maior*, cuius vt prioris infectum inhabi-tans simul delineatur. Siftitur *tab. XIV. malus*. *Tab. XV. pyrus satiuæ*, quæ partibus floris inter se propemodum conueniunt, et ab Ill. LINNÆO ad vnum genus referuntur. Differentiam tamen de-texit microscopium, quo constitit, fructus rudimen-tum

tum mali, transuersim dissectum, decem vias sty-
 lorum ostendisse. *Tab. XVI. triticum*, in cuius
 flore plerumque habitat physapus ruber, etiam deli-
 neatus. *Tab. XVII. fagus*. Stamina eius sensim
 euolui vidit, antherarum puluis humectatus germi-
 na explodit sese mouentia. *Tab. XVIII. lactuca*,
 puluerem antherarum hirsutum exhibet. *Tab. XIX.*
zea s. mays. Antherae eius dependentes imo suo
 loco aperiuntur, stylus filiformis singulus ex multis
 constat tubulis, latere ramosis, ramulis apertis, in
 quibus germina nataffe conspexit Noster. *Tab. XX.*
secale, vbi etiam in inuolucris plerumque bifloris,
 tertium pedunculatum detexit, an singularis spe-
 cies? *Tab. XXI. linaria lutea vulgaris*, praeter iam
 cognitatas partes, reperit Ill. Auctor nectarium in ima
 parte corollae, quod humectatum vesiculare appa-
 ret. In corolla quoque saepissime inest physapus
 variegatus, cuius etiam caput et partes eius suo mi-
 croscopio visas exhibet. *Tab. XXII. cucurbita*,
 quae maximos pulueris antherarum globulos habet,
 superficie asperos, papillulis apertis instructos, ex
 quibus germina protruduntur, ita forte factos, vt
 coniicit Noster, quo in vias styli penetrantes haec
 immittere queant. *Tab. XXIII. iuniperus*, cuius
 masculos et femininos flores hic conspiciamus, an-
 therae globosae, pisiformes folio adfixae tres sunt,
 raro quatuor, in femininis floribus calyx squamo-
 sus, stigmata tria, oblonga, aperta habet; petala
 vero Ill. Auctor non describit. *Tab. XXIV. ruta*
muraria offic. Sollicite structura vesicularum, earum-
 que annuli et diffiliendi modus, vt in polypodio,
 supra descripto, contingens refertur, nec non an-
 therarum, aut earundem pulueris praesentia.. *Tab.*
XXV. spinachia. Notamus, hermaphroditas plan-
 tas etiam obseruasse Nostrum, nec non ouula duo-
 bus foliolis inclusa vidisse. *Tab. XXVI. corona solis*
 paruo

paruo flore, tuberosa radice Tourn. puluerem antherarum minimum habet. *Tab. XXVII. hordeum.* Styli villosi, villos, nisi in apice, omnes intus habent, nec in medium ouulum inferuntur, sed distincti a latere progrediuntur. *Tab. XXVIII. pinus syluestris,* cuius strobili per duos fere annos crescunt, priusquam matura emittant semina. *Tab. XXIX. quercus,* masculi flores ex annosiore, feminini ex recentiore ligno proueniunt. *Tab. XXX. fragaria.* Ouula thalamo aperte incumbunt, et styli a latere inferiori inferti obseruantur.

Accedit tandem variarum obseruationum, microscopio institutarum, appendix. In praefatione Ill. Auctor varia contra obseruata Cl. REAUMURII monet. Absoluitur haec appendix decem tabulis: *Tab. I.* proponit *scarabaeum in mays;* nitide expressum. *Tab. II. insectulum, quod aphides exsugit,* REAUMUR vocat *Lion des pucerons.* *Tab. III.* musca elegantibus picta coloribus, forte ex prioris insectuli metamorphosi, vocatur *die Hofdame.* *Tab. IV. situs phaseolo increscens,* vesiculas exhibet, quae puluerem prolificum potius, quam semina continent. Porro vermis in fungo deprehensus, antherae fungorum, lamellis sub capitulo fungi obseruandis, adhaerentes. *Tab. V. muscus, folio pyri innascens,* iam a LEDERMÜLLERO propositus, elegantius hic repetitur, simulque semina in musco reperiunda, repraesentantur. *Tab. VI. semina in foliis brassicae putridis apparentia,* ita disquisiuit, vt commune praeiudicium, ac si vera essent semina, excuteret; cum non solum terrae indita, non vegetent, sed etiam microscopio curatius perlustrata, structuram, terrae tuberi similem, ostendant. An forte, quum costis foliorum adhaereant, quaerit Noster, sunt concreta succi in transpiratione cohibiti et concreti? an gallorum genesis aliquid explicat. *Tab. VII. tipula,*

ex vino, in acetum transeunte. Simillima his haec descripta ex pyro putrido prodiit. Describit Noster genesis ex verme et mutationes accurate. *Tab. VIII. phalangium cancrroides L.* Habitat plerumque in vetustis libris, ab aliis iam descriptum hocce insectum nitidius, quoad suas partes, proponitur, nec non aliud minimum in fungo repertum insectulum. *Tab. IX. vermis plumas exedens,* cum nympha et scarabaeo inde prodeunte. *Tab. X. semen et germen coffeae.* Hoc germen in cotyledone inflexo ac intorto delitescit; praeter historica momenta, vegetationis rationem atque structuram singularem partium suppeditat Ill. Auctor, simulque spem facit, fore, vt aliis nouisque tentaminibus naturae penetralia pandat, quod et optamus et auide expectamus.

XIX.

Opisanie zemli Kamtschatki sotschinenoje
 STEPANOM KRASCHENINNIKOWYM,
 Academii Nauk Professorom. *d. i. Beschreibung des Landes Kamtschatka, verfasst von STEPHAN KRASCHENINNIKOW, Professor bey der Academie der Wissenschaften. II. Theile. 4. Petersburg, bey der Academie der Wissenschaften 1755 in einem Auszuge in Englischer Sprache bekannt gemacht von IACOB GRIEVE, Doctor der Arzneykunst, und mit Landkarten und Kupferbildern 1764 herausgegeben von T. IEFFERYS, Königl. Erdbeschreiber in London, nun in das Deutsche übersetzt und mit Anmerkungen erläutert von IOH. TOBIAS KÖHLER, Prof. zu Göttingen, und Mitglied der Churmaynzisch. Acad. der nützl. Wissenschaften. Lemgo, in der Meyerischen Buchhandlung, 1766. 4 mai. Alph. 1. pl. 20. tab. aen. VII.*

i. e.

Descriptio Kamtschadaliae, auctore STEPHANO KRASCHENINNIKOW. Tom. I. II. 4. Petropoli in Academia Scient. 1755 a IACOBO GRIEVE in epitome Anglici idiomatis publicata; 1764 a T. IEFFERYS cum inappis geographicis ac tabulis aeneis diuulgata, nunc vero linguam Teutonicam translata et animaduersionibus illustrata, cura IO. TOB. KOEHLERI.

Iter omnes iam constat, Imperatricem Russorum ANNAM anno 1733 decreuisse iter, a GMELINO,
 DE-

DELISLE DE LA CROYERE, atque MÜLLER O cum sex sociis Rufficis fuscipiendum, ad disquirendas oras maris glacialis et Kamtschadaliae, posteaque ad examinandam Iaponiam, Americam, eamque et inprimis Kamtschadaliam describendam, ut scilicet prior historiam naturalem, alter obseruationes physicas, tertius incolas describeret. E socio- rum numero erat STEPH. KRASCHENINNI- KOW, quem reliqui, cum via Kamtschadaliae per mare glaciale iis vix detegenda videretur, ipsique decernerent interea varias in Sibiria instituere obseruationes, anno 1736 solum in Kamtschadaliam miserunt. Is igitur totam hanc prouinciam per- agravit, interpretibus atque custodibus satis instru- ctus. Anno 1740 DELISLE et STELLER, duce BERINGO, ibidem appulerunt, attamen STELLER paulo post in reditu obiit. Peracto itinere tradidit Cl. KRASCHENINNIKOW Academiae relationem obseruationum, in Kamtschadalia factarum, quae con- iunctae cum scriptis beati STELLERI relictis, hunc librum suppeditarunt, cuius impressionem curauit KRASCHENINNIKOW, eiusque finem, post illius obitum, 1755 adiecit Cl. MÜLLER. Prodiit vero hic liber Petropoli 1755 in II. voluminibus in 4to, cum tab. aen. XXV in lingua Ruffica, cuius epito- men in lingua Anglica dedit IAC. GRIEVE, quam edidit T. JEFFERYS *). Cl. vero KOEHLER, quam.

Ii 2

quam.

*) *Prodiit sub hoc titulo*: The History of Kamtschatka and the Kurilski Islands, with the Countries adja- cent; illustrated with Maps and Cuts. Published at Petersbourg in the Russian Language, by Order of her Imperial Majesty, and translated into English by JAMES GRIEVE, M. D. Gloucester, printed by R. Raikes for T. JEFFERYS, Geographer to his Majesty, London, 1764. 4 maj. Alph. I. pl. 14. tab. aen. VII.

quamquam maxime reprehendit T. IEFFERYS, quod non totum publicasset opus, sed excerpta tantum exhibuisset, ipse, cum ignoraret linguam Russicam, in linguam Germanicam transtulit versionem Anglicam huius operis KRASCHENINNIKOWII, varia hinc illinc elegantiori scribendi ratione proposuit, atque nonnullas observationes adiecit, quibus haec descriptio Kamtschadaliae maximopere illustratur.

Diuiditur autem hoc opus in quatuor partes, quarum Ima tradit descriptionem geographicam Kamtschadaliae vicinarumque orarum et insularum, atque considerat Kamtschadaliam ipsam, eius vias publicas, insulas Kurilienses et Americam. Pars IIa continet historiam naturalem Kamtschadaliae, ac differit de eius solo, montibus igniuomis, thermis, metallis, mineralibus, arboribus, plantis, animalibus terrestribus, mustelis zibellinis Witimskiensibus, ac modis eas capiendi, animalibus marinis, piscibus, auibus, insectis, tandem de fluxu et refluxu maris in sinu Penschinskano et Oceano orientali. Pars IIIa describit incolas Kamtschadaliae, eorumque mores et vitae rationem. Considerat autem primo incolas in genere, proponit deinde varias coniecturas de origine ac nomine Kamtschadaliarum reliquorumque incolarum, postea conditionem incolarum Kamtschadaliae in genere disquirat, eorum domos et utensilia describit, utriusque sexus negotia examinat, eorum vestimenta, cibos, potusue diiudicat, porro, quo modo canibus ad vehendas trahas vtantur, quaque ratione bellum gerant, enarrat, postea, quasnam notiones de Deo, origine mundi, ac in genere de religione habeant, explicat, deinde de magis eorum, ceremoniis religiosis, diebus festis, amicitia, hospitalitate, nuptiis, puerperiis, morbis et remediis, cura mortuorum tractat, tandem-

tandemque gentis Koraecorum et insularum Kuri-
 lienfium incolarum descriptionem addit. Pars IVta
 explicat, quo modo Kamtschadalia a Ruffis occupa-
 ta fit, incipiens ab ingressu in Kamtschadali-
 am factō ac primis coloniis Rufforum, postea commemorans
 Cofacorum seditiones et detectas insulas, inter
 Kamtschadaliā et Iaponiam sitas, deinde posteros
 WASILI KOLESOW et nouam viam inuentam per
 sinum Penschinkanum ab Ochotska ad Kamtschada-
 liam, tandem magnam seditionem ibi motam, qua
 tota haec regio sub potestatem est redacta. Deinde
 describitur praesens conditio locorum munitorum
 Kamtschadaliae, vitae genus Cofacorum, ibi degen-
 tium, eorumque praeparatio spiritus ardentis, cibi,
 cet. porro de commerciis, variisque viis ex Iakutsk
 ad Kamtschadaliā differitur. Icones adiectae An-
 glicis elegantia multum cedunt, et sistunt mappam
 geographicam Kamtschadaliae insularumque Kuri-
 lienfium, varios portus, montes igniuomos, ha-
 bitacula incolarum eorumque modum excitandi
 ignem.

Partem Imā geographicam hic plane omitta-
 mus, cum parum ad nos pertineat. Varia vero e
 parte II da, de historia naturali Kamtschadaliae, no-
 bis adnotanda visa sunt. Ripa fluminis Kamtschada-
 liae multas plantas, ob radices et baccas vtilēs, pro-
 ducit, magnamque ligni, ad domos nauesque con-
 struendas satis apti, copiam, et fertilissima est. Re-
 liqua loca ad agriculturam minus idonea videntur.
 Auctumnus et hyems per octō menses, ver et aestas
 per quatuor durant, arboresque, finiente demum
 iunio, efflorescunt. Tres ibi adsunt montes igni-
 uomi, Awatschinski, Tulbatschinski et Kamtscha-
 dalis, praeter alios, qui olim ignem euomuerant.
 Cl. Auctor sex thermas ibi vidit, gradu caloris valde
 diuersas, quarum duae tanto strepitu prorumpunt,

- vt vox adstantium percipi nequeat, atque tam spissum vaporem exhalant, vt intra spatium septem orgyiarum nihil conspici possit; his fontibus supernatat materia nigra, atramento Iaponico non dissimilis, omniumque harum thermarum odor ouis putridis similis est. Hic largiter inueniuntur minerae cupri, martis, sulphur viuum, creta, tripela, ochra, terra purpurei coloris, crysalli rubrae, onyches, coralli, hyacinthi, lac lunae, bolus, ambrā, cet.
- p. 96.
- p. 99. Ad exstruendas domos et naues imprimis larix ac populus alba adhibetur, pinus et populus nigra hic plane defunt. Incolae corticem recentem betulae comedunt cum ouariis piscium ficcatis, vel ex eo cum betulae succo fermentato potum suauem praeparant. Cl. STELLER obseruauit, populum albam mari proximam esse maxime porosam et leuem, eiusque cineres, aeri expositos, in materiam lapideam duram, quae semper ponderosior fiat, mutari, quae fracta martis vestigia prodit. Cortex salicis cibus, alni tingendis pellibus inseruit. Baccas padi foliis annuis, et oxyacanthae fructu rubro et nigro, ac forbi colligunt et edunt.

Praecipua nutrimenta capiunt e nucibus arboris, *Slanza* dictae, quae cedri species est, ac in scorbuto specificum remedium suppeditat. Laudant baccas lonicerae eiusque corticem, et spiritus ardentibus his acuunt. Baccas chamaemori, myrtilli, vitis idaeae, vaccinii et empetri auide colligunt. Empetri baccae et in scorbuto profunt, et colorem brunum exhibent, easque etiam cum pinguedine piscium et alumine coctas, ad tingendas viliores pelles mustellarum zibellarum castorumque adhibent. E lilio flore atro rubente praeparant halicam; radicem eius auctumno colligunt, ficcant, et coctam atque cum baccis mixtam edunt, variasque eius species colunt, vel eius loco sphondylium hirsutum G M E L I N I adhibent,

hibent, quod manibus obuolutis colligunt, cum succus eius pustulas et inflammationem excitet. Hinc praeparant spiritum ardentem hoc modo: in-p. 105. fundunt fasciculos huius plantae, in vase paruo feruatos, aqua feruente, addunt baccas periclimeni et vas obturant, vt in loco calido per 24 horas fermentent, ac deinde destillentur. Spiritus ardens, ab hac planta paratus, cui non antea cuticula detracta fit, tristitiam parit. Succus huius plantae optimum specificum est contra pediculos. Chamaenerium ad opsonia incolarum pertinet, eius folia potus theiformes exhibent, medulla vero siccata inprimis laudatur. Allium, foliis radicalibus petiolatis, floribus umbellatis, et editur, et scorbuto maxime conuenit; vlmaria fructibus hispidis, chaerophyl- p. 109. lum, daucus, tradescantia fructu molli eduli, bistorta fol. ouatis oblongis acuminatis, iacobaea, praecipuos Kamtschadaliu cibos constituunt. Praeter has vero et aliae sunt plantae, adeoque variae e maris fundo educuntur, quae cibus inferuiunt.

Inter plantas medicas refertur 1) *kailun*, in locis p. 111. paludosis crescens, quae abscessus maturat, ac decocta sudorem excitat; 2) *dryas*, flor. pentapetalis, fol. pinnatis, cuius decoctum in oedemate pedum conuenit; 3) *kalmia*, s. *andrometa* fol. ouatis venosis, quam incolae in lue venerea commendant, sed forte falso; 4) *quercus marina*, quae cocta cum spondylio hirsuto in dysenteria maxime laudatur; 5) *rubus idea marina*, partum accelerans; 6) alia planta marina, *iaschanga* dicta, in colica efficae; 7) *cicuta aquatica*, quam in doloribus dorsi ita applicant, vt aegri, in conclaue maxime calefacto sudantis, dorsum cum hac planta fricent, minime vero lumbos tangant, alias moriretur aeger; 8) *ranunculi species*, *zgate* dicta, cuius radicis succo sagittas illinunt, quarum deinde vulnera curari non possunt,

nisi virus statim efugatur; ipsae etiam balaenae eiusmodi iacula vulneratae misere pereunt.

p. 115.

Ad vestimenta et utensilia adhibent plantam albescentem altam, tritico similem, vrticam, cet. Animalia ferocia maximas constituunt diuitias Kamtschadaliae, v. c. vulpis, mustela zibellina, vulpis isatis, marmotta, rattus montanus, mustela erminea, mustela vulgaris, lupus, ceruus rangifer, capricornus domesticus et ferox. Pelles vulpium Sibiricis praeferendae sunt. Vulpes pretiosae, ut atrae coloris nucei, vel pectore coeruleo et colore fuluo, plerumque maxime astutae sunt, ac difficile capiuntur, quod vel veneno, vel decipulis, vel sagittis perficitur, imprimis hyeme, priusquam nives cadunt. Mustelae zibellinae maioris pretii aestimantur, quam Sibiricae, et copiosae quidem adsunt, ob Kamtschadali tamen segnitiam paucae tantum capiuntur, quamuis cara iis sit esca earum caro. Quodsi hoc animal terram perfodit, vel sub arboris radice celatur; hunc locum retibus obtegunt, ut ibi irretiatur; sin arbores adscendit, arcu et sagitta necatur, et fumo e cauerna elicitur. Pelles rattorum montanorum et marmottarum minorum, copiose hic degentium, ad vestimenta adhibentur, ac imprimis magni pretii sunt pelles mustelae, gulonis, praesertim alboflavae, quarum pedes ornamentis capillorum feminis inseruiunt. Vrsi et lupi frequenter occurrunt, ac priores nunquam aggre-
diuntur homines dormientes et foeminas, easque potius blandiuntur. Varias methodi eos capiendi

p. 125.

hic describuntur. Cerui rangiferi et capricorni sunt animalia his incolis vtilissima, eorumque pelles vestimenta et carnes cibos suppeditant. Capricorni duobus instructi sunt cornibus rotundis flexuosis, pondere 25 - 30 librarum. Rattorum triplex est genus, 1) fusci coloris, permagni, quorum vox cum

por-

porcellorum grunntu conuenit, 2) domestici, 3) qui sibi ipsis victum a priori genere fraudulenter quaerunt. Priores, *Teguktshitsch* dicti, nidos sibi parant spatiosos, variis cameris refertos, quarum vnam replent lilio excoriato, alteram lilio crudo, reliquas variis radicibus, aestatis tempore ad usum hybernum collectis et ficcatis, v. c. anacampferos, scolopendrii, tragopogonis, pimpinellae, nucibus cedri; aestate baccas, hyeme plantas collectas edunt. Habitacula mutant haec animalia, et interdum vernali tempore, ad incolarum maximum terrorem, qui tunc pluuiosam tempestatem metuunt, e Kamtschadalia simul demigrant versus occidentem, flumina ipsaque mare transnatant, et medio iulio ad Ochotskam et Iudomam perueniunt, ac saepe tam frequentes, vt obuientes per aliquot horas retardent, donec transferint, mense vero octobri plerumque in Kamtschadaliam regrediuntur.

Canes, vulgaribus similes, sunt albi, nigri, ex p. 128. albo et nigro mixti, grisei; piscibus nutriuntur, vnde velociores longaeuiusque fieri dicuntur; vernali tempore libere dimittuntur, octobri tam diu domi seruantur et alligantur, donec gracilescent, vt trahis iuncti velocius currant; venatici carne mœdulae nutriuntur. Praeter canes, et vaccae et p. 132. equi adsunt. Captura mustelarum zibellinarum prope flumen *Witim*, notatu digna nobis videtur. Haec animalia, quae loca habitata fugiunt, in cauernis viuunt, aestate mustelas vulgares et ermineas, sciuros, lepores deuorant, hyeme volatilia, praeterea baccas, v. c. vaccinii, sorbi, quibus pruritu afficiuntur, et frictione pilos amittunt; finiente martio, pullos 3 - 5 pariunt et per sex hebdomadas lactant. Hyeme tantum capiuntur, cum vere pilis destituantur, ac noui vix ante hyemem crescant et iustam magnitudinem attingant. Sub nomine p. 140. bestia-

bestiarum marinarum Cl. Auctor intelligit amphibia, quorum triplex est genus, 1) quae in aqua dulci, mare, flumine viuunt, v. c. lutra, 2) quae et in aqua dulci et in falsa degunt, v. c. phoca vitulina, 3) quae nunquam in aqua dulci inueniuntur, v. c. castor marinus, felis marina, cet. Pelles lutrarum in primis ad inuoluendas pelles mustelarum zibellinarum adhibentur, quibus optime seruantur. Phocarum vitularum quatuor genera adsunt, magnitudine diuersa; 1) maxima, quae bouis molem valde superat; 2) vituli annui magnitudine, cute maculata; cuius catuli candidi sunt; 3) paulo minor, cute fluescente, circulis magnis fuscis; 4) cute albida. Foetum vnum pariunt, eumque duabus mammis nutriunt; vox adulatorum conatui vomendi similis est, et iuniorum vox eiulatus. Ex earum pellibus interdum scaphae praeparantur, eaeque non raro tantae magnitudinis, vt triginta homines capiant, atque ob leuitatem velocitatemque se commendant. Earum pinguedo editur, vt et caro, quae interdum fumigatur. Hippopotami rarius ad Kamtschadaliam, frequentius ad promontorium, *Tschukotskoi* dictum, capiuntur, eorumque dentes 6-20 libras aequant. Descriptionem leonis marini, vrsi marini, lutrae marinae et manati, quam Cl. STELLER iam

p. 167. alias *) accuratiorem dedit, hic plane praeterimus. Idem in oris Americae vidit animal nondum cognitum, longitudine 5 pedum, capite caniformi, auribus acutis erectis, oculis magnis, labiis barbatis, forma crassiori versus caput, graciliori versus caudam, pilis spissis, in dorso griseis, in abdomine subrubris, pinna caudae bifida inaequali, pedibus destitutum, atque simiae marinae GESNERI simile videtur.

p. 169. Ceti, hic rariores, vario modo capiuntur, vel iaculis venenatis, vel sagittis, vel piscibus *Casatki* dictis,

*) vid. Comment. hor. Vol. II. p. 509 sqq.

dictis, quibus vel necantur, vel ad littora depelluntur. Incolae cutem cetorum adhibent ad calces calceandos, carnes pinguedinemque edunt, fetas barbae ad tegmina scapharum et retia facienda adhibent, e maxilla inferiore trahas et varia vtenfilia conficiunt, intestinis loco vasorum ligneorum vtuntur, e nervis et vasis sanguiferis chordas, e vertebriis fellas fabricant. Lingua et pinnae optima exhibent fereula. Lupus marinus ceto minor est ac velocior, eiusque caro et lingua ab incolis auide editur. Canis carchariae caro, quamuis dura sit, etiam ad eorum cibos pertinet, eiusque intestina et inprimis vesicam magni faciunt. Afellus, s. onos, tribus pinnis dorsi instructus, quamuis nauseosa sit eius caro, frequentem tamen escam sistit. Inter reliquos pisces salmones praecipui sunt cibus inferuientes, e quibus escam praeparant, *Enkol* dictam, quam loco panis adhibent, vt et salmonum pinguedinem loco butyri. Cum haec regio habeat penuriam frumenti pecudisque domestici: piscium tanta copia e mare huc accedit, vt fluminum progressus retardetur, eorumque inundatione facta et regressa, abundantia maxima piscium demortuorum littora obtegat, quae ab vrsis canibusque deuoratur. Hi pisces plerumque e salmonum genere sunt, et pisces rubri dicuntur. Vix vllus piscis, praeter aericam, vltra sex menses hic viuit, ac vel capitur, vel perit. Varia sunt salmonum genera, 1) *Tschawitscha*, p. 178. vulgari latius, longitudine $3\frac{1}{2}$ pedis, rostro acuto, maxilla superiori longiore, cauda aequali, dorso maculis paruis nigris referto, auribus longis, carne rubra; 2) *Narka* longitudine 21 poll. capite paruo, rostro breui, cauda furcata, squamis magnis rotundis; 3) *Keta*, priori maius, carne alba, capite plano, ore reflexo; 4) *Gorbusche* longitudine 18 poll. carne alba, capite paruo, ore acuminato gibberoso; tandem

tandem 5) piscis albus, lineis nigris dorfi, sapore suauissimo. Hi pisces colorem mutare solent. Praeter hos vel aliae species piscium rubrorum notae sunt, quae *Goltza*, *Muikisi*, *Kunsha*, *Harius* dicuntur. E piscibus minoribus tres species murenarum

p. 188. fluuiatilium edunt, praeter harengum. Kamtschadalia magnam quidem auium copiam habet, incolae vero aucupia parum curant. Ex auibus marinis frequenter hic occurrit anas artica, anas arctica cirrata, lomua *HOIERI*, corui marini species duae, procellaria, mergus marinus, myrtillus grandis, columba Groenlandica, coruus aquaticus maximus.

p. 195. Ex auibus, quae ad aquas dulces habitant, offenduntur cygnus, anserum species septem, anatum vndecim, quae, vti anseres, vere accedunt et hyeme demigrant, colymbi quatuor, curricula. Ex auibus syluestribus notantur aquilarum quatuor species, 1) aquila nigra, capite, cauda et pedibus albis, 2) alba, 3) maculata ex albo et nigro, 4) fusca, earumque carnes incolis cibis inseruit. Praeterea adest vultur, falco, accipiter, noctua, coruus, pica, cuculus, mullis, perdrix, tordola, alau-

p. 201. da, hirundo, cet. Insecta hic coercentur copiosis pluuiis ac ventis, attamen vermes omnia fere ciborum genera erodunt, et culices ac cymices hic valde molesti sunt, inprimis pediculi et pulices; araneae rarissimae sunt, ranae, bufones et serpentes vix inueniuntur, lacertae vero copiosae.

p. 205. Partem Iltiam, de moribus Kamtschadaliu,
p. 287. et IVtam, de hac peninsula, a Russis sub potestatem redacta, differentes, cum ab instituto nostro aliena sint, fusius recensere superfluum putauimus.

GOTTFRIED REYGER, Soc. Phys. Ged. Secretarii. Tentamen florae Gedanensis methodo sexuali accommodatae. Dantisci, ap. Daniel Lud. Wedel, 1764. 8. pl. 18½.

Quamuis WIGANDUS, LOESELIVS, GOTTSCHEDIVS, nonnullique alii, plantas regno Borussiae indigenas, indicare dudum iam studuerint, etiam OELHAFIVS, ciuitatis Gedanensis quondam physicus, plantas, in specie circa Dantiscum sponte prouenientes, enumerandi operam dederit: horum tamen scripta, paullo diligentius disquisita, rem non omnem exhaustisse, vel ex inde cognoscimus, quod partim hi auctores plantas alphabetico ordine proposuerunt, partim autem characteres plantarum enumeratarum minus sufficienter lustrarunt; vnde saepe euenit, vt in perlegendis hisce scriptis obscura saltim nonnullarum plantarum acquiri potuerit notio. Sed cum eo tempore, quo hi scriptores de plantis regni Borussiae exposuerunt, studium botanicum nondum ad tantam, quae hodie elucet, perfectionem peruenerit: descriptiones quoque plantarum minus accuratas, genio seculi potius, quam negligentiae auctorum, attribuendas esse, vnusquisque intelliget. Merito itaque Cl. REYGERI operam probamus, qui vestigiis LINNAEI insistens, plantas circa Dantiscum sponte inueniendas, methodo sexuali enumerare, et inde non solum huius quoque regionis prouentus indicare, sed etiam, quid alii ante eum iam perficere tentarunt, plenius accuratiusque absoluere voluit. In recensendis autem definiendisque hisce plantis, ordinem a LINNAEO receptum in omnibus retinuit; synonyma pauca,

pauca, ne limites pagellarum amplificentur, speciebus subiecit, vbi tamen ipsi e re visum est, praeter Linnaeana et Bauhiniana nomina, aliorum quoque addidit; LOESELIVM praecipue laudavit, vtpote qui peculiare quaedam in Borussia sponte crescentes plantas, adiecta icone, melius illustravit. Adpofuit praeterea nomina Germanica, locum et tempus florendi, et quo tota planta primo quasi intuitu statim a reliquis internoscatur, breui descriptione, accidentales quoque characteres, ex colore, magnitudine, et habitu desumptos. Nonnullas etiam inferuit plantas, quas ipse non vidit, sed ex OELHAFII, MENTZELII, BREYNIQUE catalogis mutuauit, vbi tamen semper ad scripta horum virorum prouocauit; vnde factum, vt ex OELHAFIO 50 species, ex MENTZELII pugillo, vnicam monorchidem, s. ophrydem LINNAEI, ex IAC. BREYNIO 8, ex IO. PHIL. BREYNIII graminibus SCHEUCHZERO missis 14, tandem ex rarissima MENTZELII centuria plantarum Gedanensium 32 species desumerit, quarum tamen nullam ipse circa Dantiscum reperiit. Has vltimas 32 species ex MENTZELIO mutuatas, in appendice, opusculo adiecta comprehendit, vbi hinc inde notas quasdam adiunxit, descriptiones a MENTZELIO datas, magis illustrantes. Summa omnium generum tum in tentamine ipso, tum in appendice descriptorum 346, specierum vero 732 est, inter quas 360 reperiuntur, quas OELHAFIVS aequae ac EICHSTADIIVS, florum Gedanensis scriptores, omiserunt. Cumque Auctor plantas ad methodum sexualem disposuerit, partibus fructificationis data vocabula ad LINNAEI mentem strictim explicauit, quo in descriptione plantarum ipsa eo facilius intelligantur.

XXI.

Underrättelser om Barn - Sjukdomar och deras
Bote - Medel: tilförene styckevis utgifne uti
de små Almanachorna, nu samlade, tilökte
och förbättrade af NILS ROSEN VON RO-
SENSTEIN, Kongl. Archiater, Ridd. af
Nordst. Orden. Stockholm, på Kongl.
Vet. Acad. Koftnad, trykte hos Direct. Lars
Salvius, 1764. 8. Alph. 1. pl. $\frac{1}{2}$.

i. e.

Praecepta de morbis infantum, antea perpenſa
in minoris formae calendariis edita, iam vero
collecta, aucta et emendata a NICOLA O RO-
SEN A ROSENSTEIN.

Vix vlla re de patria ſua melius mereri Ill. Eques
potuit, quam praecipis hiſce, quibus, loco
narratiuncularum inertium, conſiliorum valetudinis
tuendae vel curandae ridiculorum, praefagiorum-
que omni ſanae mentis vi caſſorum, quae per tot
annos calendaria repleuerunt et adhuc, proh dolor!
multis in locis replent, calendaria Suecica ornauit.
Factum harum commentationum iam a. 1753 ini-
tium eſt, et adhuc hodie eodem loco ſingulis annis
continuantur. Quoniam vero procedente tempore
calendaria priorum annorum ſeſe ſubtraxerunt, et
varia plenius dici et limatius Ill. Auctori debere viſa
ſunt: conſilium cepit a. 1764, vrgente inſuper
regia academia ſcientiarum Suecica, vno libro, quae
ſeorſim antea prodierant, augmentis inſignibus lo-
cupletata, complectendi. Poſt hoc tempus duabus
diuer-

diuersis versionibus Germanicis *) comparuit, vna Belgica **). Absit vero, vt, licet vulgi inprimis in vsum opus suum Ill. Auctor conscripserit, quod et ex dictione intellectu facillima, et in minutiis quoque laudabiliter verbosa, apparet, doctiores medici nihil inde fructuum colligere possent, vt hi potius tam exquisitissimas de morbis obseruationes, quam medendi methodi momenta reperiant grauiissima.

Totum vero opus viginti tribus sectionibus constat, quibus aliae quatuor addi iam possunt calendariis recentioribus insertae. Ex harum qualibet praecipua statim, vt ne titulis describendis delassemur, momenta indicabimus.

Prima

*) Harum vna prodiit sub titulo: *Des Herrn — Anweisung zur Kenntniß und Cur der Kinderkrankheiten, aus dem Schwedischen übersetzt und mit Anmerkungen erläutert von IOHANN ANDREAS MURRAY, D. Profess. der Medicin auf der Academie zu Göttingen. Gotha und Göttingen, bey Iohann Christian Dietrich, 1766. 8.* Cuius noua editio emendata capiteque de hydrocephalo et variis animaduersionibus aucta iam sub prelo sudat. Notae a Cl. MURRAY subiectae inter alia compositionem variorum medicamentorum extra Sueciam ignotorum, e. gr. testamenti sic dicti HIAERNERI, guttarum hystericarum DURIERI, pilularum antispasmodicarum et elixirii visceralis Ill. A ROSENSTEIN illustrant.

Altera Germanica versio ignoti auctoris sub nomine *Sorgfältiger Kinderarzt*, 8, Hamburgi bis impressa est.

**) Belgica ex Ill. MURRAY versione, additis eius notis, translata, inscripta est, *Handleiding tot de Kennis en Geneezing van de Ziekten de Kinderen - geschreeven door den Heere — vertaald, met Aanmerkingen en Byvoegselen vermeerderd door EDUARD SANDIFORT, Med. Doct. in's Gravenhage, by Pieter van Cleef, 8. 1768.*

Prima sectio *nutricibus* praecepta impertit necessaria indolemque probi lactis definit. Quando p. 8.

Quando ira excanduit, lac in mammis collectum a femina quadam ex fugi iubet, non vero emulgeri, quum posterius artificium non sufficiat, vimque praeterea mammis inferat. Cephalalgiam et vomitum ex carbonum vaporibus, impositis fronti infantis linteis, aceto rosaceo tepido immixtis, mitigat. Strabismus oculorum autem deligatione oculi, vitii expertis, per aliquot menses protracta, corrigit. p. 12.

In *obstructione alui* tenellorum vititur Ill. Auctor electuario de manna, et si tenacior est, supposito- p. 17.
rio; ad regimen tamen nutricis simul attentus. Infantem vero paullo adultiorem, hoc malo affectum, iusculum ex pane, cremore lactis commixtum, mane ingerere vult, et post corporis exercitium laxanti remedio ad excretionem stimulari.

In *ani proidentia* fouere prolapsam partem spon- p. 19.
gia, calido vino imbuta, valde salutare fuit, vel fuliginem siue pini corticem, in subtilem puluerem re-
ductum, illi inspergere. Nec minus successit masti-
ches suffitus.

Contra *intertriginem*, nouissime ortam, farina ly- p. 20.
copodii, prouectiorem autem, vnguentum ex vn-
guento pomato cerato, floribus zinci et farina ly-
copodii commendatur.

Hernia emphysematica applicato panno siue gos- p. 21.
sypio, mastiches fumo impraegnato, vel epithema-
te ex vino gallico et aqua calcis, vel et emplastro
diasulphuris RULANDI, discutitur.

Coryzam infantum oleum ouorum, naso illi-
tum, felicissime sustulit.

De *torminibus* notat Cl. Auctor, quod si infans p. 22.
prae dolorum vehementia mammas respuit, eas tamen
apprehendat, modo erecto situ ab alio ante istas te-
neatur. In mali huius curatione solleter anquirat,

an obstructio alui simul coniuncta sit; quod si est, soluendae illi operam dat. Alio casu placentam ex oleo oliuarum, farina et vitello oui, calidam applicat. Certius vero sanat puluis absorbens, lenioribus aromaticis mistus, ex magnesia alba, flauedine corticum aurantium conditorum, feminibus foeniculi et saccharo albo, nutrici datus; et gelatina cornu cerui, nec non emulsio, ex aquis destillatis, oleo amygdalarum, sale tartari, oui vitello et mucilagine gummi arabici, infanti propinata. Accedat vero necesse est proba nutricis diaeta. Ruricularum vero feminis, quae nimium lacte coagulato delectantur, suadendum, vt aliquoties de die infantibus cuspidem pulueris concharum ingerant, ipsae vero sal tartari, aqua fontana solutum, vsurpent.

p. 28.

Ad praeuertendum *difficili dentitioni* impense Noster gingiuarum frictionem, digito mature institutam, commendat. Quae si neglecta fuerit, calido melle, althaeae vel violarum syrupo, oleosis aliisque huius generis emolliendae sunt. Nisi haec sufficiant, syrupum de meconio vel et guttam vnam et alteram laudani liquidi non reformidat. Difficilius vero malum non nisi sectione vincitur.

p. 36.

Decocto foliorum salviae, addito, si placet, tantillo vini, melle commisto, *aphthae* facile praecauentur, modo nutrix linteo, circa digitum conuoluto, et hoc decocto imbuto, os probe purget. Sed exortis illis iamiam, linctum ex roob diamororum, dianucum et rosarum melle, instillatis aliquot guttis spiritus vitrioli, illinere suadet Cl. Auctor, purgato dein ore ope decocti salviae. Ad sopiendos dolores mitia anodyna permittuntur. In laudibus semperuiui maioris BOYLEO subscribit. Delapsis crustis, mucilago feminum cydoniorum ex vsu est. In aphthis vero internis succum raparum assatarum, pauxillo melle rosarum commixtum, aliaque eiusdem effica-

efficaciae legimus praecepta. Secedentibus tum per aluum crustis, rhabarbarinis locus est; et, sub indiciis dysenteriae emulsioni arabicae vel decocto miliaceo.

Eclampsiae conuulsionumque apud infantes cura- p. 39.
tionem secundum caussarum seriem proponit. Sunt hae vero alui obstructio, tormina, ira nutricis, dentitio difficilis, scabies retrogressa, exanthemata latentia, vermes, febris intermittens paroxysmus, calculus ex vrina concretus, opiata improvide data. Quae ipsae pro sua diuersitate licet medelam mutant, varia tamen communia habent. Sic, vbi sanguinis euacuatione opus est, vena secanda, vel, quod praestat, hirudines applicandae; vbiuis quoque sub paroxysmo clysmata vtilissima, nec non balnea tepida; prout haud raro, ingruente epilepsia, linteo, vino rhenano humectato, reuiuiscere quasi infans visus est. Non possumus hic omnia persequi, nec opus, quum multa referri ad primarium morbum commode possint. Contra scabiem retropulsam p. 48.
flores sulphuris vel mixtura camphorata, vel etiam moschi aliquot grana, saccharo trita, commendantur. Calculus si torquet, externe vesicae duae semine lini p. 52.
contuso, croco et lacte repletae, vel et balnea ex vsu sunt; interne infusum ex maluae floribus, oleo oliuarum, oui vitello et tantillo syrapi e meconio. Opiatis male ingestis, opus est, vt infans copiam p. 54.
tepidae aquae, oleo vel butyro remixtae epotet, et faucium irritatione vomitus cieatur, clyisma applicetur, pedum plantae excutia fricentur et sinapismis tegantur, caput aceto calido foueatur et ante nares spongia aceto madida teneatur. Venaesectioni praestat vsus hirudinum, collo vel temporibus applicatarum. Quae omnia et, venenata quadam planta comesta, conueniunt.

p. 59.

Diarrhoeae 14 genera memorantur, quorum discrimen caussis diuersis nititur. Initium facit ista, quae in tenellos nutricis vitio ingruit. Hanc sequuntur alui profluvia ab ingestis vel copia vel sua natura peccantibus, a relaxatione vasorum exhalantium et resorbentium vel orificiorum glandularum intestinalium nimia, a refrigeratione, esu ciborum nimis pinguium, medicamento draastico, scabie retropulsa; diarrhoea in variolis vel morbillis vel post aphthas delapsas emergens; lenteria, fluxus coeliacus; diarrhoea purulenta. Tandem diarrhoeae colliquatiuae, qua phthiferos et hydropis scena claudi solet, mentio fit. Pro harum caussarum discrimine me-

p. 79.

dela quoque variat. Lienteriam, qua per octiduum grauida matrona laborabat, frustra adhibitis aliis, drachma dimidia fabae Pechurei Auctor sustulit. In hoc morbo ructus acidi bonum signum prae-

p. 81.

se ferunt. Fluxus coeliaci duas species Auctor recenset, quarum altera diarrhoeae chymosae, altera chylosae nomine venit. In illa vel deficit bilis vel iners nimium est, contra quas caussas remedia rachitidi aduersa, quae infra recensebimus, Ill. Auctor commendat. In chylosa autem respiciendum est, vtrum mucus intestina obliniens, an obstructio glandularum mesentericarum subsit; nam quodsi, vt quidam volunt, cicatrices ex praeuia dysenteria natae, nulli auxilio locus est. Contra obstructionem glandularum, multum commodi expectat a frictione abdominis, corporis exercitio, hydromelle vel fero lactis, albumine oui, sed ex lacte vaccae parato, quae nouissime peperit, et in pascuo verno tempore sub vmbrae vsu et riuorum accessu pabulum cepit.

p. 89.

Alia vero iungit Cl. Auctor signis acidi sese sociantibus. Nec in diarrhoea purulenta omnino desperat. Hanc in infante, in quo tussis conuulsivae effectus fuit, ptisana ex rosis, fero lactis, et melle,

melle, per longum tempus vsurpata, feliciter coer-
cuit. In alio glandibus quercinis tostis, quae al-
uum stiparunt, titubantem vitam nonnihil protraxit;
prout in alio, deglutitione pisorum tostorum conti-
cescens pro tempore alui profluuium expertus est.
Faba vero Pechurei semel diarrhoeam ex phthisi p. 92.
colliquatiuam, omnibus reliquis remediis superio-
rem, per hebdomadas binas mitigauit; quamuis
non diffiteatur, saepe etiam remedium hoc eius
spem frustratum esse.

Fusam hance tractationem excipit alia non mi- p. 93.
nus prolixa, de *variolis*. De migratione earum

exemplum narratur singulare, quo nempe Oerebroa
Vpsaliam, et ex hac vrbe Stockholmiam, hominum
commercio sese transtulerunt. Ita et lanceola, qua p. 96.
vena hominis, variolis affecti, aperta fuit, alii conta-

gium attulit. Variolarum emtionem in Ostrogothia p. 97.
et Westrogothia adhuc in vsu esse comperimus.

Praemissis hisce aliisque, quae naturam contagii va-
riolosi vltterius extricant, ad ipsum decursum morbi
et prognosin excutiendam progreditur. Medelam
vero secundum stadiorum diuersorum seriem submi-
nistrat. Sub primo stadio, quae de conclauis, lecto, p. 114.

cibus potuque aegri, scitu necessaria sunt, determi-
nat. Febrem effrenam moderatur venaesectione, p. 120.

clysmate, rhabarbarinis ciboque et potu refrigeran-
te, remediis antiphlogisticis, mitiori conclauis ca-
lore, stragulis tenuioribus, et lecti mutatione.

Languentem autem febrem excitat calore conclauis p. 125.

insigniori, stragulis densioribus, miscela vini cum cibus
vel potu, sinapismo plantis pedum substrato. Cauere
autem aegros iubet Ill. Auctor primis tribus diebus
ab omnibus pellentibus, quorum vsus e contrario
initio quartae diei et dein per totum secundum sta-
dium insignis. Efficacissima consilia ad tuendam fa- p. 126.

ciem, oculos, nasum et collum contra variolarum
vim

vim proponit. Quod ad oculos, suadet, vt lin-
teum, camphora frictum, ante oculos propendeat.
Ne nasus corripatur, lintea spiritu vini camphora-
to vel balsamo embryonum madida, mel et empla-
strum de ranis cum mercurio, imponit. Colli-
muniendi autem causa gargarisma in usum trahi vult,
quod camphoram et liquorem anodynum minera-
lem HOFFMANNI recipit. Ita et contra reliqua
p. 132. symptomata auxilia commoda subministrantur. Tor-
pente eruptione, secundo stadio statim Ill. Auctor
corticem Peruvianum in subsidium adhibet, exempla
Anglorum medicorum imitatus; nisi febris nimius
impetus vel lumborum dolor eruptionis languentis
causa sit. Hoc diuinum remedium tertio quoque
stadio, febre suppuratoria in malignioribus variolis
ingruente, praebet; licet in mitioribus camphoratis,
incisioni pustularum, purgantibus, aliisque fidem
non derogat. Ptyalismum autem promouet garga-
rismis emollientibus, vel, quod praestat, lacte ca-
lido cum saccharo potato. Siccescentibus quarto
morbi stadio variolis, crustis alternatim iusculum
auenaceum saccharatum illinit et oleum, constans ex
oleo amygdalarum vel oliuarum et oleo tartari.
Totamque curationem purgante medicina, e. gr.
electuario lenitio, sexies vel septies dato, terminat.
Negat Auctor Cel. aliquem pluries variolis obnoxium
p. 146. esse. Nec frigus hiemale progressum earum impe-
dire posse, a. 1743 Vpsaliae expertus est. Ante 15
annos infantem vidit, qui cicatricibus et crustis va-
riolosis distinctus, quum sub matris grauiditate
filius natus maximus variolis conflictaretur, in lucem
prodiit.

p. 150. Peculiari capite autem *insitionem variolarum* per-
tractat, quam ad variolarum periculum auertendum
efficacissimam iudicat. Initio tamen, quid de BOER-
HAAVII consilio antimonio istas et mercurio viuo
suffo-

suffocandi, methodo antiphlogistica, emissione variolarum, aethiope minerali, infusa picis liquidae, moscho vel mercurio viuo, instar amuleti gestato, sentiendum sit, diiudicat, quae a multis vel mitigare vel omnino sufflaminare contagium visa sunt. Hanc P. 157. virtutem, si quid aliud, tuentur pilulae praeferuantes Ill. Auctoris, quae ex calomelano, camphora, extracto aloës et gummi guaiaci constant. Calculum subiicit annorum, quo patet puerorum quemlibet decimum, puellarum autem nonam quamlibet variolis et morbillis in Suecia interire. De ipsa vero insitione curatius disputans, in compendio quasi aetatem, praeparationem sili, quo insitio fiat, naturam, tempus commodissimum, chirurgiam ipsam et morbi, arte excitati, indolem, adiecta curatione, definit, et vbique suas obseruationes adspersit. Argumentis vero et exemplis confirmat, nec infirmos ab insitionis beneficio excludendos esse, eodem P. 171. studio demonstrans, vanum de propagatione contagii per insitionem metum esse.

Morbilli a. 1713 Stockholmiae valde lethales P. 190. fuere. Redire morbillos ea tantum lege Auctor concedit, quando glandula quaedam intumuit, recondens puris particulam, quae alio tempore post sese euoluit. Ipse saltim multorum annorum praxi ne vnicum quidem exemplum reuertentis mali animaduertit. In infante quinquenni per 21 dies adeo, morbillis alias grassantibus, varia eorum prodroma signa et tussim grauissimam obseruauit, quae in morbillos tandem veros, sese terminarunt. Nunquam vero variolas, morbillorum simul satellitio stipatas, in vno eodemque homine inuenit, sed altero exanthemate alteri succedente. Curatio morbillorum per tria P. 199. sua stadia eorumque symptomatum multum cum variolarum cura conuenit: vomitum tamen hic magis necessarium iudicat, quam in variolis, quum in his

plerumque sponte natura colluuiem per os euerrat.

p. 205. In secundo stadio turbas nimias vesperi syrupo de meconio pacat. Quodsi vero tertio stadio peripneumonia vel pleuritis accederet, emplastrum vesicatorium loco affecto, vel eius loco sinapismum imponere non veretur, vel 5 ad 6 hirudines appli-

p. 212. care. Artem etiam *morbiliorum inferendorum* secundum experimenta Cl. HOME descriptam inuenimus.

p. 213. Sequitur *vomitus*, cuius sequentes *causae* recensentur: repletio ventriculi ex nimis ingestis; refrigeratio; carbonum vapores; colluuias in ventriculo collectae, quae pro ingestorum discrimine vel acidae, vel rancidae, vel putridae vel mucosae naturae est, vel crudo cibo consistit; aerugo; variolae et morbilli; scabies, vermes; tussis; hernia incarcerata; terror denique et timor, quibus omnibus commoda medela opponitur. Aeruginem accusat, si cibus vel potus infantis in vase cupreo, stanno denudato, per tempus fuerit retentus, vel caro asfata in orbe argenteo moram ceperit. Nec ouum, butyro frixum, insons habet, si in orbem stanneum, per noctem repositum, colorem nigrum in illo crea-

p. 221. uerit. Fusius describit Cel. Auctor, quid in hernia incarcerata moliendum sit, rationemque reddit, cur sub hac causa anodyna purgantibus, ut pilulas suas antispasmodicas cum fennae foliis, coniungat.

p. 227. *Tussis* pertractationi duo capita Cl. Auctor dicit, quorum alterum tussim conuulsiuam comprehendit. Prius vero de *tussi stomachali, catarrhali* et

p. 231. *titillatoria*, nec non *tussi a retrogressa scabie* agit. In stomachali linctus pectorales et consueta remedia pectori opportuna repudiat, quum ventriculum debilitent. Contra ea vomitorio fauet, subiuncto dein elixirio stomachico, vel puluere ex foliis menthae crispae

crispae et saccharo. Tussim titillatoriam, quae in
 suprema larynge sedem habet, saepe zingiber suf-
 flamat melle commixtum. Scabie vero retro-
 gressa, malum creante, expellere eam floribus sul-
 phuris, superbibito infuso florum vlmariae, tentat.
 Quod nisi sufficiat loco, quo scabies fuit copiosissi-
 ma, vesicatorium applicat, iulapiique e moscho
 Lond. cochlear minimum vel pilulas e moscho ex-
 hibet. Casu obstinatori bis vel ter de die 4 ad 5
 grana aethiopis antimonialis infanti praebet. Mu-
 cum, quem in *tussi conuulsua* infantes euomunt,
 non pro causa, sed pro effectu stimuli, glandulas
 saliuales irritantis, habet; hancque tussim valde
 contagiosam existimat. Nec vnquam pluries vnum
 eundemque hominem eadem corripit, tot annorum
 experientia nixus affirmat; licet ipse se semel fere
 deceptum fuisse narrat tussi quadam vehementiori,
 sed exacerbatione alternarum dierum, quae ad cha-
 racterem huius tussis pertinet, destituta. Curatio-
 nis eius duplex genus Auctor ponit, alterum, quo mor-
 bus in suo semine suffocaretur, quam vim com-
 petere foliis roris marini syluestris et moscho,
 iam prout et extractum tabaci in alia tussi conuulsua
 vtile fuisse, expertus est; alterum, quo stimulus
 vomitoriis excutiatur, subiuncto dein cortice Peru-
 uiano. P. 238. P. 242. P. 246. P. 250.

Febrem intermittentem sequenti capite disquirat,
 quam tantum abest, vt naturae solius vi curandam
 relinqueret, vt moram facere impense disuadeat.
 Nam in infantibus nullum alium vsum inde percepit,
 quam incrementum corporis acceleratum; adeo vt
 Cl. SCHULZIUS, Profess. Stockholmiensis puerum
 viderit, qui intra 2½ annum febre quartana confi-
 ctus ad vlnae longitudinem statura creuit. Vario-
 lis eum profligatum fuisse semel obseruauit. Multa
 vero exempla reconditae sub aliorum morborum
 specie

p. 257. specie febris recenset. Sub frigore a potu abhorret, vtpote ventriculum grauante, turbas augente et paroxysmos protrahente. Ab acidis potibus abstinet, quum acidum, in primis apud infantes, comitem febris ista habeat. Superato paroxysmo, vomitorium vel purgans exhibet. Vomitorii autem efficaciam longe maiorem expertus est, si mox post superatum paroxysmum ingeratur. Dein mixturam ex sale absynthii, succo citri et syrupo corticum aurantium propinare solet sudorisque sedulam curam habet. Quin postea arte excitato, ver-

p. 265. beret, sudore, praeuertere feбри annititur. Hoc artificio niti affirmat plerasque a mulieribus factas febrium intermittentium curationes, quarum varia specimina profert, inter quas ista ranunculi flammulae herba instituta maxime vulgaris est. Sub diuiori autem febre hisce non fidens, ad corticem Peruuianum confugit. Optimo successu illum quondam in puluem redactum, quum ipse semitertiana laboraret, intra linteum abdomini imposuit; vnde pro infantibus, qui corticem respuunt, illius adhibendi modum commendat.

p. 273. Ampla hic de *vermibus* legitur commentatio, in qua multa noua, quae tam ad eorum naturam peritius cognoscendam faciunt, quam curationem absoluendam, traduntur. Generatim, qui in intestinis nidulantur, hos vel ab ouis, vel iisdem forma perfecta ingestis vna cum cibo vel potu deriuat. Taeniam nominatim plerumque piscibus deglutiri existimat, verissime in iis detectam, vnde et iis in locis, vbi pisces abundant, crebrius infestat. Neque coctione perire istam, ipse sub prandio, dissecto pisce, animaduertit. Quatuor vero vermium intestinalium genera cum Ill. A LINNE assumit, ascaridem vermicularem, lumbricum, taeniam, et ascaridem lumbrici-

lumbricoidem. Quanta interdum delitescat lumbricorum copia, puellae octennis exemplo patet, quam intra 9 dies a 90 lumbricis ope pilularum quarundam liberavit. In spiritu vini semel lumbricum, facto tentamine, per totum diem viuere animaduertit. Maxima longitudo, sub qua taenia prodiit, ex Ill. Auctoris obseruatione, 80 vlnas aequauit. Post longam aliquando moram tepida et frigida aqua, alternatim affusa, resuscitare quasi et necare vicissim istam valuit. Quod tam difficile autem expellatur, partim tubis, quibus singulus eius articulus instruitur, partim quadrigae tuberculorum, qua extremum tenue sese terminat et, quo ipso sese affigit, tribuit. Aliquando tamen tabescere vel in media parte vel ad marginem vidit. Fuit infans, e quo, potato spiritus frumenti tantillo, omnes recensitae species secesserunt. Secundum repetitam Auctoris obseruationem ad finem decrescantis lunae et initium nouilunii vermes praecipue mala creant; quo ipso temporis spatio quoque remediis subministrandis in primis Ill. Auctor inuigilat. Ad leniendum praefens a vermibus incommodum lac, naturali calore adhuc imbutum, vomitoriumque generatim commendat. Lumbricos autem guttis DURIERI, quae ex gummi asae foetidae, opio, sale volat. corn. cerv. essentia cast. constant, et taeniam extracto absynthii expulit. Verum ipsa curatio longe maiorem sollertiam exposcit. Contra *ascarides* minutos, daucos crudos, vel succum betulae, siue pini proficuum censet. Suadet et frustulum lardi repetitis vicibus ano immittere, nec non clyisma ex lacte salito vel alia iniicere. Quibus tamen omnibus praestare clyisma ex aqua, mercurio viuo cocta, addito melle, asseuerat. *Lumbricorum* rosionem inter alia petroleo, abdomini illito, sedat. Ad necandos vero illos vel expellendos puluerem ex sale martis Londinensi,

dinensi, femine fantonici, radice ialappae et melle depurato cohibet, vsum internum decocti ex mercurio viuo coniungens. Si aeger autem puluere vti detrectet, pilulas ex extracto tanaceti, femibus fantonici, sale martis, resina ialappae et oleo tanaceti substituit. Optime vero pulueris et pilularum vsum copulatur. Allii satiui bulbum non minus efficacem reperit. Expulsis hisce, dein ad roborandum ventriculum tincturam rhei amaram Edinb. vel

P. 308. vinum chalybeatum Lond. propinat. *Taeniae* ingeniosam curationem proponit. Nimirum ex affusa alternatim aqua tepida et frigida, qua modo reuiuiscere, modo mori taenia visa est, consilium cepit, similem taeniae mutationem in corpore humano inducendi. Quo fine sub effectum remedii purgantis aquam frigidam copiose bibendam curat; quod ipsum creberrime ad fontes soteros ex voto successit. Eadem

P. 308. ratione nixus, tentaminis causa opium cum purgante medicamine commiscere suadet, vt, sopitus opii vi vermis, purgantis efficacia expellatur. Quod consilium spigeliae virtute aliquam commendationem recipit. Praeter dicta autem superius, pilulas efficaces reperit ex extracto tanaceti, assae foetidae, femine fantonici, vitriolo martis, melle sincero. Diligens vero simul, quod de reliquis speciebus vermium etiam valet, cibi potusque delectus fiat. Vt primum taeniae pars ex aluo prorepit, pondus appendi iubet, vt sensim extrahatur. Alio autem tantam efficaciam adiudicat, vt taeniam exinde necari posse sibi persuadeat, vtque hoc confirmet, notabile exemplum commemorat.

P. 337. De *rachiticis* notat Cl. Auctor, quod, licet plerumque statura iis contingat breuior, duo tamen, suae curae olim commissi, ad satis proceram peruenierint, nec gibbosum dorsum habuerint. Inueteratum malum rarissime curationem admittit, quae
vero

vero non tam medicina, quam proba diaeta absoluitur. Medicamenta in antacidis et roborantibus consistunt. Eo fine pauperioribus commendat guttas ex cineribus clauellatis, aqua fontana solutis, et pilulas ex sapone Veneto, felle bouino et radice ari, et decoctum rubiae tinctorum, vel radice herbae Britannicae subiungendum suadet. Ditiorebus autem subuenit sale tartari aqua soluto, tinctura rhabbari, pilulis ex ossa Helmontiana, felle tauri, radice ari, et sub indicatiis acidi magis subacti, cortice Peruuiano. Huic substitui etiam possent aquae Spadanae ex fonte Puhontio, vel arte sumtae, vel tinctura martis ex globulo martiato soluto, addito balneo frigido.

Scabies originem ab acaris repetit. Ex multis p. 356. vero remediis, quae contra istam expertus est, flores sulphuris plurimum efficaciae praestiterunt, quorum halitus ab insectis respuuntur. Infanti eorum grana duo ad decem bis vel ter de die dat, quibus si aluus mouetur, dosin minuit. Nisi interne sumti intra 8 dies scabiem discutiunt, iuncto interno vsu, linimentum ex floribus sulphuris et cremore lactis articulis manuum et pedum mane illinit. Si nimia teneritas discriminis metum moueat, nutrice lacte calido, quantum duabus vel tribus cuspidibus cultri capi potest, florum sulphuris exhibeatur.

Ad *pediculos* profligandos sabadilli femina vesti. p. 363. bus insuere, vel vnguentum ex seminibus petroselini et butyro non salito capiti illinere suadet.

Post editionem vtilissimi, de quo hucusque egimus, libri, accessio eius in recentissimis calendariis Suecicis facta est 4 capitum: de *febre scarlatina* scilicet, *ictero*, *lue venerea* et *hydrocephalo*, quorum igitur primaria argumenta ex hocce fonte indicabimus.

Febris scarlatina rarum in Suecia malum est, utpote quum per 33 annos modo bis nempe a. 1741 Vpsaliae, et a. 1763 et 64 Stockholmiæ epidemice grassatum sit. Historiam eius ex aduersariis suis a. 1741 conscriptis Ill. Auctor communicat. Vbiuis colli molestiis morbus incepit. Eclampsia autem, cuius SYDENHAMUS aliique mentionem faciunt, nullum affectum vidit. Sexto vel septimo die hinc inde vesiculas quasi miliares, sed omni liquido vacuas conspexit, quibus desquamatio cutis reliquæ successit, in quibusdam citius, in aliis lentius. Octauo vel nono die pacata iam omnia videbantur, quibus vero indiciis non fidendum erat, siquidem in diaetae immorigeris paullo post glandulae parotides et submaxillares intumuerunt; in aliis decimo octauo vel vicesimo die hydrops anasarca febre stipatus accessit, interitu in quibusdam pedissequo. Quae ad tumorem hydropicum pertinent, pleraque ex CL. PLENCIZ, siquidem ipsi rarius occurrit, Ill. Eques hausit. Semel febrem scarlatinam, absque exanthemate exortam, sibi obuiam venisse existimat. Licet vero bonum indicium vulgo reputetur, si sensim, nec ante tertium diem exanthema emergat, nihil tamen mali inde vidit, etiamsi eruptio secunda iam die eueniret. Quid de diaeta, venaesectione, emeticis, purgantibus, refrigerantibus, statuendum sit, ex superius de variolis et morbillis allatis colligitur; quibus et ad symptomata mitiganda praecepta subministrantur. Angina curatius disquiritur, quam cataplasmatibus emollientibus, gargarismatibus, iniectionibus, deglutitis baccis ribis nigris, vaporibus aceti sambucini naribus ex spongia attractis, et in diriori malo, admotis sub auribus hirudinibus, subigit. Ut commode perspiret aeger, quarto et sequentibus diebus infusum florum sambuci propinat. Tum febre superata, per tres hebdomadas retinet aegrum

aegrum in modico calore, abdomen pannis, iuniperi baccarum mastiches aliorumque eius generis fumo imbutis, perfricat, aluum laxat, et ad lotii, si retardatur, secessum accelerandum, infusum baccarum iuniperi tostarum, vel aliquot guttas essentiae squillae exhibet. Sic hydrops auertitur. Quae vero neglecta si fuerint: pauperioribus infusum baccarum iuniperi tostarum et puluerem ex nitro, radice scillae, zingibere; ditioribus autem vel eundem puluerem vel vinum scilliticum Paris. et post meridiem mixturam ex flauedine corticum aurantium, vino Mosellano, arcano tartari, et saccharo commendat. Deuicto tumore, victu sicco, frictione et roborantibus, viribus subuenit.

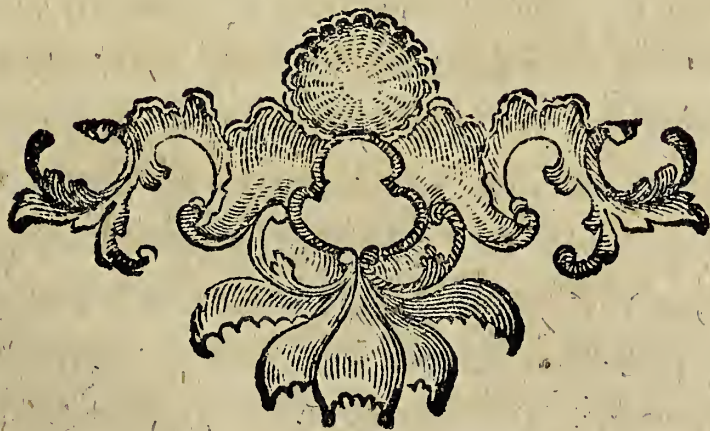
Icterus infantum rarior in Suecia est, quoniam vbique fere in vsu est, recens natis mannam tabulatam praebere. A calculis felleis, etiamsi adsint, non semper in adultis proficisci, exemplo augustissimi quondam regis Sueciae, FRIDERICI, demonstrat, in cuius vesica fellea tres maiores totque minores calculi absque vllis icteri praeuui indiciis reperti. Caussas vero icteri infantilis lac, coagulum vel tormina acido creans, cibos non probe digestos, vomitum vel alui deiectionem vehementem, vermes, febrem intermittentem accusat; quae omnia bili, in duodenum effluenti, obicem ponunt. Sanguinem ipsum sensim calore flauo imbui, in matrona, cui vena secabatur, obseruauit. Obstructiones hepatis vel aliorum viscerum, ex febre intermittente ortas, refert in pauperioribus, pilulis ex sapone Veneto, extracto radicis taraxaci, melle sincero; superbibito fero lactis vel decocto ex radicibus graminis et taraxaci, et subiuncta diaeta commoda. Ditiorum autem parentum infantes, suborta hac caussa, vel pilulis ex extracto cicutae, vel pilulis ex sapone alcantino, rheo, extracto marrubii albi, tartaro tartarificato

rifato et melle fiacero, adiuncto elixirio ex flauedine corticum aurantium, vino Mosellano etc. nuperrime dicto, sanat.

Malum venereum valde contagiosum esse Noster putat, prout Stockholmiæ quondam ex nutrice, isto inquinata, in omnes, eidem domo adscriptos, promanasse obseruauit. Tineam capitis haud raro indicium labis, hereditario vitio a parentibus acquisitæ, esse iudicat. Ulceris venerei a cancroso vel scorbutico discrimen sollicitè definiens, experimenti ingeniosi simul meminit, quo, mercurio dulci in vlcus lardosum dubiæ naturæ apud infantem insperso, patuit vna cum reliquis bene multis, venereæ esse. Nam lardosa pars diffuere coepit; quod ptyalismum in matre excitari ansam dedit. Inunctioni mercurii vnice in curatione luis fidit, ita tamen administrandæ, vt saliuæ profluuium non excitet, quod nimirum secure auertitur, modo inunctio parua vnguenti quantitate et per interualla fiat. Inunctionem in grauidis accelerari iubet, in quibus omnis periculi expertem inuenit. Ad curandos autem infantes lactantes inunctioni vel matrem, siue nutricem subiicit; vel quod tutius est, infantem lacte caprae, cui mercuriale vnguentum infricandum curauit, alit. Ante omnia autem corpus balneis præparandum est, quæ ipsa sub nimia debilitate etiam alternis vicibus cum inunctione vsurpentur.

Calendariis a. 1768 commentatio Ill. Auctoris de *hydrocephalo* inserta est. Rarum, vt alibi, sic et in Suecia, malum est. Interim verosimile Ill. Auctori videtur, multos infantes, qui ignoto morbo interiisse in diptychis Suecicis indicantur, initio huius mali vita decessisse. Quoad originem vero eius non absolum existimat, vitio conformationis illud tribuere. Non fert instituti nostri ratio, quæ
de

de vtriusque hydrocephali, et externi et interni, affinisque mali, spinae bifidae natura, pro consuetudine sua scite et neruose disputauit, fufe repetere, sed in medelae, quae sub primordiis mali tantum locum habet, methodo modo subsistemus. Respicit Cl. Auctor in ista ad communes hydropis cuiuscunque regulas, quae lympham collectam a capite deriuari et nouam eius accumulationem auerti iubent. Hinc teneris infantibus crebro electuarium de manna, rhabarbaro vel ialappa commistum vel aliud laxans, et si mammis adhuc inhiant, nutrici laxans praebet. His vero scillam admiscet, si aetate maior infans eo corripitur, a vomitu tamen sollicite cauendo. In hydrocephalo autem externo cutem incidit et plagam apertam seruans epithemate, ex aqua calcis, spirituoso quodam liquido mixta, caput fouet. Probat in vtroque hydrocephali genere Ill. A SWIETEN consilium, vt nimirum, iuncta frictione, emplastro vesicatorio miti tota capillata capitis pars tegatur. Compressionem simul in auxilium adhibet, sed leuem spleniorum, aqua calcis et spiritu vini humectatorum et consueto tantum capitis velamine, firmatorum, ope.

XXII.

Diff. inaug. Paris quinti neruorum encephali
disquisitio anatomica, in quantum ad gan-
glion sibi proprium semilunare, et ad origi-
nem nerui intercostalis pertinet. Auctore
ANTONIO BALTHASAR RAYMUNDO
HIRSCH, Auftriaco Viennensi. Viennae,
typis Kaliwodianis, 1765. 4. pl. 5. tab.
aen. I.

Continentur in hac dissertatione Cel. quondam
GASSERI, Professoris Anatomiae in Acade-
mia Viennensi, praematureo fato ante aliquot annos
e viuis erepti, obseruationes de ganglio semilunari
nerui quinti paris in cauea ante egressum ramorum
ex cranio, quas Cl. huius dissertationis Auctor,
qui ex discipulis eius fuit, edidit. Reliqua enim,
quae de neruo quinti paris et origine inter-
costalis profert, ea maxima ex parte cognita sunt,
cum Cl. HIRSCH multum egregia MECKELII Ill.
de hoc neruo dissertatione vsus sit. Ipsa autem
haec intumescencia aut lata expansio, quam truncus
quinti paris in cauea sua, ante quam in ramos diui-
ditur, format, ab Ill. MECKELIO cum taenia com-
paratur: VIEUSSENIUS tamen iam illam nomine
gangliformis plexus insigniuit, Cl. BERGEN vero
gangliformem molem appellauit. Cum vero Cel.
GASSER primus ex comparatione huius intume-
scentiae cum aliis gangliis instituta, hanc intume-
scentiam omnino ganglii nomine insigniendam esse,
demonstrauerit, Noster ganglio huic nouo Gasseria-
ni nomen imponere haud dubitauit. In hac vero
dissertatione primum Noster describit administratio-
nem anatomicam, qua, laminis durae matris supe-
rius

p. 19.

p. 38.

rius discissis, nervus in cauea latens, optime in conspectum venit: deinde de hoc ipso ganglio notat, *esse illud ex transuerso situm, figuram semilunae seu P. 21.*
falcis habere, concavitatem eius originem nerui, conuexitatem autem interiorem frontis partem respicere, longitudinem eius sex circiter linearum, latitudinem duarum, colorem eius rubellum et carneum, substantiamque duriusculam esse. Ostendit porro ex definitione gangliorum, a WINSLOVIO tradita, omnino hanc intumescientiam, cum plures ex illa rami nerui egrediantur, quam ingrediuntur, tumor quoque et color conueniat, ad ganglia referendam esse: *tandemque huius noui ganglii ope consensum inter os, P. 23.*
linguam, nares, oculos, auresque gubernari, et adfectuum animi indicia in faciei partibus depingi, probare annitur.

XXIII.

IOANN. NEPOMUC. AB HUMBOURG, Argent. Phil. et Med. Doct. Sacr. Caes. Reg. Maiestatum Pers. Chirurg. diff. ergo haemorrhoidi recenter tumidae sectio, non hirudo. Vindob. 1765. 8. pl. 1⁴.

Proponit Cl. Auctor breuiter illam medendi methodum, qua ille in curatione haemorrhoidum coecarum, externe tumentium et dolentium, feliciter cum successu utitur. Scilicet non hirudines, ut multi facere solent, applicat, sed veterum potius consilium sequens, incisionem eo loco instituit, ubi punctum liuidum vel nigrum latentis in varicosa vena grumi sedem indicat. Hac enim ratione morbus, etsi duplex quoque sit, vena etiam interius tumente, tamen feliciter soluitur. Nam grumo infe-

rius euacuato, sanguis etiam superius haerens, vel proprio pondere, vel compressione a foecibus oriunda, expellitur. Hirudinum autem usum reiiciendum esse Cl. HUMBORG putat, cum venam tumidam pro lubitu medentis non mordeant, floridusque sanguis per vulnus adeo angustum exire possit, grumoso successiue tantum suppuratione resoluen- do. Sectione instituta, venae sanguine, eas antea distendente, nunc liberae factae, constringendae et roborandae, curaque interna caussae, quae morbum produxerunt, emendandae sunt.

XXIV.

Dei Moti dell' Iride. In Lucca nella Stamperia di Iac. Giusti, 1765. 8. pl. 7½.

i. e.

De motibus iridis.

Ex dedicatione huic libello praefixa patet Auctorem illius esse Cl. FELICEM FONTANA, qui hoc ipso opusculo egregium profecto specimen doctrinae et sollertiae suae in obseruatione phaenomenorum naturae dedit. Diuisum est illud ab Auctore Cl. in quinque capita, quorum primo ostenditur, causam motus iridis, quo a luce valida constringitur, in debiliore vero dilatatur, positam esse non in irritatione quadam ipsius iridis, a lucis radiis profecta, sed in singulari quadam retinae adfectione, pendente ab iis radiis, qui per pupillam ad retinam transeunt. Cum Ill. HALLERUS videret iridem, acu aut alio corpore irritatam, non contrahi, conclusit, hanc membranam ita comparatam esse, vt nullo alio stimulo, quam lucis obediat, motumque eius

eius a lucis stimulo pendere, quo irritata se constringeret, iterumque, eo cessante, dilataret. Quae quidem HALLERI experimenta eo successu Cl. FONTANA repetiit, ut cognosceret, iridem non contrahi siue cornea perforata stilo irritetur, siue, cornea penitus resecta, stimulus aliquis ei adplicetur. Neque scintillarum electricarum hac in re aliqua vis est. Expertus vero est Auctor Cl. cornea ablata humoreque aqueo effuso, tamen pupillam in luce vividiore adhuc constringi et in debiliore dilatari, licet ille motus paullo languidior tunc sit, quam antea. Interim plura experimenta, in fele instituta et in homine canequae repetita, Cl. Auctorem docuerunt, ipsam hanc contractionem iridis non effectum esse radiorum lucis in illam incidentium, sed ad eam efficiendam requiri, ut radii per pupillam ad fundum oculi transeant. Lucis enim radii, per conum in solam iridem intacta pupilla incidentes, nullam contractionem eius excitarunt, quae tamen extemplo contingit, ubi radii per pupillam, iride nullo modo tacta, ad fundum oculi peruenerint. Cum vero crystallinus et aqueus humor sensus et irritabilitatis expertes sint, patet contractionis iridis causam in singulari quadam retinae adfectione sitam esse. Explicat hinc Cl. Auctor, cur in perfecta amaurosi pupilla plane non contrahatur, et in cataracta atque glaucomate tantum ex parte, cum motus pupillae semper rationem habeat ad sensum, in retina superstitem, et lucem, quae ad illam transit.

p. 7.

Secundo capite de causis, ob quas lux in retinam incidens, pupillae constrictionem producat et vero statu naturali iridis Cl. FONTANA disputat. Docuit vero primum nullam inter retinam et pupillam connexionem existere, et hypothesein Cel. MORGAGNI refellit, qui putauit, causam huius phaenomeni positam esse in retinae vltiore ad ciliare

p. 17.

corpus progressu, ob quem pro varia retinae irritatione ab immisso lumine continuo quoque ciliare corpus et annexa iris varium quoque motum exercent. Nervus enim, ex quo retina conflata est, non irritabilis est, neque in membrana molli et mucosa tam validae oscillationes oriri possunt, ut ciliare corpus et adnexa iris inde moveri queant. Transit porro ad statum iridis naturalem et ex experimentis, in felibus et infantibus captis, cognovit, illam in somno penitus clausam esse, ut itaque contractio pupillae pro statu iridis naturali habenda sit, qua in re a plurimorum physiologorum mente Auctoris Cl. sententiam recedere neminem fugit. Ostendit porro iridem ad anteriora connexam esse in contractione pupillae, ea vero aperta planam illam fieri, neque hanc conuexitatem oriri a lentis crystallinae pressione, cum, cornea exsecta, iris ad lentem depressa sponte iterum conuexa fiat.

P. 21.

P. 36. Tertio capite Cl. FONTANA probare annititur motum iridis, cum neque a luce, in ipsam iridem incidente, pendeat, neque retina cum iride villo modo cohaereat, plane non mechanicum, sed voluntarium esse, atque ad actiones animales pertinere. Confirmat vero illam sententiam tum argumentis sumtis a variis phaenomenis, quae in fele obseruavit, v. c. ex effectu terroris in pupillam: tum phaenomeno, quo pupillam in contemplatione obiectorum remotorum dilatari, in consideratione verum minutorum corporum claudi, obseruatur: ut taceam alia argumenta, a consensu duorum oculorum in motibus suis, qui vnam causam, in corpore ipso sitam, non exterius aduenientem, habent, et a motu oculi aperti, motum oculi clausi sequente, sumta sunt.

P. 44. Concludit itaque pupillam ex animi voluntate ob molestiam, a luce nimia profectam, claudi, eaque molestia remota, iterum expandi, atque hac ipsa quoque

quoque ex re alia phaenomena v. c. dilatationem pupillae matutino tempore, aut, quae ex terrore proficiscitur, declarat. Addita quoque est explicatio variarum aliarum quaestionum, qua partim MARIOTTE de choroidea visus organo, sententiam refellit, partim ostendit signa prognostica, quae in morbis chirurgicis ex pupillae mobilitate petuntur, fallacia esse. Probat tandem visionem non vno, sed duobus oculis fieri, et pupillas vtriusque oculi usu adfuescere huic motui, eodem temporis momento ab ambabus praestando.

Quarto capite ad nonnullas obiectiones, quae p. 56. contra nouam hanc hypothesein formari possint, respondet. Contendit itaque primum constrictionem iridis non violentam ideoque statum praeternaturalem esse, neque dilatationem pupillae, quae in morbis oculi et animalibus mortuis obseruatur, probare, dilatatam pupillam in statu naturali existere. Deinde magis confirmat, quae superius de motu iridis voluntario prolata sunt, docetque ex consuetudine animum suum in hanc partem imperium amittere eadem ratione, qua motus palpebrarum et oculorum voluntati animi non amplius subiecti esse solent. Distinguit enim actiones animales in tales, quae consilio, et tales, quae usu sine nostra voluntate fiunt. Actiones mixtas, quae scilicet partim vitales sint, partim voluntati subiectae, existere posse plane negat, longaque digressionem ostendit respirationem et sternutationem ad actiones voluntarias omnino pertinere. Tandem in fine huius capitis explicat, quomodo in coeco pupillae aliquis motus superesse possit.

Vltimo capite de ratione huius pupillae motus p. 92. Cl. FONTANA disputat, et concedit illam non pateri. Refellit vero praecipuas physiologorum hypotheses de ea re, ostenditque neque a musculosa

vi, neque a congestione humorum subitanea in iridis vasa, quae HALLERI est sententia *) illam constrictionem oriri, cum ea contractio status pupillae naturalis sit. Putat tamen in iridis constrictione, ex qua pupillae dilatatio sequitur, vasa eius quodammodo inaniri.

XXV.

Differtatio inauguralis medica, de elementis et viribus medicis trium aquarum mineralium *Teplensium*, quam pro suprema Doctoratus medici laurea defendit IOANNES BAPTISTA IOSEPHUS ZAUSCHNER, Bohemus Pragensis. Pragae, typis Fitsky et Hladkyan haered. 1766. 8. pl. 22.

Non sine voluptate hanc perlegimus differtationem, multa enim elaborata est diligentia, eiusque Cl. Auctor recentiores optimosque consulit scriptores. In duodecim capita libellus diuisus est: quorum *primum de salibus generatim sumtis, aliisque ad eos rite cognoscendos, praemittendis*, inscribitur. Postquam Cl. Auctor generaliores quasdam notiones, de affinitate, de effectu, de igne et calore, de corporibus, quae eandem, quae maiorem minoreme inter se habeant affinitatem, de solutione, de praecipitatione etc. ex metaphysicis, et physicis egit principiis, ad definitionem salis procedit, nonnullasque communes singularesque salium proprietates adducit: qua occasione salem sic dictum essentialem corticis Peruuiani, et saccharum, quae abusive salibus adnumerantur, ex classe salium excludit.

Docet

*) Elem. Physiol. T. V. p. 379.

Docet nunc differentiam falis acidi, alcalini et falis neutrius, rationemque exponit, cur hi fales, et praesertim neuter non semper conditiones requisitas habeant, quia scilicet mutua et perfecta, ut vocant, saturatione careant. Qua de re fales medi non debent efferuescere cum acidis, quod exemplis probat, illosque refutat, qui contrarium affirmarunt. Fieri quidem interdum posse concedit, ut solutiones falis acidi, cum solutionibus falis alcalini, si scilicet ambae, aut vna, vel altera, nimis aqua dilutae sint, inter se confusae non semper efferuescant, cuius tamen rationem in nimia quantitate aquae ponit. Hanc quoque copiam obsistere dicit, quod solutus mercurius sublimatus corrosiuus a fale alcalino fixo non semper aurantio praecipitetur colore. Ceterum dari omnino falem alcalinum mineralem natium euincit, licet complures eum negent, quemadmodum etiam falem alcalinum mineralem volatilem extare asserit.

p. 54.

p. 65.

p. 73.

Caput *secundum* de principiis proxime constituentibus aquam *crucis* agit. Haec aqua prorumpit limpida, saporemque habet subsalsum, ex acida lenissime primum adstringentem, nonnihil dein amarulentem, paululumque lixiuiosum. Cum reagentibus examinata cum acidis parum, cum oleo tartari per deliquium minime efferbuit, nec mercurium sublimatum aurantio tinxit colore; syrupo tamen violarum viridem, et gallarum turcicarum solutioni brunnum impertiuit colorem: de quo ultimo experimento recte monet, id minime ita esse comparatum, ut ad ferri praesentiam, vel absentiam, inde concludi queat. Interim per tempus et quietem ex aqua hac minerali sponte secedebat sedimentum flocculentum luteum, quod siccatum, et cum puluere carbonum in igne tractatum, sincerum exhibebat ferrum. Aqua haec a terra modo dicta

p. 81.

p. 91.

p. 99.

martiali separata, decocta, colata, in filtro reli-
 quit terram fere insipidam, cum omnibus acidis ef-
 feruescentem, hinc alcalinis accensendam. Sal
 euaporatione et coctione, vt decet, acquisitus cry-
 stallos exhibuit prismaticas, quarum pondus ex libra
 ciuili Bohemica veteri, quae nostram duabus vnciis
 superat, drachmam vnain et grana triginta sex ae-
 quauit. Hae crysfalli non nisi frigore, adderem
 humidoque aere, conseruari queunt, calore enim
 temperato in puluerem album fatiscunt, et in igne
 p. 105. facile fluunt. Prorsus igne exsiccatu hic sal nullo
 cum acido, ne oleo quidem vitrioli efferuescit, aqua
 autem solutus mutationem omnino aliquam cum
 oleo vitrioli, cum alcalinis nullam subit, cuius effer-
 uescentiae caussam Cl. Auctor in superflua aqua
 quaerit. Quare hunc salem neutrorum ordini in-
 scribit, et *salem neutrum acidularem Teplensem* nomi-
 nat. Si huic sali aqua soluto spiritum vini rectifica-
 tissimum, alcohol dictum, affundas, sal sub floccu-
 lorum forma statim secedit, quod et sali mirabili
Glauberi officinarum secundum Cl. Auctorem acci-
 dere debet, quod tamen Cl. CARTHEUSER *)
 huic

*) In *rudimentis Hydrologiae Systematicae*. §. XXVII.
 not. 6. p. 40. *Francof. ad Viadr.* 1758. Vt certio-
 res fieremus, ipsi fecimus periculum, et ex duabus
 diuersis officinis nobis adferri curauimus salem mira-
 bilem *Glauberi*, quorum neuter affuso alcohol vini,
 quaesitas crystallos ostendebat. Quum vero Cl. hu-
 ius dissertationis Auctor hoc pure affirmaret, ipsi no-
 bis paramus salem mirabilem, duplici quidem via,
 ex massa scilicet post destillationem spiritus salis
Glauberi residua: et ex vitriolo et sale communi mix-
 tis et bene vstis, vti Cl. NEUMANNUS illum parare
 docet; et fateri debemus, solutiones ambas admixto
 alcohol omnino exhibuisse separationem crystallo-
 rum, hac tamen differentia, quod post affusionem alcohol,
 lacteus quidam color in solutionibus salis mirabilis
 simul

huic prorsus denegavit, adeo vt etiam differentiam specificam salis mirabilis in eo posuerit. Quod vero sal acidularis *Teplensis* ex acido vitrioli fit compositus, singulari probari conatur experimento, dum ex hoc sale et sale fixo tartari verum tartarum vitriolatum producit; et ex tartaro hoc vitriolato, admixta muria fontana, post crystallisationem, vt vocant, remanente, denuo salem mirabilem *Glauberi* parat: quae experimenta omnem omnino attentionem merentur.

Sed salem muriaticum etiam in aqua acidulari *Teplensi* contineri euincit crystallis, quas ex priore superflite accepit liquore, qui in crystallos prismaticas redigi amplius non potuit. Liquor vltimus omnem crystallisationem, quod aiunt, respuens, dabat decoctione salem sapore acriusculo vrente simul et vinoso praeditum, in igne per se non fluentem, in aere facile liquefcentem, cum omnibus salibus acidis efferuescentem, salemque neutrum componentem, vno verbo, verum salem alcalinum fixum, qui, quum ex aqua minerali eductus est, iure mineralis natiuus dicendus. Differt a sale alcalino fixo, sapore minus vrente, difficiliore liquatione, deinde quod cum acido vitriolico et solutione aluminis praebet salem neutrum acidulari *Teplensi* simillimum: quum contra sal tartari cum iisdem acidis exhibeat tartarum vitriolatum *).

Hac

simul se ostenderet, in solutione autem salis *Teplensis* et thermarum *Carolinarum* pulcherrimae nitidissimaeque statim adparerent crystalli.

*) Occasione salis medij crystallini, quem ex sale alcalino fixo minerali natiuo, et sale acido nitri vel muriae acquisiuit Cl. Auctor, cuiusque mentionem not. 69 facit, confessionem tamen pro secreto habet, dicere possumus, quod nobis ille sal notus sit, quemadmodum pari methodo ex acido cremoris tartari cum

p. 125. Hac occasione Cl. Auctor etiam dirimit quaestionem, inter scriptores huc vsque agitatam: vtrum scilicet alcalinum id, quod ex aquarum mineralium decoctione et crySTALLIFICATIONE, quod aiunt, vltimum remanet, sit tantum terra alcalina, vt quidam volunt, an verus sal alcalinus? Quamuis verum salelem esse ipse demonstrat, tamen Cel. MARGGRAF *Berolinensi*, qui fixum hunc salelem alcalinum aquarum mineralium eundem esse cum basi muriae alcalina autumat, assentire dubitat, et quidem hac ex ratione, quia tartarus vitriolatus mixtus cum sale alcalino fixo natiuo minerali nullum dederit salelem mirabilem *Glauberi* *): nec ex mixtione salis alcalini fixi natiui cum acido muriae talis ortus sit sal **).

p. 135. Ex sapore lenissime acido adstringente, quem aqua acidularis linguae impertit, et ex principio fer-rato superius detecto ad praesentiam vitrioli martis *fugacis* quidem, concludit, *volatile* enim, vti Cel. quon-

cum eadem muria alium salelem medium producere didicimus. Innotuit nobis quoque modus, quo salelem *Sedlizensem* in verum salelem *Teplensem*, vel salelem thermarum *Carolinarum*, qui alioquin cum *Teplensi* in omnibus conuenit, mutare valemus.

*) Ex hac mixtione, vt nos quidem arbitramur, nullus sal mirabilis enasci potest, quoniam, vt supra monuimus, contra leges esset affinitatis; acidum enim vitriolicum fortius adhaeret sali tartari, quam vt illum deserat, et cum alcali minerali natiuo se coniungat. Aliud tamen experimentum Cl. Auctori suppeditabimus, quod suam sententiam probare videtur, scilicet si muriae alcalinae salis communis admiscemus acidum vitrioli, nullus inde enascitur sal neuter mineralis, quod tamen fieri deberet, si basis alcalina eadem esset.

**) Fallimur ipsi, aut Cl. Auctor se ipsum fefellit, quia haec mixtio non salelem mirabilem, sed salelem communem exhibere debuisset.

quondam HOFFMANNUS, non audet nominare, hinc Cel. SEIPII sententiam sequitur. His prae- p. 139.
missis tandem inde colligit principia proxima aqua
crucis esse vitriolum martis *fugax*, terram alcali-
nam, salem alcalinum fixum acidularem, salem neu-
trum acidularem, muriam fontanam et aquam com-
munem simplicem.

Sequitur caput *tertium*, quod principia proxime p. 146.
constituentia aquam Marianam exponit. Postquam
Cl. Auctor hanc aquam, quae a priore odore pecu-
liari sulphureo, hepatis sulphuris non absimili, di-
screpat, eodem modo examinavit, pariaque cum
ea instituit experimenta, eundem quidem salem neu-
trum, similemque terram alcalinam ex ea adeptus
est, ac ex aqua *Ambrosia*. Ast massa salina, post
euaporationem et decoctionem residua, a praece-
denti diuersa erat. Erat enim minime sal alcalinus
fixus natius sincerus, sed inflammabili mixtus.
Crucibulo enim commissus ac operculo tectus, igne- p. 157.
que tractatus exhibebat massam fuscam, quae non
solum hepatis sulphuris colorem, sed etiam eius
odorem habebat, quippe quae aqua soluta affuso
aceto stillatitio verum sulphur ad fundum dimitte-
bat. Ergo aqua *Mariana* composita est ex terra al- p. 166.
calina, ex hepate sulphuris peculiari, ex sale neu-
tro acidulari, aqua communi, et sale alcalino fixo,
cui pars quaedam inflammabilis adhaeret.

Caput *quartum* principia proxima constituentia p. 168.
aquae *tertia*, *Ambrosiae* scilicet a Cl. Auctore nun-
cupatae, exhibet. Sapore gaudet ex acido adstrin-
gente gratissimo, quem tamen, aliorum delata, per-
dit. Ad fontem deponitur massa lutea, ochra di-
cenda, quippe quae cum sapone vulgari in cruci-
bulo operto fusa et magnete examinata verum dabat
ferrum, quod etiam massa post decoctionem residua
exhibebat. Ceterae cum aqua institutae experientiae p. 179.

probabant, in hac aqua contineri vitriolum martis fugax Cl. Auctori dictum, terram alcalinam salem neutrum acidularem, priori, ex aqua *crucis* et *Marianae* accepto, simillimum, et salem fixum alcalinum.

- p. 181. Caput *quintum* vires medicas aquarum mineralium *Teplensium* generatim explicat. Vt hoc faciliori ratione fieri modusque agendi simul exponi queat, singularum partium constitutiuarum vires
- p. 191. medicas singulatim examinat. Hinc caput *sextum* de viribus medicis aquae communis simplicis, *septimum* de viribus medicis salis alcalini fixi acidularis
- p. 236. *Teplensis*: *octauum* de viribus medicis terrae alcalinae: *nonum* de viribus medicis salis neutrius acidularis *Teplensis*: *decimum* de viribus medicis muriae
- p. 266. fontanae: *undecimum* de viribus medicis vitrioli martis fugacis, cui easdem vires ac Cel. quondam HOFFMANNUS suo spiritui minerali aethereo elastico ad-
- p. 275. scribit: ac denique caput *duodecimum* de viribus medicis ipsarum aquarum mineralium *Teplensium* collectis principiis in usum vocandarum agit, ac fide atque experienciis meliorum auctorum probat. Quum vero nihil noui vel singularis omnia haec capita contineant, eorum vberiore explicatione et recensione supersedere possumus.

XXVI.

ALEXANDRI BERNHARDI KÖLPIN, M. D.
 Commentatio botanico physica de stylo eius-
 que differentiis externis. Gryphiswaldiae,
 typis A. F. Röse, 1764. 4. pl. 61.

In duas partes hanc suam de stylo tractationem Cl.
 Auctor diuisit, quarum prior in genere de parti-
 bus plantarum essentialibus, et accidentalibus, siue
 de iis, quae necessario adesse debent, fructificatio-
 nisque negotium absoluunt, et quae non semper
 praesentes inueniuntur, neque etiam absolute ad
 foecundationem requiruntur, exponit. Stylus, pri-
 marium huius tractationis obiectum, in multis plan-
 tis, quarum catalogum Auctor adiecit, aut plane
 deficit, aut ad minimum ob exiguitatem vix inter-
 nosci potest, in vtroque casu ad stigma respicien-
 dum, et ex eius differentia, classes et ordines plan-
 tarum determinandos esse bono Auctor suadet con-
 silio, cum nullus flos, deficiente stylo et stigmate
 simul, perfectus possit appellari, sed semper aut vna,
 aut altera, aut vtraeque partes conspiciantur. Ita-
 que cum ex stylo, aut eius defectu, ex stigmate, ge-
 nera plantarum eruantur, vtriusque partis sedem et
 locum in planta studiosius indicauit, et quidem sty-
 lum, tanquam partem, stigmate suffultam, pistil-
 lum cum germine neccentem, nunquam infra ger-
 men, sed semper inter germen et stigma quaeren-
 dum esse asseuerat, verum autem stigmatis locum
 ex physicis obseruationibus Noster determinat, ita
 vt, cum foecundationis tempore stigma singulari
 suo sibi que proprio madidum sit humore, in quem
 globuli ex antheris successiue apertis, profilientes
 deferuntur, omnem etiam locum pistilli eiusmodi
 liquore

liquore irroratum, ad stigma referendum esse contendat. Altera pars huius tractationis specialius differentias styli externas, in numero, figura, proportione, perduratione, situ et nexu, conspiciendas, exemplis illustrat. Non semper numerus styliorum, numerum diuisionum germinis sequitur, sed interdum stylus simplex cum germine quintuplici reperitur, veluti in nolana, et diosma, et in punica germen nouemloculare adest, licet vnicus tantum stylus inueniatur. Figura styliorum differt, partim ratione diuisionis ramulorum, quibus in stigma terminatur, partim ratione analogiae cum aliis corporibus naturalibus vel artificialibus. Harum differentiarum sex classes auctor constituit, stylosque assumit cylindricos in ludwigia, lilio, subulatos in commelina, ruta, filiformes, in conuoluulo, anagallide, capillares in collinsonia variisque graminibus, clauatos in leucoio, lathyro, angulosos in agaue, piso. Proportio styli ratione reliquarum floris partium varia est, breuissimus enimprehenditur in hedera, cochlearia, breuis, in hottonia, vlmo, longitudine calycis et corollae in nicotiana, plumbagine, corolla et calyce longior in hibisco, aquilegia, longissimus tandem in trachelio, saluia. Ad perdurationem styli quod spectat, illum in plurimis plantis vna cum stigmate perire, in nonnullis autem persistere, vel cum stigmate simul, vel eo pereunte, Cl. Auctor contendit. Prorsus singulari ratione in trapa corolla et stamina pereunt, perianthium vero totum cum tribus pistilli partibus in fructum vnitis et commutatis persistit. Nescitur vt plurimum stylus cum apice germinis, interdum vero ad latera eius inseritur in aphane, tormentilla, rubo, nonnullisque aliis. Situs styli quoque variat, pro diuersitate directionis, frequentissime enim erectus est; in quibusdam autem floribus superne
 flecti-

flexitur, ut in labiatis, aut declinatus conspicitur sicuti in asphodelo et gloriosa, aut spiritaliter reuoluitur in glycine, et phaseolo. Tandem etiam stylus singulari quadam ratione cum corolla quasi con- crescit, ad minimum cum interiori margine nectarii ex petalo corollae facti arctius cohaeret, in orchidibus, cyripedio, et epidendro, quin immo, mul- to adhuc rariori exemplo, styli staminiferi aut an- theriferi deprehenduntur in limodoro, nepenthe, et pistia.

XXVII.

Noua physico - medica.

Quae *Monachi* floret, *Electoralis Bauarica* scien- tiarum Academia in annum 1766 e classe phi- losophica problema proposuerat *), de faciliore et minus sumtuoso modo, argenti a vilioribus metal- lis separandi, quam hactenus usitata eliquatio et cu- pellatio fuit, atque cum nemo inuentus sit, qui praefinito tempore illum explicaret, Academia se- quentis quoque anni spatium huic rei inquirendae praemio aucto concessit. Tanta autem est huius rei difficultas, ut Academia, praeter adnotationes varias, quas ignotus quidam Auctor ei misit, nullas acceperit explicationes. Hic vero cum nomen suum non, ut voluerat Academia, celauerit, nec sen- tentiae eius explicationi satisfecerint, quamuis utique eas utiles et omni laude dignas Academia praedicet, nec praemii acquirendi spem habere idem poterit.

Eadem

*) vid. Comment. h. Vol. XII. p. 164.

Eadem Academia anno 1768 nouam proposuit quaestionem, quae ad classem eius philosophicam refertur: *num lupulus Bauaricus aequè bonus sit, ac Boëmicus? Et, si differant, quænam illa sit differentia? Quomodo lupulus indigenus tractandus sit, a tennerrima plantula, usque dum ad cereuisias adhibeatur, ut Boëmico, saltem quoad præcipuas qualitates, fiat simillimus?* Qui prae ceteris ad has quaestiones optime responderit, ornabitur moneta aurea, quinquaginta aureorum pondere. Commentarii ante finem mensis augusti anni huius 1768, adiecta scheda obsignata, quae Auctoris nomen continet, mittendi sunt ad HELEPHONEM KENNEDY, qui munere Secretarii Academiae fungitur.

Defuit etiam scientiarum Academiae *Theodoro-Palatinae*, cui publico in congressu, qui habebatur *Manhemii* d. 12 mensis octobris 1767, tribui praemium posset, quod illa proposuerat inuentori rei cuiusdam, quae aequè ac cobaltum praeparando pigmento coeruleo, *smaltum* dicto, inferuaret *). Hinc idem problema Academia nunc in annum 1769, duplicato simul centum nimirum aureorum *Hollandicorum* praemio, repetit. Scripta vero super hac re ante finem mensis iulii eiusdem 1769 anni Academia expectat, ad Cl. LAMEY, Academiae Secretarium mittenda.

Praemium ab *Harlemensi* scientiarum Societate bis 1764 et 1765 propositum: *qui sint optimi et minus sumtuosi modi, quibus possit praecaueri decrementum littoris maris Harlemensis? **)* in Societatis conuentu
d. 21

*) vid. Comment. h. Vol. XII. p. 720.

**) Comment. h. Vol. XII. p. 536.

d. 21 maii 1767 reportauit Cl. DAVIDES MEESE, in Academia Franekerana Botanicus et Societatis Oeconomicae Groeningensis Sodalis, vir inter botanicos variis scriptis celebrer.

In eodem conuentu Societas praeter illam quaestionem de caussis difficultatis deglutiendi, in pharynge positis, quae sensim ortae, vt plurimum mortem adferunt, et nunc frequentius, quam olim obseruantur, cuius expositionem ante calendas ianuaras anni 1768 optauerat *), aliud nouum problema proposuit. Cum enim Societas hunc inprimis sibi constituerit finem, vt patriae historiam naturalem, quantum fieri posset, illustraret, consilium cepit depromendi in posterum ex hoc potissimum thesauro problemata quotannis proponenda, seruata tamen libertate, quaedam, vbi commodum visum fuerit, ex aliis etiam doctrinis eligendi. Praemium vero anni 1769 huic proposuit quaestioni: *num de historia patriae naturali huc usque scriptum sit? quae in ea adhuc desiderentur? et quaenam sit optima eiusmodi historiae conscribendae methodus?* Scripta, quibus eruditi ad hanc quaestionem respondere tentauerint, mittenda sunt ad Cl. virum VAN DER AA, qui societati ab epistolis est. De legibus, quibus eos se adstringere oportet, qui propositam quaestionem explanaturi sunt, et de praemio, quod expectare licet, iam alio loco **) ad Lectores retulimus.

Eandem Societatem in eodem conuentu Cl. DEKKERUM Directorem, Cl. vero SLABBER, PALIER, KARSTEN, qui Butzouii Professoris munere fungitur et STEHLIN, qui Academiae Imperiali

*) vid. Comment. l. c.

**) vid. Comment. l. c.

riali Petropolitanae ab epistolis est, socios elegisse relatum legimus.

Pluribus iam alio loco *) exposuimus de praemio, a quodam Academiae Regiae Parisinae Socio, ei artifice oblato, qui excogitaret *materiam, ad conficienda conspicilla aptam, quae eandem haberet cum crystallo Anglica, aut sic dicta Stras refractio- nis vim.* Commemorauimus ibi conditiones, quas Academia, cui iudicium de hoc inuento commissum est, in eiusmodi materia spectari cupit. Distribuendum erat hoc praemium in conuentu, d. 29 aprilis anni 1768 habendo, scriptaque et specimina addita, tantum vsque ad finem anni 1767 accipere decretum erat. Cum autem nonnulli artifices docerent, ad hanc rem multis experimentis opus esse, distulit Academia distributionem vsque ad annum 1769, ea tamen lege, vt scripta et specimina tantum vsque ad 30 nouemb. 1768 mitti possent. Liberum tamen relinquit iis, qui iam sua tradiderunt Academiae, vt, si velint, ea retractent mutantque, quae necessaria videantur. Nunc quoque nomen illius indicatum est, qui praemium hoc proposuit, quod antea ignorabatur. Fuit is Cl. TRUDAINE DE MONTIGNY. Rex vero Galliae pro suo erga literas amore cum hac de re certior esset factus, ipse constituit ex suo fisco istam pecuniam soluere, vt adeo hoc inuentum, si perficiatur, ei debeatur, cui ad iuuandum scientiarum incrementum, praeter voluntatem benignissimam, optima ac certissima facultas est.

Academia Regia Chirurgorum *Parifina* publico in conuentu, d. 30 aprilis 1767 habito, sententiam tulit de iis commentariis, quos acceperat *de vera notione eorum*

*) Comment. h. Vol. XIV. p. 173;

eorum tumorum, qui patrio vocabulo de Loupes, appellantur, et medendi methodo singulis eorum speciebus, singulisque partibus, quas occupant, accommodanda. Atque cum praemium duplex esset, problema enim bis proponendum fuerat *), inter duos diuisum est, ut vterque monetam auream 500 librarum Gallicarum acciperet. Primum ex his praemiis traditum est, CHOPART, qui inter chirurgos iuniores (*Elevés*) nosocomiorum Parisiorum est. Alterum accepit CHAMBON, qui *Brevane* prope *Lingones* (*Langres*) chirurgiam facit. Illud vero praemium, quod *prix d'emulation* vocatur, adiudicatum est GIRARDEAU, Chirurgo supremo legionis, quae a Pedemontio nomen gerit. Quinque insuper monetas minores Academia distribuit.

Rothomagensis Academia scientiarum, praemium propositum quaestioni de mineris *Normanniae* et ratione illas in usum conuertendi, cuius distributio anno 1768 fieri debuisset, in sequentem distulit, honorario duarum monetarum, quarum quaeque 300 libras Gallicas aequat, ab Ill. Duce DE HARCOURT proposito.

Lugdunensem Academiam scientiarum elegantiorum et artium, quaestionem de aëre in nosocomiiis carceribusque noxio, eumque corrigendi optimo remedio bis, anno scilicet 1764 et anno 1767 duplicato praemio proposuisse, alio loco significauimus **). Nunc vero praemium illud adiudicatum est V. Cl. ALEX. PET. NAHUIS, Doct. Med. qui *Hornii* in *Hollandia* septentrionali medicinam facit. Secundum praemium Cl. B. C. de BOIS-

Mm 3

SIEN,

*) vid. Comment. hor. Vol. XI. p. 552. et XII. p. 561.

**) Vol. X. p. 718. et XII. p. 166.

SIEN, Medicus Lugdunensis, et Cl. IULIEN, Chirurgus Lugdunensis acceperunt. De praemio anni 1768, ei proposito, qui artificium inueniret, corium adeo durandi, vt glandi plumbeae et ensis aciei resisteret, iam alibi diximus *).

Ex eadem vrbe relatum legimus annuam distributionem praemiorum, iis discipulis Cl. BOURGELAT promissorum, qui proposita ex arte veterinaria themata optime explanaturi essent **), factam esse d. 31 octobr. 1767.

Praemium solutae quaestionis *de remediis anti-septicis*, quam *Diuionensis* Academia ad annum 1767 proposuerat ***), accepit Cl. BOISSIEN, Medicus Lugdunensis, cuius supra, vbi de Lugdunensi Academia diximus, iam mentionem fecimus. Laudauit quoque Academia Commentarios Cl. BORDENAVE, Membr. Acad. Reg. Paris. et Cl. GODARD, qui *Veruiers* in Archiepiscopatu Leodicensi medicinam facit, iisque viris Cl. alterum praemium, quod *accessit* dicitur, adiudicauit.

Regia Societas *Lemouicensis*, quae ab agricultura nomen gerit, quaestionem proposuerat, *de methodo destillandi vel praeparandi spiritum vini, cum quantitate, tum qualitate fructuosissimam* ****). Huius praemium accepit Cl. ROSIER, director scholae veterinariae Lugdunensis. Praeterea quoque Academia commentariorum Cl. VANNES et MEUNIER cum laude mentionem fecit.

Burdigalensis quoque Academia declarauit, se praemio, constituto quaestioni, *de plantis, quae*

*) vid. Vol. XII. p. 720. et XIII. p. 160.

**) vid. Vol. XIV. p. 368.

***) vid. Vol. XIII. p. 163.

****) vid. Vol. XIII. p. 693.

*in rei frumentariae difficultate, loco panis succedanei inseruire possint, et aliquoties iam proposito *)*, non afficere posse Auctorem illius commentarii, qui inter omnes, quos super hac re acceperat, ei maxime placuisset. Experimenta enim in eo semine, quod Auctor indicauerat, iussu Academiae instituta, ostenderunt acrimoniam quandam eidem inesse, nulli praeparationi cedentem, cuius effectus sanitati vtentium, omnino noxii esse possent. Inter libellos vero, qui ad quaestionem *de argillae natura et remediis eam fertilem efficiendi* pertinebant, nullus fuit, quem praemio dignum iudicaret. Contra vero cum praemia duo distribuenda restarent, quia non soluta erat quaestio de plantis nutrimento aptis, duo quoque auctores praemiis ob suos libellos *de balneorum actione et usu*, de qua et ipsa re Academia quaeri voluerat, condecorati sunt, Cl. scilicet MARET, M.D. et Secretarius Academiae Diuionensis, atque Cl. MARTEAU, medicus vrbis *Aumale*. Problemata de morbis ex exsiccatione paludum oriundis et de analysi aquarum mineralium, quae ad annum 1768 pertinent, iam alio loco indicauimus **). Prima vero quaestionum anni 1769 est illa de argillae natura, quam Academia repetiit, altera autem versatur circa remedia destruendis lichenibus et muscis, qui arbores infestant, apta.

Post tot praeclara instituta, quibus Potentissima Imperii Russici Domina, non modo apud suos, verum etiam in vniuerso terrarum orbe, nominis ac sapientiae, imprimisque in literas fauoris gloriam, immortalem sibi comparauit, nuper etiam nouum consilium in rei astronomicae commodum cepit,

Mm 4

fum-

*) vid. Comment. h. Vol. IX. p. 679.

***) Comment. XII, 165, et XIII. 160 et 534.

summa admiratione dignum. Astronomorum enim exercitatissimorum numerum conuocauit, qui transitum Veneris per discum Solis d. 3 iunii 1769 instantem, admodum quippe memorabile phaenomenon, regulisque astronomorum illustrandis ac firmandis, apprime inferuiturum, diuersis in locis latissime patentis imperii diligentissime obseruarent. Eorum vero principes commemorantur, Cl. MALLET, EULERUS, filius EULERI magni natu tertius, RUMOVSKI, POPPOF, KRAFT, LOWITZ et ISLENJEW, quem vltimum, iam in locum, ipsi assignatum, *Iakutski* in Sibiria, profectum esse percepimus. Reliqui vero loci, vbi obseruationes astronomicae instituentur, sunt *Kola*, *Kandalax* et *Kemi* in septentrionalibus Russiae prouinciis, *Orenburg* et *Tobolsk* in Sibiria, tandemque *Astracan*. Vt vero hoc institutum non solum Astronomiae reliquisque scientiis speculatiuis, sed et historiae naturali, quae vtilitati communi magis inferuit, eo fructuosius esset, decretum est duplex iter, in quo ad physicam inprimis variarum Russiae prouinciarum cognitionem attendatur. Fient autem haec omnia sub auspiciis Illustrissimi Comitis WOLDEMIR ORLOFF, qui Praesidis Academiae Imperialis Petropolitanae munere maxima cum laude fungitur. Cl. GMELIN anno 1767 Tubinga illuc vocatus, qui ex consanguineis est Cl. GMELIN, fatis orbi erudito noti itinere, per Sibiriam iussu Imperatricis ELISABETHAE, quondam facto, Floraque Sibirica, quae huic itineri debetur, cum certo numero studiosorum et delineatorum petet *Astracanum*, fines *Circassiae* ripasque fluminum *Tanais* et *Donex*, atque per *Veraniam*, iis regionibus omnibus perlustratis, redibit. Dux vero secundae societatis proficiscentium erit Cl. PALLAS, filius Professoris Chirurgiae Bero-

linen.

linensis, vir egregiis scriptis zoologicis clarus, atque inter principes in hoc doctrinae genere omnino referendus, qui olim Hagae Comitum medicinam fecit, et quem praeterito anno Augustissima Imperatrix Berolino Petropolin vocavit, munere professoris historiae naturalis et inspectoris Thesauri rerum naturalium, ibidem collecti, ei clementissime demandato. Socii eius erunt Cl. FALK, dignus Cel. LINNAEO discipulus, Cl. Viri LEPECHIN et GYLLENSTAEDT. Versabitur vero eorum studium inprimis in disquisitione corporum naturalium, quae ad ripas fluminis *Tanais* et in confiniis *Calmuorum*, atque circa *Orenburg* et *Casan* reperiuntur. Omnes vero Petropolin medio mense iunio 1768 relinquent. Cum autem non solum satis constet de doctrina horum virorum, atque in his rebus peritia, verum etiam latissimus pateat campus studio perquirendi, in his maxime regionibus, nondum pro dignitate exploratis, non dubitamus fore, ut omnes, qui augmento cognitionis historiae naturalis nobiscum delectantur, etiam vota sua cum nostris coniungant, pro felici totius huius instituti successu. Locum, a quo Cl. PALLAS propter istud iter auocatus est, ad reditum vsque eius accepit Cl. GAERTNER, Vir in historiae naturali studio egregie exercitatus, qui Tubingam, vbi haecenus Professoris munere fungebatur, reliquit atque nunc in eo est, ut Petropolin petat.

Egregium nuper documentum non fauoris modo erga literas, sed et studii earum etiam apud externos augendarum. Potentissimus Rex Daniae dedit. Regiae enim societati Hafniensi donauit insignem pecuniae summam, ex cuius redditibus praemia sumantur inter eos quotannis diuidenda, qui ad varias

quaestiones ex re physica, mathesi et historia, ab Academia proponendas, optime responderint.

Vpsaliae coepit inclarescere societas, quae a cosmographia sibi nomen vindicavit, cuius cura et consilio globi geographici fabricantur, quorum diameter est vlnae vnus. Adeptum est hoc institutum laudem eam, quam merebatur. Pretium ipsis globis constitutum est 600 thalerorum monetae cupreae, quod nondum summam 80 imperia-
lium aequat.

LOCUM SAMUELIS AURIVILLII, in Vpsaliensi Academia Med. Prof. Ord. nunc occupare Cl. SIDREN, qui haectenus Adiunctus tantum Facultatis Medicae in eadem Academia fuit, accepimus.

Holmiae quoque Cl. AMAN, Med. Doct. Professoris munere apud Cl. MARTIN, Anat. et Chir. P. P. ornatus est.

Qui variis libris ad rem herbariam pertinentibus egregiam doctrinam studiumque abunde declaravit Cl. Vir. ANTONIUS GOÛIAM dignitate Professoris Botanices et Inspectoris horti regii in Academia Monspessulana condecoratus est.

Munus Professoris Medicinae Ordinarii in Academia Ienensi, Vir Cl. ERNESTUS GODOFREDUS BALDINGER prolusione aliqua Academica adiit, in qua *de lectione Hippocrutis medicis summe necessaria* differit.

Cl. ADAMUS NIETZKI, Med. Doct. qui hucusque in Academia Halensi Medicinam cum laude docuit, nuper in Academiam *Altdorfinam* abiit munere Professoris Medicinae Ordinarii ornatus. In hac vero Academia d. 22 martii octuagesimo primo aetatis anno fatis cessit venerandus senex D. IOHANNES IACOBUS IANTKE, Prof. Med. Ord.

et

et Acad Senior, cuius vitam proxime descripturi sumus.

Et in nostra Academia Cl. GEORGE CHRISTIAN REICHEL, Med. Doct. Ord. Med. Assess. et Acad. Imperial. Nat. Curios. Socius, Vir multis nominibus laudandus nobisque amicissimus, d. 2 octobris superioris anni munus Professoris medicinae extraordinarii, oratione solenni, *de cognitionis partium corporis humani subtiliorum praestantia* adiit, edita simul prolusione, qua *de sanguine eiusque motu experimenta* refert.

Cl. quoque IOHANNES CHRISTIANUS TILLING, Med. Doct. in disquisitione aquarum mineralium diu multumque occupatus, nunc a Serenissime Saxoniae Administratore iussus aquarum in primis patriae nostrae medicatarum vim et usum docere, Professoris medicinae extraordinarii munus ante hac ei delatum die 9 martii adiit, edita habendae orationis causa prolusione, *de eorum, qui aquas mineralibus utuntur, diaeta*. Oratione vero ostendit, *quanta sit in omnibus medicinae partibus, quae valetudinem spectant, diaetae utilitas*.

Holmiensem Academiam Regiam Cl. Virum DUHAMEL DE MONCEAU, Socium Academiae Regiae Parisinae in sodalitium suum recepisse delatum ad nos est.

Cl. IOHANN FRIEDRICH HARTMANNUM, Hannoueranum, attentum tentaminum electricorum obseruatorem inter socios Acad. Imperial. Natur. Curios. receptum nuper esse cognouimus.

Ante aliquot menses Cl. Vir BALTHAS. LUDOV. TRALLES, cuius fama ob praeclara in artem salutarem merita, iam dudum omnem literarium impleuit orbem Vratislavia Gotham vocatus erat, vt Serenissimae Duci LUDOVICAE DOROTHEAE, graui-

grauiter aegrotanti consiliis succurreret. Quamquam vero grauior, quo Seren. Dux, affligebatur morbus TRALLESII quoque consiliis excogitatam medelam elusit, ipsamque aegrotam tandem consumpsit, ille tamen praeclara praestitae operae tulit praemia; nam publico principalis fauoris documento Archiatri et Consilarii Aulici dignitate ornatus et magnificis muneribus donatus, Vratislauiam reuersus est.

Inter alia multa, quae ex aliquo tempore in *Polonia* instituta sunt, placuit sapientissimo Regi etiam de re medica et chirurgica instituenda cum peritissimis vtriusque artis viris deliberare. Nos quamquam et ex multorum narrationibus et literis fide dignis compertum habemus, iam conuenisse de summis edicti Regii capitibus omnemque instituti rationem consignatam atque descriptam esse, pecuniam quoque haud exiguam sumtibus destinatum, tamen, ne quid a nobis festinaretur, plura dicere, in aliud tempus distulimus: nam eo copiosius tunc et certius nos de hac re exposituros esse pollicemur.

In Vniuersitate *Wittenbergenfi*, mense februario 1768 programma latinum ac germanicum publice propositum est, quo quatuor Medicinae atque Philosophiae Professores, et Societatis Oeconomicae Lipsiensis membra honoraria, Amici et Collegae nostri, D. GEORG. AUG. LANGGUTH, D. GEORG. RUDOLPH. BOEHMER, IO. DANIEL TITIUS, et D. IO. ERNEST. ZEIHNER, consilium suum de *Transactionibus Philosophicis Anglicanis*, per modum *Subscriptionis* recudendis, aperiant, eiusque causas et conditiones succincte exponunt. Nimiam operis caritatem, et, quae inde efficiantur, raritatem ac integre colligendi difficultatem, in causis instituti sui praecipuis ponunt, quas se sperant sublaturas, solito immodico pretio

ad

ad duas tertias, prope imminuto operis autem splendore, nihilo secius pulchre conseruato. Qua re procul dubio et ipsas bonas litteras egregie iuuabunt, et eruditis plerisque, maxime iis, qui historiam naturalem, mathematica, physica, chemica, medica, oeconomica tractant ac colunt, officium facient gratissimum, hocce gazophylacio huc dum aegerrime carentibus. Ad conditiones quod attinet, ab eo tempore, quo hae ephemerides per volumina coeperunt publicari, operis recudendi fieri volunt initium, primumque volumen XLVII. proximis nostris nundinis autumnalibus publicam in lucem proferri; sequuturis in singulos annos duobus tribusue voluminibus. Patrio sermone, vt conscriptae sunt, describentur, Londinensi exemplo nulla, nec chartae, nec typi, nec tabularum aenearum, forma, pulchritudine, adcuratione, concessurae; quibus pollicitis Programma, nouo nitidoque typo exscriptum, tanquam specimen, fidem plenissimam facit. Praemittentur singulis voluminibus summa obseruationum capita, subindeque, vbi necessitas fuerit, adnotatiunculae addentur, ad rei obiectae historiam et plenioram intelligentiam praecipue facturae: Latino tamen sermone vtrumque exprimetur, vt eorum etiam, qui Anglicam linguam non omnino callent, vtilitatibus consulatur. Commemorabuntur praeter ea in praefationibus vitae praestantissimorum Academicorum, aliaque adiicientur, quae operis vtilitatem amplificatura videbuntur harum rerum peritis aequisque arbitris. Pretium, quod palmarium putandum est, lucelli cupidinem, ab editoribus alienissimam, liquido ostendit, singulis voluminibus 1 thaleri cum 20 grossis, monetae nostrae argenteae, constitutum, saepe ne tertiam quidem pretii trahens marini partem attin-

attingens; quam eius imminutionem, adeo conspicuam, editioni suae se impetraturos confidunt, compendio versuum, in charta augustiore minoribus litteris pressius ducendorum, tribus plerorumque voluminum alphabetis ad dimidium commode contrahendis. Ectypi tamen, ut idem possit esse usus, ac archetypi, huius paginas in eius marginibus suis numeris accuratissime curabunt indicari. Sumtus sane non exiguos liberaliter suppeditabunt editores, horumque iam magnam partem operi, descripto tempore certissime prodituro, impenderunt; ad prosperandos tamen successus, consueta *Subscriptionis* via, suppeditas sibi ferri optant, et aequissime contendunt. Fautores igitur suos, et quo maxime interest, ut institutum hoc frugiferum modis omnibus promoueatur, diligenter rogant, ut nomina ac dignitates suas cum desideratorum exemplarium numero, vel apud se, vel apud spectatissimos quosque Germaniae Bibliopolas, mature, et ante nundinarum nostrarum proximarum exitum, suo tamen admodum modico impendio, profiteantur; quo amplissima eorum nomina fronti operis inscribi, ipsique adeo plurimum dignitatis ac commendationis conciliari, possit. Sub finem nundinarum autumnalium primi exemplar voluminis, Lipsiae, sine noua impensa, contra tum aut nunc etiam in antecessum beneuole, numeratam pecuniam, hi ex promisso accipient; ad illosque, qui duodecim exemplaribus nomina dederunt, decimum et tertium, in quam remunerationem gratuitum perueniet. Post illa vero tempora, ipsoque iam feruente opere, de auctiore pretio 2 thalerorum cum dimidio, quo singula deinceps volumina ueneent, nihil derogabitur.

Memoria THOMAE SCHWENCKII, Medicinae Doctoris, Physici et Poliatri apud Haganos, Professoris Anatomiae et Chirurgiae, Lectoris artis obstetriciae, Senatoris Hagani, Societatis Harlemensis Sodalis.

Postulat interdum medicorum prudentia, impatiens aegrorum taedium bene promittendo minuere, studiis eorum abuti, et, si quod forte superfuerit remedium, quamquam incertum, id euentu prospero demonstrando commendare: saepe adeo spes ipsa remediis omnibus potentior est. Et tamen vanitas haec aegrorum, aut, si lenius appellare placet, recuperandae sanitatis naturale studium, plerumque in contemptum medicorum conuertitur, quos cum, in aduerso morbi exitu, faciles in cedendo, et necessitate fere ad hanc lenitatem coactos dicere debuissent, artis parum gnaros criminantur. Quae obiurgatio etsi ferenda fortasse erat, si in quosdam propter aegros nonnullos caderet, tamen, quoniam cum omnibus et arte omni communicari solet, haud dubie iniquissima est. Nam si totum illud iudicium de exitu morborum lubricum esset, et fraude perpetua impeditum, si nec obseruandi diligentia, nec comparandi acumen, nec subtilitas concludendi aliquid valeret, quoad quidem humana vis praestare euentum potest: aut nemo vnquam fuisset in hoc genere verax; fuere autem multi; aut casu tantum respondisset non nunquam euentus. Sed totum hoc temeritati casus permittere, aequae foret ineptum, ac diuinandi vim in iis agnoscere, qui talia vere praedixissent. Restat ergo, vt consilio et arti suus honor relinquatur, vt, natura morborum accurate cognita, vsu diuturniore adiuncto, examine et cautione adhibita, disci posse iudicium

de

de euentu concedatur, et quo quis excellentior in hoc genere fuerit, eo plus doctrinae et in agendo prudentiae ei tribuatur. Talem fuisse SCHWENCKIUM, cuius vitam enarrabimus, ipsi ciues eius professi sunt: cum enim omnem eius laudem paucis amplecti vellent, eum et praedicendis morborum euentibus, et infitarum variolarum prospera curatione, et summa humanitate inclaruisse dixerunt. Ac nos quidem mallems ita de eo agere, vt, quibus institutis venisset ad hanc facultatem, appareret; sed nec consilium nostrum patitur, ad ea digredi, nec satis multa in hanc partem de eo memoriae prodita sunt.

Parens eius, MATTHIAS WALRADUS, qui, cum superiore seculo exeunte in comitatu Principis Waldecensis Traiectum ad Mosam venisset, finito bello a. 1713 nosodochiorum curam demandatam sibi accepit, hunc THOMAM, e MARIA BERGERIA, Francica exfule, a. 1694 d. 12 octobris ibi genitum et liberaliter educatum, eadem in vrbe frequentare nosodochia voluit, duce BARTHELEMO, HUYSERO, KETTENESIO, vt pharmaceuticis et chirurgicis disciplinis praeparatus Leidam adire, scholisque ALBINI patris, DECKERI, RAVII, LEMORTII, et BOERHAAVII eo vttilius interesse posset. Quo cum a. 1712 se contulisset, captis iam a. 1715 Doctoris honoribus, Hagam Comitum medicinae faciendae causa petiit. Prosper in hoc vitae genere successus, et fama obstetriciae peritiae, ad quam et ipsam SCHWENCKIUS se dederat, tantum valuerunt, vt, mortuo REVERHORSTIO, a. 1723 Anatomiae et Chirurgiae Professor Haganus, mox ab eiusdem vrbis Senatu Lector artis obstetriciae, poliater et physicus eligeretur. Secuta sunt mox alia apud eosdem praemia, vt

vt dignitas Senatoris, quae tanto magis ei decerni debuit, quanto luculentius amorem erga Haganos declarauerat, recusato munere medicinae Ultraiecti docendae, quod ei a. 1728 oblatum fuerat. Instituta a. 1752 Harlemensi Societate, cooptatus est SCHWENCKIUS, adiutisque omni modo Societatis consiliis, inter alia scribendo ei profuit: certe non nulla eius scripta in Actis Societatis exstant. Hanc virtutis, doctrinae et praemiorum laudem, quam dignitas archiatri Nassouiensis et vndique expetita eius consilia medica non parum illustrarunt, cum ipso quinquaginta annos inde a Doctoratu capto meruisset, abdicauit se a. 1765 muneribus Professoris et Lectoris, quae et ipsa per duos et quadraginta annos gesserat, et perhonorifico suorum iudicio decoratus est, donatusque moneta, cuius inscriptio summam in administrando munere laudem, longumque et vtilem laborem praedicat. Ac ne quid ad legitimam senectutis quietem deesset, a. 1766 et Physici munere fungi desiit. Iam per se debilem aetatem fregerat etiam ex aliquot annis pedum morbus, qui vbi non multo ante mortem euauisset, anxietatibus vexari aeger saepe numero solebat, ita tamen, vt medicinae locus esset: donec a. 1768, nullo ante morbo infestatus, d. 11 Februarii septuaginta et trium annorum senex ipsi huic anxietati succumbere coactus est.

Index scriptorum a Cl. SCHWENCKIO editorum.

Diff. inaug. med. de saliuâ, L. B. 1715. 4.

Rari casus explicatio anatomico-medica, Hag. Comit. 1733. 8.

Haematologia siue sanguinis historia, experimentis passim superstructa. Accedit obseruatio anatomica
Tom. XIV. Pars III. Nn mica

mica de acetabuli ligamento interno, caput femoris firmante, cum binis tabulis adiectis, Hag. Comit. 1743. 8. Quem librum Experientissimus ABR. WESTERHOFF in Belgicam transtulit linguam, ibid. 1744.

Schets van Heelmiddelen en haar uitwerkingen op het lichaam, s' Gravenhage, 1745. 8. in 1753 herdrukt, en merkelyk vermeerderd.

Noodig bericht over de Inenting der Kinderpokjes in's Hage, s' Gravenhage, 1756. 8.

In Commentariis societatis Scientiarum Harlemensis inveniuntur sequentia:

Aanmerkingen ower de Weer (Callus) der Beenderen, I. D. p. 39.

Bericht wegens eene zeer spoedige geneezing eener Beroerdheid, of ten deelen Verlamminge: hersteld door het Ryden op een Wagen, I. D. p. 414.

Aanmerkingen over verscheide manieren van Bloedstelpen, en de voornaanste Bloed-stelpende middelen in de Heel-Kunde, II. D. p. 225.

Voorbeeld, hoe eene samengestelde Breuk, gevaarlyk door veele toevallen, gelukkig behandelt en geneezen is, IV. D. p. 133.

Beschryving van eene Nageboorte, waarm drie Moederkoeken zich vertoonden, IV. D. p. 141.

Aanmerkingen over het getal der Dooden van 1756, 1757 en 1758, in welke twee laatste jaaren de Kinder-pokjes gegrassieert hebben in's Gravenhage, V. D. p. 158.

Beschryving van een nieuw Werktuig, om de Lyfmoeder te ondersteunen, V. D. p. 206.

Aanmerkingen op het getal der Dooden van a. 1759, 1760, 1761, 1762 en 1763; in welke twee laatste jaaren de Kinder-pokjes gegrassseerd hebben in's Gravenhage, VIII. D. 1 St. p. 485.

Aanmerkingen van een stuk been eener Runder-Ribbe, naa het twee-en-twintig maanden en agt dagen in de Long gedraagen te hebben, door hoesten geloost, VIII. D. II. St. p. 203.

XXVIII.

Continuatio indicis scriptorum physico-medico-
corum, quae anno 1764 prodierunt.

Dizionario compendiofo di Sanità, che contiene l'esatta descrizione delle umane Malattie, comprese pur quelle degli Artefici, e della Gente applicata e sedentaria: colla specificazione de' Rimedi sperimentati da piu celebri Professori dell'Arte medica; tradotto dal Francese, ed illustrato con osservazioni iatrosifiche dal Dottor. GIAN. PIETRO FUSANACCI. Tomo I. II. III. in Venezia, 8.

Medicus veri amator, ad Apollineae artis alumnos. Parisiis, 8. (*Auctore* Cl. LE CLERC).

An Essay on comparative Anatomy. London, 8.

Fasciculus dissertationum anatomico medicarum,

Amstelodami, 8. c. tab. aen. (*Continentur*: 1)

MADAI *diff. anatome oui humani foecundati, sed difformis, trimestri abortu elisi.* 2) BOEHMER *de*

vracho humano. 3) THEUNE *de confluxu irium*

cauarum in dextro cordis atrio. 4) THEMELII

comment. qua nutritionem foetus in utero per vasa

umbilicalia solum fieri, occasione monstri ouilli sine ore et faucibus nati, ostenditur.)

Leichte und bewährte Hausmedicamenta für den Bürger und Landmann, zu einem innerlichen Gebrauch. Ulm, 8.

Observations sur l'usage interne du Colchique d'Automne, du sublimé corrosif, de la feuille d'Oranger, du vinaigre distillé, etc. dans lesquelles on trouve des moyens de guerir plusieurs maladies, qui résistent aux remedes usités, par Mr. Mr. STOERK, LOCHER, DE HAEN, Medecins de Vienne; précédées d'un Memoire, pour servir à l'histoire de ces differens moyens de guerison. P. M. L. B. D. P. D. M. P. à la Haye et à Paris, 12. (*i. e. par M. LE BEGUE DE PRESLE, Med. de la Faculté de Paris*).

Parallele des differentes methodes de traiter la maladie venerienne. à Amsterdam, 12.

Observations sur la nature, les causes et les effets des epidemies varioliques, et refutation de quelques ecrits contre l'inoculation de la petite verole. Ouvrage, ou l'on trouve les preuves les plus convaincantes de l'utilité de cette pratique, et les plus propres à determiner enfin tous les citoyens, à l'adopter. à Geneve, 12. (*Auctore Cl. DAVID*).

Dissertation neutre sur l'Inoculation de la petite verole. à Amsterdam et à Paris, 12.

Recherches sur quelques points d'Histoire de la Medecine, qui peuvent avoir rapport à l'arret de la Grande Chambre du Parlement de Paris, concernant l'Inoculation, et qui paroissent favorables à la tolerance de cette opinion. à Liege
et

et à Paris, 12. Voll. II. (*Auctor est Cl. DE BORDEU*).

Das bestrittene Vorurtheil in zween Abhandlungen, die Einpfropfung der Kindspocken und die Beerdigung der Todten in den Kirchen und Städten betreffend. Aus dem Franzöf. übersetzt und mit einer Vorrede herausgegeben von I. WETSCH, M. D. Wien, 8.

Examen de l'Inoculation, par un Medecin de la Faculté de Paris. à Londres et à Paris, 12. (*Auctore Cl. DORIGNY*).

L'Inoculation de la petite verole renvoyée à Londres, par M***, Doct. en Med. à la Haye, 12. (*Auctore Cl. LE HOC*).

Lettre à M***, ou l'on prouve la possibilité des naissances tardives, d'après la structure et le mécanisme de la matrice. à Paris, 8.

10. TRAUGOTT ADOLPH disp. inaug. arteriologiae recte concinnandae leges, cum specimine arteriae carotidis externae exhibens. Resp. *Dan. Victor Nüspelin*. Helmst. 4.

Eiusd. disp. inaug. de infanticidii notis sectione legali detegendis. Resp. *Henr. Chph. Dreyer*, ibid. 4.

Eiusd. disp. inaug. de morbis catarrhalibus. Resp. *Car. Gerh. Cahlo*, ib. 4.

De dysenteria commentarius, auctore MARCO AKENSIDE. Londini, 8 mai.

CHRIST. LUD. ALBERTI, disp. inaug. de vi electrica in amenorrhoeam, i. e. catameniorum obstructionem. Gottingae, 4.

BERNH. SIEGFR. ALBINI academicarum annotationum liber sextus, continet physiologica, anatomica, pathologica, phytotomica. Leidae, 4. c. tab. aen.

Nouvelle description physique, historique, civile et politique de l'Islande, avec des observations critiques sur l'Histoire naturelle de cette Isle: donnée par M. ANDERSON: ouvrage traduit de l'Allemand de M. HORREBOW, qui y a été envoyé par le Roi de Dannemarç. à Paris, 12. Voll. II.

Instructions simples et aisées sur les maladies de l'urethre et de la vessie, mises a la portée des personnes, qui en sont affligées, et pour l'avantage des jeunes chirurgiens, dans lesquelles on donne une description des parties de la generation, qui appartiennent a l'un et a l'autre sexe, avec quelques observations physiologiques et pathologiques sur celles des femmes, etc. par GEORGE ARNAUD. à Amsterdam, 12.

IOH. ASTRUCS *Abhandlung aller Venuskrankheiten; aus dem Franz. übers. durch IOH. GOTTL OB HEISE. Frankf. und Leipzig, 8.*

SAM. AURIVILLIUS disp. de angina infantum in patria recentioribus annis obseruata. Resp. *Henr. Christ. Dan. Wilcke.* Vpsaliae, 4.

Eiusd. disp. de glandulis animalibus. Resp. *Car. Ribe,* ibid. 4.

Eiusd. disp. de rheumatismo. Resp. *Io. Arcell.* ibid. 4.

EMAN. WENCESL. BACHMANN disp. inaug. de pleuritide. Prag. Bohem. 4.

ABRAH. BAECK *Oratio* om farfoter som mäst härja
ibland Rikets allmoge. Stockholm, 8.

De catarrho et de dysenteria Londinensi epidemicis
vtrisque anno 1762 libellus, Auctore GEORGE
BAKER. Londini, 4 mai.

ERN. GOTTF. BALDINGER *introducſtio* in noti-
tiam ſcriptorum medicinae militaris. Editio au-
ſta. Berolini, 8.

Question importante: Peut on déterminer un terme
prefix pour l'accouchement? par M. LE BAS.
à Paris, 8.

HENR. BASSII *tractatus* de morbis venereis, quem
obſervationibus auxit et in uſum auditorum edidit
I. W. B. Francof. et Lipſ. 8.

*Naturgeſchichte des Mineralreiches, mit beſonderer An-
wendung auf Thüringen, herausgegeben von D. IOH.
WILH. BAUMER, 2 Theil. Gotha, 8. m. K.*

GOTTF. SAM. BAUMLERS *präſervirender Arzt,
oder gründliche Anweiſung zu einer ordentlichen
Diät etc. aus den hinterlaſſenen Schriften des ſel.
Verfaſſers herausgegeben von D. GEO. HEINR.
BEHR. Frankf. und Leipzig, 8.*

Differtation ſur la propriété et la conſervation des
dents, par M. BEAUPREAU. à Paris, 8.

Discours prononcé aux ecoles royales de Chirurgie
à Toulouſe, le jour de l'ouverture du cours des
maladies des os, l'année 1763, ſur les progrès de
l'anatomie et les avantages de cette ſcience, par
M. BECANE. à Toulouſe, 12.

Oſſervazioni intorno alla doppia refrazione del Cri-
ſtallo di Rocca dal GIOV. BATT. BECCARIA.
In Torino, 4.

— BELGRADO *diff.* delle ſenfazione del calore e
del freddo. Parma.

U. N. BELZ *Abhandlung vom Schalle, wie er entsteht, fortgeht, ins Ohr wirkt, und wie der Empfang des Schalles kraft der innerlichen Struktur des Ohrs hervorgebracht wird, und wie das Hören geschieht, welche den von der königl. Acad. der Wissenschaften in Berlin auf das Jahr 1763 ausgesetzten Preiß erhalten hat. Berlin, 4. (Idem liber ibidem eodemque anno prodiit Gallice conscriptus).*

PHIL. HENR. BENDER *disp. inaug. de cosmeticis. Argent. 4.*

Observationum medicarum, quae anatomiae superstructae sunt, collectio prima, quae morborum historias complectitur, dissectis cadaueribus illustratas. Recensuit et proprias addidit IOSEPH. BENVENUTUS. Lucae.

Tal om Kalla Bad i gemen, och Loka Badningar i synnerhet af PETER IONAS BERGIUS. Stockholm, 8.

THORBERN BERGMANN *Oratio om möjeligheten at före komma äfkans skadeliga verkningar. Stockholm.*

Eiusd. *Bref til K. S. A. secretererne angående anmärkningar öfwer de swar om skadelige frukträds maskar. ibid.*

Vollständige Abhandlung vom Wiesenbaue, so wohl dem natürlichen, als künstlichen, nach den Gründen der neuen Landwirthschaft erörtert vom Herrn IO. CHPH. BERNHARD, Zweyte, mit einem Anhang und Zusätzen vermehrte Auflage. Frankf. und Leipzig. 8.

Principes physiques, pour servir le suite aux Principes mathematiques de NEWTON, par le Pere BERTIER. Tom. I. II. III. à Paris, 12. Voll. III.

AMBR. BERTRAND Operazioni chirurgiche. Tom.
I. II. in Torino, 8. c. tab. aen.

De l'eau relativement a l'economie rustique: ou
Traité de l'irrigation des prés, par M. BERTRAND.
à Avignon, 8.

A Dissertation on the inutility of the amputation of
Limbs, by I. U. BILGUER. London, 8.

Dissertation sur l'inutilité de l'amputation des
membres; par M. BILGUER, traduite et aug-
mentée de quelques remarques par M. TISSOT.
à Paris, 12.

IOH. CHPH. BISCHOF'S *Betrachtungen des Welt-
gebäudes und einiger Merkwürdigkeiten der Natur.*
Danzig und Leipzig, 8. m. K.

Herbarium Blackwellianum emendatum et auctum,
i. e. ELISABETHAE BLACKWELL collectio stir-
pium, quae in pharmacopoliis ad medicum
vsum afferuantur, quarum descriptio et vires ex
Anglico idiomate in latinum conuersae sistuntur,
c. praef. CHPH. IAC. TREW. Executit, figuras
pinxit atque in aes incidit NIC. FRID. EISEN-
BERGER. f. *Neu vermehrtes und verbessertes Black-
wellisches Kräuterbuch u. s. w. a tab. viv. color. pict.*
548 - 560. Norimb. fol.

PHIL. AD. BOEHMER disp. inaug. de febre scarla-
tina epidemice haftenus grassante. Resp. *Dieter.*
Herm. Ehrlich. Halae, 4.

Eiusd. disp. inaug. de purgantibus chronica cutis
exanthemata nonnunquam exacerbantibus. Resp.
Io. Abr. Gerbes, ibid. 4.

Eiusd. disp. inaug. de transitu febrium benignarum
in malignas, praesertim in Frisia orientali. Resp.
Nic. Herm. Escherhausen, ibid. 4.

Eiusd. disp. inaug. de ulcere putridam praecaudente
febrem. Resp. *Henr. Matth. Gutfeldt,* ibid. 4.

Von der Wendung. Ob die Wehmütter bey gefährlichen Geburten den Kopf zuerst zur Welt zu helfen versuchen, oder ohne solchen Versuch das Kind, sobald das Wasser springfertig ist, wenden und bey den Füßen herausziehen sollen? von G. D. BÖSSEL, M. D. Flensburg, 8.

IOH. CHPH. BOHLIUS von der nöthigen Vorsichtigkeit bey denen in lebendigen Geschöpfen anzustellenden Erfahrungen von der Unempfindlichkeit der Sehnen. Königsberg, 4.

Contemplation de la nature par M. BONNET, T. I. II. à Amsterdam, 8 mai.

ADOLPH. IULIAN. BOSE epist. gratul. de motu humorum in plantis vernali tempore viuidiori. Lipsiae, 4.

Recherches sur la construction la plus avantageuse des digues. Ouvrage, qui a remporté le prix quadruple proposé par l'Academie Royale des Sciences, Inscriptions et belles Lettres de Touloufe pour l'année 1762, par M. l'Abbé BOSSUT et par M. VIALLET. à Paris, 4.

Dissertation sur les depots du Sinus maxillaire, par M. BOURDET, Dentiste du Roi, cet. à Paris, 12.

Consultation contre la legitimité des naissances pretendues tardives, par M. BOUVART, *s. loco*, 8.

IO. CAR. BREDTSCHNEIDER quaest. inaug. an foetus in vtero materno per os nutriatur? *Neg.* Pragae Boh. 4.

Oeconomical and Medical Observations, in two Parts; from the Year 1758 to the Year 1763 inclusive. Tending to the Improvement of Military Hospitals; and to the Cure of Camp Diseases, incident to Soldiers. To which is sub-
joined

joined an Appendix containing a curious Account of the Climate and Diseases in Africa, upon the Great River Senegal, and farther up than the Island of Senegal. In a Letter from Mr. BOONE, Practitioner in Physic to that Garrison for three Years to Dr. BROCKLESBY; by RICHARD BROCKLESBY. London, 8.

Abhandlung von der medicinischen Erziehung der Kinder und den Krankheiten derselben. Aus dem Franz. des Herrn BROUZET übers. von IOH. SAM. BISTEN, I und II Band. Altenburg, 8.

M. TH. BRÜNNICHII entomologia, sistens insectorum tabulas systematicas cum introductione et iconibus, (*latine et danice*). Hafniae, 8. c. tab. aen.

Eiusd. Ornithologia borealis, sistens collectionem avium ex omnibus imperio Danico subiectis provinciis insulisque Borealibus Hafniae factam cum descriptionibus novarum nominibus incolarum, locis natalium et icone. *ibid.* 8. c. tab. aen.

ANDR. EL. BÜCHNER disp. inaug. de aetiologiae variolarum per hypothesein tentata explicatione. Resp. *Iac. Phil. Pelisson.* Halae, 4.

Eiusd. disp. inaug. sistens casum rariorem affectus spasmodico convulsiui vagi. Resp. *Christ. Gottlob Leonh. Schwarzenberg.* *ibid.* 4.

Eiusd. disp. inaug. de causis quibusdam specialibus apoplexiae observationibus anatomicis rarioribus confirmatis. Resp. *Sam. Sigism. Adami.* *ibid.* 4.

Eiusd. disp. inaug. de crisi cum febris tantum, non aliis morbis connexis. Resp. *Car. Cuhlemeyer.* *ib.* 4.

Eiusd.

- ANDR. EL. BÜCHNER disp. inaug. de consensu primarum viarum cum perimetro corporis humani. Resp. *Gerh. Henr. Rocholl.* ib. 4.
- Eiusd. disp. inaug. sistens dysenteriam ex principiis chemiae sublimioris perlustratam. Resp. *Christ. Gottl. Müller.* ib. 4.
- Eiusd. disp. inaug., de fluxus menstrui ratione ad ventriculum et intestina. Resp. *Io. Bernh. Lorbeer.* ibid. 4.
- Eiusd. disp. inaug. de frequentiae ortu calculi renum et vesicae eiusque causis. Resp. *Io. Frid. Achilles.* ib. 4.
- Eiusd. disp. inaug. de gummi-resinis Kikekunemallo, Look et Galda. Resp. *Rud. Seelmatter.* ibid. 4.
- Eiusd. disp. inaug. de morborum acutorum et chronicorum differentia vera. Resp. *Hans Venninghausen.* ib. 4.
- Eiusd. disp. inaug. de ossificatione durae meningis singulari obseruatione confirmata. Resp. *Frid. Lud. Albrecht.* ib. 4.
- Eiusd. disp. inaug. de salutari vis vitae in morbis actione. Resp. *Car. Ephr. Thalheim.* ib. 4.
- Eiusd. disp. inaug. de scorbuti cum lue venerea complicatione. Resp. *Eric. Lud. Siefert.* ib. 4.
- Eiusd. disp. inaug. de secretionem lactis muliebris et praecipuis ab ea impedita pendentibus morbis. Resp. *Io. Gottlob Fritze.* ib. 4.
- Eiusd. disp. inaug. an symptomata, per causas non explicata, possint vera esse prognostica morborum signa? Resp. *Erdm. Dan. Kluge.* ib. 4.
- Traité historique des Plantes, qui croissent dans la Lorraine et les trois Evechés, contenant leur description, leur figure, leur nom, l'endroit ou elles croissent, leur culture, leur analyse et leurs pro-

propriétés, tant pour la medecine, que pour les arts et les metiers, par M. I. P. BUCHOZ, Tome III. à Nancy, 8. c. tab. aen.

Sacra Embryologia, siue de officio Sacerdotum, Medicorum et aliorum circa aeternam paruulorum in vtero existentium salutem Libri IV. S. T. et V. I. D. FRANC. EMAN. CANGIAMILLA Auctore et Interprete: Editio prima in Germania. Monachii et Ingolstadae. fol.

IAC. SMITH CARMICHAEL disp. inaug. de paralyfi. Edinburgi. 8.

IOSEPH. CARRERE disp. de sanguinis motu et circulatione. Resp. *Bern. Souler*. Perpiniani.

IOAN. FRID. CARTHEUSER disp. chem. physica, de genericis quibusdam plantarum principiis hactenus plerumque neglectis. Ed. 3tia prioribus auctior. Francof. ad Viadr. 8.

Eiusd. disp. inaug. de incitamentis motuum naturalium internis. Resp. *Car. Ferdin. Pfützner*. ibid. 4.

Eiusd. disp. inaug. de morbis potioribus ex praeternaturali constitutione glandularum capitis, colli et thoracis nascentibus. Resp. *Io. Sam. Kruttge*. ibid. 4.

Eiusd. disp. inaug. de morbis potioribus ex praeternaturali glandularum abdominis et artuum constitutione oriundis. Resp. *Car. Ludov. Schulze*. ibid. 4.

Eiusd. disp. inaug. de sale mirabili Glauberiano natiuo. Resp. *Car. Theoph. Steinberg*. ib. 4.

Eiusd. disp. inaug. exhibens theses quasdam generales de simplicibus balsamicis et aromaticis. Resp. *Io. Dan. Schulze*. ib. 4.

Reflexions generales sur l'Isle de Minorque, sur son climat, sur la maniere de vivre, de ses habitans, et sur les maladies, qui y regnent par M. CLAUDE FRANCOIS PASSERAT DE LA CHAPELLE. à Paris, 12.

Le Manuel des Champs, ou Recueil choisi instructif et amusant de tout ce, qui est le plus necessaire et le plus utile pour vivre avec aisance et agrement a la Campagne, par M. de CHAUVALLON, Pretre de l'Ordre de Malthe: ouvrage divisé en quatre parties: la premiere traite du potager, des arbres fruitiers, de la taille, de la greffe, de la culture des fleurs, des arbrisseaux, enfin du Jardin d'ornement: la seconde des terres labourables, des près, des vignes, de la façon et qualité des vins, de la biere, du cidre, de l'hydromel etc. des bois, de la chasse et de la peche: la troisieme des chevaux, des betes a cornes, des betes a laine, des volailles, des oiseaux sauvages, qui s'appriivoisent aisement, des mouches a miel et des vers a soye: la quatrieme de la cuisine, de la patisserie, des confitures, des liqueurs et autres choses necessaires ou utiles pour l'usage de la vie. à Paris, 12 maj.

L'art de conserver la santé des personnes valetudinaires, et de leur prolonger la vie; traduit du latin de CHEYNE, et augmenté d'un Dictionnaire des alimens. à Paris, 12.

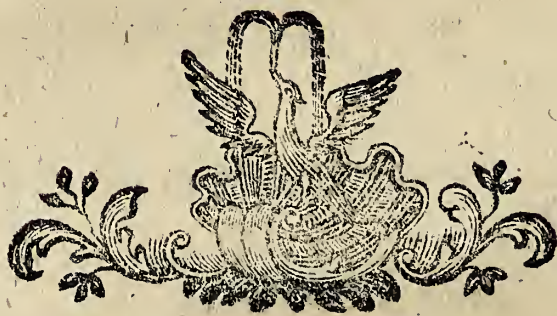
Reliqua proxime.

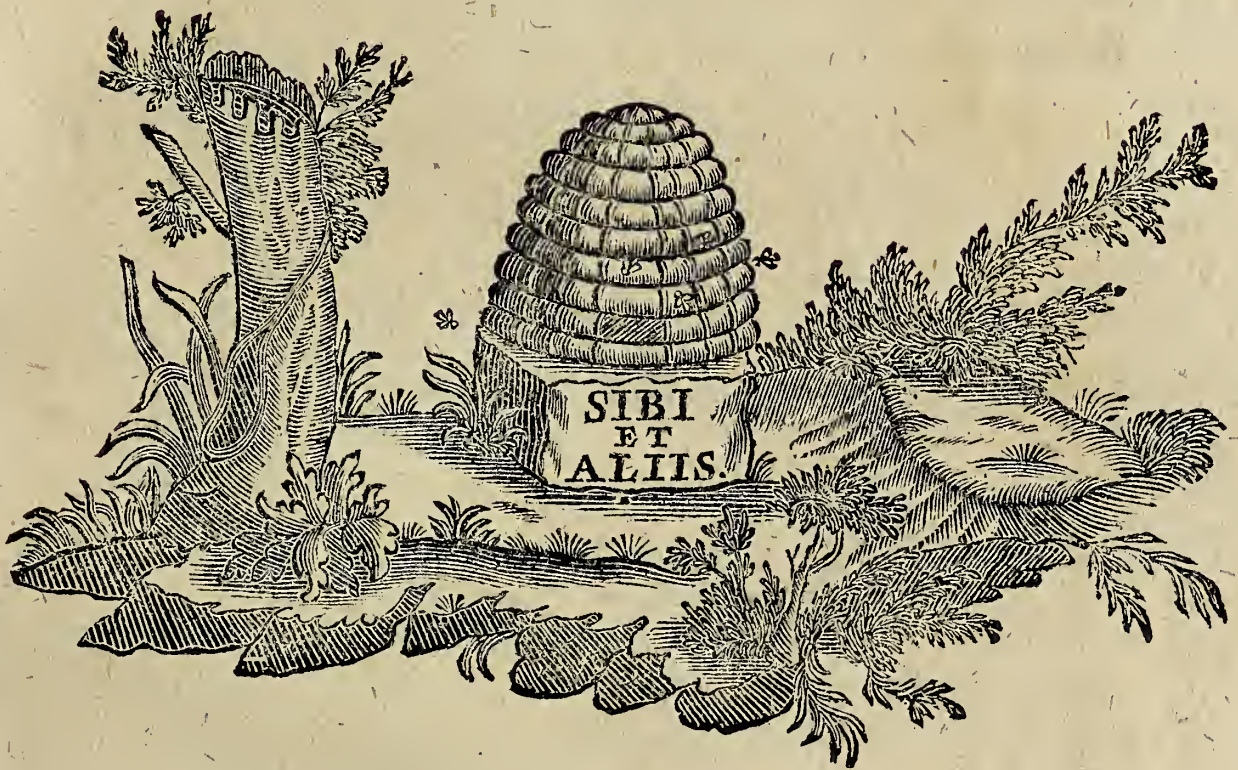
Contenta in hac parte.

I. Journal de Medecine, par Mr. ROUX. Tom. XXI. XXII	p. 387
II. Parallele des differentes methodes de traiter la maladie venerienne	405
III. BAUMER <i>Naturgeschichte des Mineralreichs, II. Buch</i>	408
IV. RELHAM 's Refutation of the reflexion against inoculation published by Dr. RAST, ob Lion, cet.	409
V. GODAR Differtation sur la nature, la maniere d'agir, les especes et les usages des antispasmodiques cet.	412
VI. HARDUINI animaduersionum botanicarum specimen alterum	422
VII. A. CORN. CELSI de medicina libri octo. Edit. KRAUSII	426
VIII. BRÜNNICHII Entomologia	431
IX. <i>Eiusdem</i> Ornithologia borealis	432
X. ARNAUD Instructions simples et aisées sur les Maladies de l'urethre et de la vessie	433
XI. <i>Physicalisch - mikroskopische Beschreibung eines besondern phosphorescirenden und faserichten Steins, cet.</i>	437
XII. BRUGMANNI Tentamina philosophica de materia magnetica cet.	438
XIII. HOMPECK <i>Abhandlung von der electrischen Abstoßung</i>	441
XIV. OEDER Elementa botanica	442
XV. BECHERS <i>neue Abhandlung vom Carlsbade, I. Theil</i>	454
	XVI.

- XVI. CRANTZ Institutiones rei herbariae, T. I. et II. p. 460
- XVII. Histoire naturelle generale, et particulaire avec la description du Cabinet du Roi, T. XII 471
- XVIII. VON GLEICHEN *das neueste aus dem Reiche der Pflanzen* 489
- XIX. KRASCHENINNIKOW *Beschreibung des Landes Kamtschatka* 498
- XX. REYGER Tentamen Florae Gedanensis 509
- XXI. VON ROSENSTEIN Underrättelser om Barm Sjukdomar och deras Bote-Medel etc. 511
- XXII. HIRSCH Paris quinti neruorum encephali disquisitio anatomica cet. 530
- XXIII. AB HOUMBOURG Diff. ergo haemorrhoidi recenter tumidae sectio, non hirudo 531
- XXIV. Dei Moti dell' Iride 532
- XXV. ZAUSCHNER de elementis et viribus medicis trium aquarum mineralium Teplensium 536
- XXVI. KÖLPIN Commentatio physico-botanica de stylo eiusque differentiis externis 543
- XXVII. Noua physico-medica. 545
- XXVIII. Continuatio indicis scriptorum physico-medicatorum, quae anno 1764 prodierunt 563

COMMENTARII
DE REBUS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLUMINIS XIV. PARS IV.

LIPSIAE MDCCLXVIII.

APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Amstelodami apud I. Schreuder, Londini apud Io. Nourse, Parisiis apud
Briasson, Patavii apud I. Manfré, Holmiae apud L. Saluium.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

SCOTT W. WATSON

PH.D. THESIS

1978

PHYSICS DEPARTMENT

UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

UNIVERSITY OF CHICAGO

I.

Histoire de l'Académie Royale des Sciences,
Année 1760. Avec les Mémoires de Ma-
thématique et de Physique etc. à Paris, de
l'Imprimerie Royale, 1766. pag. 212 Hist.
pag. 476 Comment. 18 tab.

i. e.

Academiae regiae scientiarum Parisinae histo-
ria, et Commentarii Mathematici ac Physici,
ad annum 1760.

Inter observationes, ad physicam generalem spe-
ctantes, primo loco occurrunt aliquot obserua-
tiones, ex epistolis Cl. DE LA NUX, in *Bourbon-
nia* insula degentis, excerptae, quibus perhibet, p. 16.
boues Indicos gibberos (*Bizons*) eiusdem cum no-
stris bobus speciei esse, contra autem anates nostras
domesticas, et Indicas, specie differre; gigni non-
nunquam ab Aethiopibus in diuersis climatibus, qui
neque ad Aethiopes, neque ad albos referri queunt,
cuticula maculis badii coloris conspersa; ventos con-
stantes, qui vulgo dicuntur in Oceano, qua Afri-
cam et Asiam alluit, per sex menses regnare, neuti-
quam

quam esse constantes, sed saepe ter quaterue in mense mutari; ventum in praedicta insula interdum flare ex plaga opposita illi, vnde noctu spiret, et similiter vndas maris in his regionibus meatus reciprocantes habere.

2. Aquas Sequanae principio huius anni ab altitudine trium pedum ad plus, quam viginti pedum altitudinem intra 14 dies creuisse, memoriae proditur.

p. 20. 3. Fontes, quorum aquae incrustandis corporibus solidis aptae sint, non esse tam raros in Gallia, quam hactenus creditum fuerit, Cl. DEPARCIEUX exemplis docuit.

p. 21. 4. MUSSCHENBROEKIUS scripsit Cl. NOLLETO, narratum sibi esse, in *Carabania* Americae reperiri piscem fluuiatilem de genere gymnotorum, a quo illi, qui manus versus eum sub aqua extendant, vel baculo eum tangant, percussionem electricam satis vehementem patiantur. Sed monet Historiographus Academiae, non deficere graues rationes, de veritate huius narrationis dubitandi, et videri piscem hunc eundem esse, atque illum, cuius iam mentionem fecerit RICHER (in itineris in Cayennam descriptione), et qui hominis, a quo tactus est, manum brachiumque stupore quidem afficiat, sed nulli vi electricae tribuendo.

p. 23. 5. De terribili tremore terrae, qui anno 1759 Syriam, Phoeniciam et Palaestinam per plus quam quadraginta dies afflixit, quaedam narrantur.

6. Sub solo montis Pessulani in strato argillaceo venas natiui hydrargyri esse, Cl. SAUVAGES obseruationes comprobauerunt.

7. Narratur, quomodo Petropoli quidam Academiae Imperialis sodales hydrargyrum congelari posse inuenerint.

Observationes anatomicae. 1. In cadauere viri, p. 44.
 51 annos nati, repertum est, inter os pubis et vesicam corpus quasi osseum, pendens uncias 20, involutum tenuissima membrana, quae mesenterio alligata erat per interiectum corpus spissum, glandulosum, coniforme, cuius apex superiori istius ossei corporis parti excavatae erat insertus. Ceterum hoc corpus liberum pendebat; durius etiam et densius erat aliis ossibus. Effecerat, ut vir ille inde ab anno aetatis quinquagesimo retentione urinae laboraret, quam paullisper pronus in dextrum latus cubans, superare solebat. Medicus, qui hanc observationem cum Academia communicavit, omisit, in naturam huius corporis ossei paullo curiosius inquirere, quod omittere non debebat.

2. Viri robusti et pinguis, hydrope pectoris mortui, cor repertum est, extrinsecus substantia cellulosa, gossypium referente, tectum, et intrinsecus pinguedine alba et densa vestitum.

3. In mala sinistra infantis, annum nati, tumor p. 46.
 fuit, qui paullatim ab aure vsque ad angulum labiorum creuerat, mollis, albus, non dolorosus, mobilis, et tanquam e granis glandulosis compositus, in cuius superficie hic illic vasa sanguifera reperere spirarum in modum visa sunt. Nil aliud fuisse hunc tumorem, quam parotidem, quae sanguinis copia, quam arteriae ampliores, e carotidibus et maxillaribus externis, partem illius inferiorem intrantes, aduexerant, tantopere, ut verisimile est, extensa fuerat, post mortem infantis, aliis quidem causis debitam, compertum est. Quod si antea constitisset, potuisset forsan incremento vitii, compressione paullatim augenda, resisti. Sed plerique de hoc tumore consulti, multas diuersas eius causas suspicati, et hinc multa remedia frustra adhibita sunt.

4. Foetus generis feminini, qui vtraque clauicula, sterno, et cartilaginibus, quae costis adiunctae esse solent, carebat, legitimo tempore in lucem editus, et, octo demum horis a partu elapsis, mortuus est. Systole et diastole cordis huius infantis quum manifesto apparerent, obseruatum est, corde tacto, motus eius viuaciores reddi, contra quorundam opinionem, huic organo sensibilitatem negantium.

5. Vir quidam dolorem questus erat ad spinam dorsi perpetuum, modo leniorem, modo fortiorem; causa rheumatismo attributa fuit. Sed post obitum viri, hoc dolore oppressi, inuenta est vera eius causa, aneurysma aortae, inter capita inferioris muscoli diaphragmatis situm, et duabus imis vertebriis dorsi, primisque tribus lumborum adhaerens, magnitudine capitis infantis recens nati. Ventriculus hoc tumore in hypochondria laeua propulsus erat, et diaphragma conuexius redditum, et adhaesione tumoris ad diaphragma in loco, vbi oesophagus transit, effecta erat constrictio oesophagi atque inflammatio.

p. 51.

6. Felis, cui os femoris dextrum lapsu fractum fuit, postquam eam fracturam sola natura sanarat, ita claudicauit, vt os illud flecteretur, dum ipsi animal in incessu inniteretur. Quod animaduertens CL. TENON, statim coniectabat, naturam inter partes fracti ossis pro callo articulum quendam formasse singularem. Post annum, mortua fele, quum istud eius femur cultro anatomico subiiceret, vidit, se bene coniecisse. Namque ex loco interioris lateris partis inferioris fracti ossis, pollicem distanti a condylo, enata erat apophysis magna, quae semet incuruans, antrorsum versus extremitatem partis superioris ascendebat, et in magnam cauitatem articulare, fere oualem, desinebat; extremitas autem
partis

partis superioris, quae pars inferiorem partem decussabat, et ante hanc sita erat, terminata erat duabus apophysibus, quarum altera angulosa retrorsum, altera teres antrorsum directa erat, et a cavitate articulari apophysis praedictae recipiebatur; totusque hic articulus cinctus erat texto albo, fibroso, satis denso, quod ex ipsa substantia utriusque partis ossis prouenerat. Hocce textum vice ligamenti capsularis functum erat, et ita ambas partes ossis continuerat, ut tamen illis motus duos oppositos concederet. Hinc quum felis femori laeso innitebatur, flectebatur illud paulum extrorsum et deorsum; quum autem onus sui corporis in alterum femur reiciebat, femur laesum rursus extendebatur et erigebatur.

7. Exhibentur aliquot obseruationes de singulari illo oculorum morbo, quum maculae fuscae vel nigrae ante oculos versari, seu aeri quasi innatare videntur, praesertim ubi res, in multa luce positas, intuentur. Constat ex his, non esse presbytis proprium hunc morbum, quod affirmavit DE LA HIRE, qui primus de eo scripsisse dicitur, sed neque myopes ab eo tutos esse. Sedem eius in humore aqueo esse, et ea quidem eius parte, quae inter corneam et vaeam tunicam continentur, probabile habetur, et propterea punctione corneae, qua ille humor vitiatu educatur, hunc morbum forsitan tolli posse.

p. 59.

In classibus chymica et botanica nullas quidem obseruationes nobis offert hocce volumen: sed legitur hic elogium IACOBI BENIGNI WINSLOVII, ex quo non possumus, quin, quae praecipua nobis videntur, breuiter excerpamus. *Othinii* natus est in *Fionia*, altero aprilis die anno superioris p. 288. seculi vnde septuagesimo, patre *Petro*, qui in ea vrbe sacra curabat, e gente nobili *Mansenia*, Suecicae originis; *Winslouius* enim primus appellatus est

auus *Iacobi Benigni* paternus a nomine vici cuiusdam in *Scania*, in quo sacerdotio functus est. Proauus maternus STENO fuit, qui eadem scientia magnum sibi nomen peperit, qua etiam WINSLOVIUS ipse maxime inclaruit. Cuius scientiae occultum amorem, a natura animo eius ingenitum, quum aliquando excitasset amicus medicinae studiosus, non prius quieuit, quam patrem exorasset, vt sibi permetteret medicinae sese dare, relicto theologiae studio, in quo iam eos fecerat progressus, vt muneri publico sacro proxime admotum iri, spem haberent parentes certissimam. *Hafniae* in *Collegio Borrichiano* noui studii initium fecit; anno autem elapso, in exteras regiones, augendae scientiae causa, iter suscepit, regis *Daniae* munificentia adiutus. Primum in *Belgium* contendit; hinc anno sequenti *Lutetiam Parisiorum* petiit, vbi accidit, anno superioris seculi vltimo, vt, lectis BOSSUETI scriptis, et inprimis *expositione doctrinae ecclesiae*, dubitare de veritate doctrinae Lutheranorum inciperet, et deinceps, in colloquiis cum hoc Episcopo habitis de falsitate huius doctrinae persuasus, Pontificiam religionem suam faceret. Qua professionis commutatione facta, quum nulla amplius vitae subsidia ex patria ipsi venirent, incertus consilii fuit, vtrum medicinae studio porro incumberet, an ad theologiam rediret, et se in monasterium absconderet. Mansit tamen in isto studio, *Patris* cuiusdam *Oratorii*, cui ingenium suum explorandum tradiderat, consilium secutus, vtique prudentissimum. In quo proposito ipsum etiam adiuuit BOSSUETVS, cuius liberalitate haecenus sustentatus erat, commendans illum TOURNEFORTIO et DODARTO. Quum autem ille patronus, anno 1704, morte esset ipsi ereptus, res suas in summis angustiis vidit. In eo erat, vt facultatem exercendi medicinam adipisci necesse

neceſſe haberet, neque tamen par erat tolerandis ſumtibus, qui ipſi eam in rem faciendi reſtabant. Cepit tunc id conſilii, vt ab ordine medicorum, oratione ad illum habita, gratuito ad examen pro praxi admitti peteret; quem permouit hac oratione, vt illos ipſi ſumtus remitteret. Et ſimile etiam poſthac argumentum fauoris idem ordo ſponte ipſi exhibuit, iuribus Doctōris Regentis, quae poſt duodecimum annum petiit, gratis in ipſum conferendis; quae res ſine exemplo fuit. In curſu ſtudiorum ſuorum WINSLOVIUS per doctiſſimum DUVERNEY in arte anatomica tantum profecerat, vt iam anno 1707 Academia Scientiarum eum haberet dignum, quem inter ſuos reciperet. Multas inde ab eo tempore egregias commentationes in conuentibus Academiae praelegit, quas Academia in commentariis ſuis edidit; inter quas pluri- mae ſunt, quae nouas obſeruaciones anatomicas exhibent, aut communes anatomicorum errores indicant et corrigunt. Cordis enim ſtructuram rectius deſcripſit, meliorem rationem, anatomen cordis inſtituendi, docuit, verum huius viſceris, nec non ventriculi, ſitum naturalem oſtendit, vſum cartilagini ſemilunarium in genibus propoſuit, muſculo- rum potentiam et functiones, parum ante eum cognitae, luculenter demonſtrauit, vt alia taceamus. Anno 1732 in lucem emiſit notum et iuſtis laudibus celebratum opus, in quo corporis humani anatomen expoſuit. Poſthaec ſcholia nonnulla in BORELLI librum ſecundum de motu animalium in commentariis Academiae praediſtae propoſuit; cauſſam inuoluntariae capitis contorſionis, eiusque medelam expoſuit; rationes, cur ambabus manibus, vel ambobus pedibus, motus quosdam facile, alios difficulter efficere queamus, ex ſtructure neruorum reddidit; et in commoda thoracum balaenato-

rum docuit. De pluribus aliis rebus, quas animo agitauerat, scribere impeditus est, partim contro- uersis quibusdam, partim laboribus, quos publica munera ipsi imponebant. Contro- uersias enim ha- buit primum cum LEMERIO super origine mon- strorum, quam hic in coalescentia duorum germi- num, ipse in primitiua conformatione monstrosa vnus germinis, quaerebat; deinde cum MONROO, et denique cum Cl. FERRENIO. Multas autem ipsi occupationes dedit quum officium Doctōris Re- gentis in Facultate Medica, tum munus publici Pro- fessoris Anatomiae in horto regio, quod anno 1743 nactus erat, tum medicinae praxis, in qua aequae assiduus, atque in ceteris officiis fuit. Summa in eo fuit modestia, et semper credidit, plus sibi esse honorum et fortunarum, quam meritis sit. Hinc titulos illos honoris, quos ambire nunc hominum litteratorum mos est, nunquam affectauit; quod enim in numero fuit sodalium Academiae regiae Be- rolinensis, eum ipsi honorem haec Academia ultro detulit. Et quum eius amici, ipso inscio, obtinue- rant, ut salarium eius a rege augetur, ipse hanc eorum operam et studium irritum fecit, quia non potuit persuaderi, ut id augmentum peteret. Sed hoc vitium in eo est deprehensum, quod nimis facilem se aliis praebere suevit, ad eorum sententiam am- plectendam. Quamobrem, qui eum norant, ut ex eius doctrina et experientia, quantum possent, fru- ctum sibi caperent, cauere solebant, ne post alios sententiam suam de aliqua re diceret. Cui eidem vitio, ut nobis quidem videtur, recte attribuas, quod, Lutheranorum coetu relicto, ad Pontificios transiit. Etsi constitutione corporis infirma uteba- tur, temperantia tamen vitam ad insolitam senectū- tem protraxit. Marasmo senili consumtus obiit die

3 octobris anno huius seculi sexagesimi, anno aetatis vno supra nonagesimum exacto.

Progredimur ad *commentarios*, quos hoc volumen continet.

I. *Tentamen nouae rationis numerum hominum, qui morbo variolarum pereunt, et utilitatem insitionis variolarum, aestimandi*, auctore DANIELE BERNOULLIO. Agitatam nostra aetate magno cum motu animorum quaestionem de vtilitate insitionis variolarum Vir Cl. multa arte ad calculos vocauit, construxitque duas tabulas; per quas colligere licet, quanta probabiliter sit generis humani iactura, ob morbum variolarum, et quantum ea iactura immi- nuatur, si hunc morbum prorsus e natura sublatum fingas. Praeterea ostendit prima tabula, quot e numero certo hominum, qui vno die omnes nasci ponuntur, per 24 annos, quotannis morbo variolarum tollantur, quotque eorum aliis morbis quotannis perimantur; item, quot ex certo illo numero quotannis in morbum variolarum incidant. Omnia confectionaria, quae Auctor ex suis numeris ducit, magnam vtilitatem insitionis variolarum ob oculos ponunt, siquidem experientia docuit, eos, quibus variolae non incaute fuerunt insitae, fere omnes conualuisse, nullumque illorum postea naturalibus variolis esse infectum. Inter principia, quae Vir Cl. ad ineundos calculos sumxit, haec duo sunt; senibus, qui huius morbi adhuc expertes fuerint, aequae eum timendum esse, ac iuuenibus; et par esse ab eo mortis periculum, in quocumque aetatis anno aliquis in illum incidat. Quae principia licet experientiae satis conformia esse existimet, tamen non dissimulat, ea certiora reddi potuisse, si in naturae mortuorumque indicibus aetatis annus, quo quis-

- p. 9. quisque morbo variolarum periit, semper annotatus fuisset; hincque medicos clinicos hortatur, ut imposterum aegrorum, quos in hoc morbo tractabunt, aetatem, morbique felicem aut letalem exitum sibi notent, et hos catalogos ad Decanos Facultatum Medicarum mittant, qui eorum edendorum curam gerant. Ceterum quia, secundum ipsius calculos, totius numeri, quem ex certa multitudine simul natorum hominum variolae rapiunt, non nisi dimidium post quintum annum superest, suadet, ut insitio variolarum quantocius administretur infantibus, postquam de gremio nutriculae fuerint abstracti; nisi forsan experientia docuerit, infantes in primo aetatis anno rarius infici variolis, aut aliud quid obstet.
- p. 34.

2. *Commentatio de diametro apparente solis, eiusque vera magnitudine. Auctore DE LA LANDE.*

3. *Observationes cometae, qui anno 1759 apparuit. Auctore Abb. DE LA CAILLE.*

4. *Observata quaedam occasione incendii, fulmine excitati, in templo Abbatiae Regii Montis, et Hameti in aede Virginis. Auctore TILLET.* Duo observata sunt memoria digna. Alterum rapidus motus, quo ignis, qui in templo Regii montis (*Royaumont*) sub cruce turris ortus erat, et in fastigio turris per tres horas quasi haeserat, deinceps, quum contignationem, campanas portantem, attigisset, totum aedis culmen corripuit. Quod idem quum etiam in incendio templi *Hametensis* eadem nocte, et olim in incendio templi cathedralis *Trekarum* observatum sit, verisimile putat Auctor, spatium culminis multam continuisse materiam fulminis, nondum incensam, quam deinceps contactus ignis subito inflam-

p. 68.

maue-

mauerit; quod si verum sit, non sine summo periculo licebit in locum clausum, fulmine sine incendio tactum, lucernam portare. Alterum, quod obseruatione dignum deprehensum est, fuit hoc, quod plurimae tegulae in tecto templi Regii Montis, ex ardesia factae, a vehementiore ignis actione intumuerant ad sextuplum pristinae crassitiei, porosaeque erant redditae et tam leues, vt in aqua natarent. Ex qua harum tegularum similitudine cum pumice, quem e visceribus igniuomorum montium eiici constat, colligit Cl. TILLET, hunc etiam lapidem in statu primitiuo alias habuisse qualitates, et ex lamellis etiam fuisse compositum, leuitatemque suam certo gradui ignis debere. Nam maiori ignis vi tegulas illas aequae, ac pumicem fundi posse comperit. Ceterum non omnem ardesiam ignis actione intumescere, tegulae ex tecto templi *Hamensis* ruina desumptae, et recentis ardesiae frustra *Hameto* missa, ipsum docuerunt, quae sine intumescencia fundere potuit.

5. *De parallaxi solis definita per simultaneas obseruationes martis et veneris, in Europa et in Promontorio Bonae Spei habitis anno 1751. Auctore Abb. DE LA CAILLE.*

6. *Obseruationes cometae, qui mense ianuario 1760 in constellatione orionis apparuit. Auctore DE THURY.*

7. *Obseruationes et theoria cometae, qui 1760 mense ianuario in constellatione orionis apparuit, una cum animaduersionibus circa apparentem celeritatem cometarum. Auctore DE LA CAILLE.*

8. *Mars,*

8. *Mars, soli oppositus, obseruatus d. 7 martii an. 1760. Lutetiae a DE LA LANDE.*

- p. 114. 9. *Commentarius de analogia inter corallia et tubulos marinos, qui vermiculares dici solent, nec non inter hos tubulos ac conchyliam **). Auctore GUETTARD. Initio huius commentarii Auctor reprehendit Cl. ELLIS, quod in introductione in librum suum de corallinis ita se gesserit, quasi nihil sibi eorum innotuisset, quae antea in Gallia circa corallia fuerant obseruata. Deinde de nominibus, quae quibusdam speciebus tubulorum vermicularium a nonnullis scriptoribus imposita sunt, disputat, et totam classem horum tubulorum in plures ordines diuidit, ex quibus singulis singularia quaedam exempla per icones, aeri eleganter incisas, repraesentat.
- p. 115. Tubuli primum vniuersim, aut simplices sunt, aut ramosi. Deinde simplices, vel recti sunt, vel contorti. Simples porro vel cylindricam figuram (aut paene cylindricam) habent, vel conicam. Hos Auctor *dentalia*, illos *anthalia* appellat cum POMETO. Denique contorti, vel simpliciter circa suum quisque axem magis minusue se torquent, vel plures circa se inuicem contorti sunt. Omnium autem harum specierum tubuli, aut solitarii reperiuntur, aut aggregati. Quibus praemissis, Vir Cl. propius accedit ad scopum suum, qui hic est, ut ostendat tubulos esse genus medium, per quod natura a genere coralliorum, madreporarum etc. gradum faciat ad genus conchyliorum. Quod ad externam formam attinet, vix negari potest magna similitudo tubulorum cum conchyliis; et ad analogiam inter tubulos et corallia, corallinas, madreporas euincendam, Auctor argumenta non leuia proposuit.
- Sed

*) lectus d. 29 Mart. 1760.

Sed quod attinet animantium similitudinem, quae hinc tubulos, hinc corpora illa marina habitant, difficilior videtur quaestio. Certe, quae in tubulis vermicularibus reperiuntur, testis suis inclusa sunt; ea autem, quae corallia et madreporas habitant; extrinsecus in papillis illius quasi membranae, qua haec corpora teguntur, deprehendi constat. Veruntamen, Cl. Auctor monet, quum quidam vermes, qui suos sibi tubos construunt, cristas habeant, vti polypi cristati, alii autem alias partes, cristarum vice fungentes, et corpore carneo, ac facultate sese extendendi, vel contrahendi, omnes ad polyporum naturam proxime accedant; polypis autem haud dubiam cum coralliis et madreporis coniunctionem esse constet: analogiam, quae tubulos vermiculares et corpora haec marina intercedit, non carere verisimilitudine, licet ob defectum observationum nondum possit stricte demonstrari.

10. *Observationes et theoria cometae, qui mensibus februario et martio anni 1760 in constellatione leonis apparuit.* Auctore Abb. DE LA CAILLE.

11. *Elementa theoriae cometae, in leone observati.* Auctore PINGRÉ.

12. *Observatio eclipsis solis die 13 iunii anni 1760. Lutetiae habita a* DE CHABERT.

13. *Observationes cometae; qui in orione apparuit, habitae in observatorio regio d. 8 ianuarii anni 1760. a* MARALDI.

14. *Astronomicae observationes anni 1756, 1757 et 1758 Bidisci peractae, ab* Abb. CHAPPE D'AUTEROUCHE.

15. *Ob-*

15. *Obferuatio eclipsis solis habita in obferuatorio regio d. 13 iunii an. 1760. a MARALDI.*

16. *Commentarius de theoria duorum cometarum, initio huius anni 1760. obferuatorum. Auctore Abb. CHAPPE D'AUTEROCHE.*

17. *Nouae solutiones problematum quorundam, ad disciplinam naualem pertinentium. Auctore CLAIRAUT.*

18. *Differtatio de cometa anno 1264 uifo, eiusque theoria. Auctore PINGRE'.*

19. *Obferuatio eclipsis lunae d. 22 nouemb. an. 1760. Auctore CASSINI DE THURY.*

p. 209. 20. *Commentatio de offibus fossilibus d. 28 ianuarii an. 1760 prope aquas sextias repertis *)*. Auctore GUETTARD. Quum primum haec offa reperta essent, fama erat, permulta eorum esse humana, et inter haec integra capita humana, in quibus oculi, nares, labia, mentum, distincte cerni possint. Sed Cl. Auctor reputans secum, offa illa in rupe ex marmore durissimo, tunc primum vi pulueris pyrii diffracta, fuisse reperta, vna cum dentibus, qui humanis minime similes essent, neque credibile esse, musculos faciei sub aqua tam diu integros perstitisse, donec materia lapidescens super illis, tanquam formis, sese figurauerit, fidem isti famae habere non potuit. Operam igitur dedit, vt illorum offium copia sibi fieret. Nactus deinde complura, intellexit, eos, qui istam famam sparserant, phantasia deceptos fuisse; et eas imprimis massas, quas illi
pro

*) lecta d. 22. Mart. 1760.

pro capitibus humanis venditauerant, nullo iure hoc nomen occupare potuisse. Ipsi autem haec p. 217. massae, quarum aliquam icone hic repraesentauit, ex nautilus petrefactione ortae esse videntur, et cetera etiam ossa, habita pro humanis, ad bestias marinas pertinuisse.

21. *Observatio eclipsis lunae d. 23 nouemb. an. 1760 in obseruatorio regio facta a DE THURY.*

22. *Tertius commentarius de ossium exfoliatione, Auctore TENON *).* In hocce commentario Vir Cl. operam impendit decidendae quaestioni, an et sub quibus conditionibus methodus BELLOSTII in curatione vulnerum recentium, quibus cranium nudatum est, probanda sit. Quo consilio crania p. 225. duorum canum circa futuram sagittalem denudauit, et in utroque ossa ex vno latere futurae perforauit, non autem ex altero, et deinceps vulnus totum, imposito vni cranio remedio humectante, alteri vnguento basilico, deligauit, ac, quae singulis diebus in his vulneribus euenerant mutationes, annotauit. Quae obseruationes ipsum edocuerunt, perforationem ossis, iunctam vsui medicamentorum humectantium vel balsamicorum, utique huiusmodi vulnerum curationem accelerare plerumque. Semper enim id fieri, non persuaserunt Viro Cl. haec experimenta, quippe consideranti, fieri posse, ut in tenera aetate, in qua ossa minus dura sunt, ideoque substantia spongiosa, seu parenchymatosa ossium minus referta est materie cretacea, quam in adulta, haec substantia sit ad emittenda tubercula illa rubicunda, quorum extensione sanatio vulneris perficitur, aptior. Igitur catulum grandem et robustum eodem modo

*) vid. Commentar. nostr. Vol. XII. p. 593.

modo tractauit, quo supra commemoratos duos canes: viditque tubercula in foraminibus, BELLOSTII methodo factis, biduo tardius prouenire, quam in superficie partium cranii denudatarum. Concludit ergo, inutilem esse BELLOSTII methodum in adolescentibus, vtilem vero in adultis et senibus, quibus ossa duriora sunt; sed simul bene monet, in hac propositionis limitatione non tam aetatem vulnerati, quam duritiem et crassitiem cranii esse spectandam. Reperiuntur enim nonnunquam ossa adolescentium aequae crassa et dura, atque aduulorum; et rursus senes dantur, quibus neque dura, neque crassa sunt crania. Quae res, iuncta periculo, quod a perterebrata vtraque ossis caluariae tabula timendum est, efficit, vt *Bellostiana* methodus suaderi non debeat, antequam de ossis cranii duritie et crassitie certus sis. Quare quum permagni referat, signa habere certa, quibus nimis tenues partes ossis nosci queant, Cl. Auditor his signis tradendis huic commentario colophonem imponit. Sunt ea fere haec: Superficies ossis in ea regione, vbi nimis tenue est, depressa est extrinsecus; color ibi est fuscus, in circumferentia autem albus; et quum os in ea regione instrumento ferreo vel argenteo percutitur, sonum debiliorem atque obscuriorem edit.

P. 236.

23. *Inuestigatio parallaxis lunae.* Audtore DE THURY.

P. 256. *dicti.* Audtore TILLET. Morbus ille se prodit, extuberatione nata, in aliqua partae plantae, plerumque in spica. Adiacentes partes macescunt, atque interdum arescunt. Ipsum autem tuber est initio album, carnosum, firmiter adhaerens; tractu temporis

poris fit spongiosum, et manu pressum, liquorem fundit limpidum et foetidum, tandem totum conuertitur in puluerem nigrum et similem illi, quem lycoperdon emittit. Ex quo apparet, morbum hunc consistere in nimio affluxu succi ad vnus partis plantae vtriculos seu textum cellulare. Multum differre eum a vulgari aliorum satorum morbo, rubigine, Cl. Auctor sibi persuasit. Causae huius morbi reperiundae multum impendit operae, sed haecenus frustra; id tamen se experimentis didicisse ait, non esse contagiosum, neque nigro isto puluere conspersa grana morbidos culmos ferre. P. 260.

25. *Eclipsis solis d. 13 iunii an. 1760 observata*
a LE MONNIER.

26. *De applicatione equorum ad trahenda onera.*
Auctore DEPARCIEUX. Hoc praecipue hic ostenditur, equum maiore vi trahendi pollere, si funes, ad ipsum alligati, non sint horizontales, sed deorsum inclinati.

27. *De natura basis aluminis commentatio.* Auctore BARON. Vir Cl. repetens Cl. MARGRAFII experimenta circa basin aluminis, deprehendit cum ipso, ab hac terra, cum nitro vel sale marino combinata, acidum expelli. Quod quum esset miratus, quia hanc terram, eodem modo, quo Cl. MARGRAFIUS vsus erat, edulcatam, omnino puram acidi vitriolici crediderat, coepit dubitare, an ea reuera omni acido vitriolico priuata fuerit; et posthac, quum aliquam eiusdem terrae portionem, cum aequali portione pulueris carbonum mixtam, igni exposuisset, ex odore hepatis sulphuris oborto intellexit, vtique id esse, quod suspicatus erat. Certus igitur non posse vulgari modo obtineri basin

aluminis, omnis acidi vitriolici puram, alium mo-
 p. 277. dum excogitavit, qui sic se habet. Basis aluminis,
 per alcali fixum praecipitata, et consueta methodo
 edulcata, per horam coquitur in lixiuio forti cine-
 rum clauellatorum; deinde, quae in hoc liquore
 quiescente praecipitatur terra, postquam multa aqua
 eluta est, rursus coquitur in aqua pura; hic liquor
 turbidus adhuc et feruidus percolatur, vt alcali fi-
 xum, in illo sedimine forsan residuum, inde abstra-
 hatur; tandem quod in percolato liquore fundum
 petiit, exsiccatur, quo facto habetur massa candida,
 quae in puluerem subtilem in mortario marmoreo
 redigenda est. Hac ratione impetrauit Cl. Auctor
 basin aluminis tam puram, vt mixta cum nitro, aut
 sale marino, neutrius compositionem in igne destru-
 p. 279. xerit, neque adeo mutauerit. Quod autem ad na-
 turam huius terrae attinet, quae haecenus pro cal-
 caria seu cretacea habita est, coniicit Vir Cl. eam
 esse metallicam; tum, quia nullam haec basis alumi-
 nis proprietatem cum aliis terris habet communem,
 cum metallicis autem in hoc conuenit, quod acidis
 iuncta, saporem adstringentem vitriolicum adipisca-
 tur; tum, quod spiritus vini (vt nuper Auctor expe-
 rientia didicit) super alumine regenerato digestus,
 flamma viridi ardet, quae salis sedatiui proprietas
 p. 281. est. Quin basin huius salis forsitan eandem esse, at-
 que basin aluminis existimet, e noua obseruatione
 id coniiciens. Videlicet crucibulo ignito iniecerat
 aequales partes boracis et nitri depurati, atque in-
 tumescenti mixto adiecerat puluerem carbonum re-
 petitis vicibus, donec fulgurationes cessassent, et
 ignem sat viuudum deinceps diu aluerat; denique,
 extincto igne et frigefacto crucibulo, massam in eo
 inuenerat duram, e stratis dilute coeruleis compo-
 sitam, sapore valde styptico praeditam. Massam
 hanc quum aqua soluisset, praecipitavit se materia
 carbo-

carbonacea, cui admista fuit magna copia terrae albae, inter digitos friabilis, et prorsus insipidae; huic superfuso acido vitriolico, expertus est, magna cum efferuescentia natum esse mixtum, saporem habens aluminis, et ex eo mixto, per multam aquam diluto, crystallos nactus est, quae non solum styptico et aluminoso sapore fuerunt praeditae, sed etiam prunae impositae intumuerunt more aluminis, et terram insipidam reliquerunt. Ceterum de crystallorum aluminis figura, quae octaëdra dici solet, obseruat Cl. BARON, occurrere quidem inter eas, quae hanc figuram habeant, sed eam imperfe- p. 278.
ctae crystallisationi deberi, perfectis autem crystallis aluminis propriam esse figuram polyedri, quatuordecim lateribus planis terminati, quorum duo, opposita et parallela, sint hexagona ordinata, reliqua triangula aequilatera.

28. *De relatione summae seriei infinitae, cuius termini numeratorem habent eundem, et pro denominatoribus numeros naturales, aut horum quaslibet potentias, ad summas partialium serierum, quae ex illa deriuantur, sumendo illius seriei terminos secundum, quartum, sextum etc. in infinitum, aut tertium, sextum, nonum etc. aut quartum, octauum, duodecimum etc. et sic porro. Auctore DE MAIRAN.*

29. *Descriptio anatomica duorum ligamentorum vteri, nuper reperorum. Auctore PETIT *).* Prae- p. 288.
ter nota ligamenta vteri quatuor inuenit Vir Cl. duo, quae appellat *rotunda posteriora*. Sunt enim, quae figuram, similia rotundis ligamentis, quae ad anticam vteri partem alligata sunt; oriuntur autem e media partis posticae regione, latera versus, et descen-

*) lecta d. 16 iul. 1760.

descendant vsque ad ceruicem vteri, vbi sese curuo itinere reflectunt versus posticam peluis minoris partem, atque inde ascendunt rursus, et in superiore parte ossis sacri terminari videntur. Paulo crassiora sunt rotundis anterioribus, sed minus rubicunda, et admodum pauca vasa sanguifera continent. Vsum eorum Cl. Auctor hunc esse coniectat, vt impediunt, quo minus vterus initio grauidatis nimis in peluim minorem deprimatur, vtque ceruicem vteri in venere sic figant, vt internum vteri orificium eiaculato femini recta obiiciatur. Id saltem certum esse, ait, renum dolores, de quibus grauidae sub finem grauiditatis queri soleant, a tensione horum ligamentorum proficisci.

30. *Observatio eclipsis solis d. 13 iunii 1760.*
Auctore CASSINI DE THURY.

31. *Phases eclipsis solis d. 12 iunii 1760.* Au-
ctore PINGRE.

32. *Inuestigatio parallaxis martis et veneris ex obseruationibus simultaneis in promontorio Bonae Spei et obseruatorio regio Parisiensi habitis.* Auctore CAS-
SINI DE THURY.

33. *Eclipsis solis d. 13 iunii an. 1760, Lutetiae obseruata, et hinc determinati errores tabularum, habita ratione figurae telluris verae.* Auctore DE LA
LANDE.

34. *Observatio eclipsis solis d. 13 iunii 1760, Lu-
tetiae in obseruatorio regio habita, ab Abb. CHAPPE
D'AUTEROCHE.*

35. Com-

35. *Computatio inaequalitatum motus veneris, quae per attractionem telluris efficiuntur.* Auctore DE LA LANDE.

36. *Observationes botanico-meteorologicae ad ann. 1759 etc.* Auctore DU HAMEL.

37. *Commentarius de massarum aurearum vel argentearum exploratione.* Auctore TILLET *). Prin. p. 362. cipio confirmat Cl. Auctor, massae argenti puri semper aliquid perire, quoties operationi docimasticae exponatur; et hanc iacturam, quamvis exiguam, maiorem tamen esse, vel minorem, pro gradu ignis et quantitate plumbi adiecti maiore vel minore. Cui consequens esse monet, vt etiam massa argenti non puri in operatione docimastica aliquantulum argenti puri perdat. Hinc rationem repetit, cur ii, qui massas aureas et argenteas explorandi munus gerunt, saepe in aestimatione puritatis eiusdem massae argenteae discrepent. Cuius rei consideratione commotus, de applicatione thermometri ad fornaculam docimasticam cogitavit, quam hic docet. Fit ea ope normae ferreae, cuius p. 366. crus vnum imponitur basi fornicis docimastici, alterum, extra fornaculam sustentatum, habet in sua extremitate cavitatem, quae bulbum thermometri recipit, quod affixum est laminae ferreae, parieti fornaculae iunctae; huic laminae alia lamina crassa ad angulum rectum affixa est, quae thermometer a calore fornaculae defendit, sicuti etiam pars normae, quae a prunis tangi posset, specie capsae, ex simili lamina paratae, tegitur. Hocce pyrometro adhibito, ait Cl. Auctor, obtineri posse eundem caloris gradum diuerso tempore, seque edoctum esse,

*) lecta d. 20 dec. 1760.

centesimum et vigesimum gradum in thermometro
Reaumuriano esse illum, quo, simulatque indica-
 uerit instrumentum, conueniat plumbum immitte-
 p. 369. re cupellis, eoque facto, et carbonibus impleta
 fornacula, sine vltiori artificis opera perfici
 opus, thermometro indicante, gradum fere cen-
 tesimum trigesimum quintum, siquidem duas tan-
 tum drachmas plumbi adhibuerit docimastes. Sub
 finem huius commentarii fornaculam docimasticam
 Auctoris descriptam lector reperiet.

38. *De cometa anni 1759, seu de reditu cometæ
 anni 1682. Auctore DE L'ISLE.*

39. *De multis montibus in Occitania inferiore, olim
 igniuomis, quorum ignis nunc extinctus est. Auctore
 MONTET, regiae societatis in monte Pessulano
 sodali. Hic inter alia nouis argumentis Cl. Auctor
 confirmat, ignem istiusmodi montium sulphuri et
 ferro originem debere.*

II.

The vegetable System, or the internal structure and the life of Plants etc. By JOHN HILL, M. D. Vol. VII. Containing the first Series of the One petal'd Plants. Sold by R. Baldwin. London, 1764. fol. pl. 17. tab. aen. 60. Vol. VIII. Containing a second Series of the One petal'd Plants, 1765. pl. 17. tab. aen. 60. Vol. IX. Containing a third Series of the One petal'd Plants, 1765. pl. 17. tab. aen. 60.

i. e.

Systema vegetabile, siue explicatio internae structurae et vitae plantarum. Auctore IO. HILL, M. D. Vol. VII. VIII. IX.

Pergit pro eo, quod iam alibi probauimus adhibuisse Cl. Auctorem, studio, nunc in recensendis plantis, quibus corollae datae sunt monopetalae, et quidem regulares, quibus demum absolutis, subsequuntur irregulares. Numerosissimae quidem eae sunt, ex suis tamen naturalibus notis facile distinguendae, quae etiam suppeditant novos subdiuisionibus faciendis characteres. Hinc illarum tres constituuntur tribus, in quibus corollae vel ita integrae sunt, vt nullam diuisionem ostendant, vel undulatum et integrum marginem habent, vel in lacinias abeunt. His deinde subiunguntur ordines, vbi opus est, et familiae, tanquam genera media. *Classis septima: Corollis monopetalis.* Vol. *Tribus I. flore simplici, integro, plano, indiuiso.* VII. *Calyce irregulariter sexfido, corolla ouali clausa,* p. 5. *fructu*

- p. 6. fructu bacca polysperma. *Marcgravia*. Tribus II. flore plicato, margine indiviso. Calyce quinquifido, capsula ovali, biloculari, loculo dispermo.
- p. 18. *Convolvulus*. Tribus III. flore diuiso. Familia 1. corolla trifida: calyce trifido, fructu ovali, triloculari. *Bromelia*. Familia 2. corolla quadrifida:
- p. 20. ordo 1. corolla campaniformi: calyce quadridentato, fructu bibaccato, seminibus dentatis. *Rubia*; or-
- p. 21. do 2. corolla plana: calyce quadrifido, fructu bicapsulari, glabro, semine reniformi. *Gallium*; capsulis rugoso-villosis. *Aparine*; calyce minimo, capsula monosperma, rotunda, floribus hermaphro-
- p. 29. ditis et masculis mixtis. *Valantia*; ordo 3. corolla tubulata: calyce breui, quadrifido, fructu bicapsulari, rotundo, monospermo. *Asperula*; calyce persistente, fructu bicapsulari globoso, singula semen vnum habente. *Sherardia*; calyce duplici folio constante, fructu bicapsulari. *Crucianella*; calyce quadridentato, fructu bicapsulari, conuexo plano, bidentato. *Spermacoce*; calyce oblongo, fructu biloculari, dispermo. *Houstonia*. Familia 3. corolla quinquifida:
- p. 36.

Series I. feminibus nudis: ordo 1. fauce nuda: calyce monophyllo, quinquifido, feminibus quatuor, apice dentatis. *Asperugo*; calyce monophyllo, profunde quinquifido, feminibus quatuor, in calyce latentibus. *Echium*; calyce oblongo, cylindrico, feminibus quatuor nudis. *Pulmonaria*; calyce breui, campanulato, ad basin vsque quinquifido, corollae tubo perlongo. *Pneumaria*; calyce profunde quinquifido, segmentis acutis, corolla ventricosa, feminibus quatuor, cortice duro obductis. *Cerinte*; calyce oblongo, quinquifido, cauo, acuto, feminibus quatuor duris, ovalibus. *Lithospermum*; ordo 2. fauce dentata: calyce quinquifido, acuto, feminibus quatuor, rotundo acuminatis, calyce aucto

p. 44. com-

comprehensis. *Symphytum*; calyce ad basin vsque
 quinquifido, corolla rotata, feminibus quatuor ru-
 gosis. *Borrago*; ordo 3. fauce inflexa: calyce pro-
 funde quinquifido, feminibus quatuor oblongis.
Lycopsis; calyce oblongo, cauo, quinquifido, femi-
 nibus quatuor asperiusculis. *Cynoglossum*; calyce cy-
 lindrico, feminibus quatuor oblongis, obtusis. *An-
 chusa*; calyce tubuloso, quinquifido, feminibus qua-
 tuor acutis. *Heliotropium*; calyce basi subrotun-
 do, feminibus quatuor, calyce dilatato complexis.
Myosotis.

p. 46.

Series 2. feminibus tectis capsula: Ordo 1. ca-
 psula monosperma: calyce quinquifido, ventricoso,
 capsula vno globofo femine foeta. *Mirabilis*; caly-
 ce tubuloso, oblongo, quinquedentato, capsula
 ouali. *Plumbago*; ordo 2. capsula polysperma: ca-
 lyce oblongo, acute quinquifido, capsula subrotun-
 da. *Ipomoea*; calyce profunde quinquifido, capsula
 ouali, triloculari. *Polemonium*.

p. 56.

p. 58.

Continuatur nunc in octauo volumine planta-
 rum harum recensio. Sequitur enim ex plantis
 monopetalis regularibus, feminibus tectis capsula
 polysperma: calyce monophyllo, germine infidente,
 acute quinquifido, corollae fauce tecta staminum
 valuis, capsula rotunda, femina per foramina emit-
 tente. *Campanula*; calyce monophyllo, profunde
 quinquifido, corolla stellata, capsula subrotunda,
 triloculari. *Phyteuma*; calyce monophyllo, angu-
 sto, quinquifido, corolla infundibuliformi, capsula
 ventricosa, triloculari. *Trachelium*; calyce amplo su-
 pra germen, monophyllo, ad basin vsque quinquifido,
 corolla rotata, capsula cylindrica biloculari.
Roella; calyce monophyllo basi obtuso, capsula
 ouali, uniloculari. *Samolus*; calyce pentaphyllo, co-
 rollae tubo amplo, capsula ouali, feminibus conne-
 xis foeta. *Cressa*; calyce monophyllo, campanulato,
 denta-

dentato, corollae laciniis dentatis, capsula globosa. *Coris*; calyce monophyllo, profunde quinquefido, corolla pene rotata, decem squamis ad basin laciniarum, capsula subrotunda, disperma. *Hydrophyl- lum*; calyce profunde quinquefido, corolla rotata, tuberculis ad basin laciniarum, capsula oblonga acuminata. *Cortusa*; calyce campanulato, monophyllo, quinquefido, capsula ovali, polysperma. *Aretia*; calyce octophyllo, imbricato, capsula rotunda, triloculari. *Diapensia*; calyce monophyllo, quinquefido, capsula globosa, uniloculari. *Hottentia*; involucri florum umbellato, calyce monophyllo, pentagono, quinquefido, capsula globosa, uniloculari. *Androsace*; involucri florum umbellato, calyce monophyllo, oblongo, quinquefido, capsula cylindrica, apice dehiscente. *Primula*; calyce monophyllo, quinquefido, corolla rotata, capsula ovali, biloculari, quandoque succulenta. *Chironia*; calyce oblongo, quinquefido, capsula ovali, trigona, triloculari, loculo monospermo. *Phlox*; calyce monophyllo, quinquefido, corolla rotata, capsula globosa, decemvalui, uniloculari. *Lysimachia*; calyce monophyllo segmentis acutis, capsula rotunda, biloculari, superius dehiscente. *Verbascum*; calyce monophyllo, quinquefido, corolla rotata, capsula globosa uniloculari, horizontaliter dehiscente. *Anagallis*; calyce monophyllo, quinquefido, corolla tubulosa, capsula ovali. *Menyanthes*; calyce subrotundo, corollae tubo deorsum, laciniis sursum spectantibus, fructu globoso, baccato, uniloculari, quinquefariam dehiscente, seminibus ovalibus. *Cyclamen*; cuius varietates, ut species, recenset; floribus involucriatis, calyce monophyllo, acute quinquefido, corollae laciniis acutis, reuolutis, capsula ovali, uniloculari. *Dodecatheon*; calyce quinquefido, corolla campanulata, capsula cylindrica, striata,

striata, uniloculari, quinquefidâ. *Soldanella*; calyce ovali, quinquefido, corolla infundibiliformi, capsula ovali, biloculari. *Nicotiana*, cuius tamen species, regularibus corollis praeditae, tantum adducuntur; calyce monophyllo, campaniformi, striato, quinquefido, deciduo, corolla infundibiliformi, capsula ovali, biloculari. *Datura*; calyce monophyllo, cylindrico, quinquefido, corolla infundibiliformi, quinquefida, lacinia una maiore, capsula ovali, operculo tecta, biloculari. *Hyoscyamus*; calyce duplici, exteriori triphylo, interiori monophyllo quinquefido, corolla intus villosa, capsula globosa. *Epigaea*; calyce monophyllo, quinquefido, corolla infundibiliformi, capsula biloba. *Ophiorrhiza*; calyce parvo, monophyllo, acute quinquefido, corolla infundibiliformi, tubo longo, capsula ovali, biloculari. *Eranthemum*; calyce monophyllo, quinquefido, corolla infundibiliformi, capsula duplici, biloculari. *Spigelia*; calyce monophyllo, excavato, quinquefido, corolla ad basin integra, capsula oblonga, acuminata, uniloculari, bivalui, seminibus duobus receptaculis adhaerentibus. *Gentiana*; calyce monophyllo, quinquefido, corolla patente, segmentis ad vnguem nectariferis, capsula oblonga, uniloculari. *Swertia*.

Eodem, quo in priori volumine, plantae recensentur monopetalae regulares, et quidem iam ad eas accedit Cl. Auctor, quae femina, fructui succulento inclusa, seu baccas ostendunt, paucae tantum ad priorem ordinem pertinent. Monet autem, eum se ordinem etiam hic elegisse, qui sensim ad cognitionis gradus deducat botanicum, hinc neglexit sexus diuersitatem, antherarum coalitum, corollae exortum, id, quod melius ex ipsa recensione subordinationis nunc apparebit.

Ad plantas monopetalas regulares, corolla quinquifida, feminibus tectis capsula polysperma adhuc refertur: calyce monophyllo, profunde quinquifido, corolla campanulata, staminibus inaequalibus, capsula oblonga, striata, quinqueloculari. *Oxalis*; calyce quinque dentato, capsula ovali, triloculari, loculo monospermo, floribus relatiuis distinctis. *Iatropa*.

p. 7. Ordo 3. flore quinquifido, fructu baccato simplici. *Familia 1.* fructu amplo succulento. In his flores masculi et feminini distincti sunt eadem structura: calyce longo, quinquifido, corollae laciniis villosis, fructu longo, triloculari. *Trichosanthes*; calyce concauo quinquifido, corollae laciniis rugosis, planis, fructu oblongo, triloculari, maturo, subito fisso, *Momordica*; calyce campanulato, corollae centro nectarifero, fructu triloculari. *Cucurbita*; calyce campanulato, laciniis villosis, corollae laciniis ovalibus, fructu triloculari, feminibus planis, inferius acuminatis. *Cucumis*; calyce campanulato, corollae laciniis ovalibus, fructu ovali, spinuloso. *Sicyos*.

p. 17. *Familia 2.* fructu bacca minore. Calyce campanulato, quinquifido, cui innascitur corolla cylindrica, fructu, bacca ovali, trifida. *Melothria*; calyce ovali, corolla cylindrica, quinquifida, saepe abortiens, trifida et bifida, filamentis nectariferis novem, fructu bacca uniloculari, trisperma. *Cassythia*; omnia eadem, bacca biloculari. *Cuscuta*; calyce campanulato, acute quinquifido, corolla profunde secta, bacca glabra ovali, polysperma. *Bryonia*; calyce pentaphyllo, longitudine corollae, corolla cylindrica, laciniis inaequalibus, bacca ovali, angulata, triloculari. *Trioesteum*; calyce concauo, angusto, corolla urnae simili, bacca rotunda. *Arbutus*; calyce angusto, quinquifido, corolla ovali, fructu

fructu bacca, parum succulenta, aliquando fere ficca, quinqueloculari, polysperma. *Andromeda*; calyce duplici externo diphylo, interno monophyllo, corolla ovali, apice reflexa, bacca quinqueloculari, calyce scilicet interius carnosio. *Gualtiera*, (est *Gaultheria* LINN.); calyce campanulato, acute quinquifido, tubo corollae breui, bacca ovali, biloculari, parum succulenta. *Capficum*; calyce campanulato, quinquangulo, quinquifido, bacca biloculari, polysperma, calyce aucto contenta. *Phyſalis*; calyce, basi ventricoso, bacca rotunda, transuerſim fulcata, biloculari, calyce increſcente. *Atropa*; calyce, basi anguſto, quinquifido, corolla campaniformi, bacca ovali, vniloculari. *Mandragora*; calyce basi rotundo, acute quinquifido, corolla cylindrica, bacca rotunda, profunde fulcata. *Lycoperſicum*; calyce campanulato, quinquifido, corolla rotata, bacca rotunda. *Battata*, (est *Solanum tuberoſum*), calyce ſimili, corolla tubo paruo inſtructa, bacca rotunda, polysperma. *Solanum*.

Ordo 4. flore quinquifido, fructu folliculis duobus, filiquis ſimilibus. Calyce acute quinquifido, basi rotundo, tubo corollae calyce longiore, folliculis longis, acuminatis, polyspermis. *Vinca*; calyce anguſto, profunde quinquifido, corolla rotata, glandula in centro quinquangulari, folliculis oblongis, tumidis, vnilocularibus feminibus pappoſis. *Periploca*; calyce anguſto, concauo, quinquifido, corollae tubo breui, cylindrico, glandula in medio fere oblonga, quinquedentata, folliculis oblongis, acuminatis, vnilocularibus. *Cynanchum*; calyce breui, conico, quinquifido, corolla rotata, glandulis in centro floris quinque, ad baſin ſtellatis, intus corniculatis, ſtaminibus tectis corpusculo quinario ſquamoso, folliculis campanulatis, vnilocularibus. *Aſclepias*; calyce anguſto, quinquifido, corolla
cam-

campanulata, quinque glandulis oualibus et fetis totidem in centro floris, folliculis longis, vniualibus, polyspermis. *Apocynum.*

p. 52. *Ordo 5.* flore quinquifido, folliculis quatuor. Calyce angusto, quinquifido, corolla rotata, laciniis expansis, glandulis in centro duabus, folliculis oblongis, vnilocularibus polyspermis. *Stapelia.*

p. 53. *Ordo 6.* flore quinquifido, capsulis feminalibus quinque. Calyce angusto, acute quinquifido, laciniis conniuentibus, corolla pene pentapetala, squamis quinque glandulosis in centro, capsulis oblongis, acuminatis, intus apertis, polyspermis. *Crassula;* calyce angusto, profunde quinquifido, corolla campanulata, squamis nectariferis quinque in centro floris, capsulis oblongis, campanulatis, vniualibus, polyspermis. *Cotyledon.*

Etsi vero hic finiatur volumen nonum, nondum tamen omnes absolutae sunt plantae monopetalae, tres enim in posterum adhuc pertractabit Cl. Auctor earundem familias, quarum corollae in sex, septem et plures partes diuisae inueniuntur. Interim nec hic praeterire possumus, quin moneamus denuo, singulas species, quod vix inuenies alibi, singulari icone fisti, vt differentes characteres eo melius appareant. Ex his etiam pleraeque bonae sunt, aliquae mediocres. Optarem tamen, vt placuisset Cl. Auctori, notas genericas paullo studiosius distinctiusque addere. Nihil enim de staminibus et pistillorum stigmatumque forma notatur, etsi hinc illincque describantur, quas partes, quamuis ad suum systema vix necessarias arbitretur, in tanta luculentorum exemplorum quantitate neglexisse, boni historici non est.

Species non solum omnes hic recensentur, quas Ill. LINNAEUS habet, sed etiam nouae aliquae, vtut paucae, adiiciuntur, quas adnotasse non poeni-

poenitebit. Sic inter *campanulas* spec. 21 et 33, Vol. quae vtraque triuiali nomine *saxatilis* dicitur, et VIII. quarum priorem LINNAEUS recenset tantum, ita p. 7. II. inter se discrepant, vt altera folia habeat margine crenata, flores cum foliis alternos, petiolatos, nutantes, coeruleos, altera vero folia inuerse ouata, apice vndulata, margine integra, leuiter villosa, caulem alterne ramosum, floribus pendulis, pallide coeruleis. *Samoli* duas species distinguit, solo p. 19. ramorum diuisorum numero discrepantes. *Primulam acaulen*, quam LINNAEUS pro varietate vulgaris adsumit, ob florum pedunculos solitarios, vt singularem speciem describit. Ad *solani* species ad Vol. IX. dicitur *mexicanum*, caule lignoso, calyce et foliorum p. 39. costis spinosis, fructu magno ouali, foliis villosis, rugosis, obscure viridibus, corollis purpureis, fructu aurantii coloris, nec non aliud *trilobatum*, caule lignoso, aculeato, foliis obtuse trilobis, floribus fasciculatis, quod parum a *trilobato* LINN. differre videtur.

Tandem obseruationes aliquas, passim insperfas, omittere nequimus, cum in historica de plantis relatione non negligentem obseruatorem fuisse Cl. Auctorem doceant. In *cuscuta* plantulam semina- Vol. IX. lem nudam videri posse scribit, sub forma corporis p. 18. spiralis. De vsu *vucae urfi* in calculo animaduertit, p. 22. eum quidem egregium esse, neque tamen adeo efficacem et mirabilem, vt vulgo creditur, nec non plantam hanc, minus recte cognitam, in horto regio alio nomine fuisse educatam, florentem demum recte diiudicatam. *Andromeda polifolia*, nomine p. 23. *theae Indicae* cognita, vt remedium diaphoreticum, in pertinaci rheumatismo cum aqua feruente infusam breui restituit nautas et alios, docente Cl. OGILVIO, cuius litterae hic inseruntur. Itidem p. 25. *capsicum frutescens*, quod piper *Cayennense* nominant, Vol. XIV. Pars IV. Qq diure-

- p. 26. diureticum est, et hydropem sanat, sicut *alkekengi* fructus in calculo, maturus cum saccharo comestus, prodest. *Belladonnae* usum in cancro perfando non omni modo commendandum esse iudicat, venenatam eius vim adferens. Baccae comestae infantes sane ac adultos enecant, vinum acidum aut acetum vim deleteriam eius delet. De *solano* adhuc notamus, Nostrum hoc genus in tria distinxisse, in *lycoperficum*, *battatam* et *solanum*, sicut *pulmonariam*, ob diuersam calycis longitudinem in
- Vol. VII. *pulmonariam* et *pneumariam* diuiserat. *Apocynum*, quod Angli *dogsbane*, ac si canem interficeret, nominat, potius *flybane*, seu muscas occidens, vocari mauult, cum in flore eiusdem muscae pereuntes inueniantur, simulque ab helleboro sese paratum mel accepisse notat, nec odore, nec effectu molestum.

III.

D. CHRISTIANI GOTTLIEB LUDWIG, Ord. Med. in Acad. Lips. Decani. Methodus doctrinae medicae vniuersae praelectionibus academicis accommodata. Lipsiae, in officina libraria Gleditschiana, 1766. 8. pl. 14.

Institutiones vniuersae medicinae in variis libellis academicis hucusque ediderat Cl. Auctor, et ita primas lineas et theoreticarum et practicarum disciplinarum duxerat, sequutus normam, quam in introductione in vniuersam medicinam physiologiae, anno quinquagesimo secundo editae, praemiserat. Cum itaque ab eo tempore omnes doctrinae medicae partes elaboraret et in praelectionibus academicis explicaret, praeterea etiam in exercitio artis et in
medi-

medicina potissimum facienda versaretur, et anno sexagesimo quinto etiam institutiones medicinae forensis, vt tertiam partem medicinae practicae ederet, de laboribus incipiendis et de vniuerso disciplinarum medicarum nexu denuo cogitauit. Id vero potissimum curae cordique habuit, vt ordinem doctrinae facilem et certum, ab hypothesebus medicorum, quantum fieri poterat, alienum, in ipsa medicina colenda et facienda recte applicandum eligeret, quam ob rem praecipue de noua in vniuersam medicinam introductione edenda cogitabat. Hac tamen re accuratius perpensa, facile cognoscebat, non tantum tirones in arte medica addiscenda regi et iuuari debere, sed etiam vltiorem huius studii culturam iis commendandam esse, qui artem, quam didicerunt, faciunt, indeque porro ad inuentionem rerum vtilium et ad doctrinam tironibus medicis inculcandam disponuntur.

Ideam totius methodi doctrinae medicae sequenti tabula expressit.

I. In addiscenda medicina.

Cap. I. Succincta artis medicae historia traditur.

II. Definitio medicinae inde eruitur.

III. Res, in quibus medicina versatur, generatim explicantur et tabula synoptica vniuersae medicinae subiicitur.

IV. Disciplinae ad medicinam pertinentes sigillatim adumbrantur.

V. Libri, qui medicinam addiscendam iuuant, recensentur.

VI. De indole tironis medici differitur.

II. In colenda medicina.

Cap. I. De dexteritate et officio doctoris medici agitur.

II. De medico inuentore.

Cap. III. De medico professore.

IV. De medico practico sigillatim differitur.

V. De publica rei medicae cura agitur.

Quo vero totius libelli ratio melius perspiciatur, singulorum capitum contenta breuiter indicabimus.

p. 13. *Caput primum* de historia et fati medicinae tantum summatim exponit, quo primum eius conditio ante et post tempora HIPPOCRATIS inter Graecos et Romanos perspiciatur. Post Christum natum scientia naturalis a PLINIO et medicamentorum recensio a DIOSCORIDE, ex aliorum libris compilata, adumbratur, et GALENI aliorumque medicorum, qui eum sequuti sunt, vtilis et minus saepe vtilis labores indicantur. Barbaries porro in vniuersa Europa regnans et Arabum studia in medicina conseruanda et colenda seculo nono diiudicantur, et simul medicorum barbarorum conamina in restituenda medicina declarantur. Progreditur tandem ad literas humaniores, seculo decimo quinto restitutas, et emolumenta, quae arti medicae inde accesserunt, indicantur, simul vero PARACELSI et chemicorum labores et in his verae medicinae impedimenta ostenduntur. SENNERTI cura in combinandis Galenicorum et Hermeticorum sententiis laudatur, et facies medicinae, post inuentam ab *Haruaeo* circulationem sanguinis, breuiter proponitur.

p. 21. In capite secundo ex diuersa, diuersis temporibus, artis medicae facie definitio generalis medicinae eruitur, quod nimirum sit cognitio remedium, quibus morbis medemur. Proponitur inde distinctio in naturalem, siue empiricam et artificialem, siue rationalem.

nalem. Prior, ex sola obseruatione euentuum enata, aucta et per traditionem continuata est, et remedia, per mechanismum corporis et casum fortuitum inuenta, complectitur; altera in causas inquirat, sanitatis et morbi phaenomena distinguit, inter se comparat et praesidia sanitatis conseruandae et restituendae ex principiis logicis et physico methematicis distinguit et ordinat. Officium itaque medici in duas partes diuiditur, quoniam ille, vt physicus, in indaganda corporum natura sollicitate versatur, vt practicus vero conseruandae et restituendae sanitatis consilia exhibet. Amplissimis itaque doctrinae limitibus accommodata definitio *medicinae* ostendit, esse eam *scientiam eorum, quae in homine fiunt*. Potest itaque medicina physica, seu scientia naturalis hominis dici, tum vero non tantum mutationes, quae per corpus humanum, in se consideratum, eueniunt, sed etiam eas, quae per corpora alia, in humanum corpus agentia, efficiuntur, considerat, quae res vltius declaratur et methodus tractandi medicinam breuiter subnectitur.

P. 23.

Caput tertium itaque ex iis rebus, quae medico scitu necessaria sunt, colligit, quasnam doctrinas medicinae tractatio exigit, easque in tabula synoptica adumbrat, quae ab ea parum differt, de qua iam alia occasione diximus *).

P. 28.

Capite quarto haec tabula explicatur, vt summa carita, dignitas et ordo disciplinarum medicarum inae intelligantur. Ad praemittenda generalia, quae eruditionis vniuersae fundamenta sistunt, linguarum veterum et recentiorum studia, historiam, philosophiam, mathesin et praecipue physicam generalem, his superstructam, refert, et porro ostendit, tironem, ad medicinam ducendum, historiae

P. 34.

Qq 3

natu-

*) vid. Comment. nostr. Vol. II. Part. I. p. 143.

naturalis cognitionem, eamque methodicam, habere debere, quo illa cum physica cognitione et speciali quidem trium naturae regnorum combinari possit, et, vti anatome fabricam corporum, imprimis humani, declarat, sic chemia mixtionis indagandae rationem docet. Cum autem potissimum de remediis morborum inueniendis instruendus sit medicus, selectum corporum, quae ad materiam medicam spectant, sibi cognitum faciat et exquisita quaedam simplicia, praeparata et composita medicamenta examinet. Praemissis itaque his doctrinis, tiro medicus in ipsa medicina addiscenda feliciter progredi poterit. Physiologia est scientia eorum, quae in corpore humano sano eueniunt. Exposita itaque distinctione actionum, vulgo recepta, in vitales, animales, naturales et sexus, ipse disciplinam hanc in quatuor partes diuidit, et generales functiones, quae in vniuerso corpore eueniunt, primum, postea particulares, quae a prioribus diriguntur, considerat, et, idea hominis sani ita delineata, in tertia parte de signis sanitatis, quae in diuersis hominibus diuersos gradus obtinet, exponit, in quarta tandem diaeteticam siue praecepta de sanitate conseruanda ad methodum sex rerum non naturalium subiungit. Pathologia differentias morbi essentielles et accidentales, causas occasionales, praedisponentes atque proximam, symptomata ad normam actionum sanarum, in physiologia declaratarum, et tandem signa anamnestica ex causis, diagnostica ex symptomatibus coniunctis et prognostica ex vigore actionum vel aucto, vel persistente, vel imminuto, in quarta parte proponit. Therapia generalis, quae ostendit, quid in aegroto corpore mutandum sit, et quibus auxiliis hoc efficiatur, indicationum rationem in vniuersum considerat, et in sequentibus partibus vitalem, prophylacticam, curatoriam et symptomaticam distinctim

P. 46.

P. 52.

per-

perpendit et, praecipuis remediis commemoratis, contraindicantia vbique subiungit. Theoreticis his tribus medicinae partibus subordinantur tres practicae, clinica nimirum, chirurgia et medicina forensis, in quibus ratio docetur, praecepta artis vniuersalia ad singulos morbos applicandi, et in consultatoria sic dicta medicina euentus singulares, obseruationibus accurate institutis, definiuntur.

Caput quintum praecipuos libros, in quibus p. 60.
principia et fundamenta artis medicae traduntur, proponit, et bibliothecam medicam compendiarum, editionibus praestantissimis laudatis, sistit.

Caput sextum demum de indole tironis, ad artem medicam addiscendam admittendi, agit, et in p. 72.
corporis animique vires inquirit. Ratione corporis vigorem in vniuersum exigit, cum in colenda et facienda medicina duris saepe laboribus se exercere teneatur, imbecillos itaque et visceris labe affectos excludit: sensus externi non solum, sed interni etiam organorum praestantia excitati, exercitio aequali acuantur et conseruentur, qua in re potissimum non ingenii viribus permotus per obiecta externa erret, sed etiam iudicii acumen perficere tentet. Ordo doctrinarum, qui superius traditus est, recte obseruetur, ne tiro in vna, vel altera parte disciplinarum praeparantium haereat, nec nimis festinanter per scholas transeat, nec institutionem doctoris, quam non assequi potest, contemnat, sed vera attentione et repetitione rerum propositarum difficultates superare conetur.

Ad partem secundam postmodum accedit Cl. p. 80.
Auctor, in qua praecepta de arte colenda traduntur. *Capite primo* in dexteritatem eius, qui in scholis medicis recte praeparatus est, et facultatem artis colendae atque faciendae acquisiuit, inquirit et

ita Doctoris medici officium perpendit. Cognitio itaque multarum rerum medicarum in eo etiam ordinata sit, quo conclusiones, ex variis praemissis propositionibus deductas, non solum colligat et suo modo applicet, sed eas quoque, si necesse est, ex principiis deducat: quae res cum ab initio difficilis sit exercitio perficitur. Sunt vero alii praestantioribus, alii moderatis animi viribus praediti, quapropter, quomodo omnes ad vltimum finem accurate ducendi sint, in hoc capite in genere, in sequentibus autem figillatim consideratur.

p. 86. *Caput secundum* de inuentore medico agit, et in variis sectionibus eius officia disquirat, non solum in vniuersum, sed ratione historiae naturalis in mineralogia, botanica et zoologia, ratione physices, anatomes et chemiae et tandem de officio compilatorum differat. Nos, qui haec breuiter indicata excerptare et breuius proponere non possumus, specimen tamen in anatomica inuentione dabimus, quam sectione quarta diiudicatam videmus.

p. 117. Corpora naturalia in vniuersum, inprimis vero humanum in fabrica recte disquirendum est, anatomie igitur separatio partium ad compositionis rationem intelligendam dici potest. Haec disquisitio in corporibus ante obitum sanis instituenda est, ne resolutionis morbosae, nec raro verae putredinis vestigia figuram, situm, nexum, numerum et proportionem partium vehementer turbent. Inprimis vero ad situm et nexum partium respiciendum est, per quorum accuratam perlustrationem vtiliora a recentioribus anatomicis inuenta addita sunt, quam per subtilium partium disquisitionem. Non nisi anatomici, qui sani corporis fabricam recte cognouerunt, ad sectiones cadauerum, morbo defunctorum, et animantium brutorum admittendi sunt, si anatomie practica et zootomia illustrare debet artem medicam.

dicam. Optimum autem esset, si verae obseruationes in operibus compilatis colligerentur, quo norma essent practicorum, qui casu saepe ad noua inuenienda ducuntur. In subsidiis fabricae corporum detegendae dissectio praestantissimum est, iniectiones enim et macerationes nexum partium per contextum cellulosum valde mutant. Si multae partes coniunctae, ad vnam functionem pertinentes, disquirendae sunt, sectio interdum alio, quam haecenus consueto, ordine fiat, quo nexus ratio et reliquae corporum conditiones eo melius pateant. In microscopicis obseruationibus exercitati requiruntur obseruatores, ne obscura videndo multa sibi fingant. Rebus nouis inuentis, noua nomina addenda sunt, quae ex essentia corporum sumantur. Etsi vero multa veterum nomina minus apta inueniantur, non temere tamen mutanda sunt, cum nimia synonymorum augmenta discentes confundant. In iconibus efficiendis natura rei recte exprimenda est, hoc si attingi nequit, descriptiones accuratae praestantiorum et certiorum ideam excitant. Cum ex fabrica vsus partium disquirendus sit, hic ab anatomico non citius assumendus est, quam, illa detecta; hoc qui negligit, in ipsa dissectione saepe fabricam non recte detegit, sed fingit. Ab attenta enim phaenomenorum obseruatione dissector saepe ad accuratiores disquisitiones ducitur.

Caput tertium de medici professoris officiis in p. 131. quinque sectionibus exponit, quarum prima de cultura studii vniuersi agit. Cl. Auctor enim ab eorum sententia recedit, qui putant, professores in sua arte excellentes esse non posse, nisi vnam vel alteram tantum doctrinam tractent, cum hi professoris et inuentoris officia confundant, is potius, qui vnam doctrinam tradit, ad principia artis non solum recurrere, sed etiam ad vltimum finem respi-

cere tenetur, ex qua re patet, professoris officium omnino ad vniuersae artis cognitionem ducere. Nec historica tantum cognitio sufficit, sed vera ubique demonstrationis ratio exigitur, ad quam etiam hypotheses examinandae sunt, quo vniuersae artis systema struatur. Antequam vero hunc laborem suscipit professor, inuenta aliorum recte diiudicet, cuius rei ratio in altera sectione, in tertia vero solertia in applicandis his inuentis describitur. In quarta sectione de systemate vniuersae medicinae stabiliendo agitur, quod non, nisi ab eo effici potest, qui omnes disciplinas praeparantes accurate peruestigauit, et in medicina ipsa docenda faciendaque occupatus est, quo nexum disciplinarum in theoria et praxi cognoscat, et tirones simili ratione ducat. Haec ideo doctrinae ratio sententiis veris, non opinionibus, suffulta sit. Quamquam autem non ab omnibus professoribus exigitur, vt systema ipsi struant, in explicando tamen systemate alius auctoris cum cura versari debent. Etsi vero nullum systema perfectum dici potest, is tamen ordo doctrinarum, qui omnes corporis sani et aegri mutationes ex principiis physicis, anatomicis et chemicis non separatis, sed coniunctis, declarat, et id, quod ex defectu primae cognitionis explicari nequit, per phaenomena ostendit, eum quidem in finem, vt in applicatione ad disciplinas practicas normam conclusionum exhibeat; verum systema est, quod ex disciplinis theoreticis ad practicas ducit, nec in medicina

P. 139. facienda vsu destituitur. Qua autem methodo disciplinae medicae tradendae sint, in sectione quinta ostenditur. Delineationes integrarum disciplinarum et singularum doctrinarum ideoque nexus rerum proponendarum exhibeatur et repetatur, definitiones reales et verbales tradantur et obseruationibus illustrentur, theoremata eliciantur et in fine

P. 145. animad-

animaduersiones addantur. Explicationes autem succinctae sint et faciles, quo ideae, rebus iunctae, animo recte informantur, in selectis itaque propositionibus vis probandi ostendatur; in controuersis doctrinis praecipui auctores commemorantur et, ubi dissensus confundere posset discentes, non solum rationes dubitandi, sed etiam diiudicandi fundamenta addantur; limites etiam cognitionis definiantur, nec in rebus obscuris docens discipulis persuadeat, se de iis conuictum esse, ne creduli saepe alumni doctrinae excellentiam, quam assequi non possunt, coeci admirentur. Id vero praecipue agant doctores, ut oratio grauitate vocis, res ordine placeant, cum etiam optima disciplinarum fundamenta libris latinis contineantur, latino quoque sermone exponantur.

Caput quartum de officiis medicorum practico- p. 146.
rum in octo sectionibus agit. In eligendo systemate praceptoris doctrinis inhaereat, easque repetendo, rerum ordinem et nexum sibi imprimat, et ipse interdum breues delineationes doctrinarum efficiat, aduersariis ubique annexis, ne meris nominibus inhaereat. Hunc in finem libros medicos conferat, quorum prudenti lectione scientiam auget, et veram doctrinae methodum ubique obseruet. His in prioribus sectionibus explicatis, in ter- p. 154.
tia examen aegrorum, caute instituendum, delineat. In principio morbi et ubi symptomatum uehementia omnes perturbat, animos depressos consilio et solatio erigat, uniuersales corporis actiones, vel adhuc integras, vel maxime laesas imprimis respiciat, summe urgentibus effectibus occurrat, et praecipuas causas et symptomata sibi cognita reddat. Si morbus chronicus vel acutus etiam quandam cunctationem admittit, signa accuratius colligat, et ideam generalem morbi sibi formet. Si morbus

morbus latens altioris indaginis est, dubiam tantum prognosin faciat, symptomatibus grauioribus occurrat et, quid porro inquirendum sit, perpendat. Difficile enim in principio examen morbi, omni attentione adhibita, facilius redditur. Quibus praemissis, Cl. Auctor monet, quomodo alii medici, vel ordines medicorum in consilium ducendi sint. Sectio quarta normam praescribit, quomodo praecipuae res, ad morbos eorumque medelam pertinentes, consignandae sint, quo historiae morborum et medendi methodus melius cognoscatur. Quoniam vero haec varietatibus climatum, tempestatum et vitae generis accommodanda sunt, sectio quinta

p. 169. de his exponit; sectione autem sexta de instruendo medicamentorum et aliorum remediorum apparatu agit, qua in re pharmacopoliorum notitiam sibi comparet, et, cum dispensatoriorum ratio non vbique bene instituta sit, iunior medicus cum pharmacopoeo amice agat, quo medicamenta selecta, quibus in praxi vtendum est, bona accipiat. In primis vero in simplicibus et praeparatis medicamentis selectum instituat, in principio praxeos paucis tantum vtatur, postea ex lectione librorum plura addat. Specifica sic dicta, hoc est, ea, quae indicationi cuidam therapiae generalis praecipue satisfaciunt, et heroica medicamenta caute examinet, similemque curam in apparatu chirurgico adornando feruet. Sectio septima, de modo inter aegros versandi agit, et speciminis tantum loco ea monita, quae alios medicos, aegros ipsos et amicos aegrorum

p. 189. concernunt, pertractat. Sectio octaua docet, quomodo optimae obseruationes seligendae et exponendae sint, quo medicus arti reddat, quae ab ea accepit. In aegris nimirum, quorum vitae rationes bene cognoscit et epidemicis morbis attentus sit obseruator et, cum haec in aduersariis suis annotauerit,

uerit, crebrius accidere, et vel simili, vel alia ratione ab aliis practicis obseruari percipiat, alias itaque obseruationes certas reddit, alias falsas pronuntiat, alias limitatione circumscribit. Inprimis vero in signis morborum, ex caussis et symptomatibus petendis, attente versetur, et cum aliquo tempore in lectione librorum exercitatus sit, ipse difficiliorem obseruationem in mutationibus morborum eruat, et cum priori coniungat. Quod etiam porro in selectu medicamentorum ex materia medica curam adhibuit, simili ratione, vt therapeuta, vires medicamentorum annotet, et cum aegrorum indolem atque naturam cognoscat, laudatis auctorum remediis veras limitationes addat. Hoc autem negotium, per totum vitae practicae tempus non intermittendum, in primo praecipue decennio in suam tantum institutionem dirigat medicus, nec tum de diuulgandis immaturis huius laboris fructibus cogitet, qui postea, si cum vltioribus aduersariis semel iterumque comparata, et in aptum ordinem redacta sunt, publici iuris fiant. Laudantur varia huius rei specimina, a veteribus aequae, ac recentioribus edita, et quomodo rariores morborum historiae concinnandae sint, quomodo medici, physici et nosodochiorum publicorum curam habentes, ad hoc officium ducendi sint, breuiter ostenditur.

Caput quintum, quod de publica rei medicae p. 196. cura agit, potissimum de summorum imperantium in iuuando studio medico cura exponit. Vniuersitates literariae sapientissima sunt principum instituta, in iis tamen nemo ad altiora studia admittendus esset, nisi in principiis doctrinae satis confirmatus. Qui in physicis et reliquis doctrinis, eo pertinentibus, satis exercitati sunt, ad oeconomica quoque studia transire, et ex ea parte reipublicae vtilis esse possunt, medici vero ex praemissis his disciplinis salu-

salubritatem prouinciarum dirigant, consilia, de
 diaeta ad sanitatem conseruandam apta exhibeant, et
 postea ad curandos morbos se conuertant. Ad
 omnes vero hos fines assequendos sumtus priuati
 non sufficiunt, nisi publica instituta in condendis bi-
 bliothecis, hortis botanicis, theatro anatomico, et
 laboratorio chemico, vniuersitates literarias illustres
 faciant, et occasionem largiorem discendi conce-
 dant. Cum autem haec publica instituta tantum
 doctrinam ipsam concernant, et vltior rerum na-
 turae inuentio, et diiudicatio a professoribus non
 satis perfici queat, societates hominum eruditorum
 conuocandae sunt, a quibus res dubiae vltius
 enodantur, et partes doctrinarum, nondum satis
 cultae, disquiruntur et illustrantur. Horum offi-
 cium ex idea inuentoris diiudicandum est, nec suf-
 ficit, si in dissertatiunculis partes doctrinarum tan-
 gunt, sed coniuncta opera disciplinarum physico-
 medicarum culturam perficere, et cognitionem re-
 rum augere tenentur. Tandem nosochiorum
 publicorum ratio, et in colenda arte et in doctrina
 practica per institutionem iuniorum medicorum et
 chirurgorum perficienda commendatur.

IV.

IOSEPH. IAC. PLENCK, chirurg. et art. obstetric. Mag. Methodus noua et facilis argentum viuum aegris venerea labe infectis exhibendi, cui accedit hypothesis noua, de actione metalli huius in vias saliuales. Vindobon. 1766. 8. pl. 5.

Debemus hunc tractatum colloquio Cl. MARHER, cui et hic libellus dicatus est, cum Nostro alius libri occasione, quo mercurii sublimati corrosiui efficaciam disquisiuit, instituto: quippe qui ex maiore mercurii cum saliu et muco, quam cum reliquis corporis humani humoribus, affinitate, efficaciam eius explicandam esse putabat. Quapropter Noster primum cum saliu et muco, dein cum aliis mucilaginosi cum animalis, tum vegetabilis regni, corporibus mercurii mixtionem tentauit. Et quidem cum *muco faucium per exscreationem reiecto, cum oui vitello et albumine, cum sanguine eiusque sero, cum bile recente lucii piscis, et cum ichtyocolla frustra, id* eoque colligit Cl. Auctor, mercurium multo maiore cum muco, quam cum aliis animalium fluidis gaudere affinitate atque, si quid inest his, quod mercurium quodammodo suscipiat, illud eorundem mucilagini tribuit. Quam ob causam gummi Arabicum elegit, quod cum mercurio per trituram et affusionem aquae paucae ita coniunxit, vt sensim dispareret mercurius, totaque massa in gryseum abiret mucum, nec per aquam diluta, nec conquassata, a vinculo liberaretur, sed illo eodemque colore imbueretur, atque, quiete accedente, gryseum sedimentum quidem, liberum tamen a globulis mercurii et quod, leni concussionem facta, iterum sese
cum

p. 2.

p. 3.

p. 8.

cum aqua combinabat, vasis fundum occuparet. Atque sic per plures hebdomadas hanc mixtionem sine vlla mercurii dimissione obseruauit Noster.

p. 12. Pergit tum *cum gummi tragacanthae, mucilagine seminum cydoniorum, farina radice althaeae, amylo, manna Calabrina, melle crudo et despumato, cum syrupo simplici, ex saccharo et aqua, nec non aliis syrupis e. g. diacodii, violarum cet. cum oleo lini et pinguedine,*

p. 17. cum successu pericula facere et concludit ex his omnibus experimentis, ac inprimis quidem a septimo vsque ad decimum quintum, gummi Arabicum proxime cum muco animali conuenire et ad mercurium subigendum omnium omnino esse aptissimum, nec hoc firmum ac tenax vinculum solummodo a mechanica proficisci ratione, nec a lentore mucilaginis tantum pendere, alias gummi tragacanthae f. feminum cydoniorum mucilago, multum conueniens cum gummi Arabico, idem praestaret, sed a vera et genuina mercurii et gummi Arabici prouenire debere affinitate.

p. 22. Secundum caput continet duodecim obseruationes practicas, partim a Nostro, partim ab aliis factas et cum Eo communicatas, quae morbos venereos spectant. Purgatis nimirum primis viis, externe et interne hunc gummosum mercurium sine vlla saluatione, nisi mercurius antea in corpus erat ingestus, multo cum successu adhibuit, ita tamen, vt aliorum morborum, simul cum venerea labe corpus inuadentium, rationem habuerit. Vfus enim est e. g. hellebori albi vnguento contra scabiem. In omnibus autem auctam vrinae mucosae, graueolentis obseruauit secretionem, in nonnullis sudorem spontaneum cum leuamine, nunquam autem diarrhoeam, liberam tamen aluum et in iis quoque, qui obstipata alias vexati fuerunt:

nec

nec minus in aliis gonorrhoeam, in aliis fluorem album excitavit. Bubones vero induratos externe mollescere quidem, resolui tamen nunquam vidit.

Ex his nunc, nec non ex aliis, in tertio capite p. 48.
 confectaria, ad morbos venereos pertinentia, Auctor proponit, ad demonstrandum, vtrum sua methodus, an aliorum hunc morbum melius tollat? Triplicem Noster, ceteris missis, mercurii exhibendi assumpsit methodum, quarum vna in inunctione vsque ad salivationem, altera in inunctione sine salivatione, interpositis purgantibus, tertia in variis praeparatis mercurialibus, ore assumendis, versatur. Quoniam autem salivationem dicit incommodam, periculosam, incertam, nec criticam, ad omnia subiecta non aptam, nec necessariam, altera methodus minus perfectas sistit curationes et tertia plane Nostro displicet, ideoque omnia remedia praeter mixturam Swietenianam reiicit, suam medendi rationem, quae omnibus his caret, semper tuta est, omnibusque subiectis conuenit, reliquis anteposit.

Quartum caput novas hypotheses de actione p. 58.
 mercurii in vias salivales proponit, quae ex affinitate mercurii cum muco, ex mercurii gummosi natura et effectu in organa salivalia, ex horum specifica irritabilitate, et mercurii specifico stimulo in ea, ex eius facili et aequabili per vasa itinere et ex mixtionibus ac curationibus antea commemoratis, desumptae sunt. Finem huius libri ponunt formulae mercuriales variae cum gummi Arabico.

V.

Quaestio medica: an cancer ulceratus cicutam eludat? praef. LUD. GUIL. LE MONNIER, auct. et resp. *Car. Lud. Franc. Andry.* Parisiis, 1763. 4. pl. $\frac{1}{2}$.

p. 2. **P**rincipio ponit Cl. Auctor, creatorem hominis gratia, quem sui causa in hoc mundi theatro collocauerit, omnia produxisse: quasdam tamen res ob imperitiam nostram nobis inutiles, multas vero perniciosas esse. Hae venena dicuntur; quorum autem vim vniuersalem esse nullam, plurima exempla probant. Imo multa sunt, nonnullis in medicinam cedere visa: quorsum et cicutae extractum aduersus caneros ulceratos refertur. Consultius tamen est, vbi probatiora praesto sunt auxilia, a minus tutis et periculosis abstinere. Historia scirrhi eiusque mutationis in carcinoma exposita, ferrum vnicum eius remedium esse euincitur. Quod cum saepe applicari nequeat, et vnice in mitigandis symptomatibus subsistendum sit, de specifico cogitatum est, quod hodie cicutae extractum proponunt. Cicuta iam olim in tumoribus inflammationibusque hepatis ac lienis usurpata est: solis tamen succo et radice vsi sunt, quod in extracto partes praecipuae perderentur. Docet enim chemicum examen, graueolentem odorem cito euanescere, vtilioresque partes comburi potius, quam conseruari. Multi miros effectus ab vsu extracti cicutae se vidisse scripsere. In Gallia vel nullus sequutus est effectus, vel sinister, cuius rei veritatem varia laudata a Cl. Auctore exempla euincunt. Scirrhus in vtero, continuato per menses sex cicutae vsu, extractique eius integra libra deuorata, aequae ac antea persistit. In

In magno, quod Lutetiae est, nosocomio cicuta per octodecim menses in usum vocata, plurimi aegri obiere, reliqui languent, sanitas nemini reddita. Scirrhus in abdomine, cicuta per plures menses tentatus est, non leuatus, quin, doloribus atrocioribus redditis, macies aegram confecit. Cancer mammae a PETITO praecisus post nouem menses recrudit; cicuta per annum frustra adhibita, aegra fatis cessit. Cancer vteri quum cicutam Parisinorum elussisset, a STOERKIO extracti Austriacae insignis moles transmissa est; neque tamen felicior euentus subsequutus. Vir quinquaginta annorum, insigni lymphatico tumore vexatus, Austriacam cicutam assumfit, adiuncto nonnunquam medicamento, quod *Rotrou* vocant: imminutus est tumor, sed hepar inflammatione correptum, quae die septimo aegrum sustulit. Ab externo etiam usu vertigines ac deliria obseruata sunt. Posset forsan culpa coniici in diuersum clima, aut minus exactam praeparationem: sed et extractum, ab exteris transmissum, eadem incommoda induxit. Experimenta Viennensium in dubium vocari nequeunt; neque tamen ex his ad Parisienses concludere licebit, ob temperamenta debilissima et aerem Lutetiae innumeris inquinamenti refertissimum. Belladonnae usus in iisdem morbis ante paucos annos propositus, statim reiectus fuit. Si quid vmquam, certe succus et radix tantum in usum trahenda videntur, nisi iis plane abstinuisset praestet.

VI.

Histoire de l'Academie Royale des Sciences et Belles Lettres. Année 1758. à Berlin, chez Haude et Spener, 1765. 4. Alph. 2. pl. 17. tab. aen. 9.

i. e.

Historia Academiae Regiae Scientiarum et elegantiorum litterarum. an. 1758. Bero-
lini etc.

In classe philosophiae experimentalis sequentes commentationes occurrunt:

p. 2. 1) *Effectus salis alcalini communis in regulum antimonii.* Auctore Cl. MARGGRAF. Regulum antimonii, ad methodum KUNCKELII paratum, cum alcali salis communis aliquoties fudit Cl. Auctor, semperque scorias viridescentes et regulum magis, ac magis purum obtinuit. Purissimus hicce regulus non solum fractu difficilis fuit, sed etiam cum mercurio ope aquae tritus facili negotio cum eodem connubium iniit. Caeterum antimonium, cum creta mixtum, fusioni commisit, et ex quatuor vnciiis antimonii cum vncia una cretae fusis, duas vncias cum duabus drachmis septemue granis reguli antimonii, rursusque ex duabus vnciiis antimonii, cum drachmis duabus cretae fusis, drachmam vnam et grana quinque reguli splendentis obtinuit; cretae autem pondere aucto, quatuor nimirum vnciiis antimonii, cum duabus vnciiis cretae fusis, ne moleculam quidem reguli antimonii in massa, bene caeterum fusa, deprehendit, sed totam massam in scoriam, lapidi cupri vulgo *Rohstein* dicto similem, abiisse,

abiisse, quae cum limatura martis fusa, regulum de-
nuoque scoriam, praecedenti similem, exhibuerit,
notat.

2) *Experimenta quaedam de lapide lazuli.* Au- p. 10.
ctore EODEM. Lapis lazuli, tenuissime comminu-
tus, affusum spiritum salis ammoniaci non mutat;
calcinatus colorem coeruleum nequaquam amittit,
nec eundem cum spiritu salis ammoniaci affuso com-
municat. Acidum vitrioli dilutum lapidem lazuli cum
efferuescentia aggreditur; idem cum spiritu nitri
communi et spiritu salis fumante obseruatur. La-
pis hicce, cum dictis menstruis digestus, colorem coe-
ruleum amittit. Solutio memorati lapidis, cum
acido vitrioli facta, laminae ferri per guttas instillata
ne minimum quidem cupri indicium praebet. Solu-
tionibus, cum acido vitrioli et spiritu nitri spiritu-
que salis factis, affusus spiritus salis ammoniaci
puluerem album deiicit; sanguinis vero lixiuium af-
fusum inprimis ex solutione, cum spiritu nitri facta,
praecipitatum coloris pulchre coerulei dat. Solu-
tioni cum spiritu nitri, vel cum spiritu salis factae
affusum acidum vitrioli selenitici quidquam praeci-
pitat. Idem fere accidit, si lapis lazuli calcinatus
cum dictis acidis commiscetur, praeter id, quod
nulla efferuescentia oboriatur, omnesque solutio-
nes gelatinosae euadant, cum tamen eadem solu-
tiones, cum crudo lapide factae, dilutae et fluidae
maneant. Lapis lazuli aliquoties candefactus in-
que aqua frigida extinctus, aquam turbidam facit,
quae colata cumque lixiuio alcalino mixta, praeci-
pitatum album indolis calcareae dat; aqua superstes
euaporata tartarum vitriolatum praebet. Lapis la-
zuli, igne fortiori in crucibulo per horam detentus,
funditur, nec minus in massam spumescentem ex ni-
gro flauam cum maculis coeruleis abit, aliudque

dicti lapidis frustum, fortiore igne fustum, vitrum albescens cum punctulis coeruleis dat. Lapis lazuli calcinatus, cum sale ammoniaco sublimationi subiectus, sublimatum coloris pulchre flauis praebet; cum sulphure rursusque cum mercurio sublimato corrosiuo subiectus, nullam mutationem patitur, neque etiam vlla mutatio, tum in sulphure, tum in mercurio sublimato deprehenditur. Cum sale tartari fustus, in massam porosam, ex viridi flavescentem, abit, cumque nitro fustus, massam griseam praebet, quae adhuc calida, cum aqua destillata mixta, huic colorem coeruleum, in viridem vergentem, tribuit, qui vero, aliquot horis praeterlapsis, rursus euanescit. Nitrum hac fusione in alcali abit, lapisque lazuli colorem coeruleum prorsus amittit. Tandem lapis lazuli, cum fritta fustus, vitrum pellucidum coloris citrini, cumque alcali minerali et silicibus calcinatis fustus, vitrum pellucidum album, radios lucis colore rubescente reflectens, cumque borace calcinata, vitrum coloris chrysolithi praebet. Itaque lapidem lazuli ne minimam quidem particulam cupri, ferrum contra et terram gypseam continere, ex his experimentis Noster colligit.

p. 20.

3) *Examen chymicum minerae argenteae lamellosae, vel speciei cuiusdam suberis montani, quod in parua quantitate in fodinis metallicis Clausthalienfibus, Dorothea et Carolina dictis, reperitur. Auctore Cl. LEHMANN. Minera haec ita describitur: Est, inquit Noster, species minerae, argentum continens, friabilis, obscure rubra, flexilis, leuis, aquae supernatans, digitos colore inficiens, ex paruis, valde tenuibus lamellis, sibi inuicem impositis, composita, cum ochra ferri talcosa ad rubrum uergente, nec non cum particulis tenuissimis spati, quarzi, galenae etc. inter has lamellas disseminatis, remixta. Per sublimationem*

tionem disquisita haec minera non nisi pauxillum sulphuris exhibuit, atque cum arsenico albo mixta et sublimata, arsenicum aurantii coloris, et cum sale ammoniaco grana aliquot salis volatilis vrinosi et sublimatum coloris aurantii dedit, et cum mercurio sublimato corrosiuo mixta, mercurium sublimatum maximam quidem partem reddidit, sed, aucto calore, grana aliquot cinnabaris praebuit. Caeterum mineram hanc in omnibus hisce sublimationibus facillime fusam esse, Noster perhibet. Minera posthac tenuissime comminuta et sub fornice sub continua agitatione calcinata, odorem sulphuris de se sparsit, et colorem cinereum obtinuit. Calcinata haec, cum plumbo mixta et sub fornice fusa, coniunctionem cum plumbo diu respuit, tandem autem connubium iniit. Plumbum, posthac per cupellationem disquisitum, argentum dedit, ita vt in centum pondio octo fere vnciae computarentur. Porro affusum acidum nitri mineram cum impetu aggressum est, eamque maximam partem soluit, praeter pauca grana terrae albicantis, quae disquisita ex terra argillacea per talcum album, cum quarzo remixtum, producta esse visa fuit. Idem fere accidit cum aqua regis. Solutiones postea colatae et cum alcali remixtae, praecipitatum flauum martiale, ac cum lixiuio sanguinis praecipitatum coloris coerulei dederunt. Affusum oleum vitrioli mineram cum impetu soluit, et odorem vt hepar sulphuris de se sparsit; aqua dein diluta solutio et cum alcali mixta, nihil, nisi minimam portionem terrae cuiusdam calcareae deiecit. Lixiuium alcalinum causticum, cum hac minera per aliquot dies digestum, nihil nisi tartarum vitriolatum exhibuit, ex quo Noster colligit, partem marcasitae sulphureae, in hac minera contentae, solutam fuisse. Spiritus salis ammoniaci mineram non aggressus

est. Ex omnibus his coniecit Cl. Auctor, mineram hanc ex terra argillacea, cum ochra ferri talcosa et sulphure remixta, constare, ita vt, dum sub lamellarum forma dictae substantiae sibi inuicem imponantur, particulae marcasitae sulphureae, plumbi, calcis et spati vitrescibilis cum pauxillo quarzi se interponant. Caeterum mineram hanc, vt matricem pro recipiendo argento considerandam esse, Noster autumat.

P. 34.

4) *Disquisitiones historicae et chemicae gummi copal, quatenus apud pharmacopoeos et mercatores plerumque venditur.* Auctore EODEM. Gummi copal pro specie bituminis a Nostro habetur, quod colorem, mox flauum, ad aureum vergentem, mox album, vel fuscum habet, in frustis plus minus puris occurrit et multum cum succino conuenit. Dubium est, ad quodnam regnum pertineat: dicunt quidem, fluere ex arbore quadam, sed verum copal, quod succino adeo simile est, et a nonnullis succinum orientale seu Indicum vocatur, bene distinguendum est ab illa gummi refina, quae itidem copal appellatur, et ex arbore quadam Canadensi, ob id planta copalifera dicta, fluit. Licet autem plures sint, qui de vero gummi copal mentionem fecerint, nondum tamen certo constat, vndenam proueniat. Vt itaque scire liceat, ad quodnam regnum istud corpus referri possit, chemico examini copal subiecit Noster, et haec experimenta cum eo instituit. Copal cum oleo vitrioli, leni igne digestum, soluitur, non aequae a spiritu salis fumante. Spiritus nitri, cum copal digestus, istud non mutat, coctus vero cum eodem limpidam solutionem praebet, qua refrigerata, substantia glutinosa flaua, spongiae instar se separat et menstruo supernatat. Aqua regis illud non soluit, sed cocta cum

eo et per coctionem euaporata, corpus glutinosum coloris fusci relinquit. Acetum destillatum et aqua simplex destillata copal non aggrediuntur, acida vero mineralia dulcificata, cum copal cocta, hoc quidem non soluunt, sed in spongiam quasi, et, colore flauo ablato, in massam albam, glutinosam et mollem mutant, quae cum oleo therebinthinae vernicem limpidam bonae indolis largitur. Menstrua alcalina nihil praestant. Affusus spiritus vini rectificatissimus aequae, ac spiritus vini tartarizatus copal non nisi per agitationem, per quatuor horas continuatam, itidemque istud absque agitatione, sola tantum coctione adhibita, maximam partem soluunt, massam tamen albam et glutinosam relinquunt, quae cum oleo terebinthinae cocta, vernicem limpidam, ad fuscum colorem vergentem, praebent. Spiritus vini camphoratus, cum bituminoso illo corpore digestus, et per interualla cum eo agitur, maximam in partem copal solutum sistit. Optime autem se gerit oleum therebinthinae, itidemque oleum fabinae et menthae, quae cum copal cocta, vernicem claram coloris aurei optimae notae praebent. Olea vero expressa vix quidquam praestant. Accensum copal comburitur, et massam relinquit ex nigro fuscam, splendentem et fragilem, quae, ut copal non mutatum, adhuc electrica est, accensionem respuit, et fundi se patitur, tuncque post fusionem massam relinquit nigram, spongiae instar, quae cum oleo therebinthinae vernicem rubram praebet. Destillatum copal nihil nisi aquam inspidam et magnam copiam olei viridescens praebet, quod rectificatum colorem pallidiorem obtinet, et per reiteratam rectificationem album prorsus euadit, in aere libero tamen facile colorem viridem recuperat. Oleum non rectificatum cum oleo vitrioli aequae, ac cum spiritu salis fumante mixtum,

connubium inquit, et cum hoc quidem non, nisi digestionem per octo dies in loco tepido continuata. Spiritus nitri dictum oleum non soluit, flauum tamen colorem ab eo obtinet. Idem oleum cum spiritu vini rectificatissimo aequae, ac tartarifato per octo dies digestum, non quidem omni ex parte soluitur, sed spiritus vini quidquam tantum extrahit. Si dictum oleum cum oleo tartari per deliquium vel cum spiritu salis ammoniaci simplici miscetur, pauca eiusdem portio soluitur; verum, cum spiritu salis ammoniaci caustico mixtum, statim se coniungit, paulo post autem pars quaedam fundum petit, spiritus vero supernatans colorem pulchre rubeascentem obtinet. Oleum et impurum, et rectificatum coniunctionem cum omnibus oleis expressis et aethereis amat. Cum itaque copal quoad figuram exteriorem cum succino et bituminibus conueniat, et, ut succinum in solutione et destillatione se gerat, simileque oleum praebet, copal pro corpore bituminoso habendum, et cum succino comparandum esse, Noster autumat, excepto eo, quod nullum sal acidum praebet; hoc autem in succino etiam ad accidentalia referri, vel huic bitumini proprium esse posse, putat. Immo tum succinum, tum etiam copal in ipso ortu resinas fluidas fuisse, per temporis tractum ope acidi mineralis coagulatas, Nostro verisimile omnino videtur.

P. 58.

4) *Observationes anatomico-pathologicae de praeternaturali abdominis inflatione, a diuersis causis proueniente.* Auctore Cl. MECKEL. Quatuor a Cl. Auctore communicantur observationes, quarum prima hydropis singularis saccati mentionem facit. Abdomine nimirum cadaueris, insigniter tumido, aperto, saccus ingens in conspectum venit, qui propria membrana formatus inque cavitae peritonaei con-

contentus, a pelui ad costas spurias vsque se extendit, ac totam cauitatem abdominis occupauit, ita vt intestina, hepar et lien ex situ naturali dimota et pulmones adeo compressi et parui apparerent. Dicitus saccus intestino colo sinistro et peritonaeo ab vmbilico superiora versus adhaesit. Notatu autem dignum est, peritonaeum integrum fuisse, neque inuolucrum sacci formasse. Eum enim propria membrana inuolutum fuisse, neque vllum vas magnum in eo se deprehendisse, Noster perhibet. Sacco aperto quadraginta librae aquae fuscae sensim emanarunt.

Secunda obseruatio itidem hydropem saccatum p. 63. commemorat, qui, abdomine aperto, in cadauere foemineo repertus fuit. Iste nimirum saccus totam cauitatem abdominis repleuit, inferiore sua parte peritonaeo et tubae fallopianae sinistrae adhaesit, et viscera ex situ remouit. Sacco aperto, aqua limpida falsa effluxit, spumescens et argentum colore nigro inficiens: haec aqua cum oleo vitrioli nullam efferuescentiam concitauit, id tamen singulare ostendit, quod, cum antea inodora esset, post admixtionem olei vitrioli pessimum vixque tolerandum foetorem de se spargeret. Ponderus huius aquae viginti quatuor librarum fuit.

Tertia obseruatio tumorem mollem, oualem, membranaceum et liquore foetido repletum, describit, qui in ouario dextro cadaueris foeminei repertus, peluis cauitatem repleuit, et superiore sua parte omento adhaesit. Praeterea portio intestini ilei sub tumore ex cauitate abdominis in sacco hernioso, sub ligamento *pupartii* egrediens, gangraenosa, sanguineque plena reperta est. Tandem notatu dignum est, mesenterium intestini ilei singulari modo intortum fuisse, ita, vt omnes eius venae, sanguine insigniter refertae, apparerent. Hanc mesenterii

terii intorsionem saepe in infantum cadaueribus se reperisse, eandemque doloris et inflammationum, omnem medelam respicientium, et mortis ineuitabilis causam esse, Noster notat.

p. 68.

Quarta demum obseruatio tumoris praeternaturalis abdominis mentionem facit, cuius causa inuaginatio intestinorum fuit. Ileum nimirum per valvulam coli ad longitudinem pedis in colon se innuauit; caeterum autem coecum ruptum et intestina tenuia insigniter distenta Noster deprehendit. Monet autem Cl. Auctor, mercurium certe, si hoc in casu exhibitus fuisset, malum auctum reddere, et, si aliquid sperandum fuisset, clysmata forte optimum auxilium ferre potuisse, autumat.

p. 71.

5) *Responsio, quam ad dissertationem Ill. comitis RONCALLI de inoculatione variolarum dedit Ill. comes DE REDERN.* In hac epistola Ill. Auctor Ill. comitem RONCALLI, qui inoculationi variolarum aduersatur, de defendenda insitione variolarum hortatur. Rationes medicas autem, cur insitio admitenda sit, non deprehendimus.

p. 89.

6) *Annotationes de vestigiis similitudinis inter corpora regni vegetabilis et animalis.* Auctore Cl. GLEDITSCH. In hac commentatione Cl. Auctor ad propagationem imprimis attendit, ideoque ostendit, omnem plantam per corpusculum quoddam, quod subtilissima futuri corpusculi lineamenta contineat, propagari, idque vel in bulbis vel in caulibus, vel in ramis, vel in aliis plantae partibus residere, idemque non, nisi incremento absoluto, vel maturitatis termino acquisito, ad propagandum aptum reperiri. Ostendit porro, in compluribus plantis propagationem naturalem eadem ratione, vt in animalibus, per femina vel oua fieri, et, licet non-

nonnulla vegetabilia per radices, bulbos, ramos, caules etc. propagentur, hasce tamen multiplicationes ab eodem principio pendere, nec a propagatione per femina nequaquam differre, putat. Sic v. g. plantas annuas cum insectis comparat, quippe quae, postquam per varias metamorphoses maturitatem acquisuerunt, nuncque ad propagandum apta sunt, statim pereunt, quam primum masculus foeminam impraegnavit, et foemella foecunda ova deposuit. Vim autem propagandi interdum accelerari, interdum retardari, semper tamen certum incrementum et praecipuas ad propagandum aptas partes, iam formatas, requiri, monet. Quodsi itaque haec quis perpendat, et ad animalia eorumque diuersitates attendat, eum similitudinem omnino inter vegetabilia et animalia deprehendere, Noster certo persuasum habet.

6) *De bitumine Alsatiae.* Auctore Cl. SPIEL-P. 105. MANN. Variis locis Alsatiae descriptis, perhibet Cl. Auctor vallem esse, nouem milliaria ab Argentorato distantem, cui nomen *Vallis S. Lamperti* imponitur. In hac valle, vt Noster obseruauit, multi fontes sunt, quorum aquis bitumen supernatat; vnus tamen eorum praecipuus est, quippe qui maximam copiam dicti bituminis praebet. Praeterea etiam in eadem regione terra quaedam vinctuosa effoditur, quae sabulum sistit, bitumine remixtum. Si sabulum hoc bituminosum cum aqua coquitur, bitumen a sabulo separatur, hocque fundum petit, illud vero aquae supernatat. Bitumen, hac ratione obtentum, consistentiam habet, quae inter mel et terebinthinam media est; quam ob rem a Nostro *bitumen liquidum* vocatur. Leni igne coctum sensim induratur, et magis magisque euaporatum, verum asphaltum praebet. Bitumen istud varias sub.

substantias animales et vegetabiles soluit, nimirum tragacantham, anime, bdellium, camphoram, carannam, ceram, colophonium, copal, thus, euphorbium, oleum oliuarum, oleum terebinthinae, ammoniacum, gummi hederæ, laccam, mastichem, myrrham, opopanacem, phosphorum, sagapenum, sanguinem draconis, styracem, taca-mahacam, terebinthinam, neque tamen resinam benzoës, assam foetidam, galbanum et terram Iaponicam seu catechu. Neque acida mineralia, neque etiam spiritus vini dictum bitumen soluunt. Alkali fixum, cum bituminoso hoc corpore mixtum, et calcinatum, massam dat, ex qua, affusa aqua, sal extrahitur, quod sal digestium *XLVII* præbet, manifesto indicio, quod ad formandum hocce bitumen acidum salis multum conferat. Cum alumine calcinatum pyrophorum præbet. Sulphur ab eo minori in copia, quam ab oleis expressis soluitur, in eoque etiam et ambra, succinum, arsenicum solui se patiuntur. Ex libra bituminis per destillationem prodierunt vndecim vnciae olei empyreumatici, et duae drachmæ aquae insipidae; restiterunt in retorta quatuor vnciae terrae mortuae. Oleum hoc rectificatum duas vncias cum duabus drachmis olei aetherei, subtilissimi, aquae instar, dedit. Hocce oleum, igne admoto, flammam concipit, etiam aquae supernatans, odorem fortem habet, et ab alcohol soluitur, idemque pro vera naphtha habendum esse, Noster autumat. Oleo hoc educto, aliud oleum ad vncias quatuor in rectificatione prodiit, quod colorem ex flauo rubrum habuit, hocque Noster cum sic dicto petroleo comparat. Tandem quatuor vnciae cum dimidia olei, crassi admodum, odoris ingrati, transtillarunt, quod oleo simile fuit, quod ultimo per destillationem ex terebinthina ob-

tine-

tinetur. Itaque bitumen hoc multis vsibus inferuire posse, idemque verum oleum aethereum esse, per acidum salis coagulatum, Noster colligit.

VII.

MARTIN FROBENIUS LEDERMÜLLERS,
Hochfürstlich Brandenburg-Culmbachischen Justizraths etc. physicalisch-mikroskopische Zergliederung und Vorstellung einer sehr kleinen Winterknospe des hippocastani seu esculi, oder des wilden Roskastanienbaums, nebst 3 mit Farben nach der Natur sorgfältigst erleuchteten Kupfer tafeln, verlegt und in Kupfer gebracht von Adam Wolfgang Winterschmidt. Nürnberg, 1764. fol. pl. 3.

i. e.

MARTINI FROBENII LEDERMÜLLERI,
 physico-microscopica anatome et delineatio
 minimae gemmae hybernalis hippocastani,
 cum tab. aeneis viuis coloribus pictis.

Postquam Cl. Auctor suas circa fecale institutas observationes edidit, et interea varios scriptores legit, qui in farina castaneae nucis, *marone* vulgo dictae, meliorem vim nutriendi, quam in fecali ipso latitare autumant, arboris huius fructus eo animo disquisiuit, num fortasse ope microscopii in interna eius farinacea substantia aliam et diuersam structuram detegeret, quam in fecali, et reliquis eiusmodi cerealibus. Cumque in hippocastani fructibus simili ratione interna substantia tota, quantacunque farinacea sit, et ipsum Germanicum nomen syluestrem
 casta-

castaneam indicet, licet arbores sint in charactere botanico diuersissimae, ita etiam hic praecipue hippocastanum elegit, et admirandam omnium partium, in minima eius gemma iam delineatarum, fabricam disquirere, iconibusque sistere allaborauit. Sumfit propterea hyberno tempore gemmam, pisi magnitudinem non excedentem, eamque externe sedecim squamis, viscido humore inunctis, tectam inuenit, quae magis magisque colorem crassitiemque suam mutant, quo propius gemma ad eruptionem suam accedit. Separatis hisce squamis, tota gemma vndique lanuginosa apparet, et hac etiam lanugine remota, gemma circumcirca quatuor foliis rameis inclusa est, spicam floris obtegentibus, in qua spica Cl. Auctor sexaginta octo flores distinctos numerauit. Quae sequitur tabula secunda sistit integrum ramum, foliis et spica floris ornatum, in quibus vltimis praecipue singulas fructificationi inseruientes partes euidentissime cognoscimus, totum vero ramum tenui adhuc lanugine obsessum. Pollinem vero antherarum, microscopii ope disquisitum, opacum partim, partim transparentem Noster inuenit, hancque differentiam ex foecunda, aut minus fertili pollinis huius natura deducit. In tertia demum et vltima tabula eiusque explicatione structuram nucis castaneae, *marone* dictae suppeditauit, cuius farinaceam substantiam ex innumeris particulis vesicularibus constare microscopii ope detexit, totam vero substantiam multo compactiorem subtilioremque esse, quam in secalis aut hordei semine, cognouit. Addit praeterea nonnullas figuras, ortum gemmarum ex intima medulla comprobantes, siue pars rami cuiusdam circa gemmam proruptam verticaliter dissectetur, siue horizontaliter, in vtroque casu medullam protrusam, et in gemma terminatam animaduertere licet.

VIII.

MARTIN FROBENIUS LEDERMÜLLERS
*physikalisch - mikroskopische Zergliederung des
 Kornes oder Rockens, nebst der Beobachtung sei-
 nes Wachsthums mit 4 nach der Natur mit Farben
 auf das fleissigste erleuchteten Kupfertafeln, ver-
 legt von Adam Wolfgang Winder Schmidt in
 Nürnberg 1764. fol. pl. 3.*

IX.

*Ebendesselben physikalisch - mikroskopische Vorstel-
 lung und Zergliederung einer angeblichen Roc-
 kenpflanze, das Staudten - Stek - oder Gersten-
 Korn insgemein genumnt, sammt 3 nach der Natur
 sorgfältigst mit Farben erleuchteten saubern Kupfer-
 tafeln, Nürnberg, verlegt von Adam Ludwig
 Wirsing 1765. fol. pl. 3.*

i. e.

MARTINI FROBENII LEDERMÜLLERI
 disquisitio physico - microscopica fecalis, vna
 cum obseruatione incrementum eius demon-
 strante.

Eiusdem delineatio et anatome plantae cuius-
 dam, pro fecali habitae, cum tabulis aeneis
 viuis coloribus pictis.

Eadem ratione, qua Cl. LEDERMÜLLERUS
 haectenus varias obseruationes microscopicas
 publici iuris fecit, quarum et nos passim mentio-
 nem in commentariis nostris fecimus, vltorius in
 disquisitione minimarum et absconditarum saepe
 partium consueta industria pergit, nunc in qua-

tuor tabulis, ea, quae in fecali detexit, nobiscum communicans, in qua re ita versatus est, ut omnes mutationes huius notissimae plantae, a primo momento, quo germen feminis radículas agere incipit, usque ad summam totius plantae perfectionem sedulo attenderet, et iconibus illustraret. Praecipua itaque ex diario oeconomico excerpfit, quae ibidem de interna structura feminis, et successiva evolutione huius plantae exposita sunt, quibus suas adiecit observationes. Semen huius plantae, terrae mandatum, quandoque intra duos dies germinare incipit, ea cum differentia, ut interdum primo radículas, et dein plumulam, interdum duas has partes simul, emittat. Folia, quando evolvuntur, tenui lanugine, et in utraque superficie inermibus quibusdam aculeis obfessa sunt, quas animadversiones in tab. prima variis figuris declaravit, cum situm plantulae feminalis eiusque radículas et plumulam, harumque partium successivum incrementum, et subsequentem folii evolutionem, oculo armato consideratam, ob oculos posuerit; primum folium, quod evolvitur, concavum et spadiceo colore tinctum conspicitur, reliqua vero, quae sequuntur, statim naturali suo viridi colore insigniuntur. In secunda tabula integrum culmum cum spica delineari Auctor curavit, ubi praecipue annotamus, glumam in exteriori superficie protuberantia quadam, ferrae haud absimili, esse obfessam, quae superius abit in apicem, duplici serie aculeorum insignitam. In tabula tertia praeter receptacula feminis, etiam ipsam internam eorum substantiam, microscopio auctam, vidimus, et in addita explicatione legimus, farinam feminum non ex globulis perfecte rotundis, sed ex globulis variae formae Nostrum reperisse, in quibus multi iterum alii minores globuli reconditi sunt. Quarta demum tabula naturali magni-

magnitudine fecalis plantam offert, quatuordecim distinctis culmis insignitam, et simul in eadem Noster erucam, fortuito ei oblatam, coloribus pictam, eiusque ampliorem descriptionem in explicatione tabulae adiecit.

Hisce observationibus circa structuram et incrementum fecalis expositis, nunc etiam Cl. Auctor anatomen alius plantae, fecali haud dissimilis, addidit, et simul affinitatem inter gramen fecalinum et hordeaceum determinare studuit. Planta, cuius fusiorum descriptionem variasque figuras Noster dedit, vulgo *Gersten- oder Stauden - Korn* dicitur, et media quasi planta inter fecale et hordeum videtur, quoad externum quidem habitum haud ita nimis a vulgari fecale recedit, disquisitionibus tamen ab Auctore institutis magis ad hordeum accedit. Non solum enim seminis figura hordeum potius, quam fecale ostendit, sed etiam in germinatione eius detexit Noster, primum folium, quod euoluitur, non spadiceo colore, sicuti in fecali fieri solet, esse tinctum, sed albicantem primo, paullo post dilute viridescentem colorem habere, ut adeo hac differentia diuersitatem inter hordeum et fecale statim detegere possimus. Quo vero de reliqua similitudine inter gramina fecalina et hordeacea quodammodo determinetur, varia vulgaria Cl. Auctor examini subiecit, et in omnibus fere eandem evolutionis et incrementi rationem se obseruasse testatur, qualem in fecale descripsit; praeter quod in fecale prima folia semper spadiceo colore tincta sint. In tribus vero hisce tabulis singulas distinctae plantae partes, a prima evolutione usque ad summam perfectionem conspicimus depictas, et praecipue in tab. secunda nostram admirationem mouet embryo, siue plantula seminalis, in qua par-

tes, fructificationi inferuientes, omnes iam perfecte delineatae existunt, et ita quidem, vt antherae cum staminibus ex parte superiore plantulae seminalis exoriantur, pistilla vero in parte inferiore eiusdem sedem suam habeant, et ibidem in innumeras ramificationes distribuuntur.

X.

De melancholia et morbis melancholicis. Tomus Primus. Lutetiae Parisiorum, apud P. Guillelmum Cavelier 1765. 8. Alphab. 1. pl. 3. (Auctore Cl. ANNAEO - CAROLO LORRY, M.D.)

Quo maioribus morbi quoddam genus obscuritatibus premitur, eo maiorem sane laudem meretur is, qui in fontes illius altius penetrare, difficultates curatius rimari et maiorem ei lucem afferre tentat. Hoc egregie a Cl. Auctore factum esse, testatur hic liber, cuius summam pro dignitate argumenti et ipsius libri paulo copiosius, quam alias fieri solet, exposituri sumus *.

P. 2.

In *introductione* Cl. Auctor melancholiam latissimo sensu appellat *illam mentis imbecillitatem, a corporis vitioso habitu oriundam, in qua fortiter concutimur*

* Cum studii nostri laborumque horum Sodalis quidam, ex muneris, quo per nouem annos fungitur, ratione fruatur opportunitate magnum melancholicorum maniacorumque numerum quotidie obseruandi; atque cum sciamus, eum, arte medica praevalentem, multum de hoc argumento iam dudum cogitasse, plurimum quoque experientia edoctum litteris consignasse, tandem plus centum et viginti cadavera eiusmodi morbo defunctorum curatius dissecuisse, recte et prudenter nos acturos esse putauimus,

mur ab obiectis, aut externis, aut ab imaginandi vi effictis, ita, ut iam impossibile sit, ideis inde natis obfistere, ab iis auelli, aut contra ratione tendere; et sic a strictiore BOERHAAVII definitione in eo recedit, quod nec omnes, qui timore aut moestitia praeter rationem afficiuntur, et melancholico morbo laborant, vni et eidem ideae perpetuo affixos, nec vere deliros dici posse arbitretur. Ad mentis vero illam imbecillitatem alios a natura ita constitutos esse censet, ut omnes ac singuli caussarum externarum incurfus illos commoueant, hinc summe mobiles sint, quasi neruosum genus ad omnia mouendum habeant; in aliis contra, a robore natio per morbum deiectis, turbatas corporis functiones mentem efficere erroris participem. Hinc omne illud, quod sensorium commune e statu sano deiecere potest, eique imbecillitatis notam imprimere, inter melancholiae caussas refert, binaque eius genera distinguit, quorum vnum a solidorum, alterum vero a fluidorum vitiis repetendum sit, ex quibus vtrisque tertium exfurgat genus forsan frequentius caeteris. Ipsa igitur tractatio in duas partes diuisa est, in quarum prima melancholia a solidorum vitio, seu neruosa, in altera vero melancholia humoralis exponitur.

p. 6.

Neruosae igitur melancholiae essentiam in cap. I. expensurus Cl. Auctor ad solidorum affectiones tum in statu naturali, tum praeternaturali, illorum scilicet

p. 10.

S s 3

cet

mus, si ei librum hunc prouoluendum et in epitomen redigendum daremus, ea freti spe, ut de utilitate huius libri, si laudaretur, eo certius lectores nostri persuasi esse possent. Hac occasione simul spei faciendae idem amicus nobis dedit libertatem, se propediem, quae cum de applicatis remediis in hoc morborum genere obseruauerit, tum in dissectis cadaueribus reperierit, publicae luci esse expositurum.

- p. 15. cet actionem vel auctam, vel imminutam, vel prorsus peruersam respicit. Sic ab actione tonica cum mechanica tensione coniuncta deducit maiorem partium vibratilitatem; vnde illa mobilitas nascitur, quae melancholiae fundamentum praebet, et quae causa est variarum sensationum, sympathiae, habitus corporum diuersi, ex consuetudine, seu repetitis causarum insultibus exorti, et quos in habitum *inertiae et conuulsium* discescit, atque huius mirum adducit exemplum feminae illustris, quae omnem cibum auersari, potumque horrere gloriabatur, et ad cuiuslibet conspectum conuellebatur. * Sensilitatis mobilitatisque auctae varii sunt effectus, quorum praecipuus spasmus est, quem excipit atonia, seu partium quaedam relaxatio.

p. 42. *Melancholia spasmodica in cap. 2. vero is morbus dicitur, in quo mens aegri debilitatur, afficitur corpus spasmis sine ulla alia labe, quae a cognito mechanicae animalis vitio pendet, et cuius sedes in sensus atque motus organis est quaerenda. Et cum propter sensus atque motus torporem et inertiam, quae huius morbi causa esse nequit, partis vitalis actuositas et vis vel intendi, vel prorsus perueri queat. tres inde deducit melancholiae spasmodicae species, alteram in aucta neruorum actuositate positam, alteram in eorundem motuum peruersione, tertiam denique ex vtraque compositam, quae vltima, vtut insignem in neruis mutationem supponat, caeteris tamen frequentior sit. Hinc omnes neruorum morbos*

* Habitum conuulsium in Germania et speciatim in Saxonia superiore non adeo frequentem, longeque mitiorem ac in Gallia obseruari, ex eo patet, quod in ptochotropheo Waldheimensi, vtpote aegrorum huius generis refertissimo per integrum nouennium vix bina vel tria eiusmodi exempla annotari potuerunt.

morbos, si eos exceperis, qui a torpore pendent, ad melancholiam Noster refert. Hos vero ab humorum morbis differre, ex eo euincere studet, quia 1) fere omnes caussae, quae morbum hunc incendunt, vix vllum in humores imperium exercere possint; quis enim iram, metum, amorem, vel odorem narcissi tuberosi in humores agere credat, cum tamen omnes totum corpus in conuulsiones rapere possint? 2) quia eadem caussae vno oculi ictu, aut ocyus, totum corpus conuellant, id quod caussae, in humores agenti, nullatenus competere possit; 3) quia in hac melancholiae specie, modo absit caussa conuellens, functiones omnes coeteroquin rite peragantur, absolutoque paroxysmo, corpus p. 48. perfecte sanum relinquatur, nec vlla pristinae labis vestigia remaneant, praeter defatigationem.

Melancholiae spasmodicae descriptionem, quum p. 51. vniuersalis dari nequeat, incipit Cl. Auctor capite 3. a simplici ac primaeva illa specie, quae a neruorum actione tantummodo intensa pendet, et hanc ex tenello corporis habitu affectibusque animi tristibus iniuriis externis illi accedentibus cognoscere docet. Alterius vero melancholiae speciei ortum multo obscuriorem, ex tensionis seu vibratilitatis habitu, peruersionem sensus atque motus inducente; 2) ex partis alicuius debilitate, discordes necessario vibrationes in vniuerso neruorum systemate producente, et 3) ex habitu otii deducit. In priori specie obseruari dicitur timor immodicus a caussa leuissima, ira vehemens, sed facile deferuescens, in altera vero chimaerae omni prorsus ratione destitutae, animi affectus sine vlla caussa orti, et delirium pertinax de re quadam, menti altius infixum, in quo a mania differt. Ex quibus tertia species, ex vtroque genere caussarum complicata, facile intelligi poterit. Symptomata hinc vtrique communia et propria describuntur p. 58.

tur, v. g. cordis palpitationes ad minimum pauoris insultum in priori, sine caussa vero in posteriori, et animi deliquia, quae variis exemplis illustrat; vrinæ tenues limpidissimæ vtrique communes, posteriori vero diarrhoeae variae, aeris tum infra, tum supra eruptiones quasi perpetuae, lacrymae inuoluntariae, feminis effusiones sine vilo concupiti obiecti intuitu, et obscœni liquoris e mulierum genitalibus per spasum effluxus. Morbi vero, in summo gradu constituti, symptomata in priori specie non solum enarrantur variisque exemplis illustrantur, sed etiam ad hoc melancholiae genus referri posse, putat Auct̄or, malum illud tristissimum rarissimumque, quo aeger quodcunque ante oculos versatur, imitari conatur. Sic vidit Noster mulierem, nunc sanatam, quae quoties puteum spectabat, in quem sese ancilla ante oculos praecipitem dederat, ad se ipsam quoque praecipitem deiiciendam inuita quasi cogebatur. Pergit dein Cl. Auct̄or ad alterius speciei, in summo gradu constitutæ, symptomata, inter quae hoc nostram potissimum excitat attentionem, quod nulla mere spasmodica melancholia perpetuo et sine interuallis diuexet, sed hoc signo praecipue ab humorali differat, nihil mali relinquens praeter sensilitatem summam inter vacua, quae habet, interualla. Diu durat vterque morbus, et plures per annos sensim sensimque inualescit, tandem alius accessit et degener fit, hinc omnia, quae melancholiae succedunt, mala ad compositam referuntur, excepta tamen vasorum ruptura, ad sensilitatem et debilem ac tensam fibrarum crasin reuocanda. Compositæ tandem melancholiae, praeter alios morbos, febriem nerueam dictam succedere, atque hanc post leuiores insultus tandem vehementer erumpere, delirium, obscurum, conuulsiones, mox phrenitidem atque

p. 65.

p. 71.

atque mortem inferre, atque hoc stadium huic soli feбри proprium esse.

Inter causas melancholiae nerueae procathartici- p. 83.
cas cap. 4. numerat Cl. Auctor aeris variatam condi-
tionem, calorem et ariditatem loci, in quo viuitur, hinc
nullibi magis exquisitum graduque vehementius me-
lancholiae nerueae genus reperiri contendit, quam
inter Asiae australis populos, praecipue inter illos,
qui ex Europae septentrionalis regionibus istuc ad-
uecti viuunt. Minerarum viciniam, halitusque ex
paludibus noxiis forsan vnam e causis esse autumat,
cur sua Britannis competat melancholia neruea.
Porro huc reducit alimenta acria, potulenta spiri-
tuosa, venena, aut medicamentorum, quae in ner-
uos agunt, opii, solani furiosi, moschi, croci abusum,
variarum excretionum naturalium suppressionem,
vel nimiam profusionem, siue sponte ortam, siue
praepostere accitam, subitas et magnas humorum
iacturas, inprimis sanguinis, vnde declaratur, quare,
quod historia constat, vulnerati et sanguine exhausti
heroes interdum fiant pusillanimes. Quae a men-
te proficiscuntur causae, sunt profunda meditatio,
(hinc litteratis adeo frequens neruea melancholia,)
ira furens, laetitia immoderata, amor et flagrans coeun-
di libido, metus et moestitia. Nihil magis vero to- p. 96.
num partium pessundat, quam alternae viuidarum
animi affectuum, sese mutuo excipientium, vices, hinc
leuis et inconstantis animi homines melancholia fa-
cillime corripiuntur. Ad particulares vero causas,
quae nunquam simplicem melancholiam nerueam,
sed semper alteram progignunt, referuntur ventri-
culi dolores, iecinoris linenisque affectiones, renum p. 99.
mala constitutio, vt et calculus, cerebrum et par-
tes femini, aut recipiendo, aut eiiciendo in vtroque
sexu destinatae, quae cuncta variis non solum exem-
plis Cl. Auctor illustrat, sed quoque, quomodo
Ss 5 singulae

singulae causae noceant, lucide commonstrare allaborat.

p. 103. *Signorum melancholiae nerueae diagnosticorum cap. 5. et 6.* constituuntur duo genera; alia, quae solummodo morbi praesentiam, alia, quae diuersas eius causas indicant. Ad illa pertinet 1) mentis debilitatae error, qui apparet nimia sensilitate, dum mens omnibus rebus, gratis aequae ac ingratis, nimium commouetur; 2) impar relatio motuum, siue muscularium, siue tonicorum et obiectorum, quae in corpus aut mentem agunt, e. g. spasmodorum, conuulsiuorum motuum, palpitationum cordis, et similia symptomatum, ab exigua causa, vel post leuem auditum strepitum ortorum; 3) excretiones peruersae: lacrymae copiosae, urinae limpidissimae et copiosae, saliuam guttatim affluens aquosa, aut succus ventriculi, vomitus vi eiectus, 4. atonia, effectus vehementium spasmodorum. Haec vero, causarum indicia, Cl. Auctor in tres classes diuidit, quarum prima eas continet causas, quae intra corpus admissae, ita in nervos agunt, ut quaelibet proprium sibi symptoma, propriam diagnosin vindicet, seu, quae ab alimentis, medicamentis, venenis, nimis euacuationibus varii generis, a pulueris sternutatorii etiam abusu * pendet; secunda eas, quae sensus primario afficiunt, vel ab animi influxu in corpus feruntur e. g. sui ipsius odium, amorem, admirationem: quorsum referuntur mala perpetrati sceleris conscientia, vana superstitio, erotomania, furor vterinus, enthusiasmus atque ecstasis; tertia demum illas, quae non in vniuerso corpore, sed in singularibus partibus resident, atque ab earum actione peruersa proficiunt, e. g. ab
vtero

* Vilitati pulueris sternutatorii abusum, tam epilepsiam, quam ipsum furorem mirum in modum augere nos in ptochotropheo Waldheimensi creberrima experientia edocti, certo asseuerare possumus.

vtero, a calculo in renibus, vel vreteribus haerente, a quo saepe nerueam melancholiam ortam esse narratur.

Progreditur hinc Auctor in *capite 7. ad diuersa* p. 159. *symptomata*, quae nouum nomen melancholiae nerueae imponunt, et ad morbos, qui eam excipiunt. Neruea melancholia, mutato tantum nomine, in foeminis non nunquam affectionem hysterica constituit, si symptomata huius morbi, aut conferta, et cum quadam vehementia breuibus interuallis recrudescunt. Haec vero vel vno impetu faeuit, acuti morbi in modum, vel statis et regularibus paroxysmis febris intermittens aemula reuertitur, vel anomala et irregularis, paroxysmos abnormes concitat. Prior, cum a causa vehementiori oriatur, reliquis curatu est facilius et huc reducenda esse cataleptiarum et longarum inediae exempla, Auctor putat. Alterius causam, ut omnium morborum p. 163. periodicorum, in neruis quaerendam esse perhibet, cum nerui quotidie eadem hora in eodem statu reperiantur. De tertia notauit tantum id, in quo a melancholia simplici differat, fateturque se inter hypochondriacos, simplici affectu laborantes et neruea melancholia vexatos, nullam huc usque differentiam deprehendisse. Maniacorum vero mere nerueorum p. 164. memoriam integram, iudicium facile et liberum esse asserit, solam imaginationem laedi. Atque hanc esse, vel cum affectu, ut ab amato aut occupante obiecto nullatenus diuelli possit; vel sine affectu, ubi ad omnia indeterminatim mens insanit; hinc quoque maniam nerueam aliam esse perpetuam, aliam intermittentem, eamque aut periodicam, aut anamalam. Nunc causas rimatur, cur plures melancholici nunquam ad maniam usque euehantur, alii vero facilius et quasi subito corripiantur insania; inde tamen non satis concipi posse asserit, quomodo
haec

- haec perpetua sit, illa intermittat, nisi dicatur, interruptam reuiuiscere ex occasione, qua data, erumpit, absente, conquiescat. In neruea autem mania inesse semper aliquid conuulsiui, eandemque, cum affectu ingente stipatam, incedere, hinc nullibi mortis cupidinem maiorem, quam sibi saepius conciscant, quasi illos nunquam poena deferat. Signa vero, vt internoscatur, humoralisne sit mania, an neruea, admodum difficile colligi possunt. Melancholiam nerueam tandem excipiunt 1) febris lenta neruea 2) marasmus s. phthisis neruea et 3) paralysis atque hydrops, qui partim tonum auctum, partim contra fractum pessundatumque exhibent. Sic commonstrat Auctor, febrem lentam melancholiae inueterascenti succedere, in principio quidem vix cognoscendam, praesentiendam tamen ex languore quodam animi et corporis, ariditate cutis, dolore artuum osteocopo cet; existentem et confirmatam indicare pulsus vacillantis frequentiam, summae debilitati consociatam, atque illam vel intermittentem vel continuam esse; abire saepe inopinata sanatione in statum sanitati propriorem, si excitantes caussae femouentur, v. g. si laetitia excipit moerorem. Si autem ingrauescat, nullaque fiat acute exhalatio, cachexiam huic feбри cum febre cachectica succedere, quam excipit hydrops, vel si sit siccitas, melancholia humoralis. In felicissima vero terminatione in phthisin et febrem hecticam abire, quod ex adiuncto calore, qui prius constans non erat, et ad vesperam ingrauescente, auctaque aegri confidentia, cognoscitur. Hanc vero eas praesertim caussas mature inducere, quae corpus quasi perpetuo erethismo, vt moeror, tristitia etc. stringunt. Quos vero acris aliqua materies phthisicos effecerit, illos ad hanc tabem non pertinere perhibet. Aegros fere omnes ad frigus nimis impatientes
- p. 176.
- p. 179.
- p. 184.
- p. 186.
- tes

tes esse, cum intus quasi frigescent. Sine febre plures per annos perstare, cum febre autem ad finem tendentem saepius phthiaseos suppuratoriae formam induere. Cum paralysis ex Nostri sententia ab atonia fibrarum dependeat, et in ipsa origine aliquid conuulsiui habeat, raroque absoluta atque perfecta occurrat, ab eiusmodi hominibus saepius adhuc actiones, sed conuulsiue et quasi per saltum, post praegressum tremorem, peraguntur. Ex hac paralyseos natura vero circuli sanguinis retardatio facile concipi potest, ex qua vel stagnatio, gangraena et sphacelus, vel promptior, vel faciliior atoniae transitus in hydropem.

In parte altera de melancholia humoralis exponitur. Veteres melancholiam inter morbos non solum ab humorum vitio repetendos, sed etiam ab intemperie humoris naturae affinis, et inter elementa corporis constituti saepe ortam esse asseuerarunt. Recenset igitur Cl. Auctor cap. I. ex antiquissimis scriptoribus HIPPOCRATIS, GALENI, AETII, ARETAEI, ALEXANDRI TRALLIANI, PAULI AEGINETAE, ex recentioribus FERNELII, SENNERTI, PARACELSI, HELMONTII, WILLISIIQUE de humoris melancholici, et atrae bilis natura, melancholiaeque causis et sedibus sententias, quae, licet multum discrepent, omnes tamen in eo conueniunt, ut causa morbi huius extra cerebrum sit quaerenda, a qua illud demum laedatur. Ex recentissimis temporibus SYDENHAM spirituum ataxiam generandi huius morbi incusat, a quo vero HIGHMORUS et FR. HOFFMANNUS dissentiant, qui, quamuis spirituum ataxiam in genere non negauerint, huius tamen morbi sedem in ventriculum hypochondriorumque confinia posuerunt. Adeoque nunc duplex opinio medicorum viget, aliorum, qui melancholiam pro simplici solidorum

rum vitio habent, aliorum, qui in ea efficienda sanguinem crassum, viscosum, terreum, circa aut venae portarum, aut vteri ostia haerentem, admittunt. BOERHAAVIUS tandem atram bilem e tenebris rursus eruit, eique nouam formam dedit. Miratur vero Cl. Auctor illum vnicam tantum melancholiae ideam suppeditare adeoque eum videri cum Stahlianis consentire. Verum assentitur BOERHAAVIO neganti, melancholicum humorem inter humores naturales recenferi posse, cum ille semper soboles sit vitiati corporis.

p. 227. *Melancholiae* igitur et *atrae bilis* existentiam commonstraturus in *capite* 2., primum ad sanguinis, deinde ad bilis naturam respicit Auctor; hinc primo loco ostendit: proportionem partium sanguinem constituentium variare, nunc plus esse partium terrestrium, crassiorum, nunc aquei liquidi. Liquida quaeque, rapido motu circumacta, si heterogeneis constent partibus, adipisci acredinem quandam, alcalescentem scilicet volatilem. Hinc in eo sanguine, qui multum exercitatus est, plus procliuuitatis ad putredinem obseruari, quam in eo, qui tardiore motu incedit. Minus quoque a motu dilutum esse cruorem, magis ergo solidis foetum partibus, hinc variam pro varietate motus sanguinis densitatem. Melancholiam quamque ab alacritate cessante principium sumere. Alacritatem vero peruiam atque meabilem omnium vasorum conditionem, tenacitatemque debitam, fluiditate temperatam, in liquidis supponere. Quodcunque ergo, aut vasis meabilitatem aufert, aut liquidis debitum tenorem impedit, illud alacritatem simul tollere. Humorum autem eam conditionem veteres spissam simul atque acrem voluisse, in qua ingens motus difficultas fit, eamque adustionem et incinerationem vocasse. Huius autem duplex genus sedulo distinguendum

1) ab iis cauffis, quae, dum motum intendunt, tenuitatem etiam principiis fanguineis imper-
 tiunt, 2) earum, quae liquidioribus ablatis, te-
 nuitate imminuta, spiffitudinem augent. Priores
 cauffae densitatem sic dictam inflammatoriam accen-
 dunt, posteriores spiffitudinem piceam, viscidam
 conciliant, quam melancholiam licebit nuncupare.
 Hinc in illa tenacitate aquea liquida admissa iungun-
 tur massae fanguineae difficiliter, faciliusque effluunt,
 et 2) vt spiffitudo inflammatoria facile in melancho-
 liam transit, sic fieri potest huius in illam transitus.
 Hoc autem pendere a motu nouo solidis quacun-
 que de causa impresso. Si vero solida ad nouum
 motum non irritentur, massam spiffiorem, non au-
 cta solidorum actione, constituere et frigidum et
 siccum humorem veterum. Perseuerante hac fan-
 guinis conditione, coctiones necessario vitari, hinc
 chylum spiffiori liquori non admisceri, sed per te-
 nuiora vasa maximam partem effluere. Inde vero
 vitali animali fluido defraudari fibras, arefcere, in-
 firmari. Arefactas fibras viuaciores concipere oscil-
 lationes, debilitatas infirmiores. Hinc spiffitudini
 melancholicae iungi melancholiam nerueam, id
 quod binis exemplis illustrat. Alteram vero melan- p. 237.
 choliae et bilis atrae speciem oriri a bile acri vitelli-
 na corrupta. Bilem in hepate secretam tenuiffi-
 mis constare partibus, hinc facile resorberi et in
 sanguinem refluere, et quoad colorem in porraceam
 vitellinamque abire posse, quod ii, qui viridia euo-
 munt, probant. Cauffas, bilem in acre acidum con-
 uertentes, ad quatuor capita reducit; 1) vitia fan-
 guinis, glutinose spontaneo abundantis, atque v. g.
 chlorosin, infonte vtero, in melancholiam immo et
 maniam saepius degenerem producentis; 2) he-
 patitis et organorum eiusdem secretioni et asserva-
 tioni inferuentium, cum v. g. bilis sola stasi sine
 vlla

vlla acidi miscela viridem * acquirat colorem; 3) contentorum in stomacho et intestinis v. g. abusu acidorum; 4) caussarum qualiumcunque in reliquis corporis partibus habitantium concursum v. g. viridium vomitus post capitis vulnera grauiora. In atrum vero verti liquamen, partim ab iisdem causis intensioribus factis, partim vero a lienis affectionibus, quibus soluuntur, si materia nigra per diarrhoeam secedit; sic Noster quoque hystericam vidit, quae sub paroxyfmi solutione vrinam atram, atramenti instar redderet, in alia atra bilis cum in-

p. 247. signi leuamine ex vtero exiit. SIMSONI sententiam, sanguinem extrauafatum, stasi atrum factum, atram bilem mentiri, in variis quidem casibus concedit, aliis tamen refellit, notasque affert, quibus atra bilis a sanguine atro distingui potest. Scilicet sanguinem atrum copiose dilutum lintea macula obscure rubescente, atram bilem contra vtut copiose dilutam macula flaua, non nisi frequente saponis vsu delebile inficere. Odorem nigrae bilis, tum vomitu, tum per aluum emissae, ad nares fortiter acescere, qui sanguini putrefacto competere non possit, et in foetidissimum vertatur, si atra bilis vlcera cerando sanguinem eliciat. Ostendere dein studet acidi

* Solam stasin bili viridem, ne dum atrum, colorem non necessario conciliare, nos inter alia quoque edocuit sectio viri 54. annorum, a pueritia stupidi, maxime iracundi: et inter epilepticos insultus demortui, in cuius ductu cystico vnus ex quinque lapidibus baccae rubi magnitudine et figura, coloris straminei, firmissime incarceratus omnem bilis cysticae exitum prorsus impediuerat. Vesicula ipsa vero turgidissima, loco bilis, et quidem ex hac hypothefi, viridis vel atrae, vncias duas cum semisse liquaminis candidissimi, viscidissimique pellucens, nequaquam acidum spirantis, albumini ouorum recentium ratione consistentiae simillimi, continebat.

acidi, intra vasa actionem suam exercentis, existentiam ex iusculorum sepositorum acescentia tanta, quae etiam ebur, vt in lacte, emolliat. Hanc acescentiam sanguinis a chyli core proficisci arbitrat. Ex virus cancerosi, scirrhos emollientis et in pessimum vlcus conuertentis, efferuescentia cum terreis, ex ossium emollitione, quae a solis acidis * emolliri possint, variisque testimoniis exemplisque, acidum diu in corpore et praecipue pituita glutinosa inuolutum latitare posse demonstrantibus, patere putat, veteres nequaquam vanos fuisse, cum hinc nigrum humorem, illinc melancholiam, ex vtrisque vero natam atram bilem distinguerent, quod etiam aliis, cuiusque harum trium specierum exemplis, a se ipso obseruatis et visis, vltius illustrat.

In *caussas capite 3.* inquirens, quae melancholia p. 264. producant, triplicem earum indagacionem instituit, 1) quae a porraceae bilis corruptione 2) a pituitae acris vitio, et 3) ab vniuersa sanguinis crasi, melancholicum vitium contrahente, pendent, quas rursus in duplicem classem diuidit, vt alias ab internis dispositionibus, morbosum statum constituentibus, alias vero ab externis, vndiquaque nos ambientibus infidiis deriuat. Sic in senibus aliquando morbis inflammatoriis; sic ipsi morborum acutorum acrisiae; sic et viribus ab iisdem morbis exhaustis, vt et morbis, a venenato miasmate pendentibus, v. g. variolis, melancholia facile succedit. Chronicos vero morbos triplici ratione ad humorem

* Acidum vero, si vnquam, certo rarissime, emollitionis ossium causam esse, iam dudum demonstrauit Cl. LUDWIGIUS in diff. de laesa ossium nutritione. Lips. 1759. Vid. etiam Commentar. hor. Vol. IX, pag. 141. sqq.

rem melancholicum producendum conferre, 1) si morbus singularis ex visceris alicuius obstructione vel functionis laesione vniuersalem inducat, 2) si secretio naturae familiaris intus retineatur, et 3) si fermentum aliquod, in sanguine enatum, intra mollem cohibeatur, aut in partem aliquam contra naturae institutum depellatur, Ostendit dein, quomodo hepatis et praecipue lienis obstructio humoralem melancholiam gignat. Lienis morbum prolixè describens ex veterum sententia, praecipue ex colore vultus lurido et atro, sublatoque hypochondrio sinistro cognosci posse statuit, * viditque lienem tanquam vesicam aere plenam, qui discissus, quasi aere exploso, concideret. Ex altero genere haemorrhoidum secretionem, aut interruptam, aut suppressam ideo ad hunc morbum concitandum plurimum conferre arbitratur, quia 1) plethoram et inde sequentia mala infert, 2) hanc praecipue in hepar, lienem atque ventriculum defert, et 3) miasmata impura, alias cum haemorrhoidibus excreta, totum corpus inficiunt, id quod p. 280. variis exemplis illustrat Tertium tandem genus a miasmate venenato, intus cohibito, pendens, in varias classes rursus dispescit, sc. 1) in illa, quae solida sine magno quidem dolore aut febre, impertune tamen, vellicant, pungunt, stimulant, orto enim graui dolore, aut febre, melancholia soluitur, vt v. g. erumpente podagra, vel febre acuta, saepius fieri solet; 2) quae stimulant aequè solida, ac in fluida agunt, vt v. g. lues venerea, lepra, papulaeque melancholicae, pruritus enormes excitando; 3) quae

* Ex his signis iudicaturus, in ptochotropheo Waldheimensi vix vllum lienis morbo laborantem agnosceret, cum tamen in numerosis melancholicorum dissectionibus varios lienes, morbose affectos, licet non aere distentos, inuenerimus.

3) quae in fluida potius, quam in solida agunt, quod fit ab humoribus, qui facile ad acescentiam vergunt, v. g. a lacte grauidarum, aut puerperarum, si acore reliquum inficiat sanguinem, a lue scorbutica. Praedispositionem vero ad humoralem melancholiam in indole, a sex rebus non naturalibus enata, quaerendam esse arbitratur. Sic atmosphaeram Angliae frigidam et humidiorum melancholiae nerueae, aridiorum e contrario calidarum regionum temperaturam humoralis magis fauere ex copiosiori morborum istorum prouentu ostendit, concedit tamen et acerrimum frigus ad melancholicum humorem producendum concurrere posse. Plurimum etiam nocet et gignendo huic morbo potissimum inferuit victus durior, tenacior et copiosior, praesertim ex acescentibus et immaturis fructibus, subitus a victu leuiori ad duriorum, a labore et exercitio ad otium transitus, animi tristitia pathemata, veneris praeposterus usus, purgantia remedia quaecunque, acrium spirituosorum, praesertim vinosorum, opii, narcoticorumque abusus.

De melancholiae humoralis sede agitur in capite 4. p. 295.

Quamdiu humor melancholicus cum sanguine per totum corpus oberrat, dispositio tantum, non vero ipse melancholiae morbus adest; proxima vero est stagnatio; cerebrum ceu debilissima pars resinosae et piceae sanguinis crassi diathesi facillime cedit. Et cum facies in nullo alio, ac in hoc morbo, ita cum interioribus consentiat, haec in his aegrotis, aut magis, aut minus lurido colore indubitata latentis in cerebro mali signa prodit, licet causa eiusdem ab abdominali vitio pendere possit. Hinc grauidas saepe melancholicas fieri, saepiusque iis foedari faciem, rarissimo exemplo nobilissimae foeminae, triginta circiter annos natae, grauidae, Auctor comprobat, cui parum melancholicae, septimo

graviditatis mense facies sensim nigerrimo colore ad collum vsque obducta fuit, intactis oculis intactoque labiorum rubro limbo, qui partus tempore sudore nigro, lintea atramenti instar tingente, maximam partem et biduo post lochiis rite fluentibus prorsus ablatu est. In altera vero hanc proxime secuta graviditate, redeuntem hanc faciei nigredinem primi abortae tertianae febris insultus penitus sustulerunt. * Tertia demum et frequentissima melancholiae sedes ea sunt viscera, quae ad bilis secretionem, aut per se, aut inito cum hepate commercio, concurrunt. Lienem vero tanto volumine intumescere autumat Noster, ut eo tanquam zona cingantur homines, tantaque celeritate detumescere, ut saepe receptaculi ad instar videretur constitutus; sua vero tumefactione ita intestina comprimere, ut flatus et borborygmi ab eo exire dicti sint sub nomine rugituum lienis, id quod nos in tanto melancholicorum confluxu, creberrimisque eorum dissectionibus nunquam observasse, ingenue fatemur. De atra bile vero mota asserit, venenum melancholicum, si aliquid acredinis nativae conceperit, glandulas lymphaticas inficere, lymphae spissiori inhaerere, et si ab occupata sede deturbetur, miserrime alias,

* Nos Cl. Auctoris observationes nequaquam in dubium vocamus, miramur vero, nos per integrum novennium inter plus, quam quingentos melancholicos maniacosque, ne vnum quidem faciei nigredine notatum conspexisse, licet facile concedamus sub finem morbi, faciem, cachectico paulloque in icteritium vergente colore foedatam, deprehendi. In principio vero et statu morbi saepius per plures iuvenes et puellae, quin immo foeminae hoc morbo per decennium et quod excurrit, conflictatae, tanto adhuc venustatis decore praeditae conspiciuntur, ut plures alias eiusdem aetatis, sanissimasque pulchritudinis forma longe antecellant.

alias, attamen aut structura, aut vsibus anologas * partes inuadere, id quod notabili funestoque exemplo illustrat.

Melancholiae humoralis signa et symptomata ca-p. 308.
pite 5. expositurus, tria stadia persequitur 1) incipientis, 2) adultae et 3) inueteratae. Describit igitur, quomodo praedispositi ad hunc morbum cognoscendi sint, et licet saepe aliena larua indutus, incedat, hoc tamen sibi proprii habere, quod frigoris vndequaue diffusi speciem praebeat, nec vllam afferat febrilis incendi ideam. Omnibus vero, quibus malum epigastricam regionem et vtrumque hypochondrium obsidet, commune fere esse enormem, immo ad ipsam tangentis manum saepe stupendam pulsationem, qua vniuersum abdomen concuti videatur, quam ab ipsa aorta deriuat. Si vero melancholia sit in vteris, symptomata eadem, quae in melancholia neruea obseruari, differentia ab exeunte humore albo, caussisque praegressis sumta. Quos caussa, vniuersum corpus occupans, diuerat, illos in primo morbi stadio summe macilentos esse contendit. His etiam proprium esse, cutim foedissime deturpari; humore enim ad cutim delato, intolerabilem oriri pruritem, hinc a scalptura fissuras vlceraque produci maligna, vix sanationem

T t 3

admit-

* Sic nos in quatuor maniacis eiusmodi glandulas infarctas, grani milii et cannabis magnitudine, innumerabiles, et tanta copia in externa superficie ventriculi totiusque intestinorum canalis; in binis vero ex his non solum in hoc, sed etiam in tota peritoneaei circumferentia, in vtroque latere omenti mesenteriique, nec non in tota superficie diaphragmatis, abdomen respiciente, et inferiore hepatis superficie inuenimus, vt nullibi locus, nummuli magnitudine, ab iis liber deprehenderetur, quarum quaedam lentis magnitudinem aequabant, et in vnico cadauere nigro colore praeditae conspiciebantur.

admittentia, (id quod in ptochotropheo Waldheimensi vix vnquam fieri meminimus,) si vero hac via omne malum exhauriatur, quod euenisse vidit Noster, hoc non nisi summa cutis iactura fieri. In altero stadio vix aegrotant miseri, sed vnam ideae eique moestissimae affiguntur. Aliquando tamen subito erumpit melancholia, quod duobus sat notabilibus exemplis illustrat. Ordinis vero gratia melancholiam nunc praesentem et iam confirmatam duplici in stadio considerat Auctor. 1) decursus scilicet et 2) degenerascentis atque ad aliquem terminum tendentis. Incipit autem ab vltimo, vtpote leuiore, signaque, quibus breuiter minatura a vulgari melancholia distingui possit. Illi sunt: frigora huc et illuc decurrentia, saepe cum enormi glaciei sensu in hac vel illa parte, ad ossa vsque interiora penetrante, cui succedunt calores incerti, et paulo post symptomata, parti, per quam debet humor melancholicus exire, propria. Aut enim ad cutem * defertur, aut ad glandulas, aut vias, quibus intestina patent, affectat, quae omnia vna cum vomitu nigro satis clare describit exemplisque illustrat. Si vero per alium solam fertur humor ater, modo grumosus apparet, quasi e sanguine concreto formatus, et vero sanguine mixtus, modo sincerus; prodit etiam specie picis liquidae, abrasaque secum ab intestinis glutina et mucaginem loco natiuam auerit, quae vero excretio raro vltra septem dies perdurat. Noster quoque talem exire vidit, qualis euomitur, ramentorum nigrorum summe dilutorum specie, et saepe sine vlla violentia symptomatum per menses integros.

Feminis

* Huic forte oculi annumerari possunt. Vidimus enim maniam sex et quot excurrit mensium, atrocissima oculorum inflammatione breui temporis spatio felicissime terminari et prorsus euanescere.

Feminis vero humor ater exit ab vtero per septem, aut nouem dierum spatium. Viris quoque rarius, feminis autem frequentius melancholia per vesicam et vrinas expurgatur, fluxu per aliquot dies durante. Qui vero humoris exitu non liberantur a morbo, horrendis tandem symptomatibus conficiuntur, quae Noster in quatuor diuersis sectionibus et quidem 1) de symptomatibus hypochondriorum et abdominis, 2) partium in thorace contentarum, 3) capitis, 4) cutis et artuum ulterius profequitur, quae cum omnia hic recensere nequeamus, quaedam saltim exempli loco commemoraturi sumus. Notamus ergo, hypochondriorum sublationes inter nostros rarius obseruari; nostris quoque melancholicis rarius contigit, vt ab alio deposita peius, sed plerique e contrario melius se habere videantur. Symptoma illud, quo exquisite melancholicus post emissam aluum tota abdominis parte sinistra, ab epigastrio ad hypogastrium aere turgeret, depressa interea dextra eius parte, nullo modo explicari posse arbitratur. * Miramur vero Cl. Auctorem inter haec canalis intestinorum symptomata

Tt 4

prorsus

* Nos quidem hoc symptoma nondum obseruauimus, quod vero illi non adeo difficile videbitur extricatu, qui ex crebrioribus eiusmodi cadauerum dissectionibus miras illas intestinorum tam inter se, quam cum peritoneo, mesenterio praecipuisque visceribus per innumerabiles membranas, concreciones constrictionesque, modo per vniuersum abdomen, modo in vno tantum latere deprehendendas, mirasque colli tam praeternaturales expansiones, quam aberrationes a situ naturali, dum nimirum non solum sub hepate saepius iterum ad coecum vsque descendit, et hinc vel statim rursus ad hepar adscendit, vel hypogastrium transuersim peragrans, in sinistro demum latere versus lienem adscendendo consueta via terminatur, sed etiam saepe numero prope finem expeluit

prorsus omisisse, qui tamen haud raro atrocissima symptomata, quin immo mortem adferunt. * Symptomatibus partium in thorace contentarum Noster annumerat asthma periodicum conuulsium et obseruauit aliquoties sine vilo tumore aliquam anginae speciem per decem menses integros, quae deglutitioni ** plus morae, quam doloris iniiciebat. Sic quoque mulierem cognouit, quae sputa nigra, puluere atro obsita, longum per tempus exspuerat, summaque anxietate ad scrobiculum cordis ingenteque suffocatione matutino laborabat. Ex symptomatibus capitis est melancholicus capitis

pelui recta rursus versus { umbilicum ventriculumque ascendit, ibique, curuatura sinistrorsum facta, in peluim regreditur, rite cognouerit.

* Lumbricos enim sub finem morbi crebrius ex ore reiei, non adeo rarum est. Vidimus maniacum, exulceratione leuiore nasi labiique superioris fere continua vexatum, qui primo vulgo sic dicto crampe admodum dolorifico vnus, hinc et alterius manus brachiique afficiebatur. Simili dolore haud ita longe post pes vterque atque crura corripiebantur. Hunc statim excipiebant conuulsiones atrocissimae totius corporis, et continuae per plures dies, inter quos summosque cruciatus eiulatusque aeger magnam lumbricorum vim sensim euomens, miserrime exanimabatur. Cadauere aperto, inter alia notatu digniora, rarissimo, et quantum scimus, nunquam antehac cognito exemplo, tres quoque magnos lumbricos mortuos vesiculae felleae vna cum bile, halecum salitorum muriae, quoad colorem et consistentiam, simillima, inclusos, sectione deteximus.

** Sic vir per plus, quam decem annos perpetuo maniacus, ex longo iam tempore incontinentia vrinae vexatus, nuper sub lenis febriculae insultu tanta deglutendi difficultate absque vlla inflammatione, tumore aut dolore per quatuordecim dies laborabat, vt, quidquid deglutire conabatur, per nares redderet, inter quae, excrementis sine sensu feculentibus, mortuus est.

capitis dolor frequens, et leuis coryza, capitis a somno surgentibus grauedo, difficilior ad quascunque ferias res attentio, non nisi capitis dolore luenda. Ad ea quoque refert absurdorum adpetentiam, quam raro in viros cadere autumat, nos vero in viris quoque pluries iam obseruauimus. Inter symptomata externa cutis et artuum praeter colorem, maculis foedatum, refert tumores duros cum scabritie quadam coniunctos, tenaces, rebelles, quibus Noster in milite totum dorsum conspersum vidit, qui, imprudentius cauteriis tractati, breui mortem accelerarunt. Omnium vero pessimum esse maculas, quae in gangraenam, sphacelum, aut vt veteres vocabant, in cancrum abeunt. Vidit Noster virum, qui, progrediente malo, in gangraenam siccam incidit, qua per triennium depastus occubuit.

Quum tandem Cl. Auctor *capite 6. melancholiae* p. 359: *humoralis in alios morbos abeuntis, symptomata* explicare studet, incipit ab insania, quam dicit esse corporis aegrotantis conditionem illam, in qua iudicia, a sensibus oriunda, nullatenus, aut inter se, aut rei repraesentatae conueniant. Varias huius species recenset, hic vero de ea tantum agit, quae melancholiae succedit, asseritque, imaginationis viuaciorum impetum inter alia recte inter praedisponentes ad insaniam causas recenseri. Nimis vero generaliter eloquuta esse videntur, quae in P. II. Cap. III. p. 284. iam attulit, *neminem melancholicum, neminemque*, quod hic repetit, *maniacum nasci* *.

T t 5

Raro

* Ex ipsa enim Cl. Auctoris in limine huius libri data melancholiae definitione, quod sit *mentis illa impellititas, a corporis vitiato habitu oriunda*, etc. iam satis patet, multos eiusmodi imbecilles, et a pueritia sic dictos stupidos, quibus ptochotropheum Waldheimense

Raro ipsi primaria maniae causa intra cerebrum hospitari videtur, recensitis itaque causis, quae primo melancholicis, atra bile laborantibus, maniam accersunt, duplicem symptomatum classem constituit, quarum altera incipientem, altera confirmatam comitantur. Suadet iis, qui curam suscipiunt, sedulo animaduvertere, quo delectentur, quid fugiant maniaci. Sic vix vnum reperiri asserit, qui tabaci puluere, etiam ante inassuetus, summopere non delectetur, quod experientia confirmari etiam nos obseruauimus: vix vllum quoque esse perhibet, quem non, momento saltem temporis, sonus instrumenti musici perceptus e furore reducat. Et quamquam multa absurda perpetrant, aliqua tamen

heimense vere abundat, nasci, sed praeterea quoque vere natus maniacus hic nobis innotuit. Femina enim adhuc dum superstes, satis succulenta atque robusta, quadraginta annorum, continuo ridens, et absurdissima quaeque loquens, caeterum corpore sana, ante 12 vel 13 annos post partum laboriosissimum filiae primogenitae in mentis imbecillitatem, seu stupiditatem quandam incidit, quae summopere aucta est, cum, durante bello, filia a caesa arbore matris incuria miserrime periret. Postea breui ante mariti obitum rursus grauida facta d. 20. Ianuar. 1763 puerum absque vllius adminiculo sola mirando modo peperit, vere maniacum. Is enim, cum die 24. Octobr. 1763 vna cum matre in ptochotropheo hoc reciperetur, tanta musculorum artuumque vi, tantaque ferocia praeditus erat, vt saepius a quatuor robustis feminis non satis coerceri posset. Aut enim absque vlla ratione in cachinnos prorsus immodicos soluebatur, aut ira percitus quicquid in manus incideret, vestes, lintea, lectulos, ceu filum tenue discerpebat. Scamna, mensas, quin immo parietes adscendens, nunquam solus relinqui poterat. Postea vero dentitionis difficultate, cum non nisi duos incisorios inferiores ostenderet, in marcorem phthisinque incidit, qua die 9. Aug. 1764. suffocatus obiit.

men non sine conscientia malefacti agere, hinc si latens adhuc conscientiae sensus rite excitatur, eum ad sanitatem restituendam conferre posse credit. De prognosi agens monet, plures esse morbos, qui, p. 378. dum insaniam tollunt, mortem inferunt, hinc vulgatum illud, insanos, ad mortem proximos, ab insania liberari, non de omnibus valere, recte annotavit. Insanos longaeuos, si iuvenes melancholia humoralis correpti fuerint, rarum esse perhibet, nos tamen ex ptochotropheo Waldheimensi plura exempla in contrarium proferre possemus. Morbo acuto incidente, eos obire ex melancholia mota, crescente vero sensim insaniae causa, conuulsionibus corripi et decedere post insultus aliquos epilepticos. Quosdam apoplexia, plures vero subita placidaque morte sublato vidit. Cadauerum lustrationem sibi vix in vno aut altero licuisse fatetur. Pergit ad melancholiam, in hydropem, aut phthisin abeuntem. Hydropem ab indurato hepate et alio quocunque abdominis viscere deriuat. Vidit quoque Noster spasmodum quoddam genus, ad diaphragma saeuens, abdominis molem arctare, sanguineoque latici obicem ponere, ita vt hinc nasceretur hydrops, nulla interius sensibus patente obstructione, quod ex aperto cadauere constitit. Phthisin vero, a melancholici humoris influxu pendentem, nec simplicem, nec vniformem esse, pro maiore minore indurationis vel erosionis ratione. Ad duo vero tantum capita referri posse, siccam nimirum eamque, quae corpus non sine ingente humorum vi exeunte perimat. Siccam, quam cum variis exitus modis describit, vix aliud symptoma habere quam cum moestitia atque desperatione coniunctam marcescentiam, quae tamen sub finem morbi omnino fere disparet. Hanc siccam vero phthisin aliquando, quasi subito, in humidam verti, tuncque leni titillatione

latione fauces irritari, ingentemque exire aquae copiam, vt inunctione mercuriali saluantes crederes. Marcorem vero in dies auctum, non, vt in vulgari phthifi, fiduciam simul atque spem relinquere, sed cum desperatione perpetua coniunctum, eidemque hoc proprium esse, quod dolores ad articulos ingrauescant, ingens sputorum copia acescentium exeat, et sub finem tantummodo striae sanguineae remixtae appareant. Progreditur denique Auctor Cl. ad melancholiam motam, seu in morbos acutos abeuntem. His dissoluitur quidem tenax melancholica visciditas, augetur vero acrimonia. Hinc nullibi vehementior omnium symptomatum excandescencia. Post signa igitur, ex quibus atram bilem motam adesse, cognosci potest, ostendit, saepe ipsam in stomacho scenam peragi, vnde vomitus atri lethales, quorum bina exempla Ipse vidit Cl. Auctor. Dysenteriam ab atra bile natam, non tormina solum, sed saeuissimos cruciatus, dirasque conuulsiones inducere. Atra bilis in hypochondriis inflammata, sublatis et extra retractis hypochondriis, vehementissimum sibi dolorem adiungit comitem iisque pus, bile atra mixtum, biduo ante mortem infra exit, aliquando tamen acerrima pars, ad cerebrum delata, pessimam phrenitidem inducit, quae rursus varie terminatur. Quotiescunque vero atra bilis thoracem occupauerit, immobiles et quasi lapideos fieri pulmones; hinc quasi iunctam peripneumoniae orthopnoeam compositum morbum facere, quem cita mors excipit. Cum HELMONTIO vero credit, non necesse esse, vt partes atrae bilis ad cerebrum deferantur, cum ipsa neruorum vacillatio mentis imperium destruere possit. Duplex igitur ab atra bile mota pendere posse phrenitidis genus, alterum cerebro proprium, alterum a partibus incipiens a cerebro diffusis. Anthrax, gangraena,

graena, sphacelus, a caussis internis subito cum ipsa morte apparentes, ad effectus bilis atrae motae recte a Cl. Auctore referri videntur.

XI.

ANTONII DE HAEN S. C. R. A. Maiestatis
 Consilarii et Archiatri Med. Prof. Prim. etc.
 Pars nona rationis medendi in nosocomio
 practico. Viennae Austriae. Sumptibus Her-
 manni Iosephi Krüchten. 1764. 8. pl. 19.
 Pars decima ibid. 1765. 8. pl. 21. tab.
 aen. IV.

Pergit Cl. Auctor in declarandis variis doctrinis, P. IX.
 quae ad medicinam practicam certiolem et ex-
 cellentiolem reddendam pertinent, et cum in hac
 parte de dubia diagnosi in multis morbis agat, in pri-
 mo capite historias morborum et sectiones cadaue-
 rum praemisit, quas succincte descriptas, breuius re-
 petere haud possumus, praecipua e secundo capite
 indicaturi, in quo pathologicam considerationem
 subnectit.

In genere monet viscerum situm in diagnosi p. 51.
 formanda probe attendendum esse, quanquam ex
 peruerso saepe situ haud paucae fallaciae occur-
 rant, inprimis in morbis epigastrii, si hepatis moles
 ventriculum in sinistrum latus protrudit, vel eun-
 dem a diaphragmate remouit, ideoque oesophagum
 multum protrahit. Et ventriculus saepe nimis ex-
 tensus dextrorsum vergit, saepe in intestini formam
 contractus est. Ex his aliisque differentiis viscerum
 apparet, quam caute in morborum sede definien-
 da versandum sit, neque tactu factam disquisitio-
 nem sufficere. Hepatis etiam plura mala sunt,
 quae icteritius color non comitatur. Facies florida
 erat

erat aegro, in quo post mortem hydrops pectoris, et membrana externa lienis vere cartilaginea inuenta est, et cum pectoris inflammatoriis morbis in superiori capite duorum aegrorum mentio fit, in quibus lien cum eius membrana in pulvem conuersus est.

P. 56.

Tumor infimi ventris ex varia viscerum labe, quid? quod ex rene aut vesica, vltra modum extensus, obseruatus est. Hydropis pectoris praesentia signis suis non cognoscebatur, respiratio quidem difficilis et anxiosa, tussicula inanis, tumor hypochondriorum sine tumore reliqui infimi ventris, diarrhaea et diuresis solatium afferens aderat, nocturna tamen anxietas et tumor oedematosus imprimis manuum praecipua sunt signa. Et pericardii hydrops, vel per se, vel hydropi pectoris iunctus in signis suis saepe fallit, cordis enim quasi in aquis natantis perceptio eiusque palpitatio in iis deficient, in quibus tamen post mortem aqua inuenta est.

P. 61.

Quaquam vero pulsatio tumoris aneurysma prodit, fallit tamen, alia interdum pulsantis tumoris causa reperta. Matrona 59. annorum inter alia morbi signa, tumorem in infima et sinistra epigastrii regione haud procul ab vmbilico pulsantem tactui offerebat, sectio autem cadaueris declarabat colon longitudine quatuor latorum digitorum diametrum sesquipollicis habuisse, partique ampliatam tantam vtrinque angustiam adfuisse, vt aer non nisi vi per eandem impelli expellique possit, pulsus itaque perceptus ex arteria quadam mesocolica in tumore excurrente, minime tamen ab arteria, in tumorem extensa, percipiebatur.

P. 63.

Gastritis valido ventriculi dolore et ingestorum reiectione per vomitum, vt signis pathognomonicis cognoscitur, foemina tamen, hoc morbo affecta, post-

postquam ab initio sponte septies vomuerat et aluum deposuerat, postea tamen vsque ad mortem alimenta appetebat et retinebat, quanquam ventriculus post mortem inflammatus inueniebatur. Mitimus, quae de fallacia signorum in paraphrenitide et in sanguine, variis in morbis e vena misso, erudite proponit Noster, addamus potius pauca de pulsu in peripneumonia. GALENUS et plurimi, p. 78. qui eum sunt sequuti, in hoc morbo pulsum mollem dicunt, quod pulmo non nisi a pituitosiore et crassiore sanguine inflammari queat, Noster vero sua et aliorum obseruatione comprobat, pulsum in hoc morbo, vt in reliquis inflammationibus, durum esse, concedit vero tum, cum sanguis non amplius celeri cursu per pulmones fertur et morti iam proximus est aeger, mollem pulsum obseruari.

Etsi vero quis obiicere Cl. Auctori posset, his dubitationibus incertam magis fieri medicinam, assumtis tamen opinionibus nihil concedendum esse ostendit Noster, sedulo potius in indagandis morborum historiis et sectionibus cadauerum versandum, et dubitationes ideo eruendas esse, quo fallacias, saepe obuinentes, euitemus.

Capite tertio refert Noster, se hoc anno, nec p. 93. in nosocomio, nec in aliis consultationibus petechialia et miliaria exanthemata obseruasse, non quod Viennae extinctum sit contagium, cum alii medici, qui regimen, a Cl. Auctore traditum, negligunt, huius morbi praesentiam declarent. Confidentius igitur et assensu aliorum medicorum suffultus, sententiam suam, alibi prolatam, de causis horum exanthematum in regimine et medicamentis calidis bezoardicis positis, tuetur, eaque nunquam critica pronuntiat.

p. 103. Capite quarto de systemate Halleriano, sensibilitate scilicet et irritabilitate, in variis corporis animalis partibus negata, vel concessa, ulterius disputat Noster idque omni modo euertere studet. Commemorat calculosum, qui nullos dolores in rene sensit, etsi renes HALLERO sensiles dicuntur, et aliorum calculosorum dolores satis noti sunt. Neque approbat Noster sententiam MORGAGNII, qui tumores, lente ortos sine dolore, subito ortos maxime dolorosos dicit, quod experientia saepe contrarium ostendit, in caussis potius applicatis nunc doloris absentia, nunc eius ratio quaerenda est, quod etiam de ligamentis et tendinibus valet, et postquam de dolore, in genesi abscessuum praesente et deficiente, ex mente HIPPOCRATIS egit, cutem ipsam, quae sensilis est, aliquando insensibilem deprehendi affirmat.

p. 122. Cum et inflammatorium tumorem interdum sine sensu esse credat Noster, tractationem suam ad pleuram dirigit, quam euidenter in viro triginta nouem annorum inflammata vidit. Febris acuta primum, dein pleuritis e vita sustulerunt hominem, nec sine peripneumonia, quam teste BOERHAAVIO non solum, vt epigenomenon pleuritidis, sed aliorum quoque morborum inflammatoriorum assumit. Simili etiam ratione peripneumoniam, quae cum duritie pulmonum est, ob frictionem, pleuram laedentem, vt epigenomenon peripneumoniae pleuritidem considerat. Quoniam autem TISSOTUS, HALLERI systema defendens, varia argumenta ex MORGAGNII epistolis, vt commentario n VALSALVAM affert, haec studiose repetit Cl. Auditor et in suas partes trahit, quae fusius proposita, repetere non possumus, lectori potius liberum relinquimus, cui sententiae ex obseruatis MORGAGNII faueat.

Ad irritabilitatem cordis, ex sanguine natam, p. 194.
redit tandem Noster, et cum HALLERUS cor in homine demortuo non raro inane esse dixisset, contrarium, vel propria experientia conuictus, vel MORGAGNI ET VALSALVAE obseruationibus edoctus, statuit, indeque irritabilitatem cordis a sanguine non deduci posse affirmat.

Caput quintum de morbo ileo agit, et experi- p. 203.
menta cum machina, ad hunc morbum soluendum apta, profequitur. Meminit periodici morbi in homine triginta annorum macilento, et ex Onaniae vitio languido, cui primum niue abdomini circumdata, paulo post potu aquae frigidae, alio tempore cortice Peruuiano, alio, fumo herbae tabaciano immisso, melis facta est; gelida aqua vero, herniae umbilicali foeminae quinquagenariae applicata, leuamen non attulit, sed postquam cataplasmata emollientia apposita sunt, gangraena herniae et emphysema totius corporis enata sunt, intestino, in hernia contento, inflammato quidem, nondum tamen gangraenoso. Frigus in his morbis constringendo et roborando agit, et dubium est remedium, quod, si obex remoueri nequit, gangraenam letalem infert. Progreditur ad nouum examen machinae, per quam aqua ad morbum ileum tollendum in anum iniicitur, de qua iam alibi egit. * Refert duas curationis historias, ex Italia cum eo communicatas, quae felicem euentum in hominibus declarant. - Ipse vero experimenta continuauit in canibus, in quibus aliquoties ex voto successerunt, amplissime tamen recenset tentamen, vbi ruptura ieiuni et, vti videtur, parte
intestini

* Rat. Med. Part. VIII. p. 240. vid. Commentar. nostr. Vol. XIII. p. 444.

intestini a mole aquarum distenta, alteraque vicina compressa, euenit. Concludit itaque Noster a periculo non alienum esse tentamen, inprimis, si aquae vrgentur, et tum maxime timendam esse rupturam, cum valuula coli, vt alia occasione dixit, in viuis nimis resistit.

p. 234. Caput sextum varia proponit. Agit de febribus continuis remittentibus haemitriceis, epidemice grassantibus, in quibus post antiphlogisticorum vsum, cortex Peruvianus vtilis inuentus est, lenia tamen laxantia non intermissa sunt. Fomenta aquae simplicis calidae continuata in morbis ulcerosis cutaneis laudat. Endemias in Austria ophthalmias et alia oculorum vitia, inde nata, variis remediis corrigere docet, et commendat tentaminis loco applicationem bilis piscium quorundam, inprimis mustelae fluuiatilis, simili ratione iuscula viperina in variis cacochymiis et ostracodermata in rachitide commendat. Effectus tristes arsenici albi crystallini in foemina recenset, vbi praecipue post vomitus consopitos paralysis crurum inducta est, praeter alia decoctum brassicae ex mente TACHENII et vim electricam, sed frustra tentauit; pediluua ex floribus chamomillae, sambuci ac lauendulae et decoctum ex taraxaco, nasturtio, sassaparilla et liquiritia vsu se probauit. Vuae vrsi vsus in calculosis porro se commendauit, dummodo in systemate vrinoso interno nulla labes a calculo, vrina retenta et pure inducta est. Forte vaccinium foliis buxi simili ratione tentari posset.

p. 259. Caput septimum nonnulla de insitione variolarum proponit. Affert nimirum varia exempla variolarum homines altera vice inuadentium, interdum exitu letali, interdum mitiori, interdum grauiori morbo

morbo subsequuto, et repetit suas antea iam factas conclusiones: vanam scilicet esse securitatem eorum, quibus insitio aut nullas, aut paucas induxit variolas; duram sortem esse parentum, qui naturali via seruatum prolem vident, artificiali occisum; insitas nullam habere securitatem, nec alteras variolas benigniores esse. Repetit praeterea multa alia, quae contra inoculationem iam monuit, et cum interea litteras responsorias Cl. TRALLES ad quaestiones, super inoculatione propositas, acceperit, et ille non nisi limitatum iudicium exposuerat, nonnulla ex his profert, attamen semper contra inoculandi rationem inuehitur, de quibus tamen, cum noua argumenta haud proponat, nihil amplius monemus.

Progredimur potius ad partem decimam, in P. X. cuius capite primo de colica pictorum differitur. Pergit nimirum Cl. Auctor in declarandis morbi huius phaenomenis, et historiam morbi pictoris tradit, qui, cum in coloribus cerussam et cobaltum crebrius tractasset, colicis paroxysmis vexatus, eos sexies superauerat, in septimo et sequentibus paralysis accessit, qua curata, in decimo paroxysmo periit; accesserunt ante obitum praeter alia symptomata amaurosis, ischuria vera, conuulsiones. De vario p. 14.
 ventriculi situ nonnulla monet, et cum inde reliqua viscera in situm praeternaturalem protrudantur, liquet omnino a sede tumoris et doloris aegerime viscus, primario affectum, definiri. Colon describitur et tab. I. delineatur, quod a coeco usque ad flexum sub liene tympaniticum erat, aere vehementer expansum, reliqua portio multum angustata conspiciebatur; etsi vero passim quaedam intestini partes expansae erant, breues tamen, et coarctatis interceptae inueniebantur.

p. 23.

Secunda morbi historia quadragenarium virum, qui cerussam in vsus pictorum crebrius tractauerat, sistit: hic, colica pictonum affectus, vnum alterumque paroxysmum et incipientem paralyfin superauerat, diuque, quod cerussam non tractauerat, a symptomatibus liber factus erat, hoc tamen labore iterum incepto, auctos morbi impetus senserat et tandem conuulsus, perierat. In sectione cadaueris praeter alia, a nobis non repetenda, ventriculum, a colo depressum, eumque in exterioribus tunicis, non adeo in interioribus inflammatum, expansiones et contractiones praeternaturales in ileo, et aliquas eius partes, bile tinctas, quae certe rariora obseruata sunt; porro coecum adeo extensum, vt in quolibet dimensione octo pollices aequaret, sinistram vero coli partem, in variis interuallis et contractam et extensam, vsque ad rectum inuenit et tab. II. delineauit. In hoc quoque cadauere inflammationem pleurae vniuersae a iugulo ad costas et diaphragma adeo distinctam conspexit, vt menyngum cerebri iniectio, ex voto succedens, vix pulchrior esse possit.

p. 40.

Tertia morbi historia pharmacopoeum quadraginta quatuor annorum, colica pictonum, ex suis symptomatibus cognita, crebrius affectum, adducit, qui subitanea morte sine vlllo symptomatum sensu periit. In causis enumeratur vini Austriaci abusus et coctio emplastrorum, quae plumbi calces excipiunt. In cadauere ante sectionem, quadragesima octaua hora post mortem institutam, artus omnes flexiles et faciem floridam conspexit Noster, oculis tamen turbidis et obfuscatis. Abdomine inciso, sanguis, copiosius effusus, apparebat, cuius causa in hiatu venae cauae mox sub diaphragmate deprehensa est, quamque Cl. Auctor pressioni viscerum validae versus diaphragma adscribit. In situ canalis alimenterum maxima varietas detegebatur, quae tabula III. del-

delineata est. Coecum, maxime ampliatum, ubi iam in colum mutatur, in angustum canalem abiit, qui sursum ascendens et iterum reflexus, in insignem iterum amplitudinem extensus erat, ita, ut coecum et colon expansum peculiari quadam membrana cohaerent. Coli dextra pars et media zona maxime ampliata ad flexum sinistram, sursum quidem versus lienem, sed paulo post iterum deorsum, dextrorsum et retrorsum flectebatur et, cum sinistrorsum iterum duceretur, maxime angustum reddebatur, breui tamen parte coli, sub liene denuo expansae, longa postea succedebat angustia; in flexibus vero ad os ileum sinistram quatuor contracta loca, cum expansis alternantia, inueniebantur, antequam ad rectum accederet. In hoc cadauere etiam duodenum singulari modo in amplum cauum expansum et usque ad sedem coeci intestini depressum erat.

Plures nunc aegros, colica pictonum affectos p. 52. et curatos, Noster subnectit, nos vero, his praetermissis, pauca ex pathologicis monitis addimus, quae capite secundo traduntur.

Plumbi effectibus hanc colicam adscribendam p. 79. esse, ex historiis morborum descriptis patet, qua in re vinum, plumbo mangonifatum, quoque accusandum est, quod Noster ex iis praecipue, quae Cl. GAUBIUS in actis Harlemensibus exposuit, repetit, et postea medicamenta, ex plumbo parata, accusat. Foeces, globulorum instar formatae, certum signum intestinorum contractorum exhibent, tubercula vero ad carpum genita, incerta sunt. Inter symptomata conuulsio, multis lethalis, et paralytis saepe obseruata est, etsi interdum incompleta, icterus in multis, in aliis ischuria, vnico autem exemplo amaurosis superueniens declaratur.

p. 104. Quod ad morbi curam spectat, oleosis post opiata et purgantia maximos effectus tribuit, electricitatem tamen simplicem, non auctam, cum fructu admoueri monet.

p. 115. Caput tertium praecipuam quandam morbi historiam de tetano refert. Figulus erat, qui, quod plumbum tractabat, colica pictonum laborauerat, et opificio suo ideo valedixerat, attamen maxillae tetano, rigiditate dorsii incipiente et difficultate deglutiendi tentatus, exhibitis variis remediis, v. c. fomentis, camphora, electricitate, aliisque alibi commendatis, nullum leuamen sensit, die septimo potius febris se iunxit, variisque conuulsionibus aliisque symptomatibus usque ad vicesimum diem agitatus, obiit. Totus fuit a morte rigidus, ita, vt tentamina ferme omnia ad veram mortem euincendam instituerentur. Sectione cadaueris facta, sub dura et pia matre serum effluxit, et haec sanguine turgida vasa ostendit, ventriculi cerebri vacui, plexus autem choroideus pallidus et hydatidibus refertus erat, in abdomine varia leuiora, a situ naturali aberrantia, inuenta sunt, praeterea intrasusceptio ilei, diu sine incommodo tolerata, et quaedam angustiae ad flexus coli sinistros inferiores.

p. 130. In capite quarto tetanus morbus accuratius consideratur. Recensentur ideo praecipui, qui de tetano scripserunt auctores, ex quibus patet, interdum esse morbum vniuersalem, in quo corpus non conuellitur, sed recta extenditur, quibus species antrorsum, retrorsum et ad latera factae extensionis et partium quoque singularium v. c. maxillae adiunguntur. Recensentur postea caussae ad repletionem et inanitionem, praecipue autem ad acrimonias varias pertinentes, et symptomata, vel spasmi

mi validi, vel spasmodorum prodromi, diuersos aegros mira diuersitate inuadentes, commemorantur. Prognosis etiam et ratione dierum et ratione exitus morbi dubiam esse illico patet.

Curationis postea rationes ex variis auctoribus repetuntur. In primis vero studiosius inquirat Noster in vrinam geniturae similem, quae in his aegris ex HIPPOCRATIS obseruatione effluit, et, praemissis variis commentatorum sententiis, arbitratur, materiam albam, mucosam, crassam, adeoque semini genitali similem, siue vrina, siue alui depositione, siue molestis cum flatibus, siue etiam vomitu emissam, hic intelligendam esse. Transit inde ad vrinam arenosam, in aegro, supra descripto, quoque visam, et confitetur se deceptum fuisse. Arenae enim in vrina eorum, qui nec nephritici sunt, nec calculosi, deprehensae, bonum signum morbi soluendi esse, ex sua aeque ac aliorum obseruatione et ipsius MORGAGNII assensu cognouerat; sed, vt ex diario patebat, aeger, supra nominatus, arenulas in vrina quotidie ferme reddidit, tandem tamen obiit. Recenset sub finem insignem copiam remediorum, quae huic aegro applicata et propinata sunt, quamquam selecta, sine omni tamen effectu.

Subiungit tandem Cl. Auctor quasdam de tetano obseruationes. Abscessum ad fauces causam immobilitatis maxillae fuisse narrat, quae tamen, abscessu rupto, leuata est. Foeminam, validis euacuantibus antea tentatam, inuasit morbus spasticus et febrilis, inter symptomata tristissima accedebat deglutitio, saepe cohibita, et spasmus maxillae. Etsi vero in mortua os sponte aperiebatur, asserit tamen et octo horis a morte praeterlapsis, sic clausam fuisse maxillam, vt non, nisi vi summa adhibita, aperiretur. Erat forte rigiditas musculorum post mortem inducta. Tetani saepe recurrentis causam ex putrilagine pri-

marum viarum deducendam in homine, intemperatius viuente, ostendit, morbis autem, diarrhoea crebrius recrudescente, solutus est. Iuuenis contagio venereo affectus et mercurio sublimato curatus, tetanum maxillae expertus est, opio et camphora, nec non cataplasmatibus ex fimo equino sanatus. Tandem tetanum ex podagrica materia, epispasticis potissimum curatum, recenset.

P. 194. Caput quintum de febre miliari ac petechiali agit, vbi Cl. Auditor denuo exclamat, se miliaria exanthemata, nec hoc anno vidisse et aliorum quoque testimonia affert, qui, quod simili ratione aegros methodo antiphlogistica tractant, eundem morbum, alias frequentem, non amplius obseruarunt. Cum itaque sententiam suam, saepe propositam de exanthematibus his non criticis, magis magisque confirmatam inueniat, nunc demum, cum obiectiones Cl. PRINGLE in morborum castrensiu descriptione, quas in Anglica operis editione legere haud potuit, in Gallica versione perspexit, eidem plenius respondet. Quod vero haec exanthemata ex obseruatione Anglorum critica pronuntiantur, Noster non nisi ad certam et continuatam experientiam prouocat, et, qua ratione eam inuenerit, describit, cunctaque argumenta breuiter repetit, quae in praecedentibus tomis contra miliaria, vt critica, proposuit. In ea, vt nobis videtur, opinione versatur, se solum obseruasse, huius morbi genesin ex peruersa aegros tractandi ratione, vt Viennae, sic et alibi, deriuandam esse.

P. 221. Haec in genere monet postea vero ad singula Cl. PRINGLE argumenta attendit, quae, cum controuersae summorum virorum sententiae sine obscuritatis vitio repeti nequeant, mittimus et tantum indicamus, disputari de differentia miliarium et febris

febris carcerum, de vsu camphorae in malignis, de sede petechiarum et miliarium in diuersis integumentorum partibus, de differentia miliarium et petechialium et praecipue de sanguine putrido vel inflammatorio in his morbis, de vsu emeticorum in acutis et quid sit turgere HIPPOCRATIS, quae cuncta sigillatim perlustrari merentur.

Caput sextum tandem varia proponit. Vuae p. 273. vsi virtus contra calculum nouis et ab aliis quoque propositis obseruationibus confirmatur. Examen chemicum vires plantarum non declarare ostenditur, nonnulla, quanquam minus definita, de genesi calculi proferuntur. Puerorum rhachiticorum sensum variium in contrectatione partium experimenta de sensibilitate partium dubia reddere dicitur. Ob. p. 283. seruationes de pulmone sanguine obstructo et cordis sinistro ventriculo tamen pleno HALLERI sententiae opponitur et exemplum pleurae intense inflammatae commemoratur. Affert praeterea Cl. Auctor varia ex libris recentioribus, quae Hallerianam sententiam de irritabilitate et sensibilitate inuertunt.

Fel mustelae piscis in maculis oculorum et albugine, et in morbis pulmonicis, maxime autem inflammatoriis, kermes minerale et stibium diaphoreticum non ablutum, egregios effectus praestitisse narratur. Neque nocet hoc stibium, si cum acidis exhibetur. p. 293.

Curam haemorrhagiae pulmonis et ventriculi gelida aqua egregie iuuari, obseruationibus illustratur, sed cum metus sit, copioso et gelido potu inflammationem moueri posse, Noster monet, venaesectionibus nimium motum sanguinis refrenari, et haemorrhagiam ipsam impetum sanguinis in nimis debilem conuertere. Sub finem varia colligit Cl. Auctor, p. 300.

quae contra inoculationem eiusque vltiorem administrationem monenda erant.

XII.

Tal, om Nervers allmänna Egenskaper i Män-
niskans kropp, hållit för kongl. Vetens-
kaps Academien, vid Praesidii nedläggande
den 26. Ianuarii 1763. Och, jämte Utkast
h'l nervernes färskilda anatomiska beskrif-
ning, utgifvit af ROLAND MARTIN, M.
D. Anat. et Chirurg. Professor. Stockholm,
tryckt hos Direct. Lars Salvius 1763. pl. 15.
8. mai.

i. e.

Sermo de functionibus neruorum corporis
humani generatim, habitus d. 26. ianuarii
coram Regia academia scientiarum, quum
praesidis munere defungeretur. Adnectitur
tentamen descriptionis neruorum specialis ana-
tomicae. Auctore ROLANDO MARTIN.

p. 5.

Quum in omni re anatomica sagacitatem et peri-
tiam eximiam Cl. Auctor scriptis suis declara-
uit, tum hoc ipso, quod modo indicauimus, se in
neruorum scrutinio follertem, cultrique anatomici
vsu, in iis eruendis, exercitatum, et in libris, qui ad
anatomem eorum pertinent, legendis indefessum
fuisse, abunde testatus est. Functiones neruorum
delineare aggrediens, non id quidem sibi, aliorum
suo ingenio indulgentium exemplo tribuit, vt cere-
bri et neruorum structuram in vltimis suis stamini-
bus eruat, et clarissimam de functionibus animalibus
lucem accendat. Feliciorem autem longe in
abditae

abditae huius rei indagine successum expectat, nisi plerorumque mos esset, communes naturae leges rigore nimio ad corpus nostrum applicandi, quod ipsum, vtpote machina animata, non potest, non leges sibi vindicare proprias, nec cum aliis convenientes.

Merito praemisit Noster structurae encephali, adiunctaeque medullae spinalis et nervuorum, ex iis procedentium, pro scopi sui ratione considerationem, quum omnis physiologia anatomiae luce indigeat. Ob defectum igitur huius auxilii non mirum, quod veteres naturae indagatores in tot errores inciderint, qui vel diuersa vocis nervuorum significatione, et vario de eorum origine conceptu manifesti euadunt.

Medullam cerebri ex meris vasculis non minus, ac corticem eius constare, persuasissimum sibi Noster habet; nec opus videtur LISTERUM et VIEUSSENIUM refutare, qui fungosam naturam illi adscripsere, vel ARGENTERIUM et STAHLII asseclas, qui pro substantia solida eam habuerunt, vel MALPIGHIIUM, cui ex glandularum congerie constare verosimile fuit; et sic de reliquis sentit. Fauere huic sententiae amplitudinem arteriarum, quae caput et quidem recta linea absque multorum ramorum in via dispendio adeunt, cordis viciniam et copiam assurgentis sanguinis existimat; quae omnia prout structuram, recipiendae tantae copiae humorum aptam, supponunt, aptissime autem vasculosa habetur: ita horum vi fit, vt sanguis non copiose modo, sed etiam velociter et ea tenuitate, quae in corde occurrit, sursum pellatur. Quum praeterea diu oculis vascula conspici possint, quid impedit, quo minus et ibi adsint, vbi oculorum acie destituimur. Accedunt flexus trunci arteriosi, antequam cranium intret, copia ramorum
p. 12.
 intra

intra caput, tenuitas membranarum, anastomoses et gyri, et ipsa intestina referens cerebri externa forma; quae iunctim eo redeunt, ut secretio commode peragi possit.

p. 18. Limitem indagini nostrae, si vasculorum tractum in cerebro prosequimur, ponunt lineae quaedam rectae albae, vel canales, iuxta se inuicem positi; qui tam exiles videntur esse, ut secretum iam liquidum contineant. Vnde nihil reliquum scrutantibus est, quam ut de eminentiarum, fouearum, sepimentorum, in encephalo obuiorum, natura dispiciant; quarum partium utilitas, licet nostram notitiam lateat: non tamen potest esse exigua, quum omnibus hominum cerebris competunt, et inter eminentias istas utriusque lateris varias mutuos quidam nexus obseruetur.

p. 20. Transitus ab hisce ad ipsas cerebri propagines, siue nervos fit, quos negat Cl. Auctor communio-
nem quandam, quae ipsum animae domicilium constitueret, inter sese in cerebro habere, quum e contrario seorsim et ex diuersis punctis promanent. Quae ab auctoribus variae, tanquam animae sedes, assignantur encephali partes, haec ideo ista praerogativa exiit, tam quod et sine vitae iactura laesae fuerunt, quam quod harum quaedam in animalium cerebris deficiunt. Interim simplicitati animae aduersatur, dispersam per totum corpus eam existimare, tanto magis, quum ligatus nervus infra vinculum omni sensu destituatur. Hinc Nostro vero videtur simillimum, encephali totius parti medullari actiones animae adscribere.

In nervis ipsis et solidas partes et fluidum, quod in illis latet, seorsim examinat. Quoad istas compagem, quousque oculis percipi potest, tam ante, quam post egressum e cranio et spina vertebrali, perpendit putatque eiusdem indolis finem eorum
in

in parte, ad quam tendunt, quam originem esse. Ex canaliculis numerosis constare, subtilissimum p. 27. liquidum continentibus, multis argumentis probabile redditur, et quam fallax BELLINI et affeclarum eius fuerit opinio, quod scilicet chordae essent, ostenditur. Expositis variis istis de natura fluidi p. 37. neruei sententiis, diutius paullo illam expendit, qua electricae indolis esse statuitur. Quae vero haud minus Cl. Auctori displicet, quum electricus ignis intra canales quosdam sese contineri non sinat, ictus electrici eosdem omnino in nervos, ac in alias partes effectus exferant, et nervus insuper, qui iustam humiditatem adhuc seruat, pristinam vim ignem electricum deriuandi demonstrat, siue ligetur, siue disseccetur, modo posteriori casu extrema disiuncta mutuo sese attingant; quod nouo experimento Cl. WILKE, physices lector Stockholmiensis, confirmauit. In eo vero subsistit Cl. Auctor, quod nerueum fluidum pro materia habeat peculiaris omnino et, a reliquis omnibus diuersae, naturae. Quod vi ista insigni, quam fluidum istud exercet, et quae in quibusdam morbis increfcit, velocitate, qua voluntati nostrae obtemperat, et commotionibus animi excitatur, subtilitate, quae tamen non tanta est, vt canaliculorum cancellos transfret, puritate denique summa, qua fit, vt ipsa nihil sensus imprimere queat, euincitur.

Quaestio ista, vbi fluidum nerueum, quod se- p. 61. mel ex medulla cerebri emanauit, subsistat, ita excutitur, vt vero simile fiat, partem eius per extrema neruorum et per cutis poros exundare; vnde virium prostratio ex protracto labore et sudoribus nimis oriri videtur, annuentibus obseruationibus Cl. Archiatri Suecici BAECK et Cl. MECKEL, qui in aethiopibus nigredinem non tantum in corpore mucofo cutis, sed in ipsa cerebri medulla et ter-
mino

p. 46. mino corticalis partis animaduverterunt. Ob nimiam vero fluidi huius subtilitatem dubitat, an cum humoribus aliorum vasorum sese commisceat, et vna cum hisce circuitum absoluat. Nec istis subscribit, qui per singulares nervos fluidi neruei secreti partem reuehi existimant, quippe quum omnes nerui vnam eandemque ex medulla originem habeant, et nihil discriminis ratione structurae inter istos appareat.

p. 47. Discrimen inter nervos sensorios et motorios exploditur, et ad motum, praeunte HAL-
LERO, modo velocitatem et vim maiorem fluidi neruei requiri ostenditur. Sedulo quoque sensilitas a vi irritabili distinguitur, quam posteriorem soli fibrae musculari et Noster adiudicat.

p. 59. Nimis profusa nostra fieret oratio, si quae Cl. Auctor de diuersa neruorum magnitudine et progressu, dispersione, plexibus, gangliis, flexioneque varia docte sciteque, non vnice insistens praecessorum vestigiis, sed ipse sua in obseruando dexteritate et ingenii acumine vsus, monuit, explicare conaremur. Consensus vero licet inter nervos existat, communionem tamen fieri sensus et doloris inter remotas partes ob ramorum quandam coniunctionem, negat. Nam omnes nerui ex ipsa medulla propullulant, et eorum integumenta sensu destituuntur, cui accedit, quod sensus nunquam in vnico modo nerui puncto sese exferat. Sed ad nexum potius, qui in ipsa neruorum origine in cerebro locum habet, in hoc ipso effectu respici iubet. Sparsim postquam de sentiendi et motum inducendi vi neruorum egerit, tandem de vi ista, externas imagines animae imprimendi, disputat. Mentio quoque breuiter fit remediorum, quorum efficacia in nervos et cerebrum praecipue sese declarat, et morborum, qui affectis neruis eorumque fonti originem

nem debent. Inter hosce quoque cancer memora-
tur, quem a neruorum vitio prouenire non omni-
no absolum Noster iudicat, incremento eius cele-
ri, dolore diro, tenacitate mali et virtute nar-
coticorum remediorum inductus.

Excipit disquisitionem praecedentem anato-
mica neruorum descriptio, quae sola nouem fere
plagulas complet, profutura iis vel maxime, vt
opinamur, qui in cadaueribus neruorum scruti-
nio occupantur. Initium fit a nouem istis ner-
uorum paribus, quae cranium perforant. Ho-
rum octauo adiungit par accessorium, etsi com-
modiorem illi locum inter neruos, e medulla spi-
nali progredientes, tribuat. Post nonum, par in-
tercostale persequitur, in cuius termino inferiori
super osse sacro negat, se semper arcum istum a
WILLISIO, VIEUSSENIO, WINSLOWIOQUE de-
scriptum inuenisse. Tum ad triginta ista medul-
lae spinalis paria progreditur, et diuersas eorum
propagines ad diaphragma et artus expendit. Vbi-
uis praeterea, quae ipse de hisce obseruauit, au-
ctorum dissensus, quoad denominationem, ortum,
nexum aliaque momenta significat.

XIII.

Tal om den rätta Alderdomens ärnaende, hål-
lit för kongl. Swenska Vetenskaps Aca-
demien vid Praesidii nedläggande, den 4.
maii År 1763. af DAVID SCHULTZ, M.
D. Artis obsecrtriciae Professor et Director
Regius. Stockholm, tryckt hos Direct.
Lars Saluius, 1764. plag. 3. oct. mai.

i. e.

Sermo de optima ad senectutem perueniendi
via, habitus in confessu academiae Regiae
scientiarum Sueciae, quum praesidis munus
deponeret a DAVIDE SCHULZ.

Texere hic pergit, quam ante aliquod tempus te-
lam inceperat Cl. Auctor, vt qui, diaeteticis
praeceptis, tenellae aetati maximae opportunis, olim
ab eo delineatis *, iamiam ea persequitur, quae
inde ab ea aetate, qua homo de rebus suis ipse di-
spicere incipit, vt ad senectutis eiusque viridis via
pandatur, obseruari debent. Neglectu enim com-
modae diaetae longe plures homines, quam conta-
giosis morbis vel inopinata morte, intereunt.

p. 2.

Prima Auctor Cl. cura infantum, ad decimum
quartum vsque annum, diaeta dirigenda occupatur.
In hocce stadio victum blandum et sapidum, cre-
brius, sed parca quantitate ingestum, exercitatio-
nem corporis liberam et somnum satis protractum
commendat, quorum omnium necessitatem ex ipsa
corporis in ea aetate indole declarat. Merito vitu-
perat parentum et praeceptorum morositatem et
inscitiam, qua vel minis et ictibus mores infantum
corrigerere

* vid. Comment. nostr. Vol. XI. p. 412.

corrigere vel intempestiua festinatione doctos eos reddere fatagunt. Vnde fieri non potest, quin et animi alacritas pereat, et intellectus memoriaeque vis obtundatur. Quae censura, etsi imprimis ad morum doctrinam, ideo tamen et ad medicos pertinet, quod non nisi sub connubio animi parati laetique corporis salubritas seruetur, timore vero, vi adhibita, et vita sedentaria, tam valetudo corporis, quam animae vires labefactantur, ob debilitatos iamiam nequos, conuulsiuus morbis obnoxii euadunt, et quum corpus eorum succosum, nec libero aeris puri et frigidi vsu, nec iusto motu fruatur: exanthemata, bubones, alui profluvia et vermes gignuntur, praecipue si eundem victum, quem adulti, firmum scilicet varieque mixtum et calida natura instructum, ingerunt. Ex diuturna praeterea intra clausum conclaue commoratione imbecilles et aeris vicissitudinum impatientes fiunt.

p. 5.

Noua mala sese exserunt ex iisdem saepe fontibus inter decimum quartum et vigesimum vnum aetatis annum, quo vitae spatio sentiuntur calor, antea non perceptus, noua desideria et nouae secretionis, et haemorrhagiis variis homo a vi exaestuantis sanguinis patet. In hac ipsa aetate praesertim insignem sollertiam, tam quoad animae, quam corporis salubritatem, procurandam Noster requirit, quum vitia, alterutrius generis contracta, ob terminum incrementi iamiam natum, dein corrigi nequeunt.

p. 7.

Virilis aetas inflammationibus magis et febribus vehementioribus obnoxia est. Et quoniam sanguis non ea amplius facilitate, deficiente praesertim motu necessario, superiora petere potest, ac antea, haemorrhoides eam vexant. Et ob rigorem partium solidarum maiorem chronici morbi facilius radices agunt. Eo autem omnis in vitae genere curatum

dirigenda est, vt ne fluidae et solidae corporis partes nimis celeriter coeant vel rigescant.

p. 9.

Senes vero, qui repuerascere quasi incipiunt, eandem quoque normam obseruare oportet, quae infantili aetati prospicit. Caueant scilicet sibi ab aëris iniuriis, restringant eadem ratione, qua annis crescunt, ciborum copiam, vtantur cibis digestionis facilis, quum duriores, nec vacillantes dentes et edentulae maxillae, nec ventriculus ferant, caute spirituosa vsurpent, abstineant a curis superioribus, somnum protractiorem sibi indulgeant, et in laboribus vires probe suas explorent. Ad commoda tamen senectutis referendum, quod saepe immunes permaneant contagiorum et epidemicorum morborum.

p. 15.

Non acquiescit autem Auctor Cl. iis momentis recensendis, quae ad singulae aetatis naturam vitiaque committi solita et praecepta diaetetica pertinent: sed, praemissis hisce, generales, quae cuiuslibet vitae generi conferunt, regulas praescribit. Quarum quasdam modo huc transferre ex eleganti auctoris commentatione licet. Potus calidos cuiuscunque generis repudiat, vtpote quum relaxandi vis, etiamsi theae, coffeae, vel succoladae miscela fiat, persistat, quae ipsa miscela vitio sibi genuino non caret. Butyrum recens, nec liquefactum ob nutriendi et emolliendi facultatem commodum habetur, quum liquefactum vel rancidum labefactet ventriculum et sanguinem acrem et ad putredinem procliuem reddat.

p. 21.

Victum animale, cuius varia praeparationis genera Cl. Auctor studiose explorat, eatenus praefert vegetabili, quoniam contra pleborumque opinionem facilius concoquitur. Barbarorum exemplo, quin et infantum confirmatur, cruda vegetabilia sine sanitatis offensa edi posse. De pane triticeo vis aluum obstruendi notatur, et conuenien-

uenientissimus panis durus more veterum Suecorum iudicatur. A miscela autem nimia ciborum impense dissuadet. Leuiorum malorum sanationem prout Auctor Cl. mauult naturae, quam medicamentis committi: ita in iis horum vsum praecipue vituperat, qui iisdem futuras valetudinis insidias auertere conantur. Displicent igitur Nostro purgantia, sudorifera, venaesectioes, acidularum vsus et reliqua, quae, statis anni temporibus, a quibusdam adhibentur. De tabaco pariter, siue fumi forma ore hauriatur, siue in puluerem redactum naribus attrahatur, durius sentit.

p. 24.

p. 33.

p. 34.

XIV.

Dissertatio inauguralis medica, sistens examen chemico - medicum aquae acidulae vulgo Pinkenfeldensis dictae, Auctore IGNATIO WETSCH Austriaco e St. Floriano 1763. Vindobonae typis Georg. Lud. Schulz, 8. pl. 2. c. tab. aen.

Aqua haec ex Hungaria, vbi in comitatu *Castrî ferrei*, prope oppidulum *Pinkenfeld* scaturit, Vindobonam, qua octo lapidibus distat, adfertur in lagenis, vti Cl. Auctor queritur, non probe clausis. Multo aere elastico, quem spiritum vocant, quique concussione lagenae se prodit, abundat, et postquam auolauit, flocci maiores minoresue e colore profunde flauo subrubescences in fundo lagenarum reperiuntur, aquae autem, per aliquod tempus liberiori aeri expositae, innatat pellicula, quae ablata denuo renascitur. Syrupus violarum ab admixta hac aqua sensim viridescit, aqua autem ipsa cum instillatis acidis efferuescit, affuso vero alcali, lactescit. Solutiones metallorum, si aquae

p. 8.

p. 11.

p. 17. minerali guttatim admiscentur, turbantur, aquamque pariter lactescere faciunt. Metalla vero, quae antea soluta fuere, plumbum scilicet et lithargyrium subalbido, mercurius subflauo, et argentum subgryseo colore praecipitantur. Lixiuum tamen alcalinum, cum sanguine bouino paratum, et aquae instillatum, secundum experientiam, quam Cl. MARGGRAF primus patefecit, nullum ferri contenti indicium, quum aqua post instillationem non coeruleum, sed lacteum acquisiuit colorem, praebuit.

p. 21. Sal decoctu paratus, ad alcalinam vergit indolem, cum acidis enim efferuescit, et perfecte saturatus, medium sale efficit: quemadmodum et terra, ex aquis producta, eiusdem est naturae. Ochra tamen quam flocculi subrubescens, ex aliquot lagenis collecti, dederunt, addito sebo, igne valido tractata, verum exhibuit ferrum, quod eo magis mirandum, quod lixiuum alcalinum, vt modo comperimus, ne vestigium quidem latentis in aqua reliquerit ferri.

p. 25. Colligit igitur Cl. Auctor ex memoratis experientis, in aqua hac acidula contineri sequentia: 1. spirituosum aliquod fugacissimum; 2. terram specificam alcalinam; 3. alcali minerale; 4. ochrae martialis parcissimam copiam. Quod autem huic aquae, eiusque inde parato sale, acidum vitriolicum Cl. Auctor prorsus deneget, concedere ideo ei non possumus, quia neque terra alcalina, neque ferrum in aqua sola solui potest: vt nihil dicamus de sale, coctione parato, qui licet ad alcalinam, vt Cl. Auctor vult, vergat naturam, tamen facili encheiresi, accurata nempe abolitione alcalini adhaerentis et praedominantis, nouaque, vt vocant, crystallifatione, in verum sale medium amarum, qui ex acido vitriolico et alcali minerali constat, et qualem

lem omnes fontes minerales acidulaeque continent, potest mutari. Hisce praesuppositis, Cl. Au-p. 28. Etor tandem quaestionem mouet: an non hae acidulae in acido primarum viarum, et morbis inde oriundis, in pituita, et inde pendentibus affectibus, in obstructionibus viscerum aliisque eiusmodi aegritudinibus possint tentari? de quo non dubitat, praesertim si ex ipso haurirentur fonte.

XV.

Noua physico-medica.

Academia scientiarum, inscriptionum et elegantiorum litterarum *Tolosana* duo proposuit praemia, iis promissa, qui prae ceteris optime explicauerint, 1) *cur fluida in tubulis varii generis lente fluant*; 2) *quae sint signa, ex quibus contrahiffurae in corpore humano cognosci et quomodo mala, quae eas sequi solent, auerti possint.* Hoc pertinet ad annum 1769, illud vero ad hunc, quem agimus annum 1768. Quibus legibus eos se adstringere oporteat, qui praemia haec promereri cupiunt, alio loco expositum est.

*Qui sint praecipui characteres terrarum Occitaniae inferioris? quae illarum vitia, progignendo frumento minus commoda, et quo modo ea corrigi queant, se edoceri optat Regia scientiarum Societas *Monspelienfis*, et huic problemati praemium anni 1769 destinavit.* Commentarii, de hac re conscripti, ante diem octauum mensis septembris 1769, sub conditionibus consuetis, mitti possunt ad perpetuum huius Societatis Secretarium Cl. R A T T E.

Academia elegantiorum litterarum, scientiarum et artium *Massiliensis* etiam in annum 1769 duas exposuit

quaestiones, quas, si exploratae et solutae fuerint, sperat, multum vtilitatis patriae esse allaturas. Quaerit vero 1) *quae sint caussae, cur piscatus in oris maritimis Prouinciae sit tam imminutus, et quibus auxiliis fieri possit abundantior?* 2) *quae sit optima methodus vini Prouincialis parandi et tractandi, tam quoad usum, quam exportationem.* Opus est, vt ante calendas ianuaras anni 1769 commentarii Academiae tradantur. Serius qui missi fuerint, praemio exclusum iri Academia declarauit.

Regia quoque scientiarum et artium Academia *Metensis* in annum 1767 proposuerat quaestionem similis argumenti: *quae nimirum sit optima methodus vina agri Metensis parandi et tractandi,* atque vt totius quaestionis ambitus intelligeretur, simul declarauerat, se velle, vt in explicanda hac quaestione praecipue de maturitate vuarum, de fermentatione vinosa, de iis mutationibus, quibus vina sunt obnoxia, et de remediis illas praecauendi exponeretur. Accepit etiam Academia super hac re varia scripta, inter quae tria potissimum magnam, tum physicae, cum oeconomicae scientiae peritiam auctorum prodebant: attamen, quum nondum quaestio proposita ita sit explicata, vt plana, confirmata confectaue dici possit, atque quum spes sit, fore, vt partim ii, qui in missis commentariis hanc rem reliquis accuratius tractarunt propiusque tetigerunt, longiori ad cogitandum tentandumque concessio tempore, in hanc rem altius penetrare possint, partim alii inuitentur ad ea, quae ipsis de hac re consent, colligenda conscribendaue, et vt demum nihil in hac re supersit reliqui: Academia consultum duxit, eandem quaestionem denuo proponere, nec prius, quam die 25 mensis augusti anni 1769 merenti praemium est adiudicatura. In mittendis commen-

commentariis eae leges sunt obseruandae, quae omnes Academiae postulant. Litterae nomine DUPRÉ DE GENESTE, perpetui Academiae Secretarii sunt inscribendae, ipsique ante calendas iulias 1769, solutis antea sumtibus, qui cursus publici nomine exiguntur, tradendae. Praemium est aurea moneta quadringentarum pondo Gallicarum.

Praemium, quod Societas scientiarum *Harlemensis* huic 1768 anno et ei argumento destinauerat, quod de illa anginae specie agit, quae lente quidem oriri, nihilo tamen minus mortifera esse solet, et cuius alibi* vberior a nobis facta est mentio, reportauit die 24 mens. maii Cl. V. MATTHIAS GEUNS, Medic. Doctor Groeningensis. Fuit etiam inter reliquos commentarios alius, quem prae ceteris Societas applausu suo non indignum censuit ideoque argentea moneta constituit ornare. Quum vero simili sententia, sc. *in magnis voluisse, sat est*, bini commentarii essent notati et Auctor prioris scriptionis nullam adiecisset schedulam, igitur eius nomen penitus lateat, in publicis nouellis Societas notum fecit, illum commentarium, cui secundarium hoc constitutum est praemium, viginti septem conflatum esse paragraphis, ex quibus facile suum tractatum cognoscere poterit Auctor, qui simul valdopere rogatur, nolit gloriam docti expertique viri fugere, nec patefacto nomine, licet exiguum, honorificum tamen et publicum recusare praemium.

Propositum etiam est ab *Eadem* Societate nouum problema, quod ad annum 1770 est annumerandum. Optat nimirum Societas, vt determinaretur, *quid requiratur ad artem obseruandi et quantum haec conferat ad animum expoliendum et perficiendum.*

ciendum. Tractatus conscribendi sunt vel teutonice vel belgica vel gallica lingua et ad Societatem ante initium anni 1770 mittendi. Quale et quantum praemium huius rei causa ab Academia expectare liceat, et quibus legibus se accommodare si opus habent, qui de hoc praemio certabunt, alio loco* a nobis est narratum.

Problema, quod ad proximum 1769 annum pertinet, non est, cur repetamus, cum in praecedenti parte** illud exposuerimus.

Caesareo - Regia Societas agriculturae et scientiarum, quae *Clagenfurti* in Carinthia conuentus agere solet, nuper die 5 maii mensis sententiam tulit de iis scriptis, quae acceperat super problemate, in annum 1767 proposito et ab Ea vnanimi consensu id scriptum praemio dignissimum iudicatum est, quod hac sententia: *Point de succès sans experience* insignitum erat et cuius adiecta schedula resignata nomen continebat CLAVIER DU PLESSIS à la Poste restante à Touraine. Quaesiuerat vero Societas, quinam essent optimi modi prata Carinthiae fertilia reddendi eaque augendi. Secundarium praemium, quod *accessit* appellatur, adiudicauit FRIDERICO MAYERO, verbi diuini ministro Kupferzellae in principatu Hohenloico - Waldenburgico.

Ab Eadem Societate etiam in hunc annum proposita est quaestio, cui dirimendae rerum physicarum et oeconomicarum periti operam impendere sunt inuitati, scilicet demonstrare, *utrum cibare pecora in stabulis, an pascere lucrosius sit, tum quoad finum, cum quoad usum reliquum, qui ex pecoribus prouenit.* Annum ab Augustissima Imperatrice constitutum praemium et huic quaestioni nunc addictum mone-
ta est aurea, pondere triginta sex aureorum.

In

* Vol. XII. p. 536.

** p. 547.

In conuentu publico a Regia scientiarum Societate *Gottingensi* mense h. a. februario celebrato Ea rationem reddidit praemiorum, quae tunc temporis distribuere promiserat inter eos, qui ex eius arbitrio proposita argumenta curatius tractauerint. Ex quibus quum vnum tantummodo ad nos attineat, in eo acquiescimus vtpote studio nostro propiori. Recordentur igitur Lectores nos supra * narraſſe ab hac Societate quaeri: *num utile ſit, alternis annis in eodem agro diuerſa ſerere genera frumenti, farris, tritici et hordei, quorum cultura et indoles interna ſimiles ſuccos ad incrementum exigunt?* Sed ad dubiam hanc rem reſpondit omnino nullus.

In eodem conuentu haec Societas nouum exhibuit argumentum, e phyſicis doctrinis depromtum, et quod illuſtrando generationis operi inferuire poterit. Multum quidem illud conuenit cum eo, quod Societas paullo poſt eius inſtaurationem propoſuerat, atque denuo repetierat. Quum vero argumenti nimius ambitus ei dimetiendo plures et maiores obieciſſe videatur difficultates, quam vt ſuperari potuiſſent, arctioribus eandem rem limitibus nunc coegit, adeoque explicatu faciliorem reddere ſtudit ea ratione, vt tantummodo quaereret: *quae ſit prima forma oui et embryonis, in animalibus quadrupedibus a primo impraegnationis die ad uſque decimum ſextum.* Hoc argumentum pertinet ad annum 1769. Praemii loco ſoluentur aureorum Hollandicorum quinquaginta. De reliquis, quas obſeruare conuenit, legibus conſtat.

Regiam ſcientiarum Societatem *Hafnienſem* tantam pecuniarum copiam ex ſingulari clementia et literarum ſtudio a Potentiſſimo Danorum Rege dono accepiffe, vt ex eius redditibus tria conſtituerentur

Xx 5

praemia,

* Vol. hoc p. 175.

praemia, totidem problematibus proponendis supra * a nobis narratum est. Nunc accepimus ab hac Societate tria viris doctis proposita, quorum duo, quum a nostris doctrinis paululum aliena et ex mathematicis et historicis petita sint, silentio transimus. Tertium vero, quod utique ad illustrandam physices quandam partem utile esse poterit, apponimus. *Factis scilicet iamiam nonnullis tentaminibus, declinationem acus magneticae eiusque variationem a priori computandi desideratur optima huius calculi methodus, selectissimis obseruationibus superstructa et exemplis locorum australium aequinoctialium et borealium in utroque haemisphaerio comprobata.* In explicanda hac re scriptorum arbitrio datum est, uti vel lingua latina, vel gallica, vel teutonica, vel danica. Praemium, ad quod adspirandum exteris et indigenis ius est aequale, exceptis Societatis membris, moneta est aurea pretio centum thalerorum, quales Danicis quotidiano sunt in usu. Conscripti tractatus ante finem mensis martii 1769 ad Societatis Secretarium Ill. virum HELMSTIERNA, Potentissimo Danorum Regi a consiliis sanctioribus, sunt mittendi, ita tamen, ut solutum sit, quod cursus publici nomine debetur. Exigit etiam Societas, ut in celandis auctorum nominibus et notandis commentariis eae feruentur leges, quae apud alias Academias esse solent solennes. Finito mense maio eiusdem anni, praemia in conuentu publico merentibus sunt adiudicatura.

Societati naturae indagatorum *Gedanensi* ante aliquod tempus demortuus IOANNES SAMUEL VERCH, Consiliarius Aulicus Ducis Saxo-Vinariensis, qui Gedani natus erat, insignem pecuniarum copiam testamento reliquit, ea conditione, ut redituum

tuum pars praemiis impenderetur, quibus afficerentur tractatus et scripta, res explanatura, quae utilitati publicae et imprimis patriae inferuire possint. Huic itaque consilio et voluntati testatoris satisfactura iam anno praecedenti Societas, promisso quinquaginta aureorum Hollandicorum praemio, hanc rem physicis atque scientibus quibusque proposuerat disquirendam, ut *modus* indicaretur, quo *nimia aggeratio sabuli, e mare in littus eiectioni, maiusque incrementum puluorum in eo isthmo, qui prope Gedanum mari Baltico et sinui Venedico interiectus, germanice Nehring appellatur, impediretur atque praecaveretur, et quae deinde essent commodissima minusque sumtuosa auxilia, quae malo huic mederi possent.* Nunc relatum legimus hoc praemium in conuentu publico die 10 mensis maii h. a. adiudicatum esse IOANNI DANIELI TITIO physices Professori Ord. Vitembergensi.

Eadem Societas in hoc conuentu ex redditibus eiusdem legati tria promisit praemia, anno 1770 exhibenda, totidemque propositis problematibus copiam fecit scientibus quibusque illa quaerendi. In primo postulatur certum auxilium, quod lignum quercus et pinus, partim pauimentis, scalis cellarum subterraneorum et aliis aedificiorum partibus dicatum, partim palustribus terrae locis, vel ipsi aquae immissum e. g. in cataractis, propugnaculis, aquae ductibus et pontibus, a putredine atque efflorescentibus fungis custodiat? Alterum eo redit, num ex situ montium seu ex lamellis terrae signa possint erui, ex quibus locus, ubi succinum occurrit, definiri queat? deinde quomodo illud commodissime, facillime et minus sumtuose, remotis impedimentis e. gr. aquis, effodiatur. Vltimum versatur in inuestiganda nitri murarii causa, utrum illa in lapidibus seu calce, seu utroque simul, an in aliis posita sit causis et quaenam sint optima remedia, quibus

*bus id partim a muro exstructo abigi, partim ab ex-
struendo arceri possit?* Egit quidem iam de hac re
D. HIRSCHING in *Franconica collectione observa-
tionum* Vol. I. Part. 2. Sect. 2. et Vol. X. P. 22. Sect. 2.
atque varia exposuit remedia. Quum vero illa va-
riis in locis, imis potissimum aedificiorum contigna-
tionibus, ob magnam e proxima terra continuo ad-
scendentis humiditatis copiam, frustra applicentur,
non dubitavit Societas eandem rem denuo propo-
nere, hac tamen conditione, vt, qui de hac re sunt
exposituri, non tantum remediis, ratione effectis,
sed potius experientia confirmatis studeant. In
scribendo vti rogantur, vel teutonice, vel latine, vel
gallice lingua et litterarum caractere lectu facili.
Auctores nomina sua, dignitates et domicilia designa-
bunt in schedula, sigillo obfignanda, cui extrinse-
cus inscripta sit sententia eadem, qua commenta-
rius est notatus. Hi ante calendas mensis septem-
bris 1769 ad Virum Consult. WELCKMANNUM,
I. V. Licentiatum et Societatis Secretarium sunt mit-
tendi, ita tamen, vt nulli eorum causa Societati
oboriantur sumtus. Dies vltimus mensis februarii
1770 distributioni praemiorum est constitutus, quo-
rum singulum erit viginti quinque aureorum.

Regia Academia scientiarum *Holmiensis* in pu-
blico conuentu, mense aprili celebrato, sententiam
suam publicauit de iis scriptis, in quibus proble-
mata, annis 1766 et 1767 proposita, varii explanare
conati fuerint eruditi. Quanquam vero nullus ex-
pectationi Academiae fecit satis, tamen cum non
nulli proposita argumenta propius tetigissent, osten-
saeque peritia haud mediocri aliquem mereri vide-
rentur assensum, monetarum aurearum loco iis da-
tae sunt argenteae, quarum sex, inter alios, reportauit
IACOBUS VENTURA, Abbas Venetus, qui de
argumento

argumento, in annum 1767 proposito, egregie egerat. Soluendum itaque adhuc dum restat problema, quod anno 1766 erat destinatum: *quae sit optima ratio piscinarum constituendarum, in quibus pisces ali possunt.* Repetit etiam Academia problema, alio tempore propositum: *quae sint auxilia maxime idonea, quibus deleri possunt ea insecta, quae arborum folia et flores destruunt? et quomodo illa potissimum Vddeualliae in praefectura Bohusiae applicari possint?* Anno autem 1768 hoc propositum manet argumentum: *qui sit optimus modus apes fouendi, et qua ratione maximi ab iis capi possint fructus?* Praemium, duplicato pretio, est moneta aurea viginti aureorum pondere.

Ab *Eadem* Academia in hoc conuentu sociorum numero adscripti sunt EDUARDUS SANDIFORT, Med. Doctor Hagae comitum; PETRUS L'ARCHEVEQUE, architectus, Holmiae commorans, natione Gallus; IOANNES IACOBUS REINHARD, a consiliis intimis marchionis Badeno - Durlacensis; IOANNES ANDREAS MURRAY, Med. D. et Prof. in Academia Gottingensi; NICOLAUS CHRISTIAN FRYS, Episcopus Laponiae Noruegicae, denique PETRUS IOSEPHUS MACQUER, Chemicus et Socius academiae sc. Parisinae.

Libera Societas oeconomica *Petropolitana* inter alia problemata, quae ad nostrum institutum parum pertinent, etiam hoc proposuit, vt *rationibus, ex physices et morum doctrina petitis, demonstraretur, cur consuetudo, inter vulgum ruralem antiquitus seruata, incremento generis humani valde noxia sit, cum rustici filiis suis impubibus maturas collocant puellas, quae illis statura, viribus et annis longe maiores sunt, quod vero ab his fieri solet huius lucri caussa, vt operarum suarum numerus augeatur.* Praemium est aurea moneta

moneta duodecim aureorum Hollandicorum. Conscripti de hoc argumento tractatus ante calendas martias 1769 Societati sunt tradendi.

In Academia *Wittebergensi* adiit Vir Cl. ADOLPHUS IULIANUS BOSE, Philosophiae ac Medicinae Doctor munus Professoris medicinae extraordinarii die 27 mensis maii 1768. programmata, vbi de *differentia fibrae in corporibus trium naturae regnorum* disseruit et ad orationem de medico, prae ceteris *humani corporis fragilitatem intelligente*, audiendam inuitavit.

In Academia *Tubingensi* Vir Cl. PHILIPPUS FREDERICUS GMELIN Chemiae et Botanices Professor Ordinarius, Regiae Societatis scientiarum Londinensis Socius die nono mensis maii 1767. mortem cum vita commutavit, cuius vitam et scripta in posterum trademus.

Nuper retulimus Vir Cl. ADAMUM NIETZKI * abiisse in Academiam *Altorfinam*, munere Professoris Medicinae Ordinarii ornatum, ideoque et nostrum duximus cum lectoribus communicare, ob infirmam valetudinem eum Halam iterum petiisse.

In Anglia Eques IOANNES PRINGLE, Medicinae Doctor, cuius praeclarae scientiae medicae fama omnem implevit Europam, nuper archiater Augustissimae Principis *Walliae* est denominatus.

Cum Io. Schreuderus bibliopola Amstelodamensis egregium illud opus: *Recueil des Memoires de l'Academie Royale des sciences*, quod in Batauis centum voluminibus in 12mo recusum fuerat, a multis

* vid. Comment. nostr. Vol. XIV. p. 554.

multis negligenter emptum fuisse intellexisset, boni publici caussa decreuit, reliqua exemplaria inde ab anno 1725 offerre iis, qui seriem tomorum continuare neglexerunt, facta dimidii pretii deminutione. Licebit autem hac eius beneuolentia a die primo octobris huius anni per octo menses vti, et nomina Amstelodami, aut Lipsiae tempore mercatus, aut apud aliarum vrbium bibliopolas, qui cum Schreudero haec communicant, profiteri.

XVI.

Memoria PAVLI GOTTLIEB WERLHOFII,
Regis Britanniae Consilarii aulici et archiatri, Societatis Regiae Londinensis et Academiae Imperialis nat. curiosorum Sodalis.

Magna omnium consensu gloria WERLHOFII fuit, et vera quidem illa, si quidem gloria multorum magnorumque meritorum fama peruulgata est. Et habuit profecto omnia WERLHOFIUS, quibus bene de genere humano mereri posset, iisque ad bene merendum vsus est. Contigerat ei ingenium, quod et sua sponte ad elegantiam doctrinae ferretur, et, cum institutionem nactum esset, cederet facillime, seque in omnes formas mutari pateretur. Nam cum, praeter necessarias docto viro et aetati nostrae linguas, orientis etiam literas, arabicas nominatim, cognitas haberet, non contemnenda quoque carminum scribendorum facultas in eo fuit, quam collectio etiamnum reliqua declarat: cui, quod HALLERUS praefatus est, quis non laetetur, aut notatu dignum dubitet, duos praestantissimos medicos etiam in alio literarum genere similes fuisse? Si WERLHOFIUS non omnem vim

Halleriani carminis expressit, at, iudice tamen HALLERO, pura est oratio, numerose cadens, apte composita, ipsique versuum exitus similes diligentiam et studium produnt. Quae omnia si in quopiam coniuncta sunt, non solum beneficae naturae laudem, quae nostra non est, nobis conciliant; sed recte usurpatae facultatis honestam gloriam pariunt, multamque bene de aliis merendi materiam continent. Nec vero ita se huius venustatis amor per animum WERLHOFFII diffuderat, ut seueritati doctrinae locus nullus relinqueretur; verum, ut profecto se res habet, molliri animum his deliciis, parari ad multa alia, acui et incendi debere statuerat, ac tum demum verum ex iis capi fructum, cum fatigatus quis labore atque contentione humanissimam recreationem quaereret, aut ineptis doctrinae contemtoribus ostendere vellet, quam facile elegancia cum subtilitate coniungi posset. Foret hic locus, de vberissima WERLHOFFII doctrina artisque medicae scientia et libris dicendi, nisi diu iam inter principes Europae medicos locum ei consentiens fama assignasset, conflata illa tum innumerorum aegrorum gratis laudibus, tum, quod multo maius est, ipsorum medicorum incorrupto et post mortem quoque eius constanti iudicio. Omnino enim neminem audiuius, ne arti quidem deditum, qui, cum de WERLHOFFIO iudicaret, reprehendendum quidquam, aut excipiendum, multo minus erratum putaret. Sed huius tam consentientis iudicii ea semper potissima causa nobis visa est, quod tum quoque, cum aegrorum curis omne tempus ei eripiebatur, tamen animum ab arte facienda ad contemplandum auocauit, ut rationi primum locum tribueret, eam experiendo muniret, sed inter experiendum quoque rationis atque cogitationis magnam esse vellet auctoritatem.

Cuius

Cuius sententiae nostrae si quis certum pignus postulet, ei nihil melius, quam *Werlhofianae observationes de febris* commendare possumus, quo libro nihil facile melius in hoc genere nouimus, siue quis ordinem velit, siue diuersarum in tanta similitudine febrium perspicuam distinctionem, siue ipsum dicendi genus dilucidum, et, vt in tali disputatione, probabile, siue denique fidem, obseruationi arcte adstrictam, sine opinionis libidine. Erat igitur faciendae artis ita peritus, vt omnino omnem operam curandis aegris impendere debere videretur; sed idem doctrinae caussarumque adeo intelligens, vt nemo melius docere artem posset. Praeclare vero cum medicina ageretur, si doctores tales ei omni tempore contingerent. Non solum enim vanitate opinionum ita liberari posset commode, et ad certam rationem propius adduci; sed capere etiam permagna incrementa ex eorum studiis, qui agendo naturae vias persequerentur, cogitando autem imitari recte discerent, et obseruare sine periculo fraudis. Haud paulo minora vero illa bona WERLHOFFII fuere, quae vel sola hominem admirabilem reddunt; sed si ad superiora accedant, tum illud nescio quid praeclarum efficiunt, vt et possis, et velis bene de aliis mereri. Omnibus paratus erat, omnibus facilis et comis, etiam pauperibus, et sine spe lucri. A quot quantisque et coram et per literas consultus est! Tamen respondit, et ita quidem, vt confirmati animo aegri facilius iam morbos laturos viderentur, cum humanissima esset responsio, remedium autem simplex et parabile. Nihil in suadendo sibi arrogauit, sed adquiescere aegrotos cum fiducia iis iussit, quae iam alius suafisset; aut cum remotus ipse loco non pernoscere naturam omnem morbi aegrorumque posset, aliorum iudicio consilia sua examinari, mutari, probariue passus

est, nihiloque minus denuo suavit. Inter reges et principes cum versabatur, urbanitas artem adiuuit, ars urbanitati pretium addidit, vitata omni iactatione. Omnino enim oderat temeritatem eorum, qui omnia rata certa et firma habent, ac specie reconditae sapientiae spem aegrorum allecant. Idem odium ambitiosi obsequii erat: didicerat enim, dignitatem artis seuerasque eius praescriptiones aduersus libidinem aegrorum et mollitiem constanter tueri. In suscipiendis amicitiiis prudens et grauis, in gerendis fidelis fuit, omnisque eius vita honestatis significatione plenissima. Num ergo inexpectatum est, vitam eius aliorum commodis augendis consecratam fuisse, qui, cum posset, etiam vellet inferuire ceteris? Quid religionis amorem et intelligentiam dicamus, sine qua cum omnis illa doctrinae honestatisque commendatio inter nos inferiore loco ponitur, tum in vniuersum tot libidinum et cupiditatum impedimenta tolli nequeunt, aut non aequae facile, aut parum idoneis de causis. Ille vero vsque eo progressus est, vt quamdam Pauli epistolam in vsus suos commentario illustraret, quem qui viderunt, non contemnendum iudicarunt. In quo etsi dubitari potest, vtrum magis scientia miranda sit, an religionis exercitium seuerum laudandum, tamen videtur posterioris ratio potius habenda, cum numquam diulgare librum et demonstrare scientiam voluerit, sed ipse his cogitandis occupari, et quae intellexisset, mandata chartis in promptu semper habere. Ac talem rerum diuinarum cogitationem per omnem vitam efficacem fuisse, certum est.

Iam videamus, quae vitae talis praeparatio fuerit, aut quae adiumenta reperiri possint in iis, quae inde a natalibus ei euenere. Quod si maiorum exempla ad imitandum valent, multos habuit WERL-

HOFIUS,

HOFIUS, quos exprimeret, in his MEIBOMIUM, ipsumque parentem, IOANNEM, iuris professorem primum in academia Helmstadiensi, et consiliarium aulicum Brunsvicensem, a quo an. 1699. d. 24. martii Helmstadii genitus est. Accessit ad haec domestica incitamenta summorum virorum disciplina, ingenique conformatio: nam inde ab anno aetatis 18, praeter BOETTICHERUM GACKENHOLZIUM et SPIESIUM; alterum etiam MEIBOMIUM atque HEISTERUM audit, qui vnus si discipulo tali contigisset praceptor, tamen gloriae amplitudine incendere eum, ac disciplinae praestantia prouehere potuisset. Sed eidem HEISTERO et MEIBOMIO debuit vberiore facultatis exercendae occasionem, cum ab vtroque in societatem agrorum curandorum assumptus sit. Eo facilius ergo potuit Helmstadiensem academiam cum Peina, episcopatus Hildesiensis oppido, commutare, quo ann. 1721. artis faciendae causa migravit. Et quamquam tunc, vel a fortuna ductus, vel occasione obsecutus, abstrahi a literarum splendore videbatur, et ad artis faciendae necessitatem adigi, tamen seruauit animum, literarum amantem, nec nisi loco ab academia seiunctus est: neque enim, si quis semel bona doctrinae degustauit, ita diuelli ab ea potest, vt non vbique ad eam reditus detur; nec ita est quibusdam oppidis doctorumque hominum coetibus alligata eruditio, vt, modo fideles nos nacta sit cultores, comitari nos in quemlibet locum, et in ipsam solitudinem recuset. WERLHOFIUS ergo totum illud tempus in scriptione libelli collocavit, qui florentem tunc Stahlianam rationem excuteret diligentius: quod ipsum ea de re scribendi consilium et liberalem fiduciam indicat, et literarum studium indefessum, nisi vero dicere contra magnos viros, et tum dicere, cum dominantur, vnusquilibet potest.

est. Minuit tamen hanc fiduciam dissuadentium amicorum prudentia, qui ipsam consilii honestatem, ut fit, trahi facile in reprehensionem posse vererentur; certe gloriae fructum intercipi nollent inuidia, odio et indignatione Stahlianarum partium. Inde placuit ei scribere *de medicina sectae methodicae veteris, eiusque usu et abusu*, quae disputatio doctoratus capessendi causa an. 1723. Helmstadii defensa est. Altero anno post, innotuerat enim de eo fama, Hanouerae, in illustri loco et inter plures, artem facere iussus, non solum satisfecit eorum expectationi, a quibus vocatus erat, sed studia etiam Helmstadiensium erga se allexit, qui et ei optabilem eiusmodi professorem medicinae, et potissimum hanc personam imponendam putabant, qui ab illa literarum vniuersitate doctrinam et docendi veniam accepisset. WERLHOFIUS tamen, fortasse alienior a crebriore suarum rerum commutatione, coeptum semel cursum vitae tenendum putauit, nec umquam eo se adduci passus est, ut ad docendum se conferret. Neque tamen per omne illud tempus intermisit, etiam scribendo aliis prodesse. Quaedam eius disputationes *actis medicis Edimburgensibus* insertae sunt; sed multo plures *commercio literario Noribergensi*, omnes ipso dignae, arti vero utiles. Incidit etiam inter eum et HAHNIUM, medicum Vratislauensem inter Silesios, controuersia. Quod enim HAHNIUS variolarum morbum eundem esse statuerat cum veterum anthracibus seu carbunculis, restitit WERLHOFIUS singulari *disquisitione medica et philologica*, quae vtriusque morbi discrimen constitueret. Et quam ipse in oppugnando modestiam adhibuerat, eadem ab HAHNIO exceptus est, ut vere appareret, rei et veritatis causa ab utroque disputatum esse. Nos vero, cum de scientia eius atque in arte facienda studio ac felicitate iam dixerimus, facile

cile intelligimus, cur in hoc genere, cui se totum dedicarat, et quo literarum omne studium referebat, excellere tantopere potuerit. Vnum illud superest, fuisse eum socium academiae naturae curiosorum, societatis regiae Londinensis, et teutonicae Gottingensis atque Lipsiensis, denique an. 1740. a rege Britannico archiatrum electum. Quidquid *librorum Werlhofianorum* exstat, colliget WICHMANUS, medicus celeberrimus, et tam optabiles tantae doctrinae fructus, dispersos nimis et absconditos, in manus eruditorum hominum tradet, de quo nos quidem nobis vehementer gratulamur, et editori iam ante permagnas gratias agimus. Haec ergo fuit vita viri, tota illa, ut diximus, ad vnam normam et eodem consilio acta. Si non in alia atque alia loca vocatus est, aut adeo transiit, in quo magna pars hominum splendorem quaerere solet, at nihilo minus consilia eius ab omnibus expetita sunt, et tota Germania Werlhofianae doctrinae ac humanitatis particeps fuit. Quod qui minus splendidum putat, gloriam in aliis rebus ponere videtur, quae tamen omnis virtute animi, meritis et populari fama continetur. Finem vitae aliquot annis ante, quam adfuit, insanabilis dextri lateris paralysis praedixit, cuius causam WERLHOFIUS ipse a materia podagrica repetere solebat, quae retrogressa spinalem medullam affecerat. Relaxatis tandem omnibus nervis, totoque corpore tremente, victus est vi morbi, ac d. 26. iulii an. 1767. placide exspiravit, dignus tam longa vita, aut adeo multo longiore. Sed in pectoribus nostris aeternum viuet.

Index librorum, quos edidit Cl. WERLHOFIUS.

Diff. inaug. de medicina sectae methodicae veteris eiusque usu et abusu. Helmst. 1723.4.

Observationes de febribus, praecipue intermittentibus et ex earum genere continuis deque earum periculis ac reuersionibus praenoscendis et praecauendis, per medelam tempestiuam, efficacem, adaequatam, candide et perspicue propositam ad viros clarissimos et experientissimos auctores commercii litterarii Norimbergensis, qui problema proposuerant de febribus intermittentibus soporosis et apoplecticis etc. Hannou. 1732. 4.

Cautiones medicae de limitandis laudibus et vituperiis morborum. ibid. 1734. 4.

Cautionum medicarum tres sectiones, siue animaduersiones de limitanda febris laude et censura corticis Peruuiani, quibus observationes de febribus illustrantur defendunturque aduersus censuram disputatoris FR. A. GOELICKE de laude febris valde suspecta. ibid. 1734. 4.

Medicinisches Bedencken von den sogenannten Hinbrüthen in einen Schreiben an den Herrn Pastor TEUBNER. ibid. 1734. 4.

Disquisitio medica et philologica de variolis et anthracibus, vbi de vtriusque affectus antiquitatibus, signis, differentiis, medelis differit etc. Accedit RUD. AUG. BEHRENS diss. de affectionibus a comestis mytulis, ibid. 1735. 4.

Observationes, quae partim actis medicis Edimburgensibus, partim commercio literario Norico sunt insertae, ideo non indicauimus, cum earum collectionem in operum editione, supra commemorata, expectemus.

XVII.

Continuatio indicis scriptorum physico - medicorum, quae anno 1764 prodierunt.

Tal innehallande nagra Anmärkningar om Insecterne hallet för K. Vetensk. Academien d. 7. martii 1764. af Commissarien CAR. CLERK, da han intog sit rum sasom K. Academiens Ledamot, Stockholm, 8

Medicus veritatis amator et apollineae artis alumnus, Auctore CLERC, Moscou. 8 mai.

An Inquiry into the structure of the Human Body, relative to its supposed influence on the morals of Mankind. By CHARL. COLLIGNON, Cambridge and London, 8 mai.

Nosocomii ciuici Pazmariani annus medicus tertius, siue obseruationum, circa morbos acutos et chronicos ab HENR. IOSEPH. COLLIN factarum. Pars prima, Vindobonae, 8

MATTH. COLLIN ad E. G. BALDINGER epist. qua demonstratur, pustulas miliares male a quibusdam medicis factitias et symptomaticas dici, ib. 8

Lettres de M. DE LA CONDAMINE a M. le Doct. MATY, sur l'état présent de l'inoculation en France. 1) sur la defense provisoire de l'inoculation; 2) sur l'avis demandé par le Parlement aux Facultés de la Médecine et de la Theologie, au sujet de l'inoculation; 3) sur ce, qu'on doit attendre d'Arret definitif du Parlement au sujet de l'inoculation; 4) notice des ouvrages, qui ont paru depuis un an pour ou contre l'inoculation; 5) sur les trois dernieres assemblées de la Faculté de Medecine, à Paris, 12

Traité pratique sur la goutte et sur les moyens de guerir cette maladie, par M. COSTE, nouv. Edit. corrigé, ibid. 12

Trattato pratico sopra la Gotta e sopra i rimedi, per
guarire di questa malattia, del Sgr. COSTE, pré-
sentato in Ital. da GIORN. BAT. MERCUSCI,
D. M. in Lucca, 8

DOMINICI COTUNNII de ischiade nervosa com-
mentarius, Napoli, 8. c. t. aen.

Discorso della Irritabilità d'alcuni Fiori nuovamente
scoperta, d'il Conte GIOV. BATT. DAL COVOLO,
in Firenze, 8. c. tab. aen.

HENR. IO. NEPOM. CRANZ stirpium Austriarum
fasciculus II. Vienn. Austr. 8. c. tab. aen.

The virtues of Cinnabar and Musk against the bite of
a maddog; by IOSEPH DALBY, Birmingham,
4 mai.

MARC. CHRIST. CAIVS. DAME disp. inaug. si-
stens diiudicationem placidam obiectionum, quae
contra theoriam, originem caloris, ex attritu de-
ducentem, adferuntur, Gött. 4

BERN. DAVANZATI BOSTICHI, la coltivazione
Toscana delle viti e d'alcuni arbori, con i princi-
pi dell' agricoltura e della vegetazione del Sig.
HOME, in Venezia, 8

HENR. FRID. DELIUS dis. inaug. de efflorescen-
tia labiorum. Resp. *Salomo Cellarius*, Erlang. 4

Eiusdem disp. inaug. de excretionem sincera infida.
Resp. *Iac. Frid. Braun*, ibid. 4

Eiusd. disp. inaug. sistens experimenta et cogitata
circa lixiuium sanguinis. Resp. *Georg. Chph. Weis-*
mannus, ibid. 4.

Eiusd. disp. inaug. sistens experimenta et conie-
cturas circa sedimentum olei vitrioli album. Resp.
Ioh. Ge. Iahn, ibid. 4

Eiusd. disp. inaug. de febre asoda. Resp. *Paul.*
Lipszky, ibid. 4

Eiusd. Progr. de pulsu intestinali, ibid. 4

HENR. FRID. DELIUS disp. inaug. sistens theses, ex
vniuersa medicina selectas. Resp. L. w. Steeb,
ibid. 4

*Von den Mitteln zur Frölichkeit, nach den Gründen
der Arzneygelahrheit. Nach einer lateinischen Ab-
handlung des Herrn Hofr. und Prof. DELIUS
übersetzt und vermehrt, Nürnberg, 8*

Le Gentilhomme Cultivateur, ou Corps complet
d'Agriculture, traduit de l'Anglois de M. HALL,
et tiré des Auteurs, qui ont le mieux écrit sur
cet Art; par Mr. DUPUY DEMPOTES, Tome
VIII. à Paris, 4. av. fig.

*Eiusdem libri in forma duodecima, Tom. XV, XVI,
ibid. av. fig.*

Lettre a M * * * sur la mortalité des Chiens dans
l'année 1763; par M. DESMARS, à Amst. et
Paris, 12

Discours sur les Epidemies d'HIPPOCRATE, par
le même, à Berne, 12

FRANCISC. OLIVER. DEWEZ disp. inaug. de rha-
chitide, Viennae, 8

Memoire concernant differens remedes pour les
maladies veneriennes, par le Sieur ROGER DI-
BON, Chirurg. à Paris, 8

IO. LUD. DIETRICHS diss. inaug. de haemorrhoi-
dibus cristatis, Altorf, 4

FRANC. MICH. DISDIER de costarum fractura,
theses anatomicae et chirurgicae. Resp. Io. Bur-
galiere, Paris, 4

Manuel de Botanique, contenant les propriétés des
plantes utiles pour la nourriture, d'usage en me-
decine, employées dans les arts, d'ornement pour
les jardins, et que l'on trouve à la campagne aux
environs de Paris; par M. DUCHESNE, Fils, à
Paris, 12

SAM. DURAEUS diff. de casu inuentorum fertilissimo. Resp. *Olaus Meurling*, Vpsal. 4

Eiusd. diff. de elasticitate aquae. Resp. *Car. Pet. Fernberg*, ibid. 4

Eiusd. diff. de rarefactione aeris in antlia pneumatica. Resp. *Dan. Hallencreuz*, ibid. 4

Eiusd. diff. de usu ac praestantia physices, P. 2. Resp. *Pet. I. Tillaeus*, ibid. 4

Oeuvres anatomiques de M. DUVERNEY: contenant ses observations sur le cerveau et les organes des sens, sur la poitrine, le coeur et les poumons, sur l'estomac, le bas ventre et les parties de la generation. Avec les autres traités du même auteur, tant ceux, qui avoient déjà été imprimés, que ceux, qui n'ont point encore paru, nouvelle Edit. à Amsterd. Vol. I. II. 4. av. fig.

IO. PETR. EBERHARD diff. inaug. de caussis auctae sensibilitatis generatim. Resp. *Io. Ludou. Haake*, Halae, 4

Eiusd. diff. inaug. de morte subitanea absque vlllo manifesto laesionis in corpore signo. Resp. *Io. Georg. Chph. Zarnack*, ibid. 4

Gleanings of Natural History, containing figures of Quadrupeds, Birds, Insects, Plants, etc. Most of which have not, till now, been either figured or described, with descriptions of eighty-five different Subjects, designed, engraved, and coloured after Nature, on fifty two copper-plate prints. Part III. by GEORGE EDWARDS. (*Anglice et Gallice*) Lond. 4 mai. c. tab. aen. vii. coloribus pictis.

D. MARTIN FRIEDR. LUDW. EISFELD über das Angenehme und Unangenehme bey Ausübung der Geburtshülfe, an den Herrn D. IOACH. FRIEDR. HENKEL in Berlin, Quedlinburg, 8

P. EKERMAN diff. de purpura eiusque usu ac pretio apud veteres. Resp. Pet. Tillaeus, Vpsal. 4.

IOH. THEOD. ELLERS *physicatisch, chymisch, medicinische Abhandlungen aus den Gedenkschriften der königlichen Academie der Wissenschaften herausgezogen und übersetzt von* CARL ABRAHAM GERHARD, zwey Theile, Berl, Stett, und Leipzig, 8. m. K.

Die längst gewünschte Cur des so fürchterlichen und von vielen vor unheilbar geachteten Schaarbocks, durch wenige, doch gewisse, sichere und gar nicht kostbare Mittel etc. nebst einer kleinen Schiffsapothek, von CHRIST. ERNST ENDTER, Hamburg, 8

ABRAH. ENS de morbo boum Osteruicensi pro peste non habendo. Edit. III. auctior, Regiomonti, 4 mai.

TOSS. IOS. PASCHAL. ERNON diff. inaug. de amaurosi, Argentor. 4

IO. FRID. FASELIUS diff. inaug. de hydrophobia. Resp. Adolph. Traugott Otto, Ienae, 4

Eiusd. diff. inaug. de medicamentis refrigerantibus. Resp. Io. Gottfr. Hartig, ibid. 4.

Eiusd. Progr. II. de vasis corporis animalis aereis, ibid. 4

Traité des maladies les plus frequentes a Surinam, et des remedes les plus propres a les guerir, suivi d'une dissertation sur le fameux Crapaud de Surinam, nommé *Pipa*, et sur sa generation en particulier, av. fig. en taille douce; par M. PHILIPPE FERMIN, à Mastricht, 8

ANT. FERREIN quæst. med. an in parte mortua sectio post syderationem. Resp. Car. Lud. Franc. Andry, Paris, 4

LAUR. FERRET quæst. med. an chirurgia recens instrumentalis antiqua perfectior. Resp. Franc. Thiery de Bussy, ibid. 4

Obfer-

Observations particuliers sur la Medecine et la Chirurgie, l'Art des Accouchemens et les maladies veneriennes, avec des reflexions en faveur des jeunes Praticiens, par M. FICHER DE FLUY, M. D. à Paris, 12

IO. BAPT. MONTECOT FRAIROT diff. de viribus vitalibus, Monspel. 4

IO. LUDOLF FRANK diff. inaug. de liquore amnii, Götting. 4

Dizionario compendiofo di Sanità, che comprende l'esatta descrizione di tutte l'umane malattie, e de' Rimedi sperimentati da' piu celebri Professori, illustrato di osservazioni jatrofifiche dal Dot. FUSANUCCI, Tom. I. II. III. in Venezia, 8. Vol. 3.

PET. ADR. GADD. Upmuntran och Underrättelse til nyttiga plantagerers widtagande i Finland. P. II. Abo, 4

Eiusd. Akerbrukets Chemiska grunder, IV Delen, blandade akerjordmonens rätta Känning och förbättring. Resp. *Stenius*, *ibid.* 4

Eiusd. diff. Förfök at utmärka rätta sänings-tiden. Resp. *Iac. Herm. Gadd*, *ibid.* 4

L'Art de convertir le cuivre rouge, ou cuivre de Rosette en laiton ou cuivre jaune, au moyen de la pierre calaminaire, de le fondre en tables, de le battre sous le martinet, et de le tiré a la filiere; par M. GALLON, à Paris, fol. c. tab. aen.

MICH. NICOL. GANTER disp. inaug. sistens diagnoses morborum pectoris, Viennae, 8

ANT. GARNIER quæst. med. an febris malignae vesicantia? Resp. *Franc. Portier*, Paris, 4. (*Prodiit itam ibid.* 1741. 4. *Auctore et Resp.* ANT. BERGIER, *Praef.* ANT. FERREIN.)

Formules de medecine, latines et françoises, pour le Grand-Hotel-Dieu de Lyon; utiles aux Hopitaux

pitaux des Villes et des Armées, aux jeunes Médecins, Chirurgiens, Apoticaire, aux Personnes charitables et aux Habitans de la Campagne; par PIERRE GARNIER, nouv. Edit. revue, corrigée et augmentée par M. L. GARNIER, à Paris, 12

Essays on medical subjects, originally printed separately: To which is now prefixed an Introduction relating to the use of Hemlock and Corrosive sublimate; and to the Application of Caustic Medicines in Cancerous Disorders; by THOM. GATAKER, London, 8

Reflexions sur les préjugés, qui s'opposent aux progrès et à la perfection de l'inoculation, par M. GATTI, à Bruxelles, 12

Fortsetzung der Abhandlung von der Materia medica des Herrn STEPH. FRANZ GEOFFROY, 7der Theil, von den Thieren. Aus dem Französischen übersetzt, Leipz. 8.

Histoire abrégée des Insectes, dans la quelle les Animaux sont rangés suivant un ordre methodique; par M. GEOFFROY, D. en Med. Tom. I. II. à Paris, 4 mai. c. tab. aen. 22.

C. F. GEORGI diff. de regione Wermelandorum metallica, olim *Wermelands Berg* dicta, et oppido Philippstadio. Resp. *Er. Fernow*, Vpsal. 4

Recueil de 730 planches, contenant les figures des plantes et animaux utiles en medecine, gravées en taille douce, sur les desseins d'après nature de M. GERSAULT, Tomes V, à Paris, 8 mai.

MAXWELL GERTHSHORE diff. de papaueris vsu tam noxio, quam salutari in parturientibus ac puerperis, Edimburg, 8

IOAN. GESNER diff. phytographiae sacrae Pars practica IV. Tiguri, 4

De vva vrsina eiusque et aquae calcis vi lithontriptica nouae animaduersiones, experimenta, observationes MICH. GIRARDI, Patau. c. tab. aen.

Nützliche und durch die Erfahrung bewährte Vorschläge, bey heftigen und geschwinden Feuersbrünsten Häuser und Mobilien sicher zu retten: nebst einer gründlichen Anweisung große und gefährliche Feuersbrünste zu verhüten, und was man bey Auf- und Ausbawung der Häuser und Aufbehaltung der Mobilien auf eine nuzbare Weise zu beobachten habe, von D. I. FR. GLASER, 3te, viel vermehrte und verbesserte Auflage, Hildburghausen, 8

IO. GOTTL. GLEDITSCH systema plantarum a staminum situ, secundum classes, ordines et genera, cum characteribus essentialibus, Bero-
lini, 8

Das neueste aus dem Reiche der Pflanzen oder mikroskopische Untersuchungen und Beobachtungen der geheimen Zeugungstheile der Pflanzen in ihren Blüten, und der in denselben befindlichen Insecten; nebst einigen Versuchen von dem Keim und einem Anhang vermischter Beobachtungen, beschrieben und mit Farben nach der Natur vorgestelllet von WILHELM FRIEDR. Freyherrn VON GLEICHEN, genannt RUSWORM etc. herausgegeben, verlegt und mit den nöthigen in Kupfer gestochenen und illuminierten Abbildungen versehen, von IOH. CHPH. KELLER, Nürnberg, Fol.

SAM. GLOSIUS diff. inaug. sistens diagnofin morborum systematis biliferi et vropoetici, Vindobonae, 8

PHIL. FRIED. GMELIN disp. inaug. sistens fasciculum plantarum patriae vrbi vicinarum, sponte crescentium, cultarumque cum vsu omni earundem plebeio, adiectis obseruationibus in botanicam generalioribus typoque curatioris auium descripti-

scriptionis; Resp. Io. Georg. Weinmann, Tubing. 4

Dissertation sur la nature, la maniere d'agir, les especes et les usages des antipasmodiques proprement dits, qui a remporté le prix de l'Academie des Sciences et Belles Lettres de Dijon en 1764, par Mr. GUIL. LAMBERT GODAR, a Dijon. 8

IOACH. GOETZKE casus medico practicus de poly-po cordis cum nimia palpitatione cordis, Spiraë, 4

Appendix ad floram Ingricam; (Studio DAV. DE GORTER, Petropoli), 8

I. G. GRAEF diss. inaug. de callosa excrescentia oesophagum obstruente mortis causa, Altorf. 4

The History of Kamtschatka and the Kurilski Islands, with the Countries adiacent; illustrated with Maps and Cuts. Published at Petersbourg in the Russian Language by Order of Her Imperial Majesty, and translated in to English by JAMES GRIEVE, M. D. Glocester, 4 maj. c. tab. aen.

Nuova maniera di seminare e coltivare il frumento, che reca quasi cinquante per cento d'utile piu, che coll' ordinario usitato metodo, con in fine delineati in una gran tavola tutti gli stromenti necessari a tal vopo, publicata a commune beneficio da FRANCESCO GRÖSELINI, in Firenze,

Zoophylacii Gronouiani fasciculus secundus, exhibens enumerationem insectorum, quae in museo suo adseruat, examini subiecit, systematice disposuit atque descripsit LAUR. THEOD. GRONOVIVS, I. U. D. cet. additis rarissimorum insectorum iconismis, Lugd. Batau. Fol. c. tab. aen.

Ergötzende Sommerbelustigungen, zweyter Theil, welcher mehreres zur Sommertust gehöriges Blumen und Gartengewächs, nach seinem Anbau, richtigen Benennung,

- nennung, Nutzen, Gebrauch und Merkwürdigkeiten gründlich betrachtet, aus Selbsterfahrung nach alphabetischer Ordnung aufgesetzt von IOH. AUGUST GROTIAN, Leipzig und Nordhausen, 8*
- Projet d'ouverture et d'exploitation des mines et mines d'or et d'autres metaux, aux environs du Cezé, du Gardon, de l'Etaut, et d'autres Rivieres du Languedoc de la Comté de Foix, du Rovergue etc. par M. l'Abbé DE GUA DE MALVES, a Paris, 8
- Specimen experimentorum naturalium, quae singulis annis in illustri Pisana Academia exhibere solet CAR. ALPHONS. GUADRAGICUS, Pisae 4. c. tab. aen. 8
- IO. GEORG. GÜNTHER diff. inaug. de purpura miliari, Argentor. 4
- IO. GOTTLÖB HAASE epist. gratul. de iecore foetus, Lipsiae, 4.
- Fragor, som ofta äro framstälte öfver koppers ympande, men hvaruppa alt hittils saknas rent Svar af de Lärda, hälft indirecta Svar härvid synns göra mindre tilfyllest: til den Medicinska Facultetens bepröfvande ater oppgifne af ANTONIO VON HAEN, och nu fran Latinska spraket öfversatte, Stockholm, 8
- ANTON. DE HAEN Pars nona rationis medendi in nosocomio practico, etc, Viennae, 8. c. f.
- Eiusdem libri* Tomus III et IV. partes VI, VII, VIII. complectens, Parisiis, 8. Vol. 2.
- Eiusdem* ad Perill. B. L. TRALLES epistolam apologeticam responsio: cuius pars prior circa variolarum inoculationem versatur, altera sanguinis missionem et opium in stadio variolarum suppuratorio laudat, Viennae, 8
- HAGERS *gründlicher Unterricht von dem Waldbau, Kopenhagen, 8*

IOH. SAM. HALLENS *Werkstädte der heutigen Künste oder die neue Kunstgeschichte. Mit Kupfern und Vignetten. Dritter Band, Brandenburg und Leipzig, 4*

Elementa physiologiae corporis humani. Auctore ALB. V. HALLER Tomus VI. Deglutitio, Ventriculus, Omenta, Lien, Pancreas, Hepar. Bernae, 4. maj. c. tab. aen.

De l'Exploitation des Bois, ou Moyens de tirer un parti avantageux des Taillés, Demi-Futaies et Hautes Futaies, et de'n faire une iuste Estimation: avec la Description des Arts, qui se pratiquent dans les Forets: faisant partie du Traité complet des Bois et des Forets par M. DU HAMEL DU MONCEAU; Partie I et II. a Paris 4. mai. c. tab. aen.

L'Art de raffiner le Sucre, par le meme; *ibid.* fol. c. tab. aen. 10.

Kurzer, doch gründlicher Begriff des gesammten Feldbaues, oder Anweisung, alle Arten des Getraides, der Futterkräuter und der vornehmsten zur Kleidung und Färberey dienlichen Gewächse mit Nutzen zu bauen, größtentheils aus des Herrn DU HAMEL DU MONCEAU Anfangsgründen des Ackerbaues herausgezogen, und mit vielen neuen Abhandlungen, Zusätzen, auch vielfältig bewährten Erfahrungen verschiedener Landwirthe in hiesigen und benachbarten Gegenden herausgegeben von — — —
SPRENGER, Stutgard, 8

PETRI HARDUINI, Veronensis, animaduersionum botanicarum specimen alterum, Venetiis 4. mai. c. tab. aen. 20

IOH. FRIEDR. HARTMANN'S *Anmerkungen über die nöthige Achtsamkeit bey Erforschung der Gewitterelectricität, nebst Beschreibung eines Electricitätszeigers, Göttingen 4 mit K.*

Vol. XIV. Pars IV.

ZL

HASENS

- HASENS *Sammlung verschiedner Vorschriften die Rindviehseuche betreffend, Wittenberg 8*
- MICH. HAUNALTER *diss. inaug. sistens generalia quaedam prognostica in morbis acutis, Vindob. 8*
- CHRIST. HAUSMANN *diss. sistens acidularum Sulzbacensium historiam et analysin, Argent. 4*
- A Treatise on fevers in general, *et.* by JOHN HAWKBRIDGE, London. 8
- IOH. CAR. HEFFTERI *Museum disputatorium physico-medicum tripartitum. Voluminis IIdi Pars I. Praesides dissertationum designans. A-M. No. 1-5180. n-z. No. 5181-9382. Zittauiae Lusat. 4. Voluminis IIdi. Pars II. titulos materiarum indicans. Voluminis IIdi Pars III. designationem respondentium complectens, ibid. 4*
- ANTON. HEINS M. D. *Betrachtungen über die Nothwendigkeit, sich in gesunden und kranken Tagen nach der Vorschrift der Natur zu richten; nebst einer Anzeige einiger von ihm selbst erfundenen geprüften Arzneyen, womit in den mehresten Fällen ein ieder seine Gesundheit selbst erhalten und wieder herstellen kann, Hamburg, 8*
- The Virtues of Sage in Lengthening Human Life: with Rules to attain old Age in Health and Cheerfulness; by Dr. I. HILL, The second Edit. London. 8
- The vegetable System: or the internal structure and the Life of Plants, their Parts and nourishment explained; their Classes, Orders, Genera and Species ascertained and describet, in a method altogether new: comprehending an artificial Index, and a Natural System: with Figures of all the Plants, designed and engraved by the Author. The whole from nature only; by JOHN HILL. Vol. VI. containing the whole Class of Umbrellaed or Umbelliferous Plants, London.

London. fol. mai. c. tab. aen. Vol. VII. containing the first Series of the One Petal'd Plants. ibid. Fol. mai. c. tab. aen. Vol. 2

HIPPOCRATIS COI aphorismi et praesagia latine versa, cum recognitione, notis et prolegomenis ANDRAEAE PASTAE. Edit. nouiss. ab Auctore emendata et aucta, Venetiis, 12

D. L. E. HIRSCHELS *Betrachtung, ob die Wirkung des Mercurii sublimati corrosiui in den venerischen Krankheiten innerlich gegeben, gegründet sey? nebst einer Erwähnung der Cicuta: vermehrte Auflage, Berlin, 8*

Le Socrate rustique, ou description de la conduite oeconomique et morale, d'un Paysan philosophe, traduit de l'Allemand de M. HIRZEL, a Zurich, 12

Etwas 1) von der Teicharbeit, 2) vom nützlichen Gebrauche des Torfmoors, 3) von Verbesserung der Wege, aus bewährter Erfahrung mitgetheilt von IOH. WILH. HÖNERT, Bremen, 8

C. L. HOFFMANN *gibt Nachricht von einer guten Heilart der Kinderblattern, und von einem neuen kräftigen Mittel, bey böartigen und zusammenfließenden Pocken, Münster, 4*

THOM. HOLDSWORTH *diss. inaug. de ictero, Edinburgi, 8*

FRANCESCO HOME *i principi dell' agricoltura e della vegetatione, traduzione dall' Inglese, coll' aggiunta di due memorie sulla maniera di preservare dalle corruzione il frumento, accresciuta dal traduttore di annotationi, e della coltivazione toscana, di BERNARDO DAVANZATI, Venetiis, 8*

Nouvelle description physique, historique, civile et politique de l'Islande, avec des observations critiques sur l'Histoire naturelle de cette Isle,

donnée par M. ANDERSON. Ouvrage traduit de l'Allemand de M. HORREBOWS, qui y a été envoyé par le Roi de Dannemark. Tome I. II. à Paris, 12. Vol. 2.

FRANC. PORTIER DE LA HOUSSINIÈRE *Quest. med. an sua sit cuique aetati peculiaris euacuatio. Resp. Lud. Claud. Guilbert, Paris. 4*

IO. FRIDER. HULSEBUSCH *diff. inaug. de hysteritide puerperarum, Arg. 4*

A Supplement to the first Part of Medical-Commentaries by D. HUNTER, London. 4 mai.

Essai sur les différentes espèces des fièvres, avec des dissertations sur les fièvres lentes, nerveuses, putrides, pestilentielles et pourprées; sur la petite verole, sur les pleuresies et les peripneumonies; par JEAN HUXHAM. On y a joint deux autres essais: l'un sur la manière de nourrir et d'élever les enfans depuis leur naissance jusqu'à l'âge de trois ans; l'autre sur leurs différentes maladies; et un Appendice contenant une méthode pour garantir les mariniers des maladies dans les voyages de long cours. Nouvelle édition, augmentée de trois ouvrages du même Auteur: le premier sur les maux de gorge avec ulcères malins; le second sur l'antimoine, et le troisième sur une colique epidémique, à Paris, 12

An Essay on Fevers. To which is now added a Dissertation on the malignant ulcerous Sore-Throat: by JOHN HUXHAM, London. 8

Observationes de aere et morbis epidemicis, Plymouthi factae ab anno 1728 ad exitum usque 1748, autore IOANNE HUXHAM, Editio prima. Veneta post ultimam Londinensem. Accedit opusculum de morbo colico Damnoniensi, cet. T. I. II. Venetiis, 8 Vol. 2

Eiusd. Opera physico - medica, curante GEORG.
CHRIST. REICHEL, Tom. I. II. III. Lipsiae,
8 Vol. 3

IOHANN ERIEDR. IACOBI *vermischte Abhand-*
lungen. Erste Sammlung, Hannover, 8

NIC. IOH. IACQUIN *observationum botanicarum,*
Pars I. Viennae, Fol. c. 25 tab. aen.

De la Santé, ouvrage utile a tout le monde, par
Mr. l'Abbe IACQUIN, nouvelle Edition, à Pa-
ris, 12

Abhandlung von der Gesundheit: aus dem Französ-
ischen des Herrn Abt IACQUINS übersetzt; mit
einer Vorrede und einigen Zusätzen begleitet von
IOH. NEUHOFER, Augsburg, 8

GEORG. IANOSI *diff. inaug. de medicamentorum*
simplicium praecellentia, Traiecti ad Rhen. 4

ANTON PIMBILO COMES INGHELFREDI
Oratio: Hippocrates systema neque conflavit,
neque admisit, sed solas observationes est conse-
ctatus, Patauii, 4 mai.

Animaduersiones medicinae practicae in febrem
hecticam. Auctore CAR. IOANNINIO, Lucae.

IAC. FRID. ISENFLAMM *Diff. inaug. de anae-*
mia vera. Resp. Io. Paul. Kutter, Erlan-
gae, 4

Eiusd. *Progr. de tunica celluosa, ib. 4*

Eiusd. *diff. methodus plantarum medicinae clinicae*
adminiculum. Resp. Io. Christ. Ehrenfr. Ge-
bauer, ibid. 4

FRIDR. CHRIST. IUNCKER *diff. inaug. de plu-*
rium signorum in morbis et cognoscendis et cu-
randis necessaria coniunctione. Resp. Io. Si-
gism. Frid. Bisten, Halae, 4

KAEPLERS *gründliche Anleitung zu mehrerer Erkennt-*
niß und Verbesserung des Forstwesens, Eisenach, 8

- Elogium IO. GEORG. ROEDERERI in confessu
Soc. Sc. Götting. d. 18. Febr. 1764, recitavit
ABRAH. GOTTHELF KAESTNER, Goetting. 4
- Des Herrn PETER KALMS Beschreibung der Reise,
die er nach dem nördlichen Amerika auf den Befehl
gedachter Akademie und öffentliche Kosten unter-
nommen hat. Der dritte Theil, Goetting, 8 m. K.*
- CAR. FRIDER. KALTSCHMIED diss. inaug. de pue-
ro duodecim annorum, anchyloblepharo laboran-
te, curato. Resp. Christ. Gotth. Gnadenreich Bar-
chewitz, Ienae, 4
- Eiusd.* Progr. de masticatione pueri septem anno-
rum, per cartilaginem, maxillas ligantem, sublata,
sed per operationem chirurgicam restituta, ib. 4
- Eiusd.* Progr. de scirrho glandulae axillaris sinistrae
extirpatae, ibid. 4
- Abhandlung von Zwiebelgewächsen, worinnen alles
dasjenige, was sowohl zu deren Bau und Fort-
pflanzung, als auch zu nöthiger Pflege und War-
tung dieser Gewächse erforderlich ist, den Blumen-
liebhabern aus vielfältiger Erfahrung aufrichtig er-
öffnet wird; aus dem Französischen des Herrn NI-
COL. VON KAMPEN, Baumeister zu Harlem, Re-
gensburg, 8*
- IO. IACOB KIRSTEN diss. inaug. de existentia li-
quoris gastrici in primis contra D. LIEUTAUD.
Resp. Io. Dav. Villforth, Altorf. 4
- Eiusd.* diss. inaug. in VIRGILII vers. alba ligustra
cadunt, vaccinia nigra leguntur. Resp. Christ.
Gottlieb Kirsten, ibid. 4.
- Eiusd.* diss. inaug. de vuula eiusque vsu. Resp. Elias
Baur. ibid. 4
- Eiusd.* diss. inaug. de tartaro emetico. Resp. Georg.
Dan. Wibel, ibid. 4
- IOH. THADD. KLINKOSCH Progr. quo diuisio-
nem herniarum nouamque herniae ventralis spe-
ciem proponit, Pragae, 4

- IO. HIERON. KNIPHOFII Botanica in originali, s. Herbarium viuum, in quo plantarum, tam indigenarum, quam exoticarum, peculiari quadam operosaque enchiresi atramento impressorio obductarum, nominibusque suis ad methodum Ill. LINNAEI et LUDWIGII insignitarum, elegantissima eçtropa exhibentur, opera et studio IO. GODOFR. TRAMPE. Centuria XI. XII. et vltima, Halae, fol.
- SEPH. FRIDER. KOCH diss. inaug. sistens considerationem pathologico - practicam febrium intermittentium, Halae, 4
- ALEXAND. BERN. KOELPIN commentatio botanico - physica de stylo eiusque differentiis externis, Gryphiswald, 4
- Eiusd.* diss. de foetus et adulti differentia. Resp. Iac. Barnh. Balthasar, ibid. 4
- IOSEPH GOTTLIEB KOELREUTERS *zweyte Fortsetzung der vorläufigen Nachrichten von einigen das Geschlecht der Pflanzen betreffenden Versuchen und Beobachtungen*, Leipzig, 8
- IOAN. PHIL. KOENIG diss. inaug. exhibens casum aegroti, colica saturnina laborantis, Argent. 4
- CAR. KRATOCHVILL diss. de radice colchici autumnalis, Francof. ad Viadr. 8
- SAMUEL KRETSMARS *Beschreibung der in Dresden ohnlängst erzeugten Martyniae annuae villosae, nebst einer Abhandlung, worinnen der Nutzen gezeigt wird, den die Kräuterlehre der Arzneykunst leistet, und einem Anhange, welcher die Vortheile erkläret, die man von einem Kräutergarten in den wirthschaftlichen Gewerben zu gewarten hat*, Friedrichsstadt, 4 m. K.
- I. M. KÜHNS *Abhandlung von der höchstnöthigen Conservation des Holzes aus denen Königl. Preuss. Clevisch.*

Clevisch Chur Hannöverisch und Hessen-Casselifchen Forstordnungen dargethan. Nürnberg, 8

Nachricht von Wahlen, wer sie gewesen, wo sie Gold-erzt aufgesucht und gefunden, wo sie solches ge-geschmelzt und zu gut gemacht, auch wie sie aus Erzen und Kräutern Gold gemacht; aus alten Schriften und Nachrichten gezogen etc. von C. G. L. Frankfurth und Leipzig, 8

MATH. THOM. LACASSAIGNE Quæst. med. num pili plantae. Resp. *Edmund Claud. Bourry*, Pa-ris. 4

L' Art du Tanneur, par M. DE LA LANDE, à Paris fol. c. tab. aen.

CHRIST. FRID. TOB. de LANG. diff. inaug. de arcano duplicato, Altorf. 4

IO. HENRIC. LANGE diff. sistens dubia cicutae vexata. Resp. *Io. Gottw. Müller*, Helmstad. 4

GEORG. AUG. LANGGUTH. Progr. quo de dispo-sitione ad haemorrhoides naturali omnino nulla, nonnulla commentatur, Wittenb. 4

Eiusd. diff. inaug. sistens casum de motibus spasmo-dicis vagis, iunctis deliriis periodicis iucundis, annexa eorum theoria atque therapia. Resp. *Io. Roettiger Salomo Holdfreund*, ibid. 4

Eiusd. Progr. de medico ex clinice philosopho τῶ Θείῳ ἐν τοῖς τῶν ἐνεργημένων νόσοις competente iudice, ibid. 4

Eiusd. Progr. de incrementis futuri populi, ib. 4

Deutliche Anweisung, wie man sich im Nothfalle selb-sten von den gefährlichsten und meisten Krankheiten befreyen könne; abgefaßt von DAN. LANGHANS, 4ter Theil, Bern. 8

IOH. LASTBOHMS diff. sistens praecepta CATO-NIS de oeconomia priuata, P. I. Resp. *Petr. Wasstrom*, Upsal. 4

Eiusd.

Eiusd. Förfök att utröna Landt - hushallningens tillstånd genom Tabeller, Förfvarad of *Ioh. Didrik Ekman*, ib. 4

Eiusd. *diff. de piscinis. Resp. Car. Isberg.* ib. 4
 Dictionnaire portatif de Medecine, d' Anatomie, de Chirurgie, de Pharmacie, de Chymie, d' Histoire naturelle, de Botanique et de Physique, qui contient les termes de chaque art, leur etymologie, leur definition et leur explication; tirés des meilleurs auteurs; avec un Vocabulaire grec et un latin, a l' usage de ceux, qui lisent les auteurs anciens: par *JEAN FRANÇOIS LAVOISIEN*, Tom. I. II. à Paris, 8 mai. Vol. 2

Traitemens des Maladies internes et externes, traduits du Latin. de *M. DE LAZERME*, avec les formules en latin et en françois, augmenté d'un traité des Maladies Veneriennes; par *M. DIDIER DES MARETS*, seconde Edition, revue et corrigée, à Paris, 12

10. *LECHE* Underrättelse om wilda träds och buskars plantering, grundad på naturen och förfarenheten, Stockholm, 8

MARTIN FROBENIUS LEDERMÜLLERS *Physikalisch mikroskopische Zergliederung des Kornes oder Rokkens; nebst der Beobachtung seines Wachsthums: mit 4 nach der Natur mit Farben auf das fleißigste erleuchteten Kupfertafeln, Nürnberg, Fol.*

Eiusd. *Physikalisch mikroskopische Zergliederung und Vorstellung einer sehr kleinen Winterknospe des Hippocastani seu Esculi, oder des wilden Roskastanienbaums; nebst 3 mit Farben nach der Natur sorgfältigst erleuchteten Kupfertafeln, ibid. fol.*

Eiusd. *Physikalisch mikroskopische Beschreibung eines besondern phosphorescirenden und faserichten Steins; mit Vergleichung der Bononiensisch leuchtenden Steine, auch einiger anderer demselben ähnlicher Mineralien*

italien und Fossilien, von dem Verfasser der mikroskopischen Gemüths und Augenergötzung, Nürnberg, 4 mai.

Eiusd. Versuch bey angehender Frühlings-Zeit die Vergrößerungs-Werkzeuge zum nützlich und angenehmen Zeitverreib anzuwenden, von dem Verfasser der mikroskopischen Gemüths- und Augenergötzung, Nürnberg, fol. m. XII. illuminirten Kupfern. Essay d'employér les Instruments microscopiques avec utilité et plaisir dans la Saison du Printems etc. traduit de l'Allemand par I. C. HARKEPETER, Maitre ès arts, Nuremberg. folio.

Pharmacopée universelle, contenant toutes les compositions de Pharmacie, qui sont en usage dans la Medecine, tant en France, que par toute l'Europe, leurs vertus, leurs doses, les manieres d'operér les plus simples et les meilleures; avec un lexicon pharmaceutique, plusieurs remarques et des raisonnemens sur chaque operation; par NIC. LEMERY Vme edit. à Paris. 4. Vol. II.

Observationum medicarum fasciculus primus, auctore LEB. FRID. LENTIN. M. D. C. praef. RUD. AUG. VOGEL. Lipsiae et Guelpherb. 8

HENR. PALMATIUS LEVELING diff. inaug. sistens pylorum, anatomico - physiologice consideratum. Argent. 4. c. tab. aen. 2.

VINCENZ ANDREAS LEVIZZARI primi felici successi dell inoculazion el vajuola nella Regia, di qua dell Alpi, in Lugano, 8

IO. NEPOM. ANTON LEUTHNER diff. inaug. de acidulis Dizenbacensibus in Comitatu Wartembergico, Ingolstadii, fol. c. tab. aen.

WILHELM LEWIS, *der Zusammenhang der Künste, philosophisch practisch abgehandelt. Ein Versuch für die Beförderung der Künste, Gewerbe und Manufacturen. Aus dem Englischen übersetzt und mit einigen*

einigen Zusätzen herausgegeben von I. H. ZIEGLER, des ersten Theils erster Band, Zürich, 8. m. K.

IOS. LIEUTAUD *Synopsis vniuersae praxeos medicae, Tom. I. II. Amstelod. 4. Vol. 2.*

CAROLI VON LINNE *diff. de diaeta, per scalam aetatis humanae obseruanda. Resp. Dan. I. Ohrquist, Vpsal. 4*

Eiusd. genera plantarum eorumque characteres naturales secundum numerum, figuram, situm et proportionem omnium fructificationis partium. Editio sexta ab Auctore reformata et aucta, Holmiae, 8 mai.

Eiusd. Museum LUDOVICAE VLRICAE Reginae Suec. Goth. Vandal. in quo animalia rario- ra, exotica imprimis insecta et conchilia descri- buntur et determinantur, prodromi instar edi- tum, ibid. 8 mai.

Eiusd. diff. Hortus culinaris. Resp. Ion. C. Tengberg, Vpsal. 4

Eiusd. diff. Opopobalsamum declaratum. Resp. Wilh. le Moine, ibid. 4

Eiusd. Musaeum Regis, in quo animalia rario- ra, imprimis exotica, aues, amphibia et pisces descri- buntur, Tomi Ildi prodromus, Holmiae, 8 mai.

Eiusd. species plantarum, exhibentes plantas, rite cognitae, ad genera relatas, Vindobonae, 8. Vol. 2.

Eiusd. diff. spiritus frumenti. Resp. Pet. Bergius, Vpsal. 4.

Eiusd. Reisen durch Oeland und Gothland, welche auf Befehl der Reichsstände des Königreichs Schweden im Jahr 1741. angestellet worden. Aus dem Schwe- dischen übersetzt, m. Kupf. Halle, 8

Selectae ex amoenitatibus academicis CAR. LIN-
NAEI dissertationes, ad vniuersam historiam na-
turalem

turalem pertinentes, quas edidit et additamentis
auxit L. B. e S. I. Graecii, 4. c. tab. aen.

ANT. LIZZARI *Riflessioni sopra un libro intitolato: La Costituzione corrente, brevemente considerata dal Dot. PIETRO ORTESCHI, Venezia, 8*

ANT. LOUIS *Theses anatomico - chirurgicae de fectione caesarea. Resp. Io. Pct. David, Parisiis, 4 Eiusd. Memoire contre la legitimité des naissances pretendues tardiues; dans le quel on concilie les loix civiles avec celles de l'oeconomie animale, à Paris, 8 mai.*

Eiusd. Supplement au memoire contre la legitimité des naissances pretendues tardives, à Paris, 8 mai.

CHRIST. GOTTLIEB LUDWIG *Institutiones chirurgicae praelectionibus academicis accommodatae, Lipsiae, 8*

Eiusd. Progr. inaug. sistens obseruationes quasdam angiologicas, ibid. 4

PHIL. ERNST LÜDERS *Abhandlung, wie der Ackerbau auf der Heide könne verbessert werden, Flensburg, 8*

Brief van IOHAN LULOFS aan den Wel Edelen Heer MEINDERT SEMEINS; behelzende een nader onderzoek van deszelfs Ontwerp, om door Middel van de Compassen de Langte op de zee te hepaaten, te Leyde, 8 mai.

EDUARD. IAC. LUPIN *historiae morborum difficiliorum iisdemque adhibitae curationes subiectis annotationibus, Ratisbonae, 8*

Experimental Essays on the following subjects:
1) on the Fermentation of alimentary Mixtures.
2) on the Nature and Properties of Fixed Air. 3) on the respective Powers and Manner of Acting, of the different Kinds of Antiseptics. 4) on the Scuruy: with a Proposal for trying new Methods
to

to prevent or cure the same, at Sea. 5) on the Dissolvent Power of Quik lime: by DAVID MACBRIDE, Lond: 8. c. tab. aen.

MICH. IOS. MAIAULT. quaest. med. an in oedemate vesicantia scarificationibus tutiora? Resp. *Io. d' Arcet*, Paris, 4

IO. BAPT. ALEXAND. MAIGRET quaest. med. an spiritus animalis vt et sanguis motu gaudeat circulatorio? Resp. *Paul. Gabr. Lepreux*, ibid. 4

A short Essay on that tormenting Disorder the Rheumatism. Wherein is shewn the Origin and Causes of the Distemper; together with Observations, that have occurred in a Series of Practice to the Author: by M. MAILLARD, London. 8 mai.

CHRIST. ANDR. MANGOLD diff. inaug. de generibus et speciebus tumorum. Resp. *Henr. Georg. Ragkmann*. Erford. 4

Eiusd. diff. inaug. de ambustionibus. Resp. *Henr. Christ. Nicolai*, ibid. 4

Herrn PHILIP. AMBROS. MARHERR *chemische Abhandlung von der Verwandtschaft der Körper; aus dem Lateinischen übersetzt von E. G. BALDINGERN*, Leipzig, 8

Chirurgische Streifschriften, welche statt des gewöhnlichen Examens zur öffentlichen Vertheidigung unter dem Herrn Professor HENNINGS, von FERDINAND MARTINI aufgesetzt sind, Kopenhagen, 8
Eiusd. *Spuren zum Begriff von der Erschütterung des Hirns*, ibid. 8. m. K.

Plantae Cantabrigienses. Herbationes Cantabrigienses, to which are added a List of the more rare plants in England or Wales. By THOM. MARTYN, London. 8 mai.

IO. BAPT. MATHIS diff. inaug. de dysenteria, Vindobonae, 8

DOMIN. MAZOTTI litotomia delle donne perfezionnata, Faenza, 8. c. t. aen 7.

Geschichte periodischer Krankheiten, von FRID. CASIM. MEDICUS, I. 2. Buch, Carlsruhe, 8.

Eiusd. Sammlung von Betrachtungen aus der Arzney-Wissenschaft. Erster Band, Zürich, 8.

A Treatise of the Nature and Powers of the Baths and Waters of Bareges: in which their superior virtues for the cure of gunshot or other Wounds, with all their complications, of inveterated Ulcers, fistules, callosities and caries, likewise of muscular and nervous contractions, schirrous, tumours, anchyloses and many other diseases, as wel internal as external, are demonstrated and confirmed by practical observations. With a descriptive Relation of Bareges. To which is added an Enquiry into the Cause of Heat in bituminous Waters, and of their specific variations. By Sir CHRISTOPHER MEIGHAN, M. D. new edit. greatly enlarged. London. 8

DAN. MELANDER diff. de atmosphaera tellurem ambiente. Pars IV. Resp. P. *Bergstroem*, Vp-fal. 4

IO. MICH. DE MENGHIN diff. inaug. sistens diagnoses morborum ventriculi et intestinorum, Viennae, 8

IOHANN FRIEDR. MEYERS, *Apothekers zu Osna-brück, chymische Versuche zur näheren Erkenntniß des ungelöschten Kalks, der elastischen und electrischen Materie, des allerreinsten Feuerwesens, und der ursprünglichen allgemeinen Säure. Nebst einem Anhange von den Elementen, Hannover und Leipzig, 8 mai.*

GEO. PHIL. MICHAELIS Progr. de nexu scientiae physicae cum medicina, Marburgi, 4.

Della febbre, trattato medico-anatomico-teorico-pratico del Conte ANTON. MICHEL, Udinese, con in fine un discorso sopra la China China, del Dott. GABRIELE LONGOBARDI, fu medico Au-lico d'ell Imperat. CARLO VI, in Venezia, 4. tab. aen.

Vollständiger Lehrbegriff von der praktischen Feld-wirthschaft, nach der alten und neuen Einrichtung, so weit sie sich auf die Erfahrung gründet, allen Liebhabern des Feldbaues zum besten abgefaßt und mit darzu nöthigen Kupfern versehen von IOHANN MILLS, Esq. Aus dem Englischen übersetzt von M. C. F. I. I. und 2ter Band, Leipzig, 8. Vol. II.

FRANCISC. MITTERBACHER diss. inaugur. de se-cretione urinae foeminarum hystericarum et de ea, vt signo adfectionum hystericarum, Vetero Pragae, 8

CHRIST. MOLINARIJ, de miliarium exanthe-tum indole et tractatione disquisitio, Vindobo-nae, 8

Dialoghi ameni e critici D. IGNAZIO MONTI, D. Medico di Pavia, e Medico di Garbagna, Dia-logho I. Le Lacertole acquatiche, in Pavia, 8

Aringa medica del D. IGNAZIO MONTI, per la vira d'un feto umano estrutto dell' utero, con annotazioni legali del D. GIUS. MARIA GATTI, e cio voti del chiarimo ALB. DI HALLER e di altri medici insigni, in Pavia, 8

An Account of the Diseases, wich were most fre-quent in the British Military Hospitals in Ger-many, from Ian. 1761. to the Return of the Troops to England in March 1763, to which is added an Essay on the Means of Preserving the Health of Soldiers, and conducting Military Ho-spitals; by DONALD MONRO, London, 8 mai.

I. B. MORGAGNI epistolae anatomicae duodevinti, ad scripta pertinentes Cl. Viri ANT. MAR. VALSALVAE cet. accessit praeterea index rerum et nominum accuratissimus, Pars I. II. Venetiis, fol.

DAN. GEO. MORHOF vom Goldmachen, oder physikalisch - historische Abhandlung von der Verwandlung der Metalle. Aus dem Lateinischen, Bayreuth, 8.

Wohlmeynende, treue und sehr nützliche Ermahnungen an die Anfänger in dem tiefsinnigen Studio der hermetischen Philosophie; wobey das schwereste Rätsel aufgelöset wird, an welchem schier alle Anfänger stecken bleiben und kleinmüthig werden. Zum Beschluß folgt eine kurze Dissertation über die Grundursache der Electricität, nach denen Maaßregeln der natürlichen oder hermetischen Philosophie, durch
IOH. ANTON MOSCHEROSCH VON WISTELSHEIM, des H. R. R. Ritter, Leipzig, 4.

Traité complet des accouchemens naturels, non naturels et contre nature, expliqués dans un grand nombre d'observations et de reflexions sur l'art d'accoucher; par le Sieur DE LA MOTTE: nouvelle Edition, augmentée de beaucoup de remarques interessantes, et mise en meilleur ordre, av. fig. à Paris, 8. Vol. II.

D. BENEDICTI MUHLII *medicinisch - physikalisch - und chymische Untersuchung des Pyrmontischen Neubrunnens, der mit dem Selter-Brunnen fast gleich kommt; nebst specieller Vermeldung dessen Gehaltstheilen und generalen Anzeige derer innerlichen Kräfte in allerley Krankheiten, in einem Briefwechsel mit weyl. Herrn D. IOH. PHIL. SEIP entworfen, und als ein Anhang zu desselben Pyrmont-Brunnenbeschreibung mit einem umständlichen Register herausgegeben, Hannover, 8*

DIETRICH MUMMSEN disp. inaug. de corde rupto, Lipsiae, 4. c. tab. aen.

Medicinische und chirurgische Wahrnehmungen, zweyte Sammlung; herausgegeben von FRIED. HERM. LUDW. MUZELL, M. D. Berlin, 8

BARTH. MURRY quaest. med. an ad extrahendum e vesica calculum diuersa pro re nata debeat vsurpari chirurgia? Resp. Franc. Portier, Paris. 4. (*Prodiit iam ibidem anno 1746. 4. Auctore et Resp. Iac. Trant. Praef. LUDOV. RENAT. MARTEAU.*)

Νικάνδρου Θηριακά καὶ ἀλεξιφάρμακα. NICANDRI theriaca et alexipharmaca. IOAN. GORRAEUS latinis versibus reddidit, Italicis vero, qui nunc primum in lucem prodeunt ANT. MARIA SALVINIUS. Accedunt variantes codicum lectiones, selectae adnotationes et graeca EUTECNI Sophistae metaphrasis ex codicibus Mediceae et Vindobonensis bibliothecae descripta et nondum edita, curante ANGELO MARIA BANDINIO, I. U. D. cet. Florent. 8

ERN. ANT. NICOLAI Progr. II. de virtutibus sulphuris antimonii aurati, Ienae, 4

Eiusd. diss. inaug. de quibusdam excretionis urinae vitiis, ibid. 4

PETR. VAN NOEMER diss. inaug. de fabrica et vsu omenti, Lugd. Batau. 4

Leçons de Physique experimentale, Tome VI me par M. l'Abbé NOLLET, à Paris, 12

FRANC. IOS. DE OBERKAMP diss. inaug. theorematum medicorum selectorum centuria. Resp. Io. Iac. Klingenstein, Heidelbergae, 4

Elementa Botanicae, auctore GEORG. CHRIST. OEDER, P. I. Hafniae, 8. c. tab. aen.

Idem liber teutonice impr. ibid. 8. c. tab. aen.

A. D. ORTMANN'S *Betrachtungen über wichtige Begebenheiten der Naturgeschichte des 1763. Jahres, Züllichau, 8*

CHRIST. FRID. OTTO *diff. inaug. de procidentiis vterinis, Witenberg. 4*

Lettre de M. PALUCCI à M. HUMELAUER sur la cure de la pierre, à Vienne.

Der medicinische Richter in Betrachtung der Todschläge dargestellt von D. IOH. PAULI, Leipzig, 8

CAR. PAYEN *quaest. med. num suae sint animi angoribus etiam inter opera chirurgica noxae? Resp. Matth. Thom. la Cassaigne, Paris. 4*

IAC. PETIVERII *opera historiam naturalem spectantia; or Gazophylacium containing several 1000 Figures of Birds, Beasts, Reptiles, Insects, Fish, Beetles, Moths, Flies, Shells, Corals, Fossils, Minerals, Stones, Fungusses, Mosses, Herbs, Plants, etc. from all Nations, on 150 Copper-Plates, with Latin and English Names. The shells have English, Latin and Native Name Vol. I. II. London, fol. (Centum tabulae aeneae, huic nouae collectioni adiectae, nunquam antea editae fuerant.)*

IOS. PHILIP *quaest. med. an corporis balsamum bilis? Resp. Lud. Alexand. Cezan. Paris, 4*

Korte en zakelyke Beschryvinge van de Colonie van Surinam, cet. door THOM. PISTORIUS, t'Amsterdam.

Handleiding tot de Chirurgie of Heelkonst, volgens hed Hoogdijsh van den Heer I. Z. PLATNER; meet veele nieuwe Aanmerkingen verrykt, door M. HOUTTUYN, M. D. t'Amsterdam, 8 mai.

ANT. GUIL. PLAZ *Progr. IV. de paedantismo medico, Lipsiae, 4*

Eiusd. diff. inaug. de morbis ex vitae genere. Resp. Christ. Goth. Barth, ibid. 4

ANT. GUIL. PLAZ Progr. de plantarum, sub di-
uerso coelo nascentium, cultura, Lipsiae, 4.

CAR. GUIL. POERNER M. D. delineatio pharma-
ciae chemico-therapeuticae, ibid. 8

IO. CHPH. POHLIUS diss. inaug. de excretionum
vniuersalium moderamine. Resp. *Christ. Dav.
Leonhardi*, ibid. 4

Eiusd. Progr. de dura matre passim ossea facta, ib. 4

Hrn. CLAUDIUS POUTEAU *vermischte Schriften*
von der Wundarzneykunst; aus dem Französischen
übersetzt von GEORG LUDW. RUMPELT,
Dresden und Warschau, 8. m. K.

BERN. PREUSINGER diss. inaug. de diagnosi mor-
borum capitis, Viennae, 8

Observations on the diseases of the army; by JOHN
PRINGLE. The fourth Edition enlarged, Lon-
don, 8 mai.

RICHARD PULTENEY diss. inaug. de Cinchona
officinali LINNAEI, f. Cortice Peruuiano, Edin-
burgi, 8. c. fig. aen.

Flora Espannola ó Historia de las Plantas, que se
creaci en Espanna, su Auctor D. IOSEPH QUER,
Vol. IV. en Madrit, 4. c. tab. aen. 66.

IO. MART. CAROL. RAVENSTEIN diss. inaug.
de febre petechiali, Argentor. 4

Lettre à M. BELLE-TETE, Doyen de la Faculté de
Medecine de Paris, par M. RAZOUX, D. en M.
de l'Univ. de Montpellier, sur les inoculations
faites a Nismes, à Nismes, 4

Osservazioni sopra alcuni casi rari medici e chirur-
gici, di GIOVAN. REGHELLINI, in Vene-
zia, 4

GEORG. CHRIST. REICHEL diss. inaug. de ossium
cylindraceorum fissuris. Resp. *Io. Christ. Hoffmann*,
Lipsiae, 4. c. tab. aen.

An Inquiry into the Human Mind, on the Principles of common sense; by THOM. REID, Edinburgh, 8

REINHARD Progr. de cultus vineatici in Franconia primordiis, Erlangae, 4

CHR. TOB. EPHR. REINHART *Abhandlung vom Mastdarm, Blutflusse, 2te Auflage, Glogau, 8*

Eiusd. Beweiß, daß die Eröffnung der Mittelblutader zuweilen höchstgefährlich werden könne, ibid. 8

Der vollkommene Pferdekennner, welcher nicht nur alle Schönheiten, Fehler und verschiedene Landesarten der Pferde zu erkennen giebt, sondern auch anweist, wie man mit dem Pferde von seinem Ursprunge an umgehen muß, wie es zum Reiten und Fahren anzugewöhnen ist, wie Sattel, Zäumung und Beschläge beschaffen seyn muß, wie alle Krankheiten zu erkennen, mit denen bewährtesten Mitteln zu heilen sind, wie man bey den Wallachen, Englischen und andern chirurgischen Operationen an den Pferden verfähret etc. Durchgesehen und mit Vorrede begleitet von WOLFG. EHRENER. VON REITZENSTEIN, Uffenheim, 4. m. K.

A refutation of the reflexions against inoculation, published by D. RAST of Lyons; so far as they are supported by calculations, drawn from the bills of mortality in London, and his observations. With a Persuasive to that Practice, deduced from the success of the inoculating Hospital near London.

ANT. RELHAM, M. D. London, 4 mai.

GOTTFR. REYGER Tentamen florae Gedanensis, methodo sexuali accommodatae, Dantisci, 8

Disquisitiones Plinianae, in quibus de utriusque PLINII patria, rebus gestis, scriptis codicibus, editionibus, atque interpretibus agitur. Tomus primus, Auctore ANTON. IOSEPHO Comite a Turre REZZONICO, Parmae.

- IO. BAPT. RICHARD diff. de variolarum extirpatione quaerenda primum; illique subnectenda variolarum infitione, Montpelii, 4.
- AUG. GOTTLIEB RICHTER diff. casus medicus intumescens et callosi pylori cum triplici hydrope. Resp. *Iac. Ioan. Pflug*, Göttingae, 4. c. tab. aen.
- GEO. GOTTLOB RICHTER Progr. de siccis et sobriis, Göttingae, 4
Eiusd. diff. inaug. Prisca Roma in medicos suos haud iniqua. Resp. *Aug. Gottlob Richter*, ibid. 4
Eiusd. Progr. de commodis senectutis, in primis senili fatietate vitae, ibid. 4
- RIOLAN *von der Erzeugung der Menschen*, 8
 Discorsi due sopra le fasce de' Bambini, del P.
 GIAMB. ROBERTI, Venezia, 8
- Elemens de l'art des accouchemens, augmentés des observations sur les accouchemens laborieux, a l'usage des Etudians en Medecine et en Chirurgie, par feu I. G. ROEDERER, D. en M. traduits sur la derniere edition par M * * * av. fig. à Paris, 8
- IO. GEORG. ROEDERERI Opuscula medica sparsim prius edita, nunc demum collecta, aucta et recusa, Tom. I. Pars 1. 2. cum elogio ABR. GOTTH. KAESTNERI, in confessu Societ. Reg. scient. recitato, Göttingae, 4
- AUG. IOHANN RÖSELS *Insecten Belustigungen, ins Holländische übersetzt, Harlem*, 4 mai. m. 56 Kupfer-tafeln.
Abhandlung von gelehrten Landwirthen, abgefaßt von FRIEDR. MORIZ VON ROHR, Breslau, 8
- Humanum genus, a venenis quotidianis liberatum; auctore Comite RONCALLI - PAROLINI, in Brescia.

Underrättelser om Barm- siukdomar och deras Botemedel: tilförene styckevis utgifne uti de sma Almanachorna, nu samlade, tilökte och förbättrade of NILS ROSEN VON ROSENSTEIN, Stockholm, 8

Dell' obediënza del Cavallo. Trattato di NICCOLO ROSSELMINI, in Livorno, 4

LUDOV. ROUPPE, M. D. de morbis nauigantium liber vnus: accedit obseruatio de effectu extracti cicutae Stoerkiani in cancro, Lugd. Batav. 8

Journal de Medecine, Chirurgie, Pharmacie, cet. par M. A. ROUX. Janvier — Decembre 1764. Tome 20. 21. à Paris, 8. c. tab. aen.

Materia medica, oder gründliche Abhandlung von den drey Reichen der Natur, worinnen alle in den Apotheken befindliche Medicamenta, Simplicia, Composita und Praeparata, mit ihren Eigenschaften, Nutzen und Wirkungen, und in welcher Dosi solche zu geben; nebst einer Einleitung, gegen alle Krankheiten und Zufälle ordentliche Recepte zu schreiben, nach alphabetischer Ordnung in ein Systema gebracht von IOH. FRIEDR. RÜBEL, M. D. Nürnberg, 8

Manuel d'Agriculture pour le Laboureur, pour le Proprietaire, et pour le Gouvernement, contenant les vrais et seuls moyens de faire prospérer l'Agriculture, tant en France, que dans tous les autres Etats, ou l'on cultive; avec la refutation de la nouvelle methode de M. THULL; par M. DE LA SALLE DE L'ETANG, Seigneur de Mayr, cet. à Paris, 8

Opuscula entomologica, quae iam instituta habet, auspiciis Aug. et Pot. Daniae et Norwegiae Regis FRIDERICI Quinti, proxime edenda indicit, eorumque specimina quaedam exhibet IAC.

CHRISTIAN SCHAEFFER, (*latine et germanice*)
Ratisbonae, 4. c. tab. aen. viv. color. pictis.

Die Maurerbiene, in einer Rede beschrieben von IACOB CHRIST. SCHAEFFER, nebst 5 Kupfertafeln mit ausgemahlten Abbildungen, Regensburg, 4. (Hunc Tractatum et reliquos omnes, qui de insectis edidit SCHAEFFERUS, in duo collegit volumina, iisque titulum praefixit): IAC. CHRIST. SCHAEFFERS Abhandlung von Insecten, 1 und 2ter Band, Regenspurg, 4. m. 34 Kupfertafeln.

FRANC. SCHOENMETZEL Progr. in quo usus for-
cipum in arte obstetricia disquiritur, Heidelber-
gae, 4

Memoire sur les Oolithes par M. SCHMIDT, à
Basle, 4

RALPH SHOMBERG'S Treatise on the colica picto-
num, or the dry bellyach, London, 8

DAN. GOTTFR. SCHREBER Progr. exhibens de-
lineationem historiae scientiarum oeconomica-
rum, quatenus vt academicae considerandae sint,
Lipsiae, 4

*Eiusd. Sammlung verschiedener Schriften, welche in die
oekonomische Policey und Cameral-Wissenschaften
einschlagen, II. Theil, Halle, 8*

*Eiusd. Anweisung, wie der Flug sand stehend, und dür-
re Sandfelder zu Wiesen zu machen, Leipzig, 8*

*Eiusd. Neue Sammlung verschiedener in die Cameral-
Wissenschaften einschlagender Abhandlungen und Ur-
kunden, auch anderer Nachrichten, 6ter und 7der
Theil, Büzow und Wismar, 8. m. K.*

FR. IOSEPH. WILH. SCHROEDER von der phy-
sicalischen Theorie der Empfindungen, Schmerzen und
schmerzstillenden Mitteln, an den Hrn. D. I. P. EBER-
HARD, nebst einer Nachschrift, Quedlinburg, 8

- PHILIP. GEORG. SCHROEDER Progr. quod experimentorum, ad veriorem cysticae bilis indolem explorandam captorum, Sectionem primam proponit, Goettingae, 4
- Tal om den rätta alderdomens arnaende of DAV. SCHULZ, Stockholm, 8
- IO. HENR. SEYLER diff. inaug. de praecipuis signis malignitatis in febribus, Halae, 4
- LUCAS SICHl de irritabilitate et sensibilitate partium corporis humani propositiones medico-chirurgicae, Pisae, 4
- GEORG. FRID. SIGWART diff. inaug. experientia praxeos medicae magistra. Resp. *Sam. Fridr. Kretschmar*, Tubingae, 4
- Eiusd.* diff. inaug. de gonorrhoea virulenta, sine contagio nata. Resp. *Io. Frid. Cloß*, ibid. 4
- Eiusd.* diff. inaug. exemplum verminosi non a veribus epileptici. Resp. *Ioseph. Schweikhart*, ib. 4
- Eiusd.* diff. inaug. cystotomia lateralis Moreauiana noua, eademque receptis longe praestantior, quia omnino tutior. Resp. *Car. Lud. Frid. Breyer*, ibid. 4
- IO. FRANC. SIMON de raro futurarum vsu theses anatomico chirurgicae. Resp. *Iac. Nic. Arrachart*, Paris, 4
- WILLIAM SMELLIE, M. D. Collection of Cases and Observations in Midwifery; to illustrate his former Treatise, or first Volume on that Subject. The third Edition, London, 8 mai.
- Eiusd.* Collection of praeternatural Cases and Observations in Midwifery. Compleating the design of illustrating his First Volume, on that Subject. Vol. III. ibid, 8 mai.
- Der Rosmarin medicinisch chymisch betrachtet von D. THYMIANA SOLIS, Budissin und Leipzig, 8*

PET. LUDOLF. SPANGENBERG diff. inaug. de chorea Sancti Viti, Götting. 4

Herrn D. STAHL'S medicinischer Hauptschlüssel oder gründliche Anleitung zur vernünftigen Cur aller innerlichen Krankheiten des menschlichen Leibes, Leipzig, 4

Eiusd. Schriften von der Natur, Erzeugung, Bereitung und Nuzbarkeit des Salpeters, Berlin, 8

Miscellaneorum philosophicorum continuatio ad annum 1763, Auctore IOSEPHO STEPLING, Pragae.

De Kroynende Ziecktens der Nederlanders spruittende uit hunne Lands Gesteltheit en Lewenswyzen. Beschreven tot dienst der Landgenooten in't algemeen en tot heil der Lyders in't bezonder: Als mede tot nut voor de Zwangere en zoogende Vrouwen, en tot opkweeking der jonge Kinderen, door LEONARDUS STOCKE, M. D. t' Utrecht, 8 mai.

THEOPHIL. STOER diff. inaug. de emanatione mensium, Argent. 4

ZACHAR. STRANDBERG Oratio, om de fel som wid Chroniska sinkdemars botande begäs, Stockholm, 8

GERARDI L. B. VAN SWIETEN Commentaria in HERMANNI BOERHAAVE aphorismos de cognoscendis et curandis morbis. Tomus Quartus, Lugd. Bat. 4 mai.

Eiusd. Commentariorum in HERM. BOERHAAVE Aphorismos de cognoscendis et curandis morbis Tom. VII et VIII. Neapoli, 4

M. I. L. THENNS *Versuch einer neuen und deutlichen Erklärung der Kälte und ihrer Wirkungen, Augsb. 8*

Instructions familiares en forme d'Entretiens, sur les principaux objets, qui concernent la culture

des terres, par M. THIERRIAT, Paris, 12 mai.

IOAN. MICH. THIERRY diss. inaug. de partu difficili à mala conformatione peluis, Arg. 4

Avis au Peuple sur sa santé, ou traité des maladies les plus fréquentes, par M. TISSOT nouv. edit. augm. à Paris, 12 Vol. III.

Raadgeving voor de Gezondheid van den gemeenen Man, van Landlieden, en alle die de Hulp van een bekwaam Genees of Heelmeester ontbeeren, of niet spoedig genoeg bekomen kunnen; Dienende tevens tot een nuttig Genees en Heelkundig Handboek voor Landheeren, Dorp Leeraaren, weltaadige Lieden, Dorp Heelmeester en alle die zig uit Menschenliefde of beroepshalven met het geneezen van zieken bemoeyen. In't Fransch geschreven door den Heere TISSOT M. D. etc. Naar den tweeden Druk vertaald, met aantekeningen en invoegselen vermeerderd en verder naar de gesteldheid van ons Land geschikt door LAMBERTVS BIKKER M. D. cet. te Rotterdam. 8 mai.

L' Onanisme ou Essai sur les Maladies produites par la Masturbation, traduit du Latin de M. TISSOT, avec des Additions de l' Auteur. Troisieme Edition considerablement augmentée, à Lausanne, 12

Lettre a M. ZIMMERMANN sur l' epidemie courante par M. TISSOT, ibid. 8

BALTH. LUDOV. TRALLES de methodo medendi SYDENHAM, TISSOTI, aliorumque illustrium virorum in curatione variolarum pessimae indolis, infeliciter licet, dextre tamen adhibita, epistola apologetica ad Ill. V. ANTON DE HAEN, Vratislaviae. 8

IO. BARTHOLOM. TREMELIVS diss. inaug. sistens meditationes circa febrem malignam universalem,

versalem, et corticis Peruuiani in metastases illius efficaciam, recentibus denuo obseruationibus illustratam, Argent. 4

Der im schönsten Flor stehende Blumengarten, oder Abbildung der lieblichsten Blumen von Tit. Herrn D. CHRIST. IAC. TREW mit vielen Kosten zusammengetragen, auf dessen Genehmhaltung in Kupfer gestochen und mit ihren natürlichen Farben vorgestellt, Nürnberg, fol. mai. Tab. 44-50.

Dispensatorium pharmaceuticum vniuersale, s. thesaurus medicamentorum tam simplicium, quam compositorum, locupletissimus, ex omnibus dispensatoriis, quotquot haberi potuerunt, per multisque aliis libris de materia medica ac remediorum formulis, denique medicorum, tum veterum, tum recentiorum operibus congestus, digestus et variis obseruationibus practicis selectioribus instructus, curante DAN. WILH. TRILLERO, Tom. I. II. Francofurti ad Moen. 4 mai. Vol. III.

Eiusd. diff. inaug. de haemorrhoidum fluxu nunc salutari, nunc noxio. Resp. Io, Simon Praeger, Vitembergae, 4

FRANCISC. TRIPODI diff. de aqua Leicensi lacustris, Vindobonae, 8

LE VACHER FRANC. GUIL. de laesione aponeuroseon, theses anatomico chirurgicae. Resp. Guil. Raym. Desnoues, Paris. 4

Dictionnaire raisonné, universal d'Historire Naturelle; contenant l'Historie des Animaux, des Vegetaux et des Mineraux, et celle des Corps celestes, des Meteores et des autres principaux Phenomenes de la Nature, avec l'Historie et la description des Drogues simples, tirées de trois regnes, et le detail de leurs usages en Medecine, dans l'economie domestique et champetre, et dans

dans les Arts et Metiers : par M. VALMONT DE BOMARE, Tom. I-V. à Paris, 8 Vol. 5.

DAV. VASSE Quæst. med. an condimentum medicamentum sinapi. Resp. *Phil. Querenet*, Paris. 4. (*Prodiit iam ibidem eodem Præside anno 1743. 4 sub titulo: an salubre condimentum sinapi. Resp. Claud. Bourdier del Amouliere.*)

La Jurisprudence particuliere de la Chirurgie en France, ou traité historique et iuridique des Etablissmens, Reglemens, Discipline, Police, Devoirs, Fonctions, Recompenses, Honneurs, Droits, Privileges et Prerogatives des Societés de Chirurgie et de leurs Suppots, avec les devoirs, fonctions et autorités des Iuges a leur egard; par M. VERDIER, à Alençon et à Paris, 12, Vol. 2

Observations et remarques de Chirurgie pratique, precedées d'une nouvelle methode d'amputer, par M. REMON DE VERMALLE, à Londres, 8
CHRIST. HENR. VOGEL *Phaemo κυνόσοφος, siue medicus canum peritus*, Commentatio, Erf. 4

RUD. AUG. VOGEL *diss. inaug. Definitiones generum morborum.* Resp. *Godofr. Chph. Stender*, Goetting. 4

Eiusd. *diss. inaug. sistens hydropis ascitis semiologiam.* Resp. *Bern. Diet. Franc. Steinecke*, ib. 4

Eiusd. *diss. inaug. de analysi medicamentorum simplicium chemica ad virtutes ipsorum determinandas hæctenus perperam adhibita.* Resp. *Georg. Christ. Witte*, ibid. 4

Eiusd. *diss. inaug. Herniarum communia attributa et partitio.* Resp. *Andr. Gottfr. Zimmer*, ib. 4

Eiusd. *diss. inaug. de vitiligine.* Resp. *Ern. Lud. Blanchardt*, ibid. 4

Das Steinreich systematisch entworfen von IOH. ERN. IMMAN. WALCH. 2ter Theil, Halle, 8 mai.

IOAN. GOTTSCH. WALLERIUS *chymische Grundsätze des Ackerbaues, Berlin, 8*

Eiusd. diff. de aurifodina Adelfors. Resp. Io. Colliander, Upsaliae, 4

Eiusd. diff. Colles ad Uddeualliam conchacei. Resp. Ol. Bruhn, ibid. 4

Eiusd. diff. de conuenientia macrocosmi et microcosmi. Resp. Laur. Carlmark, Holmiae, 4

Eiusd. diff. de diuersis ignem producendi modis. Resp. Laur. Eckmark, Upsal. 4

Eiusd. diff. de diuitiis in arena. Resp. Chph. Borg, ibid. 4

Eiusd. diff. qua dubia quaedam, contra transmutationem aquarum mota, refelluntur. Resp. Nicol. Hwalström, ib. 4

Eiusd. diff. de incongrua medicamentorum mixtura. Resp. Io. Frip. Wertmüller, ib. 4

Eiusd. diff. de indole historiae naturalis in genere. Resp. Laur. Lyth, ib. 4

Eiusd. diff. de palingenesia. Resp. Gerh. Reinhard. Hoyer, ib. 4

Eiusd. diff. de quadruplici regno naturae. Resp. Ioseph Moeller, ib. 4

Eiusd. diff. de sacro igne. Resp. Andr. Barwander, ib. 4

Eiusd. diff. de spiritu mundi. Resp. Eric. Oestling, Holmiae, 4

Eiusd. diff. de statu aquae naturali. Resp. Petr. Gravallius, Upsal. 4

Eiusd. diff. de terra salina sterili. Resp. Petr. Tengren, ib. 4

IOAN. GOTTSCH. WALLERIUS diff. de virgula
diuinatoria. Resp. Petr. Ad. Ahlbom. Berlin, 4
Eiusd. diff. de vnguento nardino pretioso. Resp. Er.
I. Hufs, Upsal. 4

Tal om Rifinge Sokn och thess tillstand i fordna och
nu varande Tider, hallet of ANDR. WANGEL,
Stockholm. 4

ENRICO WANTON Viaggi alle terre incognite au-
strali, et ai regni delle Scimie de' Cinocefali nuo-
vamente tradotti da un Ms. Inglese. Tom 4. Ve-
netiis, 8 c. tab. aen.

CHPH. WEBER M. D. Obseruationum medicarum
fasciculus primus, Cellis, 8

D. CHRIST. WEISBACHS *wahrhafte und gründli-
che Cur aller Krankheiten, 9te Auflage, Frankf.
und Leipzig, 8*

IO. NIC. WEISIUS diff. de causis, cur humanum
corpus e materia valde corruptibili sit composi-
tum. Resp. Io. Lud. Dietrichs, Altorf. 4

*Natürliche Ursachen der Hitze im Jahr 1763 im Au-
gust, aus der neuesten Physic bewiesen von I. G. W**
(WERENBERG,) Hamburg, 8*

*Meteorologie oder Anfangsgründe zu Berechnung und
Wissenschaft der Witterung etc. von W**, Braun-
schweig, 8*

PAUL GOTTLIEB WERLHOF obseruationes de feбри-
bus, Venetiis, 8

IAC. WERNISCHEK tractatus physicam astrorum
notitiam ex principiis mechanicae proponens,
Viennae, 8

Eiusd. Genera plantarum ad facilius consequendam
earum notitiam, secundum numerum laciniarum
corollae disposita, Vindobonae, 8

ANDR. WESTPHAL diff. inaug. de structura mam-
marum sexus sequioris, nuperrimis obseruatio-
nibus et experimentis superstructa. Resp. Ale-
xand.

xand. Bernhard. Kölpin, Gryphisw. 4. c. tab. aen.

ANDR. WESTPHAL Progr. de materia lactis, Gryphisw. 4

Eiusd. diss. inaug. de angina. Resp. Car. Frid. Müller, ib. 4

Eiusd. diss. inaug. de animi deliquiis, Resp. Christ. Sigism. Voigt, ib. 4

Eiusd. diss. inaug. de limitandis laudibus ipecacuanhae ad curandam dysenteriam. Resp. Ern. Henr. Bories, ib. 4

IOAN. ERN. BASIL. WIDEBURG. diss. exhibens examen virium machinarum mechanicarum geometricum et physicum. Resp. M. Io. Laurent. Boeckmann, Ienae, 4

HENR. CHRIST. DANIEL WILCKE diss. inaug. sistens obseruationes medico - practicas, Gryphiswald, 4

Eiusd. diss. de vsu systematis sexualis. Resp. Henr. Alexand. Rosenthal, ibid. 4

De angina infantum in patria recentioribus annis obseruata. Auctore DANIELE WILKE, Upsal. 8

Tal om Magneten of IOHANN CARL WILKE, Stockholm. 8

I. B. WINSLOW exposition anatomique du corps humain. Vol. VI. Neapoli, 4 c. tab. aen.

IO. MICH. HUBERT WIRTZ diss. inaug. de vnguento fusco FELICIS WÜRTZII, Altorf. 4

I. L. WÖLLNERS *Unterricht zu einer kleinen, aber auserlesenen oekonomischen Bibliothek; bestehend in einer Anzeige der besten oekonomischen Bücher und derer vornehmsten in größern Werken zerstreuet befindlichen Abhandlungen über alle Theile der Landwirthschaft. Erster Band, Berlin, 8*

Theorie von der Generation, in zwei Abhandlungen, erkläret und bewiesen von CASPAR FRIDR. WOLF, Berlin, 8

IO. ANTON DE WOLTER Oratio, de vtilitate artis chemiae ad rempublicam ipsumque principem redundante, Monachii, 4

HENR. AVG. WRISBERG diss. inaug. sistens descriptionem anatomicam embryonis, obseruationibus illustratam, Götting. 4 c. tab. aen.

ANT. ZANON Lettere dell' Agricoltura, dell' Arte, et del Commercio. Vol. III. P. 1. 2. Vol. IV. in Venezia.

IOH. CHRIST. BERNH. ZEIDLER'S *gründlicher Beweis, daß in dem allerstärksten acido die allergrößte Medicin verborgen, so einig und allein das Hauptstück der Medicinae vniuersalis seyn kann, nebst beygefügter Diaet und Praxi practicata, Ien. 4*

IO. ERN. ZEIER Progr. Missionum metallicarum examen mathematicum, Witteberg. 4

Tal om en Suenstk Soldats föda i tält; hallit för Kongl. Vetensk. Academien d. 2. Maii 1764 af PEHR ZETZEL, Stockholm. 8 mai.

SIM. ZIBELIN diss. inaug. de saponibus medicis natiuis, ex triplici naturae regno petitis, eorumque a chemicis differentia, principiis, indole ac vsu in medicina, Lugd. Batau. 4

IOH. GEORG ZIMMERMANN *von der Erfahrung in der Arzneykunst, zter Th. Zürich, 8*

IOH. ERIDR. ZÜCKERTS *medizinische und moralische Abhandlung von den Leidenschaften, Berlin, 8*
Eiusd. Unterricht für rechtschaffene Eltern zur diaetetischen Pflege ihrer Säuglinge, ibid. 8

IO. GEORG ZUCKERBÜHLER diss. inaug. de metastasi morborum, Basileae, 4

Contenta in hac parte:

I. Histoire et Memoires de l'Acad. Roy. des sciences. à Paris Année 1760.	pag. 579
II. HILL the vegetable system Vol. VII. VIII. IX.	601
III. LUDWIG methodus doctrinae medicae vniuersae	610
IV. PLENCK methodus noua et facilis argentum viuum aegris, venerea labe infectis, exhibendi	623
V. LE MONNIER an cancer exulceratus cicutam elu- dat?	626
VI. Histoire de l'Acad. Roy. des sciences et belles lettres Année 1758.	628
VII. LEDERMÜLLERS <i>Vorstellung einer sehr kleinen Win- zerknospe des Hippocastani cet.</i>	639
VIII. EIUSDEM <i>physicalisch - microscopische Beschreibung des Kornes oder Rockens cet.</i>	641
IX. EIUSDEM <i>Vorstellung und Zergliederung einer angeb- lichen Pflanze des Staudens - Steck - oder Gerstenkorns</i>	643
X. LORRY de melancholia et morbis melancholicis Tom. I.	644
XI. DE HAEN Rationes medendi Pars IX. et X.	669
XII. MARTIN Tal om Nervers allmänna Egenskaper i Manniskans kropp cet.	682
XIII. SCHULTZ Tal om den rätta Alderdomens ärnaen- de cet.	
XIX. WETSCH Diff. examen aquae acidulae Pinkenfel- denfis sistens	691
XV. Noua physico medica	693
XVI. Memoria WERLHOFFII	703
XVII. Continuatio indicis scriptorum physico - medicorum, quae anno 1764. prodierunt	711

I N D E X.

A.

- A**bdominalis vulneris sympto-
mata et curatio. 400. ab-
dominalium viscerum situs
peruerfus, caussa morborum
669 seq.
- Abdominis contusionis effectus
91. inflationis praeternatura-
lis diuersae caussae 634 seqq.
- Abortus distinctio et caussae 329.
eum praecauendi auxilia ib.
- Abscessus, post variolas conflu-
entes exortos, citius aperiendi
necessitas 82 seq.
- Acura, planta hybrida 38
- Adansonia, arborum genus 17
- Aegagropile quid? 480 seq.
examen microscopicum 32
- Aepinus, J. V. Th. societatis
oeconomicae Petropolitanae
membrum 177
- A**eris fixi natura et proprietates
337 seqq. 348 seq. fixi et
atmosphærici differentia 348
sq. nimis humidi dispositio
putredinosa 340
- Aetatum contemplatio physio-
logica 281 seqq.
- Aggregatarum plantarum classis
et ordines 35 seqq.
- Agnus monstrosus 89. biceps 159
- Agrostana, plantarum genus 38
- d'Ailhaud pulueris effectus no-
xius 79 seq.
- Alcali caustici virtus lithontri-
ptica 347 seq. salis commu-
nis effectus in regulum anti-
monii 628. alcalinorum vo-
latilium vsus in febre pete-
chiali 52. in paralyfi 73 seq.
- Alce, animal 475 seqq.
- Alkekengi vsus in calculo 610
- Alimenta inter se inuicem mixta,
circa haec experimenta 337
seqq.
- Allantois 264
- Allii virtus anthelmintica 524
- Alni cultura 207
- Alsatiae bitumen 637 seq.
- Aluminis crystallorum figura 597.
basis, circa huius naturam ex-
perimenta 595 seq.
- Alyssi species 425
- Aman, professor Holmienst. 554
- Amauroseos curatio 90
- Amnios membrana 263. amnii
liquor, vnde oriatur 351. hu-
ius vsus 263.
- Amphibiorum triplex genus 506
- Anatis mollissimae hitoria natu-
ralis 165 seqq.
- Anatomicae obseruationes 391
seq. 581 seq.
- Anatomico practicae obseruatio-
nes 634 seqq.
- Anatomici inuentoris officium
616 seq.
- Andromedae poliifoliae vsus in
rheumatismo 609
- Aneurysma, huius diagnosi du-
bia 670. aortae 582
- Anginae curatio 57
- Ani fistula, de hac monita 300.
procidentia penes infantes
513. prolapsus a retentione
vrinae 73
- Animae sedes 684
- Animalcula spermatica 351 seq.
eadem negantur 330
- Animas

- Animale regnum, inter hoc et
vegetabile analogia 636 seq.
Animalis noui ortus 255 seqq.
Animalium distinctio ratione se-
xus 251. coitus 252. lon-
gaeuitas varia 289
Animi commotionis effectus 107
Anodynorum actio et vis anti-
spasmodica 419
Anonae species 247
Anthelmiae virtus contra ver-
mes 49
Antherarum pulueris ortus 491.
vsus 492
Antimonii butyrum solidum 8.
regulus, cum hoc experi-
menta 628
Antisepticorum relatiua actio
agendique modus 340 seq.
Antispasmodicorum remediorum
natura 412 414. agendi mo-
dus 414 seq. species 416 sqq.
vsus 421 seq.
Aortae aneurysma 582
Aphtharum caussa 153. curatio
153 514
Aqua, quatenus comprimi possit
320 seq.
Arabis bellidifolia 249
L' Archeueque Petr. acad. scient.
Holmiensis membrum 701
Ardesia, circa hanc obseruatio-
nes 589
Argentæe massae explorationem
docimasticam instituendi mo-
dus 599
Argenti a vilioribus metallis se-
parandi modo faciliore prae-
mium expositum 545. mine-
rae lamellosae Clausthaliensis
examen chemicum 630 seqq.
Aristolochiae species 246 seq.
trilobatae vsus medicus 208 sq.
Armadillus Americanus, animal
305
Arnaud, George, Instructions
simples et aisées sur les mala-
dies de l' Urethre et de la ves-
sie 433
Arnicae vsus in paralyfi 138
Arsenici albi crystallini effectus
tristes eorumque curatio 674
Arteriarum in foetu ortus et in-
crementum 268 seq.
Arthritidis caussa et progressus
104 seq. curatio 112. vagae
curatio 45
Articulatio ossis femoris praeter-
naturalis in fele obseruata
582 seq.
Ascania, plantae genus 469
Ascarides, contra hos remedia 523
Asthma neruosum 109. asthma-
te defuncti sectio 319
Astruc, I. Traité des Maladies
des femmes, T. V et VI. 350
Atrophia neruosa 109
Auditus mechanismus 360 seqq.
Auium longaeuitas 289
Aureae massae explorationem
docimasticam instituendi noua
methodus 599. auri lamellae
et grana in fluuio Ariega 14
Auripigmenti vsus noxius 138
Auris morbus singularis 85. ex-
terioris fabrica et vsus 361 seq.
Auriuilius, Sam. obiit 370
Aurora borealis 202. huius al-
titudo 206. 210 seq.
Aurochiriae in suspensis signa 27
B.
Babiroussa, animal 484
aker, Georg. de catarrho et de
dysenteria Londinensi epide-
micis vtrisque a. 1762. li-
bellus 141
Bbb 2 Bal-

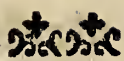

- Baldinger, Ern. Godofr. med. theoret. Prof. P. ord. Ienensis 369. 554
- Baobab, arborum genus 17
- Bartraam, Io. iussu regis Angliae iter in Americae prouincias instituit 178
- Bauaricae acad. elector. scient. thes. et praem. ad ann. 1767 et 1768 545 seq.
- Baumer, Io. Wilh. *Naturgeschichte des Mineralreichs 2tes Buch* 408
- Bechers, Dau. *Neue Abhandlung vom Carlsbad 1ter Th.* 454
- Beillac morbus 120
- Beireis, Gottfr. Chph. consiliarius aulicus Ducis Brunsvicensis 369
- Belemnitarum origo et formatio 304. a lapidibus iudaicis differentia ib.
- Belladonnae vis venenata eiusque antidotum 611
- Beltz, Urban. Nathian. *Abhandlung vom Schalle* 359
- Beownrigg, Guil. a societ. reg. scient. Lond. praemium accepit 176
- Bergman, Thorbern, chemiae et metallurgiae Prof. Ups. 369
- Bezoar lapidis origo et differentia 480 seqq.
- Bilis atra, causa melancholiae 654 sqq. ab eadem mota oriundi effectus 668. cystica, de hac experimenta 293. huius effectus et natura ib. sq.
- Bitumen Afsatiae 637 seq.
- de Boissien, B. C. ab acad. scient. Lugdunensi praemium accepit 549. etiam ab acad. Diuionensi praemium reportauit 550
- a Bona, Io. tractatus de scorbuto 154
- Bordenaue, ab acad. Diuionensi praemium accepit 550
- Bose Adolph. Iulian. Prof. med. extraord. Witeberg. 702
- Botanicae elementa 442. animaduersiones 422 seqq. 245 seqq. 451. obseruationes microscopio factae 494 seqq. botanica historia 452. 468 seq. botanicam methodum condendi ratio 447. 460 sq. huius nouum schema 449
- Boum luis contagium exemplo illustratum 200
- Bourgelat scholam rei veterinariae Lugduni condidit 368
- Bractea, folii species 443
- Brauer, Andr. ab acad. scient. Theodoro Palatina praemium accepit 365
- Breuchel Phil. Iac. ab acad. scient. Theodor. Palatina praemium accepit 365
- Brocklesby, Rich. oeconomical and medical obseruations 43
- Bromelia humilis 244
- Brugmanni, Anton. tentamina philosophica de materia magnetica 438
- Brünnich, Morten Thraue entomologia 431. ornithologia borealis 432. *natürliche Historie des Eidervogels* 165
- Bubalus, animal 482
- Bufonis species, Tipa 121
- Buonfolazzo, Franc. academiae Florentinae degli Spontanei auctor 177
- Burdigalensis acad. thes. et praem. ad ann. 1768 et 1769 550 seq.
- Buxi cultura 202

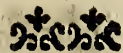
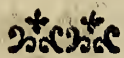

C.

- Cabiai, animal 485 seq.
Caesarea sectio, eam instituendi tempus et vsus 330 seq. huius inuentor 332
Calcis viuae virtus soluens 346. circa hanc experimenta ib. seq. virtus lithonriptica 347 seq. antarthritica 348. aquae virtus antiseptica 341. vsus in arthritide 112
Calculus biliaris 401. vaginae vteri 301. in hernia vesicae vrinariae repertus 306. calculi plures renum et vesicae in cadauere reperti 393. calculi in infantibus curatio 515
Calor corporis humani, de hoc obseruationes thermometricae 213 seqq. febrilis, huius causa 66
Campanulae species noua 609
Camphorae vsus 64
Cancer morbus, an a neruorum vitio? 687. nasi, cicuta curatus 93. oculi 389. mammarum, huius species singularis 358. cancrofi tumoris extirpatio 76
Candelae, de his experimenta 201
Cangiamila, Franc. Eman. embryologia sacra 328
Capitis laesio singularis 403 seq. vulnus 391
Cappel, Guil. Frid. Prof. med. ord. Helmstadiensis 178
Capra, huius variae species 477 seq. syluestris Africana Grimmii 483
Capsici frutescentis vsus in hydropse 609 seq.
Capybara Brasil. 485 seq.
Carbunculus, contra hunc remedium 395
Caries maxillae inferioris 394
Carolinarum thermarum disquisitiono physico chemica 454 seqq. calor 455. odor et sapor ibid. acidum minerale 456. spiritus mineralis 456 seq. analysis chemica 457 seqq. ferrum iis inest 459
Cartilaginis fabrica et formatio 271
Catalepsis, quid? 91. de hac obseruationes 91 seq.
Catarrhacta, nouum auium genus 432
Catarrhi epidemici historia 141. symptomata et curatio 142
Cauendish, Henr. a societ. reg. scient. Londin. praemium accepit 176
Celsi, Aur. Corn. de medicina libri octo Edit. Krausii 426
Cerebrum, in eius substantia globus plumbeus, per duos annos relictus, mortis causa 94. cerebri medullae substantia vasculosa 683
Cervus rangifer 475 seq.
Cespitis bituminosi vsus ad aggeres 211. cespitum subterraneorum fodina 21
Chaerophylli virtus 137
Chambon, ab acad. reg. chirurg. Paris. praemium accepit 549
de Chanualon, Thibault, Voyage a la Martinique 115
Charpentier, Io. Frid. Guil. Fribergensis acad. metallorum et fodinarum Prof. 171
Chemicarum obseruationes 8
Chirurgia completa 237
Cholerae curatio 388
Bbb 3 Chopart,

Chopart, ab acad. reg. chirurg.		nes 675 seqq. eius cauffae,	
Parif. praemium reportauit	549	fymptomata et curatio	677 fq.
Chorion	262	Colli vulnus	390
Cicadae noua species	305.	Coloftratio, mammae morbus	
Americae feptentrionalis	307		357
Cicutae extracta diuerfa, de his		Conceptionis theoria	351 feq. ani-
obferuationes	314.	malis ratio	251 feqq. vegeta-
cancro	93. 128.	bilis	492
et vlcere fcrophulofa	94.	Conchyliorum analogia cum tu-	
vis refoluens in morbis glandula-		bulis vermicularibus	590 feq.
rum	398 feq.	Condoma, animal	482
effectus in fcir-		Confpicillis conficiendis aptae	
rho et cancro vlcerato vel nul-		materiei inueniendae prae-	
lus, vel noxius	626 feq.	mium expositum	173 feq. 548
Cimicis cuiusdam fingularia	199	Conuulfiones infantum, harum	
	feq.	cauffa et curatio	515. perio-
Clagenfurtensis fociet. caefar. reg.		dicae	391. conuulliui morbi
agricult. et fcient. thef. et praem.		curatio	90. infultus ende-
ad ann 1768.	696	mii	107
Clauculae fractura complicata	392	Copal, gummi hiftorice et chemi-	
Clerk, Car. obitus	178	ce difquifitum	632 feqq.
Coccolobae species	248	Coralliorum analogia cum tubu-	
Cocci Polonici natura et vfus tin-		lis vermicularibus	590 feq.
ctorius	311 feq.	Cordis inflammatio vera	160. ir-
Cochlearum coitus	200	ritabilitas vnde?	673. mor-
Coeliaci fluxus species et cura-		bus fingularis	581. fenfibilitas
tio	516	probata	582. vfus in foe-
Coendu, animal	487	tu	268
Coffeae arboris pediculi	31.	Corine, gazellae species	479. 481
antherarum puluis, microfcopio		Cornelia, nouum plantae ge-	
obferuatus	31	nus	423
Cohaefio corporum vnde pen-		Corporis humani maioris et mi-	
deat	337	noris incrementi ratio	283 feqq.
Coitus animalium	252	ftatura	284. decrementi cauf-
Colchici oxymellis effectus	403	fae	287. calor, de hoc obfer-
Colica purgantibus fublata	93.	uationes thermometricae	213
metallica, huius curatio	76 feq.		feqq.
pictorum	88.	Corporum cohaefio vnde pen-	
colicae species		deat	337
neruofa	120.	Coudous animal	483 feq.
pictorum casus	400.	Cranii vulnerum recentium cu-	
fpecies colicae pictorum		ratio, de hac experimen-	
fimilis	72.	ta	593 feq.
pictorum vegeta-			Crantz,
bilis curatio	80 fq. 83 fq. 86 fq.		
pictorum, de hac obferuatio-			

Crantz, Henr. Io. Nepom. materia medica et chirurgica Tom. I. II. III. 135. institutiones rei herbariae T. I. II.	460	le Dran, Henr. Francois, Consultations sur les maladies, qui sont du ressort de la Chirurgie	298
Cuprum a ferro separandi modus	207	Dulcamarae effectus salutare effectus et virtus contra virus scorbuticum 6. eam propinandi modus	399 ibid.
Cuscutae plantula seminalis	609	Dysenteria, de hac observationes 60. huius causae 61. curatio ib. sq. 67. castrensis curatio 52. Londini epidemica 143. huius symptomata et curatio 143 sq. ea defuncti cadaueris sectio	145 sq.
Cyprini species	131		
Cystotomia lateralis Moreauiana 150 seq. huius praerogativa	151		
Cytisi Caian vsus	246		
D.			
Dalby, Ioseph, the virtues of Cinnaber and Musk against the Bite of a mad Dog	295		
Daniae rex Hafniensi societati scient. pecuniae summam ad praemia distribuenda donavit	553 sq.		
Dauid, Recherches sur la maniere d'agir de la Saignée	223		
Dekker, societ. scient. Harlem. socius	547		
Dentitionem difficilem praeuertendi modus	514		
Dentium ortus et eruptio in infantibus	283		
Diaboli marini descriptio	397 seq.		
Diapensiae Helueticae character	244		
Diarrhoeae infantilis varia genera	516		
Diuionenses acad. scient. praemia aucta	176		
Doctoris medici dexteritas et officium	615 seq.		
van Doeveren, Gualth. specimen observationum academicarum	159		
			E.
		Eclampsiae infantum causa et curatio	515
		Ehretia dubia, noua species	248
		Electricitas, circa hanc experimenta 18. 310. tempestatum caute indaganda 220 sq. electricitatis index emendatus 221 seq. electrici repulsus ratio	441
		Eller, Io. Theod. <i>vollständige Chirurgie</i>	237
		Embryologia sacra	328
		Embryonis primaeui mollities et incrementum 254. partium conformatio	266 sqq.
		Emeticorum vsus in amaurosi 90. in febre petechiali	48
		Empyematis operatio neglecta	75
		Enterocoele cum gangraena	393
		Entomologia systematica	431
		Equiseti palustris foetor	210
		Equorum morbus mucosus	13 seq.
		Eruciae, arbores Americae septentrionalis infestantes	204
		Eruditorum sanitas et morbi	23 seqq.

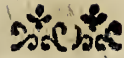
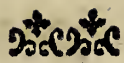

Erysipelas, aquam viridem exsudan-
dans 396
Esculus *vid.* Hippocastanus.
Euler, Alb. societ. oeconomicae
Petropolitanae membrum 177
Euler, Car. ab imperatr. Ruff. me-
dicus aulicus factus 178
Eulerus, Leonh. societ. oeconom.
Petropolitanae membrum 177
Evonymi Europaei vsus 210

F.

Falk, itineris per Ruffiam insti-
tuendi comes 553
Fauna insectorum Fridrichsdali-
na 297
Febris caussa 233 seq. biliosae
castrensis symptomata et cura-
tio 46 seq. carcerum de hac
obseruationes 62 seq. lactea,
de hac obseruationes 356. 388.
petechialis symptomata et cu-
ratio 47 seq. 51 seq. ex quoti-
diana continua putrida 363.
scarlatinae historia et curatio
526 seq. tertiana cum ptya-
lismo insigni 396. variolosae
curatio 517. februm inter-
mittentium caussa 234. cu-
ratio 54. 234. earundem apud
infantes effectus et curatio
521 seq. remittentium et in-
termittentium castrensi-
um caussa et curatio 59 seq. februm
vehementiorum caussa in virili
aetate 689
Fermentationis effectus 337 seqq.
Fermin, Philippe. Traité des ma-
ladies les plus frequentes a Su-
rinam et des remedes a les
guerir 119

Ferrum a cupro separandi modus
207
Fibrae muscularis ir doles 412^{eq.}
affectiones morbosae 415
Fistula laryngis 394
Flora Danica Vol. I. et II. 217.
Gedanensis tentamen 509.
monspeliaca 95 seqq.
Florentiis academia agriculturae
(Georgo fili) constituta 366.
academia degli Spontanei con-
stituta 177
Florum differentiae et partes
444 seq.
Fluidorum compressibilitas 320
seq.
Foeminae cur citius crescere de-
sinant maribus 284
Foetus primordia 258 seqq. in
vtero situs 161 seq. 353. nu-
tritio in vtero materno 265.
353 seq. incrementum 272 seq.
353 seq. vitae initia 262 seq.
partium paulatina conformatio
266 seqq. huius caussae 269
seq. an in vtero respiret?
331. num in vagina respiret?
275. in statum infantis trans-
euntis mutationes 281 seq. cu-
ra post partum 279 seq. hu-
mani monstrosi 159. 203. 582
Foliorum in plantis differentia
443
Fontana, Felix, dei Moti dell'
Iride 532
Fracassini, Ant. opuscula physio-
logico-pathologica 152
Franklin, Beni. societ. reg. scient.
Goetting. socius 175
Fribergae academia metallorum
et fodinarum condita 170 seqq.
Frigoris effectus in Bothnia occi-
dentali 196 seq.
Frumen-

Frumentorum grana erodens in-
fectum, contra hoc remedia
19 seq. frumenti Turcici
morbus 594 seq.
Frys, Nicol. Christ. academ. scient.
Holmiensis membrum 701
Fugazzo, Clodoaldo, academiae
Florentinae degli Spontanei
auctor 177
Fulguris effectus varii 317. eius
damna auertendi modus 317.
320
Fulminis effectus singulares 317
seq. 320. 588 seqq.
Funiculus umbilicalis 264

G.

Gaertner, Prof. histor. naturalis
Petropoli substitutus 553
Ganglii semilunaris quinti paris
neruorum s. Gasseriani descri-
ptio 530 seq. gangliorum vsus
in neruis 315
Gazellae, harum species 478 seqq.
Gedanensis societ. natur. indagat.
thes. et praem. ad ann. 1769.
699
Gellert, Christ. Ehregott, Friber-
gensis academiae metallorum
et fodinarum Prof. 171
Gemellorum caussae 280
Generationis theoria 351 seq.
de hac hypotheses 255 seqq.
Genistae seminum vsus in caluio
138
Genitalium partium masculina-
rum mala conformatio II
Germinis plantarum disquisitio
microscopica 492 seq.
Geuns Matth. praemium a socie-
tate scient. Harlemoni accipit
695

Girardeau, ab acad. reg. chirurg.
Parif. praemium accepit 549
von Gleichen, Willh. Frid. *das
neueste aus dem Reiche der Pflan-
zen* 489
Gmelin, imperatricis Russorum
iussu iter per Russiam instituet
552 seq.
Gmelini, Philip. Freder. obitus
702
Gobionis piscis species 131
Godar, Guillaume Lambert, Diff.
sur la nature, la maniere d'agir
les especes et les usages des
antispasmodiques 412. idem
ab acad. Divionensi praemium
reportauit 550
Gonorrhoeae distinctio 434. ma-
lignae in foeminis sedes 434
seq. differentia a fluore albo
ib. benignae caussa 69
Gottingensis societ. reg. scient.
thes. et praem. ad ann. 1767
175. ad ann. 1769 697
Gouan, Ant. flora Monspeliaca
95. Prof. botan. et inspector
horti regii Monspessulani 554
Grauiditatis theoria 353 seq.
signa 276
Grimmia capra L. 483
Guaiaci decocti vsus in morbo
venereo 405 seq.
Guib, animal 482
Gummi arabici coniunctio cum
mercurio 623. affinitas cum
mucos animali 624. copal hi-
storice et chemice disquisitum
632 seqq.
Gyllenstaedt, itineris, per Ruf-
siam instituendi comes 553
Gymnoti, piscis, percussio ele-
ctrica, dubia 580
Gyön-

- Gyöngyössi, Paul. ab imperatr. Ruff. medicus aulicus factus 178
- H.
- Haemorrhagia narium menstrua 397
- Haemorrhoidum recenter tumidarum curatio 531 seq.
- de Haen, Ant. rationis medendi in nosocomio practico Pars IX. et X. 669
- Hafnienfis societ. reg. scient. thes. et praem. ad ann. 1769. 697
- de Haller, Alb. elementa physiologiae corporis humani Tom. VIII. P. I. II. 251
- du Hamel du Monceau, acad. reg. Holmienst. socius 555
- Harduini, Petr. animaduersionum botanicarum specimen II. 422
- Harlemensis societ. scient. thes. et praem. ad ann. 1768 et 1769 547. ad ann. 1770 595
- Hartmann, Io. Frid. *Anmerkungen über die nöthige Aufmerksamkeit bey Erforschung der Gewitterelektricität* 220. acad. imperial. nat. curios. socius 555
- Hausmann, Christ. acidularum Sulzbacensium historia et analysis 146
- Hectica febris, lacte curata 401
- de Heinitz, Frid. Ant. Fribergensis academiae metallorum et fodinarum praeses 171
- Hemeralopia 74
- Hepatis morbus a calculo biliario 401. vulnus eiusque symptomata 400
- Heracleum angustifolium 243
- Hernia inguinalis gangraenosa curata 387. incarcerata gangraenosa, vi naturae curata 91. vesicae vrinariae 306. herniae cruralis cum gangraena casus 89. incarceratae sanatio 388 seq. cum gangraena caussa singularis 398
- Herpetis species 121
- Hills, John, vegetable System Vol. V. VI. 34. Vol. VII. VIII. et IX. 601
- Hippocastani gemma hybernalis, microscopio disquisita 639 seq.
- Hippopotamus, animal 473 seq.
- Hirsch, Ant. Balth. Raym. Diff. paris quinti neruorum encephali disquisitio anatomica 530
- Hirudinum vsus medicus 202. vsus in haemorrhoidibus negatur 532
- Histoire et Memoires de l'academie royale des sciences année 1760. 579. année 1761. 3. histoire de l'academie royale des sciences et belles lettres a Berlin année 1758. 628. historie naturelle generale et particuliere avec la description du Cabinet du Roi Tome XII. 471
- Hochenwartia, plantae genus 469
- Holmienstis acad. reg. scient. thes. et praem. aucta ad ann. 1768. 701
- Home, Franc. principia medicinae 65
- Homicidii signa in suspensis 27
- Hompeck, Anton. *Abhandlung von der electrischen Abstoßung* 441
- ab Hum-

ab Humbourg, Io. Nepom. Diff.
ergo haemorrhoidi recenter
tumidae sectio, non hirudo 531
Humeri fractura 395
Hummelauer, ab Imperatrice
praemio magno donatus est
369
Hydrocephali origo, differentia
et curatio 528 seq.
Hydrophobiae curatio 114. con-
tra eandem remedium 295 seq.
Hydrops, de hoc obseruatio 92.
eius species 70. saccatus 401
seq. eodem defuncti sectio
634 seq. spurius a sanguine
extrauasato 396 seq. melan-
choliae accedens 652. 667.
pectoris, huius diagnosi du-
bia 670
Hyemis effectus in Bothnia occi-
dentali 196 seq.
Hyoscyami seminum effectus no-
xius 72 seq.
Hypochondriaci mali sedes et
causae 102 seqq. curatio 111
seqq.
Hysterici mali sedes et causae
102 seqq. curatio 111 seqq.
Hystrix, animal 486 seq. Ame-
ricanus 487

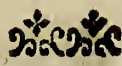
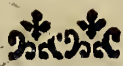
I.

Iacquin, Nic. Ioseph. enumera-
tio stirpium agri Vindobonen-
sis 241. obseruationum bota-
nicarum Pars I 245
Iaculator, piscis, quomodo vi-
ctum sibi parat 310
Iantke, Io. Iac. obiit 554
Ibex, animal 477
Isteri infantilis causae et curatio
527 seq.

Ileus morbus, de huius curatio-
ne experimenta 673 seq. eo-
dem demortuae sectio 160
Incubi causa 111
Inediae casus singularis 4. 7
Infantum contemplatio physio-
logica 281 seqq. diaeta, causa
longaeuitatis 688 seq. morbi
511. 513 seqq. horum distin-
ctio 152 seq. infantes neona-
tos, mortuos vivos, in vitam re-
vocandi auxilia 332
Inflammatorii morbi, de his ob-
seruationes 56 seq. aetati vi-
rili solennes 689
Inoculatio variolarum defensa
410 seq. 518 seq. contra ean-
dem monita 674 seq. huius
historia, successus et methodus
in Scotia 229 seqq. utilitas
ex indicibus natorum mortuo-
rumque probata 587 seq. cum
eodem alii morbi non commu-
cantur 232. hanc infectio na-
turalis non sequitur 232. ean-
dem concomitantia sympto-
mata 232 seq.
Infantia quid? 665. eius pro-
gnosis 667
Insecta agri Fridrichsdalensis 297.
insectum frumentorum, grana
erodens, contra hoc remedium
19 seq.
Infusio variolarum vid. Inoculatio.
Intertriginis curatio 513
Intestini ilei singularis incarcera-
tio 160. recti gangraena 74.
portio per anum reiecta 404.
intestinorum inuaginatio 636.
inflammatio, de hac obserua-
tiones 58. 62. situs praeter-
naturalis morborum causa 160
Inuentor

- Inuentor medicus 616. anatomicus ib. seq.
Iridis oculi motus caussa 532 seq.
status naturalis 534. motus eius est voluntarius 534 seq.
Irritabilitas partium, de hac experimenta 163. contra eandem obseruationes 672 seq.
Irritantium actio et virtus antispasmodica 419 seq.
Iuglandis foliorum vis discutiens 137
Iulien, ab acad. scient. Lugdunensi praemium reportauit. 549 seq.
Iunci nouae species 243
Iuniperi specifica virtus contra variolas 230
- K.
- Kamtschadaliae descriptio 498 seqq. historia naturalis 501 seq.
Karsten, societ. scient. Harle-
mens. socius 547
de Kefler ab imperatrice ma-
gnum praemium obtinuit 369
Keuel, gazellae species 479. 481
Kleinia, plantae genus 469
Kölpin, Alexand. Bernh. com-
mentatio botan. de stylo eius-
que differentiis externis 543
Kongl. Vetenskaps Academiens
Handlingar För Aor. 1764.
Vol. XXV. 195
Krascheninnikow, Steph. *Be-
schreibung des Landes Kamt-
schatka* 498 seqq.
Krause, Car. Christ. edidit - A.
Corn. Celsi de medicina libr.
VIII 426
Kulenkamp, Nicol. a reg. socie-
tate scient. Gotting. praemium
accepit 175
- L.
- Lactationis in foeminis non pu-
erperis exempla 198
Lactea metastasis 356. febris
356. 388
Lapis bezoar, huius origo et
differentia 480 seqq. lazuli,
de hoc experimenta 629 seq.
phosphorescens et filamento-
sus microscopio obseruatus
437 seq.
Lari Lapponici descriptio 204
de Laurentiis, Laur. ornitholo-
giae edendae conspectus et vl-
terius institutum 180 seq.
Layard, Dan. Petr. soc. reg. scient.
Götting. correspondens 175
Lazuli lapis, de hoc experi-
menta 629 seq.
Ledermüllers, Mart. Froben.
*Nachlese seiner mikroskopischen
Gemüths und Augenergötzun-
gen 5 Sammlungen 29. physi-
kalisch mikroskopische Zerglie-
derung einer kleinen Winter-
knospe des hippocastani oder
esculi 639. Zergliederung des
Korns oder Rockens 641. Vor-
stellung und Zergliederung einer
angeblichen Rockenpflanze, das
Staudten - Steck - oder Gersten-
korn genannt* 641
Lehmann, Io. Gottlob obiit 179
Lepechin, itineris, per Russiam
instituendi, comes 553
Lepidium spinosum 425
Lexicon botanicorum et hortu-
lanorum 168
Lienteriae curatio 516
Linnaei, Car. museum Ludoui-
cae Ulricae, Reginae Suec.
et Adolphi Friderici, Regis
Suec. 139
Lithon-

- Lithonriptica remedia 347 seq.
 Lithotomia, variae eius methodi
 164 seq. lateralis Moreauiana
 150 seq. huius praerogativa
 151
 Lizzari, Ant. Diff. epist. dell'
 operatione cerusica detta paracentesi
 nell' idropisie ascitiche, cistiche
 et tel peritoneo 69
 Lochiorum suppressionis causa
 et curatio 355. 358
 Lommer, Hier. Gottfr. Fribergensis
 acad. metallorum et fo-dinarum
 membrum et Prof. 172
 Longaeuitas humana 289 seq.
 eam acquirendi modus 688
 seq.
 Loquela sine lingua 91
 Loranthus Europaeus 243
 Lorry, Ann. Car. de melancholia
 et morbis melancholicis Tom. I.
 644
 Louis, Memoire sur les signes du
 Suicide et de l' Assassinat 26
 Ludwig, Chr. Gottl. methodus
 doctrinae medicae vniuersae
 610
 Lumbago rheumatica 67
 Lumbrici, horum curatio. 523
 seq. in vesicula fellea reperti
 664
 Lupuli Bauarici disquisitioni prae-
 mium constitutum 546
 Lycopodium dichotomum 244
- M.
- Macbride, Dau. Experimental
 Essays 336
 Macquer Petr. Ios. acad. reg.
 scient. Holmiensis membrum
 p. 701
 Maculae nigrae vel fuscae, ante
 oculos versantes 583
 Magnetes artificiales 15 seq.
 Magnetismus, circa hunc experi-
 mentum 129. magneticae
 materiae actio in ferrum et
 magnetem 438 seqq. magne-
 ticam vim ferro conciliandi
 methodus 15 seq.
 Mais, plantae morbus 594 seq.
 Malpighia altissima 250
 Malti vsus et vis antiseptica 344
 seq. huius infusum parandi
 et exhibendi modus 345
 Mammarum structura et morbi
 357. inflammationis causae
 357 seq.
 Manetti, Xauer. operis ornitho-
 logici explicationum et de-
 scriptionum auctor 181
 Mangold, Chph. Andr. obiit 370
 Maniae causa, sedes et sympto-
 mata 666 seq. prognosis 667.
 curatio 364. mania neruea
 651 seq. a vermibus 664.
 maniaci an nascuntur? 665 sq.
 Mantuae academia regia scien-
 tiarum artiumque bonarum
 condita 367
 Maret, ab acad. scient. Burdiga-
 lensi praemium accepit 551
 Marteau, ab acad. scient. Burdi-
 galensi praemium accepit 551
 Martin, Roland, Tal om Ner-
 veurs allmänna Egenfkaper i
 människans Kropp. 682
 Martinique insulae historia na-
 turalis 116 seq. morbi ibi
 frequentes 116 seq.
 Massiliensis acad. elegant. litter.
 scient. et art. thes. et praem.
 ad ann. 1769 693

- ❁ ❁ ❁ ❁ ❁ ❁
- Materia medica et chirurgica 135 sq.
- Maty, Matth. societ. reg. scient. Londinens. secretar. 176
- Mazame, capreoli species 483
- Medicae doctrinae vniuersae methodus 610 seqq. medicarum disciplinarum recensio 613 sq.
- Medici officium duplex 613. tironis indoles et institutio 615. doctoris officium et dexteritas 615 seq. inuentoris officium 616. professoris officium 617 seq. practici officium 619 seq.
- Medicinae historia et fata 612. definitio et distinctio 612 seq. eam addiscendi ratio 612 seqq. colendi ratio 615 seqq. systema stabiliendi ratio 618 seq. cura publica 621 seq.
- Meese, Dau. a societ. scient. Harlemensi praemium reportauit 546 seq.
- Melancholiae definitio 644 seq. distinctio 645. spasmodicae definitio et species 646 seq. differentia ab humorum morbis 647. symptomata 648. nerueae essentia 645 seq. causae procatarticae 649. signa diagnostica 650. symptomata varia 651 seq. humoralis essentia et causae 653 seqq. sedes 659 seq. signa et symptomata 661 seqq. prognosis 667 seq. melancholici num nascuntur? 665 sq.
- Melicae noua species 424
- Melonis flores microscopio disquisiti 491
- Memoriae post apoplexiam abolitio 82
- Menstrua in puella 4. mensium obseruata 7. in puella quadrienni 389. in foemina 72. annorum 389
- Mercurii destillatio, de hac obseruationes et experimenta 130. affinitas cum muco et saliuua 623. coniunctio cum gummi arabico 623 seq. vsus et actio in morbo venereo 324 seqq. 406 seq. gummosi vsus in lue venerea 624 seq. eum adhibendi modus 625. actio in vias saliuales ib. sublimati vsus suspectus 407. eius inuentio 407. mercurialis aquae praestantia prae cauterio actuali in carie maxillae inferioris 394. inunctionis vsus in lue venerea 528
- Mesenterii intorsio, mortis causa 635 seq.
- Messis optimum tempus cognoscendi modus 205
- Metallorum efferuescentiae effectus morbosus 303
- Metastasis lactea 356
- Metensis acad. reg. scient. et art. thes. et praem. ad an. 1767. 694
- Meteora singularia obseruata 322. ignea 4 seq. 316
- Meteorologicae obseruationes 205. in insula Martinique institutae 117 seq.
- Methodus botanica duplex 447 seq. plantarum noua 449 461 seqq.
- Microscopicae oculorum animique oblectationes 29 seq. obseruationes 490 seqq. obseruationes de plantulis in vasis vitreis reperiundis 211 sq.
- Microscopiorum historia, diuersitas et vsus 30. microscopium solare emendatum 129
- Mictus

- Mictus cruenti caussa 78
Miliaria exanthemata critica non sunt 671. 680
Militum morbi 44 sq. 51 sqq. 56 sqq.
Minerae argenteae lamellosae Clausthalienfis examen chemicum 630 seqq.
Mineralis regni historia naturalis 408
Molae origo 357
le Monnier, Lud. Guil. Quaest. med. an cancer vlceratus cicutam eludat? 626
Monro's, Alexand. Account of the Inoculation of Small Pox in Scotland 229
Monro's, Donald, Account of the Diseases in the British military Hospitals in Gurmany 50
Monspeliaca flora 95 seqq.
Monspeliensis societ. reg. scient. thes. et praem. ad an. 1769. 693
Monstra humana 159. 203. 582.
monstrum cyclopis facie 7.
monstrosus agnus 89
Montium igniuomorum ignis caussa 600
Morbilli, num hominem bis inuadunt? 519. eorum curatio ib. sq.
Morborum diagnosis dubia 669 seq. morbus niger, de hoc obseruata 402. 403
Mortis caussae et signa 291 seq.
Morton, Car. societ. reg. scient. Londin. secretarius 176
de Morton, Comes, societ. reg. scient. Lond. praeses 176
la Morue, equorum morbus 13 sq.
Moschi adulteratio 484. vires contra morsum canis rabidi 295 seq.
Moschiferum animal 484
dei Moti dell'Iride 532
Mulierum morbi 350 seqq.
Müller, Frid. societ. oeconomicae Petropolitanae membrum 177
Müller, Otto Frid. fauna insectorum Fridrichsdalina 297
Mulorum morbus 7
Mumiae examen et dissectio 302 seq.
Muscae tubulus, per quem ouula ponit, microscopio obseruatus 32 sep.
Musculi bicipitis brachii singularis structura 392
Muscus quidam exiguus descriptus 197. in vasis vitreis, ex quibus bibi solet, reperiendus 211 seq.
Museum S. R. M. Ludouicae Vtricae, Reginae Goth. Suec. Vandal. et Adolphi Friderici, Regis Suec. Tom. I. II. 139
Murray Io. Andr. acad. reg. scient. Holmiensis membrum 701
Myopia et presbyopia in senes 79
- N.
- Naeui materni, horum ortus 259
Nahuis, Alex. Pet. ab acad. scient. Lugdunensi praemium accepit 549
Narcotica remedia, quid? 419
Natura quid sit eiusque effectus 471 seq.
Nautarum morbi 122 seqq.
Neruei fluidi natura 685 seq.
Neruorum consensus ratio 101 sq. functiones generatim declaratae 682. 684. anatomica descriptio 687. quinti paris encephali descriptio 530 seq. ganglia, horum vsus 315. morbi, horum sedes et caussae 102 sqq.

102 sqq. symptomata 108 sqq.	
curatio	III seqq.
Nicandri theriaca et alexipharmaca. Curante Bandinio	239
Niebuhr, ex Arabia redux in patriam reuertitur	372
Nietzki, Adam, Prof. med. ord. Altorf. 554. eiusque reditus	702
Nitri vsus in rheumatismo acuto	45
Nosocomia militaria instituendi modus	44
Noui commentarii acad. scient. imperialis Petropolitanae, Tom. IX.	128
Nutrici obseruandae regulae	513
Nux, quid?	446
Nyctalopia	74

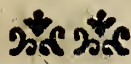
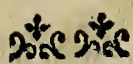
O.

Obesitatis ratio et caussa	286 seq.
Oculi laesio singularis	206. morbus singularis 390. 583. tumor canerosus 389. pupillae contractionis caussae 532 seqq.
Oeder, Geo. Christ. icones plantarum f. Florae Danicae Volumen I. et II.	217. elementa botanicae, P. I. et II. 442
Ophrys Alpina, huius character	243
Opiatorum noxam in infantibus praecauendi auxilia	515
Opium vsus in dysenteria 144. in haemorrhagia vteri grauidi 138, in spasms et conuulsionibus 114. cum ipecacuanha commixti effectus	45
de Oppeln, Frid. Guil. Fribergensis academiae metallorum et fodinarum praeses	171

Orchis morio, ex hac radicem salep praeparandi tentamina	209
Ornithologia Danica	432
Osseum corpus praeternaturale in homine repertum	581
Ossium formationis caussae modus 270 seq. articulatio praeternaturalis 582 seq. exfoliatio, de hac experimenta 593 sq. ossa fossilia prope aquas Sextias reperta	592 seq.
Osteocollae formatio	4
Ouarii tumor insignis 635. mutatio post factam conceptionem	253
de Overkam, Franc. Ioseph. obiit	370
Oui humani descriptio	254
Oxymellis colchici effectus	403

P.

Palier, societ. scient. Harleml. socius	547
Pallas, iussu imperatricis Russorum iter per Russiam instituit	552 seq.
Panici plantae species nouae	424
Paracenteseos vsus in hydrope	70 seq.
Parallele des differentes methodes de traiter la maladie veneree	405
Paralysis, eius curatio 74. colicae pictonum superueniens	86
Paregoricorum actio et vis antispasmodica	419
Parisiis schola veterinaria constituta 368. ibidem acad. reg. scient. praemium traditum est conspiciellorum materiae aptae inueniendae destinatum 173 sq.	
Parotidis	

Parotidis tumor insignis	581	IX. 128. societatis oeconomicae noua membra 177. thes. et praem. ad ann. 1769.	701
Partus terminus naturalis	354 sq.	Phalaena exigua, apibus infesta	195 seq.
causae	277 seq. 355.	Philosophical Transactions, Vol. LIV. 302. eiusdem libri noua editio huiusque institutum indicatur	556 seq.
phenomena	278 seq. difficilis natura et causae	Phocae vitulinae genera et utilitas	506
causae	331 seq. caesarei utilitas	Phrenitidis curatio	57
laboriosus ob infantis nimiam magnitudinem	402	Phthisis, de huius curatione obseruationes	53. 58 sq. ad melancholiam accedens
Patellae fractura, de hac monita	300 seq.	652. 667 seq.	
Pathologiae conspectus	614	Physicae obseruationes	579 seqq.
Paullinae species	248	<i>Physicalisch - mikroskopische Beschreibung eines besondern phosphorescirenden und faserichte: Steins</i>	437
Pechurei fabae vsus in diarrhoea	516 seq.	Physiologiae corporis humani elementa T. VIII. 251. definitio et distinctio	614
Pecorum luis contagium exemplo illustratum	520	Pianes, cutis morbus	117
Pediculi, contra hos remedium	525	Pinkenfeldensis aqua acidula	691.
Pediluuiorum vsus	226. vsus in conuulsionibus	eius partes constitutiuae	692.
	114	vsus	693
Peltaria, nouum plantae genus	243	Pipa, bufonis species	121
Penis infantis, a cane deuoratus	85	Piperis pellucidi et rotundifolii virtus	247
Periostei formatio	271 seq. ex eodem ossa non formantur	Pisces rariores musei Petropolitani	131
272		Placenta vterina	264. huius vsus
Peripneumonia, huius sedes	53. 57. curatio	266. cohaesio cum vtero	353.
46. in ea qualis, pulsus	671	incarceratio	162. post partum solutio
Peritonei hydrops	92		279
Peruiani corticis vsus in conuulsionibus	391. in febribus biliosis et putridis	Plantarum dispositio systematica noua	449 seq. 461 seqq. propagatio animalium analogae
50. in febribus intermittibus	54. in phthisi	636 seq. partes generationis, microscopio disquisitae	490 seqq.
53. in variolis	90. 518. externus in febre intermittente	generationis modus	492 seq.
522. vis antiseptica, experimentis declarata	342	aggregatarum character, classis	
Pestis Constantinopolitana, de hac obseruationes	307 seqq.		
eius symptomata	308 seq.		
Petechialis febris	63 seq.		
Petoli foliorum distinctio	443		
Petropolitanae acad. scient. imperialis noui commentarii, Tom. XIV. Pars IV.			

- et ordines 35 seqq. umbellatarum character, classis et ordines 38 seqq. monopetalorum regularium characteres et dispositio 601 seqq. minus cognitarum descriptio 334
- Plantulae in vasis vitreis, ex quibus bibi solet, reperiundae 211 seq.
- Platina diPinto, de hac experimentum 207
- Plenck, Ioseph. Iac. methodus noua argentum viuum aegris, venerea labe infectis, exhibendi 623
- Plessis Clavier du praemium reportavit a caes. reg. societ. agricult. et scient. Clagenfurtensi 696
- Pleuritidis sedes 53. curatio 46. 57
- Pluuiosae tempestatis damnis, dum feritur, praeueniendi modus 202
- Podagrae causa et progressus 104 seq. curatio 348
- Poloniae regni status medicus emendatus 556
- Polygalae vulgaris vsus in phthisi 137
- Polypi narium mucosi curatio 77 seq. vteri casus 88
- Porcus Indicus 484. fluuiatilis Marcgrauii 485 seq.
- Potentillae albae vsus tinctoris 311
- Practicorum medicorum officium 619 seqq.
- Pringle, John, Observations on the Diseases of the Army 56. societ. reg. scient. Gotting. socius 175. Augustiss. Princip. Walliae archiater 702
- Professoris medici officium 617 sq.
- Ptyalismus spontanei diurni curatio 396
- Pubertatis signa in puella neonata obseruata 7
- Puiati, Giuseppe Anton. della preservazione della salute de Letterati 22
- Pulices aquatici microscopio obseruati 31
- Purgantium vsus in colica 93
- Putredo corporum, de hac experimenta 339 seq. eam coercendi remedia et modus 340 seqq.
- Putridum quomodo corrigi possit 341 seq.
- Pyckogonum, nouum infecti genus 431
- R.
- Rabies canina, contra eam remedium 295 seq.
- Radicum in plantis differentia 443
- Rangifer ceruus, animal 475 seq.
- Raphani Chinenfis oleiferi cultura et vsus 217
- Rattorum triplex genus et viuendi modus 504 seq.
- Reichel, Geo. Christ. Prof. med. extraord. Lips. 555
- Relaxantium species et virtus antispasmodica 417
- Relham's, Antony, Refutation of the reflexion against inoculation published by D. Rast 409
- Respiratio foetus in vtero 331. huius effectus in infante recens nato 281
- Reinhard Io. Iac. acad. reg. scient. Holmiensis socius 701
- Reyger, Gottfr. tentamen florum Gedanensis 509
- Rhabarbari vsus in dysenteria exiguus 144
- Rhachitidis curatio 524 sq.
- Rheumatismi acuti et chronici curatio 45. 53 seq. 58
- Ring-

- Ring-Worm, herpetis species 121
Roborantium vsus antispasmodicus 416 seq.
Rosen von Rosenstein, Nils, Vnderättelser om Barn-Sjukdomar och deras Bote-Medel 511
de Rosenberg, Comes, Florentinae academiae agriculturae praeses 366
Rosier, a societate reg. Lemouicensi praemium reportauit 550
Rothomagensis acad. scient. thes. et praem. ad ann. 1769. 549
Roupe, Ludou. de morbis nauigantium 122
Roux, A. Journal de Medecine, Chirurgie, Pharmacie. Tom. XIX. XX. 72. XXI. XXII. 387
Russorum imperatricis institutum astronomicum ad obseruandum veneris transitum per solem d. 3. iun. 1769. 551 seqq. institutum itineris per Russiam in vsum historiae naturalis 552 seqq.
Ruthrum, plantarum genus 38
- S.
- Saiga, animal 478
Sal coeruleus microscopio obseruatus 33. salium differentia et proprietates 537
Salep radicem ex orchide morione praeparandi modus 209
Saliuae vis soluens 347 seq.
Salmonum varia genera 507
Sandifort, Eduard. acad. reg. scient. Holmiensis socius 701
Sanguinis circuitus in foetu 274 seq. in infante 281 seq. extrahatio, hydropem mentiens 396 seqq.
Sanitas quid? 23
- Saponis vis anthelmintica 113. vsus in glandularum tumoribus; ibid.
Sarcomatis caussa et curatio 93
Satio, pluuioso tempore instituenta, de hac animaduersiones 202
de Sauvages, Franc. Boissier, obiit 179
Scabiei caussa et curatio 55. 525. in infantibus retropulsae curatio 515. 521
Scabiosae species nouae 37
Scapulae fractura cum vulnere 392
Schreber, Io. Chr. Dan. icones et descriptiones plantarum minus cognitarum Decas I. 333
Schroeder, Phil. Geo. experimentorum ad veriorem cysticae bilis indolem declarandam Sect. I. 293
Schultz, Dav. Tal om den rätta Alderdomens ärnaende 688
Schütze, Herm. principis Suecici archiater ordinarius 178
Schwenke, Thom. memoria 559 seq. scripta 561 seq.
Scopola Carniolica, nouum plantae genus 249
Scorbuti caussae 124 seq. 155. 343. caussa proxima et diagnosis 126 seq. 156. seqq. symptomata 125 seq. 155. species 155. curatio 127. 158. 344 seq.
Scriptorum physico-medicorum, quae anno 1762. prodierunt, indicis supplementum alterum 181 seq. anni 1763. indicis supplementum 187 seqq. anni 1764. index 372 seq. continuatio 563 seqq. 711
Ccc 2 Scrophu-

Scrophularum caussa	68	Spasmorum notio et differentia	
Scroti gangraena	89	413 seq. therapia	416
Seba, Alb. locupletissimi rerum naturalium thesauri Tomus IV.	132	Sphacelus ex terrore	82
Secale microscopio disquisitum		Spica graminis canini deglutita et ex dorso extracta	327
641 seqq. de huius structura et incremento obseruationes		Stehlin, Iac. societ. oeconomicae Petropolitanae membrum 177. societ. scient. Harlem. socius	547
642. fecali affinis plantae ana- tome	643	Sterilitatis caussae et curatio	353
Seip, Folkert. Diff. de lithoto- mia s. calculi sectione	164	Sternutatorii pulueris abusus no- xius	650
Senectus, huius conditio et caus- sae 287 seqq. incommoda 291 seq. eam acquirendi ratio	688 seq.	Stoerck, Ant. ab imperatrice praemio magno donatus	369
Senis decrepiti dissectio 391 seq. fenum morbi, horumque caus- sae 153. diaeta	690	Styli plantarum situs et differen- tiae	543 seqq.
Sensibilitas partium, de hac ex- perimenta 163. contra ean- dem obseruationes	612 seq.	Sulzbacensium acidularum exa- men 146. partes consti- tutes 147 seqq. vires et vsus	149 seq.
Sesleriae plantae species	424	Superfoetatio	280 seq.
Sexus vario modo distinctus in animalibus	251	Surditatis caussa	361
Sida abutiloides	247 seq.	Surinam, ibi frequentes morbi	119 seq.
Sidrén, med. Prof. ord. Vpsaliens.	554	Suspensorum mors 27. in vitam refocillatio 28. suspensus vtrum se ipsum interfecerit, vel an ab aliis strangulatus fuerit?	26 seq.
Sigwart, Geo. Frid. Diff. cystoto- mia lateralis Moreauiana noua	150	de Swieten, L. B. Eques ordinis S. Stephani factus et praemio magno ornatus	369
Silicum genesis	5	Sympathia partium corporis hu- mani	101 seq.
Slabber, societ. scient. Harlemens. socius	547		
Solani species nouae 609. scan- dentis effectus salutare 6. 399. tuberosi esculenti cultura	213		
Soni ortus et actio in aurem	360 seq.		
Soye, Sinensium embamma, pa- randi modus 199. ex quam planta fiat	212		

T.

Taeniae ortus 522. curatio 524. de hac obseruationes	364. 523
Tanrec, animal	488
Tarandus, animal	475 seq.
Tartari emetici vsus in dysente- ria	143
Tempe-	

- Temperantium species et vsus antispasmodicus 418
Temporalis musculi vsus ad auditum 361
Tendrac, animal 488
Teplensium trium aquarum mineralium elementa et vires medicae 536 seqq.
du Terrail, Marchio, acad. scient. Diuionensis socius 176. eiusdem societatis praemia auxit ib.
Terroris effectus 216
Tetanus, 678 seqq. huius distinctio, causae et curatio 678 seq.
Theae Indicae vsus in rheumatismo 609
Theodoro - Palatinae acad. scient. thes. et praem. ad ann. 1769. 365 seq. 546
Therapiae ratio et distinctio 614 seq.
Thermometri vsus et applicatio ad fornaculam docimasticam 599. metallici descriptio 128 seq. thermometrorum, punctis constantibus gaudentium, emendatio 129
Thermometricae obseruationes de calore corporis humani 213 seqq.
Tilling, Io. Christ. Prof. med. extraord. Lips. 555
Titius, Io. Dan. praemium accepit a societ. natur. indagat. Gedanensi 690
Tolosanae acad. scient. thes. et praem. ad ann. 1768. et 1769. 693
Tormina infantum 513 seq.
Tragulus, animal 483
Traité de l'Oeconomie animale et des causes premieres des maladies 233
Tralles, Balth. Lud. Seren. Ducis Gothani archiater et consiliarius aulicus 555 seq.
Transactionum philosophicarum Vol. LIV. 302. noua editio huiusque institutum 556 seqq.
Tribula, nouum plantarum genus 42. 39
Trudaine de Montigny, inueniendae materiae ad conspicienda conficienda aptae praemium exposuit 548
Tubulorum marinorum vermicularium dispositio et distinctio 590 seq. analogia cum coralliis et conchyliis ib. seq.
Tulipae puluis antherarum 33
Tumor fungosus oris 76. scirrhosus insignis extirpatus 94. tumorum magnorum extirpatio 76. lacteorum origo 356. metastaticorum cura 301
Turfae fodina 21
Tussis curatio 45. conuulsivae causa et curatio 67. neruosa 110. infantum variae species earumque curatio 520 seq.
V.
Vaccinium foliis buxi, an in calculo utilis? 674
Valeriana elongata, noua species 242
Vante, Violante, operis ornithologici tabularum auctor 181
Variolarum species 235 seq. curatio 48. 236. contagium et migratio probatur 517. diuersa stadia et curatio ib. seq. abscessus

- cessus aperiendi necessitas 82
seq. infitionis ratio in Gallia
371 seq. miasma contagiosum
Galli in puluere per nares in-
gerunt 372. easdem prae-
seruandi modus 519. morbo,
qui pereunt, nouus calculus
587 seq. variolae anomalae
364. variolosae febris cura-
tio 517
Vegabilis regni cum animali
analogia 636 seq.
Venaesectionis effectus et agendi
modus 223 seqq. in brachio
instituta effectus 225. in pe-
de 226. in manu 227. in
collo ib. vsus in artuum am-
putatione ib. seq. in colica
pictonum 80. in dysenteria
143. in variolis 236. vsus
generalis 235
Veneri morbi natura 324 seqq.
405. effectus et curatio 324
seqq. 528. eum curandi metho-
di 405 seqq. 624. seq. inuete-
rati curatio 77. vlceris a seor-
butico discrimen 528
Ventriculi crusta tenax, vomitu
reiecta 393. inflammatio 58.
humani tunicae carnosae plana
musculosa 9
Ventura Iac. praemium reporta-
uit ab acad. reg. scient. Hol-
miensi 700
Vermes, morborum caussa 392.
melancholiae caussa 664. ex
aure educti 85. in vesicula
fellea reperti 664. cucurbita-
cei, de his obseruatio 92 seq.
intestinales, horum ortus, ge-
nera et curatio 522 seqq. ver-
mis cum vrina eiectus 78. seq.
Vernicem metallis inaurandis
aptam parandi modus 8
Vesica vrinaria vid. Vrinaria
Vesicatoriorum vsus in pleuritide
57
Vespae noua species 305
Vesuuii ardentis materiae dis-
quisitio chemica 8
Veterinariae scholae conditae
368. eidem arti praemia con-
stituta 550
Vigor, North, ab imperatrice
Russorum medicus aulicus 177
Vindobonensis agri plantae 241
Visionis sensorium 154
Vitriolum aquarum mineralium
147 seq.
Vmbellatarum plantarum classis,
tribus et ordines 38 seqq.
Vomitoriorum vsus in dysenteria
143. in uariolis 236
Vomitus curatio 58. nigri caussa
106 seqq. infantum caussae
520
Voyage a la Martinique 115
Vpsaliae societas cosmographica
inclaruit 554
Vrachus 264
Vrethrae morbi 434. fistulae
curatio 300. 435. nimis an-
gustae dilatatio 300
Vria, nouum auium genus 433
Vrinae effluxus praeternaturalis
12. geniturae similis et are-
nosae in tetano ratio 679. re-
tentio cum prolapsu ani 73.
a calculis 393. cum vteri mor-
bo minus consueto complicata
394
Vrinalium viarum vitia 11 seq.
Vrinariae vesicae hernia, calculum
continens 306. ruptura le-
thalis in grauida 161. vlcus
gangraenosum 390 seq.
Vrison animal 487 seq.
Vteri

Vteri ligamenta duo rotunda posteriora nouiter reperta 597 seq. venae coecales 358. dilatatio morbosa insignis 394. tumor sarcomaticus 395. polypi historia 88. ruptura 162. orificium clauditur ope sphincteris 351. vaginae calculosum concrementum 301. grauidi membranae 262 seq. mutatio et habitus 276 seq. haemorrhagiae post partum causa et auxilium 279 seq.
 Vulnera, ex iis corpora peregrina sine sectione educendi modus 299. vulnus granulis plumbeis explosis factum 75. in quo iuncus per 18 menses relictus est 73
 Vuuae vrsi virtus dubia 137. vsus in calculo 609. 674. 681.

W.

Wallerius, Io. Gottschalk, a prof. chemiae et metallurgiae se abdicauit 369
 Walther, Israel, ab acad. scient. Theodoro-Palatina praemium accepit 365
 Wathen's, Jonathan, Observations concerning the Cure of

the Venereal Disease by mercurials 324
 Weber, Chph. obseruationum medicarum fasciculus I 363
 Werlhof, Paul Gottlieb obitus 371. memoria 703. scripta 709
 Werner, ab imperatrice praemio magno donatus 369
 Wheeler's, James, Botanist's and Gardener's new Dictionary 168
 Wetsch Ignat. diff. de aqua acidula, vulgo Pinkenfeldensi 691
 Whytt's, Robert, Observations on the nature, causes and cure of those Disorders, which have been commonly called nervous, hypochondriac or hysteric. 100
 Winslouii, Iac. Benigni, elogium seu vitae descriptio. 583 seqq.

Y.

Yaws, morbus 121

Z.

Zauschner, Io. Bapt. Ioseph. Diff. de elementis et viribus medicis trium aquarum mineralium Teplensium 536
 Zebra, animal 472 seq.

E m e n d a n d a.

Pag. 67. lin. 30. *qui lege quae.* pag. 73. lin. 16. *et deleatur.*
 pag. 87. lin. 27. *bibenum lege hibendum.* p. 168. l. 20. *specificos lege*
specificos. p. 191. l. 8. *ledermüller l. Ledermüller.* p. 196. l. 17.
teles l. telis. p. 200. l. 10. *cuiforme l. ouiforme.* p. 204. l. 20. *Fluui*
l. Fluuii. p. 217. l. 20. *illustrandam l. illustrandum.* p. 218. l. 19. *ta-*
num l. tantum. p. 221. l. 10. *fulminea l. fulminea.* p. 222. l. 18. *vilum*
l. filum. l. 23. *excedentes l. excedentis.* p. 236. l. 23. *eo l. ea.* p. 244.
 l. 6. *qui à calyce l. quem calyx.* p. 297. l. 15. *vocauit l. vacauit.* p. 348.
 l. 31. *fixum l. fixum.* p. 349. l. 21. *resinorum l. resinorum.* p. 353.
 l. 1. *Auctori l. Auctor.* p. 358. l. 27. *quae l. quas.* p. 361. l. 10. *musculi*
temporalis l. musculus temporalem. p. 393. l. 2. *secavit l. secuit.*
 p. 399. l. 16. *dolorosa l. dolorosa.* p. 419. l. 24. *carbonae l. carbone.*
 p. 423. l. 24. *haec planta l. hanc plantam.* p. 434. l. vlt. *goborrhoea l.*
gonorrhoea. p. 435. l. 14. *spuritiel. spurcitie.* p. 438. l. 11. *tabulo-*
sum l. tubulosum. p. 447. l. 8. *Auctor l. Auctore.* p. 454. l. 14. *ali-*
quod l. aliquot. l. 26. *sunt l. sint.* p. 455. l. 32. *saluti l. soluti.* p. 457.
 l. 15. *cumuni l. communi.* p. 462. l. 10. *pistilla l. pistillo.* l. 14. *di-*
pbytus l. diphytas. l. 22. *nouum l. nouam.* p. 463. l. 17. *hosce l. hasce.*
 p. 465. l. 9. *ductus l. duobus.* l. 31. *reliquunt l. relinquunt.* p. 466. l. 5.
nucamentaceo l. nucamentaceo. p. 467. l. 8. *mutuatus l. mutuatas.* p.
 468. l. 33. *propias l. proprias.* p. 469. l. 8. *postulare. Ille posset,* l. po-
 stulare ille posset. p. 474. l. 3. *longum l. longus.* p. 480. l. penult.
Aegragopilae l. Aegagropilae. p. 482. l. penult. *calorem l. colorem.*
 p. 508. l. 9. *artica l. arctica.* l. 20. *inseruit l. inseruiunt.* l. 25. *cymices l.*
cimices. p. 513. l. vlt. *anquirit l. inquirit.* p. 514. l. penult. *affata-*
rum l. affarum. p. 520. l. 1. *euerrat l. euehat.* l. 21. *affata l. affa.*
 p. 521. l. penult. *eum profligatum l. eam profligatam.* p. 541. l. 3. *aqua*
l. aquae. p. 544. l. 10. *tandum l. tantum.* p. 554. l. 20. *GOVAM l.*
GOVAN. p. 555. l. 15. *Serenissime l. serenissimo.* p. 571. l. 7. *Brokc-*
lesby l. Brocklesby. p. 598. l. 8. *gravidatis l. grauiditatis.* p. 609. l.
 33. *infusam l. infusa.* pag. 613. lin. 7. *methematicis lege mathematicis.*

